

Nefo. Augustinus, c. 1574-1576.

AUGVSTINI NIPHI  
SVESSANI PHILOSOPHI IN  
ARISTOTELIS LIBROS

POSTERIORVM ANALYTICORVM  
SVB TILISSLIMA COMMENTARIA,

CVM DUPPLICI TEXTVS TRANSLATIONE  
Ioannis Argyropili videlicet, & eiusdem noua, ab ipso  
fidelissime recognitis.

Omnium item Conclusionum, ac notabilium dictorum nouus Index adiectus est.

QVAM VERO EMENDATORA POST OMNES ALIAS,  
In hac editione sint, legenti patebit.



VENETIIS,  
Apud Hieronymum Scotum.  
M. D. LXV.

MS LIBER CST MCI DOMINICUS LANZONI

I N D E X

I N D E X.

Omnium cōclusionum, ac Dictorum notabilium,  
qua in his cōmentarijs Augustini Niphi Suess.  
super Libros Arist. Posteriorum Ana-  
lyticorum continentur.



- Bſtrahere a ſubiecto quid. fol. 42. col. 2.  
Accidentia inſeparabilia an ſint per ſe. 20.2.  
Accidentia quædam, non aut oīa diſpo-  
nunt quodāmodo nos ad rei exiſten-  
tiæ cognitionem. 61.3.  
Accidentium idem eſt ſciſe ſi eſt, & quia eſt. 71.4.  
Accidentia qua per ſubiectum, ſive rationem ſubiecti de-  
finiuntur, per ſe ſecundo modo ſunt. 19.4.  
Accidentia in abſtracto definiuntur, in concreto vero de-  
monſtrantur. 74.1.  
Accidentia, non ſui, ſed ſubti rōne neceſſaria ſunt. 26.2.  
Accidentia duplia ſunt quædam separabilia, quædam  
inſeparabilia, & hæc duplia ſunt. 29.4.  
Accidentia ſunt quæcunq; neutraliter inſunt, quomodo  
habent veritatem. 20.2.  
Accidentum inſeparabilem, qua nō primo vel ſecundo  
inſunt modo, demonſtrationes non ſiunt. 29.1.4.  
Accidentia inſeparabilia, tametí nō poſiunt ſubiectis ſuis  
abeffe, poſiunt tamen intelligi, ac ſic non omnia talia  
neceſſaria eſe oporteat. 29.2.  
Accēna definitionē quiditatū minime ingredunt. 71.2.  
Actus eſt prior potentia ſecundum Arist. 55.2.  
Aequalia vni & eidem inter ſe ſunt aequalia nō ſimiliter  
Geometra, Arithmeticus, & Naturalis ut principio  
vntur ſed contrahunt ipſum ad ſua ſubiecta. 36.3.  
Affirmatio, & negatio cur immēdiata dicantur. 53.3.  
Affirmatio quo ſit prior negatione vel posterior. 11.3.  
A & pro ne qñq; intelligitur, & non pro ſed 59.4.  
Animalia Totipennia & Sospennia qua. 85.3.  
Aliquid pōt eſſe idē rōne alicui non conuertibile. 67.3.4.  
Anacharsidis Scythæ diētum de tibicinis. 48.4.  
Analogorum definitiones quomodo formandas & inue-  
nienda ſint. 87.2.  
Animæ eſt naturale deſiderium ad ſcindendum. 54.4.  
Anima apta perfici à ſcientia, quousq; perfectione indi-  
gat, querit. 54.4.  
Animalia quæcunque ex putrefactione ſiunt, neq; femi-  
nina ſunt, neq; masculina. 65.1.  
Arbores paruifima folia habentes cur continuo virent,  
& cum difficultate defrondeſcant, & habentes lata  
econtrario. 89.4.  
Artes Mechanicæ quo ſunt doctrina argumētativa,  
qua eſt expræxiftenti cognitione. 2.2.  
Auerrois opinio, quod tres ſint demonſtrationis ſpēs 48.4.  
Augumentari, atq; densari eſt ſyllogizari, quousq; ad im-  
media ſuenerimus. 51.3.  
Augmentatio dī respectu termini a quo, pro quāto auget  
ſuper illo ſyllogiſmorū numerus. 51.4.  
Augmentari eſt tendere ad formam, diminui, ac conden-  
ſari eſt ire ad materiam. 51.3.  
Axiomata ſive coes dignitates nō faciunt ſcīam. 35.4.  
Axioma per ſe quo, & an neceſſarium ſit. 39.1.2.  
Axioma duplex eſt, alterum contradictionis, alterū ſim-  
pliſter. 39.2. 39.2.

B Onum dicitur per ſe bonum non aliquo ex quatuor per  
ſe modis declaratis ab Arist. 21.3.

- C Atoptricus ita ſe habet ad perſpectivum, vt perſpe-  
ad Geometram. 50.2.  
Captiosi ſyllogiſti qui dicantur. 8.1.  
Cauſa duplex. 70.3.  
Cauſa una an per alia, et quo demōſtrari valeat. 76.2.3.  
Cauſa triplex eſt. 21.1.  
Cā duplex eſt, quædā propinqua & quædā remota. 8.1.3.  
Cauſam queri in omnibus, qua medium eſt, non tamen in  
omnibus eodem modo. 9.2.  
à Cauſa ad effectum formatur processus demonſtratiuſ,  
contra ſignum vel coniectura neceſſaria. 17.4.  
Cauſarū quænā & quo ſimil ſint cū ſuis effectibus 7.8.3.  
Cauſarum & rerum cōbinationes quatuor. 31.1.  
Cauſa, qua nobis nota, atque manifeſta eſt, dupliſter no-  
ta eſſe potest. 48.3.  
Circularis demōro quorum ſit vel non ſit. 80.4.  
Circularis demonſtratio inconvertibilibus etiam impos-  
ſibilis eſt. 15.3.  
Cognitio propositionis vniuersalis ex particularibus fit  
per inducſionem. 66.1.  
Cognitio rationalis dupliſter fit in nobis. 5.1.  
Cognitiones quatuor ſunt: videlicet cognoscere, reminiſci,  
diſcere, & inuenire, & quid nam vnaquæq; ſit. 5.2.3.  
Cogniſcēdi modus duplex eſt. Alius quo vna actu cogno-  
ſimus, quod primus actu cognouimus habitu iuercipie-  
te, ſecondus, quo vniuerſale cognofcentes, particulari  
occurrimus quod non prius videmus. 5.2.  
Cōbinationes octo eorum, q; diſcimus & cognoscimus. 5.1.  
Cōpoſitione ac diuīſiōe definitio ipſa inueniri pōt. 81.3.4.  
Conceſſum, Quæſitum, & dignitas quomodo in demon-  
ſtrationibus præcogita ſint. 3.2.3.  
Conceſſum & queſitum qua. 69.2.  
Concluſio demonſtrationis, & ſyllogiſmi diſimiliter ex  
præmiſſis pendere certum eſt. 9.3.  
Concluſio ſemper aſſimilatur præmiſſis, cui non obſtat cō-  
clusionem aliquando veram ex falſis ſequi, ac contin-  
gentem ex neceſſarij. 28.4.  
Concluſio non neceſſaria non ſequitur ex præmiſſis nouis  
neceſſarij. 29.1.2.  
Concluſio aliqua demōſtrari potest medio de ſpecie in ſpe-  
cie cuariato ſeruata generis vnitate. 28.3.  
Concluſio oī ſe neceſſaria eſt ſuppoſitionis neceſſitate, non  
aut neceſſitate ſimpliſter a parte rei ſumpta ſiquidē  
quandoq; neceſſaria ex neceſſarij, quandoq; conin-  
genſe ex contingentibus, ac nō contingēs. 28.4.  
Conclusionem demonſtrationis perpetuam eſe neceſſa-  
rium eſt. 33.1.  
Coniectura ſunt duplices. 16.1.  
Contingens quomodo ſit cauſa neceſſarij. 37.4.  
Coordinatio qua commutatur, & coordinatio, qua non  
comutatur, qua nam ſint. 5.4.  
Corruptibiliū definitio non eſt, neq; demonstratio, n. ſi  
ſicut ſecundum accidenſ, 33.1.2.  
Contrarium vnum ita ſe habet ad propriam definitionē,  
ſicut alterum ad ſuam. 67.2.  
Contrariorū eandem eſſe ſcientiam probare ad cōmſcie-  
tiam attinet, ad Logicaſ, vel Metaphiſicam. 32.2.3.  
Contradiſionis principio quo uti liceat in demōrōne. 2.2.  
Contradiſcio prædicato majoris, quod ptimum eſt, vniuer-  
ſaliter addenda eſt in ipſa demonſtratione, non autem  
medio ſeu minori extremo. 40.1.  
Contradiſionis principium quomodo auſſimiliter in demon-  
ſtratione ducente ad imposſibile. 40.2.  
Contra-

I N. L I B. P O S T E R I O R V M

Contradictorie nullo modo vera esse possunt, neq; in gene re, neq; in specie, neq; etiam numero.	42.3	Demonstratio duplicita considerari potest, qui ad for mam & quo ad materiam.	9.1
Cubum duplare, quod ex Apollinis oraculo fabulantur Preter quid sit.	D 32.3	Demonstratio est ex veris, primis, immediatis, & priori bus &c, sicut ipsa scientia demonstrativa.	9.2
D Definitiones genevum tribus modis inueniuntur.	83.1.2	Demonstratio, ac syllogismus quo distinguuntur.	9.2
D Definitiones specierum eodem methodo inueniri non inconvenit quo & genera.	83.2	Demonstratio quatuor sunt causa secundum quas re centiores numerarene Præcognitiones, ac Præcognita quos errasse certissimum est.	3.2
Definitio sp̄ei cur principiū est definitionis generis.	83.3	Demonstratio aliqua est cuius nec subiectum, nec passio præcognita sunt, sed tantum dignitas.	3.2
Definitio ex his constare oportet quæ per se insint rei defi nitiae, & soli.	82.2	Demonstrations sunt per oīa genera causarū	74.75.
Definitio non conuenit alteri à definito.	82.3	Demonstratio quadam est, cuius medium est causa mate rialis.	
Definitio quādam est quæ est positio, non autem demon stratio, aut conclusio.	74.2	Demonstratio quomodo vtatur axiomate, quod secundum contradictonem est.	75.3
Definitionum quinque sunt species.	74.2.3	Demonstrationis, & syllogismi differentia quo ad premis tas utriusque.	3.9.2.3
Definitio & demonstratio eiusdem esse possunt.	74.3	Demonstrationis præmissas veras, & indemonstrabiles es se oportet.	9.3
Definitio omnis dicens causam formalis est, dicens vero quid, materialis dicitur.	74.3.4	Demonstratio quomodo fiat ex demonstrabilibus post de monstracionē nō simpliciter, sed secundum quid.	9.3.4.
Definitio, medium, & causa idem sunt.	74.4	Demonstratio necessaria est utrisque Philosophie parti, Theoretice videlicet, & practicæ.	
Definitio dicit vna duobus modis, sicut ipsa oratio.	73.2	Demonstratio circularis est impossibilis.	15.4
Definitionem causalem propter quid à demonstratione ip sa differre tantum positione dicuntur.	72.4 - 74.1	Demonstratio triplex est.	15.4 - 16.1
Definitio, q̄ est vt conclusio, est definitio materialis.	60.2	Demořonem negantes quo eam concedere nōnuntur.	15.2.
Definitio non est nisi de terminato, demonstratio non nisi de propositione:	60.2	Demonstrabilibus ad indemonstrabilia non proceditur in infinitum.	15.3
Definitionis materialis esse definitionem eam, cuius me dium est formalis definitio.	70.3	Demořo propter quid est demořo simpliciter, non aut syl logismus simpliciter, sicut demonstratioquia.	18.1.
Definitionem subiecti esse medium in demonstratione, nō aut definitionem praedicati.	67.4	Demonstratio duplex: altera simpliciter, altera coniectu ralis.	11.3.
Definibile cur subiectum sit demonstrationis, & demon strabile demonstrationis subiectum.	60.3	Dialecticum problema quomodo distinguatur à Proposi tione.	11.4
Definitio omnis est prædicatum, sed non excōuerso.	61.1	Demonstratio est ex necessarijs, que per se primo, vel se cundo modo insint.	23.4.26.4
Definiens nō facit notū aliquid quibusdā cōcessis.	6.8.1.2	Demonstrations pura propter quid, quæ.	49.12
Definitio est natura, & forma rei.	68.2.3	Demonstratio cuius medium est causa efficiens quomodo conficitur.	
Definitionem eße substantię, quo sit intelligendū.	60.2	In omni Demonstratione tria sunt propositiones, concessa, & quæsita, & quomodo hęc distinguuntur.	75.4
Definitiones sunt principia demonstrationum.	59.3	Demonstratio ducens ad impossibile tres continent proces sus.	40.3
Definitio subi medium eße potest ad demořandum defini tione maioris de maiore, et de subi illius maioris.	72.2	Demonstratio, cuius causa finalis est, quo conficitur.	76.1.2
Definitionum que nam demonstratione patent, & q̄ non sed sunt per se note vel per sensum, vel seip̄is.	73.1	Demonstrations non sunt ipsius quid est, & subiecta.	60.1
Definitio ipsa compositione ac diuisione inueniuntur.	81.4	Demonstrationem nullam esse definitionem stat, & utrā que esse eiusdem.	60.1
Definitio que nā modo per cōpositionē inueniatur.	82.1	Demonstratio duplex est secundum genus, aut ipsius quia, aut ipsius propter quid.	48.49
Definitio includit quæcunq; prædicata quæ non exceedit genus rei definiti.	82.1	Demonstratio ipsius propter quid est duplex.	48.4
Definitionis tres species sunt.	33.3	Demonstratio sine Proffyllogizatio duplex.	49.2.3
Definitiones corruptibilium non sunt.	33.3	Demonstrativa sc̄ia est ex his quæ sunt per se.	25.4.26.23
Definitionum alia est demonstratio, alia demonstrationis Principium, alia demonstrationis conclusio.	33.3	Demonstratio est conclusionis, propositionum, subiecti, ac Prædicati rationibus diuersis.	23.1
Definitio positione tñm à demonstratione differt.	33.3	Demořo nō ex qbusuis necessarijs, sed ex veris ē.	27.1.2
Definitio, quæ ex forma sumitur, est demonstrationis prin cipium, Q uæ vero est ex materia, est demonstrationis conclusio, que aut ex utraq; sola positione differt ab ipsa demonstratione.	33.3	Demonstratio licet unius salutis sit, nō tamen necesse est ideas, & species Platonicas asserere, vt illarum demon strationes sint.	38.2.3.4.
Definitio à suppositione quomodo distinguatur.	38.1.2	Demonstrations quomodo eorum, qnē vt in pluribus sunt esse dicantur.	33.4.
Definitiones quo per diuisionem nanciscamur.	83.2.3.4.	Demonstrations ex cōibus nequaquam sunt.	33.4.
Definitio duplex est: alia est quid rei, alia quid nominis & quomodo differant.	73.1.2	In Demonstratione tria assumuntur. Propositiones, cōces sionem, & Quæsita. vel principia, subiectum, & Pas sio.	
Definitionis partes que ordinem habere debeant.	85.3.	31.2.3.36.1.37.1.	
Definitio omnes generis differentias continere oportet, quod duobus fit modis.	85.4		
Definitio nihil supe. ifli. vel diminuti continet.	86.1.		
Definitio cum non dicat esse, vel non eße, à suppositione di stinguitur.	12.3.4		
Descriptionem per negationes assignari non inconvenit sed definitiones.	19.1.		

I N D E X

- Demonstratio ex proprijs per se constat, per accidentis autem ex communibus 31.4
- Demonstratio & constantia quo differunt. 39.2.
- Deniro sicut triplex est, ita ipsum sicutre triplex est. 8.1.
- Demonstrationis, alia particularis, alia universalis. 9.1.4
- Dialectica est communis scientia, non aut determinata ac certi generis. 40.2.4
- Dialectica quomodo ab alijs scientijs, & à prima philosophia sicutungitur. 40.3.4.4.1.1
- Differentia inter reduplicatiū, & duplicatiū. 61.3
- Differens secundū quamvis differentiam alterum esse, ne cessarium nequam est. 84.4
- non Differens ab alio, idem illi esse minime oportet. 83.3
- Dignitas, cōcessum, Quæstū tria præcognita sunt, & quo modo quibusus præcognitionibus præcognita sunt. 3
- Dignitatem præcognosci oportet quantum ad quid nominis terminorum. 3.2.3.4.
- Discere & Inuenire nec essario distincta sunt. Nā Discere ad uniuersalia, Inuenire ad singularia referendū est. 5.2
- Discere quid sit. 5.3
- Disciplina quomodo singularium, & universalium dixerimode dicitur esse. 5.4
- Discensia duplex est. 1.3.
- Divisua methodus tria exigit, quæ definitioni inueniende valde utilia sunt. 85.1
- Divisionem ex sui natura non magis concludere vnu prædicatum copulatum, atq; cōpositum, quā vnum prædicatum simplex sine copulatione. 67.4
- Divisio generis est prior compositione speciei, quæ est definitio. 66.1
- Divisio speciei: posterior est compositione speciei. 66.1
- Diuersitas antiquorū de coordinationibus. 53.1
- Dividens dividendo trifariam peccare potest. 65.1
- Divisio per contradictionia ad aquata divisio est. 85.1
- Divisio quam ad definitiones inueniendas utilitatem aferat & quomodo. 83.2.3.4.
- Divisio valet ad cognoscēda prædicata quiditatua. 83.4
- Divisio ea p̄dicata continet quæ in quid prædicant. 85.2
- Divisionis bona conditiones due. 65.4
- Doctrina argumētatiue, seu discursiue, quatuor sunt species: videlicet syllogismus, Enthymema, Exemplum, Inductio, quæ oēs ex præexistenti cognitione fieri. Ari stoteles probat sufficienti inductione. 1.4.2.1
- Doctrinam discursiuan & disciplinam, fieri ex præexistenti cognitione, i. inuentione, quō verum sit. 1.2.3
- Doctrina & disciplina, subiecto quidem eadem sunt, ratio ne autem diuersa. 1.2.3
- Doctrina demonstratiua vniuersaliter sumpta probatur, particulariter vero probat. 2.4
- Doctrina discursiua fit ex præexistenti cognitione. 1.2. 2.1.
- Doctrina rationales tantum quatuor sunt. 2.3.
- E** Clipsis Lunæ tres fuerunt ab antiquis cause assignatae. 72.1.2
- Efficiens, & finis sunt extra definitum. 70.3
- Effectuum quidem à natura, quidam vero ab arte, quidam à casu, vel à fortuna. 77.3.
- ab Effectum ad causam non constituitur demonstratio, sed conjectura necessaria. 17.4
- Effectum vnum & eundem per plures causas demonstrari posse manifestum quomodo sit. 77.1.2
- Essē vel non esse sumitur dupliciter. 13.1
- Ens est aquinoce dictū, quare nec substantia erit, nec substantia pars. 69.1
- non Entis i. falsi non esse scientiā dixit Arist. 70.4
- Enunciacionis altera particula est propositio, quo hoc intelligat Philosophus in lib. de interpretatione. 11.4
- Enunciatio, propositio, & problema quomodo ratione, no autem realiter distincta sint. 11.4
- Enunciacionis significata seu species quæ sint, & quomodo distinguantur. 10.3.4
- Enthymema quomodo facile ac difficile est. 2.4
- Entimema potest dici inductionis exemplum. 2.4
- Entimema quid. 46.1.2
- Entimema & exemplum sicut ex p̄existenti cognitione. 2.3
- Eretrenses populi Euboie insula sunt. 75.4
- Exemplū est induc̄io non simpliciter, sed ad Rethorē. 2.3
- Existentia rei dupliciter haberi potest. 71.1
- F**
- Alsum factō vel fieri habitū esse ī possibile ē. 79.2.3
- Faēlum ex falsis syllogizari pot, verum aut ex falsis et veris syllogizari pot, non aut dem̄ari. 9.3.29.1
- Finis duplex: alter intrinsecus, alter extrinsecus. 26.4
- Finalis definitio est res alia à definitio sic et materialis, si cut formā est alia à cōposito, et materia separata. 62.1
- à. Fortuna nullus est finis bonus, sed solum à materia & arte. 77.4.
- G**
- Genus duples, genus sc̄ientiæ & genus p̄dicamēti. 40.2
- Genus non p̄dīcari de differentia, nec contra. 60.2
- Genus p̄cedere oportet ipsas differentias in definitionibus. 84.1
- Generum definitiones quomodo inueniē. 83.1
- Genera tantum subalterna definitionem tantum habere voluit Auer. 83.1
- Generum definitiones quomodo inueniē. 83.1
- de Genere in genus migrare quomodo liceat. 35.3
- Generabilium causa coœua effectui est. 78.1.2
- Geometriæ interrogationes ex his q̄ Geometriæ sunt sicut, vel ex his, quæ illi quoquo subalternae sunt. 41.3
- per Geometram quæ nam propriae probari dicantur, quæ alterius esse generis videntur. 32.3
- Gracorum opinio quod duplex sit tantum demonstratio genus. 48.4
- Generum definitiones tribus modis inueniuntur. 83.1
- H**
- Habitus principiorum intellectus est. 94.1
- Habitum in minus est quam immediatum. 79.2
- I**
- Dem iudicium de similibus. 63.3
- Idee Platonis nō conferunt ad demonstrationē. 38.4
- Ideis vñus est Plato, duobus modis. 39.1
- Immediata propositiones quæ. 52.1.
- Immediata principia dupliciter sumuntur. 94.3.4
- Immediata aliqua sunt, quæ non sunt prima. 85.3.
- Immediata affirmaciones quæ. 52.1
- Immediata negationes quæ. 52.2
- Impossibile alter se habere, duplex est: alterum ex hypothesi, alterum absolutum. 8.3
- Inductio fit, & quo reducitur ad cognitionem sensus. 5.3
- Inductio, atq; divisio quomodo non demonstrant. 46.2
- Inductio, aliqua habet vim demonstrandi. 66.1.
- Inductio licet non dem̄et, tñ ostendit aliquid. 66.1
- Inducens & dividens ostendunt aliquit, rterq; tamen sumit à respondentē. 66.3
- Inductio, syllogismus sicut ex præexistēti cognitione. 2.2
- Inductio duplex. 54.2
- Inducendi

I N L I B. P O S T E R I O R V M

<i>Inducendi ordo quis.</i>	54.2.	<i>Mediatorum, &amp; immediatorum quomodo contingat esse demonstratiuam scientiam.</i>	14.3
<i>Individua differentia quare dicatur.</i>	65.4	<i>Medici est scire quia, de vulneribus circularibus cur tardiis currentur propter quid vero Geometria.</i>	50.2
<i>Indivisibiliter quid.</i>	52.1	<i>Menonis argumentum, quomodo scire ipsum destruxisse visus est.</i>	6.3
<i>In diuinaria methodo duos esse processus, alterum syllogismus, alterum enthymema.</i>	64.1	<i>Menonis ratio contra inuentionem potius, quam contra scientiam affertur.</i>	6.3
<i>Inuentio per quam cognitionem fiat, dupli cognitione existente.</i>	5.2	<i>Metaphysica est omnium scientiarum domina ac regina, omnes sibi subalternans.</i>	35.3
<i>Inuentio quid sit.</i>	5.2.3	<i>Metaphysica subalternata sibi oes scientias, non simpliciter, sed per recursum.</i>	35.3.4
<i>Inuentio an semper referatur ad singularia sensu cognita, vel universalia.</i>	5.4	<i>Metaphysica est de omnibus scientifice, dialectica probabiliter, sophistica apparet, &amp; in omnes descendere dicuntur.</i>	32.2.35.4
<i>Inuentio dialectica, &amp; inuentio demonstrativa in quibus fiant.</i>	5.4	<i>Metaphysica quomodo distinguitur a Dialectica.</i>	40.3.4
<i>Inuentio species multæ sunt.</i>	5.4	<i>Minorem propositionem in prima figura esse non continet.</i>	48.3
<i>Inuentio potius quam scientiam destruxisse visus est Meno.</i>	6.3.4	<i>Musica subalternata solo sensu indicat quid consonum sit quidque inconsumum.</i>	49.3.4
<i>Inuentio an prior vel posterior sit ipsa resolutione.</i>	1.2		
<i>Inuentor prius dubitat.</i>	58.2		
<i>Instantia quomodo a demonstratione diversa sit.</i>	39.2		
<i>Intellectus prior est anima.</i>	63.4		
<i>Inuentio libri posteriorū secundū varias opiniones.</i>	53.4		

L

<i>Liber Posteriorum non est de instrumentis, ac modis sciendi.</i>	52.4
<i>Liber Posteriorum non est de omni sciendi modo, sed solum de sciendi modo per demonstrationem.</i>	54.1
<i>Linea quid sit.</i>	19.3
<i>Lineam definire, quod sit longitudo, cuius duo puncta extrema sunt, non proprie dicitur.</i>	19.3
<i>Linea recta pulcherrima linearum est, cui non obstat nobilitas circularis.</i>	32.3.4
<i>Lineas concurrere, vel intellectu quid nam sit.</i>	36.4
<i>Logica ac Rethorica, quomodo distinguuntur.</i>	2.4
<i>Logica dissimiliter a Rethorica vtitur syllogismo, enthymemate, exemplo, &amp; inductione, licet non una ratione omnibus his vtratur.</i>	2.4
<i>Logicæ libri qui sint, &amp; quomodo ordinantur.</i>	1.1

M

<i>Magnanimi non patiente iniurias.</i>	86.3.4
<i>Magnanimi impassibiles circa fortunas.</i>	86.3.4
<i>Materia non est essentia rei definitæ.</i>	70.3
<i>Mathematica scientia qua.</i>	50.1
<i>in Mathematicis demonstrationibus causa inueniuntur per effectus, nec in illis fit regressus.</i>	49.1.2
<i>ex Maiori de scito credito, vel dubitato, &amp; minori absoluta, sequitur conclusio cōditionata de scito credito vel dubitato.</i>	6.2.
<i>Medium demonstrationis tripliciter constituitur.</i>	76.4
<i>Mechanica vtitur his, quæ demonstrata sunt in Stereometria tanquam principijs, &amp; causis.</i>	49.2.3
<i>Medium non est quæsitum, sed querendi causa.</i>	58.2.
<i>Medium est quo extrema sunt.</i>	56.4
<i>Medium est formalis causa.</i>	70.3
<i>Medium terminum oportet negari de minore in causis, &amp; causam fieri eius proximam, &amp; maiorem negari a minori, sicut etiam in affirmatiis syllogismis.</i>	48.3
<i>Medium terminum corrumpi intelligitur bifariam, aut quo ad formam, aut materiam.</i>	28.2
<i>Medium euariatum de specie in specie, seruata generis unitate, demonstrare potest cōclusionē in aliqua scīa.</i>	28.3
<i>Medium in minori negatiue accipi non potest in prima figura.</i>	48.3
<i>Medium demonstroris propter quid, quid nam sit.</i>	94.2
<i>Media resoluuntur ad immediata, immediata vero in terminos, termini autem ad intellectum.</i>	15.3.

N

<i>Naturalia pluribus medijs demonstrantur, artificia- lia vero uno medio tm̄, fortuita vero nullo.</i>	77.3.4
<i>Necessarium duplex est: complexum alterum, alterum autem incomplexum.</i>	8.3
<i>Necessarium duplex: alterum ex suppositione, alterum vero simpliciter.</i>	18.2
<i>Necessarium non nisi ex necessarijs sciri potest.</i>	18.2
<i>Necessaria omnia an sint per se.</i>	26.2
<i>Necessarij ex non necessarijs quandoque, sicut vrum ex non veris syllogizari potest.</i>	24.4
<i>Necessaria natura facta, vel ex fine quomodo quadam inueniantur.</i>	77.3
<i>Necessitas duplex.</i>	77.3
<i>Negationem tribus modis fieri.</i>	52.2
<i>Nominis duas quæstiones formantur.</i>	73.1
<i>Nominis scientia, quomodo scientia rei præcedat.</i>	73.1.2
<i>Nominis præcognitio propter quid necessaria est.</i>	3.4
<i>Nomina quandoque rationibus manifestiora sunt, &amp; contra, rationes nominibus manifestiores sunt.</i>	76.3.
<i>de Nullo prædicari cum non definierit Aristó, sicut de omni.</i>	19.1
<i>Numerus primus, et numerus cōpositus, qui nā sint.</i>	20.1
<i>Numerorum alijs est æquilaterus, alijs altera parte longius.</i>	20.1
<i>Numerorum quidam sunt primi, vel incompositi, quidam vero secundi, seu cōpositi, &amp; qui nam sint.</i>	82.1

O

<i>Omnis doctrina, omnisque disciplina discursua ex preexistenti cognitiō fieri oportet, quis sensus.</i>	1.1.2.3.4
<i>dictio de Omni &amp; de nullo quomodo instantias dissimiliter ferimus.</i>	19.3
<i>de Omni dici est duplex: alterum prioristicum, alterum posterioristicum.</i>	18.4
<i>de Omni prioristicū, &amp; posterioristicum quid sint.</i>	18.4
<i>de Omni dictum exigit vniuersalitatem subiectorum temporis, ac loci, quomo do intelligentiam, sit.</i>	19.1.2
<i>dictio de Omni duplex contradictoria assignatur.</i>	19.2
<i>Opinio Protagoræ disseruens scire, ac scientiam.</i>	27.2
<i>Oratio una dicitur una duobus modis.</i>	73.2
<i>Ordo partium non habetur ex divisionis natura.</i>	68.1

P

<i>Absionis præcognoscitur quid nominis, subiecti vero, quid nominis, &amp; quia est.</i>	36.4
<i>Ter-</i>	

I N D E X

- Perspectiva, & Geometria quomodo differat. 5.2.3  
 Per se & secundum quod ipsam idem sunt. 22.3.4  
 Per se modi etiatis quatuor esse dicuntur, duos tamen ad scientiam sufficere certum est. 21.3  
 Per se quartus modus quo ad causam referendus sit, non autem ad praedicatum, vel potius ad effectum. 21.1  
 Per se modi, quomodo secundum causarum numerum assignentur. 21.2.3  
 Per se, & secundum se idem omnino sunt. 21.3  
 Per se modi non sunt tantum quatuor vel quinque, posse sunt enim esse plures: neque huic obstat quatuor fuisse ab Aristotle enarratos. 21.3  
 Per sequatuor sunt modi. 19.2  
 Per se primo modo sunt, que, cum de omni sint, ipse de definitione quiditatinae insunt. 19.2.3  
 Per se prædicta quot sint. 19.2  
 Per se secundo modo insunt quaecunque accidentia, quae per subiectum sine subiecti ratione definiuntur. 19.4  
 Per se sola necessaria sunt. 26.2  
 Per se primo modo tantum ipso de omni idem est. 21.1  
 Per se tertius modus. 20.2.3  
 Per se quartus modus. 20.2.4  
 Petition à suppositione quomodo distinguitur. 8.1  
 Philoponi opinio, quod in secunda figura demonstratio propter quid esse possit. 48.3  
 Physica non subalternatur metaphysice, licet eius subiectum addat illius subiecto accidentalē differētiā. 5.2  
 Thysica quæsita, quomodo necessaria sint. 8.3  
 Physici est scire ipsum quia de Pride, Perspectivi vero ipsum propter quid. 50.2.3  
 Pythagoricorum musica, quæ ratioinalis est, ratione procedit, non sensu. 49.2.4  
 Plebes cur laos à Græcis dieta est. 8.2  
 Positionis species duas sunt: suppositio, ac definitio. 12.3  
 Posteriorum Analyticorum liber ordine finis, ultimus est ordine vero doctrinæ, est quartus. 1.1  
 Posteriorum Analyticorum libex secundum Ammonij sententiam continuatur libris Priorum, nec in illo aliquod, ideo pretermittitur proæmium. 1.3.4  
 Præcognitiones duas esse, tria vero præcognita necessaria est. 3.4.2.3.4.3.1.2  
 Præcognitionis nominis necessaria est. 3.4  
 Præcognitionem non sumi à fine falsum est. 3.4  
 Præcognoscendi tres sunt modi. 3.4  
 Præcognita quomodo ad nos, & naturam diuersum ordinem sortiantur. 3.4  
 Præcognita, ac Præcognitiones à quibus causis nā fuman tur. 3.1.2  
 Præcognita tametsi natura tria sint, nō tñ doctrina. 37.2  
 Principia sunt in quacunque scientia, que demonstrari non contingit. 35.4  
 Principia & subiectum supponuntur in demonstratione, passio vero demonstratur. 36.1.2  
 Principia communibus diuersè videntur, scientie contra hendo ipsum ad subiecta sua. 36.2  
 Principia scientiarum in duplice existunt differentia: quædam enim sunt cōmunita, quædam autem propria: quænam sint vtraque declaratur, & quomodo contingat illorum usus. 36.2.3  
 Principium primum, quod scilicet secundum contradictionem est, quo affimatur in demonstratione. 39.4.40.1  
 Principia esse quæcunque probabilitatem aliquam habere videntur inconveniens est. 27.2  
 Principia demonstrationū sunt indemonstrabilia. 59.3  
 Principium quo terminos cognoscimus est ipse intellectus noster. 15.3  
 Principiorum cognitionis an sit scientia. 94.2  
 Premissas necessarias sequitur conclusio necessaria, contingentibus autem potest contingens, ac non contingens sequi. 28.4  
 Premissa conclusio demonstrationis sunt causa & conclusionis in essendo, & cognoscendo, & inferendo, syllogismi vero tantum in inferendo. 1.1  
 Primum natura est, quod oīa sequitur, & nullū ipsum sequitur, quod primū in omni definitione sumendum est. 85.3  
 Prior ex posterioribus demonstrari est impossibile. 15.4  
 Predicatum est conditio propositionis. 59.1  
 Predicata secundi modi per se non sunt de omni. 20.2  
 Predicatum de omni duplex est: alterum prioristicum, alterum posterioristicum. 18.3  
 Propositio, & expositiō quomodo differant. 53.3  
 Problema & conclusio quomodo differant. 87.3  
 Propositio quomodo species est enuntiationis. 11.4  
 Propositio est enuntiationis altera particula vnu de uno affirmans sine negans. 11.3  
 Prosylogizatio dicitur densatio respectu termini ad quem pro quanto itur in propositionum indivisibilem medio carentem. 51.4  
 Protagoras apparet argumēctum, quo scientiam destruebat. 27.2  
 Puncta, licet partes linea & constitutiva non sint, sunt tamen partes definitiva. 19.3  
 Questionum aliquæ sunt præsuppositiæ, aliquæ præsupponentes. 55.3  
 Questionū due sunt, dialecticæ, due vero scientificæ. 55.3  
 Quæstum et concepsum est in omni questione. 55.3  
 Questionis si est causam unde principium motus imitatur, ipsa quid est, specificatiāam causam, ea autem quia est materiam, illa vero propter quid ipsum finem. 55.2  
 de termino  
 Questionis oīs est vel aut de positione. 55.2  
 Questiones non omnes sunt medij respeccūrerum, que queruntur. 57.3  
 omnis. Questionis est questionis medij, dupliciter intelligi potest. 58.1  
 Quæstum simplex est, quod sub uno prædicamento esse potest compositum vero, quod cōtagit esse sub diuersis predicamentis. 55.2  
 Quæstum & inuentum quomodo differunt. 55.1  
 Quæstum in plus esse, quā sit questionis, & quomodo. 54.1  
 Questionis scibiliā esse supponitur, sed quatuor esse queruntur. 54.1  
 in Questione idem esse quia est, & si est: & ipsum esse, & alteri insere. 69.2  
 Quæstum, medium possunt esse idem. 88.4  
 Quæstum, concessum, & dignitas tria præcognita sunt: quorum duas tantum præcognitiones sufficiunt, quid & quia, at diuersi mode. 3.2.3  
 Quæstum duplex est: alterum in Physicis, alterum in Mathematicis. 8.1  
 Quia est, est ipso propter quid prius. 54.3  
 Quia est cognitio ad quid est maxime disponit. 71.2.3  
 Quia est, & propter quid est sunt quæsita, & questiones. 54.1  
 Quia est aliquando concludit cum substantia. 68.4  
 Quia est habetur per sensum. 54.3  
 Quia quō sit questionis, cū potius videat præcognitio. 54.3  
 Quid

I N L I B . P O S T E R I O R V M

<b>Q</b> uid est, & propter quid est in utrisque scientijs in idem concurrunt, licet inter se differant.	58.1	Scientia demonstrativa & demonstratio in quo differat.	92.4
<b>Q</b> uid est, est cā ipsius esse subiectis q̄ simpliciter sunt.	58.1	Scientificum est duplex principale, & instrumentarium.	9.1
<b>Q</b> uid nominis est pre cognitionis ipsius quesiti i demōrone.	3.3	Scientia demonstrativa est ex veris, primis, immediatis, ac notioribus.	9.1.2
ad Quid est facilius per propria quam extranca sive communia accidentia disponimur.	71.1.2	Scientia non semper supponit subiectum esse.	37.2
<b>Q</b> uid est bifariam sciri potest.	71.2	Scire definitio quae nam excludat, & cui conveniat.	8.1.2
<b>Q</b> uid est supponit quia est.	71.2	Sciiri pōt cā, propter quā res est, & res illa nesciri.	8.2.3
<b>Q</b> uod quid est per aliud quodquid est demonstrari non potest.	71.1	Scire propriissimum est sci're propter quid.	50.4
<b>Q</b> uod quid est accidentium est propter quid, & causa cur illa insunt subiectis.	58.1	Scire in anima est vt in subiecto, in demonstratione vt in causa, in conclusione, vt in signo.	8.3
<b>Q</b> uod quid est de definito nō est quæstio, sed quæsitū.	54.1	Scire vniuersaliter, & de omni non idem sunt.	25.1
<b>Q</b> uod quid est est vniuersalium.	50.4	Scire non est scientiam habere.	27.2
<b>Q</b> uiditas ad demonstrationem sive habet, vt intellectus ad animam.	63.4	Scire ipsum nō definitur in principio libri Posteriorū.	1.4
<b>Q</b> uiditas est prior demonstratione.	63.4	Scibile quid sit.	8.3
<b>Q</b> uod querimus, tot cognoscentes scimus, sed non ē contra.	54.2	Scibile propriæ dictum est quoddam complexum necessarium, quod non potest aliter se habere.	8.3
<b>R</b>			
<b>R</b> eminisci, Cognoscere, Inuenire, Discere, quatuor sunt cognoscendi modi, & quid sint.	5.2	Scitum est ante quæsumus, & quomodo secundum Platonem, & alios.	55.1
<b>R</b> erum & causarum in contingentia & necessitate combinationes quatuor.	19.4	Scientificū de conclusione solum interrogare, nō autem de principijs, dialekticū vero de utrisq; incōueniēs ē.	4.1.4
<b>R</b> es, & effentia rei non differunt.	56.2	Secundum quod ipsum & per se idem sunt.	22.3
<b>R</b> esolutio quomodo prior vel posterior esse dicatur ipsa in uentione.	1.2	Scientia quomodo sit eorum quae sāpe sunt.	33.4
<b>R</b> hetorica & logica, quomodo sint diuersæ sermonis species.	2.4	Sæpium est os sāpia.	88.3
<b>S</b>			
<b>S</b> ardes insula est.	75.3.4	quae Sæpe sunt considerantur duobus modis,	33.4
Scientia non semper precognoscunt & eodem modo, subiectum, passionem ac principia.	37.2	Sensus ad stipulatio licet imbecilla sit probatio, tñ est via quia in cognitionem causæ subimus.	57.3
Scientia per se ex proprijs generatur, per accidens autem ex communibz.	31.3.4	Sensus propriæ non cognoscere nisi singulare.	57.4
Scientia omnino diuersæ eisdem maioribus propositionibus in suis demonstrationibus vt i possunt, non autem eisdem minoribus.	32.1	Sensu'la ex perceptione illius vnius singularis intellec-tus addit de similibus idem esse iudicium in his, quæ per se sunt.	58.1
Scientia sub alterne communibz vt i possunt.	32.1	Sensus esse viam ad sciendum, & ēscientiam, nullum refert.	57.4
Scientia vnius in aliā penitus diuersam trāsitus est.	32.1	Sermonis gratia, id est contentionis, dicitur.	27.1
Scientia omnes communi uertuntur principio non simpli-citer, sed secundum proportionis analogiam.	36.2.3	Si est & quid est quando nam simul habemus.	71.2
Scientia demonstrativa duo sunt subiecta: quæ esse preconoscuntur, & passiones, quæ queruntur.	36.4	Si est quæstio est communior, & quo ad nos prima.	54.4
Scientia omnes communicat in communissimis principijs differunt autem in subiecto de quo, & predicato, quod de aliquo demonstrant.	40.3	Si est quomodo habeat concessum.	55.3
Siqua scientia altarum principia probet erit omnium domina, ac principis.	35.1.2	Si est non est quæstio, sed quæsumus.	54.1
Scientiam i scientiam migrare per subalternationem contingit.	35.3	Sicut apud sensum non omne, quod queritur, inuenitur, ita apud intellectum.	55.2
Scientias quasdam simpliciter non esse subalternas, sed secundum quid.	50.3.4	Signum quomodo distinguatur ab accidente.	90.4
in Scientia subalternante ipsum, propter quid consideratur, in subalternato ipsum quia.	49.1.2	Singularium notitia, ex quibz in nobis fiat, & quomodo ad sensus cognitionem referatur, particularia vero sensum transcendunt.	52.1
Scientiarum singularium propria sunt interrogations, ac responsiones.	41.2	Singulare duplex est.	4.3
Scientia duplex est: altera per demonstrationem acquisita, altera ex seipso sine syllogismis fidem faciens.	8.4	Scientiam quo quidam destruxisse opinati sunt.	6.4
Scientia quomodo sit non entis	10.1.2	Singularium facilius definitiones venamur.	87.1
Scientiam omnē esse demonstratiuam, & nullam scientiam esse demonstratiuam falsum est.	15.1	Singularitas tametsi scientiam non impedit, obstat nibilis minus aliquid singulare primo sciiri.	23.3
Scientia nisi subalterne sint vna ex altera nō dem̄at.	32.2	Singulari ex hoc sapientis cognito sit secundum intellectum vniuersale.	57.4
Scientiam quomodo destruebat Protagoras.	27.2.3	Similitudo inter inductionem, & divisionem.	64.3
		Substantia multiplex est.	59.4
		Substantia secundum se sola per se sunt.	31.1
		de Subiecto præ cognoscitur, quia est, & quid nominis, de passione tantum quid nominis.	36.4
		Subiectum per se quid sit.	20.3.4
		Subiectum, de quo prædicatum vniuersaliter prædicatur tripliciter considerari potest.	22.4
		Subiectum primum, est de quo demonstratur passio, & cuius per se demonstratio est.	23.1
		Subiectum sumitur dupliciter, uno modo pro materia, alio modo pro causa.	31.1
		Subiectum esse aliquando est nobis ignotum & probatur syllogismo hypotheticō.	59.2
		Subie-	

I N D E X

<i>Subiectum cuiusque propositionis dicitur materia, praeditum vero forma.</i>	51.3	<i>test.</i>	26.3
<i>Subalternationis scientiarum duas conditiones. Prima quod unius subiectum sub alterius subiecto ponatur. Secunda, quod in inferioris subiectum addat subiecto superioris accidentalem differentiam. Tertia, quod conclusiones superioris sunt inferioris principia.</i>	32.2	<i>Syllogismi &amp; conclusionis discriminem, quo ad utriusque præmissas sumptum.</i>	9.3
<i>Subalternatio, &amp; subalternantis scientie conditiones.</i>	35.2	<i>Syllogismus definitius ille est, qui definitionem definitiovis pro medio accipit.</i>	56.3
<i>Subalternate scientie subiectum alterum est.</i>	35.2	<i>T</i>	
<i>Suppositionis duas sunt species.</i>	13.1	<i>Antum animal est risibile convertitur in hanc, omne risibile est animal.</i>	26.1
<i>Suppositio à petitio, et definitio, quō distinguat.</i>	38.1.2	<i>Topicorum liber cur sic nominetur.</i>	1.2
<i>Suppositio duplex est, quedam simpliciter, quedam in genere.</i>	39.2	<i>In Toto esse à dici de omni cum propria sit sciuntum ratione, consueto de eo non meminit Philosophus.</i>	19.1
<i>Sufficiens duplex, simpliciter, &amp; in genere.</i>	40.2	<i>Triangulum accipi pro subiecto, &amp; pro passione.</i>	65.2
<i>Socrates est animal per accidens.</i>	33.2	<i>Trinitas est numerus impar primus ut roq; modo.</i>	32.1.2
<i>Species sine differentiis cognitione cognosci minime potest.</i>	84.3	<i>Tibicines sunt, qui oris instrumentis sibilant.</i>	48.4
<i>Species pars est in genere.</i>	52.2	<i>Tibicines præ nūtia ambelandi necessitate, quæ ad sibilandum requiritur, in precordijs exiccatur ex Aristotele Octauo Polyticorum, &amp; ideo humore indigent, qui potuum instauratur.</i>	48.4
<i>Stereometria differt à Geometria, quoniam Geometria circa superficies considerationem facit, Stereometria, circa corpora.</i>	49.2.3	<i>V</i>	
<i>Speusippus Philosophus divisionem inutilem penitus falsi exiliavit ad definitiones.</i>	84.3	<i>Erum ex falsis syllogizari, non autem sciri, aut demonstrari potest.</i>	9.3
<i>Syllogismum fieri ex duabus affirmatiis in secunda figura est impossibile.</i>	28.3	<i>Vulnera circularia difficilius sanentur.</i>	50.2.3
<i>Syllogismus, in quo materialis per formalem syllogizatur non est demonstratio, sed est syllogismus logicus definitionis materialis.</i>	70.4	<i>Vniuersale non recte suscipitur, si quod commune multis innominatum tamen, accipiat vniuersale,</i>	23.4
<i>Syllogismus, quo accidens subiecto aliquo demonstratur primo inesse, demonstratio est.</i>	25.1	<i>Vniuersale nequaquam demonstrare manifestum est de parte demonstrantes.</i>	23.4
<i>Syllogismi propositiones necessarias esse oportet.</i>	28.3	<i>Vniuersale predicatum est, quod omni &amp; per se inest.</i>	22.4
<i>Syllogismi materia considerans, consentaneum est etiam eum de forma pertractare.</i>	50.3.4	<i>Vniuersale dicitur tripliciter.</i>	22.2
<i>Syllogismus reduplicatus duplex.</i>	61.3.4	<i>Vniuersale non similiter à Porphyrii prædicabilibus, &amp; ab Aristotele in libris Posteriorum, &amp; lib. Peri Hermias accipitur</i>	23.2
<i>Syllogismum duplantem fieri posse intentione addita ad utraque propositionem, non tamen ad alteram earum bis.</i>	61.3	<i>Vniuersale latine, quod græce Catolu, &amp; Catholu dicitur ac scribitur, quid significat.</i>	22.3
<i>Syllogismus Aristotelis, quo probat parietem non respirare, potest reduci ad primam figuram conuersis maior, &amp; conclusione in terminis.</i>	48.3	<i>Vniuersale predicatum necessario inest.</i>	22.2
<i>Syllogismus quomodo reduplicet.</i>	61.2	<i>Vniuersale demonstratum est alicui immediatum accidens quod ad eius positionem &amp; remotionem, remouetur, &amp; ponitur.</i>	25.2
<i>Syllogismum negativum cause in prima figura fieri non potest, nisi duabus conversionibus factis, &amp; negatiæ propositionis, &amp; conclusionis.</i>	48.3	<i>Vniuersale subiectum &amp; vniuersale predicatum quid sint &amp; quomodo distinguantur.</i>	25.3
<i>Syllogismorum tres species sunt: quidam scientifici, quidam captiosi, quibus inter hos medy sunt, cui nō obstat quod quatuor enumerat Philoponus.</i>	7.4.17.4	<i>Vniuersale demonstrare putantes, cur non contingat demonstrare.</i>	23.3
<i>Syllogismi ab effectu sunt ab accidente.</i>	8.1	<i>Vniuersale prædicatum tria necessario exigit.</i>	23.1
<i>Syllogismus ab effectu ad causam, non demonstratio, sed signum dicitur, seu conjectura, à causa vero ad effectum cur dicatur demonstratio.</i>	1.4	<i>Vniuersale prædicatum duplex est.</i>	23.2
<i>Syllogismus inducito, enclimema, exemplum sunt ex praexistenti cognitione.</i>	2.1.2	<i>Vniuersalia quomodo sint éterna.</i>	33.2
<i>Syllogismus hypotheticus non omnis ad figuram reduci po-</i>		<i>Vniuersalium est tantum definitio, generis, aut speciei.</i>	85.4

Indicis finis.

A R I S T O T E L I S  
S T A G I R I T A E  
P O S T E R I O R V M A N A L Y T I C O R V M  
L I B E R R R I M V S

Cum Augustini Niphi Suesiani  
Interpretatione, & accura-  
tissima Expositione,

Ioannis Argyropyli Textus.



M N I S doctrina, omnisque disciplina  
intellectu ex antecedenti cognitione fí-  
ri solet.

Dilucidatoris interpretatio.



Mnis doctrina, & omnis disciplina discursiva ex  
præexistenti si cognitione.



Com pri.  
De ordine  
huius lib.  
Iste liber  
ordine cæ  
finalis ē vlti-  
minus, ordi-  
ne autem  
doctrinæ  
est quartus.  
Ordolibro  
rum diale-  
ticæ.  
Phil. cōtra.

Solutio

Ntequam ad textus  
expositionē veniam,  
Primo de ordine hu-  
ius libri ad ceteros a-  
gendum nobis erit: Se-  
cundo agendum de de-  
monstrationis, de qua  
liber iste agit, necessi-  
tate: qbus exploratis  
ad textū reuertemur.  
Quantum ad pri-  
mum in cōmētarijs Philoponi videtur magna con-  
trouersia atq; i[n]constantia. Primo. n. afferit hunc li-  
brum esse finē totius logici negotij. Secundo afferit  
hūc librum esse ante Sophisticos, & Topica. Inquan-  
tum. n. ait hunc librum totius negotij logici esse fi-  
nem, videtur eum ponere vltimum, inquantū vero  
eum ponit ante Sophisticos, & Topica, videt eum  
non ponere vltimum, sed quartum, quoniam post li-  
brum priorum. Ergo non est certum quem locum  
teneat liber iste. Dicendum ergo hunc librum esse  
finem & vltimum fm ordinem causæ finalis, vt ex-  
ponit Philop. qm syllogismus simpliciter est gratia  
syllogismi demonstrativi, & gratia syllogismi de-  
monstrativi sunt propositiones, & gratia proposi-  
tionum sunt decem simplices voces, ergo liber præ-  
dicamentorum est gratia libri de Interpretatione,  
& lib. de Interpretatione est gratia lib. Priorū. qui  
est de syllogismo simpliciter, & liber priorum est  
gratia huius libri, qui est de demonstratione. Præ-  
terea syllogismus dialecticus, de quo agit liber To-  
picorum, est gratia huius, qm dialecticus syllogismus  
est gratia demonstrativi, veluti probabilitia sunt  
gratia verorum & necessariorum. Amplius sophi-  
sticorum liber est gratia huius libri, qm obliquum  
est gratia recti. Ergo ordine causæ finalis hic liber  
est finis totius negotij logici. Ordine vero doctri-  
næ est quartus. Primus. n. est de decem vocibus, s.  
liber Prædicamentorum. Secundus est liber de Pro-  
positionibus, qui est Peripheritas. Tertius liber  
Priorum: qui est de syllogismo simpliciter. Quar-  
tus est liber Posteriorum, qui est de sylo demon-  
strativo. Quintus est liber Topicorum, qui est de syllogis-  
mo dialepticō. Ultimus est liber Elencho, qui est de

A syllogismis sophisticis. Q[uod] aūt liber de syllogis-  
mo demonstrativo præcedat librum de sylo diale-  
ticō, patet: qm̄ esentialius ipsi syllogismo est de-  
monstrativum. q̄ probabile, vt nunc supponatur.  
Quod etiam liber Topicorum sit prior lib. Sophisticorum, eo patet: quia rectum est prius obliquum. Sed Obiectio.  
occurrens: liber Topicorum est de inuentione, liber Po-  
steriorum est de resolutione: sed inuentio est prior  
resolutione: ergo liber Topicorum est prior libro  
posteriorum. Dicendum, q̄ inuentio dialectica est Solutio.  
prior resolutione dialectica, & inuentio demonstra-  
tiua est prior resolutione demonstratiua: at inuentio  
demonstratiua est prior inuentione dialectica, &  
sic liber Posteriorum qui est de inuentione & resolutione  
demonstratiuis, erit prior lib. Topicorum, qui est de in-  
uentione & resolutione dialecticis: Q[uod] ergo dicunt  
inuentione esse priorem resolutione, verum est.  
comparando inuentionem ad eius resolutionem:  
qua attinet ad ipsam. Hactenus de ordine.

Pōst hæc de necessitate dicamus. Nam Philoso-  
phi agent demonstratione vt dirigantur ad partes  
philosophiae speculatiue & practicæ, vt n. faber di-  
scernit lignum rectum à tortuoso rubrica v[er]ens, ita  
philoso. fm speculatiōnē discernit verū à falso,  
fm praxim autem, bonum à malo demonstratiōne.  
Quare dērōne Philosophis opus est ad directio-  
nem vtriusq; philosophia partis: hæc de necessita-  
te. Sed dubitabis. nā resolutio esse non pōt, nisi pre-  
cedat inuentio: ergo liber iste est de inuentione &  
resolutione: non ergo bene inscribitur liber Analy-  
ticorum, hoc est resolutiōrum. Dicendum, à fine Solutio.  
vnumquodq; denominari iustiflesse: & quia in scien-  
tificis resolutio est finis inuentione, in probabilitib  
& dialecticis inuentio est finis resolutionis: Iure hic  
liber, cum ad scientias ordinetur, Analyticō. inscri-  
bitur. Liber vero Topicorum, cum ordinetur ad disputa-  
tiones, vbi finis est inuentio, Topicorum inscribitur: hoc  
est locorū, quibus dialecticus vtitur ad disputādū.

Pōst hæc ad textus expōnem venio, vbi Ari. hæc Tex. exp<sup>5</sup>  
cōclusionem intendit. Ois doctrina, & omnis disci-  
plina discursiva sit ex præexistenti cognitione. Vbi Concl. tex.  
animaduertendum ( vt ex cōmentarijs Philoponi expo Phil.  
colligit) q̄ Ari. intendit declarare ex quibus est  
syllogismus demonstrativus, vt parte illa patebit,  
( Si igit est scire, vt possumus) Intendens ergo hoc,  
procedit fm suum ordinē ex magis vniuersalibus  
ad minus vlia: & primo dēclarat q̄ demonstratio sit  
ex quibusdā præcognitis, quo declarato, mox quæ  
nām sint hæc, declarabit. Volens vero declarare q̄  
demonstratio sit ex quibusdā præcognitis, primo  
vniuersaliter demonstrat, q̄ omnis doctrina & ois  
disciplina discursiva sit ex præexistēti cognitione,  
& ita ex quibusdā præcognitis, cui vult esse subintel-  
ligendā minorem, vt tota rō sit hæc, Ois doctrina  
& disciplina discursiva sit ex quibusdā præcognitis:  
subaudi tu, sed demonstratio est doctrina vē discipli-  
nā discursiva: ergo demonstratio est ex quibusdā  
præcognitis. Ergo ordo fm suum modū est iste, vt  
primo habeatur q̄ ois doctrina, & omnis discipli-  
na discursiva sit ex quibusdā præcognitis. vt ex hac  
habeatur, q̄ ois demonstratio sit ex quibusdā præ-  
cognitis: postea declarat quoupliciter sint illa p̄-  
cognita, & qualia sint, vt ex his habeat ex quibus &  
qualibus præcognitis sit demonstratio. Hec de or-  
Suesl. sup. t. ost. A dīne.

De neces-  
itate h̄ lib.  
Ad opus &  
speculati-  
ōnem nec-  
taria ē hæc  
doctina.

Dubitatio.

Tex. exp<sup>5</sup>  
Concl. tex.  
expo Phil.  
Te. s. hui<sup>2</sup>.

## POSTERIO. ANALITICO.

dine ex commentarijs Philoponi colliguntur, & de  
fensi conclusionis proposita. Sed quo ad verba  
attinet, disputat Philoponus cum Alexandro, quod  
Arist. per cognitionem intelligat, cum asserit om-  
nem doctrinam, & omnem disciplinā discursiuam  
fieri ex præexistenti cognitione. Alex. n. per cogui-  
tionem inuentionem intelligit. Vbi animaduerten-  
dum ( vt Plato inquit ) dissentiam duplitem esse.  
Alteram, quæ inuentio dicitur, vt qñ per nos ipsos  
sine libris & præceptoribus aliquid discimus, vt Pri-  
mi Philosophantes ex admiratione didicerunt. Al-  
teram, quæ disciplina vel doctrina dicitur: vt quan-  
do discimus ab altero, s. vel libro, vel præceptore.  
Vult igitur Alexa. qđ omnis doctrina & omnis disci-  
plina discursiuam fiat ex præexistenti cognitione, hoc

Obiectio es est ex præexistenti inuentione. Obijcit autem I hilop. primo, quia Arist. infra ostendit etiam inuen-  
tioneum fieri ex præexistenti cognitione: & sic vult  
inuentioneum sub doctrina & disciplina habeti. Se-  
cundo, siue Arist. dicat siue non, verum est, quod inuen-  
tio quædam disciplina est, quæ sit ex præexistenti  
cognitione sensitiva: quare, si omnis disciplina ex  
præexistenti sit cognitione, erit processus in infini-  
tum. si per cognitionem inuentionem intelligit.

**O**ripius sua Propterea Philonous vult Aris, per cognitionem intelligere simpliciter cognitionem, quæcumq; sit illa, satis n. fibi est, ut omnis discursus doctrina vel disciplina fiat ex aliqua quavis præexistente cognitione: nam statim est expositio & speciatim, quidnam illa sit. Siquis vellet posse Alex. defendere, q; Alex. loquutus est de finibus & divisionibus, q;

**Q**ualiter Alexan- de  
tudi pót.  
cione: nam statim est expositio & speciatim, quid-  
nám illa sit. Siquis vellet posse Alex. defendere, q  
Alex. loquutus est de de férōe, dicitur quod

Alex. loquitur eu de doctrina & disciplina quæ in discipulo fit per auditum, & ab al.o. tenendo ergo sic, tunc verum est quod dicit, q[uod] omnis doctrina & omnis disciplina fit ex inuentione, q[ui]n Primi Philo Cophanties ex inuentione cœperunt doctrinas ad unum librum collutare. Philon vero univerſalius

videtur nobis cum cogitare. Philop. vero videtur tamen intellexisse per doctrinam & disciplinam discursuam, omnem scientiam sive ab aliis, sive a se habitam, & sic per cognitionem intelligit quid vniuersalius quod sit inuenit. & vt dictum est. Præterea, doctrina & disciplina, ut Philop. auctor, subiecto quidem eadem sunt, differunt autem solum habitudine velut. n. via ab Athenis ad Ihebas, & a Ihebis ad Athenas habitudine quidem diversa sunt, subiecto vero eadem fungita in disciplina & doctrina. a præceptore. n. in discipulum, quæ ut actio intelligitur, doctrina nominatur, a discipulo vero, ut quedam passio, quæ in ipso existat, disciplina dicitur. Dixit autem recte quod omnis doctrina, & omnis disciplina sicut ex præceptore.

stenti cognitione, & non ex præexistenti disciplina, D  
qñ in infinitum sermo progrederetur. Præterea.  
Rècte addidit verbum illud dianotica: hoc est di-  
scursus, non ut Philop. secundum alteram exposi-  
tionem dicit ad contradictionem sensituæ cogni-  
tionis, quæ non semper fit ex præexistenti cognitio-  
ne (quod n. p. ix. sit alijor margarita, non fit a. p.)

ne, quod in mixtis aliis margarita, non in ex præ-existenti cognitione, qm̄ sensus doceat, dato q̄ nulla præsit cognitione). nam cognitione sensitiva non est doctrina, nec disciplina: Modo, nihil differt per alii.  
Contra Philop. quid ab alio quod non est in genere. quare, cum sensitiva cognitione non continetur sub doctrina, non potest particula illa discursiva esse id per quod differt a cognitione sensitiva. vel facilius. Per differentiam generi additam non differunt, nisi quæ sub ge-

A nere sunt, & non ea, quæ sunt extra genus: at sensuaria notitia, sub doctrinæ genere vel disciplinæ non continetur. Aliter dicendum, verbum, illud esse additum, non quidem differentiæ causa, sed ut vniuersalius quod dicit, nam est discursus multiplex ut enthymema, exemplum, Inductio, & Syllogismus, ut completeretur omnem discursum, dixit q̄ omnis doctrina & omnis disciplina discursuia, hoc est quæ est aliquis discursus, vel scientia habita per quem vis discursum, fiat ex præexistenti cognitione. Aut forte hoc dixit ad differētiām doctrinæ definitiū, de qua non est nunc sermo. Sed queritur cur

Ari.cepit ponere hanc conclusionem simpliciter  
sine aliqua particula denotate, aut principium, aut  
continuationem ad praecedentem librum. Præterea  
cur pretermisit proœcium, cum sit præiuatio ad se  
quentia, Tertio Rheticor. Quidam Anonymus  
græcus Ari.interpr:s afferit codicem esse fragmen  
tatum, & ita afferit esse credendum in textu defice  
re particulam exequitiam, quæ est, igitur, *et* ergo,  
cuius causam afferit qm in Primo Priorum posuit,  
proœcium cum inquit, prope principium, ( His ve  
ro determinatis, dicendum est per quæ, & qn, & quo  
modo sit omnis syllogismus, postea vero dicimus  
de omni demonstratione. ) Ecce q in libro Prio  
rum huius libri proœcium fecit: quare, cum præ  
termisit proœcium, nunc exequitur, & debet sic legi.  
Omnis igitur doctrina & resolutio Huius eorum Argum.

Quam siq[ue] doctrina & remqua. Hæc quæ Anony-  
mous Ari. interpres singit, an verum sit dubito. nam  
alijs græci Arist. interpretes nihil dixerunt, bene au-  
tem arbitror consideratione esse dignum. Hinc pa-  
tet eorum error, qui dicunt Arist. præmittere quid  
ipsum scire sit. Nam ipsum scire est hic præcogni-

tum, atq; concessum: ergo non quælitum, non n.  
fieri potest ut idem sit nobis præcognitum, & quæ  
situm. Quod vero scire sit nobis præcognitum hic,  
eo patet, quia scire demonstratione colligitur, quæ  
est subiectum & concessum, & præcognitum in hoc  
lib. Decepit aut eos, quia Ariplum scire non pro-  
bat, sed defendit soluens Nenonis cauillum: at de-  
fendere possumus aliquid, quod non probauimus.

*Id si omnes quo sunt paetō considerabimus manifestū profectō fieri. Mathematicā & nanque scientiā illo compariantur modo. Et quaeque ceterarum artū.*

*Manifestum autem hoc speculantibus in omnibus. Mathematicæ enim scientiæ per hunc modum fiunt, et aliarum unaquaque artium.*

Omnis afferunt Aristo. nunc probare eam con-

clusionem, quam proposuit, quod etiam Philopo. Alexan. & Theon. annunt: sed de modo probandi non omnes eodem modo sentiunt. unde, ut ad iuniores descendam. Egidius romanus, bonus Aristot. interpres ait Aristotelem eam conclusionem sic inductione probare, Principiorum doctrina ac disciplina ex præexistenti fit cognitione, & conclusionum doctrina vel disciplina fit ex præexistenti cognitione: ergo omnis doctrina & omnis disciplina fit ex præexistenti cognitione: nam nulla alia est præter has. Sed juniorum nonnulli obiectant. Primo, quod induc[t]io non sit sufficiens, nam cognitione rei singularis, qua perphantasma habetur, & cuiusque rei definitio, doctrinae & disciplinae sunt, & tamen neutra est aut principiorum, aut conclusionum. Secundo falsum est, quod assumit, nam licet cognitione

Opinio.  
propria.

## Dubitatio.

Sol. Ano-  
nymi.

Defensões  
pro Egi.

*Quid expō  
Eg. non sit  
admentem  
Aristor.*

**Alia opin.  
quorūdam  
de proba-  
tione Arist.  
Cōfutatio.**

Cap. pri.

Propria  
pin. & et  
Philop.

**Q**ualis sit  
in duobus  
Them. Cō-  
futatio res-  
ponsionis  
Themi.

**Cap. 4.**  
**Inductio se  
cundū pro  
priam men  
tem.**

## **Expositio verborum.**

# LIBER PRIMVS

conclusionis ex præexistenti fiat cognitione, non quælibet principiorum notitia fit ex præexistenti cognitione: qm̄ non notitia primorum principiorum, nec quæ doctoris traditione, nec quæ proprijs inuentis fit. Sed pace horum dixerim: hæc fruola sunt. Primum quidem, qm̄ eam singularis notitia, quæ per phantasma fit, nec doctrina, nec disciplina est discursiva, de qua conclusio loquitur. Secundum vero, quoniam definitiua notitia nō discursiva est: vel dato, q̄ est discursiva, de ea in lib. 2. dicetur, & est principij: est. n. definitio omnis demonstratio- nis principium. Tertium iterum fruolum est: nam principia omnia memoria, & observationibus colliguntur. Doctrina etiam, quæ à doctore, & inuen- tio, quæ est abs te vtraq; ex præexistente cognitione ne fit vel in ipso doctore, vel in ipso inuentore.

Sed licet hæc expositio à l'uniور cauillis de- fendi possit, non tamen est ad Arianitatem Arist. n. de omni ea doctrina, vel disciplina loquitur, quæ dianoetica, hoc est discursiva, vel argumentatiua est, sub quæ primorum principiorum nulla continetur. Præterea Aristot. in eius inductione nec principio- rum, nec cōclusionum meminit aliquo pacto. Alij vero l'uniور, qui his temporibus parum ante nos fuerunt, aliter dixerunt: afferunt enim Arist. eam probare tribus exemplis. Quod quidem mihi non placet. Tum primo, quia exemplum argumen- tum rhetoricum est: quo raro Analyticus vti- tur. Tum secundo, quoniam Arist. conclusio uni- versalis est, modo, universalis propositio vel con- struitur, vel destruitur: si destruitur, valet exem- plum, quoniam ad destruendum sufficit vnum, vt. 2.

Topic. lib. traditur: at si construitur: non nisi per omnia singularia constructur, & hoc per induc- tionem habetur. Quia igitur Aristote. conclusio est uniuersalis, & ab eo non destruitur, sed constructur, recte ergo philop. & ceteri graci per induc- tionem Aristote. eam probare aferunt. Sed quæ sit hæc induc-<sup>tio</sup>, Respondet quidam, fortasse The- mistij auctoritate freti, inductionem esse in omnibus scientijs speculatiuis, & in omnibus mechaniciis artibus. Sed hoc non videtur bene dictum: quoniam Arist. loquitur de doctrina argumentatiua, cuius quatuor species sunt, syllogismus, induc-<sup>tio</sup>, enthymema, & exemplum. Ergo, si debet induc-<sup>tio</sup> esse conueniens, oportet vt inducantur omnes species doctrinæ argumentatiæ. Et si reperi- tur omnem talem ex præexistenti cognitione fieri, tunc uniuersaliter omnis doctrina, & omnis disciplina argumentatiua fiet ex præexistenti cogni- tione. In hunc modum Aristote. 6. Ethico. probauit hanc & Secundo. Rheto. & philop. etiam. Quare induc-<sup>tio</sup> est, Syllogismus fit ex præexistenti cogni- tione, & induc-<sup>tio</sup>, & Enthymema, & Exemplum similiter, & nulla alia præter has est argumentatiua doctrina: ergo omnis argumentatiua doctrina fit ex præexistenti cognitione. Tunc venio ad verba. inquit. n. Mansellum autem hoc speculantibus in omnibus doctrinæ ac disciplinæ speciebus. Cuius cauila affert: nam scientiæ, hoc est doctrinæ & disciplinæ, mathematicæ, hoc est logicæ & scientifi- cæ, fuit per hunc modū: & vnaqueq; doctrina vel disciplina aliarum artium mechanicarum etiā per hunc modū fit. Ergo omnis doctrina & omnis di-

sciplina argumentatiua ex præexistenti fit cogni- tione. Vbi (vt Philop. inquit) per mathematicas sci- entias logicas intelligit, nō quæ logicæ partes sunt, sed quæ Lógica vtuntur, quales sunt scientiæ spe- culatiæ, quæ Logica veuntur: & addit, & aliarum vnaqueq; artium, i. mechanicarum per hunc mo- dum, i. ex præexistenti cognitione fiunt, & quoniam Arist. videtur descendere ad scientias, & ad artes, quidam crediderunt inductionem Aristot. esse ex scientijs & artibus, non autem ex doctrinis, quibus arte & scientiæ vtuntur, quod falsum est: vt per se- quentem textum patet. Vbi inducit in doctrinis argumentatiuis, quibus artes vtuntur: Quo vero modo artes doctrina argumentatiua vtantur, quæ ex præexistenti fiat cognitione, Them. per pulchre expavit. Nam (vt inquit) discimus adificare, sed non nunquam quid lapides, quid irritum, quid macera esset possemus, simili ratione & de Tutoria, & de Naufactiâ exponit.

Sane circa quoque rationes, cum per rationes aut inductionem proceditur, idem seruari modus uidetur. In utrisque nanque per antea nota doctrina, nimur fit: quippe cum in altera tanquam à cognoscientibus propo- sitiones accipiuntur, in altera per singulare tam notum ipsum ostendatur uniuersale.

Similiter autem & circa orationes, & quæ per syllogis- mos, & quæ per inductionem. Vtreq; n. per prius nota faciunt doctrinam: hæc quidem accipientes tanquam à notis, illæ vero demonstratæ uniuersale per id, manifestū est singulare.

Quia induxit conclusionem propositam in do- trinis argumentatiuis quibus artes & scientiæ spe- culatiæ vtuntur, idem inducit in sermocinalibus artibus quæ vtuntur, & Syllogismo, & Inductione, & inquit. 3. Similiter autem & circa orationes do- trine argumentatiæ fiunt ex præexistenti cogni- tione. Dico circa orationes & quæ per sy- logismos, & quæ per inductionem. Vt ræque enī per prius nota faciunt doctrinam, non tamen eodem modo. nam hæc quidem, s. syllogistica accipientes tanquam à notis, illæ vero, s. inductoriae, demonstratæ uniuersale per id, quod manifestum est singulare. Vnde (vt Philop. inquit). In syllogismis, necesse est, q̄ omnes propositiones præcognoscantur, & simul concedantur, & postea ex illis præco- gnitis & concessis conclusionem deducat: In induc- tionibus vero præcognita sunt singularia. ver. gra- tia. Si volumus scire, q̄ omne animal inferiore mandibulam mouet, deducam, quoniam & homo, & bos, & canis, & reliqua inferiore mandibulam mouent, & sic præexistens cognitione erit cuiusque particularium notitia, ex qua præexistente uniuer- sali deducimus. Ex his patet, quod, cum Aristote- les induxit in demonstrationibus, quibus vtuntur scientiæ, & artes, hic induxit in syllogismis, & inductionibus quibus vtuntur facultates rationa- les, quæ sunt partes logicæ. Quo vero ad verba attinet, per eas, quæ sunt circa orationes, intelligit omnes logicæ partes, nam hæc possunt, & induc- tione, & syllogismo vti. Dixi autem per syllogismos in numero plurali, & per inductionem in numero singulari (vt puto) vt innuat ad idem fieri posse plures syllogismos non autem plures inductiones.

Et licet in ipsa inductione plura singularia indu- cantur, tamen dixit per id quod manifestum est. Suess. sup. Post. A 2 singu-

Quid per  
math. Arit.  
intelligat  
secundum  
Philopo.

Error quo-  
rundam.

A R G Y.

DILEVCI.

Comen. 3.

Inductio

Expo ver-  
borum.

Defensiones  
pro Egi.

Quid expō  
Egi. non sit  
admentem  
Aristot.

Alia opin-  
ionis de proba-  
tione Arist.  
Cōfutatio.

Cap. pri.

Propria et-  
pin. & est  
Philop.

Qualis sit  
in ductio  
Them. Cō-  
furatio ref-  
positionis  
Them.

Cap. 4.  
Inductio se-  
cundū pro-  
priam men-  
tem.

Expositio  
verborum.

I. i. priorum. singulare, dans intelligere omnia singularia vnius singularis medijs vim habet. Addit vero, has quæ syllogismis sunt, fieri tanquam à notis, quia in syllogismo propositiones, ut notæ & concessæ sumuntur, ut ex syllogistini definitione patet. Quæ vero inductione perficiuntur, dixit fieri per id quod manifestum est singulare, quia inducens vtitur præceptis singularibus ut vere notis sensu, aut abseruatione, per quæ dat intelligere tam syllogismos quam inductionem ex præexistenti cognitione.

A R G Y. Simili proposito modo & oratione rationes suadent. Aut enim exemplis, quod est inducō, aut enthymematis, quod quidem est ratiocinatio, facultas ipsa solē oratione suadere.

D I L V C I. Similiter autem & rhetorice persuadent. aut enim per exempla quod est inducō, aut per enthymemata, quod quidem est syllogismus.

Comen. 4. Postquam induxit in syllogismis, & inductione, nunc ( vt Philop. placet ). Inducit in exemplis, & enthymematis, quibus vtruntur Rhetorici, & inquit. Similiter autem cum Philosophorum syllogismus, & rhetorica persuadent, scilicet ex præexistenti cognitione. Nam & exemplum, & enthymema, quibus Rhetor vtitur, ex præexistenti cognitione sunt. enthymema quidem, nam hoc est enthymema, Socrates le pulchre ornat, atque comat: ergo est adulter. Vbi patet hoc præcognosci, quod pulchre se ornare, ac se comare, criminatur, vicioque datur. hoc enim menti deelinquitur ac præcognoscitur. Exemplum vero, nam hoc est exemplum: Pisistratus capiens custodes, Tyrannidem exercuit: Ergo custodes non sunt dandi schino. Vbi patet præcognosci, cuicunque custodes dantur, Tyrannidem exercere. Dicitur igitur Aristotele. Similiter autem, scilicet ex præexistenti cognitione & rhetorica persuadent: aut enim per exempla, quod subaudi persuadere per exempla est inducō, non quidem simpliciter, sed ad rhetorem comparando. Habet enim apud Rhetorem tantam vim persuasio per exempla, quantam apud logicum persuasio per inductionem. Aut persuadent per enthymemata, quod quidem persuadere per enthymemata est syllogismus: quia eandem vim habet ad rhetorem enthymematica persuasio, quam & syllogistica ad dialecticum. Sic enim Aristotele in rhetorics locum istum exposuit. Non enim exemplum est simpliciter inducō, nec enthymema simpliciter syllogismus, sed proportionabiliter, quoniam vt Aristoteles inquit in rhetorics, Exemplum apud Rhetores tantam vim habet, quantam apud Philosophos inducō ipsa. Præterea & enthymema tantum valet apud rhetores, quantum apud Philosophos syllogismus.

i. rhe. c. 4. Ed quæres, vtrum tantum quatuor sint doctrinae & videtur quod non, quoniam compositione, & diuisio sunt doctrinæ: ergo non tantum quatuor. Amplius definitio est doctrina. Dicendum secundum Boe. doctrinas dianoeticas, hoc est rationales esse tantum quatuor, & primo quidem ex parte modi discurrendi, quoniam vel demonstratiue discurremus, & sic habetur syllogismus, vel probatiue, & sic habetur ipsa inducō, vel persuasiue, & sic est enthymema, vel suasiue, & sic est ex-

A plum. Aut discurremus ex parte materiae: quoniam vel ab universalis, & si ab universalis perfecte, sic est syllogismus, vel ab universalis imperfecte, & sic est enthymema. Vel discurremus à particulari, & si perfecte, est inducō, sin autem imperfecte, est exemplum. Patet ergo quatuor esse dianoeticas doctrinas Compositio vero & diuisio, & definitio non sunt dianoeticæ nec discursivaæ.

Secundo queritur cur hæc conclusio ab Aristotele inductione probetur. Dicendum, quod cum conclusio probata sit universalis, non potuit probari enthymemata: quoniam enthymema est ab universalis non simpliciter, ad particulare. Etiam cum probetur constructio, non potest exemplo probari, quo utimur ad demonstrandum. Rursum, cum hæc conclusio, vt suppositio sumatur, in hoc libro, syllogismo probari non potest. Quare cuipus nullus sit alius probandi modus, licuit inductione probari.

Querunt tertio: quoniam in hac probatione videtur petitio principij. Per hanc enim syllogizit omnem demonstrationem fieri ex quibuscum præcognitis, vt placuit Philopono. Et tamen ad probandum omnem dianoeticam doctrinam fieri ex quibusdam præcognitis, sumit in mathematicis, quam demonstratione & syllogismo vtruntur, demonstrationem fieri ex præcognitis quibusdam.

Dicendum quod doctrina demonstrativa, vt universaliter sumitur, probatur, Particulariter vero sumpta probat, & sic tollitur principij petitio.

Quarto queritur: quia Aristotele velle videtur & Logicam Rhetoricam esse species sermonis diversas, at Primo Rhetoricorum magnorum asserit, Rhetoricam esse speciem logicae.

C Forte Aristoteles loquitur secundum eorum positionem, qui rhetorica à logica diuiserunt, ac libro Rhetorica loquitur secundum veritatem, & propriam opinionem.

Quinto queritur: quia non videtur quod rhetorica debeat vti enthymemata quoniam enthymema est syllogismus secundum sui naturam. Nec videtur quod logicus inductione vti debeat, quoniam inducō est argumentum imbecille, quoniam patet quasi principium, vt secundo l'opicorum. Dicendum, quod, cum Logica sit facultas ad Rhetoricam superior, quocunque rhetorica vti potest, & logica vti potest. Ergo, cum Rhetor enthymemata, & ex exemplo vti possit, etiam Logica eidem vti poterit. Tunç dico, quod logica secundum rationem propriam, quia est efficax facultas, syllogismo & inductione vtitur, quæ potiora argumenta sunt, qua vero ratione est facultas efficacissima, syllogismo solo vtitur, qua ratione deniq; est communis facultas, omnibus vti potest. Cur vero rhetorica vti possit enthymemata, licet sit naturaliter syllogismus, In rhetorics iudicis dictum est. Diximus enim enthymema esse facile, quo est curtuui argumentum, quo vero ad syllogismum reducitur, esse difficile. Quæres vero obiter, vtrum, vt enthymema est syllogismus diminutus, sic exemplum possit dici enthymema inductionis. Dicendum quod potest: quoniam vt enthymemata respectu syllogismi est argumentum ab uno, sic exemplum respectu inductionis est argumentum ab uno. Hæc de probatione Aristotelis. Vbi animaduertendū est philosophonus

A R G Y. De modo probandi quæstio tertia. Solutio

A R G Y.

D I L V C I.

Comen. 5. Contra epone quo rundam.

Solutio. Quarta qd. Cap. pri. Solutio.

Dubitatio Sot. Philo.

Cap. 20. Solutio.

Quo Logica vrat syllogismo enthyme. &c.

L. 1. 2. c. 2. Sexta qd. Solutio.

Quæ præcognita feccūdū Linc.

# LIBER PRIMVS.

ponus in sequenti textu velle videtur quod Aristoteles probauerit omnem doctrinam discursuam fieri ex praexistenti cognitione duplici induktione, Altera quidem ex scientijs, & artibus, Altera vero ex speciebus doctrinæ argumentatiuæ, quæ expositio non est spernenda. Verum de his haec tenus.

A R G Y.

*Dupliciter autem oportet præcognoscere. Quædam enim esse, quædam quid dictum significet, quædam utroque modo antea percipiamus oportet. Veluti de quo quis quædam affirmatiōnem aut negationē dici verum esse, triangulum autem hoc significare, Vnitatem vero viroq; modo & quid significet & etiam esse. Non n. vnumquodque istorum simili modo nobis est manifestum.*

D I L V C I.

*Dupliciter autem necessarium est præcognoscere. Alia nanque quia sunt, præaccipere necessarium est, Alia vero quid est, quod dicitur intelligere oportet, Quædam autem utroque modo. Ut quoniam quidem omne aut affirmare, aut negare, verum est, quia est: Triangulum autem, quoniam hoc significat: Sed vnitatem, utroque modo, & quid significat, & quia est. Non enim similiter horum vnumquodque manifestum est nobis.*

Comen. s.  
Contra ex  
pōne quo-  
rundam.

Sunt quilibros Aristotelis per cōclūsiones dissecarunt, ideo hic quātam conclusionem designarunt, quod videlicet tria sint præcognita, duæ præcognitiones, atq; tres præcognoscendi modi: quæ vero sint præcognita, quæ etiam præcognitiones, & qui præcognoscendi modi, licet ipsi dicant, nos etiam postea dicemus. quæ expeditio nullatenus verbis Aristotelis accommodari potest, vt ex his patet, quæ Græci Aristotelis interpres dixerunt.

Dubitatio  
Sot. Philo.

Propterea cum Philopono mihi dicendum esse videtur, quod, cum dixisset omnem doctrinā, & omnem disciplinam argumentatiuam, & dianoeticam fieri ex praexistenti cognitione, Vult nam assignare, quæ nam sint præcognoscenda ante demonstratiuam doctrinam vel disciplinam. Sed dices, cur non ostendit, quæ nam sint præcognoscenda ante vnamquamq; argumentatiuam doctrinam cum doctrina argumentatiua sit quadruplex; sed tolum ostendit quænam sint præcognoscenda ante doctrinam demonstratiuam. Ignuit solutionem Philoponus, quoniam non de particularibus scientijs est nobis propositum, sed simpliciter de demonstratiua methodo, & ideo non oportuit declarare quænam sint secundum vnamquam scientiam præcognoscenda, sed solum quænam præcognoscenda sint ante demonstratiuam. Hac de intentione generatim, sed quoniam (vt Philoponus inquit) quænam præcognoscenda sint cognoscere non possumus, nisi nouerimus quot modis præcognoscantur, quæ præcognoscuntur, ideo speciatim expoitit quot modis sit præcognoscere. Hac speciatim de intentione. Pro declaratione vero intentionis, id apud omnes supponendum, ante demonstratiuam demonstratiuamque methodum, tria esse necessario præcognita, duas vero præcognitiones. Sed quæ sint illa præcognita, & cor tria, itemq; quæ præcognitiones, & cur duæ, non eadem ratione expontint omnes. Recentiores dixerunt præcognita esse tria. videlicet subiectum, passionem, & eam propositionem, quam græci axioma, dignitatem vero Latini appellant. Subiectum quidem, de quo queritur, ut animus. Passionem vero, quæ queri-

tur, ut immortale. Dignitatem vero, quam communiter omnes veram esse supponunt, videlicet de quolibet dicitur esse vel non esse, & de nullo simul. Huins rei causam tradunt, quia cum demonstratio sit effectus quidam, eius quatuor erunt causæ, ut agens, ut finis, ut materia, ut forma. à parte quidem finis, quod est ipsum scire, nullum præcognitum accipitur: quoniam præcognitum demonstrationem præcedit: at ipsum scire, quod est finis, vult esse ultimum. Materia autem est subiectum, forma est, passio ipsa, efficiens, propositiones: à parte ergo materiæ sumitur præcognitum, quod dicitur subiectum: à parte formæ sumitur aliud, quod dicitur passio, à parte autem efficientis, sumitur dignitas. Quare, cum quatuor sint causæ & à fine præcognitum nullum sumatur, tria relinquentur præcognita: Dignitas à parte efficientis, Subiectum à parte materiæ, Passio à parte formæ. Præcognitiones autem duas esse tradunt: videlicet quid nominis, & quia est, aut quoniam est, aut quod sit. Huius causam assignant, dignitatis præcognitio, est quia vera est: quid vero sit, aut quid eius nomen significat, haberi non potest. Est enim quoddam complexum verbo, cuius nulla præcognitio habetur. Passio vero quid nominis: nam ipsam esse est ipsam inesse: hoc autem queritur. Subiecti autem duæ sunt, & quod sit, & quid eius nomen sit, quomodo dicitur. Quare, duæ sunt præcognitiones, & quid nominis, & quia est. Hæc ex commentarijs Linconiensis Grossatæ colliguntur. Sed pace horum dixerint hæc multipliciter ambigua videntur. Primo quidem: quia aliqua est demonstratio, cuius licet vnum præcognitorum sit dignitas, eius tamen nec subiectum, nec passio sunt præcognita, ut huius, omne coloratum est corpus, omne album coloratum: igitur omne album est corpus. Huius enim albus ipsum subiectum corporis non est, nec corpus albi passio, ut suo loco dicetur. Secundo, quia non videtur ideo tria esse præcognita, quia quatuor sunt causæ & à fine non potest accipi præcognitum, quia finis vult esse ultimum: nam licet finis sit ultimus, tamen secundum intentionem artificis est primus, & sic quatenus primus potest habere rationem præcogniti. Præterea, à parte efficientis non magis accipitur quod dignitas sit præcognitum quam maior, vel minor propositio: quoniam dignitas est agens, & maior & minor propositio etiam agens est. Præterea, passio non potest esse præcognitum, quia est forma, quia non demonstratio forma est, sed subiecti: demonstrationis enim forma conclusio est, vt Philopo. inquit Primo Priorum. Demum hæc expositio licet declaret dignitatem non posse præcognosci quod sit, ex hoc non video sequi duas tantum esse præcognitiones. Me lius ergo cum Philopono dicendum est, quod ante omnem demonstrationem tria sint præcognita, duas vero præcognitiones. Præcognita quidem sunt concessum, quæstum, & dignitas. Est enim concessum in plus quam subiectum, in demonstratione enim quam diximus, Album est concessum, & non subiectum. Corpus vero est quæstum de albo, & non albi passio, dignitas etiam est propositio vniuersalior & maiore & minore,

Causa.

Resolutio  
expositio-  
nis. & prioris.

Secundo.

Propria pō  
& est Philo.

Quæ præ-  
cognita se-  
cūdū Lin.

POSTERIO. ANALITICO.

Propter  
tia tatu  
præcogni  
ta sunt.

ex quibus est demonstratio, quoniam eam quilibet docendus necessario præhabeat. Maiorem vero & minorem, ex quibus demonstratio constat, non necessario quilibet docendus necessario præhabet. Quare vero tria sint dicamus. nam conclusio demonstrationis in finem conclusio est, in principio vero quæstio. Questionis autem duo sunt, quod quætitur, & sic ante demonstrationem unum præcognitum est quæsitum, & erit id, de quo quætitur, quod concessum dicitur. Quare ex parte quæstionis duo præcognita erunt, ex parte autem propositionum, ea propositio, quæ simul cum conclusione cognita est, ut inimor, præcognita esse non potest. Maior vero, licet ante conclusionem suam præcognita sit, ut dicimus, non tamen ante omnem demonstrationem, ergo præcognita ante omnem demonstrationem erit dignitas. Ante vero particularem demonstrationem erit sua maior, sub qua accipitur minor: ergo ex parte oppositionum tertium commune præcognitum est dignitas, ea videlicet quam quilibet docendus præhabere debet, veluti quandam metam, ad quam omnis demonstrativa deductio resolutur. Erunt ergo præcognita tria, ex parte quidem quæstionis concessum, & quæsitum, ex parte vero propositionum, dignitas. Præcognitiones vero duæ, quia est, quid nomine est quod dicitur. Quæsti præcognitio est quid nominis, nō ipsum esse quætitur. Dignitatis autem, quia vera est, quid n. nominis non dignitatis præcognitio est, sed terminorum, ex quibus constat dignitas. sunt autem hæ duæ, primo, quia omne quo aliquid cognoscitur, est aut esse, aut nomen. Ab esse quidem, quia est præcognitio accipitur: A nomine autem, quid est quo dicitur. Secundo, quia plures præcognitiones superfluent, patiores non sufficiunt. Sic enim probat Aristot. syllogismum ex duabus propositionibus tantum constare, sic etiam tria esse rerum naturalium principia, de concessa vero præcognoscimus quia & quid est quod dicitur. Nam licet possim ante demonstrationem præcognoscere quid non sit, ut q. non sit cœlum, nō sit Deus, tamen non necessario hæc præcognoscere necesse est, sed solum quia est, & quid est, quod dicitur. Inquit, q. Dupliciter autem necessarium est præcognoscere, alia namque quia sunt præcipere necesse est, alia vero quid est, quod dicitur, intelligere oportet, quædam autem utroque modo. & dixit necessarium, quoniam utile est multa alia præcognoscere, ut quid non est, & alia ( ut diximus ). Deinde ponit exempla: & primo eius, quod solum quia est, præcognoscitur, & inquit, Ut quoniam quidem omne aut affirmare, aut negare, verum est, quia est, hoc est dignitatis exemplum. Deinde ponit exemplum quæstio, & inquit. Triangulum antem præcognoscere oportet, quoniam hoc significat. & istud quæsitum est ante demonstrationem Primo Euclidis. Deinde assert exemplum concessi, quod dupliciter præcognoscitur, & inquit. Sed unitatem utroque modo, & quid significat, & quia est, & hoc. 7. Euclidis propositione. 16. assignat autem causam, & inquit. Non enim similiter horum unumquodque manifestum est nobis, nam de triangulo quæsto, quid est quod dicitur, de dignitate, quæ est, quoniam omne aut affirmare, aut negare verum est, quia vera est, de

A concessa vero, quod est unitas, quid est quod dicitur, & quia est: per quæ Arist. dedit intelligere hæc exempla, non esse respectu eiusdem demonstratiois, ut Nonnulli crediderint. Sed vt Philoponus autumat, hæc exempla sunt in diuersis demonstrationibus in mathematicis diuersas conclusiones monstrantibus.

Dubitatur primo, utrum de dignitate oporteat præcognoscere quid nominis. Respondent quidam simpliciter, quod non, quoniam est verbale complexum: quæ responsio videtur contra Themistium, qui dicit, præcognosci has necesse est non solum uno modo quid indicent nomina, sed etiæ alio, cognitione videlicet, quid sint: nam in hoc veritas sita est. Idei Auer. in paraphrase. Ego vero cum Philopono dico dignitatis præcognosci quid nominis terminorum quibus constat, non autem eius, vt quid complexum est.

Dubitant scđo, utrū duæ tñ sint præcognitiones. 2. dubito.

Omnes dicunt tria esse præcognita, duas vero præcognitiones, tres denique modos præcognoscendi sunt tria præcognita quoniam dignitas, concessum, & quæsitum, Duæ vero præcognitiones, quoniam quid nominis, & quia est. Tres deniq; præcognoscendi nodi, quoniam duo simplices, quia est dignitatis, & quid nominis concessi. Unus autem compositus subiecti, videlicet quoniam quia est, & quid dicitur.

Tertio dubitant, utrum inter præcognitiones sit ordo aliquis. Potest dici quo ad nos, Primum præcognitum esse dignitatem, quia est compositum ex primis conceptibus: Secundum esse quæsitum, quia plerumq; accidens est, quod nobis notius est: Tertium vero est concessum, quoniam plerumq; substantia & subiectum est. Ordine vero naturæ, primum est subiectum, quæsitum secundum, dignitas, seu propositio tertium. Quarto dubitant, quid velit Arist. per quia est, quo concessum præcognoscitur, & quid per quid, quo cognoscitur quæsitum.

Respondent recentiores, q. præcognitio concessa siue subiecti est ipsum esse tale, de quo aliquid est demonstrabile. Sed hec expositio videtur contra textum, nam Arist. inquit, alia namq; præcognosci, quoniam sunt. Vbi Auerroes assert subiectum præcognosci, quoniam est inventum, propositionem autem, quia vera. idem Themistius & Philoponus sentiunt. Præterea, Subiectum & passio sunt relativa: igitur si de subiecto oportet præcognoscere, quoniam est tale, de quo aliquid est demonstrabile, etiam de passione, vel quæsto oportet præcognoscere ipsum esse tale: quod est de alio demonstrabile, & sic quæsti erit præcognitio quia est. Propterera graci omnes per quia est, intelligunt ipsum subiectum debere præcognosci: quoniam est ens, non quidem existens per se: sed quod in virtutibus causalium continetur.

Sed dices quia est, hoc modo est quæsitum & quæstio Secundo huius. Dicendum per se esse quæsitum, respectu vero subiecti vel passionis esse præcognitum.

Animaduerte, q. præcognoscere quid per non dicatur: est necessarium. Primo quidem ob ignota nomina, quibus Mathematici ipsi utuntur, vñnt A B C, & id genus: quæ nomina, cū sint quæsti &

Error ali-  
quorum.  
1. dubitatio.  
Solutio  
al. quorū.  
ap. +.  
C. men. s.  
Propria fo  
luti.  
2. dubit.  
Solutio.

Sol. Phil.

Alia dub.

R. Theor.

3. dubit.  
Q. q. ordi  
natur præ  
cognitio &  
nes.

4. dubit.

R. Iuni.  
Refutatio  
& primo.

Secundo

Tertia

Dignitas  
triplex.

Obiectio  
Cap. pr.  
Solutio.  
Necessitas  
quid no-

siti & concessi, nisi intelligentur quid ipsa significent, proculdubio demonstrativa methodus non intelligetur. Secundo propter nomina nota apud Philosophos: nam licet termini; quibus Philosophi utuntur, ipsis doctoribus noti sint, discipulis tamen sunt ignoti, quibus nisi pateant demonstrativa methodum ignorabunt. Præterea, nomina semper non sunt eadem apud omnes: siquidem alia sint apud Græcos, alia apud hæbreos, apud nos vero alia. Quare in omni doctrina argumentativa, in qua quis ab alio dicit traditione, opus est, ut nominum significations præcognoscatur. Sed circa hæc adhuc dubitabis: nam cum dianoetica doctrina sit quadruplices, Syllogismus videlicet, enthymema, inducere, & exemplum: propter quid Aristot. solum de præcognitionis in syllogismo demonstratio locutus est, & non in ceteris. Dicendum ( ut ex Philosopho non colligitur ). Aristote hic non loqui de particularibus scientijs, sed de demonstrativa methodo, ppter rea non debuit querere quæ in unaquaq; scientia præcognosci debeant, sed solum in demonstrativa.

Sol. Phil.

Alia doce.

R. Them.

Alia solo.

An præmit  
se sint pra-  
cognitæ.Dignitas  
triplex.

Eç. Hæc autem, quæ sibi iniucem coherent, sibi iniucem sunt æqualia, solum Perspectiva est communis. Minor autem propositio respectu demonstrativæ methodi non potest esse præcognita. Primo quidem, quia minores sub eadem maiore possunt esse infinitæ. Secundo, quoniam minor est cum conclusione aliquando simul cognita, & sic non ante demonstrationem, sed quasi in ipsa demonstratione cognoscitur.

A R G Y. Fit autem ut cognoscamus quædam prius cognoscentes, quorundam etiam simul accipientes cognitionem, reliqui quecunq; sunt sub universalis, quorum habetur cognition. Nam omnem triangulum tres angulos duobus rectis æquales habere antea sciunt, at id quod est in semicirculo triangulum esse simul inducentes agnouimus. Ho. n. p. cto nonnullas discimus rerum, & non per medium extre-  
mum cognoscimus, quecunque iam singulares sunt, & de nullo predicanter subiecto.

D I L V C I. Est autem cognoscere alia quidem prius cognoscentes, aliorum autem & simul accipere notitiam, ut quecunque contingunt esse sub universalibus, quorum habent cognitionem. Quod n. omnis triangulus habeat tres angulos duobus rectis æquales, præcivit, quod vero hic, qui est in semicirculo, triangulus sit, simul inducens cognovit. Quo runderam enim hoc modo disciplina est, & non per medium ultimum cognoscitur. Ut quecunq; iam singularium contingunt esse, & non de subiecto aliquo.

D i c i p l i n a  
N o t i t i a . Hic textus obscurus est, ideo recentiores dicunt Aristotelem nunc declarare qua nam ratione propositiones, videlicet maior & assumptio possunt esse præcognitæ, & quo modo non. Vnde Linconiensis Grossatella ait, præcognita ipsa esse duplicita. Alia quidem, quæ prius tempore ante conclusionem præcognoscuntur, Alia autem, quæ simul tempore, quam differentiam Aristotelem ait hic edocere, hemistius, quem Auerroes imitatur: Aristotelem tradere differentiam inter ipsum cognoscere: & discere asserit, & hoc, aut qd per eiusmodi differentiam optimam partem Cauilli Memonis resoluet, aut quia bona coniectura ex dictis sequitur, ut quasi necessitate materia, hanc audeat differentiam. Ex hac quoq; differentia poterit intelligi, quoniam pacto conclusio ipsa ante demonstrationem partim sciri, partim nesciri poterit. Sed quæ inter ipsum cognoscere, & ipsum discere differentia sit, nec Aris. latis explicat, nec The. edocendo verbis Aris. suppler, Ab Arist. tria duntaxat habemus. Primum, qd nos cognoscere possumus aliqua, quæ prius cognovimus, & nec exponit quo modo, sed solum inquit. ( Est autem cognoscere aliqua quidem prius cognoscente, ) Ecce quo modo solum tradit nos posse aliqua cognoscere, quæ quidem prius cognovimus. Secundū quod habemus, est quædam posse nos simul de nouo cognoscere & discere, & inquit, ( Aliorum autem & simul accipere notitiam ). Intelligens & simul accipere notitiam discendo, & illa cognoscendo. huius secundi declarationem subscribit per exemplum, & inquit: subaudi eorum simul notitiam & cognitionem nos habere contingit, ut lunt ea quecunq; sub universalibus contingunt esse: quorū vniuersalium ipse cognoscens, vel discens habet cognitionem: quare, si discens aliquorum vniuersalium cognitionem præhabuit, & obiter occurrit aliquibus particularibus,

Cōmen. 6.

Expo linco  
nensis.

Expo Thc.

Rursus dubitabis. nam, cum quatuor sint quæstiones, an res sit, quid res sit, qualis res sit, & propter quid talis res sit: cur præcognita & præcognitiones solum docuit in demonstrativa doctrina. quæ quæstio qualis res sit, & propter quid talis res sit, accipitur & non in ceteris. K responder Them. quia per hæc, quæ dicit in demonstrativa, facile in alijs intelligi potest. Nā in quæstione illa, quæ quæritur an vacuum sit, concessum est quid ipsum vacuum significat: quæsitum vero est ipsum esse. In quæstione vero quid Deus sit, concessum est deum esse, & quid significat hoc nomen Deus: quæsitum autem est quid deus sit an animal sempiternum, à quo cœlum & tota natura dependet. In doctrina vero demonstrativa, per quam demonstratur quælis res sit, vel propter quid talis sit, præcognita sunt concessum, quæsitum & dignitas. Patet ergo illa non ab ratione esse prætermissa. Præterea fortasse hic illa prætermisit, vsque ad librum secundum, vbi de quæstionibus illis plane repetit. Tertio adhuc quæres, vtrum propositiones, videlicet maior, & minor sint præcognitæ.

Dicendum, qd si comparetur conclusioni ex parte propositionum præcognita erunt omnia illa, quæ ante conclusionem, latenter natura præcognoscuntur: & sic dignitates remota, & propositiones pro syllogismi demonstrantis altera propositionem, & propositiones ipsæ, quibus conficitur demonstratio, dicuntur præcognita: At si comparetur ipsi demonstrativa methodo, præcognitum est id, quod græce dicitur axioma, latine dignitas, quæ triplices sunt. Alia quidem omnibus scientijs communis, alia communis quibusdam, alia propria vni scientiæ, sed communis omnibus conclusionibus illius, vt suppositio: vel communis animi cōceptio. Alia proxima & propria vni demonstrationi, vt proposicio maior, & propositiones pro syllogizantes: hæc quidem in omnibus, affirmatio vel negatio vera est, in omnibus scientijs locum habet, hæc vero, quæ vni & eidem sunt æqualia, & sibi in unum sunt æqualia, & si ab æqualibus æqualia demas, cetera quæ remanent sunt æqualia, pluribus scientijs communes sunt, vt Musicæ, Geometriæ, & Arithmeti-

Q. no int.  
no n. po-  
test præ-  
gnosci.

## P O S T E R I O , A N A L I T I C O .

que sub illis vniuersalibus præcogniti sunt: hic particularia illa suo occursu simul & dicit, & cognoscit. Hæc autem: quæ simul cognoscit & dicit, exponit exemplo q̄ sint assumptiones, quæ propositiones Arist. vocat minores, ea vero, quæ cognoscimus & quæ prius cognouimus, indicat esse propositiones, quæ dignitates sunt, vel maiores: & inquit. Nam q̄ omnis triangulus quidem habeat duobus rectis equalibus præscivit, & hæc est maior: quam cognoscimus, & eam prius cognouimus: Quod autem hoc quod in semicirculo est, si lineatum & descriptum, triangulus sit; simul inducens, hoc est discernens cognovit, & sic assumptioni in singularibus ipsiis est; quam simul cognoscit & dicit: & sic hucusque habemus nos posse cognoscere aliqua, quæ prius cognouimus, vt sunt dignitates, siue maiores: & nos posse simul cognoscere & discere aliqua, vt sunt assumptiones, siue minores. Sed quoniam assumptiones sunt multiplices, exponit, quæ sunt, quas simul cognoscimus & discimus, & inquit. Aliorum n. hoc modo disciplina est, hoc modo dictio, & disciplinam, & cognitionem, & non per medium, sed sensu cognoscitur ultimum, i. assumptioni, quæ dicitur minor propositio, & quia dixit cognitionem simul & disciplinam aliorum haberi, exponit quorum & inquit. (Quæcumq; videlicet singularia esse contingunt, & non de subiecto aliquo.) Ecce quomodo ex verbis Arist. nihil plus habemus, nisi tria, videlicet q̄ sunt quædam, quæ cognoscimus, quæ prius cognouimus, & dignitates siue propositiones in maiores: quædam, quæ simul cognoscimus & discimus, scimus, vt assumptiones. & tertio q̄ hec, quæ simul cognoscimus & discimus, iunt assumptiones quæ sensu sine medio nobis obiter occurunt, vt singulares propositiones, quæ ex his sunt, quæ sunt singularia, & non de subiecto aliquo prædicabilia, nec plura ab Arist. nati sumus de differentia inter cognoscere & discere, quā graci expositores Arist. velle tradere affirmant. Quo autem ad verba attinet, Arist. vocat singularia ea quæ sub vniuersalibus contingunt esse, quod non videatur verum: nam singularia necessario sunt sub vniuersalibus, necessario n. omne currens mouetur, & omne album est coloratum, & omnis homo est animal. Fortasse ad nos retulit Arist. nam singularia contingunt esse sub vniuersalibus, occursu nostro, quia obiter illis occurrimus, & sensu sub vniuersalibus ipsis contineri cognoscimus. Vel dixit illa contingenter sub vniuersalibus esse, quia contingunt mutari vniuersalibus semper manetibus, non q̄ dum sint possint non esse sub vniuersalibus, dum enim sunt, necessario sunt sub vniuersalibus, nam omnis homo est animal necessario dum est homo, siquidem omne quod est, necesse est esse, dum est, vt in libro de Interpretatione dicitur. Assumptiones etiam, quas simul cognoscimus & discimus, ait esse eorum, quæ sunt singularia, & non de subiecto aliquo predicata, quod esse potest, quia singulare duplex est: quoddam de subiecto aliquo dictum, vt in accidentibus hoc album de subiecto aliquo corpore dicitur, Quoddam singulare, quod non de subiecto aliquo dicitur, vt hic homo, & singulare in substantijs: & tunc vult q̄ eas assumptiones simul dicimus & cognoscimus: quare subiecta sunt singula-

Aria in genere substantiæ, Quod quidem mihi non placet potest. n. assumptio esse ex subiecto in gene re accidentium: vt hæc, hoc album est lignum. Melius igitur Aristotelem adiecit, & non de subiecto aliquo, propter particularia, quæ quidem singularia sunt in re, vt quidam homo, & aliquis æquus: sed de subiecto aliquo. nam Socrates est quidam homo, & Plato est aliquis homo. assumptiones, quas simul discimus, & cognoscimus ex singularibus sunt, quæ non sunt particularia, sed de nullo subiecto dicta, hæc sine medio sensu ipso discimus & cognoscimus, particularia autem cum quodam modo sin vniuersalia sensum transcendunt. Sed occursus, quia doctrina & disciplina idem est: eadem. n. cognitio vt à doctore doctrina est, vt in discipulo disciplina. sed doctrina est propositionum siue dignitatum vniuersalium & singularium: igitur & disciplina. Dici potest q̄ omnis doctrina est disciplina, non tanien omnis disciplina est doctrina. Inuenitio. n. quæ singularium, est disciplina, & non est doctrina: quare hic per disciplinam intelligit inuentio nem: inuentio enim quædam disciplina est, quatenus ipse inueniens dicit. saltem à se: quia n. discens vt dicens, & à se, & ab alio discere potest, ideo disciplina & de doctrina, & de inuentione dicitur.

Digressio.

Quare discere, si communiter sumatur, erit vniuersalum, & singularium, sed si proprie, vt hic loquitur Aristoteles, diligere non nisi singularium assumptionum vel conclusionum erit. Sed reputamus nunc differentias inter discere, quod hic pro inuentione intelligitur, & cognoscere. sic. n. quæ Aristoteles reliquit, supplebimus. Nam ab Aristotele ipsius cognoscere duas habemus differentias tantum: quoniam duplicit cognoscimus, alia quidem, quæ prius nouimus vt dignitates seu maiores propositiones. Alia vero: quæ non prius nouimus, sed simul discimus & cognoscimus, vt assumptiones, quæ propositiones minores sunt, & ultimæ, quæ sensu apprehenduntur, & non per medium, & quæ singulares sunt. Dicamus igitur octo esse eorum, quæ discimus & cognoscimus combinationes: quarum septem vera sunt, & octaua falsa. Nam quædam cognoscimus, quæ prius cognouimus. Primo vt si aliqua nudius tertius nouimus, heri q̄ obliit fuimus, & hodie reminiscimur. hæc enim, quæ nunc reminisci mur, hodie cognoscimus, quæ nudius tertius cognouimus Secundo, vt si nudius tertius actu considerauimus, heri somno soppiti non actu cognouimus, hodie experienti rursus actu cognouimus. hæc profecto nunc cognoscimus, quæ prius cognouimus. Tertio, vt particularia, quorum vniuersalia præcognouimus: hæc enim cognoscimus in particulari, quæ prius cognouimus in vniuersali: hæc quæ cognoscimus, prius cognita, sunt dignitas, propositiones primæ, quæ maiores dicuntur, ac vniuersales notiones à Themistio.

Octo combi-  
natiōes ea-  
rū quæ di-  
scim⁹ & co-  
gnoscim⁹.  
1. combina-

Secunda combinatio est: quoniam quædam cognoscimus, quæ prius non cognouimus, vt particula ria, quæ simul de novo cognoscimus, & discimus. sunt autem hæc assumptiones, quæ minores, ac ultimæ propositiones dicuntur. Tertia est, quoniam quædam cognoscimus, quæ prius didicimus, vt particularia, quæ nudius tertius didicimus, heri autem obliit, hodie rursus reminiscimur; hæc namque cognoscimus,

verborum  
expeditio.  
Obiectio  
text.  
Solutio  
Alia solo.

Pri. p̄her.  
cap. vltimo  
Quare di-  
xit & non  
de subiecto  
aliquo.  
Respon.  
Singulare  
duplex.  
Cotutatio  
repon. pro  
pria respo.

4. con-  
tio.

5. con-  
tio.

6. con-  
tio.

7. con-  
tio.

8. con-  
tio.

Dīc  
disci-  
gnos-

Expo-  
phil.

# LIBER PRIMVS

- gnoscimus, quæ prius didicimus, sunt autem hæ assumptiones. Quarta est, quoniam cognoscimus quædam, quæ prius non didicimus, vt vniuersalia: quorum heri oblii vel in habitu posita hodie cognoscimus: hæ sunt dignitates & vniuersales propositiones.
5. combinatoria. Quanta est, quoniam discimus, quæ prius cognovimus, vt particularia: quæ nunc in particulari dici mus. & in vniuersali præcognovimus, & hæ sunt ipsæ conclusiones singulares. Sexta est, quoniam discimus, quæ prius non cognovimus, vt particularia, quæ nec in particulari, nec in vniuersali præcognovimus. hæ sunt assumptiones. Septima est, quoniam discimus, quæ prius non discimus, vt particularia, quæ nunc discimus: hæ sunt conclusiones & assumptiones. Octaua vero combinatio est impossibilis: quoniam impossibile est nos discere, quæ prius didicimus. Nam discere est singularium & particularium: quare, si disceremus nunc, quod prius didicimus, tunc idem sciremus, & nesciremus in particulari.
- Corol. 1. *Combinationes octo corum, quæ discimus & cognoscimus.*

- |                        |                          |                         |
|------------------------|--------------------------|-------------------------|
| 1. Cognoscimus aliqua  | { prius cognovim⁹.       | Dignitates ac prime, p- |
| 2. Cognoscim⁹ qđam q-  | prius nō cognovim⁹.      | ositiones.              |
| 3. Cognoscimus qđam    | Assumptiōes seu mino-    |                         |
| que prius didicimus.   | res, ppōnes, seu ultime. |                         |
| 4. Cognoscimus qđā q-  | Assumptiones.            |                         |
| prius nō didicimus.    | Dignitates ac vniuersa-  |                         |
| 5. Discimus quæ prius  | les propositiones.       |                         |
| cognovimus.            | Cōclusiones singulares.  | G                       |
| 6. Discimus quæ prius  | Affumptiones.            |                         |
| non cognovimus.        | Conclusions & assump-    |                         |
| 7. Discimus, quæ prius | tiones.                  |                         |
| non discimus.          | Discere quæ prius di-    |                         |
| discimus.              | Imp̄ossibilis.           |                         |

Dīss inter discere & cognoscere. Ex his patent differentiae inter discere & cognoscere. nam cognoscere est de nouo, & non de nouo, vniuersalia seu in vniuersali, & particularia vel in particulari. est etiam aliter nostrum cognoscere reminisci. At discere est de nouo tantum, in particulari tantum, & nullo modo reminisci, quoniam, si effet reminisci, tunc disceremus aliqua, quæ prius didicimus. Patet secundo, q̄ quæcunq; discimus, cognoscimus, non autem quæcunq; cognoscimus discimus. Tertio patet nos assumptiones & conclusiones posse discere tantum, quia sola eæ possunt esse singulares. Dignitates siue propositiones vniuersales, quæ maiores sunt, non discere, sed cognoscere posse. Has differentias Aristot. & hemistius intellexerunt: quas, si verbis Arist. supplebis, relinquitur expositio Thæmistij. Verum Philoponus hunc locum facilius exponit. Ideo non prætereundo eius expositionem, aliter dicamus, q̄, cum dixit omnem doctrinam fieri, & omnem disciplinam ex præexistenti cognitione, nunc de inuentione, loquitur, & proponit ostendere hanc etiam fieri ex præexistenti cognitione. Quod vero hoc rationabiliter Aristoteles facere debet, probatur, quia cognitione dialecticæ, siue rationalis dupliciter nobis adue-

nit, aut per doctrinam, & disciplinam, aut per inquisitionem, quæ inuentio dicitur. Constat autem in utroq; modo ex præcognitis quibusdam fieri cognitionem: quare, postquam ostendit alterum modum in doctrina vel disciplina, reliquum est, vt alterum in ipsa inquisitione vel inuentione aggrediatur, vt manifeste liquat omnem rationalem cognitionem ex præcognitis quibusdam accedere. Et in exequendo hęc, antequam de inuentione disputeret, proponit prius dicere de eo quod est cognoscere, vt pote quod vniuersalus est ipso inuenire, immo vt genus illius, vt dicemus. Proponit igitur duos esse cognoscendi modos, Alterum quidem, quando aliquid ante cognitum habentes rursus hunc occurrimus oblitione non intercipiente. Sicut, cum aliquem videmus primum, deinde eius memoriam tenentes, rursus hunc videamus, dicimus eum cognoscere. Quia, si obliuio intercipiet, deinde rursus pristinam eius cognitionem habemus, non iam (vt inquit Philoponus) hunc cognoscere dicimus, sed rem inisci, & tu intellige Philoponus. hunc non nos cognoscere tantum, sed simul cognoscere & reminisci, sic igitur unus modus est. Sed quæres utrum in hoc modo oportet si non intercipitur obliuio, saltem intercipi habitus.

Dicas, q̄ oportet vt habitus intercipiatur, & sic primus modus erit, quo aliquid nunc actu cognoscimus, quod prius actu cognovimus intercipiente habitu. Secundus autem, vt quando vniuersalis notionem habentes, alicui particulari occurrimus, quod non prius vidimus, deinde hoc adaptemus vniuersali ipsi, cuius notionem tenemus. vt si quis videat magnetem lapidem ferrum trahere, siquidem non præcognoverit prius q̄ omnis magnes trahit ferrum, talis hic non dicetur cognoscere q̄ magnes lapsi est, qui hoc operatur, sed primum discit, si doctorem habebit paratum qui doceat q̄ magnes omnis ferrum trahat, si vero hoc præcognoverit, occurrit particulari lapidi statim cognoscit, quoniam hic est, qui sub illam vniuersalem reducitur speciem. Igitur cum duo hi sunt modi cognitionis. secundo modo inquit Arist. inuentionem fieri quando particularibus quibusdam heorematibus non ante à nobis cognitis primum incurrimus ab vniuersalioribus quibusdam & nobis præcognitis ipsorum notionem tenente. Ex hisce liquet sci re quæ sit inuentio. Est n. inuentio cognitio quædam alicuius conclusionis singularis, cuius vniuersalis notio quædam præfuit. Fit autem hæc hoc patto, q̄ præcognita vniuersali notione, vt illa, omnis magnes trahit ferrum, & occurrimus huic particulari lapidi, quem oculis cernimus esse magnetem, mox damus hanc conclusionem, q̄ hoc ferrum trahit, & hæc est inuentio & secunda species cognitionis, est. n. inuenire cognoscere aliquam notionem singularem mediante aliquo nobis occurrente, quæ notio singularis præcognita fuit in vniuersali nobis prius cognito. Et tunc iuxta expositionem hanc oportet dicere q̄ discere non est inuenire, sed discere est vniuersalum. nam, si hic magnes occurrit nobis, quem oculis cognoscamus esse magnetem, & antea non cognoscetamus omnem magnetem ferrum trahere, sed à doctore parato cognoscimus, hoc dicimus discere; & ita discere est cognoscere aliquod

Dubit.

Solutio.

Quid sit in  
uentio.  
Quid sit in  
uentio.

Discere  
est in  
uentio.

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

Quatuor  
cognoscere.  
& quod sint.

aliquid vniuersale, quod prius non nouimus. Quia re quatuor sunt: cognoscere, reminisci, discere, & inuenire secundum Philoponum est. p. Dicitur de modo solu n vniuersaliu m, que prius non nouimus: Cognoscere est vniuersalium tam eorum quae prius non nouimus, quam eorum quae prius nouimus. Reminisci est cognoscere, que prius nouimus intercipiente obliuione. Inuenire est singularium, & eorum quoram vniuersalia præcognovimus. Quare cognoscere est ut genus ad hec. Potest & his addi & sensus, qui videlicet est singularium assumptio num quibus obiter inveniens occurrit, ut illius vide t. Et hoc sit magne. Quo vero ad verba attinet. Philoponus, verba haec textus aptat dupliciter. Primo utrisq; cognoscendi modis. Secundo aptat tantum secundò cognoscendi modo. Mihi autem videtur quod verba haec debent aptari utrisque cognoscendi modis hoc pacto. Est autem cognoscere aliqua quidem prius cognoscem, hic est primus modus, quo videlicet aliquid cognoscimus, quod & prius nouimus. Aliorum autem & simul accipientem notitiam. Hic est secundus modus, quo videlicet aliquam particularem notionem accipimus, cuius præcessit cognitione in vniuersali, quam diximus esse inuentio nem. deinde ponit exempla secundi modi, & inquit. Ut quæcunq; sub vniuersalibus contingunt esse, hoc est ea dico secundo modo cognosci, que sub vniuersalibus sunt quorum inuenies præhabuit cognitionem, & adhuc clarus in terminis exponens. Primo exponit quomodo cognoscitur assumptio, & inquit. Nam quod omnis triangulus quidem habeat duobus rectis æquales præscivit, hoc n. cognovit antea non de novo a patre doctore: Quod autem hoc, quod in semicirculo est, triangulus sit, simul inducens cognovit. Inducens hoc est illi occurrens, secundum sensum agnouit. dicit autem notanter inducens, quia cognitione per particularia inducitur, at per sensum cognoscimus particularia, vnde siue per plura siue per unum particularium cognitione semper inductione dicitur. & per semicirculum intelligit in manu, quare triangulus qui est in manu, ut triangulus est per vniuersale cognovit: vt talem autem triangulum per inductionem ac suprauentionem non ex quibusdam antepositis cognoscimus: est. n. omnis sensitiva notitia talis, quam non cognitionem sed simpliciter notitiam appellamus hoc modo cognoscitur assumptio, que est minor, at inuentio videlicet, quod tres angulos habeat duobus rectis æquales sine inductione & suprauentione cognovit, quia in seipso habuit præexistentem rationem vniuersalis illius: videlicet quod omnis triangulus tres angulos duobus rectis æquales. Igitur simul & semel per sensum inducens nouit hoc, quod est in manu, esse triangulum, & statim ipsum habere angulos duobus rectis æquales, quia dicit hoc, quod in manu est, esse triangulum, & per sensum deductum cognoscit. Addit. Quorundam enim hoc modo disciplina est: quia assumptionum singularium est disciplina hoc modo, vnde quod hic sit triangulus, aut hic sit circulus, aut aliud, quodcumque, non nisi per sensum cognoscimus. Propterea subdit, & non per medium cognoscitur, quod est postremum, assumptiones enim singulares cognoscuntur.

Atur non per medium, sed per deductionem ex sensu. Sed dices: dictum est disciplinam esse vniuersalium, at nunc ait disciplinam esse singularium. Dicit potest eum non dixisse disciplinam esse singularium absolute, sed hoc modo, hoc est quodam modo, & large accipiendo ipsam disciplinam, & quia dixit aliquo modo singularium esse disciplinam, quatenus singularia per sensum cognoscuntur, declarat illa esse singularia, & inquit: Quæcunq; videlicet singularia esse contingit, & non de subiecto aliquo, & sic patet syllogismum inuentio n fieri quando nos prius nouimus vniuersale, deinde quod est postremum siue minor, non per medium, sed per sensum cognoscimus, & ipsum vniuersali præcognito applicamus: tunc n. per medium ex sensu deductum & sub vniuersali applicatum concludimus inuentio n. ut quod omnis triangulus tres habeat angulos duobus rectis æquales præcognovimus: quod autem hoc quod est in manu, triangulus sit, & per sensum deducimus, & sub illo vniuersali applicamus: quare per hoc medium concludimus, hoc quod in manu est, habere tres angulos duobus rectis æquales. Hoc pacto inuentio fit, & ita ex præexistente cognitione, cum sit in vniuersali præcognita. Vterius patet. ( ut Philoponus inquit ) in inuentio nibus solum singularia cognosci: vniuersalia vero minime, sed vel per doctrinam, vel disciplinam. Tertio patet inuentio n. ipsum fieri in post assumente: nam qui inuenit post assument sub præcognitis vniuersalibus. Sed occurreret & recte, quia multa vniuersalia per nos ipsos inuenimus, que non a doctribus accipimus: Aristoteles enim ( ut puto ) multas vniuersales notiones a didicere. Cuenit, quas nec a Socrate, nec Platone doctoribus accepit. Igitur inuentio non est singularium dubitatur. Aliquando nos diximus demonstratiuam inuentio nem, de qua nunc loquitur Aristoteles, non esse nisi singularium tantum, nam inuentio ut hic loquitur, paritur ex una vniuersali prius nota per doctrinam, vel disciplinam, & ex singulari deduceta ex sensu, & sub vniuersali prius nota accepta. At inuentio dialectica: que est per probabilia & conjecturalia, potest esse vniuersalium, & singularium: nam, quod dialecticæ inuenimus vel conjecturaliter, non per sensum deducimus. Ex his apparet demonstratiuam inuentio nolum fieri in naturalibus & materialibus, quoniam solum in illis possunt vniuersalia prius cognosci, & sub vniuersalibus possumus per sensus assumi singularia, ut inde concludamus inuentio nem. In ceteris autem scientijs, in quibus sensibus non vtimur, inuentio demonstratiua non est, sed dialectica tantum. Sed occursit non causa per effectum inuenimus, modo causa est vniuersale quoddam. Iam diximus & dicemus in naturalibus causæ inuentio hem esse conjecturalem, & per syllogismum dialepticum, & propterea in naturalibus inuentio demonstratiua non fit nisi per sensum in post assumente. nam, cum causa ipsa inuenitur, non nisi conjecturabiliter inuenitur. Vnde ipsa inuentio multiplex est, est. n. inuentio artium, & inuentio syllogistica, & haec est aut dialectica, aut demonstratiua. Aristoteles igitur solum de syllogistica loquitur: & non de omni, sed de demonstratiua, que fit ab una vniuersali prius nota & una sensuali.

Tertium.

Obiectio.

Dubitatio.

Solutio.

Iustio mul-

plex.

A R C

Aut igitur

Sed igitur

Communi-

Verboru-  
expositio

Expo-

plic

# L I B E R P R I M V S

uali occurrente, ut diximus: huius voluit unum esse præcognitum, & unam præcognitionem. est. n. præcognitum axioma siue maior. est autem præcognitio, quia vera est, vel à doctore, vel à seipso per experientiam. Pulchrum effet videre, quo nam modo inuentiones artium rationalium, ut Logica & Rhetorica factæ sint, nam de inuentione artium operatiuarum Arist. satis dixit in proemio Metaphysica. Sed quia hoc transcendit præsentē librum, ideo satis nobis sit locum monstrasse.

A R C Y.

*Antea vero quam sit industria vel ratiocinatio fasta, partim fortasse dicendum est scire, partim nescire. Quod enim non sciunt si sit simpliciter, id quoquo modo scit, duo bus rectis æquales habere: patet hoc pacto quidem scire, quia vniuersaliter scit simpliciter vero nescire.*

Ait igitur.

*Antequam autem sit inducere, aut accipere syllogismum, quodam quidam modo fortasse dicendum est scire, modo autem non, quod enim nesciunt si est simpliciter: hoc quodammodo sciunt, quod duos rectos habet simpliciter sed manifestum est quidam sic quidem scitur: quoniam vniuersaliter scitur, Simpliciter autem non scitur.*

Commen.

Verbum quod facit in textu præsenti difficultatem est particula autem, quæ græce est *ut*, nam hæc particula est aduersaria, & ita videatur quasi aliqui d' de nouo insinuare. Sed non obstante hoc videatur mihi Arist. ex dictis modo unum quoddam inferre, quo sophisma Menonis soluetur. Et ita particula illa fortasse græce legitur *ut* que latine fortat ergo vel igitur. dictum est. in doctrinam & disciplinam fieri ex præexistenti cognitione, & ultimo & etiam inuenio fit ex quoddam vniuersali præcognito, ideo ex his concludendo, inquit. Antequam igitur sit inducere, hoc est inuenire, aut accipere syllogismum, hoc est doctrinam vel disciplinam sumere per syllogismum, quodam quidem modo, suppte ipsum discentem vel inuenientem, fortasse dicendum est scire, modo autem alio non, suppte dicendum est eum scire. Et hoc declarat solum in inuentione, & suppte tu, vt Phil. ponus suppleuit: nam anteq. sensu ipso occurritimus occulto triangulo, inueniens nesciunt si est simpliciter, suppte hoc occultum, triangulus, hoc igitur aut hoc hoc habeat simpliciter. igitur tale absconsuim partim scitur, partim nescitur, nescitur quidem aut sit omnino triangulus, scitur autem quod duos rectos habeat. Ex his vltius ipsum exponens concludit, Sed manifestum est quod sic quidem scitur, quoniam vniuersaliter scitur, seiebatur in opnem triangulum habere duos rectos æquales, igitur quo ad hoc scitur tale absconsuim. Simpliciter autem non scitur, quia ignoratur absconsuim esse triangulum. Quo vero ad verba attinet, verbum sed, illative intelligitur, vt alibi Arist. saepe fecit. Potest & hæc litera, vt Philo pono. videatur, aliter intelligi, vt solum de inuentione loquatur, & si erit sensus, antequam igitur vt inducere suppte per sensum, quod hoc absconsuim sit triangulus, aut syllogismum per quem fit inuenitio, accipere, hoc est antequam sit per syllogismum facta inuenitio, est id, quod inuenitur syllogismo, partim scitum, partim ignoratum, scitum quidem vni-

uersaliter, ignoratum vero particulariter. Vnde hoc absconsuim habere tres, scitur in illo vniuersali præcognito, omnis triangulus habet tres, non scitur autem in se, quia non dum patet esse triangulum. Expositio hæc magis placet, quia per hæc quæ hic ait, soluetur Menonis casillus. Sed dubitabis fortasse, quia sequitur de scito, omnis triangulus habet tres: absconsuim in manu est triangulus: igitur de scito, absconsuim in manu habet tres. Sicut sequitur de necessitate, omne animal est substantia: Socrates est animal. Igitur de necessitate, Socrates est substantia. Auerr. in paraphrasi tenuit aliquam vniuersalitatem posse esse notam vel scitam, qualibet singulari existente ignota, quia stat me scire omnem mulam esse sterilem, & ignorare hanc, quæ in vetero est, esse sterilem. Recentiores addiderunt posse propositionem vniuersalem aliquam esse necessariam, qualibet eius singulari existente contingente: nem hæc vniuersalis, omnis homo est animal, est necessaria: & tamen quælibet singularis huius est contingens. Etiam potest aliqua propositione vniuersal s' esse contingens, qualibet eius singulari existente impossibili. vt hæc est contingens: omne animal existens in domo est leo, dato, qd' hodie sint solum homines: & complura alia addunt. Ac regulam autem Arist. dicunt qd' ex maiori de necessario in sensu diuiso, & minori de inesse, sequitur conclusio de necessario eodem sensu: quia quando maior est in sensu diuiso, subiectum eius supponit confundibilis, butiue mobiliter: & sic sub medio, quod est subiectum maioris propositionis, potest subacciipi: at quando maior est de sensu composito, & minor de inesse, non sequitur conclusio de necessario, quoniam, qd' maior est de sensu composito, subiectum supponit confuse distributue immobiliter: & sic, cum non possit sub medio accipi: syllogismus non erit regulabilis per dictum de omni. Eodem modo dicunt ex maiori de scito credito vel dubitato non sequi conclusionem de scito credito vel dubitatio, cum minori absoluta: nisi quando maior est in sensu diuiso: & hoc propter eandem causam. Sed licet hæc refelli non possint, non sunt necessaria: nec puto esse peripatetica, vt in libro Priorum diximus: & libro Elenchorum.

Propterea dicendum ex maiori de scito credito vel dubitato, & minori absoluta, sequi conclusionem de scito credito, vel dubitato conditionatam. Nam vt maior intelligitur, sic debet intelligi conclusio. Cum n.dicitur de scito, omnis mula est sterilis, mula accipitur formaliter, vt mula: est. n. sensus de scito, omnis mula est sterilis in eo qd' mula: tunc si addatur, hæc, quæ in vetero est, est mula: sequitur de scito, qd' sit sterilis, non simpliciter, sed in eo qd' mula, sicut sequitur necessario omne currens thouetur: Socrates currit: igitur necessario Socrates mouetur in eo qd' currit. Sic n.accipit labatur maior: de necessitate enim omne currens mouetur, sumendo ipsum currens formaliter, non pro subiecto currente: nam animal quod est subiectum currus contingenter mouetur. Sed accipiendo ipsum currus formaliter, sumitur in eo qd' currens: & sic sequitur Socratem necessario moueri vt currens est. hæc Alexan. & Philop. & Auer. Primo priorum. Verum hæc raptim sint dicta.

Dubitatio.

Opinio  
Auerrois.  
Rno. luni.  
in primo.

Quod

Verborum expositio.

Exp̄ phil.

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

- A R G Y.** *Quod nisi ita sit eneniet ea profecto, quæ est in Menone dubitatio. aut enim nihil quisquam discet, aut ea quæ scit.*
- D I L V C I .** *Si autem non, quæ in Menone dubitatio est contingit. aut enim nihil discet, aut quæ nouit.*
- Quidam recentiorum cauillum Menonis, quo ipsum scire, tam per doctrinam & per disciplinam destruebatur, sic componerunt. Quod quis dicit, vel prius sciuit, vel non: si prius sciuit, igitur non dicit: & ita quod quæ discit, non discit. Si autem non prius sciuit: tunc cum ei occurret, nesciet an illud sit. vel ne. Cui expositioni Auer. 9. Metaphysicæ assentit. Sed reuera/ vt Philop. inquit hic dissolutum ambiguitatem, quæ est in eo libro Platonis, qui Me non interribitur. Ibi. n. Socrate propōnente quodam theorema, & iubente definiri virtutem, illo au tem nequeunte, deinde Socrate inquiete, quod si quæritinus, o. mino inuenientius, Menon huic sermoni addubitat, & ait qd nulla sit inventio. nam, vt (inquit) quod quæritur, necesse est aut præcognoscere, aut minime. Igitur non sit quod quæritur præ cognitum, neq; si illi occurreret cognoscere potuerimus, qd hoc sit id quod quærimus. Si. n. Socratem non nouimus, neque si ei occurremus, ipsum possumus cognoscere. Sin autem eum ante nouerimus, neq; ipsum dicimur quærere, neq; inuenire, quod iam sciuitus: quare neq; est ipsum quærere, nec inuenire ipsum. Ex his patet, quod Menon inuentionem cauillavit, & non ipsum scire, quod ut doctrina vel disciplina. Ad hęc respondit Socrates, qd inuentio sit ex quibusdam ante concessis, & assensis. & ita ex præcognitis quibusdam, & pbauit hoc Socrates per Menonis famulum, quem per interrogationem inuenire fecit theorema quoddam, quod nesciebat prius ex quibusdam ante cognitis ipsum ad quæsitum adducens. Ad formam autem responde Arist. ex his, quæ Socrates dixit, qd non eadem necesse est noscere, & discere vestigantem & inuenientem, sed alia quidem quærere, ex alijs vero præ assensis questoriū n. adipisci inuentione, & sic Menonis ambiguitas locum non habet, inquit. Sinautem non, hoc est si non esset, vt diximus, quod contingit idem scire, & nescire. Scire quidem vniuersaliter, particulariter autem ignorare, quæ in Menone dubitatio est, contingit, & sic haberet locum. Ecce qd Arist. approbat solutionem Socratis, quia ait, si illa solutio non esset vera, Menonis cauillus relinquaretur insolitus, quem brevibus repetit, & inquit. Aut. n. nihil discet, supple si detur, qd ante inuentione, id quod inuenitur non fuit præcognitum, aut si detur ipsum esse præcognitum qui inuenit, non nisi ea, quæ nouit, discet. Quo vero ad verba attinet, perdiscere Ari. hic intelligit, ipsum inuenire, quia vt superius dixit inuentio est disciplina quædam, saltem largo nomine, & ita per ipsum discere non intellexit disciplinā, quod est idem, quod doctrina. Dubitatio græce est aporema, latinæ cauillus etiam, differt autem Caillus, & Sophisma: sicut problema & syllogismus dialecticus: & sicut quæstio, & demonstratio: est. n. quæstio, quæ in fine est conclusio: Demonstratio autem syllogismus de monstratiuus, Problema est quando pro vtraque sui parte habet syllogismos at syllogismus dialecticus est, qui sumit. Sophisma ergo est, quod habet pro vtraque sui parte cauillos: ouigræce paralogis-*
- E mi dicuntur. Fuit igitur Menonis dubitatio cauillus, & non sophisma: hæc quo ad verba.
- N**on enim ita dicendum est, vt quidam soluere cœnitur, scis ne omnem dualitatem esse parem. annuenti vero interrogato offerunt ei dualitatem, quandam, quam quidem non putabat esse: quare nec parem esse. Soluant igitur non omnem se scire dicentes esse parem dualitatem, sed eam quam sciunt esse dualitatem. Et tamen sciunt quidem id, cuius habent demonstrationem, & cuius acceptarunt. Accepterunt autem non omnis eius, quod sciunt, esse triangulum, aut numerum: sed simpliciter de omni numero atq; triangulo demonstrationem. Nulla n. huiusmodi propositio sumitur, quem tu scis numerum, aut quam scis rectarum linearum figuram, sed absolute de quilibet.
- N**on enim vtiq; ( vt quidam conantur soluere) dicendum est: nunquid sciunt omnes dualitatem quoniā parem, aut non? dicente autem attulerant aliquam dualitatem quam non opinatus est esse: quare neq; parem. Soluant. n. dicentes non cognoſcere omnem dualitatem parem esse, sed quod sciunt quod dualitas sit. Attamen sciunt quidem id cuius demonstrationem quidem habent, & cuius accepterunt: accepterunt autem non de omni, de quo vtiq; sciunt, quod triangulus aut quod numerus sit, sed simpliciter de omni numero, & triangulo. Neq; n. una præpositio accipitur eiusmodi, quod quem tu nosti numerum aut quem tu nosti rectilineum sed de omni.
- A**lij sophistæ destruxerunt ipsum scire, quod dicitur doctrina vel disciplina: & vtebantur hoc cauillo, vt placet Philop. si aliquid contingat nos sciire, sit istud. Omnis dualitas est par: sed hoc non sciatur: igitur nihil contingit nos sciire. qd hoc non sciatur probabant, & sic: Absconsim in manu triangulus, vel dualitas vel numerus, vel aliquid tale, sed sic gratia exempli dualitas. Et argunt, nos scimus omnem dualitatem qd sit par: hoc, quod in manu est absconsim, est dualitas: igitur scimus hoc absconsim, qd sit par. conclusio est falsa: quia hoc absconsim non scitur esse dualitatem: & ita non potest (cirri) qd sit par vel impar: & non pro minori, quia minor est vera per casum: posuimus. n. qd absconsim sit dualitas: igitur pro maiori: sed maior est qd nos scimus omnem dualitatem parem esse. igitur, cum sit hoc falsum, non scimus omnem dualitatem esse parem, quod ponebatur: quare nihil nos contingit sciire. Ex his patet qd sophistæ hoc cauillo destruxerunt ipsum scire, quod disciplina vel doctrina est. Dubitatio vero Menonis destruxit ipsum inuenire. Soluant quidam hunc cauillum, & concedunt nos scire omnem dualitatem esse parem, vel omnem triangulum habere tres, & cetera id genus: & tunc ad cauillum dicunt, qd conclusio deberet inferri non simpliciter, hanc dualitatem nos sciire esse parem, vel hunc triangulum habere tres, sed addito quodam, videlicet quam scimus esse dualitatem: vel quem scimus esse triangulum. Et sic concedunt solo Caillus nos scire omnem dualitatem esse parem, & qd hoc absconsim sit aliqua dualitas, vt ponebatur per causum: tamen ex his non sequitur nos scire hanc dualitatem esse parem, sed quam scimus esse dualitatem: & ita volunt ex maiori absolta descito, & minori absoluta sine scito, conclusionem sequi non simpliciter de scito, sed secundum quid aliquo addito, vt vsum est: inquit. *{ Non. n. vtiq; vt quidam conantur*

conatur soluere, supple alium cauillum; quo supple detruunt ipsum scire, dicendum est: & ponit breuiter cauillum, & inquit: Nunquid sciusti oēm dualitatem quod sit par? supple si aliquid contingat nos icire, aut non probat quod non contingit nos icire oīnem dualitatē mīste parem: quia si detur quod non, iam relinquitur propositū: & inquit, dicente autem & affirmante, attū erant aliquam dualitatem quā nō opinatus est esse: quare hēq; parrem plāne esse contingit nos scire, quā qdō non scitur esse, non potest sciri aliquid esse: vt A, vel B esse. H c breviter erat cauillus, cui additū solutio nem sophistārum & inquit: Soluimus enim dicētes per syllogismū ex māori de scito simpliciter, & minori de esse absoluto, nos non cognoscere oīnem dualitatem parem esse: sed quam sciant quod dualitas sit. Et ita volunt sequi conclusionem de scito conditionato, vt quod nos scimus hanc dualitatem esse parem, quam scimus esse dualitatem. Huic Arist. obiicit duplicitē prius posterioris tice, & idem modo scitur conclusio, quo & propositiones sed nos scimus simpliciter oīnem dualitatem esse parem, & non oīnem quam scimus esse dualitatem: & simpliciter hēc dualitas absconsa est dualitas. Igitur conclusionem contingit nos scire simpliciter, videlicet quod hēc dualitas sit par, & non illo addito, quam scimus esse dualitatem (inquit) Attamen sciant quod id vt enīs demonstrationē quidē habemus & cuius acceperunt demonstratiōnē. dixit habēt, quia nos scimus quādam per nosmet ipsum dixit acceperunt, quia discimus ex doctore. Verum quouis modo sit scire ēo modo est, quo accepimus vel habemus demonstratiōnē. acceperunt autem vel habuerunt non de omni, de quovis; sciant quod triangulus, aut quod numerus sit, sed simpliciter acceperunt de omni numero, supple quod sit par vel impar, & de omni triangulo quod sit habens tres: & supple tu, Minō etiam absoluta fuit quod hoc sit triangulus vel dualitas: igitur conclusio non debet esse de scito conditionato. Hēc posterioritice. Secundo obiicit huic opinioni prioritice, est enim dictum in Prioribus, quod conclusio debet aīsumiliari alicui propositioni. Modo nulla propositionē assumpta est talis qualis est conclusio. Conclusio enim est de scito conditionato. & nulla propositionē sic accipitur (inquit) Neque enim una propositionē accipitur eiusmodi, quia nec minor, quod quem tu nosti numerum, aut quem tu nosti rectilineum, sed maior accipitur de omni simpliciter, & minor etiam accipitur nullo addito: quare conclusio debet accipi eodem modo nullo addito, & hēc expositio est pulchra, quam Philop. non complevit. Animaduerte quod fortasse solutio horum est data a sophistis ad eundem Menonis cauillum, quo inuentio destruebatur, vt pertextum proximum patet, & sic grāci intelligunt.

Sed nihil (vt arbitror) obstat vt id sciat partim quis quod dicit, sed si hoc patet, velut ea ratione qua dicit, eodem modo scire.

Sed nihil (vt opinor) prohibet, quod quis dicit, sit vt scire, sit autem vt ignorare. Inconveniens enim non est, si sit, quodam modo, quod dicit, sed si hoc modo, vt dicit, sit etiam sciat.

A Cum increpauisset hos, ipse veram ponit prædictorum solutionem, volens non esse inconveniens istem ipsum partim quidem nos scire, partim autem nos ignorare. Triangulum quidem in manu absconditum in vniuersali quod duos rectos habeat, scimus, in particulari autem discimus, vel scimus de nōio. Cuius exemplum posuit Philop. de hominibus, nam oīnnes homines in vniuersali scimus, particulares vero, quos non vidimus, ignoramus (inquit). Sed nihil (vt opinor) prohibet, quodquis dicit, si supple vnomodo, vt scire, alio autē supple modo, vt ignorare. cuius causam sib[ile]bit, & inquit: Inconveniens enim non est, si scit quodammodo, quod dicit, vt si scit vniuersaliter, & dicit particulariter. Sed absurdum est, supple sic hoc modo, vt dicit, sic etiam sciat. Sic enim idem lectiū idem sciretur & ignoraretur.

B Quo vero ad verba attinet, verbum sciat; suppletum est, quia Arist. plerūq; more attico prætermittit verbum.

C Juniores dicunt pro regula. Ex maiori modali de scito credito, vel dubitato, & miniori de inesse non semper sequi conclusionem modalem de scito credito vel dubitato, qm nō quando maior modalis est de sensu composito, nō enim valet, tū scis omnem multam esse sterilem, hēc est mula: igitur scis hanc esse sterilem. Nam sensus maioris est, hēc propositionē est scita à te, omnes mula est sterilis: modo sub hac non potest accipi hēc minor, videlicet, hēc mula est sterilis, quoniam maior nullius est quantitatis. Quando vero maior est in sensu diverso, tunc syllogismus est utilis, quia sequitur omnem mulam scis esse sterilem, hēc est mula: igitur scis hanc esse sterilem. Nam maiori illo modo sumpta potest sub medio subaccipi minor. Sed certe hēc non conueniunt Arist. verbis, hec aliorum peripateticorum, nam si ita esset, Arist. non debuissest tātum laborare insoluendo cauillū sophistarū. potuissest in dicere maiorem esse veram de sensu composito, & sic syllogismū ex ea fieri non posse, attamen ipse concessit maiorem, & minorem, dixit conclusionem valere pro tanto, quia tu scis hanc mulam absconsam esse sterilem, & ignoras hanc esse sterilem, scis hanc esse sterilem scientia vniuersali, qua scis vniuersaliter oīnem mulā esse sterilem: quatenus est hēc: & ita si esset, vt recentiores dicunt, solutio Arist. esset nulla. Vnde pōt querit cū Arist. concedit maiorem illam, tu scis oīnem mulam esse sterilem, vel concedit eam de sensu diuiso: & sic sequitur hanc mulam te scire esse sterilem scientia particulari, & non tantum scientia vniuersali. Si autem concedit illam de sensu cōposito, cum coniugatio sit inutilis: ex ea nec sequitur te scire hanc mulam esse sterilem scientia vniuersali nec particulari, cum nihil sequatur. Propterea hēc quā illi dicunt, vt mihi videtur, non sunt peripatetica. Quāres fortasse vtrū contra stet nos scire aliquod scientia particulari, & nescire scientia vniuersali. An quāter potest: nā sciri potest. Aequicruri triāguli duo latera reliquo sunt majora, nequaq; trianguli omnis. Et sic particularē cognoscit, vniuersale minime. Quāres secundo, vtrum sicut continget aliiquid sciri & ignorari secundum diuersos mo-

Quāriūcta  
Nōca hanc  
regulam.

Dub̄.  
Solutio.

Sedā dub̄.  
Solutio.

Sueſſ. sup. Post. B dos,

Sedā obie-  
cio.  
Primo pri-  
orū. 29.  
17. &

ARGY.

DILVCI.

Caui-  
lūdū  
uoc.

LVCI.

men. 9.

illius.

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

dos, contingat idem sciri & nesciri secundum eundem modum cognitionis. An contingit, quia idem potest sciri demonstratione directa, & nesciri demonstratione ducente ad impossibile: & econuerso. Nam omnem Diametrum commensurabilem esse certa demonstratione ad impossibile sciri potest, recta autem demonstratione & ostensiva nondum attentatum est. Quare idem Theorema scitur demonstratione: sed secundum diuersam speciem demonstrationis. Praterea idem scitur scientia an sit, nescitur scientia quid ut alius scit alia esse, quid sint ignorat. Quo vero ad graca verba attinet: debes scire, quod in gracis codicibus sic est. Absurdum enim si quod nequaquam nouit addiscit. Sed si ita plane sicut quatenus addiscit, & quo modo, Quam literam Philoponus legit particulam negativa proposita ad verbum illud absurdum, hoc modo, Non absurdum enim est. & hoc translatus.

*Scire autem vnamquaque rem simpliciter, sed non sophiste per accidens, arbitramur. Cum causam, ob quam res est, illius causam esse, & fieri non posse, vt res aliter se habeat, cognoscere arbitrapur.*

*Scire autem opinamur vnamquaque simpliciter, sed non sophistico modo, quod est secundum accidentem, cum causam arbitramur cognoscere, propter quam res est, quoniam illius est causa, & non est contingere aliter se habere.*

DILVCI.  
Com. 11.  
Continuatio.  
Sciencia demonstratio ne quo differet.  
per una differentia.  
Secunda.  
Tertia.  
  
Opio Ph.  
Propria.  
politio.

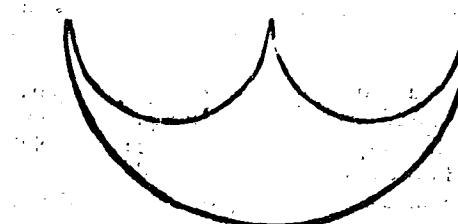
Cum declarasset doctrinam sive disciplinam & inventionem fieri ex praexistenti cognitione: & soluisset cauillos Menonis, & sophistarum, nunc transit ad tractandum de demonstratione ipsa: vt quid nam sit demonstratio, & ex quibus. Prius tamen definit ipsum scire. Vbi primo animaduersione dignum ipsum scire sive scienciam multis farum ab ipsa demonstratione differre. Primo quia ipsum scire notius est, nam multi sunt, qui scire se opinantur ignorant autem quid sit demonstrare. Secundo sciire est affectio quaedam, qua de rebus nobis crescit, demonstratio autem via qua haec affectio de rebus accrescit. Tertio sciencia est vniuersalior demonstratione, nam demonstratio omnis scientia, non autem omnis scientia demonstratio est, nam communes notiores scientiae sunt quidem demonstrationes autem minime, quippe cum communes notiores indemonstrabiles sint scientiae. Secundum igitur Philoponum hic sumit scire pro demonstratione, nam secundum ipsum idem est scire quod hic definitur, & demonstratio. Ego vero bene volo, quod ipsum scire hic definitum est demonstratiuum, non tamen demonstratio, quia scire est affectio, demonstratio est via ad illum, vt ipsem dicit. Definit igitur ipsum scire prius quam ipsum demonstrari, quia notius est. nam multis videtur aliquid scire, non autem demonstrare, quia ignorant, quid sit demonstratio (inquit.) § Scire autem simpliciter, sed non sophistico modo, quod est secundum accidentem opinamus vnumquaque que simpliciter, id est proprie, vnumquaque, id est quæsitum, quod in fine erit conclusio, quasi dicat. Scire autem simpliciter, id est proprie, quod scire proprie, non est scire sophistarum more, qui sciunt secundum accidentem, opinamus vnumquaque quæsitorum scibilium, cum causam propter quam res est, id est cum causam, qua res, id est quæsitum

E arbitramur cognoscere: quoniam illius est causa: & propter quam supple, non est contingere aliter se habere res illa, sive quæsitum illud.

Mæchus

Comptus

Ille vir



Fur

Noctiuag.

Virille



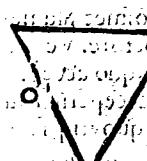
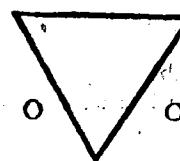
Syllogismorum, qui captiosi seu fallaces dicuntur, duplex modus.

Animal

Album

Albus

Color



Cignus

Album

Syllogis-  
morū me-  
dia species  
inter scien-  
ticos, ac lo-  
phisticos,  
q ex verisimili-  
bus cō-  
gant.

syllogis-  
morum modi  
duo, quorū  
alper inher-  
tēns substā-  
tia, putat  
inele acci-  
denti, alter  
quo inhæ-  
nēs acciden-  
ti putatur  
inele substā-  
tia.

Expo ver-  
borū.  
Triplex dif-  
ferentia syl-  
logismorū.  
Syllogismi  
ex verisimi-  
libus me-  
diū sunt.

Captiosisyl-  
logismi du-  
pliciter.

Quo vero ad verba attinet, debes scire syllogismorum esse triplicem differentiam. alij enim sunt scientifici, alij captiosi, alij inter hos medijs de scientificis nunc dicit. At medij sunt, vt qui ex verisimilibus astruunt, nec scientifici, nec captiosi. vt ille vir comptus adornatusq; est, igitur mæchus. Praterea ille vir noctu vagatur, igitur fur est. Insuper, lac habet haec mylier, igitur peperit. Hi enim syllogismi iudicarij sunt ac ex verisimilibus, non autem scientifici: quia possibile est aliquem comptum esse, & non mœchum, & noctiuagum, non autem turem, & habere lac & non peperisse. Captiosi sunt dupliciter, vt quando quod substantia inest, putatur inesse accidenti, vt si animal inest ipsi Cygno, creditur inesse ipsi albo sic. Omnis Cygnus animal: Omnis Cygnus albus: igitur album animal. Viterius album animal, omne album color, igitur color animal. Aut quando contra creditur quod accidenti inest, substantia inesse. Vt omne album color, album pomum, igitur pomum color. Itemque motus est in mobili: Tempus est in motu. igitur tempus est in mobili. Ex his patet captiosos syllogismos esse qui ab accidente faciunt delusionem. Non autem omnis syllogismus qui est ab accidente est sophisticus. nam, si dixeris fumus hic est, igitur ignis.

Syllo-  
gob  
eff  
lunt a  
ciden

Cā du  
remot  
epinq

Duple  
qualit

Demof  
plex.  
Auer.  
cceli. 3  
r. Phy

Quæsi  
paucin  
Rn. Th  
& Phy

ignis. ab accidente est, non tamen sophisticus, sed A probabilis a verisimili, sed quia tam captio si quam probables ab accidente proficiuntur, ideo captiosi, qui paralogismi sunt, captiosi sunt. Alij vero sophistici more proficentes, non tatum captiosi, de more quidem sophistici, quia ab accidente, non autem captiosi, quia non deludunt, & quoniam syllogismi ab effectu sunt etiam ab accidente, est enim effectus velut accidens causae, ut cum dixerit hic fumus est, igitur ignis, Iccireo inquit. § Scire simpliciter, hoc est demonstrativum, quod est sciare proprie, non ab accidente vel effectu ipso, quod est sophistici modo, licet non omne sophisticum, quasi dicat, scire autem simpliciter, id est proprie, sed non sophistici modo, quod est ab accidente; nam scire ab effectu, & scire a verisimilibus, & sciare sophisticum: omne tale est scire more sophistici, quia ab accidente, licet non omne sit scire sophisticum. Scire dico tale demonstrativum, est quo nos arbitramur cognoscere unumquodque quæsi tum per causam, qua illud est: & qua illud est necessarium: quod illius quæsiti sit causa. Ex his patet quod a definitione ipsius scire excludit scire per effectum siue per signum: quia omne tale est ab accidente: & de more sophistici, non tamen sophistici. Addidit cum causam arbitramur cognoscere: propter quam res est. Quoniam causa duplex est: remota, ut esse animal est causa respirandi: & propinqua, ut habere pulmonem, causa quidem remota non est: propter quam res est: non enim equus respirat, quia animal est, sed quia pulmonem habet: verum est tamen, quod, si non est animal, non spirat. Addit: quod illius sit causa: quia proprie, id est scire: quando videlicet per causam propriam scimus ipsum quæsitudinem, quod illius quæsiti sit causa, quia nisi causa ad quæsitudinem referatur, nunquam quipiam sciet. Et quoniam duplex est quæsitudinem, quod est, & contingit aliter se habere: ut terra mouetur: mouetur enim de inesse nunc & hinc ad horam cessante terram mouetur non mouebitur. Aut quod est, & non contingit se habere, ut triangulus habet tres: ideo addit propter quam res est: ut sunt quæsita. Physica: & propter quam non contingit aliter se habere, ut sunt quæsita mathematica. Scire igitur est per causam qua res est, ut in Physicis: & qua res ipsa est necessaria, ut in mathematicis. Dubitabis forte cum triplex sit demonstratio, ut

A Patet igitur ipsum scire tale quid esse. Nam & hi, qui nesciunt, & hi qui sciunt, ita se habere putant, quorum ipsi scientes & ita sibi etiam habent.

Manifestum itaq;, quod tale quid ipsum scire est: & namq; nonscientes, & scientes opinantur ipsum sic se habere. Verum scientes habent quoq;.

DILVICI.

Qomē. 12.

Nunc dico de ipso scire definitionē probat eo iudicio, quo significations nominum probantur, quia, ut Secundo Topicoru dicitur, Loquendum vē plures, sentiendum vē pauciores & sapientes; & ita probat per consensum omnium, tam eorum qui arbitrantur se scire, & non scire, ut sophistæ, quam eorum, qui arbitrantur se scire, & sciunt ut sapientes; & inquit. § Manifestum itaq;, quod tale quid ipsum scire est, ut supple definitius: & namq; non scientes, ut sophistæ, & scientes ut sapientes opinant ipsum scire sic se habere. Verū scientes habent quoq;, sicut autem arbitrantur habere, & non habent. Quare consensim scire erit ( ut dictum est) per causam propriam, qua res est cognoscere: Sophistarum & non scientium duo sunt exempla. Quaritur aliquādo cur plebs, quæ græce laos est, dicta est a græcis laos: causam huius arbitrantur assignare, quia post diluvium Deucalion Ioue imperante ad homines regenerandos retro post terga iecevit lapides, qui græce lae dicuntur: quare plebs dicitur laos græce, quia a lais genita fuit. hanc putarit causam, verum non est hæc causa. Alij putant terram consistere ob rapidam cœli circuolutionem, afferentes se scire. Juniores autem probare enuntiuntur hanc definitionem, quam Arift dedit, esse de ipso scire definitionē. Primo, quia scire ipsum est rerū, quæ sunt: omne autem quod est, eo quidem modo scitur, quo modo est: quare, si sua propria causa est, sua propria Secundo. causa scitur, quare ipsum scire erit per causam cognoscere. Secundo, intellectus noster in sciendo causatur à rebus, res ipse autem à proprijs causis: igitur intellectus in sciendo causabitur à terum causis: nām quicquid est causa causæ, erit etiam causati causa. Tertio, veritas est aequatio quædam inter intellectus ad rem: modo intellectus nunquam æquabitur rei, nisi ipse ad eius rei principia ac causas redat: igitur scire erit per causam. Sed circa hæc occurreret, quia ut dicitur Secundo huius, aliud est demonstrare rem esse ita, & aliud definitionem rei. Possum enim demonstrare hominem esse animal rationale sine petitione principij: sed hominem esse animal rationale in eo quod quid est, non potest demonstrari nisi petendo principium. Et ita licet fortasse viri isti possent demonstrare ipsum scire esse per causam cognoscere, nunquam habebunt propter hoc ipsum quod dico, causam cognoscere, esse definitionem ipsius scire, nisi petant quod est in principio ut in prin. 2. huius videbitur. Præterea. Rationes horum petere videntur aliā ob causam, quam sumunt ipsum scire esse rerum quæ sunt, hoc petit, qā aduersarius dicet cognitionē rerū qā sunt non esse noī ipsius scire, sed nomine opinionis dividendum. Insuper, cum accipiunt intellectum nostrum in sciendo causari a rebus, hoc est petere. ad uersarius enim dicit causari intellectum a rebus non esse leire siue nomine ipsius scire appellandū, sed alio nomine, videlicet, opinionis vel cognitionis. Adhuc, dato qā veritas sit aequatio intellectus

Tertio.

Cofutatio  
& primo.  
Cap. 1.

D Ad primū. ratione. Non enim dicitur causari intellectum a rebus, sed intellectus causatur a rebus, hoc est petere. ad secundū. ratione. Non enim dicitur causari intellectum a rebus, sed intellectus causatur a rebus, hoc est petere. ad tertium. ratione. Non enim dicitur causari intellectum a rebus, sed intellectus causatur a rebus, hoc est petere. B ad

Syllogismi ab effectu, sunt ab accidente.

Cā dupl.  
remota &  
propinqua.

Duplex  
quæsitudinem.

Demo triplex.  
Auer. scđo  
cœli. 35. &  
1. Phys. 2.  
Quæsito  
pœnara.  
Rn. Them.  
& Phyl.

8234.8

yllogis-  
norū me-  
ia species  
inter sciēti  
cos, ac lo-  
histicos,  
ex veri-  
libus cō-  
ant.

llogismo  
um modi  
no, quorū  
er inhe-  
ns substā  
putat  
elle acci-  
enti, alter  
no inhæ-  
s acciden-  
puratur  
elle sub-  
ntia.

oppositi  
glimi du  
citer.

P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

ad res, non propter hoc patet hanc aequationem dici nomine ipsius scientiae: & sic recte Aris. consenserunt omnia quasi iudicio probauit ipsum scire esse per causam cognoscere, quia non aliter possunt nominum significations probari. Ulterius quare, cur addidit quoniam illius est causa. Videtur n.sufficiens dicere ipsum scire esse per causam, qua res est, cognoscere. Nam sic sensus est, ipsum scire esse per causam propriam, igitur superfluit addere quoniam illius est causa. Nonnulli dixerunt posse fieri ut aliquis sciat causam propter quam res est, & non rei illam scire. Plurimi n.sciunt radium Solis, quo putrida animalia exoriuntur, & tamen ignorant quo modo animalia illa exoriantur. & huius causa est, quia licet sciant causam propter quam putrida animalia sunt, cum non sciant, quoniam illa radius est causa illorum, non dicuntur scire. igitur requiritur quod cognoscamus causam propter quam res est, quoniam illius est causa, ad hoc ut scientes dicamus. Quare res profecto nobis non displiceret.

**A R G Y .** Quare cuius simpliciter est scientia, id ut aliter se habeat fieri omnino non potest.

**D I L V C I .** Quare cuius simpliciter est scientia, hoc est impossibile aliter se habere.

Cōmē. 13. Descripsit ipsum scire, at nunc describit ipsum scibile, quod dicitur etiam ante demonstrationem quæstum, sive quæstum. huius causa est: quia dixit, scire autem opinatur vnumquodque simpliciter, & reliqua. & per vnumquodque intelligit scibile sive quæstum scientificum: hoc est id, cuius est simpliciter & propriæ scientia. Propterea ut dicta definitio patet, declarat nunc quid per vnumquodque, hoc est quid per scibile intelligit. Accedit ad hanc, quod scire ipsum est in anima, ut in subiecto: est in demonstratione, ut in causa: est in ipso scibili sive quæstum vel conclusione, ut in signo, prætermittit de anima dicere, tanquam de re huic libro aliena: spectat enim de ipsa dicere in libro de Anima. Propterea de ipso scibili, in quo ipsum scire est, ut in signo: & de ipsa demonstratione, in qua ipsum scire, ut in causa est, pertractat: & inquit de ipso scibili primo. Quare cuius simpliciter, id est propriæ, est scientia, hoc est impossibile aliter se habere: id est scibile propriæ dictum est complexum quid necessarium. addidi complexum, quia duplex est necessarium, incomplexum videlicet, & complexum, incomplexum ut Deus, eo quia est, & non potest non esse: & chimera est necessarium non esse, quia non est & non potest esse. At necessarium complexum, quod dicitur secundum inhærentian, est quæstio, vel quæstum, in quo prædicatum inest subiecto, & non contingit non inesse, ut ignis est calidus, vel in quo prædicatum non inest subiecto, nec contingit inesse, ut ignis non est frigidus: quare scibile propriæ dictum erit quoddam complexum necessarium, quod non potest aliter se habere. Quo vero ad verba attinet, Aris. apposuit quare, quasi illatiue, non ut quare, esset nota illationis, sed continuationis. Nam, cum dixisset de scire, opportunum erat ei dicere de ipso scibili. tum primo, quia ipsum scibile ponebatur in definitione ipsius scire, tum secundo, quia ipsum scire est in ipso scibili, ut in signo: & ita verbum quare, continentium est. Ulterius impossibile aliter se habere potest dupliciter esse. Aut ex hypothesi, ut terra

Scire in aia  
est ut in subiecto, in de  
monstratiōe  
ut in causa, in  
conclusionē  
ut in signo.

Duplex ne  
cessarium.

Verborū  
expō.

Impossibi  
le aliter se

tremit: hoc enim impossibile aliter se habere est, dum exhalatio intra cauernas terrae mouetur. Aut absolute, ut Solem oriri: quia non potest esse quia Sol oriatur. Aristo. igitur per impossibile aliter se habere intelligit necessarium ex hypothesi, quod est necessarium causis positis, & hoc modo quæsta Physica sunt necessaria: non enim possunt suis per se causis positis, non esse: contra autem ipsa contingentia, sunt enim quæ positis causis, possunt non esse: quoniam possunt impediiri. Occurreret fortasse ex eo, quia videtur definitio in plus ipso definito, quia multa non possunt aliter se habere, quæ non sunt scibilia, ut prima principia: quæ dignitates dicuntur. Themistius & Philoponus concedunt illa esse scibilia: quia, ut dicetur, eorum est alijs sciendi modus, de quo posterius dicetur. Sed si ita esset, vt exponit Philop., tunc hic non esset definitum quæstum scibile, sed omne scibile. Propterea dicamus, quod definitio debet sic intelligi, scibile propriæ est, quod positum suis per se causis, non contingit aliter se habere. Modo, licet dignitas non contingat aliter se habere, tamen hoc non est alijs quibusdam positis, ut causis proprijs & per se: & ita definitio est æqualis & optima.

**A R G Y .** Sit igitur & alijs sciendi sit modus, posterius explicabitur. Addidimus etiam per demonstrationem etiam scire.

**D I L V C I .** Si quidem igitur & alijs est sciendi modus, posterius dicemus: dicimus autem & per demonstrationem scire.

Duplex est scientia, ut placet Philop. & Themist. altera quidem demonstrativa, quæ est per demonstrationem ipsam. Altera vero species est, quæ de demonstrativa non est, sed ex se ferme habens etiam fine syllogismis, ut cognitione dignitatem: haec enim non per demonstrationem nobis accedit, sed ex se ipsa ferme habet. Aristo. igitur nunc limitando se ad dicta: & ad ea quæ dixit, inquit: { Siquidem igitur & alijs est sciendi modus: hoc est, quia ita est, quod est alijs modus sive species scientiarum, posterius dicemus: autem sed: supple nunc, & per demonstrationem scire dicimus. Sic igitur posterius de alia scientia specie dicemus, nunc de demonstrativa dixisse volumus. Bene igitur dictum est, quod non de vniuersali scientia loquitur Aristo. dum definit ipsum scire, sed de ea, quæ æquipollit demonstrationi, hoc est de demonstrativa. Quo vero ad verborum verba attinet, animaduertione dignum, in nonnullis codicibus textum sic haberit. Dicimus autem & noscere per demonstrationem: ubi Philopo. per noscere intelligit scire, quasi dicat, at nunc dicimus & definimus ipsum noscere per demonstrationem, quod reuera est scire. Nonnulli Aristotelem aliter definire ipsum scire opinantur, quia in eorum translationibus sic habebatur, dicimus autem & scire per demonstrationem intelligere. Tu vero hec si placent, considera. Non defunt, qui velint Aristo. per alium sciendi modum, intelligere eum modum, quo mediante scitur. ut per demonstrationem ad impossibile, & per demonstrationem quia. Alij vero non ignari per alium sciendi modum intelligunt, qui est per definitionem, de quo in Secundo libro disputabit. Sed de his haec tenus.

**A R G Y .** Demonstrationem autem dico, ratiocinationem eam quæ scientiam efficit. Eam vero scientiam efficere dico, quæ scimus eam ipsam habendo.

Demon-

habere du-  
pliciter.

Rñ. The.  
& Philo.

ppria rī.

**A R G Y .**

**D I L V C I .**

Cōmē. 14.  
Duplex  
scientia est.

Dem-  
tio d-  
consi-  
pote

Scientia  
duplicata

Verbo  
exposita  
Rectius  
flemon  
apoditic  
dicitur  
logismi  
monstra-  
tiuus.

A R G Y .

Expō ali-  
quorum.

Quid intel-  
ligat Aris.  
per alium  
sciendi mo-  
dum sedam.  
alia expō.

**D I L V C I .**

Cōmē.  
Syll's tes-

Demonstrationem autem dico<sup>1</sup>, syllogismum epistemonicum, id est scientificum. Epistemonicum vero dico secundum quem (in habendo ipsum) scimus.

Cōmē. 15.

Hæc quæ hic inquit, continuatione non indigēt: nam cum dixisset se esse locutum de scire, quod est per demonstrationem, declarat quid ipse vult per demonstrationem.

Philopo.

Demonstratio duplex considerari potest.

Scientificū duplex.

Verborum expositio. Rectius epistemoni. q̄ apoditicō dicitur syllogismus de monstatiu.

A R G Y.

DILVCI.

Cōmē. 16.  
Syll's text.

A diatisq; ex notioribus & ex prioribus causis confluionis est quidē ex veris, quia de veris conclusio nibus, quæ demonstratiæ non nisi ex veris proficiuntur. Eft. nascitæ quælibet quod est, & non potest aliter se habere, & ita de veris, & ex veris, primis immediatis, qm̄ scire est per causam, qm̄ illius est causa. Prioribus causis. Quia est per causam, ppter quam res est. Est deniq; ex notioribus, quia scire acbitramur cognoscere: igitur scire est ex veris, primis, immediatis, notioribus, prioribus causis conclusionis. Sed acceptum est demonstrationem esse scire: nam scire dicimus per demonstrationem. Igitur demonstrationis sine demonstrativa scientia est ex veris, primis immediatis, notioribus, prioribus causis conclusionis. Philoponus n̄ h̄c reduxit ad qua

Qua Phil.

tua, iuxta quatuor, quæ ponebantur in definitio ne ipsius scire. Nam ex illa particula q̄ scire sit de re quæ est, & non potest aliter se habere, habetur q̄ ipsa demonstratio est ex veris, & de veris. Ex illa particula q̄ scire esse, quoniam illius est causa habeatur q̄ demonstratio sit ex primis immediatis. Ex illa particula q̄ scire est propter causam quæ est, habetur q̄ demonstratio sit ex prioribus causis conclusionis. Ex illa particula q̄ scire est cognoscere, habetur q̄ demonstratio est ex notioribus. Recte igit inquit. Si igitur ipsum scire est, vt posuimus, necesse est & reliqua, quia syllogistica demonstratiæ scientiam esse ex his, facile deducitur. Ut vero intelligatur differentia eorum ex quibus est demonstratio, ab his ex quibus est syllogismus, dicamus demonstrationem quidem non esse nisi de veris, & ex veris. nam syllogismus verus esse potest, qm̄ homo est animal, & ex falsis. vt si binnis lapis sit animal, & omnis homo sit lapis: tñlinquetur syllogistica, q̄ omnis homo est animal: verum: hic syllogismus erit, non autem demonstratio. dixit ex primis immediatis, quasi sit una particula: apposuit n̄ verbo primis verbum immediatis: quia, si sumperero q̄ anima: immortalis: & ex hoc syllogi-

zauero q̄ nonnullæ animæ in inferno sint, ex primis quidem syllogizauit, non autem ex immediatis: quia primis immediatis immortalem indiget: demonstratio: & sic oportet demonstrationem esse ex primis immediatis, hoc est indemonstrabilis, & per se creditis: aut oportet ire in infinitum. Additum pre terea est ad verbum immediatis, verbum primis: nam sunt quædam immediata, non tanq; prima: vt ip̄ h̄c certa sit alia, h̄c n̄ immediata est, nullo termino indigens ad sui fidem. Similiter hic Socrates est & eiusmodi: ex his autem non sit demonstratio sed ex primis, i. communibus immediatis. Dixit & notioribus: oportet etiam tantum quæ assumuntur in demonstratione esse vera prima immediata, sed notiora: nam possunt dignitates aliquibus exceptiæ inopia nota non esse, velut quid quæ ei dem: aequalia, & sibi juicem sunt aequalia: hoc enim ex se fidem habet, multis tamen non patet: propterea addit illa esse notiora. Dixit prioribus causis conclusionis: & per priores causas intelligentes causas continuas: non longinquas: nam demonstratio esse potest ex veris, primis immediatis, notioribus, quæ tamē non erit ex proximis causis. Ut si quis vult demonstrare, quod anima est immortalis, & summa quæ eidem sunt aequalia, & sibi juicem

Aliquæ sunt immediata  
quæ nō sunt prima.

Si igitur ipsum scire tale est, quale posuimus, necesse est & demonstratiæ scientiam, ex veris & primis, medioque & aequalibus, & ex notioribus & prioribus ipsa conclusione causisque eiusdem esse dicentim erunt & ipsa principia propria eius quod demonstratur. Nam ratio cinatio quidem sine his erit, demonstratio vero non erit scientiam enim non faciet.

Si igitur ipsum scire est, & ex veris esse, & ex primis & immediatis, & ex notioribus, & prioribus & causis conclusionis. Sic enim erunt & principia propria eius quod demonstratur. Nam syllogismus quidem erit et sine his, Demonstratio autem non erit nonq; faciet scientiam.

Partim ex definitione ipsius scire, partim ex his, quæ de demonstratione adjicit, ex quib; qualibetue sit ipsa demonstrativa scientia, concludit, quasi sic syllogizans, Scire est ex veris, & ex primis, imme-

## POSTERIO. ANALITICO.

vicem sunt equalia, accepit enim vera, prima immēdiata, & notiora, nō autem quā sīnt effectricia conclusionis, & ita per priores causas conclusionis, proximas causas intelligit, & ita priores pro proximis ac continuis intelligit, quasi innuens hēc duo facere vnam particulam. & quia per priores causas conclusionis intelligit proximas sive proprias causas, ideo subscriptibit. Sic n. erunt & principia propria eius, quod demonstratur: quare inter hēc non oportet addere ex proprijs demonstrationem esse, quia si est ex prioribus causis cōclusionis, igitur ex proprijs; & hic patet non accipi pro eodem primis, & prioribus, sed pro diuersis, qua ratione alterum horum non superfluit. quasi igitur recolligens differentiam inter syllogismum & demonstrationem, inquit: & supple tu demonstratio ex veris & reliquis est, nam & syllogismus quidem erit, & sine his, demonstratio autem non erit, quia nisi ex his sit demonstratio, non faciet scientiam. At in aduersione dignum q. Auer. in Paraphrasi ex definitione demonstrationis proxime assignata, videtur syllogizare definitionē præsentem. Qua ratione Grossatesta dixit Aristot. definitionem materialem demonstrationis demonstrare per formalem.

Non defūnt qui dicunt Aristote, per verba illa. Sic enim erunt & principia propria eius quod demonstratur remouere questionem, nam dixit demonstrationem esse ex prioribus & immediatis, quae videntur repugnare, quia priora non sunt immediata, quasi respondens. Illa tria priora prima & immēdiata non aduersari: quia sic erunt propria principia: Themist. autem ( si recte intellexi ) vult Arist. ponere differentiam inter demonstrationem & syllogismum, in hoc, q. propositiones demonstrationis sunt causa conclusionis in essendo, cognoscendo, & inferendo, syllogistica autem conclusionis tantum in inferendo. P. inquit, Sic & erunt & principia propria eius, quod demonstratur, hoc est in essendo, nam syllogismus quidem erit & sine his, quibus ( vt mihi videtur ) Auer. consentit.

*Vera igitur esse oportet: quia fieri nequit, vt id, quod non est, sciatur, veluti diametrum commensurabilem esse.*

*Vera quidem igitur oportet esse, quoniam quod non est, non est scire, vt quoniam diameter commensurabilis.*

Nunc singulas particulas acceptas in definitione demonstrativa scientia exponit. ideo inquit, diximus oportere ex veris esse demonstrationem: q̄m si ex veris non sit, neq; cōtingit fieri scientiam, & hoc ait: *Vera quidem igitur oportet esse: supra ea, ex quibus est demonstratio, quoniam quod non est, non est scire.* Ut quoniam diameter commensurabilis sit, supra costæ. Hēc ratio potest ad Enthymema sic reduci: *Quod non est, non est scire:* igitur ea, ex quibus est demonstratio, oportet esse vera, & per quod non est, intelligit falsum: & ita Enthymema erit: *Falsum nō potest sciri:* igitur oportet principia ex quibus est demonstratio, esse vera. Enthymema istud est obscurum, & vnde valeat, non facile patet: ideo vno modo dici potest, q. tenet ex differentia inter syllogismum & demonstrationem, quia falsum ex falsis syllogizari potest, verum autem & ex veris, & ex falsis, ad demonstrari minime potest nisi ex veris. Aut fortasse sequitur quia dictum est id, cuius scientia est, impossibile est aliter

E se habere. igitur vera oportet esse principia: quia detur oppositum, tunc conclusio potest esse falsa. Aut melius fortasse non recedendo à verbis Arist. sic arguatur, Falsa non possunt sciri: igitur principia demonstrationis sunt vera necessario. quia, si non sunt vera, sint igitur falsa: igitur ex illis possunt sequi, & vera & falsa: quia ex falsis & verum & falso sequitur. demonstretur itaq; ex falsis falso: igitur falso scietur, quia demonstratio est syllogismus epistemonicus, hoc est faciens scire: quare, si falsa non possunt sciri, oportet demonstrationis principia vera esse, aliter enim ut probauimus falsa demonstrari ac leciti possunt.

Sed occursse: nonne non entis scientia est, qm̄ non est ens: & falsi, quoniam non est verum. Respondet Philo, & recte: q. non entis est scientia, qm̄ non est ens: & falsi quoniam non est verum, sed Aristote: hoc non dicit, sed vult non ens non sciri tanquam ens, nec falso sciri tanquam verum: & hoc ait in exemplo cum inquit: *Vt quoniam diameter sit costa commensurabilis, hoc n. falso est;* ideo sciri non potest q. sit verum. Ex his patet questioines aliquorum hic non moneri ad rem, quum querunt vtrum de non ente sit scientia: nam ( vt recte Philip. inquit ) per non ens, falso intelligit.

*Ex primis autem & indemonstrabilibus esse, quia non sciet non habens demonstrationem ipsorum.* Scire, n. non per accidens ea quorum est demonstratio nihil aliud est saepe, quam demonstrationem habere.

*Ex primis autem indemonstrabilibus, quia non sciet, non habens demonstrationem ipsorum.* Scire enim quorum demonstratio est non secundum accidentem, est habere demonstrationem.

*Quod ex primis immediatis sit demonstrativa scientia ( quod erat secunda particula ) nunc expōnit, & inquit. §. Ex primis autem indemonstrabilibus scientia demonstrationis est. qm̄ supple: si indemonstrabilia non sunt, sed demonstrabilia, quae ad demonstrationem assumentur, non sciet, non habens demonstrationem ipsorum: non dico problema, sive quæstum, quod ex demonstrabilibus syllogizat: opus, n. est, si non firmiter nouit propositionem demonstrationis, querere iterum demonstrationes: quo sit, ve idem sit indemonstrabile, & immediatum: qm̄ ve diximus; omnis demonstrationis per quosdam medios terminos conjectur, propterea inquit: §. Duximus demonstrationem scientiam ex primis esse indemonstrabilibus: quoniam si demonstrationes sunt, quae ad demonstrationem assumentur, non sit demonstrationis, nisi sit illa antea fuerint demonstrata: atq; alias, quae in illorum demonstrationem assumentur, aut prima sunt, immediataq; aut demonstrabilia. ac necesse est, aut ad infinita procedere, aut occurrere in aliqua prima immediata, ex quibus syllogismus conformatur scientificus: nam ( vt inquit ) Scire ea, quorum demonstratio est, non per accidens, est demonstrationem habere. Quo vero ad verba attinet, dixit, quoniam est demonstrationis: quoniam ( vt diximus ) scimus & rationes cōmunes, sed non earum habendo: demonstrationem: habent, n. per seipſas fidem, nam earum potior est scientia q. per demonstrationem addidit non per accidēs: quoniam contingit scire non per se, sed*

Expō.  
Auerro.  
in, cap. 5.

Linconi.  
Op. ali-  
quorum.

Expō.  
Themist.  
Cap. 4.  
pri. hulus.

ARGY.

DILVCI.

Cōmē. 17.

Primo hu-  
ius. 17.

Obiectio.  
Rūfio  
Philo.

Corol con-  
tra moder-  
nos.

ARGY.

DILVCI.

Cōmē. 18.

DOLVCI

Verborum  
expōsitu.

se, sed per accidens: quemadmodum superficies dicuntur visibilis esse, at non per se, sed quatenus ei color accedit, qui per se visibilis est: & luna, q̄ sit sphærica scire dicimus, sed non per se, sed quatenus accedit ipsi taliter illustrationes habere: vnde, tanquam à posterioribus & causatis ad prima atq; causantia recurrimus: haec quidē ostensiones, non scientiæ, sed ex accidentibus ac non ex his quæ per se insunt rebus sunt: oportet autem demonstrationes

Dubitatio.  
Quæ Phil.

Dubtō con-  
tra Philo.

Propria  
soluciō.  
Nota hæc.  
Demōstratiō  
ex de-  
mōstrabili-  
bus nō sim-  
pliciter sed  
secundum  
quid quan-  
doq; dici-  
tur esse.

ARG.Y.

DILVCI.  
Quæ assu-  
muntur in  
demonstra-  
tiōe notio-  
ra, priora,  
& causas et  
se oportet.  
Cōmē. 19.

Dubitatio.  
Solutio ali-  
quorum.  
Dubōnes  
contra rā-  
tionem.

Liber  
primo  
capituli  
viii. 19.

A monstrationes esse possunt per ea quæ assumuntur in quolibet genere causæ. quam sententiam I-hilo. etiam hic approbat: qui superiori parte ostendit ea quæ assumuntur eius quod demonstratur, posse esse causas & effectrices, & materiales. Quare, si

Ad dub-  
nem respō-  
detur.

ipsum, erunt causæ, vt materia, quia propositiones sint partes syllogismi. si ad id quod demonstratur, erunt causæ. vel possunt esse causæ in quilibet ge-

Obiectio.  
Solutio.

nere causæ: si ad scientiam comparentur, qua ex syllogismo relinquitur, erunt eo modo causa, quo ipse syllogismus illius scientia causa est, quoniam partes rei sunt causa, vt illa res causa est, cūius sunt partes, & sic erunt causæ instrumentaliter effectivæ, veluti & syllogismus. patet igitur ea quæ assumuntur in demonstratione scientia esse causas. Quod vero sint priora, probat, & inquit, priora sup. oportet esse, siquidem causæ sunt, nam omnis causa vult esse prior, eius cuius est causa. Sed dices, si dixit quæ assumuntur, oportere causas esse, cur addidit & priora, siquidem priora esse oportet, si sint causæ. Dici potest, quia per causas, intelligit proximas: modo proximæ causæ videri possent alicui, non priores esse propterea addit. priores. Deinde exponit q̄ notiora oportet esse, & inquit: Et notiora sup. oportet esse quæ assumuntur, non solum altero modo intelligendo quid nominis eorum, sed etiā in scientiā, quoniam sunt: & sic quæ assumuntur principia oportet esse præcognita duplicitate, & q̄a vera sunt, & quid nominis eorum. Sed occursit quoniam prius dixit, propositiones non præcognosci nisi quia veras sint; at nunc dixit utroq; modo. Soluit Philoponus, q̄ in principio tanquam confessum ac firmatum hoc prætermisit, quia non est possibile cognoscere propositiones quia veræ sunt, nec aliquid quod est, quin cognoscatur quid significat. Tu vero vides supra, nam plura diximus in hac re.

alia obtio.

Sol. Philo.  
Cōmenta-  
rio. s. 8. 6.

Dupliciter autem sunt priora notiora. Non n. idem est prius natura, & nostra ex parte prius. neq; notius, & nobis etiam notius. Atque ea quidem ad nos priora notiora dico, quæ propinquiora sensu sunt, Ea vero simpliciter priora notiora, quæ a sensu longius distant. Sunt autem remotissima quidem ea, quæ sunt universalia maxime, Propinquissima vero singularia ipsa: Atque hæc inter se oponuntur.

¶ Priora vero & notiora dupliciter sunt. Non n. idem est natura prius; Et ad nos prius, neque notius, & nobis notius. Dico autem ad nos quidem priora & notiora, propinquiora sensu. Simpliciter autem priora & notiora, quæ longius sunt. Sunt autem longinquissima quidem, universalia maxima, Proxima vero singularia; & oponuntur hæc adiuvicem.

¶ Accepit & declarauit ea, quæ in demonstratiōe scientia assumuntur esse priora, & notiora, sive prius cognita, sive præcognita non solum altero modo, sed quoniam sunt. Nunc vero distinguunt priora & notiora, vt sciatur quo istorum modorum, quæ assumuntur, sint priora, quoq; modo sint notiora; & inquit: Priora vero & notiora dupliciter sunt, vt sapientium est, & probat: & inquit: ¶ Non n. idem est natura prius, & ad nos prius, neq; notius, supinatura, & nobis notius: & ita bene dictum est prius & notius non dici vno modo exponit: hæc & inquit. Dico autem ad nos quidem priora & notiora pro- pinquiora

POSTERIO ANALITICO.

pinquiora sensu. Simpliciter autem, hoc est natura priora & notiora dico, quæ longius sunt à sensibus. & hæc rursus, exponens inquit: Sunt autem longinquisima quidem à sensibus, vniuersalia maxima, quæq; dicuntur vniuersalissima: proxima vero sensibus sunt singularia. & opponuntur ( vt inquit ) hæc adiuicem, quare bene dictum est priora & notiora non dici uno modo: opponuntur accepit pro eo, quia sunt hæc diuersa. Philoponus his ( vt mihi videtur ) voluit ea, quæ dixit Arist. referenda esse ad minorem propositione, ex qua constat demonstratio: de minoribus n. propositionibus, quæ assumuntur in demonstratione, voluit Arist. dixisse oportere esse veras, primas, indemonstrabiles, notiores ac priores causas conclusionis, at nunc vult hæc referenda esse ad maiores: quæ etiam in demonstratione assumuntur. has, n. vult esse notiores & priores simpliciter, siue f. m. naturam: quoniam comparatione ipsarum assumptionum, quæ minores sunt, ipsa sunt vniuersalissima, & simpliciter priora. Si. n. hic conficeretur syllogismus, Omne animal est substantia: omnis homo est animal: igitur omnis homo est substantia. constat maiorem fieri ex animali & substantia, quæ sunt priora simpliciter siue natura. & per hæc ostenditur q; substantia est: qui homo est extremus siue ultimus, quid dicitur extrellum minus. quare per vniuersalia hic secundum Philop. propositiones maiores intelligit, quæ sunt simpliciter & natura priores, & notiores: & per consequens oportet dicere ( licet ipse non dicat ) posterius nota & nobis propinquiora esse minores, quæ dicuntur assumptiones, hæc n. sub vniuersalibus assumuntur, prius notis simpliciter. Sed reuera in hac expositione est confusio, nam Arist. locutus est de principijs, quæ assumuntur in demonstratione: de his. n. dixit, vera oportere esse, & prima, indemonstrabilia, & notiora, & causas priores conclusionis: vbi non oportet. Accedit, q; locutus sit copulatio, modo copulatio refert omnia ad eadē. Propterea a ( vt mihi videtur ) I. hem. retulit hæc ad verba proxima, videlicet priores causas & notiores, dum dixit oportet esse: vt quasi velit causas assumptas in demonstratione esse priores & notiores simpliciter siue natura, singularia vero intellexit effectus: non. n. est causa, quæ non sit plurimum eiusdem rationis effectum causatiua: & sic causa est vniuersale quoddam, & effectus particulare: quam expositionem Auer. in sua Paraphrasi assignavit. Qua ratione tollitur contradic̄tio, nam hic ait vniuersalia esse nobis posterius nota, in lib. Physic. ait esse illa nobis prius nota, hic. n. per vniuersalia intelligit cas vniuersales, & per singularia intelligit effectus, modo hoc non adiuersatur eis, quæ illic dixit, nam f. m. Auer. & Theimist. causa, siue simpliciter & natura prius nota, effectus nobis: & effectus vniuersales prius nobis noti effectibus minus vniuersalibus. Sed adhuc res hæc non caret quæstione, nam, si per vniuersalia intelligit hic casas vniuersales, tunc in demonstratione non procederetur ex notioribus nobis, sed ex notioribus simpliciter: quæ non essent nobis prius & notiora his, quæ demonstrantur: cuius contrarium diximus. An q; in demonstrando aliquā procedimus à causis non inuentis, sed primo nobis occurribus, vt in mathematicis: & tunc

Quæ Phil.

Qualis ex-  
po Paulo.

Quæ The-  
misti.

Comen. s.  
solutio cō-  
tradictio  
i. ph. t. c. i.

Dubō pul-  
chra.

Solutio.

E eadem causæ sunt nobis & simpliciter primo notę aliquando procedimus ex causis, quas inuenimus per effectus, vt in naturalibus. In naturalibus. n. triplex est notitia in demonstrativa scientia. Prima est, quia est effectus, quæ est per sensum inuentio. Secunda est, inuentio causa ab effectu per sensum inuentio: quæ quidem inuentio est ipsum quia est causa vel quia veræ sunt propositiones, vt dixit Aristotle. non solum altero modo, sed qm sunt, sup. veræ propositiones. Tertia est, propter quid effectus per quia est ipsarum causarum iam inuentum: quæ notitia tercia differt à primis ipsius effectus. Prima siquidem erat per sensus, secunda vero per causam, quæ ideo dicitur vnammet notitiam esse inuentionem alicuius, & alterius propter quid vt ipsum quia est causa: est causa ipsius inuentio: est propter quid effectus. Dicendum igitur causam esse nobis & simpliciter priorem & notiorum effectu: priorem quidem natura, quia causa est, notiorum vero effectu, non quidem quo ad primam effectus notitiam, quæ erat illius inuentio per sensus, sed quo ad secundam, quæ est propter quid eius effectus, qui inuenitus erat. Et si dices, non potest dici notius aliqua notitia, nisi illa ipsum cognoscatur. modo causa non cognoscitur: genere notitiae propter quid. Igitur non potest dici causa notior hoc genere notitiae ipsi effectu. Et solutio est quidem, q; non dicitur causa notior genere notitiae propter quid, q; ipsa illa notitia cognoscatur, sed dicitur notior illo genere notitiae, quia effectus non potest notitia propter quid cognosci, nisi causa præcognoscatur inuenta notitia: & hoc dixit Aristotle non solum altero modo, sed quoniam sunt vera videlicet. Hæc sunt quæ mihi occurunt, quæ si non satisfaciunt, monstrasse locum sit nobis sat.

*Ex primis autem esse nihil aliud est quam ex proprijs principijs esse. Idem. n. primum atq; principium dico. Est autem demonstrationis principium propositio medio varans. Ea vero medio vacat, qua nulla est alia prior.*

*Ex primis autem, quod ex proprijs principijs est, idem enim dico primum & principium. Principium vero demonstrationis est propositio immediata: Immediata autem est, qua non est altera prior.*

*Dixerat p̄tius se intelligere per primum & principium idem: at nunc idem resumit, sed cur hoc rursum resumat, Philop. reddit causam: quia in medio interruptione fecit: & quia, vult apertius illud narrare. Ego vero dico, q; Aristotle vult narrare quō ex primis est demonstratio: & quā nā hæc prima sunt: præterea vult declarare principia demonstrationis: quorum prius nullam fecerat mentionem: ne igitur videretur res hæc extra propositū inquit: Ex primis autem est, quod ex proprijs principijs est: idem. n. dico primum & principium: propter quod, si quæ sint principia demonstrationis definierimus, non ab re erit. præterea inquit, hæc quia principium erit primum eius, cuius erit principiū. Quæ vero sint principia demonstrationis, adiecit, & inquit: Ex autem principium demonstrationis propositio immediata accipitur propositio loco generis. omnis. n. syllogismi principium, propositio est, nam propositio est conclusionis causa, hac. n. ratione conclusio ad propositiones reducitur ad principia dicitur. Verum aliorum syllogismorum propositio-*

Optima  
replicatio  
Solutio.

Dive  
syllo  
rd di  
pp61

Pri  
rū pri

Prop  
diata  
cōque  
mini  
dū ex  
dit, qu  
ipsa f  
acit.

DI. VCI.  
Qū ex pri  
mis sit de  
monstra  
tio, & quā  
nam sit illa  
prima.  
Cōmē: 21.  
Quæ Phil.

1. 2. 3.  
4. 5. 6.  
7. 8. 9.  
10. 11. 12.  
13. 14. 15.  
16. 17. 18.  
19. 20. 21.  
22. 23. 24.  
25. 26. 27.  
28. 29. 30.  
31. 32. 33.  
34. 35. 36.  
37. 38. 39.  
40. 41. 42.  
43. 44. 45.  
46. 47. 48.  
49. 50. 51.  
52. 53. 54.  
55. 56. 57.  
58. 59. 60.  
61. 62. 63.  
64. 65. 66.  
67. 68. 69.  
70. 71. 72.  
73. 74. 75.  
76. 77. 78.  
79. 80. 81.  
82. 83. 84.  
85. 86. 87.  
88. 89. 90.  
91. 92. 93.  
94. 95. 96.  
97. 98. 99.  
99. 100. 101.  
102. 103. 104.  
105. 106. 107.  
107. 108. 109.  
109. 110. 111.  
111. 112. 113.  
113. 114. 115.  
115. 116. 117.  
117. 118. 119.  
119. 120. 121.  
121. 122. 123.  
123. 124. 125.  
125. 126. 127.  
127. 128. 129.  
129. 130. 131.  
131. 132. 133.  
133. 134. 135.  
135. 136. 137.  
137. 138. 139.  
139. 140. 141.  
141. 142. 143.  
143. 144. 145.  
145. 146. 147.  
147. 148. 149.  
149. 150. 151.  
151. 152. 153.  
153. 154. 155.  
155. 156. 157.  
157. 158. 159.  
159. 160. 161.  
161. 162. 163.  
163. 164. 165.  
165. 166. 167.  
167. 168. 169.  
169. 170. 171.  
171. 172. 173.  
173. 174. 175.  
175. 176. 177.  
177. 178. 179.  
179. 180. 181.  
181. 182. 183.  
183. 184. 185.  
185. 186. 187.  
187. 188. 189.  
189. 190. 191.  
191. 192. 193.  
193. 194. 195.  
195. 196. 197.  
197. 198. 199.  
199. 200. 201.  
201. 202. 203.  
203. 204. 205.  
205. 206. 207.  
207. 208. 209.  
209. 210. 211.  
211. 212. 213.  
213. 214. 215.  
215. 216. 217.  
217. 218. 219.  
219. 220. 221.  
221. 222. 223.  
223. 224. 225.  
225. 226. 227.  
227. 228. 229.  
229. 230. 231.  
231. 232. 233.  
233. 234. 235.  
235. 236. 237.  
237. 238. 239.  
239. 240. 241.  
241. 242. 243.  
243. 244. 245.  
245. 246. 247.  
247. 248. 249.  
249. 250. 251.  
251. 252. 253.  
253. 254. 255.  
255. 256. 257.  
257. 258. 259.  
259. 260. 261.  
261. 262. 263.  
263. 264. 265.  
265. 266. 267.  
267. 268. 269.  
269. 270. 271.  
271. 272. 273.  
273. 274. 275.  
275. 276. 277.  
277. 278. 279.  
279. 280. 281.  
281. 282. 283.  
283. 284. 285.  
285. 286. 287.  
287. 288. 289.  
289. 290. 291.  
291. 292. 293.  
293. 294. 295.  
295. 296. 297.  
297. 298. 299.  
299. 300. 301.  
301. 302. 303.  
303. 304. 305.  
305. 306. 307.  
307. 308. 309.  
309. 310. 311.  
311. 312. 313.  
313. 314. 315.  
315. 316. 317.  
317. 318. 319.  
319. 320. 321.  
321. 322. 323.  
323. 324. 325.  
325. 326. 327.  
327. 328. 329.  
329. 330. 331.  
331. 332. 333.  
333. 334. 335.  
335. 336. 337.  
337. 338. 339.  
339. 340. 341.  
341. 342. 343.  
343. 344. 345.  
345. 346. 347.  
347. 348. 349.  
349. 350. 351.  
351. 352. 353.  
353. 354. 355.  
355. 356. 357.  
357. 358. 359.  
359. 360. 361.  
361. 362. 363.  
363. 364. 365.  
365. 366. 367.  
367. 368. 369.  
369. 370. 371.  
371. 372. 373.  
373. 374. 375.  
375. 376. 377.  
377. 378. 379.  
379. 380. 381.  
381. 382. 383.  
383. 384. 385.  
385. 386. 387.  
387. 388. 389.  
389. 390. 391.  
391. 392. 393.  
393. 394. 395.  
395. 396. 397.  
397. 398. 399.  
399. 400. 401.  
401. 402. 403.  
403. 404. 405.  
405. 406. 407.  
407. 408. 409.  
409. 410. 411.  
411. 412. 413.  
413. 414. 415.  
415. 416. 417.  
417. 418. 419.  
419. 420. 421.  
421. 422. 423.  
423. 424. 425.  
425. 426. 427.  
427. 428. 429.  
429. 430. 431.  
431. 432. 433.  
433. 434. 435.  
435. 436. 437.  
437. 438. 439.  
439. 440. 441.  
441. 442. 443.  
443. 444. 445.  
445. 446. 447.  
447. 448. 449.  
449. 450. 451.  
451. 452. 453.  
453. 454. 455.  
455. 456. 457.  
457. 458. 459.  
459. 460. 461.  
461. 462. 463.  
463. 464. 465.  
465. 466. 467.  
467. 468. 469.  
469. 470. 471.  
471. 472. 473.  
473. 474. 475.  
475. 476. 477.  
477. 478. 479.  
479. 480. 481.  
481. 482. 483.  
483. 484. 485.  
485. 486. 487.  
487. 488. 489.  
489. 490. 491.  
491. 492. 493.  
493. 494. 495.  
495. 496. 497.  
497. 498. 499.  
499. 500. 501.  
501. 502. 503.  
503. 504. 505.  
505. 506. 507.  
507. 508. 509.  
509. 510. 511.  
511. 512. 513.  
513. 514. 515.  
515. 516. 517.  
517. 518. 519.  
519. 520. 521.  
521. 522. 523.  
523. 524. 525.  
525. 526. 527.  
527. 528. 529.  
529. 530. 531.  
531. 532. 533.  
533. 534. 535.  
535. 536. 537.  
537. 538. 539.  
539. 540. 541.  
541. 542. 543.  
543. 544. 545.  
545. 546. 547.  
547. 548. 549.  
549. 550. 551.  
551. 552. 553.  
553. 554. 555.  
555. 556. 557.  
557. 558. 559.  
559. 560. 561.  
561. 562. 563.  
563. 564. 565.  
565. 566. 567.  
567. 568. 569.  
569. 570. 571.  
571. 572. 573.  
573. 574. 575.  
575. 576. 577.  
577. 578. 579.  
579. 580. 581.  
581. 582. 583.  
583. 584. 585.  
585. 586. 587.  
587. 588. 589.  
589. 590. 591.  
591. 592. 593.  
593. 594. 595.  
595. 596. 597.  
597. 598. 599.  
599. 600. 601.  
601. 602. 603.  
603. 604. 605.  
605. 606. 607.  
607. 608. 609.  
609. 610. 611.  
611. 612. 613.  
613. 614. 615.  
615. 616. 617.  
617. 618. 619.  
619. 620. 621.  
621. 622. 623.  
623. 624. 625.  
625. 626. 627.  
627. 628. 629.  
629. 630. 631.  
631. 632. 633.  
633. 634. 635.  
635. 636. 637.  
637. 638. 639.  
639. 640. 641.  
641. 642. 643.  
643. 644. 645.  
645. 646. 647.  
647. 648. 649.  
649. 650. 651.  
651. 652. 653.  
653. 654. 655.  
655. 656. 657.  
657. 658. 659.  
659. 660. 661.  
661. 662. 663.  
663. 664. 665.  
665. 666. 667.  
667. 668. 669.  
669. 670. 671.  
671. 672. 673.  
673. 674. 675.  
675. 676. 677.  
677. 678. 679.  
679. 680. 681.  
681. 682. 683.  
683. 684. 685.  
685. 686. 687.  
687. 688. 689.  
689. 690. 691.  
691. 692. 693.  
693. 694. 695.  
695. 696. 697.  
697. 698. 699.  
699. 700. 701.  
701. 702. 703.  
703. 704. 705.  
705. 706. 707.  
707. 708. 709.  
709. 710. 711.  
711. 712. 713.  
713. 714. 715.  
715. 716. 717.  
717. 718. 719.  
719. 720. 721.  
721. 722. 723.  
723. 724. 725.  
725. 726. 727.  
727. 728. 729.  
729. 730. 731.  
731. 732. 733.  
733. 734. 735.  
735. 736. 737.  
737. 738. 739.  
739. 740. 741.  
741. 742. 743.  
743. 744. 745.  
745. 746. 747.  
747. 748. 749.  
749. 750. 751.  
751. 752. 753.  
753. 754. 755.  
755. 756. 757.  
757. 758. 759.  
759. 760. 761.  
761. 762. 763.  
763. 764. 765.  
765. 766. 767.  
767. 768. 769.  
769. 770. 771.  
771. 772. 773.  
773. 774. 775.  
775. 776. 777.  
777. 778. 779.  
779. 780. 781.  
781. 782. 783.  
783. 784. 785.  
785. 786. 787.  
787. 788. 789.  
789. 790. 791.  
791. 792. 793.  
793. 794. 795.  
795. 796. 797.  
797. 798. 799.  
799. 800. 801.  
801. 802. 803.  
803. 804. 805.  
805. 806. 807.  
807. 808. 809.  
809. 810. 811.  
811. 812. 813.  
813. 814. 815.  
815. 816. 817.  
817. 818. 819.  
819. 820. 821.  
821. 822. 823.  
823. 824. 825.  
825. 826. 827.  
827. 828. 829.  
829. 830. 831.  
831. 832. 833.  
833. 834. 835.  
835. 836. 837.  
837. 838. 839.  
839. 840. 841.  
841. 842. 843.  
843. 844. 845.  
845. 846. 847.  
847. 848. 849.  
849. 850. 851.  
851. 852. 853.  
853. 854. 855.  
855. 856. 857.  
857. 858. 859.  
859. 860. 861.  
861. 862. 863.  
863. 864. 865.  
865. 866. 867.  
867. 868. 869.  
869. 870. 871.  
871. 872. 873.  
873. 874. 875.  
875. 876. 877.  
877. 878. 879.  
879. 880. 881.  
881. 882. 883.  
883. 884. 885.  
885. 886. 887.  
887. 888. 889.  
889. 890. 891.  
891. 892. 893.  
893. 894. 895.  
895. 896. 897.  
897. 898. 899.  
899. 900. 901.  
901. 902. 903.  
903. 904. 905.  
905. 906. 907.  
907. 908. 909.  
909. 910. 911.  
911. 912. 913.  
913. 914. 915.  
915. 916. 917.  
917. 918. 919.  
919. 920. 921.  
921. 922. 923.  
923. 924. 925.  
925. 926. 927.  
927. 928. 929.  
929. 930. 931.  
931. 932. 933.  
933. 934. 935.  
935. 936. 937.  
937. 938. 939.  
939. 940. 941.  
941. 942. 943.  
943. 944. 945.  
945. 946. 947.  
947. 948. 949.  
949. 950. 951.  
951. 952. 953.  
953. 954. 955.  
955. 956. 957.  
957. 958. 959.  
959. 960. 961.  
961. 962. 963.  
963. 964. 965.  
965. 966. 967.  
967. 968. 969.  
969. 970. 971.  
971. 972. 973.  
973. 974. 975.  
975. 976. 977.  
977. 978. 979.  
979. 980. 981.  
981. 982. 983.  
983. 984. 985.  
985. 986. 987.  
987. 988. 989.  
989. 990. 991.  
991. 992. 993.  
993. 994. 995.  
995. 996. 997.  
997. 998. 999.  
999. 1000. 1001.

**Diversorū** positiones aliae sunt. Dialectici quidem enim syllo-  
syllogismo gismi propositiones, probabiles sunt. Sophistici autem falso communiter & ex aequiuocatione, ut plurimum deceptionem habentes. Demonstrationis vero, immediatae. Patet igitur cuiuslibet syllogismi principium propositionem esse, non tam en eo dem modo. Seruat autem Arist. hunc ordinem: nam primo propositionem immediatam exponit, secundo propositionem, non seruans ordinem, cum propositio sit genus de qua prius erat dicendum, quod ideo fecit, quia non refert, est præterea pro parte in libro Priorum hoc expositum. Quid sit itaque immediata propositio dicit: Immediata autem est, qua non est altera prior: nam per seipsum fidem haberet, & nullo alio medio termino indiget ad demonstrationem quod prædicatum subiecto insit: propterea ait, qua non est altera prior: nam syllogistica commonistratio omnis fit medicum quodam assumpto termino, & per seipsum extrema copulare: ad demonstrationem autem assumptas propositiones supremas esse oportet, & non per alia demonstratas: hac ratione immediatas appellat, hoc est indemonstrables: qualia sunt pronunciata communia, quae grāce dicuntur axiomata, ad quorum probationē non indigemus medio termino aliquo per se connectente universaliori particularius, cum nihil sit antiquius ac vetustius ipsis. vt, si vellemus ostendere quod animus in sui substantia inaugumentabilis est, utrū medio termino quodam extrema per se colligante: cum neque prima, neque immediata sit eiusmodi enūtiatio, ponam igitur medium illud hoc quod est immortale, nam animus est immortalis: immortale in sui substantia inaugumentabile: igitur animus in sui substantia inaugumentabilis. rursus assumpta propositio non est seipsa fidem habens, ideo adhuc assumam aliud medium hoc, quod est semper mouens, nam quod semper mouet: immortale, animus semper mouet, igitur animus immortalis, & quod rursus, ppositio assumpta seipsa fidem non habet. assumam aliud videlicet per seipsum animū moueri: tunc enim animus per seipsum mouetur, quod per seipsum mouet, immortale: animus igitur immortalis. faciam autem hoc, donec occurro in propositiones indemonstrables atque immediatas: quae seipsis fidem habent, nullo egentes medio termino extrema connectente. Similiter si demonstrare volero quod homo est substantia, utrū medio termino animal ipsum, quoniam animal substantia est: homo animal est: homo substantia erit. at, si assumpta propositio immediata non est, ad huius fidem utrū rursus termino medio, quod animal per se subsistit, nam quod per se subsistit, substantia est: Animal per se subsistit: Animal igitur substantia est, & sic colligo quod homo est substantia. Hæc autem propositio, quod per se subsistit, substantia est, prima est & immediata. Occurrat enim in ipsam substantiam definitionem; id enim substantia est, quod per se subsistit: hoc est ut si in alio non egat. Quare si neque in ipsis definitiones, neque in ipsa communia proloquia occurrerimus ratioinando: ulterius semper oportet progredi. Nihil enim est aut definitionibus antiquis, aut communibus pronuntiatis, ex quibus demonstratio estomnis. Hæc ex Philoponus. Sed dubitabis, quia, si oportet oc-

A currere ad prima immediataque, tunc aut demonstratio fiet ex multo pluribus duabus propositionibus, aut fieri potest proxime ex mediatis. Ad hæc tunc demonstratio constabit ex dignitatibus. Præterea, demonstratio ex posteri oribus ad priora, quæ dicitur demonstratio quia, demonstratio est & tamen hæc non fit ex primis, ac immediatis. Ad primam videtur mihi dicendum demonstrationē esse vel quæ constat formaliter proximeque ex mediatis, vel reducitur. Hæc enim est demonstratio. Omnis homo animal: omne animal substantia: omnis homo substantia, nam licet propositiones ex quibus proxime ac formaliter hic syllogismus est, non sint immediatae per seiphas fidem habentes, resolutione ad immediatas reducuntur, & sic sunt immediate reducitur, & hoc satis est. Ad secundam non est dubium quod demonstratio debet constare ex dignitatibus vel formaliter proximie, vel reducitur, quia constare oportet ex primis ac immediatis: hæc sunt dignitates non quidem universales, communes tot scientijs, sed demonstratiæ scietiæ, quæ ex ipsis fit. Has enim particulares dignitates oportet esse partes demonstrationis proximas: aut ad has reduci quæ demonstrationis proximæ partes sunt. Occurrit huic, nunquid dignitas negativa, ut nulla pars est suo toto maior, fit prima ac immediata propositio seipsa fidem habens. Videtur enim quod non, quia hac est sua affirmativa prior.

B Est dicendum affirmationem esse priorem negatione non in scientia, ac in fide, quoniam utrum seipso fidem habet, & nullum est medium reperibile extrema connectens, ut Auer. inquit in huius loci paraphraesi. Si autem est prior affirmatio negatione, est aut dignitate, aut alia ratione.

C Ad tertiam respondet Philopo. & recte: quod duplex est demonstratio, altera quæ ex primis immediatis ac notioribus posteriora confirmat, & hæc est demonstratio simpliciter, ac propter quid, & absoluta: in hac enim id quod primum ac natura notum est, concurredit & nobis sit notius, huius generis sunt oes demonstrationes mathematicæ, & nonnullæ Physicæ. Altera vero demonstratio est, quæ ex posterioribus nobisque notioribus: namque ignotioribus priora confirmat, & hæc demonstratio conjecturalis ac insoluta dicitur apud Philoponum. Meruit enim nomen demonstrationis conjecturalis, non demonstrationis simpliciter: quia conjectura connectuntur indissoluunturque a suis causis, ut si demonstrare velles, Lunam esse globosam ex variatione illuminationum, quibus sicut nunc cornicularis, nunc dimidia, nunc gibborosa, nunc plena: hæc enim demonstratio conjecturalis est, & a posterioribus: quia ipsam esse globosam causa est variationis luminum: variatio autem luminū est effectus, sed nobis notior.

**Propositione imme-**

**diate quæcunque ter-**

**mini me-**

**diū exclu-**

**dit, quia se-**

**ipsa fidem**

**facit.**

**Dubiones**  
**& primæ.**

**Secunda.**

**Tertia.**

**Solutio.**

**Ad primā.**

**Ad secundā.**

**Obiectio.**

**Solutio.**

**Ad tertiam**  
**duplex de-**  
**monstratio.**

**Demo**  
**quia dicit:**  
**cōjectura-**  
**lis appō.**

**A** **B** **C**

**Globosum Variab. lum.** **Luna Gibbo.** **Luna.**

**Demponis**  
**quo gna**  
**cōiecturis.**

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

Sit globosum in quo A , sit variabile lumine in quo E est vna disiunctio facta ex partibus contradicto-  
rijs. vt hæc , omnis homo disputat , vel non omnis  
homo disputat. Hujus disiunctio altera , particula  
oppositio est: & ita ut prius p particula parte intel-  
ligit integralem. Philop. (vt mihi vñ per enun-  
tiationem intelligit genus propositionis , & per par-  
ticulam intelligit speciem. Nam ut recte dicit , enu-  
tiatio , propositio , & problema , sive quæstio vel  
conclusio subiecto quidem eadem sunt , differunt  
autem habitu ac ratione , nam enuntiatio cum fa-  
cta fuerit pars syllogissimi ; maior , vel minor pro-  
positio nuncupatur : cum quaeritur vel dubitatur ,  
quæstio vel problema: cum demonstrata fuerit vel  
syllogizata , erit conclusio . Quare enuntiatio uni-  
versalior erit propositione , problemate , qstione  
& conclusione. Recte igitur dictum est propositionem  
esse particulam sine speciem enuntiationis.  
Deinde submemorat significata propositioni : quo-  
rum alibi meminit , & inquit. § Dialectica quidem ,  
qua pariter vtramlibet sumit. Nam dialectica vtrā  
que interrogat , An ne homo animal est , vel non est  
aīa? Ergo sumit vtrāq; sub interrogatione , vt eli-  
git consensum respondentis : quo sumpto , mox syl-  
logizat propositū. Demonstrativa vero nihil inter-  
rogat , sed sumit alteram determinate , qua vera est.  
Demonstratinus siquidem nō similiter sumit vtrā-  
libet particulam enuntiationis , sed tñ eam , que ve-  
ra est , etiam si nulla videatur , neque probabilis sit.  
Dialecticus autem enuntiationibus vtramvis par-  
tem sumit , etiam vera si non sit , sed probabilis , ac  
soli respondenti videatur. Propterea inquit , de dia-  
lectico , vtramlibet pōt sumere , de demonstratio-  
ne , alteram , qua fuerit vera. Sed quæres qua differē  
tia sit inter problema dialecticum , & propositione-  
num. nam etiam problema vtramlibet sumit. Di-  
cēmus , q; hæc est differentia , quia in problemate in-  
terrogat opponens vtramlibet , vt contra eam que  
respondenti videtur , obijciat . In propositionem  
quaerit vtramlibet , vt sumat consensum ; quo assūm-  
pto , partem quam accepit , syllogismi dialectici cō-  
stituit maiorem vel minorem. Deinde quid fit enu-  
tiatio : quæ propositionis est genus , assūmit , & in-  
quit : § Enuntiatio autem contradictionis assūmit  
vtramvis particulam , assūmit dico vtranque parti-  
culam sub-le , tanquam eius speciem , vt affirmati-  
onem & negationem. Vtraque n.eft enuntiatio. Nam  
in libro de Interpretatione enuntiationem tanquam  
genus in species dissecavit affirmationem & nega-  
tionem. Sunt siquidem generum species quasi par-  
tes . Demum quid contradictionis sit subscriptit , & in-  
quit : § At contradictionis oppositio est , cuius non est  
medium per se . ponitur oppositio loco generis .  
Nam opposita quadrifariam opponuntur , aut pri-  
uatice , vt videns , & cæcum . Contrarie , vt album et  
nigrum . Relatiae , vt dextrum & sinistrum . Cōtri-  
dictio , vt esse album & non esse album . Inter oppo-  
sita contrarie est . medium : nam inter album & ni-  
grum medium est fuscum . Inter dextrum & si-  
nistrum medium est , ante vel retro . Inter videns , &  
cæcum , medium est catulus : qui nondum visum sus-  
cepit . Sola autem ea oppositio qua contradictionis  
est , immediata est in omnibus qua sunt & qua non  
sunt veritatem discindens & falsitatem . Dixit au-  
tem secundum se : qm̄ inter cetera opposita quate  
nus

Vt in supio  
ri figura.

A R G Y .

DILVCI.

Cōmē. 22.

\* Vel non  
erat in textu  
græco , vel  
nō trahulit  
auctor , vel  
scriptor &  
impressorum  
virio reliet.  
sunt q; hic  
deficiunt.  
Quid per  
enunciatio-  
nem Auer.  
1. pñher 4.  
Aliorū ex-  
positio.  
Quæ Phil.  
Enunciatio  
ppō & pro-  
blema , sive  
q; & cōclu-  
sio , sunt idē  
sed differe-  
ratione . Alij per  
enuntiationem intel-  
lexerunt orationem contradictiuam , videlicet que

Propositio altera enuntiationis est pars , vnum de uno  
complectens . Differendi quidem , que vtrās accipit . De-  
monstrandi vero , que definita alterum quod est verum .  
Enuntiatio est contradictionis vtrāq; pars . Contradiccio  
est oppositio cuius nullum per se medium est . Contradiccio  
nis partium , ea quidem , qua quidpiam cuiquam adsligatur  
affirmatio dicitur . Ea vero , qua quidpiam ē quopiam se  
mouetur , negatio nuncupatur .

Propositio autem est enuntiationis altera particula ,  
vnum de uno . Dialectica quidem , que pariter vtrālibet  
sumit . Demonstrativa vero , que determinante alteram ,  
quia vera est . Enuntiatio autem , contradictionis vtrā-  
vis particulam . At contradictionis oppositio est , cuius non  
est medium secundum se . \*

Quid demonstratiuum sit principiū dixit , vt q; p  
sit immediata propositio : exposuit quid ipse velit  
per immediatum : at nunc quid propositio sit , qua  
erat genus ipsius demonstrationis principij , adiungit : re-  
ducens etiam nobis in memoriam significata pro-  
ponis , & inquit . § Propositio autem est enuntiatio  
nis altera particula vnum de uno , aut affirmas , aut  
negans . Et ita est altera particula , quia aut affirmati-  
tua aut negativa . Dixit autem vnum de uno : quia  
in libro de Interpretatione dictum est , que ad de-  
monstrationem assumuntur propositiones , oportet  
etiam terminos non h̄c ; quod est quidem  
Sophistarū peculiare , sed significatione vna sub-  
iecti ac predicati , vel negare , vel affirmare . Sed q;  
ret quispiam quid per enuntiationem velit , Auer.  
in lib. de Interpretatione per enuntiationem , cuius pro-  
positio est particula , intelligit syllogismum . Nam  
propositio est syllogismi altera pagina maior , aut mi-  
nor . Qua ratione per particulam Aristoteles intelligit  
ratione . integralem partem . Alij per enuntiationem intel-  
lexerunt orationem contradictiuam , videlicet que

1. topi . ca.  
3. & 8. & 8.  
Topic. c. 7.  
& i. elec.  
cap. 4.

Inter q  
contradi-

Cap. pr  
cap. vlti  
2. gñher

Contra  
moderna

Modus p  
cedendi  
Aristo.

A R G

Dubō.

Solutio , p-  
blenia ppō  
dialectica .

1. peri , her.  
cap. 4.

Opposita  
quatuor ,

Quare se-  
cūdum se  
dixit .

DILVC  
Sillogisti-  
demona-  
strio .  
Positio .  
Thesis .  
Dignitas  
Axioma .  
Cōmē. 2.

Propo in  
media  
duplex .

tenus reducuntur ad contradictionem mediū non A immediati autem principij demonstratiū positiō nem quidem dico, quam non est demonstrare: quia est indemonstrabilis propositiō. Neq; necesse est habere sup. omnem qui vult aliquid discere, quoniam non est vniuersalis dignitas scientie, sed particularis. Quam autem necesse est habere quēlibet discentem aliquid in scientia, hanc sup. dicimus dignitatem. Addit esse aliquas tales, in quibus consueuimus, illas dicere nomine dignitatis. Nec aliter probat illas sic dici, nisi consuetudine dicentium. Hæc exemplis maxime patere possunt. nam in Physica doctrina dignitas est, motus est: hæc indeo dignitas est, quia quilibet volens discere aliquid in Physica Scientia debet hanc supponere veram esse, nam hoc negata, nihil in Naturali Scientia discere poterit. Positio autem est verbī causa, animus per seipsum mouetur: nam hanc non necesse est habere quemlibet qui vult aliquid discere in Philosophia Naturali, sed solum cum hanc necesse est habere, qui vult discere animum inaugumentabilem esse. Nam si procedam, immortale in sui substantia inaugumentabile: animus immortalis: animus in sui substantia inaugumentabilis: quia non patet animum esse immortalem. rursus sumam, animum semper moueri, & quod semper mouetur immortale. Rursus adhuc non constat animum semper moueri: ideo assumam, animum per seipsum moueri: & quod per seipsum mouetur, immortale, animus igitur est immortalis: & quod immortale, inaugumentabile est: animus igitur inaugumentabilis est. Propositiō illa, animus per seipsum mouetur, positio est, quia est indemonstrabilis propositione: & eam non est necesse habere quemlibet qui vult in Physicis aliquid discere, sed solum eum qui vult discere animum inaugumentabilem esse. Qua ratione potest dici particularis dignitas: quia saltē in hac particulari doctrina dignitas est. In Metaph. communis notio ac vniuersalis dignitas est. Non potest idem simul esse & non esse: quoniam hæc habere necesse est omnem qui vult aliquid in Metaphysica discere. Positio est, omne per se subsistens substantia est. Non necesse est habere hanc omnem qui vult in Metaphysica aliquid discere, sed solum qui vult discere hominem esse substantiam, quia animal est substantia: homo animal est, homo substantia est. Quo homo sit animal, patet definitione hominis: at, quod animal substantia sit, rursus probatur, quia corpus est substantia, animal corpus: animal est substantia, rursus quod corpus sit substantia, probatur: quia quod per se subsistit, substantia est: hæc enim indemonstrabilis est, quia definitio est substantiae. Corpus per se subsistit: quare corpus substantia est. Quare animal substantia est, cum sit corpus. & ita homo substantia erit, cum sit animal. Volenti igitur discere hominem substantiam esse, necesse est habere quod id quod per se subsistit, substantia sit. nec hoc demonstrabile est, sed ex definitione substantiae patet. Ex his patet, ut rete Philop. inquit. § Dignitatem trifariam esse: aut vniuersalem omnibus, qui volunt discere quicquam, ut impossibile est idem simul esse, & non esse, vel non est idem affirmare & negare. Particularem, ut quam habere necesse est non omnem, sed qui vult discere particulare problema. Et quasi

Inter quā  
contradic-

Cap. prior.  
cap. vltio.  
2. ḡher. 1.

Contra  
modernos.

Modus pro-  
cedendi.  
Aristoteles.

Principiorum autem ratiocinandi vacantium medio, id quidem quod fieri nequit ut demonstretur, quodque non necesse est quilibet qui discendo quodquid est, percepturus positio nominatur. Quod vero necesse est habere dendum quemlibet, dignitas appellatur. Sunt enim talia quæ se ferunt hisce, qui discunt ad manuquamque scientiam per discentem. Atque talibus hoc potissimum nomen tribuimus, consueuimus.

Immediati autem principij syllogisticī, positionem qui dem dico, quam non est demonstrare, neque necesse est habere discentem aliquid. Quam autem necesse est habere quemlibet discentem dignitatem. Sunt enim aliqua eiusmodi, hoc enim nomen in huiusmodi dicere consueuimus.\*

Philoponus vult, quod Aristoteles diuidat propositionem immediatam, mihi tamen videtur, quod diuidat syllogisticum, hoc est demonstratiū principium immediatum. Nam, cum declarasset principium demonstrationis esse propositionem immediatam, nunc demonstratiū principium subdiuidit. Verum, quia principium demonstratiū est propositione immediata, diuisio principij demonstratiū est propositionis immediata: ad rem hæc non referunt. Principium igitur demonstratiū, quod est propositione immediata duplex est: positio, & dignitas: hæc conueniunt, quia utraque indemonstrabilis est positio. Differunt autem, quia dignitatem necesse est habere quemlibet, qui vult discere, positionem vero non necesse est habere omnem qui vult aliquid discere. Et hoc inquit,

Potest particula-  
ris dignitas  
dici potest.

Dignitas  
triplex.

DILVCI.  
Sillogistica  
demonstra-  
tio.  
Positio.  
Thesis.  
Dignitas.  
Axioma.  
Cōmē. 23.

Propo-  
mēdia-  
duplex.

# P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

mediato; ut hæc motus est, & id genus: quia hanc & si non omnem dicentem habere necesse est, tam omnem, qui in Naturali Philosophia aliquid dicitur, necesse est habere. Philoponus hic notat inter positio & dignitatem alias differentias. Prima, quia positio non est per se etenim dicenti, sed ex docente aduenit. Dignitas vero & docenti & dicenti per se credita est. Secunda, positio & si inde Jonstrabilis est, indiget tamen nutu, & admis- nculo breui, sicut quæcumque a centro ad circumferentiam æquales sibi invicem sunt. Adminiculum est exemplum, Inductio, Analogia, & id genus. Dignitates autem nequaquam. nam id bis duo sunt quæthor, non opus est. Quo vero ad verba attinet, thesis grece apud omnes positio est latina, quoniam discipulus a præceptore eam ponit, vel quia illam præceptor discipulo ponit. Sed cur axioma dicatur dignitas non clarum est. Alij enim axioma dicitur proloquitur, Alij pronuntiatum, Alij communem notionem. Dignitatem quidem, quia seipso digna fide, communem notionem autem, quia discipulo & præceptori committis aut communiter credita. Sed quouis nomine dicatur, Aristoteles dici, retulit ad consuetudinem dicentium.

**A R G Y .** Rursus ea quidem positionum, quæ vtramvis enuntiationis accipit partem, esse, inquam, quidpiam aut non esse, suppositio dicitur: Ea vero, quæ est sine hoc ipso definitio est. Definitio nanque positio quidem est. Ponit enim Arithmeticus unitatem quantitatem indivisibilem esse, sed suppositio sane non est. Nam quid est unitas, & unitatem esse non eadem sunt.

**D I L V C I .** Positionis autem, quam quidem vtramvis partium enuntiationis accipit ut dico esse aliquid, vel non esse aliquid, suppositio est. Quæ vero sine hoc definitio est. Definitio enim positio quidem est: ponit enim Arithmeticus unitatem, quidem indivisibile esse secundum quantum; Suppositio autem non est. Nam quid unitas est, & esse unitatem non idem est.

**C o m e . 24.** Nunc species positionis enumerat: cuñis vult esse duas, scilicet suppositionem, & definitiōnēm. Unde inquit. Positionis autem sup. dux sunt species: quæ quidem vtramvis partium enuntiationis accipit, ut dico esse aliquid vel dico non esse aliquid: suppositio est. Quæ vero sine hoc: hoc est sine esse, & sine non esse, definitio est. Deinde probat quod definitio sit positio, quia ponitur, & inquit: Definitio enim positio quidem est, ponit enim Arithmeticus unitatem quidem indivisibile esse secundum quantum, igitur definitio est positio. Quia vero non sit suppositio, probat, & inquit: suppositio autem non est, nam quid unitas est, & esse unitatem non est idem: & ita licet definitio dicat quid est res, nondicit esse, vel non esse: quod est proprium suppositionis, & ita non est suppositio. Sed circa haec dubitatur, nam definitio est positio, quoniam est eius species. Positio est proposicio, quia est immediata proposicio, qua non est altera prior. proposicio dicit esse vel non esse, quia est enuntiationis altera pars vnum de vno, vel vnum ab vno enuntiationis: igitur definitio est propositio dicens esse vel non esse. ex alio in textu Aristoteles vult quod definitio non dicat esse vel non esse, quia hoc differt a suppositio ne. & ita sequitur quod non sit proposicio dicens esse vel non esse. Hanc questionem Themistius in solu-

Quæ Phi.  
de dīa iter  
pōe & di-  
gnitatem.

Expō.  
Verborū.

Quæ nā pō  
nis hanc lps

Cōmē. 24.

Dubō.  
Themi.

Q'iae The.  
de dubōc.  
Solutio,

Eram reliquit afferens sat sibi suisse locum: mostrasse. Auer. (ut mihi videtur) aut definitionem exi- stentia subiecti, cum definitiones ab existentia abstrahunt, suppositionem vero dicere esse existentia subiecti. Quia solutio non placet: quia qua ratio ne definitiones abstrahunt ab existentia subiecti definiti, eadem ratione subiectum suppositionis abstrahit, quum suppositiones sunt rerum vniuersalium, quæ vt sic existentiam non cernunt. Alias dicebamus definitionem accipi posse, vt alteram syllogismi partem: & sic dicit esse vel non esse, & vt, tertia solu-

Auerro.  
Cofutatio.

Aliā solu-  
nostra.  
Refutatio

Esse & non  
esse pōt est  
duplex.

Cap. i. per  
her. cap. i.

syllogismi terminum, & sic nec dicit esse, nec non, esse. Quod nobis nunc non placet, quia Aristoteles, vt nunc loquitur, est propositio quia est species positionis: modo positio est propositio, & sic definitio propositio erit, & ita dicens esse vel non esse. Dicebamus etiam, quod positionis duas sunt partes: suppositio, & est pars subiectua, sive species positionis: & definitio, quae non species est positionis, sed pars integralis, quia suppositio, quae est positionis nihil aliud videtur, quam definitiuam positionis dicens esse vel non esse: cuñis positionis pars integralis est definitio, quae in illa est prædicatum, quae pars subiecta in textu analogice intelligitur. Sed nec hac solutio placet. Primo, quod Aristoteles enumerauit species positionis secundum Graecos, videlicet Themistij & Philopoë, & non partes analogice sumptas. Esset enim extraneum in paucis verbis ita de partibus differenter dixisse. Præterea positiones non sunt solum, vbi definitio prædicatur de definito: nam haec est positio, Seipsum mouens immortale est: vbi definitio non prædicatur de definito, nec definitum de definitione: & alia multa. Genusmodi, quas ponunt Mathematici. Philopoë autem confuse loquitur: & vt mihi videtur, ipse sic hunc locum intelligit, quod definitio non dicit esse vel non esse prædicando de definito: quia reuera definitio non prædicatur, quia semper prædicatum vult esse diuersum a subiecto, non enim idem de seipso prædicatur: quoniam nullus dicit quod homo est homo. Et quia definitio non est alia a definito, nam hoc videlicet, animal rationale mortale, nihil aliud est quam homo est: exppositio enim est hominis, & tanquam explicatio, hoc videlicet animal rationale mortale, non igitur definitis prædicantur definitiones, sed quid est ipsum definitum determinat. Genera vero & differentiae de speciebus eo quod diuersa sunt prædicantur. Non enim idem est animal dicere, & hominem: aut hominem & rationale. Nam, cum dixerimus quod homo animal est aut rationalis hec tanquam diuersa ab homine, de homine prædicamus. Sic igitur velle videtur duas esse petitionis species, alteram in qua diuersum prædicatum a subiecto prædicatur, vt videlicet genus de specie, vel differentia de specie, vel accidentis de subiecto: & hoc dicit esse vel non esse, hoc est diuersum esse, vel diuersum non esse prædicati a subiecto. Alteram, quæ quidem proposicio est, in qua definitio explicatur de definito, & haec non dicit esse vel non esse, scilicet diuersum prædicando. & sic tollitur quæstio Themistij. Hæc moderatio profecto ingeniosa est, & acuta: verum non caret questione, nam, vt dicitur in Topicis, quatuor sunt prædicata, quorum vnum est definitio duplex.

Solutio.  
Philopoë.

Duz. peti-

tiōis spēs

fēdū Phi-

lopo.

De suppō-  
nis spēbus.

A R G Y .

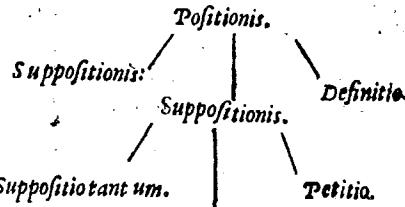
ci  
ba  
di  
n  
la  
re  
ti  
si  
ha

Qualis r̄s,  
Philopoë.  
1. Topico. j  
Cap. 4.  
foli. ppri-  
tio.

tio. Quare videtur qd definitio prædicetur de dñfinito, & sic non cōuenit hæc solutio. Tandem dñ mihi, qd duplex sit pō, altera in qua p̄dicatum p̄dicat de subiecto, quia eidicitur in esse, vel non inesse. Ut in illo processu quo probatur aūm f̄m substantiam inauḡm̄tabilem esse, hæc est positio, mouens seipsum immortale est: vt superius fuit enumeratum: immortale enim prædicatur de mouente seipsum quia illi inest vt accidens, vel vt affectio. Hæc est positio, parallelae, non concurrunt: vbi p̄dicatum dñ de subiecto, quia inest illi, & hæc positionis dicitur suppositio. Alia vero est, in qua p̄dicatum p̄dicitur de subiecto, & non illi inest, vel non inest, vt qn definitio prædicatur de definito, vel contra, aut genus de specie: vel differentia de specie, his n. non competit esse in, sed dici de propterea prædicatur sine esse vel nō esse: hoc est sine affirmatione de inesse, & sine negatione de nō inesse. Et hæc species positionis est definitiva propositio, vt in qua aut de finitio de definito, vel pars definitionis de definito, aut cōtra prædicatur. Quare ad formam qstionis dicerem, qd esse vel non esse pō sumi pro cōpositione vel diuisione, qd verbum significat, quæ nos potest sive extremis intelligi, & sic suppositio & definitiva propositio dicit esse. Alio modo potest capi p̄cessus pro inesse vel non inesse, hoc est pro affirmatione de inesse, vel negatione de nō inesse, & sic suppositio dicit esse vel non esse: in ea siquidem prædicatur accidens, cui cōpetit esse in, definitio vero est sine hoc, quia in ea p̄dicatum tale prædicatur, cui competit dici de. Præterea subdit Aristoteles, definitio enim positio quidem est: ponit enim Arithmeticus unitatem indivisibilis esse f̄m quantum, & sic hæc, propositio definitiva, unitas est indivisibilis f̄m quantum, est positio, quia hæc ponitur, & hæc est indemonstrabilis propositio. Suppositio autem non est: nam quid unitas est: quod est p̄dicatum de unitate nō illi inexistens, sed de illa divisiuncula: & esse unitatem, i.e. & inesse unitati non idem est: nam definitio est p̄dicatum de unitate dictum, non autem unitati inexistens. Quare, patet harum specierum differentia. Addit Philop. duas esse species suppositionis, alteram qua dicitur nomine generis suppositio, alteram, qua nomine speciei dicitur petitio: & vtrq; hæc à naturali notione non dependet: sed à doctore ponitur. Suppositiones sunt hæc, motum esse in rebus, à puncto omni ad punctum omne rectam linea agere, omni centro & interuallo circulum describi. Hæc suppositiones sunt. Quæ vero si manifeste, sed egenit inuitione aliquam, à doctore vero indemonstrabiliter ponuntur, ha. appellantur petitiones: vt hæc qua à minoribus duabus rectis extrahantur, lineas concidere. Hæc quidem accipitur à Geometra absque demonstracione, sed astractione eget, de qua Ptolomeus libellum confecit: in huius demonstrationem. Quare suppositionis hæc sunt species. Sunt igitur positionis duas species; suppositio & definitio: & suppositionis duas rursus, suppositio tantum, & petitio: hæc deponentibus.

Cum autem credere, scireq; rem oporteat talem rationationem habendo, quam demonstrationem vocamus: hæc vero sit quia, sunt ea, ex quibus extrahuntur ratiocinationes: necesse est non solum ante prima ipsa vel omnia, vel ali-

Aqua cognoscantur, sed etiam magis noscantur. Semper n. illud est tale magis, ob quod r̄numquodq; est tale. Veluti ideo dilectū, atq; amatū, ob quod amamus atq; diligimus. Quare si ob prima scimus ac credimus, et illa sane scimus ac credimus magis, qm ob illa & ipsa scimus posteriora.



DILVCK.

Quoniam autem oportet & credere, & scire rem, in habendo huiusmodi syllogismum, quem vocamus demonstracionem: Est autem hic, eo quod hæc sunt, ex quibus est syllogismus: neceſſe est non solum præcognoscere prima, aut omnia, aut quadam, sed & magis. Semper enim propter quod r̄numquodq; est, illud magis est, ut propter quod amamus. Illud magis amicum est. Quare siquidem scimus propter prima, & credimus, illa & scimus, & credimus magis quoniam propter illa, & posteriora.

Sumpsit, quæ in domonstratione affluntur, & notiora esse, & priora conclusione: hoc nunc vult probare. Vñ (vt Themist. placet) particulas demonstrationis examinare vñ, & primo qd principia notiora sint: probat autem, quia credere & scire oportet conclusionem eum habendo syllogismum, quem demonstrationem appellamus: is autem est sciendo ea ex quibus cōficitur: Conficitur autem ex principiis, quare principia illa non modo præcognoscuntur, sed & magis credunt, & sequuntur. Nam semper propter quod vñquodq; tale est, & ipsum quoq; propter quod est, magis tale est: ut id propter quod amamus, magis amicum vel amatū est. Propterera epilogans inquit. {Quare siquidem scimus pp prima: & credimus, sup. conclusionē, illa & scimus & credimus magis: qm propter illa principia, & posteriora, sup. & credimus & scimus. Mouet hic Philop. dubitationem: quia homini inest ebrietas pp vinum: non tñ vino magis ebrietas inest. Etiam pp ensem homo moritur, non tñ ipsum mori est ensi magis. Præterea ob motū illud quod mouetur calidū est: motui tñ caliditas non inest. Redit Philop. & (vt mihi videtur) sumit à Themistio, qd Aristoteles dicitur intelligi debet, quod qn duobus quibusdam idem inest, insit autem alteri horum propter alterū, multo fane prius & magis illi hoc inerit: ut aliquibus inest caliditas propter ignem, ignis magis calidus est. Et si corpori, propter niue frigidit: s inest, nix magis frigida est. Vnde & ipse hoc innuens dixit qd illud magis est, tanquam oporteat illi primo hoc tale inesse. At nec vino primo ebrietas, nec ensi primo mori, nec mortui primo caliditas inest. Sed obicit contra hæc adhuc Philopon. quia tunc Aristoteles supponeret principia cognosci ex quibus demonstratio est: & solum probaret illa magis, & prius cognosci. Modo hoc est falsum: quia Aristoteles, vtrq; probare videtur: probat, n non solum illa præcognosci, sed & magis sciti & credi. Igitur aut petit principium, aut solutio nulla est. Videtur mihi qd Aristoteles vtrq; probat: qd n. præcognosci oportet principia probat eo qd nō scimus nisi habedo eius.

Dub. Philopo.

Solutio.

Obiectio.

Solutio.

Else & non esse pō esse. duplex. Cap. 1. per her. cap. 1. De suppōnis sp̄cibus. Dux peti- ciōis sp̄cēs cdm Philopo. Qualis r̄f. Philopo. Topico. J. Cap. 4. solu. ppria. & duplex.

ARGY.

Suess. sup. Post. C mo.

modi syllogismum, quem demonstra ionem dicimus. Omnis autē syllogismus ex propositionibus est. Quare, si scimus cōclusionem ob syllogismum oportet p̄cognoscere prima illa, ex quibus est syllogismus; & sic probat prima illa p̄cognosci. Quid vero magis, Eo probat; quia propter illa posteriora scītūr. Quare vtrūq; Aris, paucis verbis probat; vel fortasse in proximo textu probat illud q̄ hic supponit, s. principiā cognosci. Sed ad hoc dubitabis; quia principiā non sciuntur, sed intelliguntur. nō possunt magis scīti & credi. Them. & Philo. pariter tenent principiā & conclusiones sciēti & propria scientia vniuice dicta; verū principia sciuntur seip̄sis, quia seip̄sis fidem habent, conclusiones autē sciuntur non seip̄sis, sed alijs prioribus,

3. dubō,  
quo ad. ver.  
ba.

**Solutio.**

Th scīti per seip̄sum, & scīti per aliud prius, vtrū que est scīre proprie, & vnuoce dicitur per aliud. n. & per se non variat ionem sciētia. Quare, vt Philo, querit cur dicit, aut oīa, aut quedam quippē, cum necesse sit propositiones oēs p̄cognosci, & credibilitatem habere. Nā si in vna quis ambigat, nec conclusio firma erit. Respondetur, q̄ Arist. non ait, propositiones aliquas oportere ignotas esse, sed q̄ vel oēs per se creditas esse, vel quasdam, reliquias vero fidē habere per demonstrationē sicut Anima secundum substantiam impatibilis, impatibile secundum substantiam immortale igitur aīa immortalis. Huius maior per se credita est, vt indemonstrabilis. q̄ impatibile secundū substantiam est immortale. Minor autem eget demonstratione hac q̄ Anima simplex secundum substātiā est. Simplex autem secundum substantiam impatibile: & sic major per se nota est. Minor vero demonstrata.

**ARGY.**

Esse contigerit.

**DILVCI.**

Ficri autem non potest, vt ea magis quisquam, que ne scīt, & circa qua non melius dispositus est, quā si scīterit, quam ea que cognoscit, credat atque assentitur. At enenit id profecto, si non prius cognoverit principia quispiā, quā ea, que per demonstrationem creditur. Magis enim principiis aut omnibus aut quibusā credere quam conclusio- ni necesse est.

Non potest autem credere magis ea, quibus quispiam scīt, quae non contingunt, neque sciens, neque melius dispositus quam si esset sciens. Accidet autem, hoc nisi per demonstrationem creditum quis p̄cognoverit. Magis enim necesse est credere principiis, aut omnibus, aut qui- busdam quam conclusio-

Cōmen. 26  
expō ali-  
quoruim.

**TUXXW**

Qualis ex-  
positio.  
Propria ex-  
positio.

Nam verbum quibus, transulerunt quā scīt: ver-  
bum contingunt transulerunt est: Lynchano. n. ali-  
quando pro sum, aliquā pro coningo, aliquād p̄  
sequor, accepit Arist. & runc est sensus q̄ nemo pot  
credere conclusionibus magis q̄ principiis, tāsi es-  
set illa sciens, q̄ si esset melius dispositus q̄ sciens il-  
la. Quia expōsatio cū difficultate legitur in verbis  
his, vt intelligenti patet. Ego vero sic intelligo vt  
velit dicere, q̄ nisi principia essent, p̄cognita, vt as-  
sumptis, neq; sciēs, neq; melius dispositus q̄ si esset  
sciens, posset cognoscere earib⁹ ipse scīt, q̄ non  
contingunt, i. prima principia, quibus scīt conclu-  
siones, & q̄ non contingunt, i. non sequuntur ex aliis  
principiis syllogistice: Vñ inquit. Non potest cre-

Edere magis ea sup. quibus quispiā sup scīt ipsas con-  
clusiones, q̄ non contingunt syllogistica ex alijs, i.  
non potest quispiā magis credere prius principiis quibus aliquis scīt cōclusiones: & q̄ non cōtin-  
gunt ex aliis syllogisticae, neq; pro siue sciēns. neq;  
pro siue melius dispositus q̄ sciens si esset. Super-  
fluit. n negotio mōre græco: dico nominem principiis ipsis credere magis nō posse, sup. nisi illa esset p̄  
p̄cognita. Quā video docet, q̄ Arist. velit proba-  
re q̄ principia sint p̄cognita: post q̄ probauit illa  
esse magis scīta hoc pacto: quia nisi essent p̄cognita, non essent magis credibilia ipsiis conclusio-  
nibus. P. subscriptibit: accedit autē hoc, si ipsa non ma-  
gis credi, nisi per demonstrationem credentii q̄s  
supple illa p̄cognoverit: quare quasi sic arguit. si  
principia ante demonstrationem non essent p̄cognita, illa non essent magis credibilia conclusio-  
nibus. Et hoc refellit. d. mag s. n. necesse credere  
principiis aut omnibus aut quibusdā, q̄ conclusio-  
ni. Quo vero ad verba attinet Philop., vt mihi vi-  
detur per eū qui est melius dispositus q̄ sciens intel-  
ligit eū qui pr̄stantius excellentiusq; ipsa cognoscit q̄ secundū demonstrationem: & ita per scientē  
intelligere vñ eū qui scīt per demonstrationem, &  
per melius dispositum q̄ sit sciens intelligit eū, qui  
scīt sine demonstratione, solū per terminos. Mihi  
vñ q̄ sermo Arist. sit hypotheticus nihil ponēs in-  
esse hoc pacto, q̄ nemo posse credere primis ipsiis  
principiis magis, nisi illa ante demonstrationem essent  
p̄cognita: nemo, s. neq; sciens, neq; aliquis alius  
plusquā sciens, si esset repetibilis. Et siq̄ hypothetice loquat, neminem vult esse melius affectum  
q̄ sciens sit: addidit enim si esset. Verbum aut̄ cre-  
dentiū Alexā, exposuit creditorū, s. conclusionum  
creditarū, vt sit sensus: accideret aut̄ hoc, s. prima  
non magis credi, nisi per demonstrationem conclusio-  
natum creditarū sup. sciendo illa quis p̄cognoverit.

Philopon. vero construi sic, nisi quis de numero  
hoīum creditum per demonstrationem. q. d. accide-  
rit hoc, s. illa non posse prius credi, nisi quis de nu-  
mero hoīum qui creditur p̄ demonstrationē, illa prius no-  
uerit, quā expōsatio (vt mihi videtur) clarior est.

Ei qui per demonstrationem scientiam est habiturus,  
non solum autem ipsa principia magis nota, magisq; cre-  
dita sunt, quam id quod ex ipsiis ostendit, sed etiam nihil  
prosūs eorum quae principiis opponuntur ex quibus erit  
ratiocinatio falsa, vereq; contraria, credibile sit aut no-  
tius principiis ipsiis oportet. Quippe cum eum qui simili-  
citer est scientiam consecutus, nunquam ab ea persuasio-  
ne dimoueri oporteat.

Debentem aut̄ habere scīam, q̄ per demonstrationem est, non  
solū b̄ portet principia magis cognoscere, magisq; eidem  
credere quā ei quod demonstrat, sed neq; ipsiis credibilius,  
neq; notius esse aliud ex contrariis principiis, ex  
quibus fit syllogismus contraria deceptio-

nis. Siquidem oportet simpliciter scientem immutabilem esse.  
Sunt quidā, qui asserunt Arist. hactenus, p̄basse  
propositiones siue principia ipsa, ex quibus fit demon-  
strationē, esse notiora ac credibilia conclusioni-  
bus, at nunc cum probare dicunt nihil eorū oppo-  
sitū in falsitatem esse credibilius. Quod vnde sic  
dixerunt, ignorō. Nā, si constat nihil ipsiis esse credi-  
bilius in veritate, cōstat nihil esse eorū oppositis  
credibilius in falsitate. Propterea animaduersione  
di

Opio Aris.  
de Mundo  
habet pri-  
mo Cœli.  
Cōmē. 102  
Diā inter  
npinantem  
& scientē.

Expō ver-  
borū sedm  
Philopo.

Propria  
verborū ex-  
positio.

Expōsatio.  
Alexand.

Philopo.

ARGY.

DILVCI.  
Immutabi-  
lem.

a Metaphi.  
Invariabi-  
lem ab opi-  
nione.

Cōmē. 27.  
Continua-  
tio secun-  
dū aliquos.  
Cōfutatio.  
Inelligentis  
per syllo-  
duplex.

Verborum  
expōsatio.

ARGY.

dignum est, qui per syllogismum intelligit aliquid esse duplē, Alter. n. est, qui per dialecticum opinatur aliquid esse vel non esse, vt mundū esse genitū vel non genitū. Alter qui per demonstrationem scit aīum esse immortalem. Mundū non esse genitū Arist. opinatur, quia ex nihilo nihil generatur. latto mundū esse genitū, quia à Deo ex nihilo genitū. putat enim quod à Deo sit, ex nihilo fieri. Anī mūni ēsse immortālē scimus, quia seipsum mouet. nam onine per se seipsum mouēs immortale: aīus p̄ se seipsum mouet: anītus immortalis est. Inter opinantem & scientem hāc est diffētia. Nam eū, qui per aliqua probabilitā principia aliquid esse vel non esse opinatur, contingit mutari in opinionibus quas habet de concūlōnibus. nam in diueris temporib⁹ possunt sibi principia, & eorum opposita ēsse credibilia, vt tempore latoñis credibile erat ex nihilo fieri posse aliquid à Deo, vt est nūc rei veritas apud nos, quare tūc opinio erat q̄ mundus erat factus. Succedente Arist. oppositum illius principii erat creditum, s. q̄ ex nihilo nihil fieret, & sic successit alia opinio, q̄ mundus non erat factus. Quare opinantem in suis opinionibus contingit mutari, quia vno tempore sunt sibi credibilia principia, alio tempore eorum opposita. Nunc tempore nō secundum veritatem credibile est, & verū mundū ēsse factum, quia tenemus, & ita est, q̄ Deus ex nihilo facere pōt omne possibile. At sciens immutabilis est, quia (vt supra dicebamus) cuius simpliciter est sciētia, hoc impossibile est alter se habere. Ex hoc sequitur scientiam per demonstrationem habiturum, non modo debere credere propositiones & principia demonstrationis esse credibilia conclusionib⁹, quae demonstrantur, sed nullū ex eorum oppositis esse i. bi credibile, p̄ aliquo tempore, nam aliter sciens est mutabilis, quia cū oppositū aliquid fieret sibi credibile, mutaretur ad oppositum eius quod sciebat, inquit.

{Debentem aut̄ habere scientiā. quae per demonstrationē est, non solū oportet principia magis cognoscere, magisq; eisdē credere, q̄ ei quod demonstratur, vt proximō textu conclusit, sed ipsis Pr̄iūci piis neq; credibilius neq; ipsis notius esse aliud ulli ex cōtrariis primis principiis, ex quibus contrariis sit syllogismus contrariae deceptionis, siue syllogismus falsi, credere debet. Eccliturus igitur per demonstratiōnē debet credere primis propositionib⁹ per quas sciet, nullatenusq; oppositis illarum. Cuius causam subscribit. Siquidē oportet simpliciter scientem, immutabilem esse: dixit simpliciter scientem, quia scientem secundū quid, vt opinantem, contingit mutari, quatenus mutatur opinio de propositionib⁹: vel simpliciter, hoc est vere, & non secundum accidentis. Quo vero ad verba attinet: syllogismus cōtrarię deceptionis dī apud Philop. syllogismus falsi, hoc est syllogismus ignorantiæ, & hic sit ex contrariis primorum principiorū, ex quibus siebat syllogismus scientiæ. Verbum immutabilem grāce est ametaptotō, quod nonnulli habent non incredibilem. Quod nescio quomodo sit factum. Illud enim nec in textu est, nec esse potest ad propositum: nec ipsum habet aliquis expōsitor grācorum.

A R G Y .      Sunt aut̄ quibus nō videtur esse sciētia, propterea quod

A ipsa prima sciantur oportet. Sunt etiā quibus esse quidē videtur, demonstrationes tamen omnium ēsse. Quorū neutrum sane verum aut necessarium est.

Quibusdam quidē igitur, propterea quod oportet pri ma scire, non videtur esse scientia. Quibusdam vero ēsse DILVCI. quidē omnium, tamen demonstrationes ēsse: quorum neq; Tex. 6. trum neque verum, neq; necessarium est.

Oportebat (vt Philo. inquit) de demonstratiōne non tñ quēcunq; ad eius speculationē condūcunt, tradere, sed & dicta atq; rationes contraria consti tuentium redarguere. Iccirco in his Arist. postq; a

dixit quidē estē demonstratio, nūc proponit eos, qui cōtraria definitioni demonstrationis statuit, redarguere. Sunt aut̄ de demonstratiōne, ipsa tres positiones: duæ quidē cōtraria, & tertia Arist. in subcontrariis cōstituta. Nam alii demonstratiōnē penitus abnegarunt: dicentes nullōn peni

tus demonstrationem ēsse. Alij demonstrationem penitus affirmarunt, asserentes oīum penitus demonstrationem ēsse. Arist. in parte concedit demonstratiōne ēsse: quia aliquorum vult ēsse demonstratiōne, in parte negat, quia aliorum nō vult demonstratiōne ēsse. Vñ inquit. {Quibusdā quidē magi

ui, propterea q̄ oportet prima scire, non videtur ēsse scientia, s. demonstratiua; & sic volunt non ēsse penitus demonstrationē. Quibusdā etiā q̄uidē, oīum tñ demonstrationes ēsse: & sic dicunt om

nī ēsse demonstrationē. Quorum neutruī neq; verū est, neq; est necessarium: sed in parte est ve rum.

Sed circa hāc aū. bigit Philo. cur a principio hoc non q̄sūit, nam si in quāstionib⁹ prius est, si

est, quād quid est, oportebat prius de ipso si est, facere demonstrationem, deinde quid est tradere:

Cat primum tradito ipso quid est, ad ipsum si est, trā sit. Auget vero quāstionē, quia prius Menonis,

& sophistarum cauillo de inventione, atq; ipso sci re pertractauit: quare & hāc in illo loco debuit interserere. Quo arguento Grossatella p̄sens capitulū ait non ēsse de substantia libri, sed de comp

lemento bonitatis eo quia purgat errorem proximum, scientiæ acquisitæ. Redit Philop. q̄, quan

do definitio quid noīs est obscura, tunc p̄missa nominis significatione: statim si illa res sit quātitur.

Vbi tñ nominis significatio patuerit, primum de si est occurrit, vt de vacuo seruauit. Arist. nam, cū quid vacuum significet, fuerit obscurum; prius quid vacuum significat p̄missit, deinde an vacuum sit, quāsūit, eodē modo hi: quia quid demonstratio significat, erat obscurū; p̄missio quid noīs demon

strationis, vt q̄ syllogismus tulis: quātitat demonstratio sit. Sed pace tanti viri dixerim, Tunc solum Arist. accepit et definitiōnē qui noīs ipsius demonstrationis, & non quid rei: quod non credo verum ēsse, cum nullib⁹ illam aliter definit.

Melius igitur diceretur, q̄ ideo quēstiones hascē hic pertractauit: quia remouentur ex his quae dixit de demonstratiōne definitionis. Et sic licet per se ordine doctrinæ, quāstio si est præcedat quāstionē quid est, tñ per accidēns potest ēsse contrariū; ut in proposito: quia eiusmodi quēstiones remouentur ex his: q̄ dixit circa definitionē demonstratiōnis: nam de natura bonarū definitionem est per illas remoueri nō dubitationē accedentem circa rem definitam. Quo vero ad positiones ipsas

suēs. sup. Post. C 2 attinet,

DILVCI. Cōmē. 18. 0.

Continua tio. De dem fatione tri plex opin.

Dub. 2. huīs prior.

Solutio. Philop. 4. Ph. 58.

Quā. exp̄. Philop. Propriā. Solutio.

Opio Aris. de Mundo habet pri mo Cœli. Cōmē. 102

Dīa inter opinantem & scientē.

1. Phy. 34.

Verborum expositio.

A R G Y .

Expo ver borū sedm Philopo.

Propriā verbōrū p̄satio.

Expositio. Alexand.

Philopo.

A R G Y .

DILVCI. Immutabi lem. a Metaphi. Inuariabi lem ab opiniōne.

Cōmē. 27. Continua tio secundū aliquos. Cōfutatio. Intelligens per syllī duplex.

P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

attinet, debes scire, quod oes dictę tres positiones vte bantur hac communis hypothetica, videlicet si demōstratio est, necesse est prima præcognosci: hi enim qui dicunt omnium demonstrationem esse, & hi qui dicunt nullorum demonstrationē esse: & Arist. qui dicit aliquorum esse demonstrationem: & aliquorū non esse demonstrationē etiam hanc conce dit: quia declaravit demonstrationē esse ex primis & nōtioribus. Verum qui oīum demonstrationem esse dicū, & qui nullorū addunt consequēti hoc, vi delicit per demonstratioē nōc pacto. Si est demōstratio, necesse est prima scire per demonstrationem. Ab hac itaq; additione emergerunt errores: nam qui negabāt, demonstrationē, sic hypothetice syllogizabāt ex hac hypothetica. Si demonstratio est, necesse est prima scire per demonstrationē: sed prima nō sciuntur per demonstrationē, sed cōtingit prima scire per demonstrationē, vt statim probabit. Igitur demonstratio nō est. Qui vero de monstrationem esse aiunt, sic syllogizabant ex illa. Si demonstratio est, cōtingit prima scire p demonstratiōnem: vt dicetur. Igitur demonstratio erit. Ambae igitur hæc positiones vtuntur hypothetica hac cōmuniter tanquā maiore. Verum prima assūmit oppositum consequentis, & infert oppositum antecedentis, videlicet demonstrationē non esse: & sic seruat formā syllogismi: sed peccat in materia, quia hypothetica assūpta non valet vt dicemus. Secunda aut̄ assūmit consequens: & infert positionem antecedentis, & sic peccat in materia, & forma. In materia quidē, quia hypothetica falsa est. In forma vero, quia ex positione consequentis nō syl logitice sequitur positio antecedentis. Propterea Arist. inquit: quorum neutrum, id est neutra positiōnē: neque verum, neque necessarium est: dixit enim neque verum quo ad ipsas positiones, quia utraque falsa est. Dixit neque necessarium, quo ad rationes positionum: quia nulla est necessaria. hæc quo ad positiones.

**A R G Y .** Qui nāq; scientiam non esse omnino ponunt, bi cōsent ascendendum, esse in infinitū, propterea quid postēriora nō sciuntur ob ea priora, quorū prima nō sunt, reēte quidē dicentes. Fieri n. non potest vt infinita quisquā per transeat. Quia si statut, ac principia sunt, hæc incognita dicuntur esse, cum ipsorum nō sit demonstratio: quod quidē solum inquietus esse scire. Quod si fieri non potest vt prima sciuntur, neque fieri posse dicunt vt ea quæ proficiuntur ex illis sciuntur simpliciter proprie, sed ex suppositione duntaxat, si illa sunt.

**DILVCI.** Ponentes quidem enim non esse omnino scire, hi ad infinitum volunt reduci, tanquam non sint utique scientes posteriora propter priora, quorum non sunt prima, reēte dicentes. Impossibile n. est infinita pertransire. Sin autem stant, & sunt principia, hæc ignota esse, cum demonstratio non sit ipsorum, quod quidē ditunt esse scire solum. Quod si non est prima scire, neque quæ ex his sunt erit sciire neque simpliciter, neque proprie, sed ex conditione, si illa sunt.

Cōmē. 29. Qui negant simpliciter, & omnino demonstrationem, hoc pacto ex illa cōmuni hypothetica syllogizant. Si demonstratio est, prima per demonstrationem sciuntur: sed prima non sciuntur per demonstrationem: igitur demonstratio non est. Maior est hypothetica cōmuni, quam ambæ positiones sup-

E ponunt. At nunc probat Arist. de eorum mente minorem, quæ destrūctio consequentis est: quia, si prima sciuntur: vel per alia priora, & illa per alia, & sic in infinitū: vel oportet stare ad ipsa prima, ita vt non per alia sciuntur. Non per alia, & sic in infinitū, quia tunc esent ignota, cum infinita sint ignota: nec oportet stare ad ea, quia tunc illa non scientur per demonstrationem: & ita pœnitus non scientur. Et per consequens ex his posteriora mi nime scientur, inquit. { Ponentes quidem enim non esse omnino scire, & dicentes demonstrationem pœnitus nullarū esse, hi ad infinitum volunt reduci, tanquam non sint utiq; posteriora scientes propter priora, quorum non sunt prima, & sic pri mū est, vt prima illa per alia priora, & illa per alia, & sic in infinitū: recte ( vt Arist. inquit.) Dicentes, quia non præcognitis primis neque secunda cognosci poterunt. Hoc enim recte dixerūt, & ipse posuit in definitione demonstrationis. Obijcit tamen contra hanc partem in eo q; volunt reduci ad infinitū: nam tunc hæc eset ignota. Impossibile enim ( vt ait) est infinita pertransire. Deinde de struit secundum membrum, & inquit. { Sin autem stant, & sunt principia: hæc supple oportet ignota esse, quia per demonstrationem non scientur: cum ipsorum demonstratio non sit: quod quidem dicūt esse scire solum. Demum epilogat rationem, & inquit. { Quia si non est prima, scire, neque quæ ex his sunt, erit scire aliquo pacto: quia neque simpliciter, neque proprie, sed ex conditione siue suppositione, si illa sunt. Nam suppositio poni quoddam de quodam: & cogit credere ita esse. Simpliciter enim demonstratio non est per prædicta: ex suppo gitione autem aliquid possibile est probare, quod non est propriæ demonstratio. sicut, si duo sunt quinque, & quinque erant duo: & si terra est pennata, et pennis nimis habebit. Et si equus volat, equus nimis habebit alas. Animaduertendum hosce seruasse formam syllogismi: quia ab opposito consequentis, licet deducere oppositum antecedentis: sed peccabant in materia, quia illa cōmuni hypothetica est falsa, vt dictum est. Prima enim sciuntur, sed non per demonstrationem: sunt enim scita per se ipsa fidem habentia, vt etiam dicemus.

**A R G Y .** At Secundi de modo quidem sciendi consentiunt, per demonstrationem enim solum esse scientiam dicunt. Verum omnium demonstrationem esse nihil inquiet prohibere. Fieri enim potest vt demonstratio circuli modo veretur, omniaq; mutuo demonstrentur.

**H.** Alij de ipso scire quidem facentur per demonstrationem utique esse solum. Sed omnium esse demonstrationem nihil prohibet. Contingit enim circulo fieri demonstratiōnem, & ex his quæ adiuvicem sunt.

**Vtique. 1.** Qui omnium demonstrationem esse affirmant: Cōmē. 30. hoc pacto ex illa hypothetica cōmuni syllogizant, Cauillus. Si demonstratio est prima principia sciuntur per demonstrationem: sed prima sciuntur per demonstratiōnem: igitur demonstratio est. Minoreni probat eo, q; contingit circulo demonstrari vbi priora per posteriora demonstrantur. Quia vero circulo fieri possit demonstratio, ab una particulari deducit: quia videlicet in conuertibiliibus priora demonstrant posteriora, & econtrario posteriora demon

Refutatio. Cauilli.

ARGY.

DILVCI.

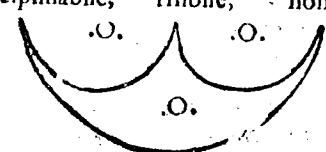
Solutio. Cauilli hu ius pōnis.

DILVCI.

Vtique. 1.

Cōmē. 31.

demonstrant priora: termini conuertibiles sunt di-  
sciplinabile, risibile, homo: qm sequitur; Oe risibi-  
le disciplinabile: Ois hō risibilis: Igitur omnis hō di-  
disciplinabile, risibile, homo,



Refutatio.  
Cauilli.

ARGY.

DILVCI.

Solutio.  
Cauilli hu-  
ius pónis.

ARGY.

DILVCI.

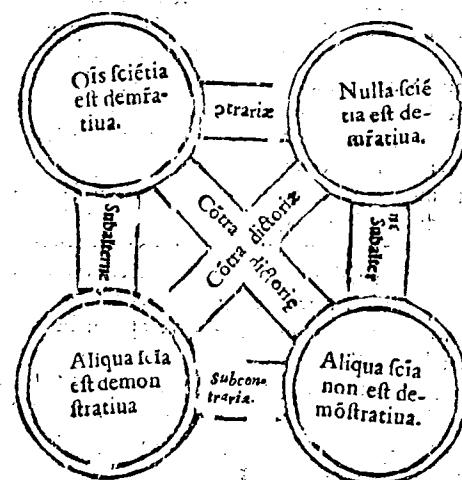
Vtique. 1.

Cómē. 30.  
Cauillus:

Scipinabilis: & per conuersionem maioris in ter-  
minis cum conclusione, sequitur. Omne disciplina-  
ble risibile, omnis homo, disciplinabilis: igitur om-  
nis homo risibilis. Vbi minor si illogizatur ex con-  
clusionem cum maiori conuersa. Igitur circulo fieri  
potest demonstratio, inquit. Alij vero de ipso sci-  
re quidem cōfidentur ip'um, videlicet esse per de-  
monstratione solum, Verbum vtq grāce est gar-  
latine enim. Sed quia nō tenerur prō redituō cau-  
ſa, ideo trāſferri potest pro cōfirmatiuo, videlicet  
vel vtq, Sēd omnium, vt inquit, esse demonstra-  
tionem nihil prohibet, & hoc probat ex vna parti-  
culari, & inquit. {Contingit enīm circulo fieri de-  
monstrationem, ex his quā adiuicem conuertibili-  
lia sunt. Igitur supple in omnibus priora per poste-  
riora circulo demonstrari possunt. Animaduer-  
sione dignum rationem hanc tripliciter peccare.  
Primo quidem in forma, quia arguit à positione  
consequentis ad positionem antecedentis. Secun-  
do in materia, quia (vt dicet) hypothetica commu-  
nis est falsa. Tertio quia ab vna singulari deducit  
vniuersalem, non enim si in conuertibilibus licet  
circulo retrocedere, in omnibus sequitur idem fie-  
ri posse.

Nos autem dicimus nec omnem scientiam esse demon-  
stratiua, sed eorum quā medijs vacat indemonstrabi-  
lem esse.

Nos vero dicimus non omnem scientiam demonstrati-  
uam esse, sed immediatorum indemonstrabilem.



Cómē. 31. Respondet Aristoteles & huius rei varietatem  
subiungit, innuitque simul & varietatem quae sit,  
& solutionem ad eorum rationem. Veritas itaque  
est in subcontrariis constituta. Nam vtraque con-  
traria falsa est. Illa enim falsa est, omnis scientia est  
demonstratiua, & illa etiam, nulla scientia est de-

mostratiua. Quare, vtrqque harum vera erit, aliqua  
scientia est demonstratiua, vt mediatorum & ali-  
qua scientia nouē est demonstratiua, vt immediato-  
rum. Ex hoc patet hypothetica illam esse fal-  
sam, quia licet si demonstratio sit, prima seire sit ne-  
cessaria, nam notiora & sc̄ibiliora oportet prima esse,  
per q̄ posteriora sciuntur, non tñ ipsa seire necessaria  
est per demonstrationem, nam immediatū scien-  
tia quidē est, sed non per demonstrationem, quia  
per seipsa fidē habent, inquit. { Nos vero dicimus  
non omnem scientiam demonstratiua esse, quia  
aliquam demonstratiua, vt mediatorum, sed im-  
mediatorum inde monstrabilem & sic simili verita-  
tem tangit, & paralogisini solutionem. Philopo-  
nus reducit eos qui negant demonstrationem, con-  
cedere illam. Nam si negant demonstrationem, aut  
per syllogismum hec probat demonstratiuum, aut  
per syllogismum non ex necessariis. Sic ex syllo-  
gismo nō ex necessariis, tunc nihil certi haberent.  
At si ratio, per quam syllogizant demonstrationem  
non esse, est demonstratiua, tunc negando demon-  
strationem esse, ponunt demonstrationem esse v̄  
luti qui negant loquaciam esse ore, ponunt loquaciam  
esse. Quare Aristoteles ab vtraque positio-  
ne sumit demonstrationem esse, & ab illa positio-  
ne, quā negat demonstrationem esse, & ab illa po-  
sitione, quā ponit demonstrationem esse.

Q uod quidem necessarium esse patet. Nam si neces-  
sarium quidem est vt priora sciuntur & ea ex quibus con-  
sicutur demonstratio, statim tandem in hisce qua-  
vacans medijs h̄c indemonstrabilia necesse est esse.

Et quod hoc necessarium sit, manifestum est. Si enim  
necessaria est scire quidem priora, & ex quibus est demon-  
stratio, statim autem aliquando immediata, h̄c indemon-  
strabilia necesse est esse.

Probat nunc id quod sumpsit. Sūpsit enim quod  
sint quādam, quā sciuntur immediata ac indemon-  
strabilia, & sumit ad huius rei demonstrationem,  
Primo, quod prima ex quibus est demonstratio sci-  
untar. Secundo sumit quo. I sc̄ibilis aliquando statit  
immediata, ita, vt per seipla sciātur, & non per alia  
priora, aliter esset processus in infinitum. Ex his si-  
mul sumptis concludit prima, per quā sc̄inus me-  
diata, esse indemonstrabilis, & sic habetur aliquā  
esse scientiam indemonstrabilem, vt immediato-  
rum, inquit. Et quod hoc necessarium sit, videlicet  
quod sint aliqua indemonstrabiliter scita, mani-  
festum est. Deinde probat hoc, vt dixi, sumens duo,  
& inquit: {Si enim necesse est scire quid priora: &  
pro, id est ex quibus est supple, constitutione de-  
monstratio: quod dicit ad differētiā priorum, ex  
quibus nō est demonstratio nisi potestate, hoc est  
primum: sumit secundum, & inquit. Stant autem ali-  
quando immediata, hoc est secundum: quod eo pa-  
tet, quia nō licet procedere in infinitum. Et his co-  
cludit propositum, & inquit. {Haec indemon-  
strabilia necesse est esse, & sic aliqua scientia erit inde-  
monstrabilis: vt accepit. Ex hoc Philoponus in-  
fert bene esse dictum in principio differre scien-  
tiā a demonstratiōne, eo quod sc̄ientia sit amplior,  
& in plus. Est enim sc̄ientia tam mediatorum, quā  
immediatorum. At demonstratio non nisi ipsorū  
mediatorum.

Hoc igitur ita se habere dicimus, vt non solum scien-  
tia, sed etiam, nullā sc̄ientia est de-

Supra com-  
men 2.  
Quæ phil.

Quæ Phil.

ARGY.

DILVCI.

Cómē. 32.

Supra com-  
men 2.  
Quæ phil.

ARGY.

C 3 tuam,

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

*Niam, sed & principium scientiae quoddam esse assertimus  
qua terminos ipsos cognoscimus.*

**DILVCI.** *Hoc igitur ita dicimus, & non tantum scientiam, sed & principium scientia esse quoddam dicimus, quo terminos nos cognoscimus.*

**Comen. 33.** *Hoc igitur ita dicimus, hoc est hæc esse immediata ita dicimus: & non tantum supple dicimus scientiam ipsorum indemonstrabilem esse, sed & dicimus esse quoddam scientię eorum principium quorum terminos cognoscimus.*

*Vbi debas scire, quod Aristoteles per hæc volunt habere esse statum in demonstrabilibus ad indemonstrabilia. Et ideo hæc, que dicit, duplicitate est: ponit possunt: uno modo, ut Philoponus inquit, intelligendo per principium quo terminos noscimus in intellectum diuinum: nam rerum resolutio hæc est, quod sensibilia reloluuntur, ad cœlestia, cœlestia ad eorum formas, quæ sunt substantia simplices, has noscognoscimus diuino intellectu illustrati. Et sic (ut ait) per terminos, intelligit formas cœlestium corporum, ad qua resolutur hæc moralia. Per principium igitur quo terminos cognoscimus, intelligit per intellectum diuinum, quo illustrati cognoscimus substantias simplices, quæ sunt formæ sive termini cœlestium, ad qua omnia hæc reloluuntur. Et ita patet esse statum in rebus. Hæc expositio (ut mihi videtur) propositum transcedit. Propterea melius Themistius & magis naturaliter, & ad literam plus conuenies, inquit Aristoteles per principium quo terminos cognoscimus intelligere intellectum nostrum, & per terminos, substantium & prædicatum, ad quæ immediata resolutur. Est igitur hæc resolutio, quod mediana & demonstrabilia reloluuntur ad immediata, & per illa sciuntur, immediata vero resolutur in eorum terminos, substantium & prædicatum, & per illa sciuntur, termini vero intellectus lumine cognoscuntur.*

**Verborum  
expositio.**

**C6.7. & 2.  
huius vlti,**

**ARGY.**

*Vt enim sensibilia per se sensu ipso ac lumine sensu cognoscuntur, & nulla alia ratione, sic prima simplicia intellectus lumine, & nulla alia ratione cognoscimus. Intellectus igitur simplicibus apprehensionibus terminos apprehendit, indemonstrabiliter eorum capiens naturam, ex quibus dignitates connectit: quare non necesse est res in infinitum procedere, sed est, & quoddam demonstrationis principium intellectus, qui res comprehendi, & non indiget demonstratione ipse, cu sit principium. Quo vero ad verba attinet, verbum illud quo græce est & licet multa apud græcos significet, nam, significat idem quod inquantum. Hic (ut mihi videtur) est relativum, & datiu causus, referturque ad archem, id est principium, quod græce est feminini generis, & sic cum Aristoteles dixisset in mediata esse quædam, ad quæ stamus idemonstrabiliter, statim subiungit esse principium quoddam: quo terminos principiorum noscimus, hæc de verbis. Ex re vero ipsa patet immediata sciri, & non tantum intelligi. Quia licet. 6. Ethicorum dicat Philo sophus eorum esse intellectum, tamen eorum non tantum intellectus est, sed & scientia etiam, non qui dem demonstrabilis, sed indemonstrabilis, vt diximus.*

*Et etiam patere dicimus fieri non posse, ut circuli modo demonstratio simpliciter conuertatur, si demonstratio nem ex prioribus oportet ac notioribus esse. Fieri enim ne-*

*Et quod eisdem eadem simul priora sint atque posteriora, nisi altero modo, veluti si alia nostra ex parte, alia simpliciter dicantur, quo quidem modo facit induc̄tio notum. Quod si ita sit, non bene est diffinītum ipsum simpliciter scire, sed est sane duplex. An altera demonstratio que fit ex his, que nobis non sunt notiora non est simpliciter demonstratio.*

**DILVCI.** *Circulo autem quod impossibile sit demonstrare simpliciter, manifestum est. Siquidem ex prioribus oportet demonstrationem esse, & notioribus. Impossibile enim est eadem sibi inuicem simul priora, & posteriora esse, nisi altero modo, ut hæc quidem ad nos, illa vero simpliciter, quo quidem modo induc̄tio facit notum. Si autem sic est, non utique erit simpliciter scire bene definitum, sed dupliciter. Aut non simpliciter altera demonstratio fit ex nobis notioribus.*

*Erat secunda positio quod demonstratio scie tia sit, quoniam omnium est demonstratio quod vero omnium sit demonstratio probabat: quoniam circulo demonstrationem esse necesse est. Quod vero circulo demonstratio iterum probabat: quoniam conuertibilia contingit circulo demonstrari. Aristoteles ergo nunc ostendit, nihil circulo posse demonstrari, quoniam nec conuertibilia: qua ratio ne & via vult Ari. habere, quod secunda positio peccet. & in forma argumētandi quatenus ex una singulari vniuersalem argumentatur, & iu[m] materia, quatenus singularis illa etiam falsa est. Quo vero modo illa singularis falsa sit, Philoponus duplicitate declarat, verba Ari. duobus modis exponens. Primo modo sic, si circularis ostensio in demonstrationibus est, non nisi pro tanto, quia ex posterioribus posset demonstrari prius: & si sic, non recte esset simpliciter definitum ipsum scire, sed dupliciter. Secundo modo. Philoponus expōnit sic, si demonstratio circularis sit possibilis, tunc ex posterioribus posset demonstrari prius. Quod vero ex posterioribus prius demonstrari non posset, probatur, quoniam dictum est demonstrationem fieri ex primis natura. At circularis demonstratio prima ex posterioribus demonstrat. Ergo demonstratio non fit circulo, nisi dentur demonstrationis duo modi, & qui ex prioribus natura, & qui ex posterioribus, & sic demonstratio non esset simpliciter, sed dupliciter definienda. Dicitur hæc secunda expositio à prima, quia hæc dicit ad illud, quod demonstratio non simpliciter, sed dupliciter esset definita. Prima vero dicit ad hoc, quod scire non simpliciter, sed dupl[er] esset definitum, vnde inquit. § Cirkulo autem quod impossibile si demonstrare simpliciter, manifestum est siquidem oportet ex prioribus & notioribus demonstrationem esse. Si enim ex prioribus natura sit demonstratio, non potest circulo aliiquid demonstrari, quoniam non nisi ex posterioribus fieri potest; non enim eadem eisdem priora & posteriora sibi inuicem esse possunt simul, nisi altero modo ut vel hæc quidem ad nos, vel illa simpliciter, sicut autem eadem esse priora & posteriora est impossibile. Voco priora ad nos, que nobis patent, quo qui de modo induc̄tio ex prioribus ad nos vniuerſale notum facit. Ergo vis rationis hæc est. Si demonstratio circularis esset possibilis, aliqua demonstratio esset ex prioribus ad nos. Tunc destruit consequens & inquit: Si autem sic est, si quod aliquam demon-*

**DILVCI.** *Impossibilis est, etiā in conuerti bilibus circularis demonstratio.*

**Obiectio.**  
philopon.

**Quæ The.**  
Alexan. &  
philopon.

**Coniecture**  
sunt dupli-  
ces.  
Vide sup.  
Cōmē. 12.

**ARGY.**

**DILVCI.**

*Tedm p idē  
ōndit circu-  
laris demō-*

# LIBER PRIMVS

16

**DILVICI.** Impossibilis est, etiam in converti bilibus circularis demonstratio.

**monstratio** sit ex prioribus ad nos, non utique erit simpliciter scire bene definitum. Et per simpliciter scire, intelligit aut simpliciter demonstrationem, ut exppositio secunda dicit, aut simpliciter scire, hoc est scientiam simpliciter bene definitam, sed erit duplicitate definitienda. Vel erit dicendum, quod altera demonstratio, quae est ex prioribus ad nos, non sit simpliciter dumonstratio, sed aequinoce, & per quandam similitudinem. Sic igitur non est circulo demonstrare, quoniam ex prioribus ad nos esset demonstrare, non enim eadem eisdem sunt nobis priora & posteriora simul, sed altero modo, aut ad nos aut natura. Modo, non est demonstrate ex prioribus ad nos, quoniam demonstratio non esset uno modo, sed duplex: vel saltem demonstratio, quae est ex prioribus ad nos, non erit demonstratio, nisi aequinoce. Sed contra obiicit Philoponus, quoniam haec demonstratio est, Cinius est hic ergo ignis ali quando fuit ibi. Amplius & haec, luna taliter illuminatur: ergo est sphærica. Iuniores propter haec dixerunt duplice esse demonstrationem, quia, et propter quid, hoc est ex prioribus ad nos ex prioribus natura. Auerroes vero addit tertiam quam appellat demonstrationem simpliciter, quae est ex similitudine nobis & naturæ notis. Themistius vero et Alexander, & Philoponus eum syllogismum, qui est ex simpliciter prioribus, solum demonstrationem esse autem, et non vero, qui est ex prioribus nobis, conjecturam vel syllogismum esse tantum tradunt, & si demonstratio dicitur, non nisi aequinoce appellatur. Tunc patet, quod rationes illæ, quæ in dubitatione inducta sunt, non sunt demonstrationes, sed (ut Philoponus inquit) Conjectura: quia rationum aliae sunt necessariae, ut illæ, quæ tactæ sunt. Aliæ non necessariae, sed solum rhetoricae, ut illa, haec mulier pallida est: ergo peperit. & ista, hic de nocte vagata: ergo est fur: & ista, haec se ornat: ergo mœchus: verum de his postea.

**Obiectio.** philopon.

**Quæ The.** Alexan. & philopon.

**Conjecture** sunt dupli cces.  
Vide sup.  
Cōmē. 12.

**ARGY.**

Euenit autem hisse, qui dicunt demonstrationem versari, non solum id quod nunc est dictum, sed etiā nihil aliud dicere, quam hoc est, si hoc est. Hoc vero pabto facile est omnia demonstrare. Atque patet id ipsum accidere tribus positis terminis. siue enim per multos siue per paucos redire dicatur nihil profecto refert; atque per paucos etiam duos. Nam quando cum A sit, est necessario B. Et hoc cum sit est necessario, C Tum cum A sit, si necessario C: ipsum erit. si igitur cum A sit, necesse est B esse, & cum B sit, necesse est esse A: hoc enim erat eirtuli modo versari. ponatur A, eoin loco quo ipsum est C: Dicere igitur cum B sit, A ipsum esse, nihil aliud est quam dicere: cum B sit, C ipsum esse. Id autem nihil aliud est quam dicere, cum A sit, C, ipsum esse. At idem est C & A: quare fit, ut hi qui censent orbis modo demonstrationem versari, nihil aliud dicant quam cum A sit, A ipsum esse. hoc vero pacto facile est omnia demonstrare.

**DILVICI.**

Iedm pide oñdit circu laris demō

A existente, ipsum A, (hoc enim erat circulo demonstrari) ponatur A, in quo C, igitur B existente, A esse dicere, est. C, esse dicere. Hoc autem, quoniam A existente C, est, C, vero ipsi. A idem est, quare contingit circulo dicentes est se demonstrationem nihil aliud dicere, quam quoniam A est, A est. Sic autem omnia demonstrare facile est.

stratio quo modo faci le est oīum cōficer di minutus de inflationes.

Cōmē. 35.

Cum induisset vnum absurdum contra eos, qui concedebat omnia esse demonstrabilia, & demonstracionem circularem, videlicet, quod ex posterioribus priora, & ex particularibus universalia demonstrarentur, nunc transit ad aliud absurdum. & prima facie sic videtur procedere. Si demonstratio circularis esset, ita ut omnia demonstrabilia sint, tunc per illam nihil aliud demonstraretur, quam si A esset, A esset. Vltra, si per illam nihil aliud demonstraretur, quam si A esset, A esset; tunc facile est omnia demonstrare. Tunc consequentia prima facie declaratur supponendo, quod tunc est demonstratio circularis, cu in eadem syllogismi specie conuersio fit. Nam (vt diximus) si ab effectu causa demonstraretur, & deinde à causa effectus, haec conuersio non esset in demonstrationibus, quoniam processus ab effectu ad causam non est demonstratio, sed syllogismus tantum, vel coniectura necessaria, ut Philoponus inquit. Quare, si A demonstrat B, A est causa simpliciter prior ipso B, & contra, B demonstrat A, etiam B erit causa simpliciter prior ipso A. Hoc enim pacto secundum Arist. erit circulo demonstrare. Tunc ex his patet A esse causam simpliciter sui ipsius, quoniam quicquid est causa causa est etiam causa causati. Igitur, si A est causa simpliciter ipsius B, & contra B causa simpliciter ipsius A, vtique A erit suum simpliciter causa.

Quare, si demonstratio circularis est, Idem simpliciter erit sui ipsius causa. Et sic per illam demonstrationem non plus habebitur quam si hoc est, hoc est. Sic autem erit facile omnia demonstrare: quia cum ipsam solam rem haberemus, ut Eclypsim, mox de monstrationem haberemus, quoniam eclypsis effet propter eclypsim. Haberemus enim simul causam & effectum, & ita demonstrationem totam.

Ex his patet, quod dicentes circularem demonstrationem, in diuersis generibus demonstrationis, aut in diuersis generibus carum, non possunt Aristoteli rationem efficacem reddere. ut considerari patet. Hanc rationem Aristoteli ponit in terminis, et sumit terminos, & illos quidem eo modo, quo sumpsit. Secundo Priorum. Et cum syllogistica conuersio multiplex est, ne confusio accidat, sic illos tres terminos disponit, ut ambæ propositiones in prima demonstratione vocentur A. Excusat autem se dicens, per plures enim aut pariores reflexiones dicere refert nihil. nec refert si ea dixerimus per paucos aut duos: & proprietatem non est curandum, si duæ propositiones vno termino dicantur, videlicet ipso A. & sic totum antecedens vocetur A, conclusio vero ad illud sit B. At conclusio nisi conclusio sit C: terminis dispositis deditur consequiam sic, si A est: Et intelligo per A, aggregatum ex maiore, & minore, & per B conclusionem. Vltra, si B est, C est. & per C. intelligo conclusionem conclusionis, quæ est terminus totius demonstrationis circularis, & ita intelligere oportet illudmet aggregatum, quod intelligebatur per A; aliter non esset

Contra opiniōne in ali quorum.

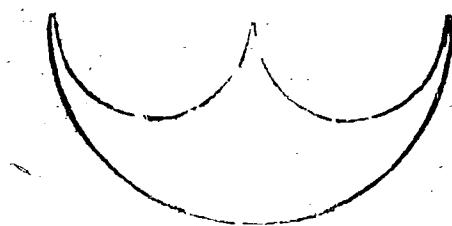
Cap. 2.

P O S T E R I O R A N A L I T I C O.

*esse circulo demonstrare. Et licet ex B non sequatur unica demonstratione totum illud aggregatum, nam non diuersis demonstrationibus sequitur. Nam ex A, si altera propositione sequitur nunc una & cum altera, sequitur nunc altera, secundo Priorum. Accipit tamen gratia breuitatis ex B sequi totum illud aggregatum. Igitur, si A est, C est, a primo ad ultimum medijs non variati: sed C idem est quod A, ut dictum est: igitur si A est, A est. Et ita si omnium esset circularis demonstratio, non plus per illam demonstraretur, quam si A est, A est: qua ratione omnia esset facile demonstrare. Animaduerte, ut ex his, quae Philoponus inquit colligitur. In verbis Aristoteles multiplex obscuritas. Prima quidem, quo elementa pro terminis accepit. Secunda vero, quo terminos pro propositionibus. Tertio denique, quo non explicavit quid per A, & quid per B, & quid per C intelligat. Attamen (ut Philoponus per pulchre exponit) ipso A utitur pro duabus propositionibus syllogismi: Aut pro minore, derelinquens maiorem in mente, & est melius. Vtitur enim A pro hac minore, homo risibilis, Ipso autem B vtitur pro conclusione, videlicet pro illa, homo est disciplinæ capax. Segitur. non homo est risibilis, Ergo homo est disciplinæ capax: quia in mente seruatur quod oportet risibile est disciplinæ capax. Quare hoc in mente seruata sequitur, homo est risibilis; ergo homo est disciplinæ capax. Et quoniam circularis ostensio conclusio.*

*Conclusio*

*Propositiones, hō risibile, hō disciplinæ capax homo.  
A minor propōnes B minor*



*sionem capit, ut minorem propositionem alteram inferendo, Kursus ipso B vtitur ut minore propositione inferendo propositionem, quae fuit a principio, hoc modo, homo est disciplinæ capax: Ergo homo est risibilis. Sequitur. non seruata in mente hac omne disciplinæ capax est risibile, haec enim est conuertens maioris prima demonstrationis, quae fuit in mente seruata. Quare patet, quod, si homo est risibilis, homo est disciplinæ capax. Et couertitur, homo est disciplinæ capax. Ergo homo est risibilis. ergo a primo ad ultimum, si homo est risibilis, homo est risibilis. & sic omnia esset facile demonstrare. Quoniam quantum est ex demonstratione, quae fit per elemēta, nullum videtur absurdum conclusionem esse: siquidem per A ostensum est B, per B vero C, resumit sermonem: & addit, ponatur A, in quo C, hoc est ponatur idem A, cum C. Et sic concluditur A, existente, C esse. Quare, si A quidem existente, B est, B vero existente, C est: idem autem erat A cum C, conclu'etur. igitur, quod A existente, C est: & cum C & A idem sit, concluditur A existente, esse A, hoc pacto Philoponus exposuit. Tunc venio ad verba. Igitur enim sic. Accidit vero dicentibus circulo demonstrationem esse, non solum quod*

*E nunc dictum est, hoc est ex posterioribus priorem & ex particularibus vniuersalibus demonstrari. Sed nihil aliud dicere, quam quoniam hoc est, si hoc est. id est eadem eiusdem & priora & posteriora esse, & notiora & ignotiora, quod quidem absurdum est. quoniam sic facile esset demonstrare omnia. Quod vero accidat dicentibus circularem demonstrationem esse, quoniam hoc est, si hoc est: proponit probare, & inquit: § Manifestum autem est quod hoc accidat tribus terminis positis, & hoc merito, ut Philoponus subaudit, quoniam & demonstratio ad minimum est ex tribus terminis. hoc autem ideo, quia omnis syllogismus est ex tribus terminis: quae circularis ostensio ad minimum quidem est ex tribus terminis propositionibus vero duabus. Exponit autem hoc, & inquit: § Per plures enim aut pauciores reflexionem dicere differt nihil, per paucos autem quam per duos. Possibile enim est composite syllogismo videntes per plures terminos syllogizant, & reflectore circulari ostensione, atque nihil refert siue plures sint termini, siue pauciores. Per paucos autem, hoc est per pauciores propositiones quam per duas differt: quoniam impossibile est reflexionem fieri per pauciores tribus terminis, duabus vero propositionibus: quoniam neque syllogismum contingit per pauciora fieri. Deinde ordinat discursum circularem, & inquit: § Quādo enim A existente, hoc est aut minore propositione, aut utriusque (ut diximus) ex necessitate erit B, haec est conclusio. Hoc autem existente, videlicet B, quod ut conclusio ab initio acceptum est, nunc autem, ut propositione, erit C, scilicet ultima conclusio ipsorum. A existente erit C: quare A existente, ex necessitate C est: sed C assunt idem cum A: ergo A existente, est A. Tunc resumit rationem, & inquit: § Si igitur A existente, necesse est B esse, hoc existente, B, necesse est esse A. (hoc enim erat circulo demonstrari) ponatur A, in quo C, ponitur, & sequitur (ut inquit) igitur B existente, A esse dicitur: C esse dicere quoniam idem ponitur. Hoc autem sequitur, quoniam A existente, C est, ut a primo ad ultimum patet: C vero ipsi A idem est: quare (ut inquit) contingit circulo dicentes esse demonstrationem nihil aliud dicere quam quoniam A est A est. Sic autem omnia demonstrare facile est. Nam B per A demonstratur, & vero per B: sed C est idem cum A: quare concluditur nihil aliud, quam quod A existente, necesse C esse: hoc est A existente, A est, haec est expeditio Philoponi. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles sumpsit C idem quod B, quoniam in circulo, idem est principium & finis, sed quia differunt ratione ideo quasi altero nomine vocavit: Sed dubitares, quoniam per hanc rationem non solum videtur destrui circulus in demonstrationibus, sed in syllogismis. Quoniam si in syllogismis esset circulus faciam Aristoteles rationem, si quod A syllogizabit B, & B syllogizabit C: ergo A syllogizabit B, & B syllogizabit C: sed C est idem ipsi A: ergo A syllogizabit A: & sic omnia erit facile syllogizare. Quare per rationem Aristoteles non solum in demonstrationibus, sed in syllogismis circulus delebitur. Dicendum, quod Aristoteles supponit demonstrationem circularem esse quoties prima demonstratione & secunda sunt eiusdem speciei. Nam tunc sequitur, A demonstrat B, demonstratione simpliciter*

*prio. 29.*

*ARGY.*

*DILVICI.  
Si possibili est circularis demonstratio inconveniens est.*

*phi. expō.*

*2. huius c. 6*

*ARGY.*

*Verborū expeditio.*

*Dubitatio.*

*Solutio.*

*DILVICI.*

*Com. 37.*

*Com. 29.*

*ter  
stra  
c,  
ide  
pri  
est,  
spe  
log*

*tuo  
cem*

*ri v  
circ  
lo o  
hui  
pot  
qua  
Qu  
Phi  
ne  
stra  
hab  
uer  
est  
pro  
tis  
rum  
fend  
ne v  
pro  
lis  
par  
dat  
nian  
stra  
in n  
stra  
Præ  
pos  
tun  
ti, v  
pro*

*que  
ac m  
V  
quan  
min  
dual  
cont*

*C  
min  
ting  
lud  
bis S  
mine  
mun  
sum*

ter & à priori, & b demonstrat c, etiam demonstratione simpliciter & à priori: ergo A demonstrat c, demonstratione simpliciter & à priori, sed c est idem ipsi A: ergo demonstratione simpliciter, & à priori, A demonstrat A. Non auté de syllogismo sic est, qm licet A syllogizet B, B non syllogizat c eadē specie syllogismi: & propterea nō sequitur, vt A syllogizet A, quoniam syllogismi sunt specie differētes.

ARGY.

*At vero nec id ipsum fieri potest, nisi in hisce quae mutantur sequuntur, quemadmodum ipsa propria.*

DILVCI.  
Si possibilis esset circularis demonstratio inconveniens esse.

*At vero neque hoc est possibile, nisi in his, quae sequuntur, sicut sunt propria.*

phi. expō.

Vna expositio nostra est, q nunc velit Aris. ostendere eorum errorem in forma argumenti, qui concesserunt circularem ostensionem in demonstrationibus. Argumentabantur enim ex vna singulari vniuersalem hoc pacto. Conuertibilia possunt circulo demonstrari: Igitur omnia possunt circulo demonstrari. Obicit ergo nunc cōtra formam huius argumenti, & inquit. *At vero neq; hoc est possibile vniuersaliter in omnibus, sed solū in his, quae se inuicem cōsequuntur: qualia sunt propria. Quare ex illa singulari non sequitur vniuersalis.* Philoponus (vt mihi videtur) sic exponit. At vero neq; hoc est possibile, si eadem per idem demonstrari: Sed solum cum tres termini capiuntur ita se habentes adiuicem, vt vnuquisq; ad cæteros conuertatur, hoc est, vt ipsi æquivaleant. Hoc autem est dicere, quoniam oportet propositiones ex propriis componi, ut puta, homo, risibile, mens & scientia capax. Vnumquodque enim horum ad cætera conuertitur. Si enim non ita essent positi termini, neq; omnino circulari ostensione vti possibile erit. non enim possibile esset, vt propositiones conuertantur. Siquidem vniuersalis affirmativa non ad seipsum conuertitur, sed ad particularem affirmatiuam. Per quaē Philoponus dat intelligere Aris. locutū esse hypothetice: quoniam non vult in conuertilibus circulare demonstrationem fieri, quoniam probavit vniuersaliter in nullis fieri posse. Sed vult, qd si circularis demonstratio sit possibile, non sit nisi in conuertilibus. Prætereat innuit esse intelligendū per propria propositiones, quae componuntur ex propriis. Nam tunc propositiones possunt vniuersaliter conuerti, vt Auer. dicit. Sunt autem propria, subiectum, proprium, & definitio.

2. huius.c.

*Demonstratum est igitur prius vno quidem posito non quam necessario aliud aliud esse, vno inquam aut termino aut positione. Ex duabus autem positionibus primis ac minimis fieri posse, siquidem & ratiocinari contingit.*

DILVCI.

*Vno quidem igitur posito, ostensum est, quod nequaquam necesse aliquod esse alterum Dico autem vno, quoniam neque termino vno, neque positione vna posita. Ex duabus autem positionibus primis, & minimis. Siquidem contingit & syllogizare.*

Com. 29.

Cum dixisset superius illud accidere tribus terminis positis, & quod per pauciores illud non contingat, nunc in hoc loco (vt Philoponus inquit) illud resumit, & subaudiendum est: quoniam à nobis Secundo Priorum ostensum est, quod vno termino posito, aut vna propositione posita syllogismum fieri impossibile est. Igitur vno posito ostensum est, quod nequaquam necesse est demonstra-

A tine aliquod alterū esse. Exponit se, & inquit: *Di-  
co autem vno, quoniam neque termino vno, ne-  
que positione vna posita. Vocavit autem propo-  
sitionem, positionem (vt Philoponus inquit) quo-  
niam diuisim immediatas propositiones in Axio-  
ma, & positionē. Positionem iterū in petitiones, &  
definitions: et sic cōmpterit omnem propositionem  
vocavit positionem, vel dixit hoc, quoniam  
præmissa in syllogismo generali nomine propo-  
sitiones dicuntur, in demonstratione, vero specia-  
li nomine positions. Addit. Sed demonstratio fit,  
ex duabus positionibus primis & minimis. Primis  
quidem, quoniam simplicissimis. Syllogismus enim  
ex pluribus propositionibus compositus non ex  
primis cōponitur, sed ex protosyllogismis compro-  
batur. Minimis vero, quoniam non ex vna fit. Assi-  
gnat causam, & inquit: *Siquidem contingit & syl-  
logizare, hoc est, quoniam vniuersaliter syllogismus C. 5. & 29.  
ad minus ex duabus propositionibns componitur.*  
Animaduerte vt Philoponus inquit Primo priorum, ex vno vel termino vel propositione bene pos-  
se aliquid sequi illatiue, non autem syllogistice.*

*Si igitur A & B & C. mutuo se sequantur, sic tantum  
fieri potest, vt ostendatur ex se se mutuo cuncta que po-  
stulata sunt in prima ratiocinationis figura, vt in libro  
Priorum ostendimus. Quo loco etiam patebit ceteris in  
figuris, aut non fieri ratiocinationem, aut non ex hisce  
fieri, quae sunt sumpta.*

*Si igitur A quidem ad B & ad C sequatur, & hac ad-  
iuicem, & ad ipsum A, sic quidem contingit ex inuicem  
demonstrare omnia quæsita in prima figura, vt dictum est  
in his, quæ de syllogismo. Vbi etiam ostensum est quoniam  
in alijs figuris aut non fit syllogismus, aut non de acceptis.*

Obiter nunc ostendit in qua figura syllogistica conuersio fit, & probat quod in prima solum: & vt videt ea probatione, qua exclusiæ propositiones probantur hoc modo. In prima figura conuersio syllogistica fit, & in nulla non prima figura fit: ergo tantum in prima figura syllogistica conuersio fit. Præacente exclusiæ resolutorie hoc modo probat. In conuertilibus fit syllogismus conuer-  
sus: Hæc sunt in prima figura: igitur in prima figu-  
ra syllogistica conuersio fit. vnde inquit. *Si igitur  
A ad B & ad C sequatur: & haec adiuicem. & ad ip-  
sum A, hoc est, si igitur tres termini sint, vt & om-  
nes conuertantur ad omnes. sic quidem contingit  
ex inuicem demonstrare omnia quæsita in prima  
figura, vt Secundo Priorum dictum est, hoc pacto  
vt conuertentes maiorē propositionem & eam cō-  
ponentes cum conclusione, alteram demonstre-  
mus. Vel conuertentes minorem, & cum illa com-  
ponentes conclusionem maiorem demostremus.*

Sic igitur patet in prima figura fieri conuersionem quando propositiones sunt conuertibiles. Et subdit, quod in Secundo Priorum etiam est demonstratum in alijs figuris aut non fieri syllogisticam con-  
uersionem, aut non de acceptis. Et dixit aut non de acceptis, quoniam forte potest secunda figura reduci ad primam per conuersionem vniuersalis negatiuæ: quo casu posset in figura illa fieri ad alteram propositionem tantum verum conuersio illa non esset de acceptis, sed ex extrinsecus assumptis. Philoponus longa expositione declarat quo in odo in alijs figuris non fit conuersio, aut nonde acce

DILVCI.  
Conuertibilia demonstratio-  
nem in pri-  
ma figura.  
Come. 38.

P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

acceptis, sed, quia Secundo Priorum hæc diligenter exposta sunt, satis sit hæc rapim tetigisse. Anniaduerte quod textus ille potest sic a ordinem reduci, ut dicamus quod Arist. velit assignare errorem eorum in forma, qui omnia circulo demonstrabilia esse asserebant ex eo quia conuertibilia circulo ostendunt possumt. Et sunit dico, quorum alterum est, quod conuertibilia possumt in prima figura solum demonstrari, & in nulla alia. Et hoc exponit in hoc textu. Alterum quod non conuertibilia non possunt circulo demonstrari, & hoc secundum sumit, & non probat, sed velut manifestum ex Secundo. Priorum accepit. Ex his duobus removet errorum in forma eorum, quia circulo omnia demonstrabilia esse dixerunt, ut textu sequenti declarabitur. Hæc de ordine.

**A R G Y .** La vero quæ prædicationem non suscipiunt mutuam fieri non potest ut mutuo demonstrentur. Quare cum in demonstrationibus pauca talia sint, constat vanum esse ac impossibile demonstratione ipsam mutuam esse censere, atque ob id ipsum posse demonstrationem omnium ipse.

**D I L V C I .** Quæ vero non mutuo prædicantur, nequam est de monstrare circulo. Quare cum pauca hæc in demonstrationibus sint, manifestum est quod & vanum, & impossibile sit ex his, quæ sunt adiuicem, esse demonstrationem. atque propter hoc contingere omnium demonstrationem esse.

**Com. 39** Cum cœpisset refellere errorum in forma eorum qui circulo omnia demonstrabilia esse dicebant, & cum accepisset alterum necessarium ad hunc errorum manifestandum, videlicet quod conuertibilia non nisi in prima figura demonstrari possint: nunc accipit alterum, & dicit: Quæ vero non mutuo prædicantur, nequam est denostare circulo. quoniam nec in prima, nec in aliis figuris. Ex his duobus cœcludit errores corum, qui circulo omnia demonstrabilia esse dixerunt, & primus error eorum est quo, ad materiam, & inquit: Quare cum pauca hæc in demonstrationibus, sint pauca dico, quoniam non nisi in prima figura; & solum in affirmatiis, & non nisi in primo primæ: manifestum est, quod & vanum, & impossibile sit ex his, quæ sunt adiuicem, esse demonstrationem: subaudi in omnibus hic est error quo ad materiam. Atque propter hoc contingere omnium demonstrationem esse, hic est error in forma: dato enim quod in conuertibiliibus sit non propter hoc in omnibus est circularis demonstratio. & dixit vanum, quoniam eorum ratio non cogit. Dixit impossibile, quoniam in nullis demonstratione circularis fieri potest, nisi idem per idem demonstretur. Quærant vtrū demonstratio circularis fieri possit. Pro declaratione vero tituli anniaduerte, quod de demonstratione circulari sunt duo processus. Primus, qui dicitur conuersus, siue conuertendus. Secundus vero, qui conuertens, vel in quem cœvertitur, nuncupatur. Et hic est duplex, quatenus potest conclusio nunc cum conuersione maioris syllogizare minorem, nunc cum conuersione minoris syllogizare maiorem, ut Secundo Priorum dictum est. Est ergo quæstio vtrū vterque syllogismus sit demonstrativus. Et prima facie videtur vtrunque demonstrationem esse. Nam Aristoteles Secundo libro huius clarissime demonstrationem conuersiā ponit. Præterea, ut in natura

Qd' circuari demonstatione.

E est motus ac circularis operatio, sic in anima erit demonstratio circularis. Insuper quo generi competit, speciei non repugnat. Et syllogismo, qui de monstrationis genus est, competit circularis ostēsio. Non ergo demonstrationi repugnat, quæ species est. Iuniores propter has rationes fortasse quatuor modis in demonstrationibus conuersiōnem fieri posse afferunt. Primo quidem in diuersis generibus scientiæ. Secundo in diuersis generibus causarum, in eodem tamē sciendi genere. Tertio in eodem genere scientiæ, eodemque causarum genere, sed in diuersis individuis atque suppositis. Quarto denique in eodem scientie genere eodem genere causæ, atque eodem supposito: sed secundū diuersum modum. Sed quam alienissima sic hæc à Peripateticorum scholis ex eo primo patet, quoniam Arist. generatim in demonstrationibus circularem ostensionem exprobauit, ut Alexander, The mistius, & Philoponus testes sunt. Secundo etiam quia primum membrum cum secundo concidit. Nam dum altera causarum per alteram demonstratur, altera (ut effectus) altera (quæ demonstrat ut causa se habet). Tertio: quoniam tertium membrum impossibile videtur, nani cū alterum individuum alterum demonstrat, idem specie erit notius atque prius, ignotius atque posterius, & quidem ad nos siquidem singularia nobis primo nota sint. Quare cum individua illa eidem speciei sint, fit ut idem specie ad nos sit prius & posterius, notum. Quartu etiam, quoniam quodam quod in quarto membro addit, fruolu est. Quippe cum de singularibus non sit scientia, nec eadem nec diuersa & sic quod non facit ad scire, nec ad sciendi differentiam facere videtur. Cū igitur individui conditions ad scire non faciant, nec ad sciendi differentias facere debent. Et ita vapor, ut densus non est diuersum scibile à seipso, ut est tatus. Igitur non plus demonstratur per seipsum raro ad seipsum (ut densum) quam hoc est. In hoc est. Themistius vero afferit in conversione demonstrativa. Primum processum, qui ab effectu in causam est, esse syllogismum tantum, Secundum vero, qui est à causa ad effectum, esse propriæ demonstrationem propter quid, ut Secundo huius afferit, & in Hac Primo, & in Primo Physice aufcultationis, & sic in demonstrationis circulari ostensionem negat, in syllogismis vero concedit. Quam positionem Alexander, & Philoponus aperi tillime hic fatentur. Sed dubitares fortasse, quoniam ab effectu in causam syllogismus est, & cum non dialecticus, non enim generat opinionem: neque sophisticus, non enim generat ignorantiam ergo demonstrativus. Philoponus respondet quod est syllogismus coniecturalis, & quidem necessarius velut ille, hæc mulier lac habet in mammis: ergo fuit prægnans: hic enim syllogismus Signum, quod Aristotle in rhetorica tecmerium: hoc est insolubile appellat, non tamen est demonstratio, nec dialecticus syllogismus, nec sophisticus, sed demonstrativa coniectura: per quæ Philoponus innuit syllogismi quatuor species esse: demonstrationem, dialecticum, sophisticum, & signum, siue coniecturam necessariam. Secundo dubitares quo modo processus à causa in effectum sit demonstratio. Dicendum, quod perfectum demonstratur causa non sim plici

Cap. 7.  
Cap. 28.

Ad primi  
Ad secundi  
Ad tertii

Solutio  
Traditi  
Them.

Demo  
lute  
autu

ARGY.

DILVCI.  
Tex. cō. 7.  
Lectio est  
ex necessariis.

Com. 40.

Cap. 301  
Cap. 46  
Cap. 1.1.  
Dubitatio.

Solutio.  
Philopon.  
z. dubit.  
Responsio.

Syllogismi  
quatuor.  
spēcē tec.  
Philopon.  
z. dubit.  
Responsio.

pliciter, sed ex cōdītione. videlicet: si ille effectus A' satis non n. necessariū ex non necessariū demonstrari pōt. Et si non solum simpliciter etorū est demonstratio, sed etiā necessariū, & ex necessariis propōnibus? Sic Philo. ordinavit, & sic legitur. In ipsum: Qm autem impossibile est aliter habere, id cuius est scientia simpliciter id est quoniam scibile impossibile est aliter se habere, id quod secundum demonstratiū scientiam est scibile, erit necessarium; hoc est demonstratio erit quid necessarium. Nam si scibile, hoc est problema demonstratiū impossibile est aliter se habere, demonstratio erit quid necessarium. & problema demonstratiū etiam erit simpliciter necessarium.

**Ad primū.** Ad secundū hāc delentur rationes. Prima quidem: quoniam Ad tertium. Arist. non de demonstratione, sed de scientia loquitur. vt postea dicemus. Secunda vero, quoniam similitudo claudicat. In arte enim multi circuli dantur, non tamen in demonstrationibus. Deletur tercia, quoniam concedam circularem ostensionem in demonstrationibus, vt demonstratio syllogismus est non tamen, vt demonstratio. Ad contrā dictionem. Themistij, pro præsenti doctrina dicere, quod sicut syllogismus quoniam non est syllogismus absolute, licet dicatur syllogismus quoniam, Secundo Priorum, & hoc quia est syllogismus secundum materiam, sic demonstratio quia non est absolute demonstratio, sed demonstratio quoniam, siquidem secundum materiam demonstratio est, cum sit ex necessariis. Ad hoc enim vt aliquid dicatur absolute ac simpliciter tale debet esse tale secundum formam. Qua ratione concedi posset syllogismus ab effectu in causam esse demonstrationem quia, non tamen absolute demonstrationem. Quia licet ex necessariis sit, non tamē secundum formam demonstrationis, quia non ex primis, notioribus, causis, & cæteris constat. Qua re demonstratio quia absolute syllogismus est tantum: quoniam secundum formam est syllogismus.

Non tamen dicitur simpliciter demonstratio, sed secundum materiam, quia ex necessariis, veluti nec homo albus secundū dētes, dicitur absolute albus. **Demo qd.** **Argy.** **Cum autem fieri nequeat, vt id aliter se habeat, cuius est absolute scientia: id necessarium est profecto quod demonstrativa sciens scientia potest: atque ea est demonstrativa scientia, quam habemus demonstrationem habendo. Est ergo demonstratio ex necessariis ratiocinatio.**

**DILVCI.** **TEx. CO. 7.** **Uenit** est quod secundum demonstratiū scientiam est. demonstrativa autem est, quam habemus in habendo demonstrationem. Ex necessariis itaque syllogismus est demonstratio,

**Corn. 40.** Cum redarguisset eos, qui nullius demonstrationem dicebant. & eos, qui omoia demonstrabilia esset supponebant, nunc consequenter, & ordinatum (vt Philoponus exponit) redit in id, quod ab initio incœpit. videlicet quid nam sit demonstrativa scientia. Sed, quoniam hoc scire nō possumus, nisi civerimus, quorum est demonstratio, & ex quibus est demonstratio, ideo resumit de his sermonem, & declarat subiectam materiam demonstrationis: & secundum Philoponum procedit à primo ad ultimum sic, Id, cuius est demonstratio, impossibile est aliter se habere: ergo demonstratio est quid necessarium. demonstratio est quid necessarium. ergo demonstratio est ex propositionibus necessariis.

Necessariaa duplex.

Dubitatio.

POSTERIO. ANALITICO.

- ARGY.** Sumendum est igitur ex quibus qualibus demon-  
strationis conficiuntur: Atque primo determinemus, quid  
de omni, quid per se, quid universaliter dicimus.
- DILVCI.** Accipiendum ergo est ex quibus, & qualibus demon-  
strationes sunt. Sed primo determinabimus quid dici-  
mus de Omni, & quid per se & quid Universaliter.
- Cum relumpfisset quod demonstratio sit ex ne-  
cessarijs propositionibus, & hoc quia est de neces-  
sarijs problematibus, nunc ordinat se ad ea, quae di-  
citur est post hęc, & dicit: Accipiendum ergo est  
ex quibus propositionibꝫ necessarijs & de qualibus  
problematis necessarijs demonstrationes sunt.
- Philopo.** Philoponus per verbum quibus intelligit ex qui-  
bus propositionibus: per verbum qualibus intelli-  
git s. problematis, vt sit sensus, cum demonstra-  
tiones sint ex propositionibus necessarijs, & de  
problematis necessarijs, ergo post hęc accipien-  
dum est ex quibus propositionibus necessarijs, &  
de qualibus problematis necessarijs sunt demo-  
strationes ipsa. nam dicimus demonstrationes es-  
se ex propositionibus necessarijs, & de problema-  
tibus necessarijs: in quibus prædicatum dicitur de  
omni subiecto, & per se, & universaliter. Atterit ta-  
men ordinem & inquit. Sed primo determinabim-  
us quid dicimus de omni subiecto prædicari, &  
quid per se de subiecto prædicari, & quid etiam uni-  
versaliter de subiecto prædicari. Huius intentio-  
nis (vt ex verbis I. haemistij colligi potest) duæ cau-  
ſa videntur: prima quidem, vt abundemus propo-  
sitionibus, his enim tribus cognitis & ideoneis, &  
& abundi erimus propositionibus, quibus & de qui-  
bus sunt demonstrationes. Et quidem facile, pro-  
positiones poterimus inuenire ad demonstrandum  
omne problema demonstratum. Secunda vero  
quoniam, cum demonstrationes sint ex necessarijs  
propositionibus & de necessarijs problematis:  
& necessarium ipsum multiplex sit, nisi ipsum di-  
stinxerimus, non poterimus scire ex quibus pro-  
positionibus, & de qualibus problematis demo-  
strationes sunt. Ordinis vero causa est: quoniam  
universaliter prædicari intelligi non potest sine præ-  
dicari per se, prædicari vero per se, minime sine præ-  
dicari de omni: ergo prius accipiendum est quod  
sit prædicatum dici de omni vel de aliquo subiecto  
secundo quid sit dici per se, vel per accidens de sub-  
iecto. & tertio qui sit sic universaliter, vel non uni-  
versaliter de subiecto dici. Quo vero ad verba at-  
tinget, Arist. dicit esse accipiedum ex quibus & qua-  
libus demonstrationes sunt, non autem dixit ex  
quot: qm̄ necessarium non est fin numerum præ-  
dicatorum: ideo non oportet perquirere ex quo  
necessarijs demonstrationes sit. At, quia problema  
est secundum numerum prædicatorum, ideo pri-  
mo Topicorū Arist. proponit dicere ex quibus &  
qualibus, & quot si dialecticus syllogismus,
- Verborum expositio.** Id itaque de omni dicimus, quod non cūdam inest, cui-  
dam non inest, nec interdum competit, interdum non com-  
petit. nam si animal omni de homine dicitur, si verum est  
hunc dicere hominem, verum est eum & animal dicere.  
At si nunc verum est & alterum dicere, verum est & al-  
terum dicere, & si in omni linea punctum inest, similiter.
- DILVCI.** Quid sit de  
omni præ-  
dicati.
- E mal, si verum est quidem hunc dicere hominem, verum est  
etiam dicere animal. & si nunc alterum, & alterum. Et si  
in omni linea punctum, similiter.
- Cum proposuisset se velle dicere, quid sit de om-  
ni subiecto prædicari: & quid per se de omni subie-  
cto prædicari, & quid universaliter de omni subie-  
cto per se prædicari: nunc hęc prosequitur, & pri-  
mū exponit quid sit de omni prædicari. Themis-  
tius distinguit duplex de omni: Alterum quod in  
libro de syllogismo est definitum, quo i. Iuniores  
prioristicum appellant: Alterum quod hic defini-  
tur, quod posterioristicum vocant. & innuit inter  
hęc hęc differentiam. quod de omni prioristicum  
sit contractum ad materiam de inesse: quoniam de  
omni prioristicum est, quod non semper, sed ali-  
quādo omnibus inesse dicetur, & sic de omni prio-  
risticum est, quando prædicatum de inesse aliquan-  
do inest omni subiecto. De omni vero posteriori-  
sticum est contractum ad materiam necessariam,  
& hoc super addit illi universalitatem temporis:  
quoniam nō aliquando prædicatum inest omni sub-  
iecto, sed semper. Quam differentiam Philopo-  
nus etiam assignauit, cum dixit, nam ibi quidem  
de omni dicebat, quod omni inesse, & si non sem-  
per dicatur. Cuius causam assignat. Philoponus ex  
eo, quia ibi non indigebat ipso verbo semper: quo-  
niam non faciebat sermonē de demonstratio syllo-  
gismo, sed simpliciter de syllogismo, i. quo huius  
solius indigentia est, videlicet quod omnibus subie-  
ctis inest prædicatum. Hoc tamen in loco, & verbo  
omni, & semper indiger: quoniam loquitur de de-  
monstratio syllogismo. Et sic Philo. cum Themis-  
tio cādem differentiam inter hęc assignauit. Ad-  
debamus in iuuenta, quod sit etiam de omni diale-  
ticum, siue topicum, utputa quod ad materiam pro-  
babilem contrahitur, & hoc requirit universalitatem  
temporis, atque subiecti, non quidem sim-  
pliciter, secundum opinionem. Amplius quod sit  
de omni sophisticum, utputa quod contrahitur ad  
materiam impossibilem: & hoc requirit universalitatem  
temporis, atque subiecti: non vere, aut secundum  
opinionem, sed apparenter. Nūc vero  
salua pace Themistij, & Philop. videtur mihi esse di-  
cendum quod non intellexerunt differentiam in-  
ter hęc. Præterea dicendum de omni posteriori-  
sticum esse, cum prædicatum inest omni subiecto  
secundum rem, siue consensu sumatur omni subie-  
cto inesse, siue non sumatur. Ut homo est animal.  
Nam animal secundum rem inest omni homini uni-  
versaliter, & siue consensu inesse sumatur, siue nō su-  
matur: De oī vero prioristicum est, cum posit one  
ac consensu prædicatum sumitur omni subiecto ines-  
se, siue inest simpliciter, siue non inest: modo enim  
sumatur, ut possum omni inesse, dicitur de omni  
prioristicum. Causa autē, quoniam syllogismus nō  
est semper ex veris, sed ex quibusdam positis, vt ve-  
ris. Demonstratio autē ex veris & necessarijs, quae  
sunt per se vera, & necessaria. De omni autē dialecti-  
cum, est qm̄ prædicatum l'm opinionem inest om-  
ni & semper. At de oī sophisticum est, qm̄ prædi-  
catur inest oī subiecto & semper apparenter. Ex quo  
patet ipsum de omni prioristicum non esse contra  
etum ad aliquam materiam. ut Themistius, & Phi-  
lop. dicere videntur, sed est commune ad omnem

Com. 42.

Themist. Dicū de oī  
duplex  
1. priorum  
Primo.

Philopo.

De omni  
topicum.

Dei sophi-  
sticum.  
Refutatio  
exppositiōis  
Themist. &  
Philopo.

Ad primū  
Solutio.

Propria pō

Cap. pri.  
Ad scđm.

Causa.

Ad tertii

materiam, veluti syllogismus simpliciter est communis omni syllogismo. Describit ergo Aristoteles omni posterioristicum, & inquit: & de omni quidem hoc dico, quod utique sit prædicatum non in quodam quidem in quodam autem non. Per quod intelligere vniuersalitatem subiecti neque quod aliquando quidem, aliquando vero non per quod intelligere vniuersalitatem temporis, & ponit exemplum: & inquit. Vt si de omni homine animal prædicetur, nam tunc animal de omni homine dicitur, cuius causam assignat, & subdit, quoniam si verum est dicere hunc, esse hominem, verum est etiam dicere esse animal, & hoc quo ad vniuersalitatem subiecti, & si nunc alterum verum est dicere, & alterum etiam verum est dicere, & sic innuit vniuersalitatem temporis. Quoniam homo non interdum quidem est animal, interdum vero non est animal, sed semper homo est, & animal. In dormiendo vero non ita est, quoniam hominem quidem existentem, aliquando quidem contingit dormire, aliquando non, animal autem aut mortale, vniuersaliter & semper. Et si in omni linea punctum, similiiter hoc est non interdum quidem inest linea punctus, interdum autem non inest, sed vniuersaliter & semper. Sed circa haec dubitant. Primum quidem, cur reticuit prædicari de nullo, & esse in toto. Amplius dubitant: quia non bene definit Aristotelis prædicari de omni per duplicitatem negationem: quoniam per puras negationes, nihil definitur. Præterea dubitatur, prætermisit loci vniuersalitatem, cum vniuersalitas loci necessaria sit ipsi prædicari de omni non minus quam vniuersalitas temporis. In super, videt quod vniuersaliter prædicari, & de omni prædicari idem sit: ergo alterum superfluit. Demum querunt que differentia sit inter prædicari de omni, & vniuersalem propositionem, Cum vniuersalis propositione sit, quoniam nihil est sumere subiecti, de quo non dicat prædicatum. Delentur dubitationes, & prima quidem, quoniam propter duas causas prætermisit prædicari de nullo. Primo quidem, quia satis eius definitio colligitur ex definitione eius, quod est prædicari de omni. Secundo vero, quoniam solius demonstrationis potissimum conditiones inquirit, modo, omnis talis est affirmativa. Omisit etiam esse in toto, Primo quidem, quoniam concidit cum prædicari de omni. Secundo vero, quia haec sententia est reductoria, & resolutio a prædicato incipit. Præterea quecumque de illo dixit primo priorum fuerunt sufficienter dicta. Deletur etiam Secunda, quoniam nihil prohibet descriptionem per negationes assignari, secus est de definitione. Est autem assignata haec descriptio per negationes, quoniam per affirmationis esset falsa: nam sic daretur, prædicatum de omni est quoniam inest in quolibet subiecto, & semper. Modo hoc significaret, quod semper subiectum habet plura subiecta, & sic lucidum non diceretur de omnibus, & propterea bene dixit, quod non in quodam sit, & in quodam non sit, neque aliquando quidem: aliquando non. Nam si animal prædicaretur de homine ante mundi creationem, prædicaretur de omni, & non semper, cum non esset tempus. Tertia quoque deletur, quod locus sit magis de conditione individui, quam de conditione vniuersalis. Satis

A enim sit, ut prædicatum insit omni subiecto, & hoc potius secundum tempus est, quam secundum locum. Quarta deletur, quoniam vniuersaliter prædicari est de omni prædicari, & per se, & primo: at de omni prædicari non est nisi cum prædicatum insit omni subiecto, & semper. Differentia vero inter propositionem vniuersalem, & dictum de omni non est secundum rem, quoniam idem sunt. Differunt autem eo soli, quod dictum de omni det intelligere extremitatem minorem sub maiori extremitate accipi, quam actionem non denotat propositione vniuersalis.

Ad quartum.

Ad quintum.

ARCV.

Atque huius signum est id quod facimus. Hoc, n. p. cito sollemnis inficiaciones afferre cum interrogamus de omni, si de aliquo non dicatur, aut si interduxi non sit.

Signum autem est, nanque instantias sic ferimus. Vt de omni interrogati, aut si in quodam non, aut si aliquando non.

Cum accepisset in descriptione eius, quod est dici de omni demonstratum, vniuersalitatem subiectorum, & temporis probat nunc ex instantijs, quae feruntur contra demonstrativas propositiones.

Qui enim stant contra aliquam propositionem demonstratiuam, non solum putant redarguere ipsam si ostendunt non omni subiecto inesse prædicatum, aut non inesse, sed etiam si semper insit, aut non insit. Vnde (vt hemistius inquit) qui reprehendere hoc genus volunt, solent alterum probare, aut quod alicui vni non insit, aut quod aliquando non insit. Instamus enim contra hanc, omnis homo disputat: vel quia mutus homo non disputat, vel quia dum dormit, non disputat. Sed quod modis aliquid destruit, tot modis construitur, igitur si propter temporis particularitatē dictum de omni destruitur, propter temporis vniuersalitatem construitur. Similiter, si propter subiecti particularitatē destruitur, propter subiecti vniuersalitatem construitur. Igitur utrumquod vniuersalitas necessaria est. Animaduerte, quod ipsi de omni datur duplex contradictionia, aut una contradictionia habens duas causas veritatis, videlicet haec, non omnis homo disputat, quae vera est, si quidam homo non disputat ut mutus. Si enim aliquis homo non disputat, sequitur quod non omnis homo disputet. Amplius vera est, si aliquando non omnis homo disputat, ut puta dum dormit. Sequitur enim dum dormit, non omnis homo disputat, Ergo non omnis homo disputat. Quare si duabus causis veritatis vera est contradictionia, dictum de omni construetur duplice vniuersalitate, inquit:

{ Signum autem est, nanque instantias sic ferimus, vt de omni interrogati: aut si in quodam non, aut si aliquando non. In dicto de omni prioristica instamus solum uno modo, videlicet si in quodam non, dicto vero de nullo instamus, si in quodam sic nulla habita rat one ad tempus. Vnde Philoponus inquit. Quod ipsum de omni est tale, velut diximus superius. Signum est, quod interrogati concedere, demonstratiis propositionibus, videlicet si omnis homo est animal, omnis homo differit, instantias proferunt, non solum querentes si omni subiecto insit prædicatum, sed si etiam omni quidem, sed non semper. Erit enim manifestum quod non insit omni, nisi semper de omni erit subiecto prædicatum, haec de dicto de omni sufficiant.

Dicto d. o.  
duplex co-  
tradictoria  
datur.

Philopo.

Cōmē. 43.

DILVCI.

Dictum de  
oī vniuersa-  
litatē tpi  
ac subiecti  
exigere.

Cōmē. 43.

Themist.

Ad primū  
Solutio.

Cap. pri.  
Ad secundū.

Ad tertium

Philopo.

De omni  
topicum.

Deoī sophi-  
sticum.  
Refutatio  
expositiois  
Themist. &  
Philopo.

Propriapō

Causa.

# POSTERIO. ANALITICO.

**A R G Y.** *Per se autem dicimus ea, quae sunt in ratione quid est diente. vt triangulo linea, & linea punctum inest: Ex his enim ipsorum substantia constat, & haec insunt in ratione quid est dicente.*

**D I L V C I.** *Tex. cō. 9. Per se autem sunt, quæcunque sunt in eo quod quid est. Vt triangulo linea, & linea punctum. Substantia enim ipsorum ex his est, & in ratione dicenti quid est, insunt.*

**C o m e . 4 4 .** *Quid sit p̄dicatum p̄ se in primo modo.*

**Phil de. 1.** *Cum determinasset quid sit de omni, descendit ad ipsum per se. Et secundum Philoponū quatuor assignat ipsius per se significata. Verum aliter Philoponus, aliter Themistius Primum significatum ipsius per se intelligere videtur. Philoponus enim simpliciter Afferit, Primum ipsius per se significatum, quodcumq; de aliquo predicitur in ipso quod est, quod quidem in definitione illius assumitur.*

**F** *At Themistius inquit, {Primum ipsius per se significatum esse eorum, quæ cum de omni dicantur, in eo quod sit rei esse de subiecto dicuntur: per quæ dat intelligere ipsum de omni esse veluti genus ipsius primi significati per se, quoniam, non omne quod predicitur de omni, predicitur per se, nam de omni Cigno candidum predicitur, quia & semper, & omni Cigno candore inest, non tamen in eo, quod sit Cigno esse. Vnde dicit {Per se autem sunt, si predicata, quæcunque cum dicuntur de omni, sunt in eo, quodquid est. Cuius exempla ponit, & inquit {vt triangulo linea. Est enim triangulus figura plana tribus lineis contenta, & linea punctum. Nam linea est longitudo, cuius extrema sunt duo puncta. Horum exemplorum causam assignat, & inquit. Substantia enim ipsorum, s. trianguli, & linea ex his est, scilicet trianguli ex lineis, & linea ex punctis, & in ratione dicente quid est triangulus, & quid est linea, insunt haec predicata. Philoponus de definitione linea dicit, q; illa definitio non sit propria, quoniam in linea non est punctus ut pars Properea ait linea definitionem esse, q; sit magnitudo in unum diuisibilis. Poteſt tamen dici, q; licet puncta non sint partes constitutiva linea, sunt partes definitiva, per quas linea definitur, veluti triangulus definitur per lineas. Dubitant iuniores, nam in hac propositione, animal est homo, & in illa, animal rationale est homo, homo predicitur, de animali, vel de animali rationali, ideo queritur qualia predicata sunt. Præterea in hac, homo est equus, equus p̄ predicitur de homine, ideo queritur quale predicatum sit. Quidam dixerunt, omnes has predicationes esse per se primo modo reductive. Sed hoc videtur difficile, quoniam omne quod ad aliud reducitur, dependet ab eo, in quod reducitur, vt Secundo Physicæ auctoritatis colligitur. Modo nec conuerſa à co. uertere, nec contra conuerſens à conuerſa dependet. Propterea vel dicendum in nullarum duarum hominem esse naturale predicatum de animali, sed potius contra, vel dicendo quamlibet illarum duarum esse per se secundo modo, quoniam subiectum est aut predicati definitio, aut definitionis predicati pars. Quærunt rursus quot sunt species predicatorum per se secundum hunc primum modum. Quidam Iuniorum in hoc primo modo esse quatuor species, siue gradus, dicunt. Nam in primo gradu reponunt vniuersam definitionem, In secundo vero partem*

**Per se prius sunt, q;** cū de omni sunt, insunt, in ipsa diffinitione qui dicitur.

**Que Phil.** *de definitio ne linea.*

**Dub. Iunio rum.**

**Respo aliquorum.**

**Propria re spon.**

**Alia dubio. Responso.**

**E** *definitio is genus vel speciem, In tertio reponunt omne magis commune respectu minus communis: quo gradu ens per se primo modo afferunt predicari de quolibet. In quarto gradu idem afferunt esse predicatum de seipso: vt homo de homine. Sed haec non sunt peripatice dicta, quoniam Aristoteles. et Themistius & Philoponus exposuerunt, ea predicatorum de omni per se primo significato esse asserit, quæcunque in ratione dicente quid est ipsius subiecti insunt. Modo nec homo inest in ratione sui ipsius, nec ens in ratione alicuius entis. Præterea ens non est predicatum, vt Primo Topicorum constat, quia nec genus nec definitio, nec accidentes, nec proprium. Iterum nec homo est predicatum de se ipso. Primo: quia homo sub nulla ratione predicati ipsi homini competit. Secundo, quia (vt Philoponus inquit.) Prædicatum semper vult esse aliqua ex parte diversum à subiecto. Quare dicendum, q; in primo significato verbi per se sola ea intelliguntur, quæ cum predicentur de omni, insunt in ratione definitiva subiecti. dico in ratione definitiva: quia, si inessent in ratione descriptu subiecti, non ob id essent per se predicata in primo significato: & sic definitum, & definitionis partes sola predicata sunt per se hoc modo. Hactenus de primo significato verbi per se.*

**C o f u t a t i o .** *Per se autem sunt, quæcunque sunt in eo quod quid est. Vt triangulo linea, & linea punctum. Substantia enim ipsorum ex his est, & in ratione dicenti quid est, insunt.*

**C a p . 4 .** *Cum determinasset quid sit de omni, descendit ad ipsum per se. Et secundum Philoponū quatuor assignat ipsius per se significata. Verum aliter Philoponus, aliter Themistius Primum significatum ipsius per se intelligere videtur. Philoponus enim*

*simplicer Afferit, Primum ipsius per se significatum, quodcumq; de aliquo predicitur in ipso quod est, quod quidem in definitione illius assumitur.*

*At Themistius inquit, {Primum ipsius per se significatum esse eorum, quæ cum de omni dicantur, in eo quod sit rei esse de subiecto dicuntur: per quæ dat intelligere ipsum de omni esse veluti genus ipsius primi significati per se, quoniam, non omne*

*quod predicitur de omni, predicitur per se, nam de omni Cigno candidum predicitur, quia & semper, & omni Cigno candore inest, non tamen in eo, quod sit Cigno esse. Vnde dicit {Per se autem sunt, si predicata, quæcunque cum dicuntur de omni, sunt in eo, quodquid est. Cuius exempla ponit, & inquit {vt triangulo linea. Est enim triangulus figura plana tribus lineis contenta, & linea punctum. Nam linea est longitudo, cuius extrema sunt duo puncta. Horum exemplorum causam assignat, & inquit. Substantia enim ipsorum, s. trianguli, & linea ex his est, scilicet trianguli ex lineis, & linea ex punctis, & in ratione dicente quid est triangulus, & quid est linea, insunt haec predicata. Philoponus de definitione linea dicit, q; illa definitio non sit propria, quoniam in linea non est punctus ut pars Properea ait linea definitionem esse, q; sit magnitudo in unum diuisibilis. Poteſt tamen dici, q; licet puncta non sint partes constitutiva linea, sunt partes definitiva, per quas linea definitur, veluti triangulus definitur per lineas. Dubitant iuniores, nam in hac propositione, animal est homo, & in illa, animal rationale est homo, homo predicitur, de animali, vel de animali rationali, ideo queritur qualia predicata sunt. Præterea in hac, homo est equus, equus p̄ predicitur de homine, ideo queritur quale predicatum sit. Quidam dixerunt, omnes has predicationes esse per se primo modo reductive. Sed hoc videtur difficile, quoniam omne quod ad aliud reducitur, dependet ab eo, in quod reducitur, vt Secundo Physicæ auctoritatis colligitur. Modo nec conuerſa à co. uertere, nec contra conuerſens à conuerſa dependet. Propterea vel dicendum in nullarum duarum hominem esse naturale predicatum de animali, sed potius contra, vel dicendo quamlibet illarum duarum esse per se secundo modo, quoniam subiectum est aut predicati definitio, aut definitionis predicati pars. Quærunt rursus quot sunt species predicatorum per se secundum hunc primum modum. Quidam Iuniorum in hoc primo modo esse quatuor species, siue gradus, dicunt. Nam in primo gradu reponunt vniuersam definitionem, In secundo vero partem*

*Propria re sponso.*

**A R G Y.** *Et item ea, quorum in ratione quæ quid est patet, ea ipsa sunt quibus insunt.*

*Et quibuscumque eorum, quæ insunt ipsis, ea in ratione insunt, quid est declarante.*

*Cum accepisset primum significatum verbi per se, hic assigna secundum. Et vult (vt Themistius exponit) ea accidentia, in quorum ratione quid est declarante, subiecta insunt, haec per se his subiectis inesse dicuntur. Per quæ dat intelligere accidentia de proprijs subiectis per quæ definiuntur, per se predicari secundo modo verbi per se: Album enim haec significati ratione per se de homine non predicatur. quoniam homo non collocatur in ratione dicente quid est album. Similitudo vero hac significati ratione per se nō inest, quis definitio similitudinis nasi cauitas est. Sciendum vero (vt Philoponus animaduertit) verba Aristot. habere quandam obscuritatem propter verbum illud ipsis. Tamen inquit. Et quibuscumque eorum, quæ per accidentes aliquibus insunt, ea in ratione insunt quid est declarante: hoc est ea subiecta, quibus insunt accidentia, in ratione assuntur accidentium declarante quid est, vt totum sit tale: & hec dico per se, quæ habent suum esse in alijs, quorum in definitiis subiecta ipsorum assuntur. Et dixit. In ratione insunt, quid est declarante: quia si poneretur in descriptione ex accidentibus collecta, quæ non declarat quid est, non inessent per se hoc modo.*

**D I L V C I .** *Secundus modus dicens g. se.*

**Phl. contra Alexand.** *Defensio. P. Alexand.*

**Philopon.**

**Alex. de 4. exemplo.** *Quæ Phil.*

**A R G Y.** *Quo pacto lineæ quidem rectum & currum inest, numero vero par atque impar, primum atque compositum, figura denique laterum equalium, ac altera parte longior. Atque in horum quidem definitione numerus, in illorum autem linea inest. Quæ igitur aut illo, aut hoc in secundi modo, per se cuique competere dico.*

**D I L V C I .** *Exempla secundi mo di per se.*

rum, & altera parte longius, & omnibus his insunt in ratione quid est dicente, illinc quidem linea, hinc vero numerus vero. Similiter autem & in alijs huiusmodi vni cunque per se esse dico.

**Comen. 46.** Quæ dixerat de secundo significato verbi per se, nunc quatuor exemplis exponit. Prima duo apud Expositores græcos non sunt difficulta, qm illa concorditer exponunt. Vnde dicit. { Veluti rectum & curuum insunt lineæ } subaudi hoc secundo modo per se: quoniam in definitione recti linea ponitur, est enim rectum linea, cuius medium non discrepat ab extremis. In definitione etiam curvæ linea collocatur: est enim curuum linea, cuius medium discrepat ab extremis. Et par & impar hoc modo per se insunt numero: qm numerus ponitur in definitione eorum. Nam impar est numerus in partes inæquales diductus, Par vero numerus in partes æquales diductus. Hæc ergo duo exæpla perspicua sunt affect tertium, & inquit: { Et primum & compositum, subaudi eodem modo per se numero insunt: quoniam in definitione cuiusq; horum numerus ponitur. Intelligit autem Alexand. per primum numerum, non primum secundum te, sed primum ad aliud: utputa, qui à sola vnitate mensuratur, vt quinarius, septennarius, 11. 17. Neq; enim à duitate, neque ab ullo a'io modo hi mensurantur, sed à sola vnitate ipsa. Compositos vero eos esse assert, qui ex vnitate & alio quodam numero, aut numerus mensurantur. Ut senarius: etenim à duitate & trinitate, & vnitate, mensuratur. 9. etiā vnitate, & ternario. 12. vero vnitate: binarijs: ternarijs, & quaternarijs. Quare per primum numerum Alexander intelligit qui sola vnitate, mensurari potest. Per cōpositum vero, qui vnitate & alio vel alijs numeris. Sed contra Alexandrum obiicit Philoponus. qm Aristo non pluraliter dixit primos numeros, sed singulariter primum & cōpositum. Et sic per primum intelligit Philoponus primum simpli citer, per cōpositum vero eum, qui ex primo simpliciter componitur. Potest autem Alexander defendi: qm primum accipitur indefinite, & sic pluraliter intelligi potest. vt homo currat, est vera, si plures homines currunt. Hæc de tertio exemplo, deinde affert quartum, & inquit: { Et Isopleurum: hoc est æquilaterum, & altera parte longius: hoc est gradatum. Et Alexander intelligit in figuris. Est enim figura triangula quædā æquilatera, quædam gradata; cuius altera pars longior est. Quæ expositio (vt Philoponus inquit) videtur verissimilis: tamen aliter exponit: & vult Aris. hæc in numeris intelligere, est enim equilaterus numerus, vt. 9. qm ex ternario in seipso ducto factus est. Altera vero parte longiores dicimus eos, qui ex inæquilibus numeris multiplicatis resultat, utputa. 15. nam componitur ex quinario ducto in ternarium. Quid autem non in figuris hæc, sed in numeris acceperit, declaravit ex his, quæ subscribit, & inquit: { Et pro nam, quasi dicat, nā omnibus ipsis insunt in ratione quid est declarante hinc quidem linea, hinc vero pūctis. Hoc est in definitione oīum eorum, quæ dicta sunt, insunt subiecta ipsis, hic quidem linea, hoc est in reto & curuo linea, in alijs vero numeris. & sic æquilaterum, & alterum, & altera parte longius solum in figuris, sed in numeris accepit: Hæc Philop. Si quis

A autem vellet, posset defendere Alexandrum, & dico, qm in definitione oīum eorum, quæ dicta sunt, ponitur aut linea aut numerus. Linea quidem in definitione curvi & recti, Isopleuri & altera parte longiori.

Qm possit  
defendit Ale.

Est enim Isopleurus triángulus æquilibus lineis contentus. Altera parte longior est triangulus altera linea in aequali. Et sic in definitione curvi & recti linea ponitur, vt genus in definitione Isopleuri & altera parte longioris linea ponitur, vt differentia. In definitione vero paris & iparis, primi & cōpositi ponitur numerus. Addit & non solū hæc, qm insunt numero & linea sunt prædicata per se secundo modo: sed similiter in alijs hīmō per se esse dicovniciq; subiecto, quod ponitur in eorū definitionibus. Et sic pōt Alexan. defendi. Quærunt quot Dubitatio-

Dubitatio.

sunt gradus, sive spēs huius secundi modi. Respo- dent luniores qm aliqua prædicata reponuntur in hoc modo directe, aliqua per reductionem. qm directe reponuntur, sunt vel quæ fluunt ex principijs speciei. vt risibile, & disciplinabile ex principijs hominis, vel quæ fluunt ex principijs individui ut simili ex principijs huius vel illius hominis. Per reductionē vero afflent quatuor reponi in hoc secundo modo. Sed videtur qm per reductionem nihil reponatur i hoc modo, qm nihil reducitur ad aliud, quod non dependet ab illo, vt superius dictum est. Propterea dicendum, qm prædicata secundi modi quædam sunt naturalia. In quorum definitionibus ponuntur subiecta, vt homo est risibilis, vel natus est simus: quædam sunt prædicata non naturalia, in quorum definitionibus ponuntur subiecta, vt animal est homo: & substantia est animal. Homo enim de animali: & animal de substantia innaturaliter prædicantur, & subiecta ponuntur in definitionibus prædicatorum. Ex his sequitur qm non oportet prædicata secundum hunc modum esse de omni, vt ex verbis Themis colligitur. Satis enim est, vt subiectum ponatur in definitione prædicati, nec aliud requiriatur secundum Themistium, & Philoponum.

Prædicta  
secundi mo-  
di, nō sunt  
de omni.

Quæ vero neutro modo competunt accidentia: quæ ad modum compit animali musicum aut album.

ARGY.

Quæcumq; vero neutro modo insunt, accidentia sunt Vt musicum aut album animali.

ARGY.

Themistius videtur verba hæc referre ad tertium modum, sive significatum verbi parte. Dicit enim tertia forma eorum, quæ per se adsunt, pertinent ad accidentia, quæ ita subiectis suis insunt, vt non alijs prius. qm superficie color & musicum animali. Propterea cōcludit Themistius, ea igitur quæ tribus his modis de aliquo afferuntur per se afferti dicuntur. Hæc Themistius, per quæ dat intelligere Aris. hic attulisset tertiam formam prædicatorum per se, & non (vt alii dixerunt) prædicatorum per accidens. Præterea dat intelligere hanc formam esse, qm aliquod accidens inest alicui subiecto, non mediante aliquo subiecto priori. Hac rōne color superficie per se inest: qm primo & immediate ei inest. Cōsonant huic expositioni, quæ Aris. inquit, 5. Metaphysica, & Auer. ibidem. Vnde Aris. inquit, & alio modo illud, in quo est aliquid primo naturaliter, vt color in superficie. Auer. vero inquit, & dicitur per se etiā de prædicabilibus de subiecto pp. Comen. 23.

DILVCI.

Tertius mo-

dus per se.

Com. 47.

expositio.

Themisti.



hoc significatum verbi per se, subiectum per se vel le videtur. Philoponus vero & Auer. existens per se. Quo vero ad verba attinet, dixit. Substantia autem & quæcunque hoc aliquid significant. Secundum alterum Philoponi expositionem, intelligens per substantiam, secundam substantiam: per quæcunque; hoc aliquid significant, substantias primas: nā utraq; substantia per se hoc modo dicitur. Secundum vero hem. intelligit sic, substantia aut, s. quæcunque; hoc aliquid significant, per se sunt hoc pacto: ita ut secundū sit expositio primi, quia secundū Ther. sola primā substantiā sunt per se hoc modo.

**A R G Y.** *Insuper alio modo id quidem per se dicimus quod unicus; competit ob ipsum, id autem, quod hanc conditionem egreditur, accidens. Veluti si ambulante quopiam coruscauerit, id accidens dicimus. Non enim ob id ipsum coruscauerit quia ambulauerit, sed id dicimus accidisse. At cum iugularetur quispiam mortem obierit iugulatione, id per se dicimus. Ob id ipsum n. quia iugulabat mortuus est, sed non accidit eum cum iugularecur morte operijsse.*

**DILVCI.** *Quartus modo p. sc.* *Adhuc autem alio modo, quod quidem propter ipsum inest unicuique, per se dico, quod autem non propter ipsum, accidens. Vt si ambulante coruscavit, Accidens est, non enim propter ambulationem coruscavit, sed accidens dicimus hoc. Si vero propter ipsum per se. Vt si aliquid imperfectum interiit & secundum imperfectionem, quoniam propter id quod imperfectum est interiit. Sed non quod accidat imperfectum interire.*

**Cōmē. 50.** *Recensiores hoc ultimum significatum verbi per se etiam prædicatorum esse aiunt. Dicūt enim, q̄ quando prædicatum de eo subiecto prædicatur, in quo eius per se causa continetur, per se prædicatum hoc quarto modo dicatur. Vt ædificator ædificat, iugulatus moritur: in subiectis enim prædicaturum cause habentur. Themistius vero, Philoponus, & alij non ad prædicata, sed ad causā hoc significatum referendum esse arbitrantur. Præterea illud prædicatum, ædificat, per se prædicatur de ædificatore secundo modo per se. nam cum subiectum sit per se causa prædicati, est pars definitionis illius. Præterea dicamus q̄ triplex causa sit, quædam mere per accidens. Veluti illa, quæ sui natura nullius est causa, vt musica per accidens dicitur ædificationis. Quædam vero causa per accidens dicitur, q̄ præter intentionem causa sit, vt fodiens inveniōnis Thesauri, & ambulans coruscationis, nec n. fodiens Thesaurum invenire intendebat, nec ambulans coruscationem, sed præter intentionem causa fortuna hæc accidunt. Quædam denique causa per se est, quæ nec ex accidenti, nec fortuna causa est (vt Themistius inquit) vt iugulatio per se causa, qua Socrates moritur, esse videatur, non enim ob iugulationem id casu euensis dicimus, sed quia iugulatio illa per se causa interitus est: cum nec ex accidenti, neque fortuna causa interitus sit. Auer. autem velle videtur significatum hoc referendum esse adeuentum per se, & ita non causæ, sed effectus per se hoc significatum esse censer: ita, vt illud per se eueniē dicatur, q̄ nec fortunæ sive casu, nec ex accidenti eueniat. Cuius expositionis Grossatesta essent, nec videtur hæc expositio verbis Aristo, dissona: nam qui per se causam definit, effectum aeuentum per se, etiam definire videtur. Ex his apparet modum hunc non esse prædicatorum, vt lu-*

A nores putant. Nec argumentum eorum valet, dum argumentantur hunc esse modū inhærendi, & inhærentia notat habitudinem prædicati ad subiectum, quoniam falsum est quod sumunt. nō enim hic modus inhærendi est, sed modus vel causæ, vel euenti, aut effectus, qui euenit à causa. Vnde Arist. inquit. {Adhuc autem alio modo, quod quidem propter ipsum inest unicuique per se dico, hoc est neq; ex accidenti, neq; fortuna, quod aut non propter ipsum, subaudi dico accidens, hoc est, causam per accidens. & ponit exempla, & inquit: {Vt si ambulante coruscavit: accidens est § Hoc est ambulatio ipsa causa per accidens est. Vl secundum expositionē Auer. coruscatio ipsa a-cidens est: hæc est euentus per accidens, causam assert: & inquit {Dico, subaudi di ambulationē esse causam per accidens: quia non propter ambulationem coruscavit, sed ambulatio nem dicimus accidens, hoc est accidens causam esse coruscationis, & potest referri ad effectū. Et tunc lege sit Subaudi dico coruscationem esse per accidens enentum, quia non propter ambulationem coruscavit, sed hoc, s. coruscare accidens dicimus, hoc est euentum per accidens. Hæc de causa vel effectu per accidens. Deinde quid intelligat per causam per se exponit, & inquit {Sinautē propter ipsum subaudi esse dicitur, per se, s. causam dico, vel per se euētum dico, vtroq; enim modo legi, potest textus. Vt si aliquid imperfectum interiit, & secundum imperfectionem: imperfectio subaudi per se causa est interitus, qm̄ ppter id quod imperfectū est, interiit: sed non q̄ accidat imperfectū interire.

Quo vero ad verba attinet, dicit & secundum imperfectionē (vt Philopo. animaduertit) qm̄ continet non iugulatum interire, & iugulatum interire. Et intelligo q̄ contingat subam iugulationis interire propter iugulationem, & nō ppter iugulationem: qm̄ subiectum iugulationis contingit interire casu vel fortuna, & sic non ppter iugulationem, & contingit interire propter iugulationem. Aristote. ergo animaduertēs ad subiectum iugulationis, q̄ potest iugulatione & non iugulatione interire, adiecit propter iugulationem sive imperfectionem. vel (vt Philop. inuit.) iugulatio non semper causa mortis est, nisi sit letalis. Potest n. iugulatio esse causa mortis, cum est completa, cum vero est imperfecta, nō est talis. Propterea addit & ppter imperfectionē, s. completam. Quærunt, vtrum numerum significatorum verbi per se, sit pro numero causarum. Et prima facie appetit ita esse. Vt Aristo. & Auer. s. Metaphy. dicentes per se esse equale cause. Quam partem l'uniuers affirmat afferentes Primum significatum explicare formalem causam, Secundum causam materialem, Tertium explicare causam agētem, Quartum finalem causam. Themistius vero, Alexāder, Phyloponi, & Auer. dixerunt, Primum significatum verbi per se, esse prædicatorum, Secundum accidentium, quæ per se insunt. Tertium eorum, quæ existunt, vel subiectiuntur. Quartum deniq; cause: & quoniam quatuor sunt causæ, ideo quartum significatum quatuor habet species pro numero, videlicet causarū. Secundo quærunt, vtrū tñ quatuor sint significata verbi per se. Quidam 2. Dubium arbitrantur esse tñ quatuor: qm̄ Aristot. quatuor tantum verbi per se significata enūmerauit, & non Tex. c. 13. Suesi. sup. Poet. D 3 plura.

Verborum expositio.

**Cā triplex.**

**DILVCI.** *Cōmē. 49* *Expositio. Philopon.* *Themisti. Thesauri.* *Ant.* *Tex. c. 13.*  *Quædam* mere per accidens. Veluti illa, quæ sui natura nullius est causa, vt musica per accidens dicitur ædificationis. Quædam vero causa per accidens dicitur, q̄ præter intentionem causa sit, vt fodiens inveniōnis Thesauri, & ambulans coruscationis, nec n. fodiens Thesaurum invenire intendebat, nec ambulans coruscationem, sed præter intentionem causa fortuna hæc accidunt. Quædam denique causa per se est, quæ nec ex accidenti, nec fortuna causa est (vt Themistius inquit) vt iugulatio per se causa, qua Socrates moritur, esse videatur, non enim ob iugulationem id casu euensis dicimus, sed quia iugulatio illa per se causa interitus est: cum nec ex accidenti, neque fortuna causa interitus sit. Auer. autem velle videtur significatum hoc referendum esse adeuentum per se, & ita non causæ, sed effectus per se hoc significatum esse censer: ita, vt illud per se eueniē dicatur, q̄ nec fortunæ sive casu, nec ex accidenti eueniat. Cuius expositionis Grossatesta essent, nec videtur hæc expositio verbis Aristo, dissona: nam qui per se causam definit, effectum aeuentum per se, etiam definire videtur. Ex his apparet modum hunc non esse prædicatorum, vt lu-

## P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

Propria  
solutio.

Plures sunt  
modi  
q̄ quatuor.

**V R G Y.** *Quae igitur in hisce, quae sub scientiam simpliciter catus per se dicuntur, vel eo pacto ut sint in predictis subiecta, vel eo rursus ut ipsi sint in subiectis, ea ob ipsa & necessario sunt. Nam fieri non potest ut non competat aut simpliciter, aut opposita, veluti linea rectum aut obliquum, & numero par aut impar. Est enim contrarium aut priuatio, aut contradictione, genere in eodem, cui par est id quod est non impar in numeris rurbi sequitur. Quare si necesse est affirmare aut negare, necesse est & ea que per se insunt competit. Id igitur quod de omni & id quod per se dicimus hoc sit modo determinatum.*

**D I L V C I .** *Iamei q̄ tuor sint modi p̄ se, duo nihil unius necessarii s̄t ad demittendum.*

*Quae igitur dicuntur in simpliciter scibiliibus, sic ut insint predictatis, aut predictata ipsis insint, & propter ipsa insint, & ex necessitate, nō enim contingunt non insint se aut simpliciter aut opposita. Ut linea rectum, aut obliquum. Et numero par aut impar, est enim contrarium aut priuatio, aut contradictione in eodem genere. ut par non impars in numeris est quatenus sequitur. Quare, si necesse est affirmare, aut negare, necesse est & quae sunt per se, insint. De omni quidem, & per se determinatum sit hoc modo.*

**Cōmen. 55.** *Cur Arist. enumera - uit tertium & quartū p̄ dictā p̄ se. Quod tertius modus nō sit neq̄ fariis de- nitio ni.*

*Cum enumerasset quatuor ipsius per se signifi- cata, nunc vult ostendere quod duo priora signifi- cata, ipsis per se utilia sunt nobis ad demonstratiā methodos. Cur vero cetera enumeravit, cū sint inutilia demonstratiā methodo, Themistius causam affert, quod ea enumeravit amplificandi exhortandique causa. Philop. vero ait ea enumera- ta esse plenioris divisionis gratia. Probat autem Philoponus, quod tertius modus demonstratione in methodo nō sit necessarius ex eo, quia tertius mo- dus circa solū in diuidua potissimum versatur, quā de nullo predictantur, sed hoc aliquid significant. Præterea individualiū demonstratio non est. Rur- sus probat, quod nec quartus modus utilis sit. Veri- mo quidem, quia non semper causa est sui effectus causa, non enim semper iugulatio causa mortis est, nisi sic legalis, & perfecta: ac demonstratio vult ha- bere ipsum semper, secundo, quia quartus modus nō est eorum quae predictantur, neque eorum quae insint: & dico, quod causa de causa predictetur, & quidem de necessitate, non ad propositiones de monstrationis tale consert, sed ad totius syllogis- mi generalem: ut puta, quia luna deficit pro-*

*Quod nec  
quarto sit  
utilior.*

*Secundo:*

*Apter terræ interpositionem, & sic nō ad propo- sitiones consert, sed potius ad syllogismi genera- tionem: quoniam in medijs termini loco assumuntur, exēpli gratia, vt in syllogismo tali, Luna occidit à terra & occidit a terra deficit: Luna igit deficit. vbi patet terræ interpositionē non esse assumptam in appositione, sed in medijs termino loco, Quid ve- ro duo prima sunt utilia demonstratiue metoda, pater, qm̄ assumuntur in propositionibus, & sunt necessaria, & perse. Quod primum significatum ip- sis per se sit necessarium, tanquam per se notum derelinquit: siquidē quae in definitionibus alicuius assumuntur, oportet inesse illis ex necessitate. Quod vero secundum significatum ex necessitate insit, non clarum est: quoniam non semper predica- tum inest omni subiecto: neque enim omni numero impar, neque par omni numero inest. Ostendit autem hæc ex necessitate inesse, quia horum op- positio est immediata, & æquivalens contradic- tio- ni. Contradictoriorum enim alterum necessario inest, & omni, & semper. Ergo secundum significa- tum est necessarium: quoniam est eorum, quae ipsa vel eorum opposita necessario insint. Sic igitur per spicium duo prima esse utilia. Cetera vero esse ad dita ad pleniorē divisionem. Arist. ergo primo accipit quod duo prima significata sint utilia de- monstratiōnē, & inquit. Quae igitur dicuntur in simpliciter scibiliibus, sic subaudi dicuntur ut insint predictatis, & hoc quo ad secundum significatum: quod eorum est quae definiuntur per subiecta. Aut predictata ipsis subiectis insint, & hoc, quo ad pri- mum modum, qui eorum est, quae in subiectorum definitionibus colligantur. Secundo accipit qua- clia sint hæc significata, & inquit: Et propter ipsa in- sint, quia de omni, & necessitate quia semper. Er- go duo accipit, quorum primum est, quod duo pri- ma significata utilia sint demonstrationibus. Secun- dum, quod hæc sint de omni, & necessaria. Sumit priuatio etiam per se notam. Secundum vero su- mit, ut ostendat tertium & quartum non utilia esse cum nec sint eorum quae predictantur necessario, nec eorum quae insint necessario. Et intelligit per simpliciter scibiliā, ea, quae proprie, & per se sciuntur, & non per accidens, ut propositiones quae in demonstratiōne assumuntur, ut exponit Philoponus. Nam, si medium est subiecti, hoc est minoris definitio, maior propositio est eius p̄dicari, quod per se secundo modo p̄dicatur, ut hæc. Omne ani- mal rationale est disciplinæ capax. Minor vero est eius predictati: quod per se primo modo p̄dicatur, ut hæc. Omnis homo est animal rationale. Si- autem medium est definitio quae sit, hoc est maiori tam maior quam minor propositio eorum est, quae predictantur secundo modo, ut Omne aptum ad scientiam est disciplinæ capax: omnis homo aptus ad scientiam: ergo omnis homo disciplinæ capax. Subiectum enim prima, & subiectum secunda in definitione predictati ponitur, vel poni potest. Quate hæc duo significata utilia sunt propositioni- bus demonstrationis. Quoniam interdum utrumque interdum alterum in propositionibus assumuntur. Recensiores autem hæc omnia significata esse utilia demonstratiā methodo arbitrantur, ex eo potissimum quia Arist. non conuenit ponere in li- bro*

In secundo  
mē accītia  
insint ne-  
cessario sub-  
iectis suis  
sub disiun-  
ctiōs nota.

Obiectio.

R. Philo.

Alia Philo.  
responsio.

bro nisi ea tantum, quæ sibi conferunt in doctrina. **E**uatio, aut contradic $\tau$ io. Et quoniam (ut Philopon. inquit) credi posset in omnibus alterum contrarium esse ut priuationem, vel contradictionem, addit in eodem genere, hoc est in proprio susceptu non enim Hircoceruus est par, aut impar, sed numerus. nec lapis est cæcus aut videns, sed animal, quæ sunt propria illorum susceptuia. Et hoc subscribit, vt par est non impar in numeris. In alienis, autem susceptuis contraria non ita se habent. Addit quatenus consequitur. Nam par quidem (ut Philopo. inquit) affirmatio est, non impar vero negatio, sed hoc modo dico par non impar esse, quatenus sequitur in talibus ad affirmationem negatio. Sequitur enim ad par non impar, & ad tectum non tortuosum propter immediatam contrarium oppositionem. Tunc assert conclusionem, & vim rationis, & inquit: {Quare si necesse est aut affirmare, aut negare, necesse est ea quæ per se insunt. } Hoc est si in omni aut affirmatio, aut negatio est immediatis autem contradictione sequitur, contrariis: ex necessitate igitur in talibus immediatis contraria subiectis inerunt. Auer. vero dicit, q. Auerro. aliquod accidens speciei simpliciter competit, vt risibile homini, generi vero sub oppositione, vt animali, quoniam oë animal aut resibile, aut non resibile. Demum epilogat, & inquit. de oī quidem & Tex. cō. 11. per se determinatum sit hoc modo.

Vniuersaliter autem id competere dico, quod de omni. A R G Y. dicitur, & per se, atque hoc plane quo ipsum est.

Vniuersale autem dico, quod utique & de omni est, & per se, & secundum quod ipsum. DIL VCI. Comē. 12.

Obiectio.

Rñ. Philo.

Alia Philo. responsio.

Quæ expositio Græcis expositoris minime couenit: asserunt enim duo prima significata simul aliquid, aliquando vero alterum in propositionibus assūti. Quartum vero assūti in loco termini medij. At tertium, quod est individuum substantia, licet nec in propositionibus, nec in loco termini medij assūmatur in Syllogismo tamen exposito. , ut medium assūti potest. Deinde probat illud secundo loco assumptum, si quod prædicata primi & secundi modi utraque s. necessario insint, & inquit. {Non enim contingunt non inesse, aut suppli citer, ut prædicata primi modi inesse dicuntur. Non enim possibile est (ut Philoponus inquit) quæ in alicuius definitione assūmuntur, nō & omni & semper ex necessitate subiecto inesse, aut opposita, ut prædicata secundi modi: etenim (ut Philoponus inquit) necesse est non semper ipsa prædicata secundi modi, sed totam oppositionem ex necessitate inesse. Omnis enim numerus autem par, aut impar, et omnis linea aut curva aut recta. Alter exponi potest: vt dicamus, quod Aristó. probat quod prædicata secundi modi necessario insint subiectis, supponens tanquam per le notum prædicata primi necessario absolute inesse, & inquit. {Non enim prædicata secundi modi contingunt non inesse aut sim plicer, hoc est absolute, ut disciplinae capax homini, & sensituum animali: aut opposita, hoc est aut totam oppositionem: etenim omni subiecto necesse est totam oppositionem inesse. Omnis enim numerus aut par, aut impar, & omnis linea aut recta, aut tortuosa, & omne corpus generabile, aut graue aut leue: & hoc inquit. {Ut lineæ rectum aut obliquum, & numero, par aut impar. Sed dices, in qui busdam per se accidentibus inveniuntur mediatas. non enim omnis nasus est simus aut aquilinus, sed aliquis est rectus. Respondet Philoponus, quod est in his sit immediatam oppositionem accidere. Si ita dicimus omnem nasum, aut rectum, aut tortuosum esse: nam tortuosum, si fuerit gibbosum in naso, erit aquilinus, si fuerit cauum, erit simus. Alter responderet Philo. quod non in omnibus accidētibus oppositione necessario inest, sed in his, quæ sunt simpliciter scibilia: modo limitas & aquilinitas nasi simpliciter scibilia non sunt, & quia accepit prædicata secundi modi inesse ex necessitate, aut simpliciter, aut opposita, hoc probat, & inquit. {Est enim contrarium subaudi cum suo contrario aut præuatio cum suo habitu, aut contradictione hoc est alterum contradictionum cum altero in eodem genere subaudi susceptu. Et ideo necessario oppositione inest sive sit contraria, sive priuatione, sive contradictione. In susceptu enim & visus & cætitatis necesse est alterum oppositorum inesse. Et in contradictione necesse est alteram particulari omnino inesse: & in contrariis. In immediatis necessitate est alterum, contrariorum inesse susceptu contrariorum, ut numero, par aut impar, homini, vitâ aut mortem, & corporibus generalibus, graue, aut leue, & animalibus sanum, aut aigrum. Vel aliter potest exponi, ut dicamus, quod velit probare quod alterum contrariorum immediatorum necessario inest, & lego sic: dico alterum contrariorum ex necessitate inesse. Nam ipsum contrarium est aut pri-

G nūc transit ad declarandum quid sit vniuersale quod tertio loco propositum declarare. Innuit autem (vt Phil. inquit). Vniuersale trifariam dici. Primum quidem est prædicatus, quid oī subiecto simpliciter in est, licet non per se insit, ut nigrum, quod oī Aethiopi inest, & candidum oī Cigno. Secundū vero, quod omni inest & per se, ut habere tres angulos duobus rectis æquales oī Isocheli & per se inest. Et sensitum oī homini & per se etiam inest, licet non primo. Tertium denique est quod & oī, & per se, & primo inest. Ut habere tres angulos æquales duobus rectis oī, & per se, & primo triangulo inest. Vñ inquit: {Vniuersale aut dico, quod utique & de omni est, & hoc quo ad vniuersale primo modo dictum. {& pter se, & hoc quo ad vniuersale secundo modo accepit. } Et secundum quod ipsum} hoc est primo: & hoc quo ad vniuersale tertio a signatur. vel melius & secundū quod ipsum pro per se sumptur, ut postea dicet. Et non tria, sed duo significata ipsius versalis acceptis. Nam verbum secundum ipsum pro per se accepit, ut alterum alterius sit exposituum. Diffrat autem vniuersale quod accepit in primo Peri Hermenias ab versali quod hic in demonstratiuis accepit. Ibi. n. comune quinque vniuersalibus, de quibus Porphyrius, hic vero ad demonstratiua contractum accepit, cum autem, quia liber ille omnibus libris Logicæ fere cōis est, hic vero nulli alteri, nisi sibi. Ob hanc causam ibi vniuersale longe communius accepit quam hic. Quo vero ad verba artinet. Versale græce Catholu, dicitur, latine tum vniuersale, tum vniuersaliter prædicatum ve-

Diffrat inter  
vle hic dif-  
finitum. &  
Peri her.  
cap. 3.

P O S T E R I O R A N A L Y T I C O.

rius autem Catholus prædicatum secundum totum dicitur: præsertim si scriberetur per. I. Nam si scribitur per hunc, sonat veluti totum. Est. n. vniuersale prædicatum ut totum, licet non sit proprie totum.

**A R G Y.** Patet igitur ea necessario rebus inesse, quæ ipsis vniuersaliter competunt.

**D I L V C I.** Manifestum est, quod quæcunque sunt vniuersalia, ex necessitate insint rebus.

**Cōmē. 53.** Cum descripsisset vniuersale, nunc ex illius descriptione infert quasi Corollarie oē vniuersale necessario inesse rebus, quibus vniuersaliter inest, & inquit: {Manifestum igitur est, quod quæcunque sunt vniuersalia, ex necessitate insint rebus. & potest intelligi oīa vniuersalia, hoc est oīa significata vniuersalis. Vtputa tam quod inest oī: q̄ quod in est oī & per se, etiam & quod inest primo. Non enim videatur aliquid vnuuersale inesse omni, quin insit necessario. Consonat autem huic, expositioni, verbum plurale quæcunque vniuersalia: per quod oīa ipsius vniuersalis significata innuere videtur: quæ expositio habet locum, si tria significata vniuersalis accipit in textu proximo: & potest intelligi de vniuersalibus demonstratiuis, quæ insint rebus primo. q.d. quæcunque sunt vniuersalia, s. primo rebus inexistentia, ex necessitate insint rebus. Non enim oē versale inest necessario, licet insit oī: nam homini ambulare aliquando contingit inesse, & tamen nunquam necessario inerit. Vt forte per quæcumque vniuersalia intelligit, & quæ primo, & quæ secundo modo dicuntur: nam quæ tertio modo dicuntur, nondum exposuit.

**A R G Y.** Atque per se & hoc quo ipsum est, eadem esse dico. Vt per lineā per se punctū inest, rectū, ea nanque ratione qua linea est. Et triangulo, hoc, tres anguli competit, duobus rectis aequalibus quo triangulus est. Per se enim triangulus duobus rectis aequalibus angulos habet.

**D I L V C I.** Per se autem & secundum quod ipsum idem est. Vt per se linea inest punctū & rectitudo. Etenim secundū quod linea est, Et triangulo secundū quod triangulus est, insint duo recti. Etenim per se triangulus duobus rectis aequalibus est.

Defensio. Aristo.

Quia dixit vniuersale prædicatum inesse rebus secundum quod ipsum, exponit per se, & secundum quod ipsum idem est, & inquit: {Per se autem, & se secundum quod ipsum idem est, & hoc probat exemplis, & inquit: {Vt per se linea inest punctū, et rectitudo. Subiectum secundum quod ipsum est} Etenim secundum quod linea est} hæc linea inest. Assignat secundum exemplum, & inquit: {Et triangulo secundum quod triangulus est insint duo recti, & si secundum quod ipsum, etiam & per se: cuius causam affert, & inquit: {Et enim per se triangulus duo bus rectis aequalis est} Theophrasti sectatores (vt Ph. refert) differre hæc aint. Nam afferunt verbum per se vniuersalius esse quam secundum quod ipsum. Quoniam si quid est secundum quod ipsum, id & per se est, non tamen contra. Nam Isocheli per se inest habere tres angulos aequales duobus rectis, non tamen secundū quod Isochelis. si enim secundum quod Isochelis non vtiq; æquilatero, aut Scaleno inerit. Hæc Teophrasti lectatores. Sed Aristoteles defendi: Nam (vt Ph. innuit) Aristoteles non dicit hec idem esse in omnibus, sed afferit hæc in quibusdam concurrere, vt in exemplis, quæ induxit. Etiam in-

E homine: mētis scientiæ capax per se est, & secundū quod ipsum: non enim securum quod animal est mentis & scientiæ capax est, sed secundū quod hō. Videtur, enim hoc solum ex animalibus ex mentis & scientiæ capax, atque impari numero inest non in aequalia diuidi per se, & secundum quod ipsum. Sic igitur Aristoteles. ea idem esse nisi in quibusdam assertit, non tamen vniuersaliter, & sic quæ Theophrasti sectatores dixerunt non procedunt contra Arist.

Tunc autem quidpiam vniuersaliter inest, cum de quo & primo ostenditur. Vtvel aequales duobus rectis habere, non vniuersaliter inest figura. Et tamē de figura duorum rectorum angulorum aequalitatem licet ostendere. Sed non de quævis figura, nec ostendens figura quævis vtitur. Quadratum enim est quidem figura, tamen habet tres angulos duobus rectis aequalibus. his etiam triangulus, qui duorum est equalium laterum, habet quidem quævis duobus rectis aequalibus, sed non primus, sed triangulus prior.

Vniuersale autem est tunc, cum in quolibet & primo demonstratur. Vt duos rectos habere neque figura inest vniuersaliter. Et tamen est demonstrare de figura quod duos rectos habeat, sed non de figura qualibet. Neque vtitur qualibet figura demonstrans. Quadrangulus enim figura, quidem est, non habet autem duobus rectis aequalibus. Sed Isochelis habet quidem quilibet duobus rectis aequalibus, non tamen primo, Sed triangulus prius.

**Cōmē. 54.** Secundum Phi. hæc est tertia ipsius vniuersalitis determinatio. Nam secundum ipsum iextu illo. (Vniuersale autem dico) duo tamen significata acceptit. Quoniam per se & secundum quod ipsum pro eode in similitudine, & inquit: {Vniuersale autem, s. ter p̄dicari est Gatio modo, quod demonstratum est, Tunc est, cū & oī & per in quolibet, & primo demonstratur, cum in quo libet, hoc est cum cuius eorum quæ sub p̄dicato sunt prædicatum insit, Vtputa cuius triangulo, habere tres angulos aequalibus duobus rectis. Et primo demonstratur: nam duos rectos habere, vt inquit. Neque figura inest vniuersaliter, licet sit deminutio de figura quod duos rectos habeat, Sed pro nā quoniam non de figura qualibet demonstratur, & sic deficit una conditionis. Neque vtitur qualibet figura demonstrans, cuius causam affert, & inquit: {Quadrangulus enim figura quidem est, non habet autem duobus rectis aequalibus, & sic non primo figura inest. Neque Isochelis inest primo: nam Isochelis habet quidem quilibet duobus rectis aequalibus, non tamen primo, sed triangulus prius. Ex quibus vult habere tertiam ipsius vniuersalis significatio nem, vt illud sit quod primo insit. Quibus patet ea quæ de nullo p̄dicantur, non esse vniuersalia. Nā omne vniuersale p̄dicatur per se, nullum autem, per se est negativum. Insuper, patet nullum (quod de pluribus p̄dicatur) esse vniuersale, nisi forte dialecticum vniuersale dicatur. Siquidem vniuersale omne de omni sit. Rursus patet nullum p̄dicatum mediatum esse vniuersale, vt habere duos rectos respectu æquipediali. Igitur vniuersale est de omni, per se, & primo. De omni quidem ad differen- Subiectum tiā vniuersalis dialecticis, Per se vero, ad differen- de quo p̄di- catū vlt̄r denique ad diffe- rentias vniuersalis mediatis. Animaduerte, quod p̄dicatur tri subiectum, de quo p̄dicatum vniuersaliter p̄dici- fariam Pōt̄ cōsiderari. trifariam cōsiderari potest. aut respectu suar- sub-

Quæ The-

I h-

pri-

que-

Ge-

tūd-

tur.

et

sali-

uer-

quo-

dica-

cib-

cog-

& pi-

stat.

omn-

Opinio ali-

quorum,

Aue-

Auerro.

mi m-

fistu-

tres

subi-

forti-

suam-

cet h-

runt

cula,

hac r-

bro.

que s-

tia ef-

sale so-

per se

tiniti-

Q

A R G Y.

le hab-

petit.

rorum-

liter e-

ad plu-

Q

D I L V C I.

Subiectum pri-

mum est de

quo deinceps

autem

uersal-

Cu-

hic ex-

cuius

strati-

primu-

bere,

substantia, aut respectu sua essentia, aut respectu suorum suppositorum. Respectu quidem substantia, praedicatum, quod de eo dicitur, per se dicitur. Respectu sua essentia, quod de illo praedicatur, dicitur primo. Respectu suo: um suppositorum, quod de eo praedicatur, dicitur vniuersale. Disputat hic Philo. an oē demonstratiuum conuertatur ad prædicatum. Respondet quod oē prædicatum vniuersaliter, quod de aliquo subiecto demonstratur, conuertatur cum suo primo subiecto. Per quę

**Quis The.** Themistius velle videtur solas definitiones, & propria, q̄ conuertuntur, cū subiectis, esse prædicata, quę vniuersaliter de subiectis demonstrabilia sunt. Genera vero & differentia, quę oī & per insint, nō tā demonstratiua sunt quoniam non conuertuntur. Quare, si recte verba Themistij intellexi, oportet dicere solas definitiones & propria esse vniuersalia demonstrativa: quoniam sola primo, & conuertibiliter insint. At in fine capitil sentire videtur quod genera ipsa vniuersaliter de differentijs prædicant. vt animal de rationali & differentia de speciebus vt rationale de homine: alioquin (vt inquit) cogetur demonstrationem ad solas definitiones, & propria pertinere, & si Themistius non sibi constat, propterea alij (vt Phi. narrat) dixerunt non omnia demonstratiua debere conuerti, sed ea sola,

**Opinio ali** que assumuntur in potissima demonstratione. Hinc quorum. Auerro. velle videtur, quod tam prædicata primi modi quā prædicata secundi modi vniuersalia sint modo de omni per se, & primo prædicens. Faciunt ad hāc exempla Arist. que partim in prædicatis primi modi, partim in prædicatis secundi modi consistunt. Querunt iuniores cum vniuersale habeant

**Dubitatio.** tres conditiones, & ex parte prædicati & ex parte subiecti, è qua parte præcipue vniuersalis rationem fortifiatur. Nonnulli dixerunt vniuersale rationem suam è subiecti ipsius parte fortiri, ratione videlicet habita ad illius subiecti supposita. Alij dixerunt vniuersale fortiri rationem suam ab ea particula, quod est primo, hoc est non per medium. Et hac ratione Arist. vtitur ipso vniuersali in hoc libro. Fauerit huic, qm ab ultima differentia vnuquodque suam rationem fortitur, modo ultima differentia est verbum primo. Alij & nos diximus, Vniuersale fortiri suam rationem ab illis tribus, scilicet de omni per se, & primo, que assumuntur in vniuersalis definitione loco ultimae differentiae, quę ignota est.

**ARGY.** Qui igitur demonstratur primis duobus rectis aequaliter haberes vel quodcum aliud, ei primo vniuersaliter competit. Et demonstratio per se eius vniuersaliter est, ceterorum vero quodam modo non per se, nec eius vniuersaliter est, qui duorum est aequalium laterum sed superat & ad plura se extendunt.

**DILVCI.** Subim primum est de quo definitor passio, & cuius per se demonstratio est.

Cum declarasset quid sit vniuersale prædicatum hic exponit duo, & quid si vniuersale subiectum, & cuius primo sit demonstratio. Addens quorum demonstratio sit p accidentis, & inquit: quodcumque igitur primum subiectum demonstratur duos rectos habere, aut habere quodcumque aliud hoc subaudi-

A est subiectum primum vniuersale, cui primo inest vniuersale. Hęc de vniuersali subiecto. Deinde addit cuius sit primo demonstratio, & inquit: {Et demonstratio per se huius vniuersalis subiecti est} Ad dit tertio quorum demonstratio sit per accidentis, hoc est non primo, & inquit: {Aliorum autem, scilicet subiectorum, quę sub illo primo, vel supra illo primo continentur, demonstratio est quodam modo non per se, sed quasi per accidentis. Et p hoc asserit cuius non sit vniuersaliter: & inquit. Neque Isocbelis est vniuersaliter, sed eius cuius est per se primo demonstratio, est in plus: quoniam est ipsius trianguli primo. Animaduerte, quod demonstratio est conclusio per se, vt totius demonstrationis forma. Est propositionum ut materię, quoniam propositiones sunt potentia conclusio, est subiecti ut eius de quo quæsumus demonstratur. Est prædicativus eius quod queritur: & demonstratur. Horum autem subiectum & prædicatu cum primo talia sunt, vniuersalia ab Aris. dicuntur: propositiones vero & conclusio ex vniuersalibus constat.

B Oportet autem non latere errorem persépe fieri, & non esse id quod ostendit primum vniuersale, quemadmodum esse videtur. Decipimur autem hac deceptione, cum aut præter singulare vel singularia nihil est quod accipiatur superiorius.

Oportet autem non latere, quoniam multoties contingit peccare, & non esse quod monstratur, primum vniuersale, secundum quod videtur demonstrari vniuersale primum. Oberramus autem hac deceptione, cum aut aliud nihil sit accipere à superiori preter singulare, aut singularia.

Cum docuisset vniuersale, nunc vult assignare causas deceptionis secundum quas contingit saepe numero errare circula vniuersale. Verum Themistius & Auerroes velle videntur Aristo. exponere primo causam cur, cum nos aliqui demonstramus vniuersale non credamus ipsum esse vniuersale. Et asserit causam huius esse, q̄ lib vna specie sit vnum tm singulare. Verbi causa, vt si de terra, quod in meditullio orbis sit locata, demonstramus, tunc id quod vniuersale est vniuersaliter demonstrasse non videmus: & tm re vera vniuersale demonstramus. quoniam nō de terra quo terra vna, est sed quo terra, id demonstramus. Et sic causa erroris est, quod vnum sit individuum numero sub specie. Melius autem & magis verbis Aristo. consentanea Philo. hunc errorem exponit. Vult enim quod Aris. assignet causam, cur aliqui nos non demonstrantes vniuersale, putemus vniuersaliter id demonstrare. Et hoc proponit Aristo. & inquit. {Oportet autem non latere, quoniam multoties circa acceptiōnem vniuersalis, contingit peccare, & non esse quod demonstratur Primum vniuersale. Secundum quod videatur vniuersale primum demonstrari. I. cee quod est error, vt non sit vniuersale, quod putauimus vniuersaliter id demonstrare. Assignat autem vnam causam, vtputa qm singulare aliquid fuerit individuum sub specie, de quo facimus demonstrationē. Vt quod terra in medio vniuersali sit, aut quod mundus sphæricus In his putamus vniuersales demonstrationes facere, quoniam per se insint, quę demonstrantur, & nulli alteri præter illa, non tamen non sunt hęc vniuersalia. Quoniam si plures essent mudi aut terræ plures, talia utiq; in illis quadra-

Notabile.

DILVCI.

Text c. 12.

Qm cōtin  
gat error i  
vniuersal  
sumptione.Expositio.  
Philopo.

P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

drarent. Vclari si in mundo esset vnu solus homo, vt tempore Deucalionis & demonstraretur de illo quod esset disciplina capax, vtique putaremus vniuersale esse quod demonstratur de Deucalione, cu illi, & nulli alteri preter illud competeteret: & tñ non esset vniuersale: qm̄ non secundum quod Deucalion demonstraret illud, sed secundū quod homo. Nam si plures essent, adhuc illis competeteret, vnde inquit. Oberramus autem hac deceptione, s. qua putamus vniuersale demonstrasse cum non sit vniuersale. cum autem aliud nihil à superiori accipere sit preter singulare aut, singularia, nam tunc putaremus vniuersale esse, cum non sit vniuersale id, qd demonstratur de Deucalione putaremus dico esse vniuersale: qm̄ ei competeteret: quod demonstratur, & nulli alteri. Et autem error, qm̄ non de illo singulari demonstratur inquantum illud, sed per rationem superioris. Addit autem aut singularia, si demonstrationes fierent plures diueratarum rerum vt de sole, de mundo, de terra: quorum singularia plura sunt in diuersis speciebus. Sed vt cunque sit causa qua decipimur prima est) quia in specie vnu numero est individuum. Ideo creditur oē de illo dividuo demonstratum esse vniuersaliter demonstratum: creditur autē, quia illi, & nulli alteri competit. Quidam lñiorum querunt, cur potius al lucinatōes quæ contingunt circa conclusionem pertractat, non autem quæ contingunt circa propositōes. Præterea, cum rectum iudex sit sui, & obliqui, cur prædeclarat, quid conclusio sit, & postea errores, qui contingunt in illa. Insuper, cum conclusio sit, tum per se, tum de omni, cur potius errores circa illam expoluit inquantum est vniuersalis, & nō quatenus per se & de omni. Hæc lñiores quæ non ab re admiror, cum supponant falsi, non enim Arist. errores aut qui circa propositiones, aut qui circa conclusionē accidentū exponit sed etiōes qui emergunt circa vniuersale, quod est p̄dīcatum per se, de omni, & primo de eo, de quo vniuersaliter assignatur. Et sic falsum est Arist. errores exponere, qui circa conclusionēs emergunt. Præterea, dato quod errores exponat, qui circa conclusionē accidentū, tacuit errores, qui circa propositiones emergunt: qm̄ posterius declarabit errores, qui accidentū circa medium: qui ad propositiones attinent. Præterea, Rectitudo ipsius conclusionis præ ostensa est, qm̄ declaratum est, quod vniuersale debeat esse de omni, per se, & primo. Cur vero tacuit errores, qui accidentū circa de omni & per se, vna causa est, quia pertinent ad librum Topicorum. alia & quidem verior est, quia tales allūcinationes, quales circa vniuersale accidentū, non contingunt circa de omni, & per se. Sed circa ea, q̄ hic dicit Arist. est qd non parua, Nam singularitas, vt singularitas, scia non impedit, vt Auicen. assertit sed materia, q̄ per se ignota est. Ergo propter ipsum singularitatem, qua iste sol est vnu numero in sua specie, non videtur error oriri circa scientiam. Et dicendum, quod licet singularitas nō impedit scientiam, quia potest scientia haberī de eternis singularibus, singularitas tñ impedit aliquid sciri primo vt expositum est. Cur vero in aliqua specie nō sit nisi vnum numero singulare, in aliqua plura eiusdem speciei, questio Metaphysica est. Animaduer-

Dubitiones  
lñiorum.

E te tñ lñiorum nonnullos dixisset errorem hunc procedere circa conclusionem, quo ad illius subiectum. Et (vt mihi videtur) errant: siquidem hic error contingit circa vniuersale, at vniuersale p̄dicatum est. Proptere dico hunc errorē oriri circa p̄dicatum, accidere tamen ratione subiecti vt patet.

*Aut est quidē sed nomine caret ī diuersis specie rebus.*

*Aut sit quidem, sed innominatum sit in differentiis specie rebus.*

Secundum Themistii parafrasem, cum Aris. assignasset causam cur vniuersale demōstremus, & nō credamus vniuersale demonstrasse, nunc assignat causam, cur credamus vniuersale demonstrasse, & tamen non est vniuersale, quod credebamus vniuersale demonstrasset. Et causam affert ex eo, quia communis natura, cui primo & vniuersaliter affectio competit nomine caret. Ideo creditur q̄ sit vniuersalis & primo competens omnibus illis, quæ continēt subilla natura, quæ nomine caret.

Vbi animaduersione dignum esse quafdam rerum species: quæ inter se differunt, ratione tñ vna conueniunt, verum id, in quo conueniunt, nomine caret. Veluti numerus, magnitudo, & tēpus, quæ specie differunt, sed conueniunt in quadam communī natura quæ est innominata. Si ergo de numero demonstretur commutata proportio, aut de tempore aut de magnitudine, cum illa, de quibus demonstratur, non habeant commune nominatum, credimus illud demōstratum de tempore esse vniuersale, vel si de numero, idem credimus. Erramus autem qm̄ nulli illorum p̄dicatum illud primo competit, sed communi innominato. Philo. vero vult, quod hic assignetur causa deceptionis propria, quia credimus vniuersale demonstrasse, & non vniuersaliter demonstramus. Credimus enim de numeris primo & vniuersaliter demonstrasse proportionem commutatam, vt. 7.libro Euclidis patet, non tñ demonstramus: causa vero, cur illud creditur, est, quia commune temporibus, numeris, & magnitudinibus, cui vniuersaliter, & primo competit, est innominatum, & propterea, cum demonstramus proportionem computatam de numeris, credimus il ud esse primo & vniuersaliter demonstratum: quia carentia nominis eius, cui vniuersaliter competit, credimus vniuersale esse. Verbi causa in. 7.lib. elementorum Euclidis, fit hæc demonstratio, vt se habet. 2.ad. 16. ita vnum ad quatuor, quare permutatim se habebunt. 32. ad vnum & 16.ad quatuor. Idem demonstratur. 5.libro elementorum eiusdem de magnitudinibus. Potest etiam & de temporibus idem demonstrari. Creditur ergo quod demonstratur vniuersale esse de quolibet illorum, non existente nominata aliqua ratione cōmuni, de qua primo & vniuersaliter demonstretur & hoc inquit. Aut sit quidem, subaudi aliquid cōmune, cui vniuersaliter cōpetit, sed innominatum sit in diuersis specie rebus: nam tunc crederemus quod, de vnoquoque sub illo contēto demonstratur, esse vniuersale, cum reuera non sit. Hæc est Philoponi expositio.

Expositio.  
Philopon.

*Aut est vt pars totum id de quo demonstratur. Parti nanque accommodabitur quidem demonstratio, & de qualibet erit. Attamen non erit huius primi vniuersaliter.*

ter  
stra  
ARGY.  
De pte de-  
monstrātes  
vniuersale,  
putātes de-  
oi & vni-  
uersaliter  
demonstrā-  
le, error cō-  
tingit cfc  
vniuersalis  
mon  
mon  
mi  
cum  
uer  
I  
ass  
mo  
ver  
mu  
qua  
ror,  
om  
los  
ei in  
per  
plic  
fito  
Sicu  
vtp  
mon  
gulu  
gen  
quit  
quo  
part  
totu  
tiua  
q.d.  
est q  
nam  
aliq  
sit v  
posi  
eis e  
tio, &  
voca  
Et si  
liu  
de q  
vniu  
dam  
sub t  
cipin  
mon  
dat d  
strati  
te, ho  
nere  
quod  
non e  
Expo  
prim  
se hui  
ter. S  
pro  
pro e  
nam d

ter demonstratio. Atque huius primi, vt hoc est, demōstratio em dico, cum sit primū vniuersaliter.

**A R G Y.** Aut contingat esse, sicut in parte totum. In quo demonstratur. His enim quae sunt in parte, inest quidem demonstratio. Et erit de omni. Sed tamen non huius erit primū vniuersalis demonstratio. Dico autem huius primi secundum quod huius demonstrationem, cum sit primū vniuersalis.

Hic secundum Themistium tertia erroris causa alsignatur. Et est cum quis aliquid in esse omni demonstrat, credit id vniuersaliter demonstrasse. Philo vero in idem concidit. dicit enim hunc esse tertium erroris modum. Innominatum quidem est commune, non fit autem in illo demonstratio, sed in una quaque specie scorsum. Proficiuntur autem error, propere, & quia omni tali inest. Cum enim omni tali insit, vt omni Isocheli habere tres angulos aequales duobus rectis, creditur vniuersaliter ei inesse, & non est ita: quoniam oportet ut insit omnis, & primo. Legit autem Philo, verba Aris dupliciter, primo sic, § Aut contingat esse, hoc est, aut si totum, in quo demonstratur, scilicet triangulus. Sicut in parte, hoc est contratum ad eius speciem, utputa ad Isochelam: hoc est aut sit id, de quo demonstratio sic, non ipsum commune, scilicet triangulus, sed eius species. Dicit enim species pars, & genus totum, scilicet vniuersale. Legit aliter, & inquit. § Aut contingat esse, hoc est aut sit totum in quo demonstratur existens sub aliquo, vt in eius parte. Veluti Isocheles in triangulo. Species enim totum est definitum, triangulus vero pars definitiva, & sic species est in genere vt in parte totum q.d. aut sit illud de quo demonstratio fit species quae est quoddam toti existens in genere, vt parte eius, nam tunc est tertia erroris causa, quam creditur aliquid vniuersaliter de eo demonstrare, cum non sit vniuersale. Placet autem Philo, magis prima expositio propter verba quae subscribuntur. Dicit enim quae in parte, inerit quidem demonstratio, & erit de omni, ecce quomodo in parte specie vocat non genus: est enim Isocheles pars trianguli. Et sic prima expositio consona est magis. Facilius tamen legi potest, aur contingat esse totum in quo demonstratur, sicut in parte, hoc est sicut particulae, & per totum intelligit subiectum distributum de quo demonstratio fit. Cum enim tale subiectum vniuersaliter distributum contingat esse veluti quoddam particolare sub aliquo vniuersali, vt Isocheles sub triangulo. Tunc est tertia erroris causa, qua decipiunt credentes esse vniuersale quod de illo demonstratur, cum non sit vniuersale. Sed ne quis credit de particularibus speciebus nullo pacto demonstrationem esse, subscribit. His enim quae sunt in parte, hoc est his quae sunt particulares species sub genere: inest quidem demonstratio, & erit, subaudi quod demonstratur, de omni. Sed tamen demonstratio non erit huius vniuersalis primi, scilicet Isochelis. Exponit vero quid intelligit per illud verbū huius primi, & inquit. {Dico autem} demonstrationem esse huius primi, quatenus huius hoc est vniuersaliter. Sumpsit enim (vt Philo inquit. Quatenus huius pro vniuersali. Vtus est enim hoc verbo quatenus pro eo quod est esse vniuersalem demonstrationem: nam de omni Isochele demonstratur quod habeat

A tres angulos aequales duobus rectis, sed non primo sed de triangulo prius. & huius primi demonstratio est. Idem enim est dicere homo in quantum homo est risibilis, & dicere homo primo & vniuersaliter est risibilis. Similiter hominis est demonstratum risibile ut hominis: & primo ac vniuersaliter hominis. Quare licet de omni Isocheli, vt Isocheles, & sic non primo. Patet igitur tertia decipiendi causa, cum de omni demonstratum creditur primo & vniuersaliter esse demonstratum, quod falso est, vt expositum est satis.

**A R G Y.** Si igitur quispiam ostenderit rectas duas lineas non concurrere, inter quas eadem in parte sunt anguli recti, recta ex linea secante illas, oborti, huius ex eo demonstratio propriæ videbitur esse, quia sic est, in omnibus angulis rectis, verum non est quippe cum id fiat non ex eo quia sint illi anguli duobus rectis aequales, sed ex eo quia quoniam modo duobus aequales sint rectis. Et si nullus alius esset triangulus quam hinc, qui duorum est aequalium laterum, huic vt duorum est aequalium laterum, angulos aequales duobus rectis habere competit videtur. Et similitudo rationum mutato ordine, numeris, vt numeri sunt lineis, vt lineæ, solidis vt solida, temporibus denique, vt tempora, videatur competit, quemadmodum scorsum olim ostendebatur, quod tamen una demonstratione de omnibus demonstrari potest. Sed quia non sunt quidpiam unum haec omnia nomine vocatum, numeri inquam longitudines, tempora, solidaque, atq; differunt inter se specie, ideo sumebantur, scorsum autem vniuersaliter demonstratur. Non enim hic competit, vt lineæ sunt, veluti numeri, sed vt hoc, quod quidem vniuersaliter his inesse cunctis supponitur.

**D I L V C I.** Si igitur aliquis demonstrabit quod rectæ non concur- C rant, videbitur vtique huius esse demonstratio, propterea exemplum quia in omnibus rectis est, sed non est nisi quidem quod sic aequales sint fiat hoc. Sed vel quomodolibet aequales. Et si triangulus non sint alii quam Isocheles Isocheles vtq; videbitur esse. Et proportionale quod commutabilitate sit, quo numeri sunt, & quo lineæ, & quo solida, & quo tempora, quemadmodum demonstratum est aliquando scorsum contingens est de omnibus una demonstratione demonstrari. Sed propterea, quia non est nominatum id, in quo haec omnia unum sunt numeri, longitudines, tempora, solidæ & specie differunt ab invicem, scorsum accipientur. Nunc vero vniuersaliter demonstratur, non enim in quantum lineæ, aut numeri sunt, inerat, sed in eo quod hoc est, quod vniuersale supponunt esse.

Cum dixisset errorem trifariam fieri subsequenter trium errorum exempla exponit, sed non vtitur ordinne exemplorum eo modo, quo ordine modorum.

lineæ rectæ	non concurrunt
Anguli	recti.

Nam primo accipit exemplum erroris tertij modi & inquit. {Si igitur aliquis demonstrabit, quod rectæ non concurrant, videbitur vtique huius, s. conclusionis esse demonstratio, subaudi prædicati vniuersaliter. Propterea quod in omnibus rectis sit. Sed non est haec demonstratio prædicati vniuersaliter, non enim valet, competit omnibus rectis: ergo est vniuersaliter prædicatum, nisi fiat hoc: hoc est haec demonstratio quod sic aequales sint. s. secundū

Comē. 60.

causa. 2. causa.  
exemplum  
primæ c.  
Text c. 13.  
exemplum  
secundæ cau-  
sa.

## POSTERIO. ANALYTICO.

Philopon. Lineæ rectæ bifariā sunt. rectum: vel si non secundum rectum, quolibet aquæ les. Animaduerte (vt exponit Phi.) quod linea rectæ bifariam sunt, aut simpliciter rectæ, & hec sunt, supra quas cæt: linea recta rectum vtrinque angulum facit, simpliciter vero dicitur rectæ quod secundum nullam partem sint tortuosa. Aut sunt secundum quid rectæ, ut puta quæ secundum aliquid sui sunt rectæ, ecclrum vero aliquid tortuosa super eam æquidistantes. Vult ergo Arist. dicere, quod demonstratio, qua demonstratur quod rectæ linea non currant, licet prædicatum sit de oī subiecto non tamen demonstratio est prædicti vniuersaliter, nisi sic, hoc est in quantum æquales, & æquidistantes fiat de monstratio, vel quolibet rectæ, hoc est aut simpliciter, aut secundum partem. Prædicatum ergo est vniuersaliter dictum de oībus non quo rectæ sunt, sed quo æquidistantes, sive rectæ, sive giratiæ sint. Deinde ponit exemplum primi modi, & inquit: {Et si triangulus non sit alius q̄ Isocheles: Isocheles vt quod videbitur esse hoc, si habere tres angulos æquales duobus rectis secundum q̄ Isocheles, & illud videtur esse vle, nunc vero non est non. n. secundū quod Isocheles id inest, sed secundum q̄ triangulas: quare nō est vniuersalis demonstratio, quæ est in Isochele, sed quæ in triangulo. Deinde ponit exemplum secundi modi, & inquit. Et proportionale quod commutabiliter fit, hoc est posse commutatim proportionari demonstratur de numeris, quo numeri sunt, & de lineis, quo linea sunt, & de corporibus, quo corpora sive solida sunt, & de temporibus, quo tempora sunt, ita ut quemadmodum est demonstratum aliquā seorsum. Illud prædicatum de singulis, ita contingens est de oībus una demonstratione demonstrari cōi videlicet omnibus illis. Veibum aliquā (vt Philo. notat) non temporaliter accipitur: quia tunc esset sensus q̄ aliquā fuisse illa demonstrationum disseminatio, & non semper: deinde exponit erroris causam, & inquit. Sed propteræa quia non est nominatum id: in quo hæc oīa vnum sunt vnum, videlicet longitudines, tempora, solida, & specie differunt adin cē, propteræa aliquā seorsum accipientur, & hæc est causa errandi. Addit non propteræa esse ita, & inquit: {Nunc autem vniuersaliter demonstratur demonstratione cōi omnibus, & verbum nunc nō temporaliter accipitur, qm̄ esset sensus nunc, & non prius: & assignat cām, & inquit: {Non. n. inquātum linea, aut numeri sunt, illud prædicatum inerat: sed in eo q̄ hoc est, si quodam cōe, quod vniuersale supponit esse. Hæc sunt exempla dictorum mōdorum.

**A R G Y.** Quocirca si quis unumquemque triangulum, eum in-  
quam qui ex aequalibus lateribus omnibus, & eum qui  
ex uniusvis inaequalibus constat, & item eum qui duo-  
rum est equalium laterum, aut una, aut alia seorsum de-  
monstratio[n]e tres aequales duobus rectis ostenderit, non-  
dum his profecto triangulum scit duobus rectis aequales ha-  
bere nisi co[n]sciendi modo quem ipsi suo more profidentur  
sophistæ. Neque de triangulo uniusalter id percipie &  
si nullus aliis præter istos triangulus est. Non enim id istis  
ut trianguli sint, nec omni triangulo ratione formæ, sed  
numeri inesse cognovit, tam & si nullus triangulus est,  
quem ipse & non scit aequales duobus rectis habere.

**DILVC.** *quem ipse & non sibi aequalis duos rectis habere.*  
**Non est de** Propter hoc nec si aliquis demonstret. *vnuquemq; triā*  
**demonstratio** *gulam demonstratione, aut vna, aut altera, quod duos re-*

E cōs habeat vniusquisque Isopleuron seorsum, & Scalenon  
& Isochela nondum cognouit triangulum quod à duobus  
rectis sit aequalis, nisi sophistico modo, neque vniuersali  
ter triangulum, ne quidem si nullus est præter hæc trian-  
gulus aliter. Non enim secundum quod est cognouit, ne-  
que omnem triangulum, sed vel secundum numerum, se-  
cundum speciem autem non omnem, & si nullus est quem  
non nouit.

si vniuersale demonstret ex sufficienti singulari in ductione.

Comē. 61.

ARGY.

DILVCI.  
SEX. CA. 14.  
Non est vni  
uerſaliter  
demonstra  
tū qđ de oī  
est, niſi quæ  
de oī, & q  
vniuersalia  
habeant eā  
dein quidi-  
atēm.

Philopo.

**H**ne Aril. inquit. { Propter hoc lubaudi quod in di-  
ctis exemplis. exposuimus, nec si aliquis demōstret  
vnumquemque triangulum demonstratione , aut  
vna, aut altera, hoc est diuersa cuique accommoda-  
ta, quod duos rectos habeat vnlquisque. Isopleu-  
ron seorsum, & Scalenum seorsum, & Isocheles seor-  
sum, nondum cognouit, s. demonstratiue triangu-  
lum quod duos rectos habeat, nisi sophistico modo,  
qm̄ subaudi, neque vniuersaliter triangulum co-  
gnouit, etiam si nullus sit pr̄ter h̄ec triangulus al-  
ter: assignat causam quare sophistico modo & in-  
quit. Non. n. scdm q̄ triangulus est, cognouit neq;.  
cognouit oēm triangulum secundū quod triangu-  
lus, sed scdm numerum. Secundū speciem aut non  
oēm, & si nullus est quem non nouit: qua h̄ec ostendit  
sio,

si vniuersa  
le demon-  
strei ex suf-  
ficieni sin-  
gulari in  
ductione.

Comen. 61.

sio, cum sit per particularia de vniuersalibus, & à posteriori, non erit demonstratio, sed erit syllogismus ex accidentibus modo sophistico non quod sit sophisticus, sed modo sophistico, quatenus à posterioribus & particularibus sit, non aut demonstratur accidentes de proprio subiecto per eius verā causam, ut superius diximus. per quae dat intelligere eum syllogismū esse demonstrationē, per quem ali quod accidens ostenditur de aliquo subiecto, cui primo inest, & per veram illius causam.

**A R G Y.** Quando igitur non scit vniuersaliter, & quando simpliciter scit, manifestum est. Enim uero si eadem esset trianguli ratio, & duorum aequalium laterum, trianguli categoriūq; triangulorum demonstratio, aut cuiq; , aut omnibus, & que sine rullo discrimine accommodantur, vt patet. Cum vero non sit eadem, sed diuersa, tresq; anguli duobus rebus aequalis hōc cuiq; competunt, quo quisque triangulus est, non scit hisce simpliciter, qui dicto modo demonstrat.

**D I L V C I.** Quando ergo non nouit vniuersaliter, & quando nouit simpliciter, Manifestum est utique, quoniam si idem erit triangulo esse, & Isopleuro, aut vnicuique, aut omnibus. Si vero non idem, sed alterum, est autem secundum quod est triangulus, non nouit.

**P. Philopo.** Secundum Themistium, cum Aristoteles dixisset ad scire speciem non sequi scire genus, etiā si nihil aliud sit prater generis species, quas qui scipit, quia non est idem scire de oī, & scire vniuersaliter: nā possum scire unumquemq; habere tres. & non scire vniuersaliter triangulū habere tres, & hoc, quia scire de oī est aliud à scire vniuersaliter querit nunc quando non differt scire vniuersaliter & scire de oī. Philo, vero quasi idē concedens, dicit, quod querat duo alterum, qn̄ non nouit vniuersaliter subaudi, si nouit de omni. Alterum vero, & qn̄ nouit vniuersaliter, si subaudi, nouit de omni. Vide dñm, qd quis nouerit de oī scalario qd habeat tres, querit: quando de omni scalario scire qd habeat tres, sit scire vniuersaliter, & qn̄ non vniuersaliter. Hac ergo duo secundum Philoponem soluit Aristoteles: continuetur ergo textus hoc pācto, cū dixisset Aristoteles. qd non semper sci re de omni sit scire vniuersaliter: ideo querit qn̄ scire de oī sit vniuersaliter scire, & quando non vniuersaliter, & hoc inquit. {Quando ergo subaudi qui nouit de omni, non nouit vniuersaliter, hoc est primum, querit secundum, & inquit. {Et quando nouit simpliciter hoc est, quando qui nouit de omni, nouit vniuersaliter? Respondeat & primo ad secundū membrū, & inquit. {Manifestum est utique, quoniam si idem erit triangulo esse, & Isopleuro, aut vnicuique, aut omnibus. dico vnicuique si una tantum species sit sub genere: dixit aut omnibus, si plures species sunt sub genere. nam si una species sit sub triangulo, vt scalarius, sine plures: qn̄ eadem ratio est trianguli & scalarij, ita vt solo nomine differant, vt tunica & vestis, tunc subaudi idem est scire de omni scalario quod habeat tres, & vniuersaliter de triangulo, quoniam non ratione, sed nomine different. Deinde respondet ad primū membrū, & inquit. {Sin autem esse, hoc est ratio non sit idem triangulo & scalario, sed alterum. vt homini & animali esse alterum est, veluti Philopo, exponit & hoc (vt inquit) si esse trianguli secundum quod triangulus non sit idem cum esse scalarij secundum.

**A** quod scalarius, tunc non nouit subaudi de scalario vniuersaliter quod habeat tres: licet, cognouisset de omni. Et sic patet ad primum membrū. Hac est expostio Themi. & Philoponi licet in verbis si aliqua differentia.

**A R G Y.** Patet autem utrum id illi competit ut triangulus est an ut duorum aequalium laterum, & quando per hunc competit primum, & cuius est vniuersaliter demonstratio. Nam ei competit ut tale est, cui ceteris sublati competit primo, veluti laterum duorum aequalium aeneo triangulo, competent anguli duobus rectis aequales. At are sublato, ut non sit aeneus, etiam cōpetent. Et item laterum aequalitate duorum sublata, ut non sit duorum aequalium laterum. At non competent sublata figura vel termino, sed non primis ipsis sublatis. Quo igitur primo sublato non competit? Quia si triangulo per hunc, & ceteris competit B tunc, & huius est vniuersaliter demonstratio.

**D I L V C I.** Vtrum autem secundum quod est triangulus aut secundum dum quod est Isochelis inest, & quando secundum ipsum inest primum, & cuius vniuersaliter est demonstratio. Manifestum est quod quando rebus remotis, inest primum ut Isocheli aeneo triangulo, inest duo recti. Sed, & aeneus esse remoto, & Isocheli, sed non figura, aut termino, sed non primis. Quo igitur primo? Si itaque triangulo, & secundum hoc inest alijs, et huius vniuersalis est demonstratio.

Cum dixisset, qd non semper qui nouit aliquid predicatum inesse omni, nouit illud vniuersaliter inesse, nūc (ut Philoponus innuit) afferat regulam per quā poterimus discernere, qn̄ illud quod inest omni, vniuersaliter inest, & qn̄ non vniuersaliter inest. Et ponit hanc regulam. Quo primo destruto, simul destruuntur & accidens, huius demonstratio vniuersals fit. Verbi causa habere tres angulos aequales duobus rectis, inest triangulo, & aeneo, & Isocheli, & figura, & ei, quod est finibus claudi. Sed quoniam nec aeneo ablato, nec Isocheli ablato auferatur, hoc accidens, quod est habere tres, triangulo, vero ablato auferatur triangulo inest primo & vniuersaliter. Nam licet ablata figura vel ablatio eo quod est finibus claudi, auferatur hoc quod est habere tres tamen non primis his ablatis, sed triangulo primo: possibile enim est & aliquam figuram esse, & hoc, quod est finibus claudi esse, utputa si qua fuerit quadrilatera: tres autem angulos non haberet duobus rectis aequales, sed quatuor: ob id autem qd & triangulus in figura contineatur, accidit, ablata figura simul aterri & illud. Anima duerte tamen circa hac quod Iuniorum, alijs sunt, qui arbitrantur Aristoteles, velle assignare regulā, per quam vniuersale prædicatum cognoscatur, alijs vero, per quam vniuersale subiectum. Sed quoniam non potest sciri vniuersale subiectū, quin vniuersale prædicatum cognoscatur, nec contra sciri potest vniuersale prædicatum, quin vniuersale subiectum intelligatur, videtur mihi ex Aristotele, regula utrumq; haberi. Pro intellectu ergo regulā propo- nti questionem trimēbrem, & inquit. {Vtrum autem secundū quod est triangulus, aut secundum quod est Isochelis: hoc subaudi quod est habere tres in sit. huc est prima questionis pars, deinde subscribit secundam, & inquit. {Et quando primum, subaudi hoc quod est habere tres inest, utrum semper, an seruatis quibusdam. Deinde subscribit tertium, & in- suess. sup. Post. E quit,

Accidens imme-  
diatum ali-  
cui, qd ad  
eius remo-  
tionem seu  
ponem remouet, vel  
ponitur, est  
vle demon-  
stratum.

Sed videli-  
cet.  
Non  
An.  
Comen. 63.

Regula.

P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

**Ad hoc qd**  
aliquid pd  
catum ali  
cui subiecto  
vliter insit  
tria requi  
runtur.

quit, & cuius vniuersaliter est demonstratio. QuoE  
vero ad verba attinet, Animaquerte, q̄ tria requi  
runtur ad hoc (vt aliquod prædicatum alicui subie  
cto vniuersaliter insit.) Primum quidem, vt ipso re  
moto, remouetur: & propterea querit Primo,  
vtrum aut secundum quod est triāgulus, aut secun  
dū quod est Isocheles insit, nam si secundum quod  
tale inest, ipso remoto non erit. Secundo requiri  
tur, vt ipso posito ponatur, & propterea secundo  
loco querit, & qn̄ primū sit quod ipsum inēt. Nā  
si primo secundum quod ipsum inēt, ipso posito  
tale prædicatum inēt: Tertio requiritur, vt ipso po  
sito & remoto immediate illud ponatur, & remoue  
tur. Et propterea tertio loco querit, & cuius  
vniuersaliter est demonstratio. n.n. alicuius vniuer  
saliter est demonstratio, illud erit quo posito & re  
moto immediate prædicatum ponitur, & remoue  
tur. Per quas cōditiones, hoc quod est h. bare tres  
vniuersaliter inēt triangulo. Primo, quia triangulo  
remoto nulli eius speciei competit. Ecundo, quia  
eo posito, ponitur: & per hoc differt à figura. Ter  
tio, quia licet remota figura, remouetur, & positis  
osibus speciebus ponat hoc nō est immediate: quia  
positis speciebus ponitur illud, sed non primo: F  
sed pro quanto ad illas sequitur triangulum esse.  
Similiter negata figura, non erit illud, sed non pri  
mo, quia oportet vt negetur triangulus. ergo vni  
uersale prædicatum est qn̄ illo remoto, remouetur,  
& eo posito ponitur: & ipso sive proposito hue re  
moto immediate ponitur vel remouetur, hac ra  
tione triābreni questionem proposuit. Deinde  
soluit questionem: & primo rindet ad secundum mē  
brum & inquit. § Dico, subaudi q̄ inest alicuius secun  
dum q̄ ipsum primū, quando remotis inest pri  
mo, hoc est, qn̄ remotis speciebus quod inest omni  
ni. Primo, in. It. Vtabilis Isochele & æneo trian  
gulo, insunt duo recti. Quare triangulo primo in  
est inest dico primo ipsi triangulo, sed ipso æneum  
esse remoto, & ipso Isochele remoto. Deinde quā  
rit tertium membrum, An videlicet ipso posito &  
remoto immediate, remouetur vel ponatur: & le  
ge non interrogative pro ne, vel an, hoc modo. Sed  
an figura, aut ipso termino vel terminis claudi re  
moto, remouetur ipsum habere tres. innuit so  
lutionem quasi dicens, dico q̄ remota figura, illud re  
mouetur, non tamen illis primis & immediate re  
motis: Nam (vt. Themistius supplevit) si possibile  
esset illis ablatis, retransire triangulū, adhuc rema  
neret ipsum habere tres: Nam ablatis illis, pro tan  
to auferatur habere tres, pro quanto auferatur trian  
gulus: deinde iterum querit primū membrum,  
& dicit. Quo igitur primo, s. affectio illa auferatur,  
non rñ. let, sed vult solutionem esse subaudiendā,  
vñ. elicit, q̄ triangulo ablato primo, affectio illa au  
feratur. Concludit tamen ex solutione subaudita  
solutionem totius questionis, & inquit. § Si itaq;  
triangulo ablato effectio illa auferatur, Tunc sequi  
tur q̄ illa affectio & secundum hoc, s. hunc triangu  
lum inest alijs, & huius trianguli vniuersalis erit de  
monstratio. Ex his patet quid sit subiectum vni  
uersale, & quid prædicatum vniuersale. est. n. subiectū  
vniuersale, quo posito ponitur, & quo remoto re  
mouetur primo & immediate. Dico quo posito po  
nitur. propter genus: non enim figura est primū  
subiectum, qn̄ non ea posita ponitur affectio illa.  
Dico & quo remoto remouetur, qn̄ species trian  
guli non est subiectū primū, non enim specie re  
mota, passio il la remouetur. Dico primo & imme  
diatē: qn̄ nec omnes species simul iunctae sunt su  
biectum primū. non enim ipsis positis affectio  
illa immediate ponitur, sed pro quanto ad eas po  
sitatis sequitur triangulum esse, & eis remotis ren  
uetur triangulus. Sed dices fortasse, si ita esset (vt  
Arist. inquit) i unc vniuersale nō esset nisi prædica  
tū secundi modi. Affectio. n. vniuersalis non prædi  
catur, nisi de suo subō secundo modo per se. Et sic  
hac nō essem vniuersalia, videlicet aīal, aīal ratio  
nale, & oīno neq; genus de specie, neq; differentia  
de specie, nec definitio de definito. Themistius {vt  
superius diximus} cōcedit totum. assertit enim vni  
uersale prædicatum esse solum illud, quod secundo  
modo prædicatur: & sic nec genus, nec differentia,  
nec definitio de specie prædicatur vniuersaliter. Aīal  
roes vero distinguunt d̄ples prædicatum vniuer  
tale. Alterū quod prædicatur tantū, & nō inhāret subie  
cto. & sic prædicata primi modi possunt dici vni  
uersalia, m̄odo immediate prædicentur, vt animal  
de homine, quia per se prædicatur, & non per me  
dium. Alterum quod prædicatur & inhāret, hoc est  
prædicatum secundi modi, & de hoc posuit Arist. Aüerra.  
regulam. Et hoc appellat Philop. Simptoma. Qua  
re dicere possimus Arist. descripsisse affectionē,  
qua vniuersaliter inhāret. Superius autem prædi  
catum, quod vniuersaliter prædicatur: & sic conce  
do nullum prædicatum primi modi esse vniuer  
talem affectionem, vt Arist. hic loquitur, licet possit dici  
vniuersale prædicatum. Hæc de vniuerſali.

G Si igitur demonstrativa scientia ex principijs est ne  
cessarijs. Q uod enim quispiam scit id fieri nequit, vt aliter  
se habeat. Ea vero, qua per se rebus insunt, necessario co  
petunt. Nam quedam insunt in eorum, quibus competit  
ratione, quedam in sua res eas habent, de quibus dicunt  
ur. quorum alterum oppositorum inest necesse est patet  
ex talibus quibusdam ratiocinationem constare. Omne  
namque quod inest, aut hoc pacto, aut per accidens com  
petit, accidentia vero non sunt necessaria.  
Si igitur est demonstrativa scientia ex necessarijs prin  
cipijs: quid enim scitur impossibile est aliter se habere, qua  
autem per se sunt, necessario insunt rebus. Hac enim in  
sunt in eo quod quid est, quibusdam hec insunt in eo quod  
quid est prædicantibus de ipsis, quorum alterum oppo  
sitorum necesse est inesse. Manifestum igitur quid ex talib  
us quibusdam vtq; sit demonstrativa syllogismus. Om  
ne enim aut sic inest, aut secundum accidēs. Accidentia  
autem necessaria non sunt.

Cum declarasset quid vniuersale sit, & quid per  
se, & quid de omni, nunc (vt Philopon. inquit) de  
scendit ad docēdum, qua nam h̄nt necessaria pro  
positiones, ex quibus demonstrativa problemata  
syllogizabamus. Et ponit secundum Philoponum  
hanc conclusionem, demonstrationes sunt ex his,  
qua sunt per se. Verum circa modum proceden  
di Arist. aliter Philoponus, aliter Themistius ex  
ponit. Themistius enim syllogismum textus Cate  
gorice, componit hoc pacto: Demonstrativa sci  
entia est ex principijs necessarijs, & qua non possunt  
aliter esse, ea:qua sunt per se, necessaria sunt:igitur  
ex

Comē. 44.

Syllogism⁹  
tex.  
Themist.

Ad. 1.

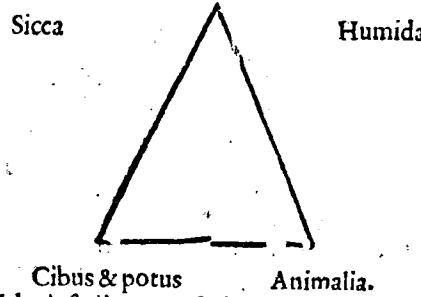
Cap. 141  
Solutio.  
Themist.  
Ex puris af  
firmaciis  
quo fiat syl  
logism⁹ in  
secunda fi  
gura.

A R G Y .  
Tex. 15.  
Demō est  
ex necessarijs que p  
lein primo  
vel secundo  
mō insunt.

ex  
§ Si  
pri  
est n  
bus.  
sunt  
dem  
cund  
cess  
dat c  
busd  
Han  
huic  
stan  
ex c  
qua

R  
basti  
stot.  
& sic  
figur  
exclu  
Ois  
Et sic  
nis d  
demo  
prōp  
beret  
di &  
causa  
de te  
rifib  
mal:  
hom  
prim  
test.  
per se  
nece  
ne ne  
denti  
ria, in  
hoc e  
nece  
saria.  
tra m  
nale a  
tur so  
Cyg  
accid  
logism  
diuisi  
rius p  
omne

**E**x his quae sunt per se demonstrativa scientia est. inquit. **S**i igitur est demontrativa scientia ex necessarijs principijs, quae impossibile est aliter se habere, haec est minor: quae vero per se sunt necessaria insunt rebus. Aliqua quidem enim in ipso quod quid est insunt, ut praedicata primi modi, alta in ipso quod qui dem insunt praedicantibus de ipsis, ut praedicata se cundi modi: quorum alterum aut oppositum necesse est inesse, ut diximus supra. Hec est maior. dat conclusionem dicens. Manifestum est ex his qui busdam utique erit demonstrationis syllogismus. Hanc rationem al qui cauillantur: & comparant huic, si animalium corpora ex siccis & humidis constant, Cibus & potus siccum & humidum est. Ergo ex cibo & potu corpora animalium constant. Hac questionem contra Arist. I hemist. facit hic.



Cap. 141

Solutio.  
Themist.

Ex puris affirmatiuis quo fiat syllogismus in secunda figura.

A R G Y.  
Tex. 15.  
Dem. est  
ex necessarijs quae &  
se in primo vel secundo modo insunt.

Com. 64.

Syllogismus  
Themist.

Ad. 1.

Redit ipse dicens. Sed vir sapientissime non probasti sola cibum & potum esse humida siccae. Aristoteles. vero sola ea esse necessaria primum ostendit, & sic vult Themistius syllogizari posse in secunda figura ex duabus affirmatiuis, quando maior est exclusiva. Verbi causa. Tantum animal est risibile. Ois homo est risibilis: igitur ois homo est animal. Et sic arguit Aristoteles. sola per se sunt necessaria: omnis demonstratio est ex necessarijs: igitur omnis demonstratio est ex per se. Instantia non est ad propositum: vbi enim esset ad propositum, deberet esse haec, tantum cibus & potus sunt humili & siccii, quae falsa est. Huius Themistij praecipua causa est, quia exclusiva conuertitur ad uniuersale de terminis tristis. Hec enim, tamen animal est risibile conuertitur in hanc, omne risibile est animal: cui addo, omnis homo est risibilis: igitur omnis homo est animal. Nam facta hac conuersione sit prima figura, & sic in syllogismo Aristoteles fieri potest. sed dices haec exclusiva est falsa: videlicet sola per se sunt necessaria, cum multa per accidentis sunt necessaria. Ideo probat illam exclusivam, omne necessarium aut per se, aut per accidentem: sed accidentia non sunt necessaria: igitur sola per se sunt necessaria. inquit. Oe. n. subaudi necessarium vel sic inest, hoc est per se, aut secundum accidentem: sed accidentia non sunt necessaria. igitur subaudi sola per se sunt necessaria. Sed contra ambigues, ut contra formam, & contra materiam, formam quidem: nam oea aial, aut rationale aut irrationalis: sed aial non est irrationalis: igitur solu rationale est aial. Secundo albedo nūi & Cygno, nigredo Ethiopi necessario insunt, & tamē accidentia sunt. Ad haec dici potest ad primum syllogismum illum Aristotelem esse hypotheticum diuisum, vbi arguitur à destructione totali alterius partis ad exclusivam alterius, unde sic veleret, omne alia, est rationale, vel irrationalis: sed nullū

A animal est irrationale. Igitur solum rationale est animal. Er haec regula nullam patitur instantiam & hoc modo Aristoteles. Arguit: omne necessarium aut per se, aut per accidentem: sed nulla accidentia necessaria sunt: igitur sola per se sunt necessaria: & haec erat maior syllogismus. Aristoteles. Ad secundam I hemist. (vt mihi videatur) talē innuit distinctionem: quod videlicet, necessarium duplex est: ut simpliciter, & est quoties respectu omnium, quibus competit necessarium cōpetit per illius naturam, ut risibile: quibuscunque, n. cōpetit, semper necessarium cōpetit. & de hoc Aristoteles loquit, ut quod sola per se sunt necessaria, videlicet simpliciter. Alterum necessarium secundum quid, ut albedo nūi necessario inest, non tamen respectu omnium, quibus inest: quia non respectu parentis, & sic potest necessarium esse accidentes, & sic Aristoteles. vult nullum accidentis esse necessarium simpliciter, videlicet respectu omnium eorum, quibus cōpetit, ut patet. Non esset alienum dicere, quod nec albedo nūi, nec nigredo coru necessario insunt. Sed bene corus nigredini necessario subest, & nūi albedini: quandoquid haec necessitas non ex parte accidentis est sed subiecti: quod necessario illi subest. Bene igitur Aristoteles accepit nullum accidentis esse necessarium quandoquidem necessarium est ex parte subiecti, non sicut quae per se insunt, necessario insunt ex parte eorum, ut patuit in capitulo eorum quae per se. Haec ex Themistio paraphrase. Philoponus vero vult, quod Aristoteles conclusionem propositionem probet hypotheticus syllogismo hoc pacto. Si demonstrationes ex necessariis: necessaria vero sola que per se: ergo demonstratio est ex his quae sunt per se. Quod demonstrationes sint ex necessariis, probauit, quoniam quod scitur, impossibile est alterum se habere, & ita oportet ut demonstretur ex his, quae non possunt alterum se habere: qualia sunt necessaria: Quod vero sola per se sunt necessaria, iterum probat: quoniam eorum, quae per se insunt, haec insunt in eo quod quid est, ut praedicata primi modi: quibusdā vero insunt in eo quod quid est praedicatis de ipsis, ut praedicata secundi modi: quorū subaudi aut ipsum aut alterum oppositorum necessarie est in esse, ut superius diximus. Duximus. n. secundum secundi modi esse necessarium, vel quia ipsum necessarium inest, vel quia disiunctio oppositorum necessarium inest, ut par vel impar. ex his dat conclusionem, & dicit, quod manifestum sit ex talibus quibusdā fieri demonstrationum syllogismum. Et quia quis posset dicere non sola ea, quae per se sunt, esset necessaria, quoniam multa accidentia per se sunt ostendit, quod sola quae per se sunt necessaria sunt: & dicit: quod omne praedicatum aut sic, si per se inest, aut secundum accidentem inest. Accidentia aut subaudi nulla necessaria insunt, nisi secundum quid ratione subiecti, quod alicui eorum necessario subiectur. Quo ad syllogismi formam: hilopon dicit, quod in tali hypotheticus syllogismo duo quedam antecedentia assumuntur Aristoteles, quorum alterum est, quod demonstratio sit ex necessariis, alterum vero, quod sola ea, quae per se sunt, necessaria sunt: ex quibus simul copulatis, conclusio ea sequitur, quae est, quod ex his, quae per se sunt, sunt demonstrationes. Nec alienum est quod ut Philippon, inquit. In aliquibus syllogismis duo assumere antecedentia copulata, & hoc quando ex uno solo

Ad. 2.  
Necessarium  
duplex.

Accidentia  
nō sūi, sed  
subiecti rō  
ne necessaria  
tūns.

POSTERIO ANALITICO.

conclusio non sufficienter sequitur. Fit autem syllogismus ex duplice antecedente potissimum quando est hypotheticus, ut alibi dictum est. Et (ut Philoponus inquit) Aristoteles probauit utrumque antecedens. Primum quidem, quod ex necessariis demonstratio sit, & hoc statim possum probat, & inquit: quod enim scitur, impossibile est aliter se habere. Nam (ut Philopo. inquit) scimus non solum conclusiones sed etiam propositiones per quas conclusionem cognoscimus. Si enim non haberemus scientiam propositionum, neque conclusionis intentionem habere poterimus. Quare, si conclusio est necessaria, propositiones sunt necessariae, aliter necessarium ex non necessariis demonstraretur. Secundum vero antecedens erat, quae vero per se insunt, necessario insunt rebus, & iterum hoc statim possum probat: & inquit: Hæc enim in ipso quid est insunt, scilicet ut predicata primi modi quibusdam hec insunt in eo quod quid est praedicantibus. ut predicata secundi modi modo ita est, quod tam predicata primi modi, quod predicata secundi modi necessario insunt rebus quarum sunt predicata. Quod quidem predicata primi modi necessario insunt rebus, pater: quoniam definitorum pars necessario inest rei, cuius est. Quod vero predicata secundi modi necessario insunt rebus, probat ex eo: quoniam vel ipsa, vel eorum opposita necessario insunt, vel (ut Philopo. inquit) probat hoc modo: oē, n. inquit, aut ita inest, s. per se secundum priores modos per se, aut per accidens, quod aut non per accidens inest, ex necessitate inest: quod vero per se inest non per accidens inest. Igitur quae ex necessitate insunt, per se insunt. Et dicit Philopo. quod syllogismus potest fieri Categoricus hoc modo, Omnis demonstratio ex necessariis: necessaria sunt per se: Igitur omnis demonstratio est ex his, quae sunt per se. Verum Aristoteles Categoricum non fecit, quoniam tunc esset ex duabus affirmatiis in secunda figura: & sic faceret figuram in syllogizabilem. Et propterea Philopo. voluit, quod syllogismus sit hypotheticus ex duabus antecedentibus, & uno consequente, & sic hoc pacto componetur, si demonstrativa scientia est ex necessariis principiis: necessaria vero sola quae per se rebus insunt: demonstratio ergo ex his, quae sunt per se. Modo, syllogismus hypotheticus potest esse necessarius, & in nulla figura, ut opinatur Philopon. Sunt. n. multæ consequentiae necessariae est uno, & pluribus antecedentibus quæ non sunt in aliqua syllogistica figura. Vide vis totius syllogismi hæc est, Si datum sit quod ex necessariis principiis sit demonstratio, & datum sit quod sola ea, quae sunt per se, sint necessaria: datum erit demonstrationes esse ex his, quae sunt per se. Nam idem erit dicere demonstrationes esse ex necessariis, & ex his quae per se. siquidem sola necessaria per se sunt: & quae per se sunt necessariae sunt. Hæc Philopo. Per quæ patet differentia inter expositionem Themistii & suam. Nam Themistius velle videtur syllogismum posse esse Categoricum, sed eo modo, ut dixit, ex maiore exclusiva, Philoponus vero (ut mihi videtur) melius asserti syllogismum esse hypotheticum & non ad Categoricum reducibilem, quoniam est consequentia necessaria ex duplice antecedente. Et tu nota demen- te Philoponi non omnem hypotheticum syllogis-

mum esse reducibilem ad aliquam trium figurarum, licet Boetius dixerit totum oppositum, de quo in libro Priorum.

ARGY.

*Aut igitur ita dicatur, aut hoc principium supponatur, demonstrationem necessariam esse. Et si demonstratum sit quidpiam fieri non posse, ut illud se habeat secus. Ex necessariis ergo constare demonstrativam rationationem oportet.*

*Aut igitur sic dicendum est, aut principium ponentibus quod demonstratio necessaria sit, & si demonstretur, non aliter se habere potest. Ex necessariis igitur oportet esse syllogismum.*

DILVCI.

Text. 16.  
Demfo ex  
necessariis  
est.

Videtur quibusdam, quod Aristoteles velit probare lecunda ratione, quod demonstratio constet ex his, quae per se sunt. Quae expositio neque verbis conuenit, neque conclusione, quam infert, quae est, quod demonstratio sit ex necessariis. Melius ergo cum Philopono dicamus, quod cum probasset demonstrationem esse ex his, quae sunt per se, nunc probat demonstrationem esse ex necessariis. Et tunc legere verba sic. Aut igitur sic dicendum est, videlicet quod demonstratio necessaria sit nulla ratione assignata, sed solum quia ita ab oibus concedatur. Aut sic dicendum est quod vide licet demonstratio sit ex necessariis: nobis principium ponentibus, quod principium est: hoc vide licet quod demonstratur, non potest aliter se habere. Hoc enim principio nobis posito, sequitur quod demonstratio sit ex necessariis principiis. Non non potest necessarium problema, vel necessaria conclusio ex non necessariis demonstrari. Quod Averroes probat per illud Axioma p. p. quod unumquodque tale, & illud magis: quare cum conclusio necessaria sit propter propositiones, propositiones sunt in aliis necessarie. Præterea demonstrationem constare ex propositionibus necessariis dupliciter probari potest, aut definitione ipsius scire, aut necessitate conclusionis, quod demonstratur. Et utrumque probatio est a fine, est. n. finis duplex, intrinsecus eueniens: & extrinsecus accedens: ipsum scire quidem demonstrationis finis est extrinsecus accedens, conclusio vero intrinsecus eueniens. Et ideo Aristoteles probauit prius demonstrationem esse ex necessariis a fine eo, quod ipsum scire, nunc autem probauit a fine, qui est conclusio. Quod autem demonstratio sit ex necessariis Philopon. exponit ex differentia, quae est inter syllogismum & demonstrationem. Nam ex veris quidem, & non necessariis propositionibus syllogismum verum fieri contingit, Demonstratio vero impossibile est. Utputa Socrates ambulat: quod ambulat per crura mouetur: Socrates igitur per crura mouetur. Hic syllogismus est, & quidem ex veris, non tamen demonstratio est: quoniam conclusio neque necessaria est, neque ex necessariis propositionibus. Præterea etiam si necessaria sit conclusio, & propositiones non necessariae, demonstratio est. Utputa Socrates per crura mouetur: quod per crura mouet animal est. Non non hoc patet: Socrates igitur animal est. Non non hoc patet: scire, sed opinari ex contingentibus propositionibus necessariam aliquam conclusionem concludere. Insuper neque ex accidentibus inseparabilibus, quae non vni, & soli contingent demonstratiuns syllogismum sit. Utputa Cygnus candidus: quod candidum est, visus est disgregatus: Cygnus igitur visus est diligenterius. quoniam licet propositiones

Qd demonstratio ex necessariis sit dupliciter probari potest.  
Finis duplex.

ARGY.

H

DILVCI.

Ex necessariis est demonstratio siquidem non necessaria assumet de monstrantem arguitur.

Come. 67.

nes, & conclusio sunt necessariae, non tamen a cidentia vni & soli competunt. Quo vero ad verba attinet, Arist. cum dicit, Aut igitur sic dicendum, non accipit verbum igitur, illatue, sed veluti adversative, vt sit sensus. Sed aut sic dicendum, qd demonstratio sit necessaria, nulla subaudi ratione cogente. aut sic dicendum nouo principio assumpto, videlicet quia conclusio, qd demonstratur necessaria sit, & cum dici: quod demonstratio necessaria sit, per demonstrationem esse necessariam, in tali legit eam esse ex necessarijs propositionibus necessariam conclusionem demonstrantibus.

**ARGY.** Etenim fit vt & demonstrans ratiocinetur ex veris, at non fit, vt ex necessarijs quisquam nisi demonstrans ratiocinationem conficiat. Id enim ipsum iam demonstrationis proprium est.

**DILVCI.** Nam ex veris quidem est, & non demonstrantem syllogizare, ex necessarijs autem non est, sed aut demonstrantem hoc enim iam proprium demonstrationis est. **Come. 66.**

Cum conclusisset, qd ex necessarijs sit demonstratio, & qm aliquia vera sunt necessaria, ergo posset credere ex veris esse demonstrationem. Rndet quia si concedens, qd ex veris sit demonstratio, non tamen ex solis veris, nisi sunt necessariae: & huius tacita solutionis causam assignans, inquit. Nam ex veris quidem est demonstrantem & non demonstrantem syllogizare, ex necessarijs autem, non nisi demonstrationem est: syllogizare: ergo solutio est, concedendo qd ex veris sit demonstratio, non tamen absolute: qm non ex veris contingentibus, sed ex his veris, qd sunt necessaria. Quo vero ad verba attinet Anianduerte, qd Arist. supponit tacitam questionem, quae est, an ex solis veris sit demonstratio: & supponit tacitam solutionem, videlicet ex veris sit demonstratio, non tamen absolute. haec supponens assignat causam tacite solutionis, & inquit. Nam ex veris quidem est, & non demonstrantem syllogizare, & suppetiam demonstrantem, ex necessarijs autem, quae vera sunt, non est syllogizare, nisi demonstrante, haec est ratio tacite solutionis.

**ARGY.** Signo etiam illo patet demonstrationem e necessarijs esse, nam inficiationes aduersus eos qui demonstrare putant negatione necessitatis inferre nos consueamus: aut putantes omnino fieri posse quo res aliter se habeat, aut dispensationis causa contendentes.

**DILVCI.** Ex necessarijs est demonstrationem si quis proposuerit nobis qd haec, vel illa sit demonstrativa propositionis, redargueremus ipsam putamus per hoc, quia prædicatum non ex necessitate subiecto inest. Ecce hoc inquit. Ignum aut qd demonstratio ex necessarijs sit, est: quoniam ei instantias sic ferimus ad opinantes demonstrare, qd non necesse utique sic opinamur, aut omnino contingere dicere, aut gratia sermonis.

**Come. 67.** Secundum Philo. hoc est tertium argumentum qd demonstratio sit ex necessarijs, qm si quis proposuerit nobis qd haec, vel illa sit demonstrativa propositionis, redargueremus ipsam putamus per hoc, quia prædicatum non ex necessitate subiecto inest. Ecce hoc inquit. Ignum aut qd demonstratio ex necessarijs sit, est: quoniam & instantias sic ferimus ad opinantes demonstrare, ferimus dieo instantiam, quia opinamur eam qd non necesse utique sit. Aut omnino opinemur eam contingere aliter se habere, quod item est. Addit; aut gratia sermonis & (vt Philoponus exponit) vult dicere qd non solum qui ad yeritatem respiciunt, contradicunt propositionibus, in quibus non est ex necessitate fuisse prædicatum subiecto, verum etiam, qui litigiosus contentionis

A gratia contradicunt. sape enim & necessaria existente propositione impedimentum præbere volentes, afferunt non ex necessitate inesse. Et sic per sermone contentione intelligit: quasi dicat qd non solum gratia scientie sic instamus, sed gratia sermonis, hoc est contentione.

**EX quibus etiam patet stultos eos esse profecto, qui principia bene sumere putant, si propositione probabilis sit atque vera, ut sophistæ, scire esse dicentes scientiam habere. Non enim ideo propositione principium est, quia probabilis, aut non probabilis est, sed quia primum est ipsius generis, circa quod fit demonstratio, & verum non omne proprium est.**

Planum autem ex his est. Et quoniam stulti sunt, qui opinantur accipere bene principia, si probabilis sit propositione & vera, ut sophistæ, quoniam scire est scientiam habere, Non enim quod probabile est aut non, principium est, sed primum in genere, circa quod demonstratur. Et verum non omne proprium est.

Ex dictis refellit errorem Protagore, qui putabat principia esse demonstrativa, modo sint propositiones probables & vera. Protagoras enim refellens scientiam, Syllogizando supponi principium demonstrationis esse, si sit propriezatio probabilis & vera. Et tunc probauit qd Geometra non scit hoc pacto (vt Philoponus exponit.) Scire est scientiam habere, habere scientiam est scientiam non scire: qui vero noscitur scientiam, noscitur quid ipsa sit. Igitur qui scit noscitur quid scit scientia geometra non noscitur quid sit scientia, geometra igitur non scit. Hoc pacto refellit scientiam. Protagora. Hunc errorem ergo refellit Arist. & inquit. Mani festum autem ex his est: & quoniam stulti sunt, qui opinantur accipere bene principia, si principium, sit probabilis propositione & vera, ut Sophistici autuunt, s. Protagoras, qui destruit scientiam per hoc qd scire sit scientiam habere. Et tu animaduerte qd non totum cauillum expressit, sed quae de illo omni sit, quasi manifesta reliquit. Quod vero errauit, probat, & inquit. Non enim quod probabile est, vel non est probabile principium est demonstrationis, sed adhuc requiritur qd sit verum in genere eo scientia, circa quod demonstratur. Modo non omne verum est proprium, & contrarium ad illud genus, in quo sit demonstratio. Aliquando enim verum est extraneum, & pluribus scientiis comune. Et sic duplicez erat Protagoras. Primo quia principium debet esse necessarium, & non sufficit, vt sit probabile & verum: quoniam probabile & ve-

rum potest esse contingens. secundo quia opertet esse proprium ei scientia, in qua sit demonstratio, & non commune vel extraneum. Tunc ad rem veniens, Philoponus dixit qd Protagoras in suo Cauillo accepit tres propositiones veras. Prima est, qd Geometra scit. secunda vero, qd qui scit, habet scientiam: & haec vtrumq; est vera, & necessaria. Tertia est, qd qui habet aliquid, ut puta scientiam, noscitur quod habet. Et haec non est necessaria, nec semper vera, est tamen probabilis. Amplius, dato qd haec omnes essent verae, & necessariae & non sunt propriæ generi Geometriae. Et sic Cauillus est etiam per extranea. Philoponus approbat hanc Cauilli expositionem, verum assertaliam, quæ mihi etiam non placet.

**ARGY.**

**DILVCI.** Demratio non constat ex probabilibus extra nei gñis sci bilis, vel sci entia. **Come. 68.**

## POSTERIO. ANALITICO.

**A R G Y.** Atq; demonstratum rationacionem ex necessaria est oportere, ex hisce patet. Nam si non est iste sciens, qui non habet eius rationem propter quid est, cuius est demonstratio. atq; fieri potest, ut A quidem ipsum C, necessario competit, medium autem B, per quod illud est demonstratum non sit necessario, his plane, qui talem ratiocinationem extruit, non scit propter quid est, quippe cum non sit illud ob ipsum medium. Nam ipsum quidem fieri potest ut non sit, conclusio autem est necessaria.

DILVCI. Quod autem ex necessarijs oporeat esse syllogismum,  
Tex.C.47.1 manifestum & ex his est. Si enim non est habes rationem  
Non con ipsius propter quid, existente demonstratione, non scieret.  
tingit scire Scit autem utiq. vt A in C ex necessitate insit: B. autem  
necessarijs, medium per quod demonstratum est, non ex necessitate:  
vel ex con non sciet propter quid. non enim est hoc per medium.  
tingenti. Nam hoc quidem contingit non inesse, conclusio autem  
necessaria est.

Comē. 69. Secundum Philo.hoc est tertium argumentum, q̄ deinoltratio sit ex necessarijs. Et hoc proponit,  
Expō. & inquit. { Quod autem ex necessarijs op̄treat  
Philop. esse syllogismum, manifestum ex his est, quæ nunc  
subscribunt, hoc est via & ratione sumpta ex parte  
necessitatis conclusionis. Probat autem deductio  
ne ad oppositum. Nam, si conclusio quidem neces  
faria est, propositiones vero contingentes, contiu  
gens autem est, quod potest non inesse, patet igit  
tur, q̄ conclusionem quidem sciet ex necessitate  
esse, rationem vero & eius & causam non sciet. Si  
quidem propositiones, per quas demonstrantur,  
oēs, vel alteram contingat non esse. Modo, hoc est  
impossibile, qm̄ qui ignorat rationem, non sciet.  
Non igitur contingit demonstrationem ex propo  
sitionibus contingētibus esse, quare ex necessariis  
esse omnino necessitas est. Vnde inquit. { Si enim  
non est, subaudi demonstratio ex necessarijs pro  
positionibus, habens rationē ipsius propter quid,  
existente demonstratione, non sciet: subaudi quod  
quidem est impossibile. Addit autem existente de  
monstratione, quoniam (vt Philopo. inquit) ali  
quorum scientia esse potest, non existente demon  
stratione, vt dignitatum, quarum Scientia esse po  
test, non existente demonstratione. Sed quod de  
monstratio sit, & non sit sciētia, hoc est absurdum.  
Dedicit autem quod dixit, exemplo, & inquit.

Animal		Philoponus		Homo
	A	Ambulans		
	M	Contingens	C	
	B			



Syllogism⁹  
medij con-  
tingētis ad  
cōc. necessa-  
riam.

{ Sit autem utrumque, ut A in C ex necessitate insit, B vero mediū, per quod demonstratum est illud, quod cōcluditur, & per quod propositiones generantur: si non ex necessitate non sciet propter quid. Ut verbi gratia, si quis puraret hominem ex necessitate esse animal propter hanc causam, quia putat hominem ambulare, aut philosophari: & syllogizet hoc pacto, homo philosophatur: quod Philosophatur,

aīal est: homo igitur animal. Qm̄ medium terminum contingentem accipit, contingens vero, potest & non inesse. Si igitur hoc supponatur non inesse, sciet quidem q̄ homo ex necessitate sit animal, rationem tñ propter quā est animal, non sciet medio termino ablato, & sic ille met idem & sciet, & non sciet: sciet quidem per suppositionem, non sciet aut̄, propterea q̄ contingētes acceperit propositiones, & hoc subscriptit, & inquit. § Non enim est hoc per medium, nā hoc quidem contingit nō inesse. Est enim contingens, quod potest non inesse. Conclusio autem necessaria est. Vnde Therñ. Siquis in hōe propterea cōtineri aīal credat, quia deambulat: rem quidem necessariam cognosceret, hoc est in hōe contineri animal, sed rationem q̄ animal in homine contineatur, ignorat. Sed dubitabis. Primo, quia propositionibus positis in figura, necesse est aliud evenire per ea, quæ posita sunt, Primo Priorum, igitur positis A de B, & B de C, necesse est ponit A de C: Igitur quouis modo sit medium, seruata figura semper conclusio erit necessaria sequens. Dici potest, q̄ ex contingentibus conclusionis aliqua necessario sequitur qm̄, non aut̄ propter quid necessitate simpliciter. Ut dato q̄ omne volans sit aīal, & q̄ equus volet, sequitur necessario ex suppositione qm̄ oīs equus est animal, Tinet propter quid, quia siue medium sit, siue non, semper omnis equus est animal. Secundo querunt. Vtrum aliquo pacto contingens esse possit causa necessarij, & quare non propter quid. Auer. solu. innuit, asserēs semper ipsum propter quid esse, quo posito ponitur id cuius est, & quod non contingit aliter se habere, & quoniam illius est causa modo hæc contingenti rei non competitunt. Bene tamen contingētes esse potest rei necessariæ, causa per accidens, vt album causa, qua homo risibilis est, valde per accidens. Tertio dubitabis, nam vulnus est causa mortis equi. cōstat hanc esse rem z. dubō.

Vulnus est causa rei mortis, & per se  
perpetua, cum equus perpetuo remanebit mor-  
tuus. Quodam dixerunt vulnus esse causam per ac-  
cidens transmutationis, quæ per se est causa perpe-  
tuæ mortis. Sed hæc solutio stare non potest, qm̄  
quæritur de transmutatione ipsa. qm̄ vel transmu-  
tatio ipsa erit contingens, & tunc vt prius, res con-  
tingens causa erit rei necessaria. Sin aut̄ est neces-  
saria, tunc vulnus res contingens causa erit trans-  
mutationis: quæ est res necessaria: & sic idem quod  
prius. Propter hæc alij singunt, qd̄ transmutatio sit  
causa necessaria, licet sit res contingens. Est enim  
H necessaria causa, quia ea posita ponitur mors. Et  
nec istud videtur bene dictum: quoniam si ideo  
transmutatio dicitur necessaria causa hypothetice,  
quia ea posita, ponitur mors: etiam vulnus dicetur  
causa necessaria hypothetice, quoniam eo posito,  
ponetur & mors: quod ipsis negant. Præterea nec  
videtur transmutatio alia à morte. Qm̄ vel mors  
est ipsa priuatio, vel aliquis habitus. si priuatio, nul-  
lam habet causam, finautē habitus, tunc nō differt  
à transmutatiōe. Dic̄ potest vno modo qd̄ mors sit  
priuatio, & sic non habet causam nisi per absentiā,  
vt dicitur Primo Physicorū: & hoc pacto Egidius  
respondere videtur. Aut dici potest, vt Auerroes  
dixit: contingens esse causam rei necessariæ per acci-  
dens, non autem propter quid, & per se.

Pre-

**ARGY.** *Preterea si quis nunc nescit, rationem habens, & saluus est resalua, neque oblitus his, neque prius sciebat:*  
**DILVCI.** *Amplius si aliquis nescit nunc, habens rationem, & saluus, salua re, nec oblitus, neque prius sciuit. Corrum patitur autem utique medium, si non sit necessarium, quare habebit quidem rationem, saluus salua re, nescit autem. Ergo nec prius sciuit.*

**Cōmē. 70.** Secundum Philo. hoc est quartum argumentum quod demonstratio sit ex necessariis. Et Philoponus magis ad sensum quam ad verba componit rationem hoc modo, si demonstratio sit ex contingentibus qm̄ demonstratio non potest aliter se habere, contingens vero possibile est non esse: si sup ponamus quod est contingens, non esse, accidit prius scientem neque corruptum, neque oblitum, neque re ablata, non esse scientem: quod est ridiculū. Vnde dicit. § Amplius, si aliquid nescit nunc s. postquam facta est mediablatio, sequitur subaudi, quod habens rationem, hoc est conclusionem & saluus salua re, s. conclusione, nec prius quam medium deleretur, scierit. Vis ergo rationis est, si medio deleto, aliquis nescit, sequitur, eo & re salua, & non oblitio, nec prius sciuisse: dicebatur prius scire, ergo idemmet dicetur sciens, & non sciens. Quo vero ad verba attinet. Tria sunt (vt Philo. inquit) cognoscens, cognitio, & quod cognoscitur. Modo cognitio deletur, aut ipso cognoscente deleto, aut ipso cognito deleto, propterea absurdum est ratione atque cognitionem deleri nec conoscente ipso nec re cognita deleta. Quid vero id quod Arist. in tulit. sequatur. Philoponus ostendit exemplo, vt puta. Siquis syllogizaret hoc modo; homo geometriza: quod geometriza animal est: homo igitur animal est. Si ita syllogizans putaret demonstrationem habere, quod homo sit animal per hoc medium, quod est geometrizare, qm̄ geometrizare ex contingentibus esse supposuimus: contingens autem potest & non esse, destruatur geometrizzare: contingens enim est quo non existente necessario, posito autem, nullum sequitur impossibile. Si igitur geometrizare destruatur, accidet salua re, scilicet hominem esse animal, & cognoscere, & non oblitio quod homo animal sit, non vltierius demonstrative scire, quod homo animal sit. Propterea, cōcludit. Corrum patitur autem meq̄iam. Sif secundum te non sit necessarium, quare habebit quidem rationem, hoc est conclusionem: quod homo sit animal, Saluus, re, quam scit, salua, nescit autem, quia causa & medium ablatum est. Propterea sequitur, quod nec prius sciuit. Hac (vt mihi videtur) est Phi. expōsitiō. Fortasse tñ. Arist. refellit vnam tacitam solutionem. Dicebat enim quidam quod per medium contingens conclusio necessaria sciri possit, vt per geometrizare, quod homo sit animal. Et ad rationem Ari. quam prius attulit; dicebant, quod tandem scimus, quamdiu medium illud sit positum in esse, cum vero deleretur, non scimus. Contra ergo hanc tacitam solutionem obiicit Arist. hoc modo, Si nescimus ipso deleto, nec prius ipso stante sciebamus. Vnde inquit. Siquis non habens rationem & ipso medio, subaudi delecto, ne scierit, sitq; saluus salua re, nec oblitus. nec prius, hoc est antequam medium deleretur, sciebat. Et hoc particuliarius resumens, inquit. {Corrum patitur autem uti-

A que medium si non sit necessarium, si enim est necessarium, corrumpi non potest. Quare habebit quidem rationem, s. conclusionem, saluus, salua re, nesciet autem ergo nec prius sciuit. Hæc est secunda expositio. Tu vero melius considerabis. Nam verba hæc obcurissima sunt.

**Quod si medium non est corruptum, fieri vero potest vt corrumpatur id, quod accedit, erit possibile atque contingens. sed vt his sciat, qui sic se habet, fieri minime potest.** **ARGY.**

**Si vero non corruptum est, contingit autem corrumpi, quod accedit utique erit possibile, & contingens. Sed est impossibile sic se habentem scire.** **DILVCI.**

Hic secundum Philo. refellit tacitam responsionem ad argumentum proximum. Dicere enim posset quis demonstrationem ex contingentibus esse. Supponendo tñ saluari contingens & non destruimodo nihil prohibet ex eis, quæ sunt fieri demonstrationem. Ad hoc obuians dicit, quod & si nunc nondum destruatur, attamen contingit destruere eo quod talis sit contingentis natura. Et ita si non nūc primo id acciderit absurdum, quod quidem diximus, videlicet scientem saluatum, & re saluata, & obliuione non superueniente non vltierius esse sciēt: propterea quod saluetur contingens, attamen possibile est hoc accidere post hæc: & si supponamus nunc contingens non destruere. Si igitur destruere contingenti accidat absurdum, id inquam non seire saluata, & re, & cognoscere, & cognitione, que igitur antequam corrumpetur contingens, sciebat. Impossibile enim est ex scire transumtari non vno trium corrupto deperditioque, aut cognoscere aut eo quod cognoscitur, aut cognitione. Vnde inquit. {Si vero mediū per qd̄ sciebamus contingens existens non corruptum est, contingit autem corrumpi, vt est contingentis natura. Quod accidit utique videlicet absurdum in dictis suppositionibus. quod quidem est scire aliquod mox trasmutari in non scire neque corrupto cognoscere, neque eo quod cognoscitur, neque cognitione, erit possibile & contingens. sed est impossibile sic se habetem scire. ergo est impossibile id, per quod sciebamus esse contingens. Animaduerte, quod terminum medium corrumpi potest intelligi secundum formam tantum, hoc est secundum significationem, & secundum formam & materiam, hoc est secundum significationem formalem & materiam (vt Sorticolæ dicunt) Verbi causa demonstratur animal de homine per illum terminum medium quod est deambulans, dico quod ille terminus, deambulans, corrumpitur secundum formam & materiam, si penitus auferatur, & eius loco ponatur ille terminus Philosophus. Nam terminus omnino esset corruptus, & quo ad materiam ipsam, hoc est terminum ipsum, & quo ad formam hoc est significationem. Si autem desinatur ipsum deambulans, quo ad præsentaneam significationem ita vt quod ponebatur deambulare, non deambulet, tunc terminus erit destrutus quo ad formam, non quo ad materiam. Propterea Arist. obiicit, si vero non corrumpitur, sed cōtingat corrumpi ita vt desinat esse quo ad præsentaneam significationem, absurdum quod accidit ex dictis suppositionibus, erit possibile & contingens. Modo hoc est,

Mediū cor  
rumpi pōt  
intelligi du  
pliciter,

## POSTERIOR ANALYTICO.

impossibile, qm est impossibile sic se habentem sci re. Sed dubitant, qm hieri potest: vt vna conclusio pluriis nedijs demonstretur, & ita vno illorum penitus corrupto, potest sciri adhuc. Egidius fulgens asserit demonstrationem potissimum, de qua loquitur Arist. sumere pro medio oia genera caufarum. Contra cuius solutionem Neoterici obijciunt, quia vt dicitur secundo huius, per vnumquod que genus causae seorum contingit demonstrari, & quidem propter quid, quæ demonstratio secundum h. est propter quid. Propterea fingunt tot demonstrationes scientias fieri, quot media esse possunt, & quod quoties medium deletur: toties scientia qua ex illo medio emergebat deleretur. Ego vero dicerei cōclusionem posse demonstrari medio de specie in speciem euatiato, seruata tñ vnitate generis, non autem de genere in genus euatiato. Vetus variaretur de esse praesentaneo ad esse in potentia, de contingentia ad necessarium, aut de necessario ad contingens: & qm plura illa media oia sunt eiusdem generis: qm necessaria, & de inesse, & propter quid, ideo potest omnibus illis conclusio demonstrari. Quia vero medium quod erat de inesse, variatur genere à seipso cum accipiatur de possibili, ideo conclusio illa eadem ipso de leto secundum inesse nō potest remanere. Tu vero si melius habes melius dicas. Philopo. vero breuius aliter probat demonstrationem esse ex necessariis. Nam si scire solummodo est, qn rem cognoscimus, & causam ipsius, & quod non contingat alter se habere: causa vero conclusionis propositiones sunt Impossibile igitur est ipsas aliter se habere: quod autem impossibile est aliter se habere, necesse est ita se habere: necessarias igitur oportet esse syllogismi propositiones. Verum hæc probatio non ad verba est, vt intelligenti patet.

Probó Phi. si melius habes melius dicas. Philopo. vero. breui-  
bus aliter probat demonstrationem esse ex neces-  
sarijs. Nam si scire solummodo est, qn rem cogno-  
scimus, & causam ipsius, & quod non contingat ali-  
ter se habere: causa vero conclusionis proposicio-  
nes sunt Impossibile igitur est ipsas aliter se habe-  
re: quod autem impossibile est aliter se habere, ne-  
cessere est ita se habere: necessarias igitur oportet est  
se syllogismi propositiones. Verum hæc probatio  
non ad verba est, vt intelligenti patet.

**A R G Y.** Cum igitur conclusio necessaria est' nihil prohibet medium necessarium esse, per quod fuit probata. Fieri namque potest ut necessarium ex non necessariis etiam concludatur, & perinde atque sit ut verum concludatur ex falsis. At cum medium est necessarium, conclusio quoque necessaria est, quemadmodum & ex veris infertur semper conclusio vera.

**D I L V C I .** Cum igitur conclusio quidem ex necessitate est , nihil prohibet medium non esse necessarium per quod demonstrata . Est enim necessarium & ex non necessariis syllogizare , sicut & verum ex non verbis . Cum autem medium ex necessitate est , & conclusio est ex necessitate , sicut ex verbis verum ex necessitate est semper .

**Ex non necessarij sequitur necessarij ex necessarijs aut nō nisi necessarij.** Cū ostendisset nihil posse demonstrari nisi ex necessarijs, nunc vult ostendere quod non ita sit afferendum de syllogismo. nam poteſt ex non necessarijs necessarium syllogizari, ex necessarijs autem non contingens, sed non nisi necessarium syllogizari potest. Ostendit autem hęc de syllogismo, qm̄ quis posse credere (vt Phi. inquit) Aristo. superflue ostendisse, quæ dixit de ipsa demonstratione. Nō enim alicui dubium videri potest si conclusio demonstrationis sit necessaria, quin propositiones, quæ hanc concludunt, necessaria sint. Iccireo vult nūc ostendere quod non superflue illa explanata sunt. Nam quod demonstrativa conclusio necessaria sit, oninjbus patet; quod vero necessaria non.

E nisi ex necessarijs demonstretur, non facile patet.  
Possibile enim est ex non necessarijs necessarium concludere: & quia ita est de syllogismo ideo posset credi quod de demonstratione ita sit: hac de causa declarat de syllogismo non esse ita, sicut de demonstratione, & absigant duas conclusiones, quarum primam ponit dicens. Cum igitur conclusio ex necessitate est, nihil prohibet medium non esse necessarium, per quod demonstrata est & accepit verbum demonstrata pro verbo syllogizata. Quod patet per haec quae subscriptibit. § Est enim necessarium & ex non necessarijs syllogizare: Sicut et verum ex non veris est syllogizare: ecce quo demonstrare pro syllogizare accepit. Hac est prima conclusio. Quod autem ita sit, Philo. etiam exemplo ostendit, nam si hodie pluvia est, pluie existente, cœlum mouetur, hodie igitur cœlum mouetur, sic syllogizando, concluditur necessaria conclusio: non tamen ex necessarijs propositionibus. quod etiam ex non veris, verum concludatur, patet hoc exemplo, quia sequitur, Homo lapis, lapis substantia homo igitur substantia. Hec de prima conclusione. Deinde ponit secundam, & inquit § Cum autem medium ex necessitate est, ita ut propositiones sint necessariae: & conclusio est ex necessitate, quod probat argumento accepto ab ipso vero, & inquit § Sicut verum ex veris ex necessitate est semper. Quare sicut ex veris non nisi verum, ita ex necessarijs non nisi necessarium. Ex his l. philo. infert: quod quoniam ex non veris & necessarium ex non necessarijs concluditur: non propter propositionum naturam conclusionem concludi asterimus, sed propter talium extremonrum inter se habitudinem: non enim quia nunc pluie cœlum mouetur, nec quia homo est lapis est substantia: sed haec accidentum propter figuram. At ubi propositiones necessariae sunt, conclusio erit necessaria, & propter propositiones: & propter figuram. Si enim homo ex necessitate animal est, & animal ex necessitate substantia: necessere profecto est, & hominem substantiam esse. Hinc fit: ut ex necessarijs non nisi necessarium sequatur. Quid & propter figuram, & propter propositiones necessarij sequitur. Infert secundo, quod contingens contra Secundum modos se habet cum necessario. Nam propositionibus contingentibus existentibus, potest conclusio contingens, & non contingens: sequi: at propositionibus existentibus necessarijs, conclusio solum necessaria erit. Mouet Philo. hic dubitationem, quid Dubitatione definitione syllogismi sequuntur quod omnis co- Philopo.

clusio necessaria sit. Est enim syllogismus oratio; i-  
qua quibusdam positis, alterum quod a positis ne-  
cessario accidit, & sic velle videtur quod ois con-  
clusio sit necessaria. Ex his vero, quae hic dicit, vel-  
le videtur, quod conclusiones aliquae sint contin-  
gentes. Respondet Philo. esse differentiam inter  
ex necessitate aliquid accidere, & conclusionem es-  
se necessariam. Dicitur enim conclusio necessaria,  
qua secundum sui naturam semper eodem modo  
se habet. Conclupsio vero necessario accedit, quo  
aliquo vel aliquibus suppositis, ex necessitate se-  
quitur. Et sic ad fortinam dicendum oem conclusio  
nem esse necessariam necessitate suppositionis, hoc  
est quibusdam positis, non autem simpliciter hoc

1. priorum  
17. &c. 29  
Solutio a  
quorum.  
Cap. 15.

**Propria su  
luto.**

*Ex fal  
qūo veru  
equitur.*

ARG

DILVC

Ex necess  
rijs non  
si necessari

Comē. 7

A R G

DILVICI  
Conclu-  
non nec-  
faria, nō f-  
quitur e-  
missis ne-  
farijs.

est secundum sui naturam. Dubitant Iuniores, qm̄ A conclusio debet esse semper similis alicui propositionum, vt in prioribus, modo vbi conclusio sit necessaria, & propositiones non necessariae, nū li il larū erit similis. Quidam dixerunt verbum Philosophi verum est in prima figura tm̄, & in illa solum quo ad qualitatem, & quantitatem. Sed ambigua videtur hæc solutio. Nam quantitas semper sequitur minorem extremitatem, qualitas vero maiorem. Præterea Arist. & Aue. vtuntur illa Primo Priorum, in missione necessarij & inesse: volentes quod ex maiore necessaria, minore vero de inesse, conclusio si necessaria: qm̄ debet alteri propositionum assimilari: igitur est vera in omnibus. Quare dicendum regulam esse veram in omnibus figuris, & in omnibus syllogismis: modo. Syllogismi conclusio non necessario tequatur propter figuram tm̄, sed etiam propter propositiones, sicut non est in proposito. Nam ex non necessariis sequitur necessarium propter figuram tantum, & non propter propositiones, & ex falsis verum iterum necessario sequitur, non propter propositiones, sed propter figuram tantum, ideo conclusio non debet esse simili alicui propositionum in talibus.

Propria solutio.

Ex falsis quo verum equitur.

ARGY.

DILVCI.

Nam ita A ipsi B, qm̄ B ipsi C necessario, competit. Igitur & A necessario est ipsi C competere.

Segnū a dea ex necessitate. Et hoc de C, necessarium agitur. & A ipsi C inesse.

Substantia Animal Homo

A B C

Necess. Necess. Necess.

Ex necessariis non nisi necessariis

Necess.

Hic ut Philo. placet) Aristo. epilogus: Sed in epi-

logando addit quasdam disiunctiones non inutiles. Epilogando autem inquit. Qm̄ igitur si scit

demonstratiæ subaudi aliquam conclusionem,

oporet ex necessitate inelit, s. prædicatum eius

in illius subiecto: patet, quod & per medium necesi-

ariū, & propositiones necessarias oportet habere

demonstratiæ. qm̄ (vt dicimus) necessarium non

demonstratur, nisi ex necessariis. Hæc de epilogo.

Postea subscriptit vnam disiunctionem & dicit. Aut

subaudi, si propositiones contingentes fuerint, &

syllogizator scierit esse contingentes, non sciet,

neque propter quid, neque quia necessario

sequitur A C. Ipsi necessario addito, utriusque idem

sequitur. Hæc de secunda conclusione.

ARGY.

Verum fieri nequit, vt cum conclusio non est necessaria, medium necessarij subeat rationem. In ista enim A non necessario ipsi C: si agitur A ipsi B, B ipsi C competere necessario dixerit. & A profecto ipsi C competere necessario concedas oportet: at ipsi competere non eo pacto supponatur.

Sed cum non est necessitate sit conclusio, neque medium necessarium esse possibile est. Sit enim A in C non ex necessitate inesse, in B autem A, & hoc in C ex necessitate, & A ergo in C ex necessitate erit. sed non esse supponatur.

DILVCI. Conclusio non necessaria, non sequitur ex necessitate a' i' id accide & coniunctione tariam.

Cum demonstrasset quod, si propositiones sint necessariae, conclusio debet esse necessaria, nunc quasi conuertit sermonem, & demonstrat, quod, si conclusio non sit necessaria, neque medium necessarium esse possit, & hoc proponit & inquit. Sed cum non ex necessitate si conclusio, neque medium necessarium esse possibile est. Non enim esse potest contingens conclusio, & propositiones necessariae & hoc iterum probat per principium regulatum: quod est dici de oī, & inquit. Sit A in C non ex necessitate inesse, hoc est sit hæc conclusio, contingit omne C esse A, in A autem in sit A, & hæc scilicet B iterum in C in sit ex necessitate: ergo subaudi per dicit de omni, in C erit ex necessitate A: si enim A necessario ipsi B inest, & ipsum B necessario ipsi C, etiam A inerit necessario ipsi C. Est enim de omni dicit, qm̄ nihil est sub subiecto sumere, de quo non predicitur prædicatum eadem conditione addita utriusque diminuente, nec distrahente. sed non esse necessarium A in C supponatur: ergo deductione ad opus sit patet non esse conclusionem non necessariam, & propositione necessarias.

Cum igitur id, quod demonstratiæ quipiam scit, necessarium oporteat esse constat per medium quoque necessarium demonstrationem eius illum habere oportere, vel nescit illud profecto, aut propter quid est necessario, aut esse, sed aut arbitrabitur se scire nesciens, si putauerit ut necessarium id, quod non est necessarium, aut nec arbitrabitur aequo discrimine sane, siue esse per media, siue propter quid est, & per medijs vacantia scierit.

Quoniam igitur si scit demonstratiæ, oportet ex necessitate inesse, patet, quod & per medium necessarium oportet habere demonstrationem, aut non scit, neque propter quid, neque quia necessario est illud esse. Sed aut opinabitur non sciens, si assumat, ut necessarium non necessarium, aut neque opinabitur eodem modo, siue ipsum quia scierit per media: siue ipsum propter quid, & per immediata.

Hic ut Philo. placet) Aristo. epilogus: Sed in epi- logando addit quasdam disiunctiones non inutiles. Epilogando autem inquit. Qm̄ igitur si scit demonstratiæ subaudi aliquam conclusionem, oporet ex necessitate inelit, s. prædicatum eius in illius subiecto: patet, quod & per medium necessariū, & propositiones necessarias oportet habere demonstrationē. qm̄ (vt dicimus) necessarium non demonstratur, nisi ex necessariis. Hæc de epilogo. Postea subscriptit vnam disiunctionem & dicit. Aut subaudi, si propositiones contingentes fuerint, & syllogizator scierit esse contingentes, non sciet, neque propter quid, neque subaudi opinabitur se scire. Deinde addit: aliam disiunctionem: & inquit. Sed aut subaudi si assumat medium ut necessarium, quod reuera non est necessarium, & propositiones ut necessarias esse putat, que reuera sunt contingentes, opinabitur se scire syllogizator, qui vel propter quid, non sciens reuera. Et dixit neque propter quid neque quia, vt Philo. & Themistius adnotarunt: quia syllogismorum alij ipsum quia syllogizant, alij ipsum propter quid. Et eorum, qui ipsum quia syllogizant, alij quidem sunt est immediatis propositionibus, alij vero ex mediatis. Simili ratio ne, & corum, qui ipsum propter quid syllogizant,

alij

DILVCI. Tex. c. 18. Nesciret conclusio necessaria, si medium, non sit necessarium.

Comē. 75. Philopo.

Quare dixit neque propter quid neque quia. Themist. & Philopo.

P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

alijs ex immediatis propositionibus, alijs vero ex mediatis probant. Exempla ponit Phi. Nam hic syllogismus per mediata, quia probat, Luna umbram non facit, umbram non faciens deficit. Luna igitur deficit. Hic vero per immediata: Luna existens in plenilunio umbram non facit: Umbram non faciens in plenilunio deficit: Luna igitur deficit. Syllogismus vero propter quid per mediata est: luna per diametrum est Solis per diametrum vero existens deficit: luna igitur deficit. Hic per immediata: Luna per diametrum Soli existens superatur à terra: quod superatur à terra deficit, luna igitur deficit. Dixit ergo neque propter quid, neque quia: qui duplex syllogismus est, vt pater. Subscribit tertiam disjunctiam, & intellige sic, Aut si propositiones sint contingentes, & ipse syllogizator sciret esse contingentes, neque opinabitur eodem modo neque subaudi sciet. Ideo neque scierit, siue ipsum quia scierit per media, siue ipsum propter qui syllogizet & per immediata. Et accepit (vt mihi videtur) scierit, pro syllogizauerit, vt sit sensus, siue ipsum quia scierit, hoc est syllogizauerit per media, hoc est propositiones mediatas, siue subaudi im mediatas, siue subaudi syllogizauerit ipsum propter quid & per immediata, siue per mediata, utroque modo neque scit, neque opinatur se scire: & hoc quia per contingentes propositiones syllogizat, quas contingentes esse nouit. Concidit autem hæc tertia disjunctua cum prima. Nam licet aliquo modo verbis differat, tñ in substantia concidit cum prima. Vnde diuisio est qui syllogizat necessarium per propositiones contingentes, aut non uit quod, propositiones sint contingentes, & sic neque scit, neque opinatur se scire: aut non nouit eas esse contingentes, sed puta esse necessarias & sic non scit, opinatur tñ se scire, hæc de epilogo, & de disjunctiis additis, quæ additæ sunt ad vberiorum doctrinam, non autem ad necessitatem.

**A R G Y .** Accidentium autem non per se, eo modo quod determinata sunt ea que per se competunt, non est demonstrativa scientia. Non enim fit ut necessaria conclusio demonstretur. Fit enim ut accidentis ipsum non insit. de tali namque accidente loquor.

**D I L V C I .** Accidentium vero non per se, quo modo determinata sunt ea, quæ sunt per se, non est scientia demonstrativa. Non enim ex necessitate demonstrare conclusionem. Accidens enim contingit non esse. De tali enim dico accident. parabilis, quæ non pri  
mo vel secundo modo per se insit.

Cõmen. 76. Cõtinuatio Cum declarasset quod demonstratio & necessaria sit, & ex necessariis propositionibus, & ex his, quæ sunt per se, qm secundus modus eorum, quæ sunt per se (vt hi. inquit), ad inseparabilia accidentia reducatur, ne quis ex hoc putaret vniuer saliter inseparabile accidentis demonstrationem habere, nunc determinat id ipsum, & ostendit quod non est simpliciter omnium accidentium inseparabilium demonstratio, licet semper subiecto insit, sed solù quæ per se subiectis insunt: & hoc proponit & inquit: {Accidentium autem non per se, quo modo determinata sunt ea quæ sunt per se} hoc est accidentium aut non per se, quæ contra distinguuntur accidentibus per se dico, quō determinata sunt ea, quæ sunt per se, qm pluribus modis quam dictū sit, per se accipitur, sed in proposito loquor de accidente, quod non est per se, modo quo accipimus

Eipsum per se. Horum inquam accidentium non per se, non est scientia demonstrativa, nec de his est demonstratio. Sed solum illorum, quæ subiectis insunt per se. Probat hoc: & inquit. Non enim est ex necessitate demonstrare conclusionem, hoc est, dico illorum non esse demonstrationem, qm conclusio quæ ex illis consideretur, non esset necessaria, nec ex propositionibus necessarijs demonstrabilis. & causam assignat, & dicit: {Accidens enim, ex quo subaudi conclusio constare, contingit non esse in subiecto, subaudi, cui inseparabilitate inest. Nam (vt inquit) de tali subeo dico, quod est inseparabilitate subiecto existens, & contingit illi non inesse. Et ita conclusio, quæ ex illo constaret, nequaquam necessaria erit, nec ex necessarijs demonstrabilis. Sed dubitares, nam si accidentis huiusmodi inseparabilitate subiecto inest, semper inest, quod semper inest, non potest non inesse: quod non potest non inesse, necessario inest, quare, si inseparabilitate inest, necessario inest. Et ita talis conclusio, cum sit necessaria, erit demonstrabilis. Philo. dicit, quod licet hec accidentia re ab eorum subiectis substantijs separari non possint, intentione ac intellectu separari possunt: qm & coruus, & æthiops potest albus intelligi, eorum substantia non laesa, sed permanente. Et hoc video, quia non determinate & vni naturæ inest. Nam nigredo potest & coruus, & æquis indifferenter inesse. Et aliter respondet Philo & inquit. Et si æthiopi & coruo inseparabilitate nigredo inest, attamen alijs inesse & abesse per naturam apta est: & quia horum natura contingens est, & non per se rebus existens, demonstratio talium non est, qm non est possibile demonstrare ex necessitate, & per se prædicatum accidentis inesse subiecto substantię. Alia solē. Philo. in.

Dubitatio

Solutio. Philopon.

Alia solē. Philo. in.

Quæ the. i. huius. cap. 15. Accidit sūt duplicita.

A R G Y .

Quamquam fortasse quispiam dubitat, cuius nam gratia de his hec interrogare oportet si non neesse est conclusio esse. Nihil enim refert, si quispiam quævis interrogans, dicat deinde conclusionem.

H Et tamen ambiget *utique* quis fortasse, cuius causa hec oportet interrogare de his, si non neesse est conclusio esse. Nihil enim differt si quis interrogatus contingentia, posse dicit conclusioem.

Dictum est ex cōtingātibus non posse fieri demonstrationem, quia ex non necessariis non concludit necessarium. Propterea querit, quia de causa de contingentibus interrogatio dialectica fit. Frustra enim videtur fieri, non enim interrogatio fieri videtur, nisi vt ex illius altera parte præconcessa opponens syllogizet conclusionem necessariam. At cum ex contingentibus conclusio necessaria non deducatur, ergo frustra de contingentibus interrogatio fieri videtur. Vnde dicit: {Licit ex contingentibus non demonstretur conclusio necessaria,

D I L V C I . Cur cōtingentij scītificæ interrogations fūnt. si ex hīx demōstrations cōsequēti neccsitatē non aut cōsequitīs.

Cōmē. 77.

Verborū  
expōsitionē

Expositio  
Philopon.

A R G Y .  
D I L V C I .  
E D I L V C I .

ambiget tñ & vtique quispiam fortasse: cuius causa hēc. s. contingentes propositiones oportet interrogare de his: hoc est de cōclusionib⁹ necessariis si non necesse est ex illis conclusionem esse. Frustra enim videtur interrogare: cuius causam a signat, & inquit. {Nihil enim differt, si quis contingentia interrogatus, postea dicit conclusionem: qm̄ siue interrogatus, siue non nunquam consensu dato, conclusio erit necessaria. ergo frustra interrogatio sit.

**Verborum expositio.** Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, qud̄ interrogatio dialectica sit proprie de probabilitib⁹. Probabile autem est aliquā necessarium, aliquā contingens, aliquā verum, aliquā falsum. Multa enim falsa veris, & multa contingentia necessariis probabilitiora sunt, vt dicitur in Topicis, ideo interrogatio fieri potest & de contingentibus, & de necessariis, & de alijs, modo sint probabilitia. Propterea vis rationis Aristotelis est, quod, si ex contingentibus non concluditur necessaria conclusio, frustra de contingentibus fierent interrogations dialecticę.

**Expositio Philopon.** Phi. vero aliter textum inducit, dicit enim, qm̄ dixit accidentium non esse demonstrationem, nec vt ex quibus, nec vt de quibus: cum accidentiam contingentia sint, querit, si nō contingit accidentium demonstrationem fieri, propterea quia ex his, quā aliter se habere possunt non ex necessitate sequitur conclusio; cur producimus propositiones ab accidentibus, & syllogizamus, & afferimus ex talibus propositionibus necessario conclusiones sa- qui, cuim sit ostensum ex non necessariis non sequitur necessarium. Et tūc Phi. interrogare pro produce re intellexit q.d. cum ex accidentibus, quā eadem contingentibus sunt, non sequatur necessaria conclusio, cur producimus propositiones ab intellectibus necessariis conclusiones inferamus. Melius autem expōsum est, vt diximus, nam sub scribens inquit. {Nihil enim differt si quis contingentia interrogatus, postea dicat conclusionem: quoniam quavis parte consensu dabo, nunquā necessaria dabitus conclusio; & hoc si ex non necessariis non deducatur. Nam quavis consensus contingens est, ecce quo modo per interrogare non producere intellexit, sed interrogare, vt verbum iacet, hæc de dubitatione.

**ARGY.** At enim interrogare oportet non. vñp̄ interrogata necessarium quicquam sequatur; sed quia dicere necesse est ei qui illa dicit, & vere dicere si competat vere.

**DILVCI.** Oportet autem interrogare, non vt necessarium sit propter interrogata, sed quod dicere necessarium sit illa dicens. & vere dicere, si vere sunt quae insunt:

Respondet Arist. ad dubitationem; & afferit interrogationem non fieri frustra in contingentibus propositionibus: qm̄ interrogatio non fit, vt ex consensu dato deducatur conclusio necessario necessitate consequētis, sed necessitate consequētis quae est necessitas suppositionis. Vnde inquit? {Oportet autem interrogare, s. in propositionibus contingentibus, & accipere respondentis consensum, non (vt necessarium sit) quod infertur ex consensu dato propter interrogata, hoc est, vt conclusio necessario deducatur necessitate consequētis quae est necessitas simpliciter, sed interrogare oportet eo quod dicere, hoc est deducere necessarium.

A sit, illa interrogata dicenti, hoc est, illis interrogatis concessis, & vere dicere, hoc est & vere deducere, si vera sunt, q̄ insunt, hoc est, & vere deducere si vera sunt, quā conceduntur. Sic igitur interrogatio non est frustra, qm̄ licet nō fiat, vt conclusio necessitate sequatur necessitate simpliciter, quā est necessitas consequētis, facta propter propositionum necessitatē, sū tñ, vt conclusio sequatur necessitate consequētis, quā est necessitas suppositionis. Sed videtur, quod in demonstratiis fiant interrogations: nam (vt in Elenchis dicitur) disputatio quadruplex est, Doctrinalis, quā demonstratiua est. Dialectica, Tentativa, & Sophistica. Omnis autem disputatio per interrogacionem perficitur: ergo in demonstratiis erunt in interrogations. Dicendum interrogacionem fieri aliquā ac accipiendum respondentis consensum, ali quando an intelligendum terminos, vt ex illis proposito intelligatur. Primo modo sit in dialecticis, non autem in demonstratiis: nam propositiones demonstratiua sunt (vt Themistius inquit) suapte natura vere, & necessaria, ac per se concessa. Secundo modo fieri potest in omnibus, nam demonstratiū propositiones sunt principia: principia vero intelliguntur ex terminorum intellectu, & sic fieri potest ipsis interrogatio, vt termini intelligantur, quibus intellectis etiam principia intelliguntur.

Cum igitur ea, quae per se insunt, necessario circa vñquodque competant genus, & vt tale est quodque: patet demonstrationes ipsas scientiarum effectrices, de his esse, que per se sunt & ex talibus extrin atque constare.

Quoniam autem ex necessitate sunt circa vñquodque: genus, quae cūque per se sunt, & quatenus vñquodque: manifestum est quoniam de his, quae sunt per se scientificae demonstrationes sunt, & ex talibus sunt.

Text. c. 191

**Comen. 79.**  
Causa cur  
Arist. repa-  
ratidem.  
Linconiens  
Cofutatio.

Videtur hoc in loco eadē dicere Philosophus, quae superius dixit, nam dicit, quod non contingat denigrationem ex propositionibus contingentibus esse. & vtitur eisdem rationibus. Cur vero hoc faciat, Grossatesta causam assignans, afferit hoc factum esse, vt ostendat primum medio, medium autem postremo secundum ipsum inesse. Quae causa non videtur bene assignata: nam apud Arist. per se, & secundum quod ipsum idem. Et sic non potest per id quod est per se, demonstrari id quod est secundum quod ipsum, nisi idem in sui ipsius demonstrationē sumeretur. Neoterici declarant repetitionem non esse inutilem, ex eo quia primo probauit demonstrationem esse ex his, & de his quae sunt per se ex medio, quod est necessarium, hic probat ex me dio quod est necessarium ad genus problematis contractū. & sic idem probat diuersis rationibus, quare non incassa est repetitio. Sed licet declarat non inutile esse repetitionem: non sufficienter repetitio his causam assignat. Phi. autem nō incassum hoc repetere Arist. assignat: qm̄ Ari. vult huic non docere quod oporteat demonstrationis propositiones ex his proprijs sumere, quae secundum vñquodque genus sunt, circa quod est problema: & nō demonstrare aliquod Geometricum Theorema ex Arithmeticis propositionibus: ecce causam repetitionis, quam Phi. pulchre assignavit: Secundū ergo Phil. Arist. iterum declarat quod de-

Philopon.

Quid neo-  
terici.

Refutatio.

mon-

P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

mōstrationes sunt ex his, quā sunt per se, & ex his quā sunt necessaria non simpliciter, sed ex his, quā sunt necessaria circa vnumquodque genus: quatenus genus illud tale est, & hoc inquit: § Quoniam autem quācunque per se sunt, ex necessitate sunt circa vnumquodq: genus: & quatenus vnumquodque s. genus tale est: & subaudi, & quācunque necessaria sunt circa vnuinquodque genus per se, & sunt: eadem enim sunt & quā per se, & quā necessaria, ad genus contrācta. Ex his infert quod intendit, & inquit: Manifestum est, qm̄ de his, quā sunt per se, & de talibus, quā sunt per se scientificæ demonstrationes sunt. Est ergo Enthymema, quā per se sunt, & quā necessaria ad genus contrācta, eadem omnino sunt ergo demonstratio est ex his,

**Enthyme-**  
**matex.**

& de his, quā sunt per se, & necessaria ad genus cōtracta: ex his dico, vt ex propositionibus, & de his vero, vt de conclusionibus. Siquis autem vult, potest h̄lī sic confidere. Ex necessarijs ad genus cōtractis demonstrationes sunt: quē per se sunt necessaria sunt ad genus contracta. Ex his ergo, quā per se sunt, demonstrationes sunt. Quo vero ad verba attinet, Arist. hic per genus, non predicamentarium genus intelligit, sed genus scientiæ, veluti mathematicum vel physicum: & non quidem genus se entia absolute, sed vt tale, vtputa mathematicū quod est geometricum vel arithmeticum. Non enim conclusio geometrica satis est, vt demonstretur ex propositionibus mathematicis, sed oportet vt demonstretur ex his propositionibus mathematicis, quē & contracta sunt ad geometricum genus.

Propræterea dixit, quā p se sunt esse necessaria circa vnumquodq: genus, & quatenus tale, cunus & qualis est heorema, quod ex illis demonstratur.

**A R G Y .**

Accidens non sunt necessaria: quare non fit, vt neceſſario sciatur conclusio propter quid est.

Accidens enim non necessaria sunt: quare non necesse est conclusionem scire propter quid sit.

**DILVCI.**

Accidens cū necessaria nō sint, a definitione aliae non sunt. Comē. 80.

Conclusit quod demonstratio sit ex his, quā sunt per se: & hoc, quia necessaria ad genus contracta, & quā per se sunt, eadem sunt. At nunc idem probat ex eo, quod est oppositum ad per se, hoc pacto ex accidentibus non est necesse scire propter quid ergo demonstratio nō est ex accidentibus, tñm igitur non sit ex his, quā per accidentes sunt; ergo demonstratio est ex his, quā per se sunt. Et tunc verbum enim potius confirmatiuum est, vt legatur, n. pro præterea hoc modo, Præterea Accidens nō necessaria sunt. Nam (vt Phi. inquit) quā per accidentes insunt, contingunt non inesse. Quare, vt inquit, non necesse est scire ex his conclusionem propter quid. Et ita ex his, quā sunt per accidentes, demonstratio non constat: quod si ex his quā per accidentes sunt, demonstratio non constat, constabit profecto ex his, quā per se sunt: quod est intentum.

**A R G Y .**

Neque si sit semper, non autem sit per se. Quod ita esse declarant h̄c ratiocinationem, quā per signa conficiuntur. Id enim, quod est per se, non per se qui piam sciet, neque propter quid est. Scire autē propter quis est, nihil aliud est quam per causam scire.

**DILVCI.**

Neque si semper sint, non per se autem, Vt sunt per signa syllogismi, Hoc enim per se est, non per se sciet, ne-

que propter quid: Nam propter quid scire est per causam scire.

Ampliat quod dixit. Dixit enim ex his, quā per accidens sunt, nos nihil posse scire: Ampliat ergo nunc hoc, & inquit: Neque sunt semper accidentia ipsa, non per se autem, ex his fieri potest demonstratio. Huius autem exemplum ponit, & inquit: § Vt sunt per signa syllogismi: qui quidē causas ex causatis syllogizant, vtputa. Luna diuersimode illuminatur: quod diuersimode illuminatur est sphæricum: Luna igitur est sphærica. Diuersimode illuminari effectus est, causa vero eius est sphæricum esse. Vult igitur quod nec accidentia, quā semper insunt subiectis, faciant per se scire. Cuius rationem assert, & inquit: Hoc enim per se est, vtputa Luna est sphærica, non tñ qui hoc syllogizat ex diuersis illuminationibus Lutę. per se sciet. Neque propter quid, quod idem est. Cuius causam affert, & dicit. Nam propter quid scire, & per se scire est per causam scire, vt superius dictum est. Modo diuersimode illuminari est accidentis, ac Lunæ Supra comē. 21. sphærica effectus. Vnde fit (vt si scire per accidentis) vt superius dictum est.

Per se ergo tertio mediu, et medio primo inesse oportet.

Per ipsum igitur oportet & medium tertio, & pri-  
mum medio inesse.

Ex his omnibus quā dicta sunt, concludit Aris. quod oporteat medium tertio per se inesse, & pri-  
mum etiam medio. Si enim primum tertio ex ne-  
cessitate inest, inest autem per medium, oportet  
igitur medium tertio quidem per se inesse, primo  
vero subiici, vt ita per ipsum etiam primum demō-  
stretur per se, inesse tertio. Quo vero ad verba at-

Ginet, per primum, extremitatem maiorem, & per  
tertium, minorem intelligit: & proprie in prima figura.

Quia in alijs figuris, aut non fit demonstratio expositio.

figuris, aut non propter quid. Per ipsum vero, per se  
intelligit, vt sit sensus ex his, quā dicta sunt, sequi  
primum inesse medio per se: & medium per se ter-  
tio. Tu vero non eodem modo per se, semper in-  
telligas, vt superius pulchre est dilucidatum. Ex.

his quā dicta sunt: patet primo quod nullum causa-  
tum facit scire causam per se. qm̄ omne causatum  
est accidentis sua causa: modo per id quod est acci-  
dens, nihil per se scitur. Accidit, quod scire per se, &

scire propter quidem est. Dicit enim Aristoteles, su-  
perius, quod scire per accidentis est scire sophistico  
modo: afferens per se scire & propter quid scire,

idem esse. Præterea secundum Themist. & Philo.  
scire per se, & scire propter quid, & scire simpliciter  
idem est. Auer. tamen afferit scire simpliciter  
esse quoties per medium scimus: quod est nobis,

& naturæ notum, vt in Mathematicis. Scire vero pro-  
pter quid est scire per causam, quā est nota naturæ  
nobis vero inuenta ex effectu: qui per ipsam demō-  
stratur. Sed quæres utrum aliquod accidentis possit  
esse necessarium. Themistius & Philoponus supe-  
rius non semel dixerunt aliquod accidentis posse es-  
se & necessarium, sempiternum, non tñ simpliciter, Dubitatio.

necessarium, aut simpliciter sempiternum, sed se-  
cundum quid. vt candidum, accidentis est necessa-  
rium ad hoc, vtputa ad cygnum, niuem, & id ge-

nus, non aut em simpliciter ad omnia. Præterea al-  
bum, ad niuem est sempiternum, nō tamen ad oia-  
cum

Alia dubō.  
o  
el  
vi  
ti  
et  
co  
ef  
A  
p  
p  
at  
fa  
fin  
de  
tin  
re  
ni  
se  
su  
tu  
ne  
ra  
ac  
no  
de  
est  
(v  
cie

Solutio Re-  
cenſiorum,

Opin. ali-  
quorum.

z. ratio sua.

Comē. 48.  
z. ratio,

3. ratio.

4. ratio.

Nota hæc

sic  
ca  
ce  
cid  
vt c  
fa e  
fa c  
san  
& c  
qui  
ria.  
apu  
ret  
Eun  
tasn  
tio

Comē. 51.

Ex accidentibus per se non fit potissimum demonstratio. Comen. 8.

Alia dubio. cum sit parieti contingens. Sed tunc dubitant an omne accidens proprium subiectum habeat? Hoc est utrum aliquid accidens possit esse proprium vni subiecto, & commune alteri subiecto. Recentiores de Auerr. decreto affirmant omne accidens esse proprium alicui, veluti a'bum, parieti quidem commune est. Diaphano autem terminatio proprium est. Cui opinio id consonum esse videtur, quod Aristoteles in Physicis asserit, qd omne per accidens ad per se reducatur. Præterea, omne accidens quod per se causam in subiecto habet, est illi proprium, at nullum est accidens, quin habeat propriam causam in subiecto. Alij tenent oppositum, afferunt enim accidentia, alia esse per se, quæ propria esse affirmant, alia per accidens, quæ communia, & quidem pluribus rationibus: Prima quidem, qm contingens respectu vnius non potest esse necessarium respectu alterius, vt Secundo physica auscultationis, inquit Auerr. Secunda vero, qm hoc concessum, semper ad alicuius accidentis corruptionem, aliqua substantia corrumperetur. cuius contrarium videatur afferere Aristoteles in libello, quem de Longitudine, & Breuitate vite inscripsit. Præterea, & tertia ratione idem probant, qd nullum oppositum de suo opposito prædicabitur. Accidens autem per accidens est oppositum accidenti per se, Igitur non potest respectu alicuius esse per se. Quarta denique ratione, quoniam omne accidens proprium est per se: omne per se est simpliciter necessarium (vt Themistio placet) & sic omne accidens per accidens est simpliciter necessarium.

*Rerum ac causarum in contingentia & necessitate combinationes quatuor.*

Rerum Causarum

1. <i>Quædam necessaria</i>	<i>Alia Contingens</i>
2. <i>Calor cœlestis</i>	<i>Animalium et stirpium</i>
2. <i>Alia necessaria</i>	<i>Alia necessaria lucis</i>
2. <i>Densitas cœli</i>	<i>Causa contingens</i>
3. <i>Res Contingens</i>	<i>Sanitatis causa contingens</i>
3. <i>Cursus</i>	<i>Causa necessaria</i>
4. <i>Res contingens</i>	<i>Mortis est causa</i>
4. <i>Humor distemperatia</i>	

Nota hæc. Animaduerte pro dilucidatione, qd res & causa sic combinantur: nam aliqua est res necessaria & causa contingens, vt cœlestis calor, res quidem necessaria est, animalium autem & stirpium, causa per accidentes. Aliqua est res necessaria, & causa necessaria, vt cœlestis desitudo, res quidem necessaria est, causa etiæ necessaria lucis. Aliqua est contingens, & causa contingens, vt cursus, qui res contingens est, & sanitatis causa contingens. Aliqua vero contingens, & causa necessaria: vt distemperatia humorum res quidem contingens est, mortis vero causa necessaria. Præterea Animaduerte qd subiectum aliquando apud Philosophos pro materia, cui accidens inheret accipitur, & sic substantia accidentium subiectum dicitur. Aliqñ pro causa, & hoc pacto phantasma Auerr. 3. libro de Anima subiectum intellec-tionis vocat, nam phantasma causa est intellectio-

A nis. Tunc dicendum has opiniones conciliando, Conciliatio qd non sit aliquid subiectum in rerum natura, quin primæ opere primis cunctis cum

habeat proprium subiectum, accipiēdo subiectum pro causa, quæ sit illius necessaria causa aliquo modo dictiorū. Et sic fortasse primi intellexerunt. At si subiectum intelligatur per materia, cui accidens inhæret, sic non oē accidens proprium subiectum habet, vt rationes concludunt. Et sic fortasse sed i intellexerūt, tu vero si melius habes melius dicas.

*Non igitur fieri potest vt ex alio genere quisquam in aliud transiens quinquam demonstraret, veluti conclusionem geometricam, arithmeticam demonstrationem.* A R G Y.

*Non igitur est ex alio genere transiunt, demonstrare, utputa geometricum, arithmeticum.*

Iuniores afferunt nunc Aristoteles velle demonstrare, qd demonstratio non ex extraneis, sed ex propriis constet Philoponus vero sic textum introducit: qd eum Aristoteles demonstrasset qd demonstratio & necessaria sit, & ex necessariis, & qd sola quæ per se sunt necessaria sint, nunc corollarium concludit. Et corollarium secundum eum ethico, qd non contingit, demonstrationes, quæ alteri quippiam scientiæ conuenient conuenire in alia hoc est (vt exponit) qd non possibile est demonstratione, qua demonstravimus geometricum aliquod theorema, ea ipsa Arithmeticum demonstrare. Clarius autem corollarium est hoc, quod non sit possibile vt conclusio sit vnius generis & propositiones alterius: utputa conclusio sit geometrica, & propositiones, ex quibus demonstratio constat, quæ illam demonstrant, sint arithmeticæ. Et hoc inquit. Non igitur est ex alio genere transiunt demonstrare, utputa geometricum. Theorema arithmeticum demonstrationem. Cne. Vnde vero corollarium istud inferatur. Placet Themistio quod hoc inferatur ex proximo dicto, hoc modo: si necesse est medium infinitum, & primum medium per se inesse, manifestum est demonstrationes de genere uno in aliud migrare aut conferri non posse. Verbi causa, vt geometricæ propositiones arithmeticis conclusionibus congruant. Philoponus deducit & ex eo qd demonstratio sit necessaria ex necessariis, & ex eo qd sola ea quæ per se sunt sint necessaria ad genus contracta. Ex his enim concludit non posse, conclusionem esse in uno genere, & propositiones in alio. Quo vero ad verba attinet, verbum transiunt in antiquis translationibus legitur descendenter, græce tamen Metanata legitur: hoc est transiunt. Nam descendere est à superiore, quod Aristoteles concedet: Ideo melius transiunt legendum est.

*Tria nanque sunt quæ in demonstrationibus insunt.* A R G Y.  
Vnum id quod demonstratur inesse, hoc autem est id quod alicui per se generi competit. Aliud dignitates. Dignitates autem ea sunt, ex quibus fit demonstratio. Tertium est genus ipsum subiectum, cuius affectus accidentiaq; per se demonstratio patefacit.

*Tria enim sunt in demonstrationibus.* Vnum quidem, quæ demonstratur conclusio. hoc autem est, quod inest alicui generi per se. Vnum autem, dignitates. Dignitates autem sunt, ex quibus est demonstratio. Tertium est autem genus subiectum, cuius passiones, & per se accidentia ostendit demonstratio.

Cum dedisset corollarium, nunc vult illud alius, ac facilius dilucidare, & vt hoc faciat, prius discessus. sup. Post. F visio-

DILVICI.  
Tex. c. 20.  
Demonstratio non est ex his quæ sunt extra-nei generis  
Comen. 83.  
Inventio Aristoteles secundum Luniors. Introduc-tionis Philopon.

Vnde inf-  
eratur coro-  
text.  
Themist.

Philopon.

Verborum  
expositio.

A R G Y.

DILVICI.  
Quæ affi-  
muntur in  
omni de-  
monstratiō.

Comen. 84.

## POSTERIO. ANALYTICO.

Sup. tex. 2.  
Quæ Recē  
tiōres de di  
uisione.  
Qualis diui  
sio.

Themist. &  
Philopo.

Sext. tex. 2.  
Com. s.

ARGY.

uisionem (vt Philoponus inquit eorum, quæ in demonstrationibus assumuntur, quam quidem divisionem ab initio fecit eo textu, qui est. Dupliciter autem necessarium est precognoscere. Verū Recentiores afferunt Aristο facere hanc diuisionem, quod tria sint in demonstrationibus, conclusio videlicet, dignitates, & subiectum. Quæ diuisione satis videtur verbis Aristο consonare. Non tamen reuera consonat, quoniam conclusio non est demonstrationis pars: sed aliud quidpiam eueniens de necessitate. Propterea Themistius & Philoponus aliter divisionem, quam Aristο præmittit, intelligunt, & afferunt tria esse, quæ in demonstrationibus assumuntur. & ea, ex quibus demonstratur conclusio, quæ grāce Axiomata dicuntur, latine Dignitates. Et conclusionis subiectis terminis: & eiusdem quasiū & de subiecto prædicatus. Vnde Aristο inquit. { Tria enim sunt, quæ in demonstrationibus assumuntur: Vnum quidem, quæ demonstratur conclusio, hoc est prædicatus in cōclusione, & minus quem demonstratio aut inesse subiecto, aut nō in esse ostendit. Exponit aut̄ cui hic prædicatus terminus insit, & dicit. Hoc autem est, quod inest alicui generi per se, idem hic prædicatus terminus est, qui inest alicui subiecto alicuius conclusionis per se. Sumpfit. n. genus, pro subiecto conclusionis (vt Philoponus exponit) vt etiam multis in locis dicere consuevit Aristο. Appellauit autem Philoponus textu illo (Dupliciter autem necessarium est præcognoscere) prædicatum conclusionis, quæstum: hic vero Aristο, quæ demonstrantur, conclusionem vocavit. Deinde exponit secundum & inquit. { Vnum autem dignitates, hoc est secundum eorum, quæ in demonstrationibus assumuntur: sunt dignitates, quas exponit, & inquit. { Dignitates autem sunt propositiones, ex quibus est demonstratio. Exponit vero & tertium. & inquit. Tertiū autem genus subiectum, hoc est subiectus inconclusione terminus, quod Philoponus textu quo supra, appellauit datum, concessum, cuius (vt inquit) passiones & per se accidentia, vt alterum alterius sit expositiuum, quasi d. cuim passiones, hoc est per se accidentia ostendit demonstratio. Sic igitur vult tria esse, quæ assumuntur in demonstrationibus, prædicatum, & subiectum conclusio nis, & dignitates. vel sub alijs verbis concessum, & quæstum, & principia, que in ipsa inuentione, maiores propositiones sunt, sub quibus minores ex inuentione accipiuntur. In ipsa vero doctrina vel disciplina, quæ ab alio habetur, sunt principia, quæ possunt esse communia pluribus scientijs, & propria vni demonstrationi, vt dicemus. Tacuit autem medium, quia pars est Axiomatū. Medium enim multiplicatū propositiones generat, ex quibus demonstratio est.

Fieri igitur potest, vt ea quidem sint eadem, è quibus fit demonstratio, at quārum genus diuersum est, vt Arithmetica Geometria quæ, in hisce fieri nequit, vt ad ea, quæ magnitudinibus accident, accommodetur arithmetica demonstratio, nisi sint ipsa magnitudines numeri. Hoc autem, vt in quibusdam fieri potest, posterius explicabitur. Arithmetica vero demonstratio semper in se genus id habet, circa quod ipsa versatur, cetera, & similes.

Ex quibus sigitur demonstratio fit, contingit eadem esse. Quorum autem genus alterum est, front Arithmetica & geometria; non est arithmeticā demonstrationem accidentibus conuenire, quæ in magnitudinibus sunt, nisi magnitudines numeri sint. Hoc autem quo modo contingat in quibusdam, posteriorius dicetur. Arithmetica vero demonstratio semper habet genus, circa quod demonstratio fit, & aliæ similes.

DE LVC. 1.  
Demonstra  
tiones ex p  
riis: siunt  
p. ex cō  
bus autem  
p. accīs.

Comen. 8.  
Expositio  
Philopo.

Verbum igitur (vt Philop. sentit). Aduersatiue legendū est hoc modo, vt velit Arist. ponere differētiā inter ea tria, quæ id demonstrationibus assūmuntur, quatenus Axiomata cōia esse possunt diuersis scientijs, subiectum & prædicatum non, sed cuiq; scientiæ propria. Vnde inquit. Sed ex quibus demonstratio fit, contingit eadem esse hoc est, axiomata, quæ maioris propositiones sunt in syllogismis. Nam hoc Axioma, quæ eadem sunt, equalia, & iter se sunt æqualia geometricæ & arithmeticæ cōe est. Exponit deinde q; subiecta & prædicata non possunt esse eadem, & dicit. Quorum aut̄ genus, s. subiectū est alterum, hoc est, quarum aut̄ scientiārum subiectum est diuersum, in his, subaudi nō contingit eisdem prōpositionibus, minoribus inquā vti (vt Philoponus exponit) Sicut Arithmetica, & geometria: quatenus arithmeticæ numeri, geometria magnitudines subiecta sunt. Et propter hanc inquit differentiam subiectorum non est arithmeticā demonstrationē accidentibus conuenire, quæ in magnitudinibus sunt, nisi magnitudines numeri sint { vt Pithagorici dixerūt, quod falsum est. Causam affert Philoponus, qm diuersis existentiis subiectis generibus, neq; prædicatum accidentē idē est nō. n. possibile est idē prædicatum accidentē de unoquoq; diuerso rū generum vniuersaliter & p se prædicari, vt prius dixit. Sed qm in scientijs subalternis hoc fieri potest, ideo dicit. Hoc aut̄ quo contingat in quibusdam, posteriorius dicetur. Qm in subalternis scientijs pōt demonstratio altioris scientiæ conuenire accidentibus inferioris scientiæ. De inde (vt sentit Philoponus) causam assignat eius, quod dixerat. Dixerat. n. q; non contingat eas, quæ in alia scientia assumpta sunt minores propositiones, in alia conuenire: nunc hoc comprobat { vt Philoponus inquit & legendum est aut̄ aduersatiue, sed causaliter: hoc pacto, nam scientia arithmeticā semper habet genus proprium, circa quod demonstratio fit: & aliæ scientiæ similes habent genus proprium, circa quod versantur omnes demonstrationes. Ergo propositiones minores non possunt esse cōes vtrsq; scientijs, nisi illæ subalternæ es sent. abiūctis. n. & penitus diuersis nequaquam cōmunes esse possunt. Et accepit semper pro vniuersaliter. Vniuersaliter. n. in omni arithmeticā demonstratiōe idem genus assumitur. Ex his ratio potest hoc pacto cōponi, Subiecta & prædicata propria sunt: demonstratio constat ex subiecto & prædicato: igitur demonstratio est ex proprijs. Potest tñ secundum quid ex commutib⁹ constare: & sic patet corollarium, videlicet q; non contingat transire de genere in genus. Animaduertendum secundum Philopon. q; diuersæ scientiæ genere, & oīno abiunctæ, vt sunt geometria, & arithmeticā, vt pos sunt eiusdē pōpositionibus, s. maioribus, vt est illa, quæ sīdē sunt æqualia, inter se sunt æqualia, eisdem vero

Syllis text.

Notabile.

I  
a  
P  
u  
se  
in  
C

vero propositionibus minoribus nequaquam. CuB dum alium modum demonstrationes migrare ab alijs in alias scientias, sed solum (vt dictum est) qd sunt subalternae. Probat & inquit. Ex eodem n. genere necesse est ultima, & media esse. n. n. possunt extrema esse de genere magnitudinum, media vero de genere numerorum, alioquin non perse maiore extremitas de medio, nec medium de minori extremitate p se pr dicaretur. Hoc destruit, & inquit. Si. n. non per se, subaudi inutem pdicarentur, essent subaudi inuicem accidentia. quidam medio maior, & de minori mediū per accidēs pdicaretur, & sic demonstrationes nō ex his q per se sunt; fierent, sed ex his, q sunt per accidens: contra ea, quae diximus. Quare ipsoibile, vt migratio fiat de una scientia in alterā penitus ac simpliciter diuersam.

**A R G Y.** *Quare si trāsire migrareq; debeat demonstratio, aut id genus simpliciter, aut aliqua ex parte, necesse est esse.*

**VILVCI.** *Quare aut simpliciter necesse est idem genus, aut aliquo modo, si debeat demonstratio, descendere.*

**C**um complevit rationē, per quam corollarium probavit, nunc ostendit, quomodo licet descendere in subalterne de genere in genus. & deducit quod hic dicit; ex dictis. Et propterea vtritur verbo, quare, & inquit.

{*Quare si debeat demonstratio descendere ita ut eisdem demonstrationibus in diuersis scientijs vta inur, necesse est idem esse genus earum scientiarū, aut simpliciter, vt puta in eadem scientia, vt in geometria, vbi (vt Philoponus inquit) semper priora Theoremata sunt principia, & propositiones posteriorum. Quid. n. in priore Theoremate demonstratum est, id ad demonstrationes posterioris assumptum est, & ita in omnibus. Aut aliquo modo hoc est, aut necesse est vt genus earū idem sit aliquo modo, veluti est in subalternis scientijs, que sunt eiusdem genetis nō simpliciter, sed aliquo modo, quatenus genus vnius sub genere alterius continetur: patet igitur quo modo licet descendere.*

**A R G Y.** *Aliter vero patet fieri non posse. Ex eodem enim generi, ipsa extrema & media necesse est esse. Nam si nō sint per se, accidentia erunt profecto.*

**DILVCI.** *De una in alijs in impossibile manifestum est. ex eodem enim genere, necesse est ultima, & media esse. si enim non sunt per se accidentia sunt.*

Nunc ostendit, qd impossibile sit secundum alium modo demonstrationes migrare ab alijs in alias scientias, quasi rediens ad id, quod prius dixerat: dixit enim qd nō possunt propositiones esse vnius scientia, & conclusiones alterius, vt geometriae propositiones. Arithmetica vero conclusiones, nisi (vt dictum est) scientias sint aliquo modo eiusdem generis, hoc est subalternae. Probat autem hoc, vt Philoponus p̄leijra exp̄nit terminis in demonstratione tribus aliam p̄tis, duobus quidem extremis, uno autem medio. At hos oēs necesse est assumi ex eodem genere, vt puta, in arithmetica quidem ex numeris. In geometria vero ex magnitudinibus, & in alijs eodem modo. Assumptum etiā est, qd per se oportet & extreinos terminos adiuicem pr dicari, & medium hinc quidem subiecti de illo aut pr dicari: quare, si nō ex eodem genere assump̄ta hæc fuerint, non erunt per se adiuicem, sed per accidentis. non n. extrebitas major deinde o., nec medium de minore per se pr dicabitur, sed extraneq; atq; per accidēs. Vnde inquit, Aliter vero, qm̄ impossibile sit, Manifestum est, hoc est, impossibile est secun-

**A R G Y.** *Quocirca fieri non potest, quod Geometria contrariorum vnam scientiam esse, vel duos cubos cubum esse demonstrat: aut alia qualis scientia, id quod ad alia pertinet, nisi in hisce, qua sic inter se habent, vt altera sub altera colloccetur, quo pacto ad Arithmeticam Musica, ad Geometriam Perspectivam se habet.*

Propter hoc Geometria non est demonstrare, quod contrariorum vna sit scientia. sed neque quod duo cubi sit unus cubus, neque alterius scientia quod alterius est, Sed aut quacunque sic se habet adiuicem, vt quod alterum sit sub altero, vt Perspectiva ad Geometriam, & Musica ad Arithmeticam.

In specie quasi exemplo exponit quod dixerat, & inquit Propter hoc geometriæ nō est demonstrare quod contrariorum vna sit scientia. Demonstrate n. qd contrariorum vna sit scientia, nō est proprium Geometriæ, qm̄ non ex subiectis geometriæ assumptis sunt termini. Potius autem (vt Philoponus inquit.) Dialecticæ est illud demonstrare, quæ quidem Primam imitans, Philosophiam, oīa demonstrare tentat, tanquam oīa ipsi subiecta sint. Est in dialectica de cōmunitib; quibusdam oībus scientijs. Aſsignat secundum exemplum, & inquit. Sed neq; qd duo cubi sit unus cubus geometriæ videlicet est demonstrare, sed potius Stereometriæ. Nā, geometria quidem circa superficies speculationem habet, Stereometria vero circa solidā ac corpora. Cubus. n. subiectum est stereometriæ. Quo vero Verborum ad verba attinet. cum dicit: qd duo cubi sit unus cubus intelligit cubum duplare, & iterum remanere, cubi figuram: vt Philoponus exponit. Videtur autem hoc (vt Philoponus exponit) Diuulgatam obfuscere loqui historiam. Delijs. n. peste laborantibus Oracula respondit Apollo: liberari a peste, si altare duplabitur cubicam habēs figuram: Illi vero erexitur, addentes priori altari alterum cubū æqualem: sed duorum cuborum compositione cubi figura alterauit. Facta. n. est pro cubo trabs: Peste vero non cessante, responsum dedit deus. Ipsos nō fecisse quod imperati fuit. Nam ipse quidem præcepit duplare cubum, hoc est, altare emolliiri cubicum prioris duplum: Illi vero cubū supra cubum posuere. Venere igitur ad latonem quarētes metathodum, quo pacto vtiq; cubum duplaturi essent, ille vero ad eos inquit. Videtur enim vobis probro dare Dens, vt pote negligentibus geometriæ, Duplatio: n. cubi inuenietur inquit, si duarum rectarum linearum duas medias proportionales invenientur. Et hoc problema discipulis proposuit, qui

Logica est  
scia cōsiderationis

Historia de  
Apollinis  
ara.

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

dem de hoc scripserunt vniuersisque pro viribus quorum nec quicq; hucusq; saluatur. Non n. geometra de hoc notauit, sed stereometra, quod quo demonstretur, Philopon. longo sermone exponit: nobis aut illud sit satis, q; huius demonstratio stereometrica est non aut geometrica. Denum amplificat quod dixit, & inquit. { Neq; alterius scientiae est demonstrare quod est alterius, sed aut solu hoc facere possunt subalternae, quæcunq; sic se habent adiuvicem, vt q; altera sit sub altera, vt Perspectiva ad Geometriam, & Musica ad arithmeticam. Vbi aidauersione dignum tria requiri ad scientiarum subalternationem, primo quidem q; subiectum sit sub subiecto, & hoc pacto geometria arithmeticæ non subiicitur: qm altera de numero, altera de magnitudine agit. 2. loco, q; subm interioris superad dat subiecto superioris differentiam accidentalem. hac ratione, scientia, quæ est de specie, sciætia, quæ de genere est, non subalternatur. Tertio deniq; q; cœclusiones scientiae superioris sint principia conclusionem sciæ inferiores. & hac rōne nec Physica: nec mathematica subalternatur Metaphysicæ.

### ARGY.

{ Neq; si quid lineis inest, non vt linea sunt propriæ q; ratione principiorum geometria demonstrat. Veluti, si pulcherrima linearū sit linea recta, aut si se habeat ad circumferentia contrario modo. Non n. hæc ratione propri generis ipsarum, sed cuiusdam communis competunt.

### DILVCI.

{ Neq; si aliquid inest lineis non secundum quod linea sunt, neq; in quantum ex proprijs principijs. vt si pulcherrima linearum recta est, aut si contrario modo se habet circulari. Non n. secundum quod proprium ipsarum genus est, sed in quantum communè quoddam est.

### Corm. 89.

Sed quæret fortasse vtrū oia q; lineis insunt, geometræ sit demonstrare. Rñder, q; non qm non ea demonstrat q; lineis insunt p acciis, & non in quantum linea sunt. Vnde inquit. { Neq; si aliquid inest lineis non secundum q; linea sunt, neq; in quantum ex proprijs principijs linearū sicut, est subaudi geometra demonstrare. Vt si pulcherrima linearū recta est, hoc non est geometræ demonstrare. Qm pulchritudo non quatenus linea est, inest, multis etiā alijs inest. Quo vero ad verba attinet, Dixit recta esse pulcherrimam, cū circularis pulchrior sit: qm similis est, & qualibet pars ipsius circularis cui libet parti correspōdet, & ita dixit recta esse pulcherrimam per modum quæstii, non p modum determinationis. Tangit scdm & inquit? { Aut si contrario modo se habet circulari, hoc est nec geometræ est demonstrare q; linea recta sit contraria circulari. nō enim scdm q; proprii ipsarū genus est, s. linea: hoc est, non n. lineis scdm linea sunt, inesse contrarie-  
tas, aut pulchritudo, sed inest lineis, in quantum ilis illis oīe quoddā est. nam alijs etiā multis hec insunt. Quare geometrica scientia non cōsiderabit talia: non n. sunt, p p̄tria, neq; prima subti generis. Ea n. inest lineis per quādam rōne in coēm alijs multis. Querunt q; scientia dem̄set illas, linea recta est pulcherrima: & linea recta: & circularis sunt contrariae. Recētores dicunt primā d. Metaphy. dem̄fari hoc pacto, Qd mundum mensurat, est pulcherrimū: linea recta mēsurat mundū ergo linea recta est pulcherrima. Cōstat aut hanc dem̄sonem esse Meta. Secundam vero probat physicus & Metaphy. Metaphysicus quidem hoc modo, Discrepans ab ex-

### Verborum expōsicio.

### Rñ. Iunio, rum.

### quæsti. 1.

tremis, & æquum cum extremis sunt contraria: recta linea est æqua cum extremis, & circularis discrepat ab extremis: ergo recta & circularis sunt contrariae. Physicus vero sic, linea supra quas motus contrarij sunt, sunt contrariae: linea recta, & linea circularis sunt linea, supra quas contrarij motus sunt: ergo sunt contrariae. Ego vero dicetem oīes has rationes esse probabiles, & oīes pertinere ad physicū, potius q; ad Metaphy. Prima n. pertinet ad physicū, quia de mundo: & mundi mensura ad physicū pertinet. Secunda etiā, quia physicus cōsiderat extrema & media, vt Primo de Generatione patet. Tertia etiā, quia motus, Physicus cōsiderat. Secundo dicere, q; Arist. vt Philopo. inquit, non dicit rem esse pulchriorem circulari. Sed id, quod dixit, problematice, atq; exēplariter dixit. Secundo grunt, Vtrū Metaphysica, & dialectica possint descendere in scientias spāles, vt in physicā & mathematicā. Recētores dñi duo, quorum primū est, q; metaphysica bene pōt in illa descendere. scdm vero est, q; dialectica non possit. Primum probant. Primo quidem, quia sub oīo metaphysicæ subiecta oīum cōscientiū subiuntur. Scdm loco, quia meta physica regulat oīes alias scientias, vt pōemio metaphysica dicit Ar-st. Tertio loco, qm metaphysica probat principia scientiae naturalis contra Parmenidem & Melissum. Postremo Alacen libro secundo sua p̄spectiua, probat oīe totum maius esse sua parte rōne metaphysica. scdm vero probant, quia subm dialectica est syllogismus, sub quo ceterarū scientiarū subiecta non continentur. [sed hæc non videntur bene dicta. Qm vel loquuntur, de descēsi subalternatiuo, quo subalternans in subalter natam scientiam descendit. Vel de delcensu disputatiuo, quo scientia cōis in speciales scientias descendit. Primo modo quidem, falsum est quod dicunt. Nam nulla scientia genere ab alijs diuersa, in illas descendit. At metaphysico genere differt à ceteris, vt 6. metaphy. dicit, igitur in illas non descendit. scdm etiam modo falsum est, qm etiam dialectica viā habet disputandi contra negantes principia oīum cōscientiarum, vt dicit primo topicorū lib. Quare dicendū est delcensu disputatiuo, tā dialecticam, quam metaphysicam descendere posse in oīes. sunt n. scientia cōes, Metaphysica quidē, quia eius subiectum de oībus prædicatur, Dialectica vero, quia eius subiectum oībus applicari potest.

Pateat aut si propositiones sint vniuersales ex quibus fit ratiocinatio, necessario conclusionē quoq; perpetuam esse demonstrationis talis, & demonstrationis omnino.

Manifestum autem est, & si sint propositiones vniuersales ex quibus est syllogismus, quod necessario est & conclusionem perpetuam esse huiusmodi demonstrationis, & simpliciter, vt est dicere, demonstrationis.

Philoponus assertit Aristotele ex his, quæ dixit demonstrare q; nullius corruptibilium contingat demonstrationē esse. Demōstrat aut hoc per tale Enthymema. demonstrationes sunt ex his, quæ per se, & ex his quæ necessario insunt: ergo non possibile est aliquod corruptibilium demonstrare. Nam (vt Philoponus subaudit) corruptibilia non sunt ex his, quæ ex necessitate insunt, sed ex his, quæ quandoq; quiedm insunt, qnq; vero minime. Vñ inquit: { Manifestum aut est & si sint propositiones vles, hoc

Propriarū.

Enthyme ma text.

2. quæsti. Rñ. Recen.

ARGY.

Cōfutatio :

DILVCI.  
Nō est cor  
ruptibili  
deinō nec  
scia, p sc, s;  
quasi per ac  
cidens.

Cōmen. 91.

T.c. 2. & 3.  
Cap. 2.

DILVCI.  
Tex. cō. 2.  
Corrupti  
bili nō est  
dem̄fo.

Cōmen. 90.  
Expōsicio.  
Philopon.

hoc est necessariæ per se, & vniuersales, ex quibus est syllogismus, hoc est demonstratio, q̄ necessitatem & conclusionem perpetuam esse talis demonstrationis, subaudi, quæ est ex vniuersalibus per se & necessarijs propositionibus. Et ne quis dicat, solū conclusionem necessariam esse eius demonstrationis, q̄ est ex vniuersalibus, subscriptibit, & simpliciter demonstrationis, vt est dicere: quasi dicat, necesse est non solum demonstrationis, quæ est ex vniuersalibus, conclusionem esse perpetuam, sed etiam simpliciter cuiuslibet demonstrationis, vt est dicere. Est ergo Entimema. Si propositiones demonstrationis sunt vniuersales, hoc est per se & necessaria, & secundum q̄ ipsum, conclusio demonstrationis est perpetua, sed propositiones demonstrationis sunt necessariae per se, & secundum q̄ ipsum, vt probatum est: ergo conclusio demonstrationis est perpetua, & sic à positione antecedentis ad positionē consequentis habetur intentum.

**A R G Y.** Non est igitur eorum, quæ intereunt demonstrationis, neque scientia simpliciter, sed tanquam per accidens. Quia non est ipsius vniuersaliter, sed aliquo in tempore, & quodam etiam modo, atque cum est, necesse est altera propositionem non vniuersalem esse, atque caducam. caducam, quoniam & ipsa conclusio talis cum illa est, non vniuersalem. quoniam quoddam non erit eorum quæ subtili subeunt rationem. Quare fieri nequit vniuersaliter ratinatio, sed hoc in tempore tantum.

**D I L V C I.** Non est ergo demonstratio corruptibilium, neq; scientia simpliciter, sed sic est sicut secundum accidens, quoniam non vniuersalis ipsius est, sed aliquando & sic. Cum autem ita sit, necesse est alteram non vniuersalem esse propositionem, & corruptibilem. Corruptibilem quidem, qm̄ & conclusio est. Non vniuersalem aut, quoniam hoc quidem erit, hoc autem non erit, in quibus est: quare non est syllogizare vniuersaliter, sed quoniam nunc est.

**Cōmen. 91.** Cū conclusio q̄ nullius corruptibilium sit demonstratio, posset quis querere, Vtrum aliquo pacto rei corruptibilis sit demonstratio. Ideo respondens inquit: Non est ergo demonstratio corruptibilium, neq; scientia simpliciter, & hoc fuit conclusum. Tunc quasi respondens ad id, quod quis querere posset, iquit: Sed rei vel conclusionis corruptibiliis sic est demonstratio, vel scientia simpliciter, sicut secundum accidens. Et sic conclusionis corruptibilis demonstratio non est per se, sed solū per accidens. dixit nō est demonstratio, neq; scientia simpliciter. vt alterum alterius sit expositiuū. Idem. n. est demonstratio, & scientia simpliciter: dixit hoc, qm̄ demonstratio est via, scientia vero est effectus demonstrationis. Amplius rēte non dixit per accidens, sed velut per accidens (vt Philopon. animaduertit) qm̄ huius conclusionis. Socrates est animal: demonstratio quidem non erit, qm̄ Socrates corruptibilis est: & sic nullo modo illius demonstratio est, modo autem quodam demonstratio est illius per accidens, quatenus huius est demonstratio. omne animal sensituum est animal, nam animal sensituum per se & primo est animal. Sed qm̄ Socrates interdum est animal, & non semper, modo quodam per accidens, quatenus est animal, & ita dixit velut per accidens, quatenus modo quodam per accidens est animal: est. n. per accidens animal, quia non primo, modo vero quodam, quia non semper, sed in-

A terdum. Deinde probat hoc modo sit ita q̄ demonstratio sit conclusionis corruptibilis per se: & proprietate: cū ita sit, necesse est alteram propositionem, scilicet minorem non vñem esse propositionem & corruptibilem, vt Primo Priorum declaratum est. Ibi. dictum est, q̄ conclusio existente particulari in prima figura minor sit particularis. Et si conclusio sit corruptibilis, etiam minor erit talis. Exponit utrūq; & inquit {Corruptibile quidem, qm̄ & conclusio est subaudi corruptibilis, non vñem aut, quoniam subūm conclusionis hoc quidem erit hoc aut non erit. in quibus est, cum. n. subiectum particulariter accipitur, aliqua eorum, de quibus prædicatur, erunt, aliqua non erunt. Hinc concludit ex opposito oppositum, & inquit } Quare non est syllogizare vniuersaliter, sed quoniam nunc est, hoc est, sed particulariter, eum illu. est: non enim Socrates est animal per accidens semper, sed dum est. Estergo vis rationis. si demonstratio est conclusionis corruptibilis, demonstratio non erit ex minore vniuersali, & incorruptibili, vt deductum est: & si demonstratio non erit ex minore vñi, & incorruptibili, demostatio nō erit syllogizans vniuersaliter, sed quoniam nunc est: & ita demonstratio non erit de monstratio. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, q̄ inuenitur (vt Philop. inquit) duplex scriptura. Altera est quoniam non vniuersalis ipsius est, altera, quoniam non vniuersaliter ipsius est, & utrumque stare potest. Nam, cum dixisset, demonstrationem esse corruptibilem sic secundum accidentis, assignat causam, quare est corruptibilem, sicut secundum accidentis, & non secundum accidentis, & inquit {Quoniam nō vñr ipsius rei corruptibilis p̄dictum est, sed aliquā & sic. Socrates. n. animal non vñr est, sed aliquā & sic, utputa solum dum Socrates est. Ergo non semper per accidens Socrates est animal, sed aliquā. Rēte ergo dictū est, sicut secundum accidentis. Quoniam nec Socrates simpliciter secundum accidentis animal est, sed solum dum est. Vel aliter, dico demonstrationem esse rei corruptibilem sicut secundum accidentis, quoniam conclusio ipsius Socratis non vñis est, sed aliquā, & sic, hoc est solum dum est. Et ita sicut secundum accidentis est animal, & non semper secundum accidentis est animal. Animaduerte, q̄ Socrates est animal per accidens, quia non primo: est. n. animal quia ratione qua animal sensituum est, animal est: est aut sicut per accidens: quoniam non semper ratione qua animal sensituum est, animal est, sed solum dum est. Quare demonstratio esse potest rerū corruptibilium sicut per accidens, quoniam non primo, neq; semper. Qui. n. demonstrat, oē animal sensituum est animal, demonstrat, q̄ Socrates sit animal: non tñ primo, neq; semper. & ideo sicut per accidens. Quærūt hic quo modo vniuersalia sint aeterna, cū singulatia in quibus sunt, sint corruptibilia, Linconiensis. Grossatesta asterit vniuersalia esse per accidentes corruptibilia: quatenus esse habent & extra animal & extra suas causas. Sunt autem aeterna, vel quo habent esse in causis, vel quo habent esse intentionale, in intellectu nostro, vel diuino. Sed quoniam res haec logicā facultatē transcēdit, ideo bona frōte omittat.

**Similiter res sepe habet et in definitionibus ipsis: quippe cum diffinitio principium sit demonstratio, aut demonstratio positione differens, aut quedam demonstrationis conclusio.**

Suest. sup. Post. F 3 Si-

Ratio te.

Verborum expositio.

Socrates est animal per accidens.

Dubium.

Solutio Li- coniensis.

A R G Y.

POSTERIO, ANALITICO.

**DILVICI.** *Similiter autem se habet & de definitione: quoniam definitio est aut principium demonstrationis, aut demonstratio positione differens, aut conclusio quadam demonstrationis.*

**Text c. 22.** *Cum declarasset, quod demonstratio non sit corruptibilium, nunc via similitudinis, & quasi eadem ratione declarat quod nec definitio sit corruptibilium, & sic probat (ut Philo exponit) ut corruptibilium esse possunt. Et hoc proponit, & inquit: *Similiter autem se habet, & de definitione: sicut se habuit & de demonstratione. Probat ratione, & inquit: Quoniam definitio est aut principium demonstrationis, aut demonstratio positione differens, aut conclusio quadam demonstrationis. ergo sicut demonstratio non est corruptibile, ita nec definitio quae est vel demonstratio, vel demonstrationis principium, vel demonstrationis conclusio, erit corruptibile.**

**Comē. 92.** *Quo vero ad verba attinet. Quidam non philosophae ignari per definitionem, quae est demonstratio conclusio, exposuerunt eam quodatur per quodvis genus causae, ppter eam, quae datur per finem. Per eam vero, quod est demonstrationis principium, ea exposuerunt, quodatur per finem. Per eam autem quae demonstratio est,*

**Auer. Comē. 12.** *exposuerunt eam, quod ex utraque constat. Auer. aut lib. de Aia scđo, per definitionem, quae est demonstrationis conclusio intelligit eam, quod est definitio passionis, quae qritur. hæc n. quia concludi de mōne potest, demonstrationis conclusio dicitur. Per eam vero, quod est demonstratio principium, intelligit eam, quod subiecti definitio est, hæc n. quia potest esse mediū per quod prima demonstratur, demonstratio principium dicitur. Per definitionem vero, quod est demonstratio, aggregatum ex utraque intelligit. Verum hiloponus, & Themist. clarius expresserunt, & quidem ad mentem Aristoteles in lib. de Aia. Ibi n. dictum est quod tres sunt species definitionis, nam aliae quidem ex materia sunt, aliae vero ex forma, aliae ex utraque simul. Vtputa qui iram definiet ex materia, dicet seruorem esse sanguinis circa cor. Ex forma vero, appetitum vindictam. Ex utraque, si seruorem sanguinis circa cor per appetitum vindictam. Per definitionem ergo, quod est demonstratio principium, intellectus ea, quod ex forma est. demonstratio n. ex causis causa syllogizant. forma vero est causa materiae, nam per talē formam, talis materia est. Unde demonstratio erit hoc pacto, ille appetit utrīcisi eius, qui appetit utrīcisi, seruet sanguis circa cor: seruet igitur illius sanguis circa cor. Vbi patet definitionem, quae est à forma, esse ut demonstrationis principium. Per definitionem vero, quae est conclusio, intellectus definitio, quae est à materia. Hæc igitur in praecedenti demonstratione conclusa est. At per definitionem, quae est demonstratio, intellectus definitio, quod est ex utraque simul, quod sola positione differt: quoniam ut hiloponus inquit. In definiendo quidem, à materia incipientes definimus in formam. Dicimus enim iram esse seruorem sanguinis circa cor ob appetitum vindictam. In demonstratione vero viceversa vtrinque. Incipimus enim à forma & de finimus in materiam. Alij vero positione differre afferunt, quod talis definitio non sit in aliqua trium figurarum syllogisticarum. Ad demonstrationem est in alias figurarum, quare positione differt.*

**ARGY.** *Patet etiam demonstrationes atque scientias eorum quae sape sunt, ut luna defectio & huiuscmodi re-*

**Erum, quo quidem sunt tales, hoc esse semper, quo vero non sunt semper, hoc esse particulares.**

**DILVICI.** *Eorum autem, quae sape sunt, demonstrationes & scientiae sunt, ut luna defectus. Manifestum est, quoniam secundum quod huiusmodi sunt semper sunt, inquantum autem non semper, secundum partem sunt. Sicut autem defectus est, similiter & in alijs:*

**Philoponus & Themistius pariter volunt, quod Aristoteles remoueat dubium. Nam cum dixisset corruptibile non esse demonstrationem, querit de his quae sape sunt, quae non continuo, sed temporis intercalis discutiuntur. Utputa de lunari eclipsi. Si n. unaquamque; eclipsis corruptibilis, est, deficiens n. rursus illuminat, quoniam in his dicimus demonstrationem esse. Respondeat ergo & inquit, *Eorum autem quae sape sunt, demonstrationes & scientiae sunt, ut ipsius defectus Luna: exponit autem quoniam talium sit scientia, & dicit *Manifestum est, quoniam secundum quod humani sunt, hoc est secundum quod sunt viles, scientiae & demonstrationes sunt. Et ut sic sunt semper, inquantum autem non semper sunt, secundum partem sunt, hoc est particulares, & sic de talibus non sunt scientiae, cum sint corruptibles. Est ergo solutio, quae sape sunt, bifariam considerari possunt, ut viles, & sic de eis est scientia, quia, ut sic semper sunt, ut particulae, & sic de eis non est scientia, quia non sunt semper. Vnde ut Philo inquit, unusquisque particularium defectuum, non demonstrabilis est, quoniam est generabilis & corruptibilis. Non nam demonstratio est in hac eclipsi, quae secundum hoc tempus fit, sed secundum coem tempore defectuum. Non nam huius eclipsis est demonstratio, sed simpliciter eclipsis, de ipsa tamen eclipsi, quae secundum hoc tempus fit, non est demonstratio nisi eo modo, ut in alijs etiam corruptibili bus demonstrarem esse diximus. Addit Aristoteles, ita esse intelligendum in similibus (ut dictum est de eclipsi) Utputa de tonitruo, terrae motu, & id genus. & hoc inquit. *Sicut autem defectus est demonstrabilis, non ut particulae, sed ut vniuersalia. Similiter est intelligendum, & in alijs, quae etiam sape sunt. Sed contra haec adhuc dubitatur, quoniam eclipsis viles non semper est. Cum n. nullum ipsius eclipsis singulare continet esse, etiam viles eclipsis aliquando non erit: ergo & viles, & particulariter eclipsis est corruptibilis. Vno modo dici potest, quod haec, quae sape sunt, possunt considerari, ut in actu & sic sunt particulae, & corruptibilia; & ut sic de eis non est scientia, & possunt considerari ut in aptitudine & potentia, & ut sic sunt vniuersalia, & semper, & sic de eis est scientia. Vel melius, ut Themistius & Philo inquit, dicamus quod eclipsis, & similia viles accepta possunt referri ad singularia, & sic non semper sunt, sicut neque singularia, & possunt referri ad suas causas, & sic semper sunt, quoniam causis per se positis ipsi eclipsis, sp eclipsis est, & sic de eclipsi, & talibus est demonstratio & scientia. Nam ut sic sunt vniuersalia, quae etiam ad suas per se causas semper sunt.*****

**Dubium.** *Cum autem pateat fieri non posse ut demonstretur quodque nisi ex cuiusque principiis, si id, quod demonstratur rei competit, ut est illa non sane quidpiam scitur si ex veris & indemonstrabilibus, medioque, vacantibus ostendatur. Fit enim ut quidpiam perinde ostendatur atque Bryson quadrationem ostendit. Huiuscmodi namque rationes per coem quoddam ostendunt quod & alijs competit. Quapropter & ad alias res non propinquas ipsae rationes accommodantur.*

*Quoniam autem manifestum est, quod demonstrare unum quodque*

**DILVICI.**

**Comē. 93.** *Expositio Philopon. & Themist.*

*Quae sape sunt bifaria.*

**Dubium.**

*solutio. Quae utrīcisi sunt ppter considerari ut in actu & ut in potentia. Alia solutio. Themist. & Philopon.*

**ARGY.**

**Tex. c. 23.** *Non sunt denique excoibus.*

**Comē. 94.**

**Tex. c. 23.** quodque nō est, nisi ex unoquoque principiorum, si id quod demonstratur sit secundum quod est illud, non est scire, hoc, sive veris, & indemonstrabilibus demonstretur, & ex cōibus. **immediatis.** Est enim sic demonstrare, sicut Brysson tetragonis mon. Secundum communem enim demonstrant rationes huiusmodi, quod & alteri inest. Vnde & in alijs conuenient haec rationes non congenitae.

**Come. 94.** Iuxta Themistij paraphrasem. Videlur q̄ Arist. velit ostendere, q̄ demonstrationes non fiant ex communibus. nam, cum ostendit demonstrationes ex proprijs constate, hic ostendit, quod nō ex communibus constant. Et hoc quidem non iniuria ostendit. nam, cum ostendit demonstrationes fieri ex dignitatibus, quae cōmunes propositiones sunt: ne quis credat prōpter hoc demonstrationes ex cōmuni bus fieri, ex eo quia ex dignitatibus fiant, ideo ostendit demonstrationes non fieri ex communibus. Philo. vero ait Arist. his, quae descripta sunt, hic addere: q̄ non sufficiat facere demonstrationes ex veris, & immediatis propositionibus, sed oportet ut sint ex proprijs subiectis de quo demonstrationes fiant. Cuius causam Phi. explicat. Nam siquidem (inquit) dixerit omnis lapis coloratus est: omne quod coloratum est, corpus est, oīs igitur lapis corpus est. Accepi quidem propositiones veras, & immediatas. nullo n. indigeo termino ad demonstrandum q̄ lapis coloratus sit, aut q̄ oē coloratum corpus sit, non tū me dius terminis s. coloratum esse, est prōptius subiecto. coloratum enim esse multis & alijs inest: oportet autem (vt sāpe dictum est) demonstrationes fieri ex proprijs vniuersitatisq; subiecti principijs: hoc est vt medius terminus proprius sit extremis, & nulli alteri communis. Vnde inquit. **§ Q** m autem manifestum est, q̄ demonstrare vnumquodque. si quæsumus de concessione, vel subiecto, non est: hoc est non contingit, nisi ex uno quoque principio rūm. s. proprio termino vtrique extremo, & non communis: & hoc si id quod demonstratur, hoc est, si quæsumus sit secundum quod est illud, hoc est, si quæsumus insit per se subiecto, de quo demonstratur. Totum hoc accepit veluti antecedens, & probatum ab ipso. tunc dat consequens, quod nunc probare propoluit, & inquit: Non est scire hoc, s. quæsumus, si ex veris, & indemonstrabilibus, & immediatis de monstretur de suo subiecto. Dixit immediatis, vt altera vt alterius sit expositorum vt placet Philo. Veli dixit, & immediatis, qm̄ aliqua propositio est indemonstrabilis, quæ non est immediata, vt hæc, Nix est alba indemonstrabilis enim est, quia sensu patet immediata vero non est, quia habet causam. Quod autem demonstratio sit ex indemonstrabilibus, & nō proprijs, ostendit per demonstrationem Bryssonis: quia probat quadrationem circulari. Quæ vt Ther. & Alexan. & Philo. exposuerunt, est hæc. Illa inter se paria sunt, quæ eisdem maiora minoraque habentur. Hæc enim est communis dignitas, in quibus maius reperitur, & minus in his & æquale dabatur. Sed datur quadrangulus maior circulo, vt quadrangulus, A B C D, & quadrangulus minor circulo, ergo dabatur quadrangulus equalis circulo. Hæc ratio ex communibus est, qm̄ (vt inquit) secundum communem demonstrant rationes huiusmodi, qd̄ communis & alteri inest. cuius-

A causam affert, & inquit: **Vnde**, hoc est propterea quia haec rationes & in alijs conuenient nō congrueat, hoc est non eiusdem generis. Maior enim nō modo in magnitudinibus vera est, sed etiam in numero Brysonis demonstratio ex communibus.

Quadrangulus maior circulo.



D meris & temporibus, & alijs. ecce quō Brysonis demonstratio ex indemonstrabilibus est, non tū ex proprijs, cum terminus medius, videlicet maius & minus communis sit multis diuersorum generum. Vnde Phi. inquit. Illud enim ex intermedio maioris & minoris, vt Bryson videbatur quadrare circulum, non proprium est Geometriæ, sed est communis etiā plurimis alijs: & potius (vt inquit), Dialecticæ competens est quam geometriæ. Qm̄ non ex proprijs principijs, quod propositum est demonstrat.

Igitur res non vt illa est, sed per accidens scitur. non enim & ad aliud genus demonstratio accommodaretur, tunc autem vnumquodque non per accidens scimus, cum per id cognitionem consequimur, per quod competit ex principijs illius, qua ratione est illud. veluti cum duobus rectis æquales habere rerum ei scimus competere, cui per se competit id ipsum ex principijs huius.

Ergo non quatenus illud est, scit, sed per accidens. Non enim corresponebat demonstratio, & ad aliud genus est. Vnumquodque aut scimus non per accidens, cum per illud cognoscimus, per quod est principijs illius, in quantum illud est. Vt duabus rectis æquales habere, cui inest per se quod dictum est, ex principijs illius.

Cum declarauit quod demonstratio debeat esse ex proprijs & hoc per exemplum acceptum à demonstrabilibus Bryssonis, nunc ostendit ex quibus demonstrabat Bryson quadrationem, & vult, q̄ non ex his, quæ per se sunt, sed ex his, quæ per accidens (vt Phi. inquit) demonstrabat. Et inquit. Ergo non quatenus illud est, hoc est p se scit Bryson per suas demonstrationes, sed per accidens. Qui de homine scit esse disciplinæ capax, per animal, scit per accidentes, qm̄ non per medium, quod homini propriæ competit, sed per medium, quod homini, & alijs com-

ARGY.

DILVICI. Siquis vel p extraneum genus, vel p cōla sciat, scire p acci dēs df, p se vero, q̄ op posito mō demōstrat.

Come. 95.

Duæ sunt causæ, quibus de aliquo  
causæ quibus aliquid scitur per accidens, ut de homine  
aliquid scitur p. ac-  
cidentis.

competit. Duæ enim sunt causæ, quibus de aliquo  
causæ aliquid scitur per accidens, ut de homine  
esse discipline capax. Prima qđem, qm p. extraneū  
medium sciretur, vt si de homine sciretur esse di-  
sciplina capax, propter esse album. Secunda vero,  
quando per communia, vt si de hominē illud scire-  
mus propter esse animal. Has duas causas ergo as-  
signat, qđ demonstratio Bryssonis sit faciens scire  
per accidens, & inquit. {Non enim corresponde-  
bat demonstratio: qua videlicet Brisson probauit  
quadrationem, qm medium, per qđ illam probauit,  
erat extraneum, & nō proprium quadrato: hæc est  
prima causa. assignat secundam, & inquit: {Et ad  
aliud genus est, qm est commune, quod nō tñ qua-  
drato & circulo inest, sed numeris, & temporibus.  
& sic Bryssonis demonstratio fecit scire per acci-  
dens. Deinde exponit quid sit scire per se, & hoc ne-  
sit de nomine contentio, & inquit: {Vnumquod-  
que autem scimus per se, & non per accidens, cñm  
per illud cognoscimus, subaudi quæsumus de subie-  
cto, per qđ est ex principijs illius, in quantum illud  
est. Cuius rei exemplum afferit, & inquit: {Vt duo-  
bus rectis æquales habere scimus cōpetere illi sub-  
iecto, cui competit per se illud quod dictum est, ex  
principijs illius. hoc est per medium proprium, vt  
longa oratione Phi. exponit: per quam dat intelligere  
quod duo sunt de ratione eius quæsumi, quod  
per se scitur de aliquo, & quod per se competit ei  
subiecto, de quo quærebatur, & hac ratione candi-  
dum de Cigno non per se scitur. Et qđ sciat per  
id, quod ex principijs subiecti conficitur, quod est  
definitio subiecti: ex qua re definitionem minoris,  
hoc est subiecti esse demonstrationis medium pa-  
tet. verum de hoc in Secundo. Animaduerte tñ;  
qđ quæsumus est illud, quod scitur, vt Secundo huius  
dicitur. Et qm subiectum est concessum, ideo sub-  
iectum in fine demonstrationis, non est illud, quod  
scitur: & qm passio, vel aliquid passioni simile quæ  
ritur, ideo passio scitur: & qm non per medium ex-  
traneum, nec per medium cōe, igitur per illud me-  
dium scitur, qđ ex principijs rei exit. Hæc Aris. teti-  
git hic in summa. Quærunt Iuniores, vtrum cōe  
possit extraneum dici. Respondent qđ commune  
extraneum dici potest: quatenus descendit ad aliud  
genus. Verum hæc responsio ambigua est: nam su-  
perius est de ratione inferioris: ergo non potest di-  
ci extraneum si in illud descendat. Et sic dicerem  
nullum commune extraneum esse suę speciei, cum  
sit de eius ratione, sed bene: ei, cuius non est genus:  
& hoc pacto sapor dulci extraneus non est, sed al-  
bo Bryssonis vero ratio peccabat dupliciter. Tum  
quia per communia, tum etiam quia per extranea  
demonstrabat.

**A R G Y.** Quare si illud competit ei per se, cui competit, me-  
dium necesse est in eadem esse propinquitate.

**D I L V C I.** Quare, & si per illud: inest, cui inest, necesse est me-  
dium in eadem cognatione esse.

Hoc quod Aristoteles inferit, potest referri ad  
exemplū proximum, quod textu proximo attulit,  
vt Phi. retulit. Dixit enim quod demonstratio: qua  
demonstratur quod anguli trianguli sunt æquales  
duobus rectis, non sit per medium extraneum, sed  
per medium, quod per se competit subiecto: ex  
hoc inferit. {Quare & si per se illud inest, cui inest,

EHoc est, quare si medium per se inest subiecto, si mi-  
nor extremitati, cui inest, in ea subaudi demon-  
stratione qua probatur quod anguli trianguli duo  
bus rectis sunt æquales, necesse est medium, subaudi  
in tali demonstratione, in eadem cognatione es-  
se cum extremis: hoc est, necesse est, vt medium sit  
eiusdem generis cum extremis illius demonstra-  
tionis, ita, vt non sit medium, in genere geometri-  
co, & extrema in genere arithmeticō. Nam qua ra-  
tione mediū per se inest minori extremitati, eadē  
ratione nō aior extremitas per se inest medio. Qua  
re medium in tali demonstratione erit eiusdem ge-  
neris cum extremis. Vel potest intelligi qđ Aristo.  
hoc inferat non in tali demonstratione tñ, sed vni-  
uersaliter in omni demonstratione: vt sit dicere, qđ  
ex dictis pateat vniuersaliter in oī demonstratione  
medium esse eiusdem generis cum extremis: qm  
probatum est medium per se inesse subiecto, & ea-  
dem ratione, quod maior extremitas inest per se  
medio: ergo oportet medium esse eiusdem gene-  
ris cum extremis, alioquin non per se, sed extranea  
inest medium subiecto, & primū medio. Et utro-  
que modo hoc quod Aris. infert bene intelligitur.

Alia expō.

**A R G Y.** Q uod si non sit ita, at perinde erit, atq; cum musica  
per Arithmeticā demonstratur. Atque talia demon-  
strantur quidem similiter, differentia tamen est, nam ip-  
sum quidem esse, ad aliam scientiam attinet subiectum  
enim genus, diuinum est, ipsum autem propter quid, su-  
perioris nimurum est, cuius per se sunt ipsi affectus. Qua-  
re patet ex his fieri non posse, quo demonstretur quod  
que simpliciter, nisi ex principijs vniuersicūsque, sed ho-  
rum principia habent commune.

**D I L V C I.** Sin autem non sit, sed sicut Harmonica per Arithme-  
ticam, huiusmodi autem demonstrantur quidem simili-  
ter, sed differunt, nam ipsum quidem quia alterius sci-  
entia est: subiectum enim genus alterum est. Ipsū vero pro-  
pter quid, superioris, cuius per se passiones sunt. Quare  
et ex his est manifestum, quod non sit demonstrare vnum  
quodque simpliciter, aliter quam ex proprijs vniuersicūsque  
que principijs. Sed horum principia habent commune.

Hic locus duplicitate legi potest. vno modo vt  
dicamus, qđ cum Aristo. declaravit qđ medium de-  
beat esse eiusdem generis cum extremis, nunc ve-  
lit exponere, qua vt ita dicam, identitate, an sim-  
pliciter, an secundum quid. Est enim duplex iden-  
titas, vt ita loquar: simpliciter quidem, quavidelicet  
homo & equus eadem genere sunt, qm ex e-  
quo sub animali continentur. & secundū quid, quæ  
subalternationis identitas est. Veluti equus & ani-  
mal, quæ ideo dicuntur eiusdem generis, quia alte-  
rum sub altero continetur. Ergo exponit nūc quo-  
modo medium & extrema eiusdem generis esse de-  
beant, an simpliciter, vt homo & equus sub anima-  
li, an secundum quid, subalternatione, vt equus &  
animal. Et tunc legi verba hoc pacto. Sin autem  
non sit subaudi medium eiusdem generis cum ex-  
trebris simpliciter, sed sicut harmonica theorema-  
ta demonstrantur per Musicam scientiam: vbi ex-  
trema & medium sunt eiusdem generis secundum  
quid, scilicet subalternatione, quasi dicat, si au-  
tem non est eiusdem generis simpliciter cum ex-  
trebris, sed secundum quid, scilicet subalternatione,  
subaudit Phi. necesse est demonstrationem etiā  
fieri eiusdem principijs proprijs, saltem secundum  
quid

duplex iden-  
titas.

Metaphysi-  
ci numeris  
est aliarum  
scientiarum  
non simpli-  
cib; sed  
neganti.

Scibilis de  
aliquo de-  
mestratum  
duabus ful-  
citur cōdi-  
tionibus.

Dubium.  
Respon.  
Quæ r̄sp.

Cōmen. 93

Dubium.

Solutio

Metaphysi-

ci numeris

est aliarum

scientiarum

non simpli-

cib; sed

neganti.

fe

mi

hy

cu

co

ma

ca

pi

su

pr

93

93

93

93

93

93

93

**Expositio.** quid, & subalterhatione. Sunt enim verba dimi-  
nuta more attico, ut videtur. Phi. vero verbā hāc  
aliter exponit, ut referantur ad proxime dicta hoc  
modo. Sin autem non subaudi ex proprijs principijs  
subiecti demonstratio fiat, sed ex principijs eius scientiæ quæ proxime cōtinet prædictam sci-  
entiam, sicut harmonica per arithmeticam: subaudi-  
tu (ut Philo. inquit) necesse est demonstrationem  
ex eisdem fieri; & hoc si vere demonstratio est ex  
eisdem, veluti harmonica demonstramus per prin-  
cipia arithmeticæ. In talibus enim demonstrationi-  
bus medium extremis eiusdem generis est subal-  
ternatione: & non simpli. Et hoc exponit: & in-  
quit: {Huiusmodi autem demonstrantur quidem  
similiter, sed differunt. Hoc est quæ per principia  
generalioris scientiæ demonstrantur, simili quide-  
modo demonstrantur, quo & illa, que ex proprijs  
principijs demonstratur, hoc est quia scientificæ est  
horum demonstratio, veluti & illorum quæ ex pro-  
prijs principijs demonstratur: Sed differunt. Qm  
in illis quidem, & ipsum quia; & ipsum propter quid  
ex eadem est scientia. in alijs vero, quæ subalterna-  
tione eadem sunt. Ipsum quidem quia alterius sci-  
entiæ est, quia est scientiæ subalternata, subiectum, n.  
scientiæ subalternata, alterum est à subiecto sci-  
entiæ subalternantis. Est enim alterum, qm subalter-  
num. Ipsum vero propter quid est scientiæ superio-  
ris, subalternantis, cuius per se & primo passio-  
nes sunt. Est enim ipsum quia Musicæ, ipsum vero  
propter quid arithmeticæ. Ex his iterum concludit  
illud quod superiorius probavit, & inquit: Quare &  
ex his est manifestum, & non fit demonstrare vnum  
quodque simpliciter, hoc est proprie, & non sophisti-  
co modo quod est per accidentis, aliter quam ex  
proprijs vniuersiisque principijs, qm qui demon-  
strat in eadem scientia, & per ea, quæ sunt eiudem  
scientiæ, & per ea quæ sunt superioris scientiæ sem-  
per ex proprijs d. monstrat. Sed dices, vtrum prin-  
cipia scientiæ inferioris, & principia scientiæ supe-  
rioris habeant commune, per quod possint demo-  
strari adhuc. Quasi responderet, & inquit: Sed ho-  
rum principia habent commune. Hoc est, tam prin-  
cipia inferioris quam principia superioris habent  
commune, hoc est primam philosophiam (ut expo-  
nit Philo.) Hec enim (ut inquit) principia cuius-  
libet scientiæ, & inuenit, & demonstrat: ex quo ar-  
tium ars, & scientiarum scientia dicta est. Et tu in-  
tellige hoc quod Philo. inquit. Quod prima Philo  
non simpli probare, sed neganti.

**Dubium.****Solutio**

Metaphysi-  
ci numeris  
est aliarum  
scientiarum  
non simpli  
probare, sed  
neganti.

A tum probatur neganti, & quidem est concessis ab  
eis: hoc autem non est probare propter quid, sed  
potius dialekticæ. Quo vero ad verba attinet. **Nota** quæ  
Animaduerte quod subiectu subalternata, alteru  
est à subiecto subalternatis, quatenus subiectu sub-  
alternata superaddit subiecto subalternantis acci-  
dentali differentiam, ut numerus sonorus, quod  
est musica subiectum, numero addit sonoritatem,  
quæ est differentia accidentalis, numerus vero sub-  
iectum est arithmeticæ. Hac ratione Phisica me-  
taphysicæ non subalternatur, qm ens mobile q. est  
physicæ subiectu enti, quod est metaphysicæ sub-  
iectum, addit mobilitatem quæ enti accidentis nō est.

**Q**uod si id constat, patet fieri non posse quo quisquam  
propriorum principiorum exhibeat demonstrationem, erit  
enim illa omnium principia, & ipsorum scientia domina  
omnium evit. Etenim is scit magis qui superioribus ex cau-  
sis scit, scit enim tum ex prioribus, cum ea ex causis scit,  
quæ nō affectus subeunt rationem: Quare si magis scit &  
maxime, & si est illa scientia, magis profecto, maximeque  
scientia est. Demonstratio vero non ad aliud genus accom-  
modatur, nisi eo modo quo tam ad demonstrationem facil-  
tatis machinarum extruderetur, vel ad perspectivas geo-  
metricas, quam ad musicam arithmeticam demonstratio-  
nes accommodantur, ut diximus. **A R G Y.**

**S**i autem manifestum est hoc, manifestum & quoniam  
nō est vniuersiisque propriæ principia demonstrare: erit  
enim illa omnium principia, & scientia eorum domina om-  
nium. Etenim scit magis ex superioribus causis sciens. Ex  
proprijs enim scit, cum non ex causis sciat causis. Quare si magis scit &  
& maxime, & scientia illa erit & magis, & maxime. Sed demonstratio non conuenit in aliud ge-  
nus aliter quam ut dictum est, Geometrica in perspecti-  
vas, & mechanicas, & arithmeticæ in harmonicas.

**DILVICI.**  
Aliter  
Si autem est  
scientia quæ  
principia  
vniuersi-  
que demon-  
straret erit  
illa omnium  
principium  
& domina.  
Cemē. 93.  
Corol. 1...

Vt Philopono placet. Aliter. hic quoddam corol-  
lariūm concludit ex prædictis: & forte duo ex di-  
ctis corollaria deducit. Primum quidem dicēs. Si  
autem manifestum est hoc, videlicet quod non cō-  
tingat demonstrare aliquid, nisi ex proprijs illius  
principijs. manifestum est, & qm non est vniuersiisque  
quæ propriæ principia demonstrare, hoc manife-  
stum est, quod non contingat aliquam scientiam  
propriæ principia demonstrare. Nam (ut Philopo.  
inquit) Demonstrationem ex proprijs oportet sie-  
ri principijs. At principiorum non est possibile  
esse principia hoc (ut mihi videtur) est primum co-  
rollarium. Deinde assignat secundum corollarium  
ex dictis: & secundum vnam scripturam, inquit. Si  
autem est scientia quæ principia vniuersiisque sci-  
entiæ deminet, erit illa scientia, quæ principia oīum  
deminet oīum scientiarum principium & dñs, quasi  
oīes subalternans. Et quod sit ceterarum principiū  
& domina, probat, & inquit: Et enim scit magis ex  
superioribus causis sciens. Dicitur. n. Primo Meta-  
physicæ, & Metaphysicæ per altissimas causas. Ex-  
ponit aut, qui artifex scit ex proprijs: & inquit: Ex  
proprijs. n. artifex aliquis scit. cū scit ex causis, non  
causatis, quia vero metaphysica sit ex cōmunitibus  
& altissimis causis: oī concludit, quare si magis scit,  
& maxime, scilicet per maiores & maximas causas  
& scientia illa erit & magis, & scientia, & maxime  
scientia, subaudi talis esset Metaphysica, si ipsa sci-  
ret principia omnium, quare Metaphysica esset sub-  
alternans omnes, & Regina scientiarum atque ars  
artium.

**z. Corol.**  
In plogo.

P O S T E R I O R A N A L Y T I C O.

artium. Repetit quō liceat migrate de genere in Epiam, si sciat nec ne, Estenim difficile cognoscere si ex principijs vniuersiusque scimus nec ne: quod quidem est sci re, Putamus autem s̄ a numero scire, si ex veris quibusdam primis rationeationem habemus. Id vero non est ita sed oportet ipsis primis esse prospicua. Ea autem in quoconque genere principio dico, quae fieri nequit, ut demonstrentur esse.

Difficile autem est cognoscere, scit an non. difficile, enim est noscere, si ex principijs vniuersiusque scimus, an non, quod quidem est sci re. Opinamur enim (si habed mus ex veris quibusdam syllogismum, & primis) sci re: hoc autem non est, sed congenera oportet esse primis. Dico autem principia in uno quoque genere illa, quae quoniam sint non contingit demonstrare.

D I L Y C I . Cōmen. 99. Cōtinuatio

Dubō contra secundū corollarij. Solutio. Dubō contra secundū corollarij, quoniam tunc Metaphysica subalternaret sibi oēs scientias, cum sit Regina & domina aliarū. Dicendum, quod Metaphysica subalternat sibi oēs per recursum, quoniam ubi principia ceterarum scientiarum negarentur, tandem per recursum syllogismis redargutivis ex datis ab aduersario, illa probabit ceterarū scientiarum principia. Non tū propter hoc subalternat sibi ceteras simpliciter, non enim probat ceterarum principia propter quid. Secundo dubiatur contra primum Corollarium, nam secundū

Dubō contra primū. Auer. Scientia specialis potest probare sua principia, saltem demonstratione signi. Dicendum, q. Auer. loquitur de principijs subjecti constitutis, non autem de principijs cognoscendi, quae Axio ma dicuntur. Hæc enim vel sunt per se nota sen su, vel in superiori scientia probata. Rursus dubiatur cōtra modum, quo altera scientia in alteram migrat. Primo quidem, quoniam medium non videtur eiusdem generis cum extremis. Dicendum q. licet non sit eiusdem generis: cum extremis loquendo de genere prædicamentis, est tū eiusdem generis cum extremis, loquendo de genere subiecti scientifici. Continent enim in eodem subiecto scientiæ. Quo ad verba attinet, animaduerte, quod

Solutio. Alia dubō. Dubō contra primū. Auer. Scientia specialis potest probare sua principia, saltem demonstratione signi. Dicendum, q. Auer. loquitur de principijs subjecti constitutis, non autem de principijs cognoscendi, quae Axio ma dicuntur. Hæc enim vel sunt per se nota sen su, vel in superiori scientia probata. Rursus dubiatur cōtra modum, quo altera scientia in alteram migrat. Primo quidem, quoniam medium non videtur eiusdem generis cum extremis. Dicendum q. licet non sit eiusdem generis: cum extremis loquendo de genere prædicamentis, est tū eiusdem generis cum extremis, loquendo de genere subiecti scientifici. Contineant enim in eodem subiecto scientiæ. Quo ad verba attinet, animaduerte, quod

Verborum expositio. Vna scriptura legitur hoc pæsto. Si autem est scientia, quae principia vniuersiusque demonstrat, erit illa omnium principium & domina: & hoc modo exposta est, & tunc per principium intelligit principem: & per dominam intelligit Reginam. Nam licet sophistica, dialectica, & metaphysica sint de omnibus, non tū eodem modo. Nam metaphysica est de omnibus scientificis. Dialectica probabiliter, Sophistica apparenter. Et quia metaphysica est de omnibus scientificis, ideo est Regina & vere domina. Cetera vero non. Est vna alia scriptura, de qua in textu, sic habetur. Erunt enim illa omnium principia, scientia eorum domina omnium. Et tunc intellige quod sit vnum corollarium tantum hoc modo, q. si quæ dicta sunt, vera sint manifestum est, quod non est vniuersiusque scientia specialis propria principia demonstrare, sed demonstrare propria cuiusque scientiæ principia erit scientie communis saltem, ut dictum est per recursum. Cuius causam afferit & inquit. Erunt enim illa principia, de quibus scientia communis agit, omnium scientiarum principia, saltem per recursum. Et scientia eorum principiorum domina & Regina omnium scientiarum: & ars artium, ut metaphysica. Et quod sit domina & Regina omnium scientiarum, probat, & quæ dicit, ex dictis perspicua sunt.

A R G Y . At vero difficile admodum est se se percipere quem-

Cum exposuisset, quid propriæ sit sci re: & demonstrasset, quod sci re sit ex proprijs cuiusque principijs, nunc ostendit q. difficile sit cognoscere, si demonstrator sciat aut non, & dicit. Difficile autem est cognoscere, subandi si demonstrator scit ex proprijs cuiusque principijs, an nō hoc est cognoscere, (vt ihi. exponit) si demonstratiue processit syllogismus aut non, difficile est. Hujus rei causam effigiat: & inquit. Putamus enim sci re, si habeamus ex veris quibusdam, & primis syllogismum. Putamus enim si veras capimus propositiones, & immediatas, quod etiæ demonstratiue cōperimus. Hoc autem vt inquit, non est, sed ea principia, quæ accipimus congenera atque proxima oportet esse primis. Siquidem (vt Phi. suppleuit) demonstratum est, non solum veras opotere esse propositiones, sed etiam ex proprijs & proximis principijs assum ptas. hinc Phi. deducit, quod primum Theorema, & secundum geometriæ propriæ demonstratum est. Reliqua autem, quæ deinceps sunt, vere quidem syllogizata sunt, non tū demonstratiue, non enim ex proprijs propositionibns vnumquodque demonstratum est, neque immediatis quoniā iem per posteriora demonstrantur per ea, quæ iam demonstrata sunt. Sed dices, vtrum syllogismus quo demonstrantur posteriora, qui constat ex iam demonstratis, sit syllogismus demonstratius. Respondet ad hoc Philo. & nos respondimus superius, quod syllogismus huiusmodi valde abusus demonstratio est, & non nisi quis propositiones, ex quibus constat talis syllogismus, demonstratius dicat: quod quidem abusus, & non propriæ verum est. Epilogando ergo patet, quod cum difficile sit sci re naturam rerum, & ea, quæ per se, vnicuique natura insunt, iccirco difficile est, & sci re, vtrum demonstratius sit syllogismus aut non. Et ne sit de nomine contentio, exponi, quid per principia ipse intelligat, est enim principiū multipliciter dictum, & inquit. Dico autem principia in uno quoque genere: hoc est in unaquaque scientia, illa, quæ, quoniam sicut vera, non contingit demonstrare, sed sunt confessa, atque in illa scientia, cuius sunt per se notā sunt. Vtputa geometriæ principia sunt, punctum imparabile est, linea est quæ in vnum dimensilis est. Hæc enim assumit, & non demonstrat geometria, sed vt existentia supponit. hoc pæsto in ceteris scientijs principia prima & in demō strabilia sunt. Querunt iuniores quam ob causam ipsius. Axiomata hoc est dignitates non faciat sci re. Respondent per simile de solis virtute, hoc est, quia sunt

Dubitatio. Responsio. Quod intelli gi debet re sponsio.

sunt vniuersales causa. Sed sic dicentes si velint quod Axiomata nullarentur faciat scire, errant: qm̄ causa vniuersalis (vt Arist. inquit) magis & maxime facit scire. Sicutem velint q̄ non faciant scire speficūm in certo sciendi genere, vetum dicunt, nam cum sint communia, & transcendentia, ad determinatū genūs sufficiunt, nisi proximis causis ad ditis, quae principia in genere propria vocat.

ARGY.

Sumitur igitur quidam ipsa prima & quae ex his proficiscuntur significant. At principia sumere esse, certa demonstrare necesse est. Ceu quid est vnitas, aut rectum, aut triangulus sumere esse vero vnitatem ac magnitudinem, cetera autem demonstrare.

Quoniam quidem igitur significant & prima, & quae ex his, assumuntur, quod autem sint, principia quidem est accipere, alia vero demonstrare, vt quid vnitas, aut quid rectum, & quid triangulus. Esse autem, vnitatem quidem est accipere, & magnitudinem, altera vero demonstrare. Alex. per magnitudinem pro recto audit & quidem non bene, qm̄ vnitatem & magnitudinem in exemplis eorum quae dantur, ac conceduntur acceptit, quoniam & in his ipsum quia est præcognoscitur. Altera vero vt rectum & triangulum, que queruntur, est demonstrare. Ethoē pacto. Philo. intellexit & quidem probe, ac dilucide. Quare ex his patet triplex se præcognita: duabus præcognitiones, vt in propositionibus expositum est.

B

Eorum autem quibus in demonstratiis vntuntur scientijs, alia cuiusque scientie propria, alia communia sunt communia tamen similitudinem rationis: quippe cum vnius eorum tantum sese extendat in quacunque scientia, quantum cuiusque subiecto generi congruit. Propria sunt, vt lineam esse tales rectum: Communia, vt si ab equalibus equalia demas ea que restant aequalia sunt. Atque horum vnumquodque cuique satisfacit ad cuiusque genus ac commodatum. Idem enim hoc faciet, & si non de omnibus ipsum accipiet Geometra, sed de magnitudinibus tantum, & Arithmeticis de numeris solum.

Quid Ale. Refutatio.

ARGY.

Sunt autem, quibus vntuntur in demonstratiis scientijs, alia quidem propria vniuersisque scientia, alia vero communia. Communia autem secundum analogiam, qui vtile est quantum est in eo, quod est sub scientia, genre: Propria quidem, vt lineam esse tales: & rectum: Communia vero, vt equalia ab equalibus si demas, quod aqua lia reliqua sunt. Sufficiens autem, vnumquodque horum, quantum in genere est: idem enim faciet, si non de omnibus accipiet, sed in magnitudinibus solum, Arithmeticis, in numeris.

DILVCI.

Cum dixisset prius quod possibile est eisdē Axiomatibus vti in diuersis scientijs, vt illo, quae eidem sunt aequalia, inter se sunt aequalia, quo vti potest Geometra, & Arithmeticus, nunc exquisitius hoc exponit: & vult diuersas scientias eisdem axiomatis non vti, nisi secundum modum aequiuerum: Geometra enim hoc Axiomate in magnitudinibus vtitur, vt in proprijs subiectis, Arithmeticus vero in numeris: naturali: aut Philosophus in temporibus & motibus, que sibi sola subiecta sunt. Vnde inquit: Sunt autem, quibus vntuntur in demonstratiis scientijs, alia quidem propria vniuersique scientiae, alia vero communia. Propria quidem axiomata sunt, vt in geometria, que magnitudines aequalis eidem sunt, aequalis sunt inter se: In arithmeticā, qui numeri aequalis eidem sunt, aequalis, sunt inter se in naturali philosophia, que tempora eidem temporī aequalia sunt, inter se aequalia sunt. Communia vero sunt, que omnibus vel pluribus communias sunt, vt quae eidē aequalia inter se aequalia sunt. Exponit autem quo modo communia, & inquit. Communia autem subaudi dico secundum ana-

Com. 101.

NA LVCI. Principia & subm̄ supponuntur i demratio ne passio vero demō strarur. Com. 100. Sup. text. se cundo. Cōmen. 5. Expositio Philopo.

Verborum expositio.

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

analogiam, & nō proprie. Assignat autem causam, & inquit, qm̄ vtile est in eo genere toto, & in omnibus conclusionibus illius generis, quod est sub scientia. Aut saltem (vt Philo. inquit) extēditur ad plures conclusiones illius generis, quod est sub scientia, non tñ ad omnes illas se extendit scientias, quae sunt diuersorum generum, nisi secundum analogiā. Quā quemadmodum in magnitudinibus est, verus ille ferme, quae sunt eidē æqualia, sunt inter se æqualia, ita etiam in numeris: & sic non secundum subiectum, communitas est, sed secundum proportionis rationem. Horū exempla exponit, & inquit: {Propria quidem, vt linea esse talem, videlicet fluxum inter duo pūcta, & rectum esse tale, s. quod non discrepat ab extremis, quae propria sunt Geometriæ. Communia vero, vt æqualia ab æqualibus si demas, quod æqualia reliqua sunt. Exponit postea, quo vnumquodque horum est commune, & quomodo proprium. Hoc enim principiū, si æqualia ab æqualibus demas, cætera sunt æqualia: si in magnitudinibus accipitur, proprium est Geometriæ, & commune omnibus conclusionibus geometriæ: si vero in numeris, commune est omnibus cōclusionibus arithmeticæ, & sic est proprium, & commune: proprium quidem generi, scientiæ, cōmune vero, omnibus conclusionibus illius generis, & inquit. Suf ficiens autem vnumquodque horum Axiomatū, ad id omne, quantum in genere est. Et sic est commune. Et quod sufficiens sit ad id omne, quantum in genere est, probat & inquit: {Idem enim faciet, si non de omnibus ipse geometrè illud Axioma accipiet, sed solum in magnitudinibus, arithmeticus autem in numeris: faciet dico, idem secundum proportionis rationem: qm̄ vt in magnitudinibus verum est illud axioma, ita in numeris, & sic est proprium vt enim contrahitur ad magnitudines propriū est, vt vero commune est omnibus magnitudinibus, cōmune. Patet ergo diuersis scientijs eadem axiomata communia esse, non proprie, ac simpliciter, sed secundum proportionis rationē. {Idem vero scientiæ propria, & communia, etiam secundum eam rationem proportionis. Hæc Aristo. Quotamen ad rem attinet. Animaquerte, q, si Axioma illud, si ab æqualibus æqualia demas, cætera æqualia sunt, sumatur in sua maxima cōmitate terminorum. nulli scientiæ proprium est, & vt sic sub nullius vñ cadit: si autem in specie accipiatur, utputa, si ab æqualibus magnitudinibus, æquales magnitudines demas, cæteræ magnitudines sunt æquales: est vnum axioma Geometriæ proprium, cui si hæc minor addatur, Anguli recti sunt magnitudines. Dabitur hæc conclusio, quod cæteri æquales erunt. Quare hæc conclusio, anguli incisionis sunt æquales, non probatur per illam formaliter, si ab æqualibus æqualia demas, sed ab illa specificata, si ab æqualibus magnitudinibus. Bñne ergo dictum est, quod tñ Axioma se extendat, quantum subiectum eius: hoc est quantum se extendit ille terminus æquale, q̄ est illius Axiomatis subiectū, quia se extendit ad magnitudines, numeros, & tempora non proptie quidem, sed secundum rationis proportionem, Ideo Axioma ad omnes scientias extendetur, quæ de illo sunt.

*Nota hæc.*

*ARGY.*

Sunt cīam & ea propria, circa quæ scientia considera-

Eta ea, quæ per se illis insunt. Atque hæc & esse & quid sunt scientia sumunt. Vt vnitates Arithmeticæ, puncta, lineas, Geometria, at horum per se affectū quid quidem quisq; significat sumūt. Vt Arithm. quid par, quid impar quid quadratū, quid quoq; cubus. Geometria, quid expers rationis, quid frangi, quid concurrere & huiusmodi cætra. Demonstrant autem ipsos esse, & per communia & per ea quæ demonstrata sunt, eadem & Astrologia face resolut. Omnis nanque demonstrativa scientia circa tria versatur, sunt enim ea quæ ponit esse, hæc autem sunt genus cuius per se affectū est contemplatrix, & ea quæ communes dignitates dicuntur, ex quibus primis demonstrat, & tertium affectus, quorum quid quisque significat sumit.

Sunt autem propria quidem, & quæ accipiuntur esse, circa quæ scientia speculatur quæ per se insunt. Vt vnitates Arithmeticæ, Geometria autem signa, et lineas, hæc enim assumunt esse, & hoc esse, Horum vero, quæ passiones sunt per se, quid significat vnaqueque assumunt. Vt Arithmeticæ quidem, quid par aut impar, aut quadratus aut cubus, Geometria vero quid irrationalē, aut quid inflecti, aut concurrere, Q uod autem sint, demonstrant & per communia, & ex his, quæ demonstrantur, & Astrologia similiter. Omnis enim demonstrativa scientia circa tria est, & quæcumque esse ponuntur: hæc autem sunt Genius, cuius per se passionum speculativa est, & quæ communes dicuntur Dignitates, ex quibus primis demonstrant & tertium Passiones, quarum quid significat vnaqueque assumit.

Cum exposuisset Axiomata, quæ communia, & quæ propria, nunc exponit terminos conclusionis, quæ sunt illius partes. Et primo exponit, quæ sint subiecta propria, & quomodo præcognoscantur. Deinde exponit quæ sint passiones propriæ, & etiā quomodo præcognoscantur, & quomodo demonstrantur. Dicuntur autem subiecta à Philopono concessa vel data, Passiones aurem dicuntur quæsita. Dicit ergo. {Sunt aut̄ propria quidem duplia: & quæ accipiuntur esse, hoc est data, sive cōcessa, qm̄ præcognoscuntur quia sunt. Exponit autem adhuc magis hæc. & inquit: Sunt autem hæc, subaudi subiecta, & circa quæ scientia speculatur passiones, quæ per se insunt illis. Hæc vero, quæ per se insunt, vt Philo. exponit, dicuntur quæsita, quæ de illis quæruntur. Et sic demonstrativa scientiæ duo sunt subiecta, quæ esse præcognoscuntur: & passiones, quæ quæruntur. Hoc quod dixit, exponit per exempla, & inquit: {Vt vnitates Arithmeticæ, vt data ac concessa & vt subiecta assumit esse, Geometria autem assument esse, vt subiecta concessa, & data, Lineas, & signa, hoc est puncta. Subaudiendum vero huic, vt Philo. subaudit: quæ vero per se his accidunt, quæruntur. Et sic duo sunt concessa, sive data, & quæsita. Tunc inter hæc dat differentiam, innuens quādam conuenientiam, est enim conuenientia, quod hæc ambo alia ratione præcognoscantur ante demonstratiā scientiam. Differentiā vero, subscriptit, & inquit: {Hæc enim videlicet data, & concessa, ac subiecta Geometra & Arithmeticæ assument esse, & hoc esse: hoc est præcognoscunt, quia sunt, & quid significat vnumquodque; Horum vero, quæ passiones sunt per se, quid significat vnaqueq; assumunt, Sic igitur de subiecto & esse, & quid significat, præcognoscitur, De passione vero, solum quid significat.

DILVICI.  
Text. c. 25

Cōm. 102.  
Cōfutatio.

Verborum  
expositio.  
Comē. 83.

ARGY.

DILVICI.  
Nō omnia  
similiter in  
cīi scientia

q  
e  
s  
e  
n

ficit. Huius differentia exempla afferit, & inquit A. Ut Arithmetica quidem quid par, aut impar, aut quadratus, aut cubus. Geometria vero quid irrationale, aut quid inflecti, aut concurrere: Hæc sunt exempla passionum, & vnaquæque quid significat præcognoscatur. Quo quidem ad verba attinet, quid sit numerus quadratus, quidue cubus, superius exposuimus, non opus est repetere. Per irrationale vero magnitudinem intelligit (vt Philoponus inquit) quæ incommensurabilem & non communem habet mensuram ad alteram, utputa in diametro quadranguli & costæ. non est autem idem inflecti & concurrere. Nam (vt & iam Phil. inquit) inflecti est in una linea, cuius non sunt omnes particulae in rectitudine adiuvicem: Sed (ut sors tulit) Concurrere vero dicuntur rectæ lineæ, quæ quidem productæ secundum unum punctum concidunt, quemadmodum diameter ad latus. Hæc quantum ad præcognitionem. Quo vero ad demonstrationem, inquit. Quid antem sint, subaudi hæc, quæ diximus, demonstrant & per communia, & ex his, quæ demonstrata sunt, non enim (vt Philoponus inquit) omnia demonstrantur per eadem cœlia Aximata: nam secundum per primum, & tertium per secundum demonstrantur: & sic deinceps. Addit, qd, ut dictum est de Arithmetica & Geometria, & Astrologia similiter. In hac n. alia quidem secundum ipsum quid significat, capiuntur, alia vero, & sint queruntur. Deinde eorum, quæ dixit causam afferit, & inquit. Omnis enim demonstrativa scientia, hoc est omnis demonstratio circa tria est, quodrum prima sunt, & quæcumq; esse ponuntur ut subiecta & hoc exponit, & inquit. Hæc autem sunt genus, subiectum, quod dicitur datum, vel concepsum à Philopono. Cuius per se passionum speculatio est: Affer secundum & inquit. Et dignitates, quæ communes dicuntur: ex quibus primis demonstrant, & sic deinceps ex illis demonstratis demonstrantur secunda, & deinde tertia. Affer tertium, & inquit. Et tertium sunt passiones, quarum quid significat vnaquæque assument. Hæc enim (vt Philoponus inquit) sunt, quæ queruntur, quæ per se accidunt subiectis, quæ soli, quid significat unum quodque sumuntur. Ex his patet hæc quæ Aristoteles dicit non esse intelligenda de scientia totali, & de subiecto totius scientiae, sed de demonstratione: quam Aristoteles demonstrativam scientiam vocat.

**A R G Y.** Nihil tamen prohibet scientiarum nonnullas, horum præterire nonnulla, veluti genus non supponere esse, si patet esse, non enim æque patet numerum esse, et frigidum, atque calidum: & effectus non sumere quid significat, si sint clari, sicut nec dignitates, vt quid significat, æqualia ab equalibus auferre, quæ est notum, sed nihilominus hæc tria necessaria sunt: Id, inquit, circa quod scientia demonstrat, & ea quæ demonstrat: atque ea ex quibus demonstrat.

**DILVICI.** Nō omnia similiter in omnibz scientiis. Quædam tamen scientias nihil prohibet quedam horum dispicere, vt genus non supponere esse, si sit manifestum, quoniam est. Non enim manifestum est similiter, quoniam numerus est, & quoniam calidum & frigidum. & passiones non sumere quid significant, si sit manifestum. Sicut neque communia assumunt quid significant, quod est æqualia ab equalibus demere quoniam notum est. Sed nihil minus natura tria hæc sunt, & circa quod demonstrant, & quæ demonstrant, & ex quibus.

Vna expositio est, quid, cum Aristoteles demonstraret, quæ tria sunt præcognita ante omnem demonstrationem, hic ostendat, quæ licet tria sunt præcognita ante omnem demonstrationem natura, non tamen tria sunt præcognita doctrinæ. Doctrina quidem non tria sunt præcognita semper. Nam, cum subiectum esse per sensus constet, & quid significat passio, & dignitas, per doctrinam hæc præcognoscenda non sunt verum licet hæc tria per doctrinam Præcognitionem, non sunt, natura tamen ante demonstrationem præcognita sunt, quatenus semper ante demonstrationem assumuntur. Hæc est vna expositio. Philoponus vero sic exponit, nam, cum dixisset quæ tria sunt, ex quibus est omnis demonstratio, & quæ subiectum est præcognoscatur, & quid significant passiones & dignitates, hic demonstrat, quæ non semper hæc præcognoscantur, & inquit: Quædam tamen scientias nihil prohibet quedam horum despice, exponit autem quod dixerat, & inquit: vt genus, hoc est subiectum, quo & datum, vel concessum, sit, utrumque esse, subaudi tanquam probatum ex subalternante scientia. Et hoc vt inquit, si sit manifestum, quæ est, huius generis est Metaphysica (vt Philoponus inquit) cuius subiectum, sensus ex sensibus patet, quoniam est, & non probatur in altiori scientia. Aristoteles exponit exemplis, & inquit: Non enim manifestum est similiter, quæ numerus est, & quoniam calidum & frigidum sunt. Quoniam numerum esse sumit Arithmeticus à Phisico, è quo sumit continuum esse divisibile in semper divisibilia. Calidum vero, & frigidum esse Physicus à nulla superiori scientia sumit, sed à sensu, vt per se notum, hæc de subiecto. De passionibus vero inquit: Et passiones non sumere quid significant, subaudi quædam scientias nihil prohibet: & hoc, si sit manifesta, atq; ex sensibus notæ: sicut neque communia, sup. arithmeticus, vel geometricus assumunt quid significat, utputa illud, quod est, æqualia ab æqualibus demere, quoniam per se notum est, & non probatum in scientia superiori. Alexander Aphrodiseus afferit: & physicum, & arithmeticum suas passiones definire. Physicus enim definit calidum & frigidum, Arithmeticus numerum. Verum Arithmeticus definit magis quam Physicus. Contra obiecit Philoponus quoniam calidum & frigidum apertissima sunt, & nota sensibus, & ita non definit illa physicus. Dicendum cum Alexandro, nā licet apertissima sensibus sunt quantum ad quia est, quantum vero ad quid nominis, non sunt apertissima. Vnde Aristoteles Secundo de Generatione illa definit definitione quid nominis. Demum Aristoteles. Addit, quæ licet quedam despiciantur propter evidentiam, nihil minus tria sunt in omni scientia, natura hac ratione naturali constituta. videlicet, & id circa quod demonstrant, subiectum videlicet & concessum vel datum: & quæ demonstrant videlicet passiones, quæ queruntur. & dignitates ex quibus demonstrant. Hæc enim tria necessaria sunt assumere ante omnem demonstrationem, non tamen semper eodem modo. vt dictum est. Sed querunt hic cur repeatat præcognita, cum satis de his dixit in proœmio. Dicendum quæ de præcognitis in proœmio per accidens dixit, vt declararet, videlicet omnem doctrinam fieri ex præexistenti.

Cōm. 103.

Expositio  
Philopon.

Quæ Alex.

Philopon  
tra Alex.  
Defensio.

Text. cō. 8.

Dubitatio.  
Prima  
Simpl. t. 1.

## P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

**Coment.** scienti cognitione, hic autem per se. utputa, tanquam demonstrationis principia, Secundo dubitant, quia non tamen dignitates sunt præcognitæ, sed suppositiones & petitiones, & medium. Et dicendum suppositionem & petitionem enumerari inter ea præcognitæ, quæ dignitates dicuntur. Medium vero pptermissum est, qm cum utroque termino compositum facit dignitates, ex quibus demonstratio constat. Tertio dubitant, qm numerus videtur etiam ex sensibus evidēs, cum sit sensibile commune. Dicendum, qd licet sit sensibile commune, tamen non sentitur, nisi mediante sensibilibus proprijs. At calidum & frigidum proprie sensibilia sunt, quæ nullis alijs sensibus medianib⁹ sentiuntur.

**ARGY.**

*Non est autem id suppositio neq; postulatio sane quod necesse est esse per se ipsum atque videri. Demonstratio namque non in oratione, quæ est extra, sed in oratione quæ est in mente consistit. Quandoquidem neque ratiocinatio videtur in illa consistere. Etenim fit ut semper aduersus externam orationem per inficiacionem obstat, at non semper aduersus eam quæ est in mente.*

**DILVCI.** Non est autem suppositio, neque petitio, quod necesse est per se esse aut videri necesse. Non enim ad exterius orationem demonstratio est, sed ad eam, quæ est in anima, quoniam neque syllogismus. Semper autem est instare ad exterius orationem, sed ad interius orationem non semper.

**Com. 4.** Cum loquutus esset de præcognitis: & meminiret Axiomatis, nunc (vt placet Phi.) vult eius proprietatem nobis assignare. & discernere ipsum, tu ab his quæ vocantur suppositiones, tum etiam à petitionibus: & adhuc etiam hæc tum abinuicem, tum etiam à definitionibus. Nam quidem enim & in principio, assignata est horum differentia: sed quoniam nunc etiam horum membrorum inheret, rationabile est, vt iterum divisionem quam superius afferuit, affirmamus. Et dicamus cum Philopo qd immēdatis propositū, aliae quidem per se omnibus erat hæc sunt, & omnibus hominibus cōriter cōnaturata: alia vero non omnibus, quæ quidem igitur oībus communiter cōnaturata sunt, eo qd domo, hoc est ex terminis fidem habeat vocant. Axiomata, atq; cōes notiones. Quæ vero non oībus connaturata sunt sed quibusdam vocantur positiones. Et positionū, hæc quidem quid sit unumquodque dicunt, quæ vocatur definitiones. Illæ vero, aliud de alio prædicant, quæ communis nomine vocantur suppositiones. Et suppositionū aliae quidem verae sunt, & apparentes capiuntur discenti à scientie, & hæc nomine suppositiones dicuntur. Aliae autem non apparentes discenti à scientie capiuntur. & hæc petitiones nuncupantur.

**Differētia.** Hæc differunt inter se, Axiomata quidem à suppositionibus, quæ secundum naturam sunt, quoniam Axiomata quidem, suæ naturæ insunt oībus, & è domo vniuersisq; hñs ipsa, non inquit an vera sit, licet nec docto dixerit. Suppositiones vero, licet quedam ob claritatē per se creditæ sint, vt Axiomata, tamen vniuersisq; non potest è domo pre manibus habere, sed opus est aliquis audire de ipsis à præceptore. A petitionibus autem differunt Axiomata & suppositiones quidem: qm apparentes sunt: utrū discenti, cu petitiones non oīno apparent, sed pertantur concedi à præceptore, verbi cā, vt si quis dicat concedatur mihi hoc, s. ab omni puncto in om-

Enem pptermissum rectam lineam ducere, ab utrisq; etiā differunt petitiones: qm suppositiones & Axiomata credibilitatem habent, petitiones vero, breui, vel plurima indigent probatione. Paret igitur, quod Petitiones à suppositionibus differunt, eo qd suppositiones appareant discenti, petitiones vero non apparent, sed conceduntur. Axiomata autem ab utrisque, eo qd hæc quidem cōiter, & omnibus esse apparent, & è domo fidem habeant, suppositiones autem non oībus apparent, nec etiam petitiones. A definitionibus vero omnia differunt: quod ea qui dem propositiones sint, aliud de alio ppterentes vlt aut particulariter, ac etiam aut affirmative aut negative, diffinitiones vero, nec vniuersaliter, nec particulariter, nec affirmative nec negative al ud de alio prædicant, sed solummodo declarant, quid sit esse vnicuiq;. Aristo ergo quod differant Axiomata à suppositionibus & petitionibus dicit, & inquit: *{Non est autem suppositio, neq; petitio, quod necesse est per se esse, aut pro & videri necesse esse}* hoc est Axioma, quod necesse est per se esse verum & videri necesse esse verum, non est suppositio, nec petitio, nec subaudi definitio, sed ab his omnibus differt. à suppositione quidem, quod omnibus cōmuiter appareat esse verum: à petitione autem, qd sit verum, & non solum concessum à definitione de nique, qd dicat esse vel non esse, definitio autem, ne quaquam. Denique (vt Philoponus expouit) removet quoddam dubium. Nam cum dixisset, Axioma ipsum, & esse necesse, & videri ex necessitate cū quipiam posse obijci, qd nec oīno videatur axioma ex necessitate esse, qm aliquis posset non concedere qd inoī, aut affirmatio, aut negatio verum dicit. Ad hoc qbuians responderet, qd demonstrationes vel operationes non ad exterius orationem extenduntur, hoc est in orationis prolatione, sed ad ipsam reū naturam, & ad internam orationem. Vnde inquit: Licer contra axioma instari possit, non tamen cōtra axioma mentale. Non enim vt inquit, ad exterius orationem demonstratio est, nec oppositio, sed ad eam, quæ est in anima. Et huius rei causam affert, & inquit: *{qm neque syllogismus est ad exterius orationem. Semper enim est instare, ad exterius orationem, hoc est ad axioma exterius, sed ad interius orationem, hoc est axioma non semper. Est ergo solutio, qd licet obijci possit contra axioma in voce, non sequitur, qd axioma non est necesse esse: & oībus evidēs, qm ad Axioma interius non est instare. Et hoc assert Arist. vbiq;, qd axiomatibus, licet possit contradici verbis, non tamen corde: Et propter hanc causam axiomata sunt necesse esse & apparent non necesse esse. Quo vero ad verba attinet, animaduerte quod græci aliquando sunt in verbis inopes (vt Boethius inquit in Prædicamentis,) Vetus circa illa verba, oratio & ratio, quod enim Græci dicunt exologon, nos vnico verbo orationem dicimus: quæ est exterior ratio, quod vero dicunt esologon, nos rationem dicimus, quæ propriæ mētalis est, qua ratione fit, vt in hoc lingua nostra græcam excedat.*

*Quod igitur demonstrari quidem potest, non demonstratum autem à se quipiam sumit, id aut supponit si ita esse discenti videtur, atque non absolute quidem, sed ad illū tantum, id est suppositio, aut postulat, si nulla prorsus discenti de hoc*

Verborum  
cōpositio.

**ARGY.**

**DILVCI.** Non idem est indēmō statim suppositio ac petatio.

Alia littera  
quaestio.

**Com. 105.**

**ARGY.**

**DILVCI.**

*de hoc opinio vel etiam cōtraria insit. Atque hoc interest A inter suppositionē postulationē. Etenim id est postulatio quod est cōtrariū opinioni dissentis, vel quod est quidē de monstrabile, sumit autem quīspiam illud atque vtitur non demonstrato.*

**DILVICI.** Non idem est indēm cōpīt ipse nō demonstrans hec sīquidē, quā vñr, accipiat di scēnti suppositio, & nō est simpliciter suppositio, sed ad il lum solū. Si vero aut non eiusdē sit opinio, aut contraria sit, accipiat, hoc petit. Et hoc differūt suppositio, & petatio. Et enim petatio in contrarium opinioni dissentis, aut quocunque aliquis demonstrabile, cum sit accipiat, & vtatur non demonstrans.

**Com. 105.** Cum attulisset differentia inter axiomata ex vna, & suppositiones, & petitiones ex alia, nunc affert differentiam inter suppositiones & petitiones inter se: quā differentia prius assignata est propterea solum verba legantur. Vnde inquit. {Quācunque quidē igitur principia demonstrationū demonstrabilia existentia, accipit ipse demonstrator, non demonstrans, hēc bifariam sunt. Nam siquidē hēc accipiat quē videntur, hēc principia suppositio sunt ipsi dissentī à p̄ceptore: dico ipsi discenti, quoniam non est simpliciter & suppositio, sed ad il lum. Per quā dat intelligere, q̄ suppositio sit propoſitio evidens discipulo, demonstrabilis, non tamen à p̄ceptore demonstrata. Deinde affert aliud membrum, & inquit: {Si vero si demonstrabilis propoſitio, nō demonstrata, sic q̄ discipulus vel nō sit eiusdem opinionis cū p̄ceptore, aut contrariae opinionis sit, hoc petit. Ergo petatio est propoſitio non evidens. demonstrabilis non demonstrata, sed cōcessa à discipulo, vt videatur, quidnam ex ea sequatur. Vtraq; itaque propoſitio est, vtraq; demonstrabilis, vtraq; non demonstrata, vtraq; à discipulo concessa. Verum suppositio conceditur à discipulo propter eius evidentiā, petatio autem cōceditur, vt videatur quid ex ea sequatur. Repetit ergo differentiā, & inquit. {Et hoc differūt suppositio & petatio. est enim petatio in contrarium opinioni dissentis, & sic non concessa propter eius evidentiā. Aut saltem petatio est quocunque aliquid demonstrabile cum sit, accipiat, subaudi non propter illius evidentiā, sed vt videatur quid ex ea inferatur. & vtatur non demonstrans. per quā dat intelligere, quod petatio & suppositio differant solum in vno, q̄ suppositio accipiat à discipulo propter eius evidentiā, petatio aut, vt vidatur quidnam ex ea sequitur. Philoponus autem afferit, falsam propositionem posse esse petitionem, modo concedatur. at suppositionem esse non posse, nisi sit vera. Ego tamen hēc non dicerem, quoniam & suppositionem, & petitionem. Arist. demonstrabilem afferit, modo demonstratio non est nisi verotum. Ex his patet veterem translationem, quā loco petitionis habet quæſtionem, non esse rectā. Nam ἀντίμα aeterna grāce, sonat latine petitionem, vel postulationem. Præterea. Aristot. de quæſtione ipſa nullam mentionem fecit.

**ARGY.** *Diffinitiones igitur, cum affirmationes, aut negationes non sint, suppositiones non esse patet, quas quidē vt genus complectitur propoſitio.*

**DILVICI.** *Termini quidē igitur nō sunt, suppositiones. Neq; .n. es se, aut nō esse dicūt sed in propositionibus sūt suppositiones.*

Hoc in loco (vt Philoponus inquit) Discernit terminos, hoc est definitiones à suppositionibus, qm suppositiones quidē aliud de alio prædicant aut negant, termini vero nihil, neque affirmant de aliquo, neq; negāt, sed solum quid sit q̄ proponitur, dicunt. quare Suppositiones quidē, omnino in propositionibus sunt, veluti in genere. Termini vero non in propositionibus, inquit. {Termini quidē igitur non sunt suppositiones, hoc est, p̄terea definitiones non sunt suppositiones. Accipit enim verbum quidē igitur pro p̄terea, q.d. p̄terea definitiones non sunt suppositiones: & assignat causam, inquit {neq; .n. esse, aut non esse dicunt, sed suppositiones in propositionibus sunt, tā quam in genere. termini vero non in propositionibus, hēc est prima differentia. Quo verō ad verba attinet, Animaduerte quod muſifariam aliquid dicitur esse aliquo. Verum hic intelligit suppositiones esse in propositionibus, veluti species continentur in genere, vt homo in animali.

**ARGY.** *Diffinitiones p̄terea percipiuntur solum oportet. at id non est suppositio, nī quīspiam & audire, suppositionem dixerit esse. Sed ea sunt suppositiones, que cum sint hoc ipso quid sunt emergit ipsa conclusio.*

**Com. 106.** *Terminis autem intelligere oportet. Hoc autem non est suppositio, nī & audire aliquis suppositionem esse dicat. Sed quibuscunque existentib⁹ in eo quod in illa sunt fit conclusio.*

**DILVICI.** *Autē p̄terea. Suppositio est ad quā sequuntur conclusio, definitione autē est ad simplices voces species. Cōm. 107.*

Assignat & secūdam differentiam inter definitiones, & suppositiones. q̄ per definitiones res ipsa intelligentur, p̄ suppositiones vero cōclusiones inferantur: & tunc verbum autem pro p̄terea legendum est, hoc pacto. {Præterea terminis intellegere oportet, s. res, quā sint. Hoc autem, s. intelligere res, quā sint, non est suppositio, nī & audire, hoc est intelligere quid res sit, aliquis suppositionem esse dicat: quod falsum est, & impropter dictum.

Assignat secundum mēbrum differentiæ, & inquit. {Sed, subaudi suppositiones, sunt propositiones, quibuscunque existentib⁹, in eo q̄ illa sunt, fit conclusio, subaudi hēc sunt suppositiones. Ergo termini sunt, quibus res quā sint, intelliguntur, suppositiones vero sunt, quibus conclusio infertur. Alter secundum Philopo. legendus est textus, vtputa aut aduersative hoc modo, suppositiones in propositionibus sunt, termini vero in vocibus, vel voci bus vel dictiōibus similes, quid est id, quod dicitur intelligere p̄rabentes. Et hoc inquit. Terminis autem veluti dictiōibus intelligere oportet res ipsas, quā vocibus significantur. Hoc autem non est suppositio, nī & audire aliquis suppositionem esse dicat. Hoc est dicere definitionē esse suppositionem, simile est velut si quis dicat, & vocem simpliciter audire, & intelligere quod à voce significatur, suppositionē esse, vtputa: homo, canis, & similia. Id enim dixit audire (vt Philoponus inquit) Sed suppositio, vt exponit Philoponus, ob hoc ipsum dicitur suppositio eo q̄ supponatur aliud alij inesse: vtputa, animam immortalem est, aut mortalem. Mundū generabile esse, aut perpetuum. Non n. simpliciter sine verbo est dicere animam immortalem, aut mundū generabilem: hoc suppositio est sequeretur enim (vt dixit) q̄ omnis dictio sit suppositio. Non igitur definitiones sunt suppositiones.

## P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

**A R G Y .** *nus. Exponit aut̄ quid suppositio sit, & inquit. Sed* propositiones quibuscunq; existentibus in eo q̄ il la sunt, cōclusio sit, h̄e sunt suppositiones. Per qua dat intelligere q̄ nō omnis propositio suppositio sit, non enim esse hominem animal suppositio est, sed quē ita se habens aliud insert, suppositio est: Ergo suppositio proprie est propositio demonstrativa, qua concessa, aliud necessario sequitur.

**A R G Y .** *N*eque Geometria falsa supponit, q̄ē admodum non nulli putarunt, qui quidem inquiunt demonstrantem falsis, pri suppositionibus non oportere, geometram vero falsa supponere designatam lineam, nunc pedalem, nunc rectam ēse dicentem, quā quidem non recta est, non pedal is. Nam geometra, cum non sit ea linea, quam designauit aut protulit ore cōcludere solet, sed cū ea sint q̄ per illā significantur, ac indicantur, q̄ designauit ac protulit ipse.

**D I L V C I .** *Neq; Geometra falsa supponit, sicut quidam affir mabant, dicentes quid non oportet falso vti. Geometram autem mentiri, dicentem lineam esse vnius pedis, quā nō est vnius pedis aut rectam lineam, quā non est recta. Sed Geometra nihil secundum hanc lineam concludit, quam ipse posuit, sed qua per h̄ec ostenduntur.*

**Cōm. 108. Expositio Philopon.** Secundum Philoponum hic remouetur dubium Nam quidam credentes, q̄ demonstrationes ad orationem, quā exterius est, extendantur, putarūt Geometram falsa supponere, & non vera demonstrare. ex falsis enim suppositionibus non possunt vera demonstrari. Sumit enim Geometra in exte-

**R**teriori oratione, hunc esse circulum, qui non est circulus, aut hanc esse rectam lineam, quā non est re-cta linea: & ex his falsis assumptis, q̄ deinceps sunt, concludit. Respondeat ergo, q̄, cum non ad exte-

**R**terius orationem sit obviatio, sed ad eam, quā in ani ma, iccirco Geometra non ad quam sumit rectam lineam, facit demonstrationes, sed secundum eius ipsius intentionem, secundum q̄ accipit etiam linea, & hoc modo in omnibus. Vnde inquit § Neq; Geometra falsa supponit: cū demonstrat. Sicut qui

**R**dam affirmabant dicentes, q̄ non oportet falso vti in demonstrationibus. Et dicentes Geometrā men tiri, qui dicit, lineam esse vnius pedis, quā non est vnius pedis. Aut rectam lineam esse, quā non est re-cta. Q uo vero ad verba attinet, Cum inquit. Geo metram aut̄ mentiri, verbum aut̄, non aduersatiue, sed copulatiue legēdum est, hoc pacto & affirmantes Geometram mentiri, huius, quod dixerat, assi gnat causam, & legatur, Sed pro quoniā, vt s̄pius notauit Philoponus in his cōmentarijs, quā ipse scriptis in libr. de Generatione, hoc modo: q̄m̄ geometra nihil secundum hanc lineam concludit, H

**R** quam ipse posuit in oratione exteriori, sed concludit quā p̄ h̄ec, quā sunt in exteriori oratione, ostē duntur, hoc est, per mentales lineas, quā in oratio ne mentali sunt. Ex his enim demonstrationes, & ad has obiectiones sunt. Haec est Philoponi exposi

**R** tio, quā pulchra est, & verbis consona. Aliter ta men exponi potest. Nam, cum dixisset q̄ supposi

**R** tiones sint propositiones veræ, petitiones autem aliquando falsæ, posset obijci cōtra, q̄m̄ geometra sumit falsas suppositiones. Nam accipit linea esse circularem, quā in puluere est, quā non est circu laris: & rectam, quā nō est recta, & sic vitetur falsis. Respondeat Arist. q̄ h̄ec quā in puluere, vel in ma

**E** quā abstrahunt à materia sensibili: in talibus enim non est mendacium, vt Secundo Physico, habetur: & sic non mētitur geometra. Quā expositio con sona est verbis, & his, quā alibi Aristoteles dixit.

*Insuper, oīs postulatio suppositioq;, aut vniuersalis est, aut particularis: at neutrū istorū diffinitionibus cōpetit: quare diffinitiones suppositiones, postulationes non sunt.*

*Amplius, petitio et suppositio omnis, aut sicut totum, aut sicut in parte est: termini vero nentrum horum.*

Secunda differentia (vt Philoponus inquit) Inter terminos ex una, & suppositiones, atq; petitio nes ex altera, est h̄ec, q̄ suppositiones, & petitio nes, aut dicuntur sicut in parte, aut de omni. Q m̄ & omnes propositio aut vniuersalis est, aut parti cularis. Definitiones aut̄ nihil. neq; de omni, neq; de aliquo dici possunt. Non n. dicimus (vt Philopo nus inquit) homini inesse hoc, scilicet rationale, mortale, mentis. atq; scientiæ susceptiuū, sed hoc ipsum hominem esse, scilicet rationale mortale men tis ac scientiæ susceptiuū. Vnde inquit § Amplius petitio, & suppositio oīs, aut sicut totum, hoc est vñis est: aut sicut in parte est, hoc est particularis. Tacuit aut̄ indefinitam, quia reducitur aut ad par ticularem, aut ad vñem. Termini aut̄, neutrum ho rum sunt. definitiones. neq; vniuersales: neq; par ticulares sunt, licet vniuersaliter insint definitis.

*Formas igitur aut vnum quid præter ipsa multa non necesse est esse, si demonstratio est, iamē verum est dicere necessario, vnum esse de pluribus prædicandum. Nam si id non sit, vniuersale sane non erit: at si vniuersale nō sit, non erit medium ipsum: quare nec demonstratio. Esse igitur vnum quid oportet, idemq; pluribus non solum com muni nomine prædicandum.*

*Spēs quidē igitur esse, aut vnu aliiquid extra multa, nō necesse est esse, si demonstratio erit. Esse tñ vnum de mul tis, verum dicere necesse est. Non n. erit vniuersale, nisi hoc sit. Si vero vniuersale non sit, medium non erit: quare neq; demonstratio. Oportet itaq; aliquod vnum, & idem de pluribus esse, non equiuocum.*

Philoponus sic textum hunc inducit, q̄ cum s̄pius dixisset oportere demonstratiuas propositiones vniuersales esse, arbitrari quis posset propter hoc, q̄ ideæ introducerentur, siquidem illæ valde Primæ sunt secundum eos, qui supponunt ipsas, i cōcirco hanc destruens opinionē h̄ec ponit, quod, scilicet non sequatur demonstrationem, ideas introduci. Nā idæ quidem abstractæ à multis existentes, nec de oī nec de aliquo dici vtiq; possunt. Demonstra tio aut̄ id primum de omni supponit. Et id esse vniuersale dicit. Quare non ideas introducit demon stratio. Aliter pōt textus induci vt dicamus, q̄ Pla to introducit ideas propter demonstrationē, hoc modo argumentando, demonstratio est: ergo aut ideæ sunt, aut est aliquod vnum præter multa. Sic enim Plato respōdit ad Herculeorum rationem, qua negabant scientiam demonstratiuam. Argu mentabant enim, si scientia demonstrativa est: ergo oportet vt sit, aut de corruptilibus, aut de aternis. Respondeat Plato, q̄ est de ideis, quā sunt species præter singulare Aristoteles. ergo refutat h̄ec q̄ Plato assertit ad argumentum Herculeorum, & inquit, Spēs quidem igitur esse aut vnu aliiquid extra multa, hoc est, extra singulare, nō necesse est esse, si demonstratio erit: quoniā non valet argumentum demon-

Tex. cō. 18.

Verborum exppositio.

A R G Y .

D I L V C I .

Diffinitione nō est vñis, vel particu laris, sicut suppositio.

Com. 109. Expositio Philopon.

A R G Y .

D I L V C I .

Nō sunt ne cessaria: vñ es Ideæ ad pōnēm de infationis.

Cōm. 110. Introductio text. secundum Philopon.

Alia intro ductio.

Dubones. & prima.

demōstratio est: ergo species sunt, aut est vnum ali quid extra multa. Quo vero ad verba attinet, animaduerte, qd Plato de ideis loquens in Parmenide, afferuit ideas esse vniuersalia ac species præter singularia secundum essentiam separatas. In Simposio vero & in Timao, ideas afferit esse notiones in mente Dei constitutas, quæ nihil aliud sunt, nisi ipsa res multiplicitate res concipiens, quas præsumus esse. Propterea inquit: Species quidem igit esse extra multa, vt in Parmenide, aut vnum ali quid præter multa, vt Deuth, Sicut in Timao & in Simposio, non necesse est esse, si demōstratio est. Et sic vñus est disunctione, propter Platonis varietatem de ideis. Vnde horum verborum intellectus est: (vt Philoponus inquit) qd non necesse sit in prædictis in demonstratione sermonibus simul introduci ideas. Nam, si dicimus oportere esse vniuersale in demonstrationibus, non tamen dicimus esse tale ipsum, vt dicimus speciem fere esse multorum animalium. Deinde exponit quid dicere oporteat eum, qui demonstrationem afferit, & inquit: Esse tamen vnum de multis, verum dicere necesse est: quasi dicat, demōstratio est: ideas necesse est non esse, vñus in multis necesse est. Qm, si (vt diximus) necesse est in demonstrationibus vniuersale assumi: vñle aut omni subiecto, inest. qm & semp, & prima, & per se: necesse est his, quibus demonstratio inest, esse vnum quid de multis existentes: Hoc enim non existente, nec demonstratio erit. Et hoc inquit. Si vero vniuersale non sit, medium erit: quare nec demonstratio erit. Declaratur prima consequentia (vt Philoponus inquit) hoc pacto. nam, si vniuersale non sit, maior extremitas nec primo, nec secundum qd ipsum, inest medio, & sic medium non erit proprio medium, sed indigebit adhuc altero medio termino, cui primum inest maior. Ex hoc sequitur secunda consequentia, videlicet qd nec demonstratio erit. Qm demonstratio per immediatas propositiones est, quare, si non est medius terminus proprio medium, neq; propositione erit immediata: hac autem non existente, neq; demonstratio erit. Ex his concludit intentum de vniuersale, & inquit: Oportet itaq; aliquod vnum & idem de pluribus esse, s. vniuersale, non quidem secundum essentiam separatum, si demonstratio est, non est æquiuocum, sed vniuocum his omnibus, de quibus prædicatur. Reete aut (vt Philoponus inquit) Additum est verbum illud, non æquiuocum. Et n. canceller non en vnum de pluribus dicetur, sed æquiuoce. Vtputa de stella, & de animali, & de instrumento. Et canis etiam pari modo, & de stella, & de animali, tum terrestri, tum marino, & de quibusdam Philosophis secta Diogenis. Aequiuocis autem, nec dialectica ipsa indeterminate vtetur, nec demonstrativa. Sed circa hæc, quæ diximus, emergunt dubitationes non paruae. Prima quidem, quia videtur, qd Axioma non sit per se necessarium, qm habet causam. Nam (vt Plato inquit) nihil est, ante quod non præcessit legitima causa. Et ita ante Axioma præcessit causa. Quare per se non est necessaria. Preterea. Si Axioma sit per se necessarium, idem eius sui ipsius causa. Deinde argumento, qd Axioma per se evidens non sit, quoniam esset semper evidens, & sic semper intellectui perspicua: quod est contra

A experientiam. Juniores dixerunt qd Axioma sit per se necessarium, & per se evidens, quoniam fit ex transcedentibus, quibus nec est causa prior, nec est aliquid notius. Transcedentia enim sunt & prima, & primo cognita. Quod non placet. Nam haec propositio ens est vnu, & hæc ens & res esset Axioma, quod Arist. non diceret. Preterea, Aristoteles dicit hanc propositionem, si ab æqualibus equalia demas: esse Axioma: quæ tamen ex transcedentibus non fit. Dicamus igitur aliquid esse per se tale bifariam contingere, aut priuatua, hoc est non per aliud, aut positue, quando idem esset sui ipsius causa. Et priuatua bifariam, aut simpliciter, aut secundum quid. Axioma ergo est per se necessarium, quoniam caret causa sua necessitatis, non quidem simpliciter, sed exteriori. Habet enim terminos, quorum habitudine sortitur necessitatem. Est ergo axioma per se necessarium, hoc est non externa causa, sed terminorum habitudine. Est etiam per se evidens, quoniam caret propositione priori ex qua evidens fiat. etiam caret medio, quo demōstretur.

Ex his sequitur, quod non semper evidens sit. Est enim per se evidens, non quidem quod semper patet nobis, sed quoniam per nihil prius evidens fit. Secundo querunt, Vtrum sit differentia inter demonstrationem, & instantiam. Et videtur qd non: quoniam utraq; est ad verba: quod utraque ad rationem. Dicerem esse differentiam: quatenus demonstratio est per se ad rationem, per accidens vero ad orationem, vt rationi subordinatur. Instare vero per se est ad verba, per accidens autem ad rationem, vt per verba ipsa significatur. Tertio videtur inter ea, quæ Arist. dixit, contradicatio. Nam Arist. in principio libri voluit suppositionem esse principium, principium autem propositionem immediatam, & hic vult illam esse demonstrabilem. Aristot. respondet: quod suppositio sit indemonstrabilis, non simpliciter, sed ad illum. Hinc fit, vt duplex sit suppositio, simpliciter, & in genere. Simpliciter quidem est immediata propositio simpliciter, In genere vero, est immediata in genere.

Nulla autem demonstratio sumit fieri non posse vt simul idem affirmetur atq; negetur, nisi fuerit opus, vt hoc etiam pacto conclusio demonstretur. Quod quidem fuerit, si sumiserimus affirmare quidem primum de medio esse verum, negare autem verum non esse. Non contingere autem, idem simul affirmare, & negare nulla accipit demonstratio, nisi opus sit demonstrare conclusionem sic. Ostenditur autem accipitentibus primum de medio quod verum negare autem non verum.

Cum dixisset, quæ differētia sit inter omnia principia demonstrativa, hic docet quomodo demonstratio vtatur axiomate contradictionis. Et primo hoc ostendit in recta demonstratione, deinde in demonstratione ducente ad impossibile. Verum animaduerte quod axioma duplex est. alterum contradictionis, & hoc (vt Philoponus inquit) est, quod dividit verum & falsum in omnibus entibus: Alterum est axioma simplex, vt quæ sunt æqualia vni tertio, sunt æqualia inter se. Vocet ergo Aristotel. quomodo axioma contradictionis ponatur in demonstratione. Nam, cum sit principium demonstrationis, videtur quod debeant ex eo constare. Sues. sup. Post. G 3 demon-

Sol. Junio-  
rum.

Refutatio

2. dubē.

Respon.

3. dubē.

Respon.

Duplex et  
Suppositio

Duplex et  
Suppositio

A R G T.

DILVICI.

Tex.ca. 26.

Suscipitur

i demone

primum prin

cipio

contradi

ctio

nis, cum qd

de aliquo

verum in

pli

ce

demon

strat

Com. 11.

Continuo

Axioma

duplex.

Dubones.  
& prima.

Alia iutro-  
duo.

Cém. 110  
Introductio  
textus  
cundum  
Philopo.

DILVICI.  
Nō sunt ne-  
cessaria: vñ  
es Ideæ ad  
pōnem de-  
mifationis.

Cém. 110  
Introductio  
textus  
cundum  
Philopo.

Dubones.  
& prima.

DILVICI.  
Nō sunt ne-  
cessaria: vñ  
es Ideæ ad  
pōnem de-  
mifationis.

Dubones.  
& prima.

POSTERIO. ANALYTICO.

demonstraciones, propterea cogitur ostendere, quomodo possit poni in demonstratione. De illo principio simplici non est dubitatio, quoniam recta ostensione ingreditur demonstrationem hoc modo, quæ eidem aequalia, & inter se sunt aequalia: A & ipsi sunt aequalia: sicut & B inter se sunt aequalia. Ergo dubitatio erit solum de axiome contradictionis. Aristoteles ergo respondens duo dicit. Primum, q̄ demonstratio tunc accipit axioma contradictionis, quando conclusio accipit illud, secundum q̄ tale principium in maiori termino accipiendum est, & nō ad medium, nec ad tertium. Unde inquit. Non contingere autem idem simul affirmare & negare, quod est axioma contradictionis, nulla accipit demonstratio, nisi opus sit demostare conclusionem sic, hoc est cum axiome contra dictio, hoc est primum. Deinde exponit secundum, & inquit. Ostenditur autem accidentibus primum de medio, q̄ verum, negare autem nō verum, hoc est secundum. Et sic vult, q̄ demonstratio tunc accipiat axioma contradictionis, cum conclusio accipit illud. Amplius, q̄ debeat addi ad maiorem propositionem, & ad illius prædicatum. Hæc sunt quæ proposuit. Dixit autem, cum primum de medio est verum: negare autem, non verum. Quoniam vt Philoponus exponit, de quibusdam secundum quid affirmatio & negatio vera est. vt de anima immortale & non immortale vera sunt, saltem secundum quid. Anima enim substantia immortalis est, operationibus non immortalis. vt de elementis, ingenerabili, & non ingenerabili. quoniam secundum totalitatem quidem ingenerabili sunt, secundum partes vero, non ingenerabili. vt de celo, moueri, & non moueri: non enim secundum totum mouetur, mouerur autem secundum partes. Ergo tunc demonstratio accipit axioma contradictionis, cum simpliciter affirmare est verum, negare autem non verum de medio ipso. Hæc sunt, quæ Aristoteles intelligit.

ARGY.

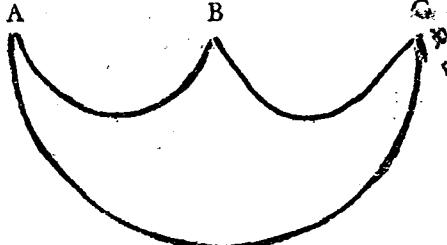
Nihil autem refert medium esse, atque non esse sumere & tertium pari modo. Nam si datum est id de quo hominem dicere verum est, dubitur & id ei quo non hominem dicere verum est. Sed si tantum hoc totum sumatur, hominem inquam animal, non autem non animal esse, erit etiam verum Calliam dicere & non Calliam animal, non autem animal.

Medium autem, nihil differt esse & non esse accipere, similiter autem & tertium. Si enim assignetur de aliquo homine, verum est dicere, & si non hominem, verum, nisi solum homo animal sit, non animal autem non. Erit enim verum dicere Calliam siue non Calliam, similiter animal, non animal autem, non.

Quærer quispiam, Vtrum contradic̄tio possit addi ad medium. Dicitū est enim q̄ additur ad maiorem, ideo quāritur, vtrum possit addi ad mediū. Et videtur q̄ sic, qm̄ hic est bonus syllogismus. Omnis homo, & quod non est homo, est animal, & non non animal: Callias est homo, & non non homo: Ergo Callias est animal, & non non animal. Iterum quāritur, vtrum possit addi ad minorem, & videtur q̄ sic. Hic. n. est bonus syllogismus. Ois homo & quod non est homo, est aīal, & non, nō animal: Callias, & non Callias est homo, & nō, nō homo. Ergo Callias, & non Callias est aīal, & non nō

aīal. Respondet Arist. ad hæc, & primo ad primum, q̄ licet ad medium possit addi, tñ non est necessarium addi, qm̄ cum illa additione, & sine illa sem-aīal & nō non aīal. Homo & qd̄ est Callias non homo

Aīal & non nō. Homo & quod est non homo Callias & quod est non Callias



Syllogismi qui contradic̄tio primi v̄l ad uincidit vel ad minorē propōnem vtuntur.

per conclusio sequitur, vt prius, videlicet q̄ Callias sit aīal, & non non aīal: Ad secundum iterum concedit, q̄ ad minorem addi possit contradictione, sed ad concludendum conclusionem prædictam nulla videtur necessitas. Qm̄ tam cum illa additione, q̄ sine, semper sequitur q̄ Callias sit aīal, & non non aīal. Nam si sequitur q̄ Callias, & quod non Callias sit, aīal, & non non aīal, sequitur q̄ Callias sit aīal, & non non aīal. Vñ inquit. Medium aut̄ nihil differt esse, & non esse accipere quātum ad illam conditionem. Qm̄ tm̄ illa additione, q̄ sine, sequitur, q̄ Callias sit aīal, & non non aīal: hæc ad primam dubitationem. Deinde soluit secundam, & inquit. Si militer autem & tertium, subaudi nihil differt esse, & non esse sumere quo ad cōclusionem inferendam (vt Alexander exposuit) exponit primam solutionem, & inquit. Nam, si contradictione accipitur de aliquo hominum, hoc est si contradictione addatur ad medium, verum est dicere, videlicet q̄ Callias sit aīal, & non non aīal. Et si non hominem assignetur, ita vt sine contradictione sumatur mediū, etiā verum est, q̄ Callias sit animal, & non non animal. Quare siue addatur siue non addatur ad medium contradictione, nihil refert ad conditionem. Nisi (vt inquit) solum homo animal sit, nō animal aut̄ nō. Tunc. n. quia termini conuertuntur, non pōt prædicatum de medio prædicari cum contradictione. vt dato q̄ nihil sit aīal nisi homo, hæc erit falsa, omnis homo, & non homo est animal: quia tantum homo est animal: Deinde exponit solutionem secundam, & lege sic. Similiter autē & tertium non differt esse, & non esse sumere, quantum ad conditionem syllogismi, vt exponit Alexander. Qm̄ erit verum dicere Calliam, siue non Calliam esse animal, non animal autem, non, & si sic, tunc verum erit dicere Calliam esse aīal, & non animal. Si enim Callias & non Callias est animal, & non non animal, ergo Callias est animal, & non non animal. Quare (vt Alexander inquit) frustra additū hæc contradictione ad tertium terminū.

Causa aut̄ est, quia primum non solum de medio sed etiā de alio dicitur, propterea quod ad plura sepe ext̄dit. Quare nihil ad conclusionem refert, & si mediū & ipsum est.

Causa autem, quoniam primum non solum de medio diuitur, sed etiā de alio, propter id quod est in pluribus. Quare, si medium & ipsum est, quod non ipsum, ad conclusionem nihil differt.

Cum

Com. 113.

Dubium primum. Rñ. Egidi.

Iuniores cōtra Egidi. Solo p̄pria cum Egido &c.

Ad argumentum. Iuniorum.

Dubium secundum.

Solutio.

ARGY.

DILVCI. Utitur pri mo princi ter

Com. 113.

Cum accepisset, quod addere contradictionem ad medium, nihil referat ad syllogismum inferentem dictam conclusionem, hic assignat causam, & inquit {Causa autem, subaudi, cur additio contradictionis ad medium nihil refert, est qm̄ primum non solum de medio dicitur, sed etiam de alio, a medio. Propter id quod primum est in pluribus, quam sit medium: & ideo animal dicitur, tam de homine, quam de non homine. Quare, vt inquit, {Si medium, & ipsum est, & non ipsum {hoc est, quare si medium sumatur cum contradictione, ad conclusionem syllogismi, nihil differt: qm̄ etiam sine illa sequitur quod Callias sit animal, & nō non animal. Hęc eadem causa esse potest, quod nec ad minorem addi debeat. Ex his patet, quod in demonstratione recta axioma contradictionis addi potest, qn̄ conclusio accipitur cum illo. Non tñ in omni propositione, sed solum in maiori propositione, ex parte prædicati, vt exposuerunt Alex. & Philo. Quaz rūnt utrum semper prædicato maioris debeat addi contradictione. Egidius asserit, quod solum tunc contradictione debet addi prædicato maioris, cū primum sit in plus quam medium, & medium in plus quam tertium. Iuniores contra obijciunt. Primo, qm̄ posito q{ Callias sit oē animal, tunc antecedens est verum, & consequens falso. Secundo, qm̄ dato quod tñ Callias sit animal, adhuc animal esset quid communius Callia, veluti communius est instans, quām hoc instans: & fenix quām hęc fenix. sed nos dicimus cum Alexandro, Philo, & Egidio, quo tunc contradictione prædicato maioris addenda est, cum primum, medium, & tertium non fuerint conuertibilia. Medio enim frustra adderetur, quoniam nec medium, nec aliquid, quod cum medio ē tenet, conclusionem ingreditur. Iterum tertio frustra additur, qm̄ cum sit in minus quam primum, primum de ipso prædicabitur tam absolute, quam cum contradictione ipsi tertio addita. Quare solum prædicato maioris, quod est primum, vniuersali er addenda est. Quaz vero Iuniores obijciunt, non cogunt, qm̄ si Callias sit omne animal, termini nō essent subordinati. Præterea dato quod Callias sit tñ animal ratione animal esset omninus, non autem re: quinimmo re conuerterentur.

Dubium pri-  
mum. Rñ.  
Egidij.Iuniores  
contra Egid.  
Solo ppria  
cum Egi-  
dio &c.Ad argu-  
mentum.  
Iuniorum.Dubium se-  
cundum.

Solutio.

A R G Y.

D I L V C I.

ad medium, nihil referat ad syllogismum inferentem dictam conclusionem, hic assignat causam, & inquit {Causa autem, subaudi, cur additio contradictionis ad medium nihil refert, est qm̄ primum non solum de medio dicitur, sed etiam de alio, a medio. Propter id quod primum est in pluribus, quam sit medium: & ideo animal dicitur, tam de homine, quam de non homine. Quare, vt inquit, {Si medium, & ipsum est, & non ipsum {hoc est, quare si medium sumatur cum contradictione, ad conclusionem syllogismi, nihil differt: qm̄ etiam sine illa sequitur quod Callias sit animal, & nō non animal. Hęc eadem causa esse potest, quod nec ad minorem addi debeat. Ex his patet, quod in demonstratione recta axioma contradictionis addi potest, qn̄ conclusio accipitur cum illo. Non tñ in omni propositione, sed solum in maiori propositione, ex parte prædicati, vt exposuerunt Alex. & Philo. Quaz rūnt utrum semper prædicato maioris debeat addi contradictione. Egidius asserit, quod solum tunc contradictione debet addi prædicato maioris, cū primum sit in plus quam medium, & medium in plus quam tertium. Iuniores contra obijciunt. Primo, qm̄ posito q{ Callias sit oē animal, tunc antecedens est verum, & consequens falso. Secundo, qm̄ dato quod tñ Callias sit animal, adhuc animal esset quid communius Callia, veluti communius est instans, quām hoc instans: & fenix quām hęc fenix. sed nos dicimus cum Alexandro, Philo, & Egidio, quo tunc contradictione prædicato maioris addenda est, cum primum, medium, & tertium non fuerint conuertibilia. Medio enim frustra adderetur, quoniam nec medium, nec aliquid, quod cum medio ē tenet, conclusionem ingreditur. Iterum tertio frustra additur, qm̄ cum sit in minus quam primum, primum de ipso prædicabitur tam absolute, quam cum contradictione ipsi tertio addita. Quare solum prædicato maioris, quod est primum, vniuersali er addenda est. Quaz vero Iuniores obijciunt, non cogunt, qm̄ si Callias sit omne animal, termini nō essent subordinati. Præterea dato quod Callias sit tñ animal ratione animal esset omninus, non autem re: quinimmo re conuerterentur.

Secundo dubitant, quia frustra videtur axioma contradictionis debere addi in aliqua demonstratione, qm̄ si habetur quod Callias sit animal, habebitur, quod Callias sit animal, & non animal. Dicendum, tales demonstrationes inuentas esse propter veterum ignoratiā, qui contradictionia concede bant. Plures enim veterum asserebant mundum esse finitum, & non finitum. Præterea contra hos argumentamur. De nullo corpore simul finitudo potest affirmari, & negari: mundus est corpus: igitur non est finitus, & non finitus. Quaz igitur fuerit necessaria talium demonstrationum, ex hilice patet.

Hoc autem, omne, inquam, affirmandum aut negandū esse ea demonstratio sumit, qua deducitur ad id quod fieri nequit. nec tamen semper vniuersaliter, sed quod satis est generi, circa quod genus demonstrationes afferuntur, sicut & prius est dictum.

Omnis autem affirmare, aut negare, demonstratio, que est ad impossibile accipit. Et hęc non semper vniuersaliter, sed quantum sufficiens est. Sufficiens autem est in ge-

A nere. dico autem in genere, vt circa quod genus demonstraciones fert, sicut dictum est prius.

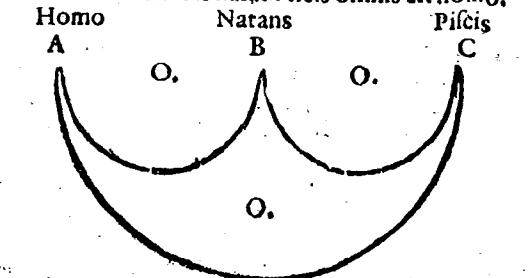
Cum dixisset quo pacto in recta demonstratione, atque ostensiua utimur axiomate contradictionis, & quando nunc dicit quod etiam in demonstratione ducente ad impossibile utimur illo. Et hoc proponit, & inquit {Omne autem affirmare, aut negare, demonstratio, quae est ad impossibile accipit. Quo vero ad verba attinet. Verbum illud autem, non aduertiatue, sed coniunctive tenetur. Præterea, quasi dicit, præterea demonstratio, quae est ad impossibile, sumit illud axioma, quod est, omne aut est affirmare, aut negare. Sed quomodo illud sumat, nec Alexander, nec Philo. exponit. Quare Animaduertendum, quod demonstratio, quae dicit ad impossibile est tres processus. Verbi causa, sit demonstratio hoc, Omne natans est homo: Piscis oīs natat: Piscis omnis est homo.

pro scīa spe-  
ciales ipsius  
contrahe-  
ndo ad subi-  
genus.

Com. 114.

Verborum  
expositio.

Demo ad  
impossibile  
habet pro-  
cessus.



Hic est primus processus, & syllogisticus. Secundo vero, hoc pacto. Conclusio, hęc, videlicet omnis piscis est homo, est impossibilis: & non per suam naturam: ergo propter propositiones: non propter minorem, sed propter maiorem: ergo maior est impossibilis. Hic est secundus processus. Tertius vero erit, maior est falsa: igitur sua contradictionia est vera, quia duorum contradictioniorum si unum est verum, alterum est falso. Ecce quo modo demonstratio hęc sumit axioma contradictionis in tertio processu. Utrum vero demonstratio ducens ad impossibile sit duo syllogismi, an tres, in secundo Priorum visum est. Et, cum dixisset, quod demonstratio ad impossibile axioma contradictionis accipiat exponit quomodo ipsum accipiat, & inquit {Et hęc, l. demonstratio, quae dicit ad impossibile, non vniuersaliter, hoc est secundum transcendentiam accipit, sed quantum sufficiens est. Quia vero duplex est sufficiens, simpliciter, & in genere, exponit quomodo sufficiens, & inquit {Sufficiens autem in genere, nō autem simpliciter. Et quia genus duplex est, videlicet genus scientia, & genus prædicamenti, exponit quomodo in genere, & inquit {Dico autem in genere, vt circa quod genus demonstraret, demonstrationes fert: quod est genus scientie. Vt puta, geometra qui dem (vt Philo. exponit) in magnitudinibus, Arithmeticus autem in numeris, & reliqui etiam in proprijs subiectis. Solus autem primus Philosophus, & dialecticus vti possunt ipso, & vt communi, & vt discurrentes per omnia entia, & non entia. Dubitant neoterici, quoniam demonstratio animali in communi, hęc est vera, Animal est homo, & illa similiter animal est nō homo. Ad hoc respondent, quod duo contradictionia possunt esse vera simul

Tres sunt  
processus de-  
monstratio-  
nis ad im-  
possibile.

Duplex suf-  
ficiens.Genus du-  
plex.

Dubitatio-  
ne neoterico-  
rum...  
Responso-  
cōtatio-  
ne

de

## POSTERIO ANALITICO.

**E**cce eodem genere, vel specie, non tamen eodem de numero. Sed pace horum dixerim, haec logicam non sapient. Primo, quoniam haec non sunt contradictoriae.

**Capt. vlt.** Animal est homo, Animal est non homo, quoniam utraque est affirmativa, ut patet Primo priorum, & **Capt. pth.** Secundo de Interpretatione. Prima quidem de praedicto finito, secunda vero de praedicto infinito. Secundo etiam, quoniam nec haec sunt contradictoriae, Animal est homo, Animal non est homo. Utraque est indefinita. Dicamus ergo, quod propositiones contradictoriae nonnullae possunt esse simul verae, nec simul falsae, sed semper necessario, si altera sit vera, altera est falsa. Quoniam (ut Philop. inquit) ens & non ens dividunt quodlibet. Argumentum vero quod adducebatur ad oppositum, supponit falsum, ut intelligenti patet.

**ARGY.**

*Conveniunt autem inter se scientiae omnes in hisce, que communia sunt, non in hisce de quibus demonstrant nec in his etiam que demonstrant. Communia autem eo dicto, quibus sic vtuntur, ut ex ipsis demonstrant.*

**DILVCI.**

**Text c. 27.** Scie oes co-  
municat in  
cōsensim  
principijs,  
differat atq;  
in subo, de  
quo, & p̄di-  
cato, qd de  
aliquo de-  
monstrant.

**Com.** 115.

**In ostendō**  
**strationē**  
**tria sunt,**  
**Propositio-**  
**cōcessū, &**  
**quæstūm:**  
  
Vtputa, in illo, non contingit idem simul affirmare, & negare. Et hoc exponit, & inquit: *Communia autem dico, quibus vtuntur tanquam ex eis demonstrantes, hoc est communia dico axiomata contradictionis, ex quibus constat demonstrationes, & ostensiua, & ducētes ad impossibile secundum modum prius expositum, non autem communicant his, de quibus demonstrant, hoc est in his, quæ dantur atque conceduntur. Neque communicant in eo, quod demonstrant, hoc est in ipso quæsito. Nam (Vt Philo. inquit) tria sunt in omni demonstratione, propositiones: & concessa, & quæsita: & propositiones triplices sunt communissimæ, quæ omnibus scientijs quadrant, quæ pluribus, & quæ vni solum. Omnes ergo scientiae communicant in propositionibus, non quidem omnibus, sed communissimis. Differunt autem in concessis, & quæsistis, quatenus haec non possunt esse nisi propria, & in diversis scientijs diuersa. Nisi vt Philo. inquit scientiae essent subalternæ: nam in talibus subiecta subalterna sunt etiam.*

**ARGY.**

*Differendi quoque facultas cum omnibus conuenit, et si qua vlera ipsa communia ostendere nitatur, velut omne quodvis affirmatum aut negatum oportet, vel ab æqualibus, demptis æqualibus æqualia sunt ea quæ restant, vel talium aliqua. Atque ipsa differendi facultas non est sic definitorum quorundam, neque generis cuiusdam: non enim interrogaret. Demonstrati nanque, non licet interrogare, propterea quod ex oppositis non offenditur idem*

**E**Hoc autem demonstrandum est in hisce, que de ratione distinctione sunt pertractata.

*Et dialectica quidem de omnibus, et si aliqua vniuersaliter tentet demonstrare communia, ut quod esse affirmare omne, aut negare, aut quod est, æqualia ab æqualibus demere, aut talium quedam. Verum dialectica non est definitorum sic quorundam, neque generis alicuius vniuersi non enim interrogaret. Demonstrantem enim non est insperrogare, propter id quod oppositorum esse non demonstrat idem. Ostensum est autem, hoc in his, quæ de syllogismo.*

*Cum dixisset, quod omnes scientiae vntuntur communibus, quamvis ante omnia, & dialectica, & Prima Philosophia, nunc discernit Dialecticam, & ab alijs omnibus, & à Prima Philosophia. ab alijs quidem omnibus, quoniam vnaquæque aliarum circa unum aliquod genus versatur, hæc autem circa omnia, & de omnibus est. à Prima vero Philosophia differt, sicut à ceteris scientijs, quoniam dialectica quidem interrogat condiscutantem: ut ex datis ab ipso syllogizet suum propositum, scientia vero alia, atque ipsa Metaphysica, cu[m] demonstrant, non interrogant, quoniam demonstrant ex necessarijs, & ex his, quæ per se, & secundum ipsum, ut dictum est. hoc autem Secundo Priorum Analyticorum ostensum est. Vnde inquit: *Et Dialectica quidem est de omnibus entibus, & si aliqua ultra tenet demonstrare communia, est de omnibus: hoc est & Dialectica & Metaphysica sunt de omnibus.**

*& dicitur: Et si aliqua vniuersaliter tentet demonstrare communia: quoniam (ut Philoponus exponit) Metaphysica tentat demonstrare illud axioma, omne autem affirmare, aut negare. & illud, æqualia ab æqualibus demere: & quædam alia id genus, ut patet. Quarto Metaphysi. contra eos, qui negant comprehendibilitatem, & dicunt nihil sciri. Quo vero modo Metaphysicus, & Dialecticus, haec axiomata probent, Philoponus exponit, & Quarto Metaphysi. patet.*

**T.c.8. & 96**

*Et hoc Atil. subscriptibit, & inquit: Et si aliqua alia tentet demonstrare cōsensim, scilicet Axiomata, ut illud, videlicet oē est affirmare, aut negare: aut illud, æqualia ab æqualibus demere, aut talium quædam, de quibus quartu[m] Metaphysi. Quælibet enim talis cōsensim scientia est de omnibus entibus. Et per hec patet quomodo dialectica differat à scientijs ceteris: & quomodo cum metaphysica conueniat. Deinde simili exponit quomodo differat à Metaphysica, & ab alijs scientijs, & supponit, quod Dialectica interrogat, ut libro de syllogismo dictum est, tunc assignans differentiam, inquit. *Verum dialectica non est definitorum sic quorundam, neque generis alicuius vniuersi. Vt enim Theistius inquit. Dialectica genus certum non habet, in quo versetur, non lineas, non numeros, non proportiones.**

*Et assignat causam, quoniam, si genus certum haberet, nō interrogaret. si enim Dialectica certum genus haberet, vteretur his, quæ per se insunt, quæque ab omnibus conceduntur. Bene ergo dictum est, quod Dialectica certum genus non habet, & per hoc differt à ceteris scientijs: & quia supposuit, quod dialectica non sit certi generis, & hoc probavit, quia aliter non interrogaret, probat hoc quod dixit, & inquit. *§ Demonstrantem enim non est interrogare, hoc est dialectica non est certi generis, quia demonstraret: vteretur enim his**

**DILVCI.**  
Dialectica  
est cōsensim  
scia nec deter-  
minati ac  
certi gene-  
ris est.

**Com. 116.**

**Verborum  
expositio.**

**Alia verbo  
rum exp̄.**

**Dublatio.**  
Ali Diale-  
ctica sit cer-  
ti generis.  
Rū Arabē

**Obiectio.**

**Prio ptof.**  
cap. primo.

**alias**

**DILVCI.** Dialectica est cōis scia  
nēc̄ dēter-  
minati ac  
certi gene-  
ris est.

Com. 116.

**Verborum expositio.**

**Alia verbo-  
rum exps.**

**Dubitatio.** An Diale-  
ctica sit cer-  
ti generis.  
Rū Arabū

**Obiectio.**

**c. 8. & 96**

his, quæ sunt per se, & si demonstraret, non interro-  
garet. Demonstrantem enim non est interrogare,  
propter id, quod non demonstrat idem esse oppo-  
sitorum. Nam (vt Themistius inquit) impossibile  
est de eodem probari contraria, cum demonstra-  
tio non sit nisi ex his, quæ per se insunt, qua non pos-  
sunt demonstrare contraria. Sed qm̄ hæc satis abun-  
de exposita sunt in libro de syllogismo, ideo inquit  
§ Ostēsum est autem hoc in his, qua de syllogismo,  
Ex quibus latenter innuit differentiam Dialecticæ  
à Metaphysica. Qm̄ Dialectica interrogat, Meta-  
physica non, cum Metaphysica syllogizet ex his,  
qua sunt per se, Dialectica ex his, quæ videntur res-  
pondenti, vt ex probabilitibus. Quo vero ad verba  
attinet. Phi. animaduertit verbum, illud enim cum  
inquit, demonstrantem enim non est & reliqua: &  
vult, quod non referatur ad proxime dicta, sed ad  
vnū quod debit subaudiri hoc pacto, verum Dia-  
lectica non est definitorum sic quorundam, neque  
generis alicuius vnius, sicut subaudi sunt scientie ce-  
teræ particulares. Et quod cæteræ particulares scien-  
tia sunt definitorum quorūdam, & vnius cuiusdam  
generis, assignat causam, & inquit. § Demonstran-  
tem enim non est interrogare, propter id quod op-  
positorum esse non demonstrant idem. Ergo scien-  
tia particulares sunt definitorum quorundam, &  
vnius certi generis: ecce quomodo verbū enim red-  
dit causam eius, quod subinteliigitur. Aliter au-  
tem exponi potest, vt fuit per nos expositum, sed  
non curro. Alij autem intelligunt sic, Verum Diale-  
ctica non est definitoru sic quorundam, & hoc quo  
ad accidentia, que queruntur: neq; generis alicuius  
vnius, & hoc, quo ad datum, seu concessum. Et al-  
lignat causam, & inquit {Non enim interrogare. C  
Scientia enim que versatur, circa propria quæsita,  
& de certo subiecto, non interrogat, qm̄ agit ex  
his, quæ per se sunt. hæc de differentia ab alijs scien-  
tia. De differentia vero à Metaphysica, ita inquit  
{Demonstrantem vero. hoc est Metaphysicum  
autem, non est interrogare, propter id quod non  
demonstrat idem esse oppositorum. Et sic habe-  
tur differentia Dialecticæ à Metaphysica. Verum  
isti in eorum libris habent autem, & non enim. Et  
propterea legunt aduersatiue. Sed querunt Neo-  
terici, Vtrum dialectica sit certi generis: Et vide-  
tur quod sic, quia est de syllogismo, & de his, quæ il-  
li insunt per se. Modo syllogismus est res anima-  
stica, cum sit tertia operatio animæ, quæ est discursus. Ergo dialectica est certi generis. Respondent  
Arabes (vt Auicen, Algazeles, & Alpharabius) q  
dialecticæ, vt vtens, nullius certi generis est, vt do-  
cens est de syllogismo, & de certo genere. Sed di-  
ces, si Dialectica vt vtens, esset certi generis, & de  
certo genere, tunc dialectica esset particularis scien-  
tia, & queritur an naturalis, an mathematica, an me-  
taphysica. Probabiliter dicerem, quod dialectica  
quatenus docet syllogismum, & quæ de syllogismo  
queritur, est animastica, quoniam syllogismus est  
operatio animæ, de qua agitur Tertio de Anima.  
Et licet scientia hæc, quæ de syllogismo est, dicatur  
animastica, tamen secundum vulgarem appellatio-  
nem dialectica dicitur. Sed reuera animastica est.  
Hæc volui probabiliter esse dicta quoniam veritas  
alias dilucidabitur.

**A** Quid si eadem est interrogatio ratiocinativa & pro-  
positio contradictionis, sunt autem in vnaquaque scien-  
tia propositiones ex quibus vniuersusque propria confici-  
tur ratiocinatio, erunt porro quadam interrogations ad  
singulas scientias attinentes, ex quibus fit cuiusque pro-  
pria ratiocinatio.

Si autem idem est interrogatio syllogistica & pro-  
positio contradictionis. Propositiones autem sunt secundum  
vnamquaque scientiam, ex quibus est syllogismus secun-  
dum vnamquaque. Erunt vtique aliqua interrogations  
scientifica ex quibus, qui est secundum vnamquaque prius fit syllogismus

Philoponus vult, quod Aristote. velit demonstra-  
re hic, quod non omnem interrogationem inter-  
rogabit vnaquæque particularium scientiarum, sed  
solum quæ interrogat proprie vnaquæque scientia  
utputa geometra, geometrica, arithmeticus, arith-  
metica: neque quod ad omnem interrogationem  
respondere debeat sed solum ad quæcunque inter-  
rogantur in vnaquæque scientia. Themistius autem  
(vt mihi videtur) vult quod Aristote. velit osten-  
dere quod qualibet scientia particularis proprias  
habeat & interrogations, & conclusiones, & res-  
ponsiones, sed vnde ad hoc deuenierit, Themistius  
velle videtur Aristot. ad hoc deuenisse, vt persolu-  
at, an qui demonstrat, possit interrogare, & an  
interrogatio scientiam pariat. Nam proxime di-  
xit, quod non quia scientie particulares circa idem  
per opposita non versantur. Soluit itaque Aristot.  
(vt Themistius innuit) quod interrogations erunt  
propriæ proprijs scientijs, & aliarum scientiarum  
aliaz. Et syllogizat hoc modo. Propositiones con-  
tradictionis proprietatum scientiarum sunt propriæ  
& aliarum scientiarum aliaz. Interrogations syllo-  
gistica sunt propositiones contradictionis ergo in  
terrogations syllogistica sunt proprietatum scien-  
tiarum propriæ, & aliarum scientiarum aliaz. De syl-  
logismo ponit primo minorem, & inquit. {Si au-  
tem idem est interrogatio syllogistica, & proposi-  
tio contradictionis. hæc est minor. Deinde accepit  
maiorem, & inquit. {Propositiones, scilicet contra-  
dictionis sunt secundum vnamquamque scientiam  
ex quibus est syllogismus secundum vnamquamque  
hæc est maior. Ex his infert conclusionem, & in-  
quit: {Erun vtique aliqua interrogations scienti-  
ficæ, ex quibus fit syllogismus, qui est secundum vna-  
quamque proprius. Hæc est conclusio. Sed quo ad  
verba attinet. Quæritur quid per interrogatio-  
nem syllogisticam intelligit. Præterea quid per in-  
terrogationem, an propositionem, an conclusionem.  
Et si propositionem, an propositionem, pro-  
veraque parte probabilem, & sic non erit scienti-  
fica, sed dialectica. Aut propositionem alterius par-  
tis contradictionis: & sic interrogatio non erit pro-  
positio hoc modo. Secundo dubitatur quoniam  
demonstrativa scientia non videtur interrogare,  
quoniam enuntiat, & non interrogat. Præterea in  
terrogatio vt sic non est pars syllogismi, quoniam  
nulla propositione est pars syllogismi, quæ componi-  
nitur ex nota interrogations. Insper nullum du-  
biū est pars demonstrationis: at interrogatio pro-  
positio dubia est. Ad has dubitationes per ordinē  
respondendum est, & ad primam Philopo. solu-  
tionem innuit, & intelligit per syllogisticum idem &  
dia-

**DILVCI.** Proprietat  
singulari-  
scientiarum  
interroga-  
tiones & re-  
spōsiones.

Com. 117.  
Phil. expo.  
Themist.

Syllogis-  
ticæ.

Verborum  
expositio.  
Dubitatio-  
nes text. &  
prim Seda  
Tertio.

Aliæ dubi-  
tationes.  
Prima  
Secunda  
Tertia.

Solutiones  
Ad prima;

POSTERIO.

## POSTERIO. ANALITICO.

**Dialecticam.** Vnde interrogatio syllogistica & interrogatio dialectica idem sunt. Et tunc verba Aristoteles legenda sunt comparative hoc modo. Si autem idem est interrogatio dialectica, & propositio contradictionis: ita libandi idem est interrogatio scientifica, & propositio contradictionis. Tunc reliqua legantur utriusque. Et cum propositio contradictionis

**Ad sedam.** legantur ut prius. Et cum queritur, quid per interrogacionem intelligat.) Dicendum, quod interrogare possuntis aut in materia necessaria, aut in materia probabili, aut in materia impossibili, apparenti tamen. Si interrogatio fiat in materia impossibili, apparenti tamen, sic interrogatio est sophistica. Si in materia necessaria, & per se, vel interrogamus de propositione, & sic est petitio, vel suppositio: vel de conculsione, & sic est quæstio. At si interrogamus in materia dialectica, vel de propositione & sic est propositio dialectica, vel conculsione, & sic est problema. Simili ratione, cùm interrogamus in materia sophistica, atque apparenti, aut interrogamus de propositione, & sic est propositio sophistica, vel de conculsione, & sic est sophisma. Secundum tamen Philopo. Arist. per interrogationem, propositione intelligit, & non questionem, qua erit conclusio. Et per propositionem contradictionis intelligit propositionem, qua est altera pars con-

**Ad tertiam.** Solutiones aliarum dubitationum. **Ad primam.** **Ad secundam.** Interrogat p. pontificem, quia ex altera pars contradictionis, quæ vera est, & necessaria, ut Philo. expонit. Et cum dicitur, quod tunc non erit interrogatio. Dicendum, quod non erit interrogatio ad consensum respondentis, captiudum, sed ut sentiat discipulus, quæ præceptor dicit. Per idem conce

**Ad tertiam** de consensu, ut ex illo syllogizet, sed ad assensum, vt ex illo discat discipulus. Præterea per idem concedo quod interrogatio<sup>1</sup>, quæ est propositio composita ex nota interrogationis non est pars syllogismi sed pro altera contradictionis parte sumpta est syllogismi pars. Insuper concedo quod nullum dubium, quod pèdet probabilibus rationibus pro vtraque parte probantibus est pars demonstratis, sed dubiam, cuius dubietas pendet ex ignorantia terminorum, potest esse syllogismi & demonstrationis pars. hæc pro Arist. defensione.

**A R C Y.** Itationis pars. hæc pro Arist. defensione.  
Patet ergo non omnem interrogatio nem geometricam  
esse, nec ad medendi artem omnem accommodari, & pari  
modo de ceteris. Sed aut ea ex quibus aliquid ostenditur,  
de quibus est ipsa Geometria, aut ea quæ ex eidem demon  
strantur, ex quibus Geometria demonstrat, qualia sunt  
Perspectiva. Idem est. & in ceteris intelligendum.

DILVICI. *Per specula. Iucm est. & in ceteris intelligendum.*  
Interrogationes geometricæ sunt quæ ex his que sunt Geo-  
metricæ, ut manifestum itaque quod non omnis interrogatio geo-  
metrica erit neque medicinalis, similiter autem et in alijs.  
Sed ex quibus aut demonstratur aliquid, de quibus Geometria est, aut quod ex eisdem demonstratur Geometria,  
ut visibilia, similiter autem & in alijs.

Cum declararet, particulares scietias proprias & particulares habere interrogations, nunc declarat quod nec omnis interrogatio geometrica est, nec omnis medicinalis, & inquit: Manifestum itaque, quod non omnis interrogatio geometrica erit, neque omnis interrogatio erit medicinalis. Et ut dico de geometria, & Medicina, simili- ter autem & in alijs dicendum est facultatibus. Ex ponit autem, quæ interrogatio geometrica est: & vult, quod ea sit geomtrica interrogatio, quæ vel est propositio geometrica, è qua aliquid immedia-

ANALITICO.

Et in ipsa Geometria demonstratur, vel è qua de-  
scendimus ad subalternas scientias, quæ pro prin-  
cipia geometrica habentur, ut de Perspectiva di-  
cit. Vnde inquit, Sed interrogations geometri-  
ca ex eis sunt, ex quibus demonstratur aliquid de nu-  
mero eorum, de quibus Geometria est. Ut propo-  
sitiones, ex quibus demonstratur, quod super da-  
tam lineam contingit triangulum equilaterum col-  
locare. Siquis autem interrogaret, an circulus sit  
linea pulchrior recta, non tenetur geometra (ut Phi.  
inquit) respondere. Aut interrogatio geometrica  
est id, quod demonstratur ex eisdem ipsis geome-  
triæ. Ut propositiones visibiles, ac perspectivæ,  
quæ demonstrantur ex geometricis principiis, sunt  
propositiones ad Theorematum perspectivæ. Ergo  
geometrica interrogatio vel est propositiō, per  
quam demonstratur conclusio geometrica, vel est  
conclusio geometrica, & propositiō per quam de-  
monstratur conclusio perspectivæ. Ex quibus velle  
videtur Arist. q̄ vnamet propositiō sit conclusio,  
& interrogatio: ut conclusio in Geometria, pro  
quanto demonstratur ex eis, quæ sunt eadem ipsis  
Geometriæ, & interrogatio respectu conclusionis  
Perspectivæ, quæ per illam demonstratur. Vnde  
quemadmodum problema est id quod syllogizat  
dialecticus, ita quæstio est id, quod demonstrat scie-  
tificus. Et ut propositiō dialectica est interrogatio  
qua problema syllogizatur, sic petitio est erotema  
hoc est interrogatio qua demonstratur quæstio.  
Hinc fit, ut vnamet propositiō possit est in subal-  
ternantur quæstio, & in subalterna petitio, siue in-  
terrogatio. Ex his patet error Iuniorum, qui credi-  
derunt scientificum soluū de conclusione.

gare, nō autē de principijs, dialecticū vero de vtrisque . Nam, si ipsi per interrogationem velint proprie dubitabilem propositionem, per disputationem determinabilem, sic scientificus nec de cōclusionibus, nec de principijs interrogat . Sin autē velint per interrogationem demonstratiūm pro positionem, sic de principijs dumtaxat interrogations fiunt . Aristote. enim voluit hic per Erotema propositionem petitoriam aut in eadem, aut in superiori scientia determinabilem, Quam expōsitionem Philo approbavit.

*Atq; de his ipsis reddenda quoque ratio est ex geometris principijs, conclusionibus, sed de principijs non est reddenda ratio geometra ut est professor geometriae. Eadem sunt & in ceteris scientijs obseranda.*

*Et de his quidem, & ratio subhabenda est ex geometris principijs, & conclusionibus. De principijs autem ratio non subhabenda est geometria (ut geometria sit).*

Cum dixisset, quod duplex est geometrica interrogatio, aut per quam demonstratur aliquod Theorem geometricum, aut per quam demonstratur aliquod Theorema perspectivum. Nunc assignat inter haec differentiam, & vult, quod de interrogatore, per quem demonstratur Theorema perspectivum, subhabenda est ratio ex geometricis principijs. Nam ut diximus, quem est interrogatio perspectiva, est conclusio geometriae. At de principijs, que sunt in interrogationes geometricae, quibus demonstrantur conclusiones geometricae, non est subhabenda ratio geometriæ, quatenus geometra est. Haec enim est geometrica interrogatio, continuum est dividens.

Erro Iu-  
niorum.

Philopo.

ARCY

Com. 120.  
Verba. te.  
duplicē ha  
bent expō.  
nē. Prima

2. exposi-  
tio & est  
Philona.

DILVCI.

Com. 112.

Com. 112.

sibile in infinitum: at huius non geometra ratio-  
nem assignat, quatenus Geometra, sed quatenus  
Physicus. Vnde inquit. { Et de ijs, quidem, scilicet  
interrogationibus, quae sunt propositiones ad per-  
spectiva Theorematum, & ratio subhabenda est ex  
geometricis principijs, & ex geometricis conclu-  
sionibus. nam interrogatio perspectiva est conclusio  
geometriae. De principijs autem geometricis, quae  
sunt interrogationes geometricae, quibus demon-  
strantur conclusiones geometricae, ratio non sub-  
habenda est geometre ut geometra est, sed alterius  
superioris, vel ex sensibus. Verum (ut Philoponus  
inquit) Oportet scientes scire, quae sunt proxima-  
e scientiae super vnamquamque scientiam, utputa  
musicum quae arithmeticus. Illi enim Theore-  
matibus vtitur. Et mechanicum, quae geometricae:  
pari autem pacto & perspectivum. Ex Theoremati-  
bus enim scientiae superpositae demonstrantur ea,  
quae sunt vniuersitatis suppositae, atque subiectae  
scientiae. Si igitur sciens debet esse musicus, debet  
scire ea, quae in arithmeticis probantur. pari autem  
modo & perspectivus & mechanicus, quae sunt geo-  
metriae. De principijs autem suismet, vt inquit, nul-  
la scientia rationem habebit. Geometra enim nul-  
lam rationem habet de propriis principijs, nec alius  
qui quis. Sed sunt aut sensu perspicua, aut ex termi-  
nis evidenter, hec ex Philopono.

**A R C Y .** Nec igitur artificem quemque quaevis percontari, nec  
**D I L V C I .** ad quamvis interrogationem de singulis respondere oportet, sed ea tantum quae in scientia sua determinata.

Neq; igitur oem est vnuquisq; sciens interrogandus  
interrogationem, neq; ad oem interrogatum est de vnoquoq;  
respondendu, sed q; sunt secundu sciendi determinata sunt.

**C om. 120.** Hac verba possunt dupliciter intelligi, uno mo-  
do vt Aristo. velit per hanc soluere quandam dubita-  
tionem, qm posset dici, quod interrogationes geo-  
metriae demonstrari possunt, qm conclusio primae  
demonstrationis est suppositio: seu petitio secun-  
dae demonstrationis: igitur potest esse interroga-  
tio. Et sic geometra potest habere rationem sal-  
tem de aliquibus suis interrogationibus. Respon-  
det ergo Aris. secundum hanc expositionem, & in-  
quit. { Neque igitur omnem interrogationem est:  
hoc est oportet vnumquemque scientem interro-  
gandum: hoc est, neque igitur oportet vnumquemque  
scientem interrogare omnem interrogationem.  
Neque secundum omne interrogatum, est de  
vnoquoque respondendum. quia est deuenire ad  
primas petitiones, quae sunt primae. Sed quae deter-  
minata sunt secundum scientiam suam, hanc debet  
interrogare, & ad hanc respondere. Et sic, cum diximus  
geometram nullam habere rationem de suis  
petitionibus sive interrogationibus volumus in-  
telligere de omnibus: quia de aliquibus nihil pro-  
hibet. vt de illis, quae supponuntur primas petitiones.

**2. exposi-** Aliter possunt exponi, vt nunc Aris. velit ex dictis  
tio & est  
Philopo. concludere quod & interrogationes, & responsio-  
nes sint propriæ vnicuique scientiae, vt Themistius  
& Philopo. exposuerunt. Hi enim sunt, qui verba  
Aris. correctiora habent. Vnde Aris. inquit. { Neq;  
igitur oem interrogationem vnuisque sciens interro-  
gandum est: neque ad oem interrogatum respondendum  
est de vno quoque. Nam: { vt Philopon. inquit. } Si  
Geometra quidem de Peripheria interrogetur an-

A quadret rectilineæ, necne? Aut quæ figurarum Iso-  
perimetrarum sit multi loci capacior: & an a qua-  
les sint inter se, quæ a centro circuli coincidunt re-  
ctilineæ: ad omnes has respondendum est. sunt enim  
geometricæ interrogationes. si quis tu interroget,  
quæ linearum sit pulcherrima. rectilinea an circula-  
ris, ad hoc non respondendum est. Non enim geo-  
metrica interrogationis est, non igitur ad omnem in-  
terrogationem respondendum est. Non enim de  
musica respondet geometra, sed (vt inquit), ad ea  
respondet & ea interroget, quae sunt determinata  
in propria scientia. Haec est e positiō Philo. quæ (vt  
mihi videtur,) & planior est, & verior.

**A R G Y .** Q uod si quispiam cum geometra vt geometra est, sic  
differuit patet & bene illum esse disceptaturum, si ex his  
ostenderit aliquid. Q uia si non hoc differuerit modo, non  
bene sine dubio disceptabit.

**B** Si autem disputabit cum geometra, quatenus est geo-  
metra, sic manifestum est, quod & bene, si ex his aliquid  
demonstrat, si vero non non bene.

Cum declarasset, qm in vnaquaque scientia sit tu  
propria interrogationis, tum propria responsio, nunc  
concludit in vnaquaque scientia esse propriam dis-  
putationem: quae ex interrogatione ex parte op-  
ponentis, & responsione ex partis respondentis  
conficitur: & hoc per exemplum in geometria con-  
cludit, & inquit. { Si autem subaudi geometra, quatenus  
est sic geometra, disputabit cum geometra,  
manifestum est quod & bene disputabit: & hoc si  
ex his aliquid demonstrauerit, q; geometrica sunt.  
Sivero non, supple geometa sic disputauerit, sed  
cum musico ex principijs geometricis, is non be-  
ne disputat. Per quae patet proprias cuiusque scien-  
tiae disputationes esse, quae ex propriis illis scien-  
tiae interrogationibus, atque propriis responsio-  
nibus constat. Et cum dixit. Sic autem, verbum au-  
tem non aduersative, sed potius coniunctive le-  
gendum est, vt pro præterea, vel pro aliquo tali.  
Exponit autem hanc Philo. per exempla. utputa si  
querat à geometricis circuli tetragonismum, quem  
Antiphon & Brysson opinati sunt inuenisse, cum  
petant sibi ipsi dari, quae non concederent geome-  
træ, hic quidem rectam lineam adaptare circulari  
ille vero, maius & minus circulo describens qua-  
drangulum, vt in alijs diximus, per intermedium  
majoris & minoris descripti quadranguli, æqua-  
lem circulo quadrangulum putat demonstrare.  
Sed sic quidem male a uerius geometras dispu-  
tabant, non utentes geometricis principijs. Hip-  
pocrates vero quatuor lunulas demonstrat, æqua-  
les esse quadrangulo, non male: ex geometricis nā  
que principijs hanc demonstrat. Ut & nos prius de-  
monstrauius vna lunullam æqualē esse triagulo,  
corum quatuor, qui ex divisione quadranguli, pu-  
tat & alio modo circulum quadrare. Peccat autem is,  
quatenus quod in parte est, censebat & in oī esset.

**Hippocra-** Patet etiam illum non redarguere geometram nisi per  
accidens. Q uamobrem inter ignaros geometricos de geo-  
metra differendum non est: Latebit enim is qui dixerit pra-  
ue. In ceteris etiam scientijs res sepe habet similiter.

Manifestum autem est quod, non redarguit geometram  
nisi per accidens. Q uare non utique erit in non geometricis  
de geometria disceptandum. latebit. n. prae disputans.  
Similiter autem se habet & in alijs scientijs.

**A R G Y .**  
Autem præ-  
terea.

**D I L V C I .**

**C om. 131.**

**Philopo.**

**Hippocra-**

**A R G Y .**

**D I L V C I .**

Tertio

## POSTERIO. ANALITICO;

<sup>Com. 122.</sup> <sup>mus dispu-</sup>  
<sup>tiorum est</sup>  
<sup>victoria.</sup>

<sup>Exemplu-</sup>  
<sup>philopon.</sup>

<sup>Dub. 1.</sup>

R. Them.

<sup>Obiectio.</sup>  
Cap. 2.

Solutio.

<sup>6.</sup> Tentare  
duob<sup>o</sup> mo-  
dis.

Menone. Et hēc tentatio est doctrinalis disputatio,  
2. dub<sup>o</sup>. & de hac loquitur Themistius. Secundo dubita-

Tertio ostendit in unaquaque scientia fieri in di-  
spitationibus illius propriam victoriam, quae est  
finis disputationis. nam, si in unaquaque propriæ  
disputationes sunt, etiam in unaquaque sicut pro-  
priæ victoriæ. Vnde inquit: Manifestum autem est  
q̄ qui per extraea redarguit geometram, non re-  
darguit geometram, nisi per accidens. Iḡt̄ qui  
per propria geometræ geometram redarguit, per  
se vincit, ac redarguit. Ut redarguere arithmeticus  
potest per numero geometram, sed per accidens:  
quatenus redargutus geometram inducit formam  
atque habitum arithmeticci. Hæc ostendit h̄i, per  
exemplum, vt si quis non geometricus cum inter-  
rogauerit geometram, vtrum pulcherrima linea-  
rum, recta an circularis. Si aliquis responderet q̄ re-  
cta. & aliquis h̄i redargueret non geometram re-  
dargueret. Non enim de his, quæ competit geometriæ,  
redargueret, sed per accidens, qm̄ accidit  
redargutum geometram esse. non enim quatenus  
geometra redarguitur. N̄ que quatenus medicus  
redarguitur in medicis in musicis & heoremati-  
bus redarguitur. Ex his omnibus concludit unum  
præsentū utile ad disciplinæ adeptionem. & inquit:  
Quare non utique erit in nō geometricis de geo-  
metriæ disputandum. Cuius causam assignat, & in-  
quit. Latebit enim præve disputans. Nam (vt philo.  
inquit). Quemadmodum vnumq̄ nemque de pro-  
priis ac peculiaribus oportet disputare, & ita &  
geometram, & non ingeometricus dēgeometriæ  
disputaturus est. Non enim sciunt ignorari iudicare  
scientias. Quo circa sepius pramus melior pu-  
tabitur esse quam sciens. Propter hæc Aristoteles:  
assig-  
nans causam, dicit. Latebit enim præve disputans.  
Qm̄ nec opposens, nec respondeens poterit iudica-  
re an bene: an male disputetur. Et addit id quod de  
geometriæ dictum est. Similiter se habere & in alijs  
scientijs. Ex his patet in omni scientia esse pro-  
priam interrogacionem: quæ quidem s̄ est de con-  
clusione, est quæstio. si de principio, est petitio. Se-  
cundo patet in omni scientia esse propriam respo-  
sionem, quæ si est ad propositionem, est supposi-  
cio, si ad questionem, est conclusio. Tertio appa-  
ret in omni scientia esse propriam disputationem:  
quæ ex interrogacione, & response conficitur.

Quarto patet in omni scientia esse propriam vi-  
ctoriam atque redargutionem, quae est finis dispu-  
tationis. Sed circa hæc dubitatur. quia non vide-  
tur in scientijs posse esse disputationem. qm̄ dispu-  
tatio est actus dialektici. Respondet Themistius  
in scientia fieri interrogacionem, & response  
& disputationem non gratia consensu à respon-  
dente cantandi, sed gratia prætentandi aliquos eius  
dem professionis. Sed adhuc dices, quia Primo  
Elenchorum disputationes sunt quatuor doctrina-  
li, quæ pertinet ad scientiam dialekticam & tentati-  
ua, quæ ambe attinent ad dialekticum: & quarta est  
sophistica. Igitur tentatiua non attinet ad demon-  
strationem. Dicendum, q̄ tentare est duobus mo-  
dis. Vno modo, cuius finis esse habere consensum  
à respondente. vt inde proficiatur ad disputationem,  
& hæc attinet ad dialekticum: alio modo, cuius  
finis est disponere discipulum, vt docet Plato in

E tur, quia musicus potest cum arithmeticico disputa-  
re, & tñ musicus non est arithmeticus. Præterea.  
Omnis disputator, saltem opponens, debet latere:  
aliter non esset disputatio. Dicendum primo, q̄  
Aristoteles per non geometram intelligit eum, qui nec  
principaliter, nec subalterne est geometra. musi-  
cus autem saltem subalterne est arithmeticus. Latere bifa-  
riam.

Secundo dicendum, quod latere est bifariam: aut  
conueniendo in terminis, & sic licet latere in de-  
monstrationibus, vt perueniatur in finem: aut dis-  
conueniendo in terminis: & sic non licet latere in  
demonstrationibus: qm̄ hoc latere esset per extra-  
nea latere.

Cum autem interrogaciones sint geometricæ, sunt & A R G Y .  
ingeometricæ. & interrogacionum haec ab ea prode-  
unt ignorantie quæ est dispositio, geometricæ ne sunt, &  
iniquacunque facultatum similiter. Præterea vtra ratio-  
nationum ab ignorantie proficiuntur, vtrum ea quæ  
oppositis constat, an ea quæ construta est virtuose?

Quoniam autem sunt geometricæ interrogaciones, nonne D I L V C I .  
sunt, & ingeometricæ & secundum, nam quaque scien-  
tiam quæ secundum ignorantiam qualem secundum sunt Tex. c. 28.  
geometricæ. Et vtrum qui secundum ignorantiam syllogis-  
mus est, sit q̄ est ex oppositis syllogismus, an paralogismus. Geometri-  
ca, ita igeometricæ in  
terrogatio-  
nes sunt.

Cum divixerit, quod non omnem interrogatio-  
nem interrogatus est geometra, aut medicus, aut  
quispiam aliorum sciens, sed sola ea, quæ propriæ  
peculiarique scientiæ conueniunt, competitque. An igeo-  
Et q̄ non agt omnem interrogacionem responde-  
re debet sciens, sed ad solas proprias, familiaresq.;  
metricæ sit  
negationis vel  
dispositio-  
medicinalia. Qua rrit in his (vt Philo exponit) Nū,  
quismadmodum sunt geometricæ interrogatio-  
nes, sunt etiam ingeometricæ, & in alijs scientijs si-  
militer. Hanc proponit, & inquit. Qm̄ aut sunt  
geometricæ interrogaciones, nonne sunt & ingeo-  
metricæ. & vt mouit questionem de geometricis,  
ita & in alijs simpliciter intelligendum est. vt vtrum  
sunt physice interrogaciones, sunt & innatura-  
les? Vnde sensus est, Vtrum in eadem scientia, vtpu-  
ta in geometria, sunt geometricæ & ingeometricæ  
interrogaciones? Et in physica, sunt naturales & in  
naturales interrogaciones: & in alijs scientijs simi-  
liter. Et per interrogaciones intelligi potest de  
principijs, & sunt petitiones: & de conclusionibus,  
& sunt questiones. de vtrisque enim questione est, an  
in eadem scientia, sunt vt in geometria geometricæ  
& ingeometricæ: hæc prima quæstio. Deinde nō  
uet secundam questionem, quæ sic ad primam con-  
tinuitur. Et siquidem in eadem geometria sunt in-  
terrogaciones geometricæ, & ingeometricæ, quæ  
sunt hæc & secundum qualem ignorantia utique fue-  
rint: & vt intelligatur hæc quæstio, animaduerte  
vt posterius patet, q̄ duplex est ignorantia: hæc  
quidem secundum negationem, illa vero secundum  
dispositionem. Ignorantia negationis est, quæ nul-  
lā notionem habet de re, sed fallacem, & non ex sequenti.  
Cōmenta.

Quini enim non scit parallelas concurrere  
is ignorantiam habet, quæ secundum negationem  
est. si quis vero putauerit parallelas concidere, is  
ignoratiam habet, quæ est secundum dispositionem:  
quoniam male de re dispositus. Est ergo secunda  
quæstio, cū in eadem geometria sunt geometricæ,  
& ingeometricæ interrogaciones, & ingeometricæ  
inter-

3. Quæstio.  
Ignorantia  
dispónitri  
fariā scđm  
Platonicos.

Sylls sophi-  
sticus tri-  
plex.

A R G Y .

D I L V C I .  
Ingeo-  
metricæ inter-  
rogaciones  
sunt scđm  
ignorantia  
prauz di-  
spositionis.  
A b en-

Com. 124.

rogationes sunt, quæ sunt secundum ignorantiam: Ideo quæritur secundum qualem ignorantiam hæ interrogations sunt ingeometricæ, an dispositio- nis, an negationis. Et hoc inquit. Et secundū vñā- quāq; scientiam, quæ secundum ignorantiam: hoc est & dato q; interrogationes, quæ sunt secundum ignorantiam, vtputa ingeometricæ sunt secundum scientiam geometriæ, secundum qualē ignorantia sunt geometricæ, an secundum ignorantiam dispositio- nis, an secundum ignorantiam negationis. Hac expositio Philoponi est, qui verba græca optime perlibravit. Vnde sensus est secundæ questionis: cū ingeometricæ interrogations, quæ sunt in eadem geometria, sunt secundum ignorantiam, secundum quam ignorantiam, hæ sunt, an dispositionis, an ne- gationis. Deinde mouet tertiam questionem: Nam cum ignorantiam quæ secundū dispositionem est, tritariam diuidant Platonici, aut secundum mate- riāl, aut secundum formam syllogismorum, aut se- cundū vtrumq; vtrum interrogations, quæ sunt secundum ignorantiam sunt secundum ignorantiam proficiscētētā syllogismis peccantibus in mate- ria aut peccantibus in forma, aut peccantibus in vtroq;. Vbi animaduerte: q; syllogismus sophisti- cus triplex est, aut qui ex falsis syllogizans seruat formam, aut qui ex veris, non seruat formam, aut qui ex falsis, non seruat formam. Primus quidem peccat in materia. Secundus peccat in forma, ter- tius peccat in vtroque. Quærer ergo secundo lo- co, cum triplex sit ignorantia, aut quæ proficisci- tur à syllogismo peccat in forma, aut in materia, aut in vtroque, vtrum interrogations, quæ sunt secundum ignorantiam, sunt secundum ignorantiam proficiscētā syllogismis peccantibus in materia: aut peccantibus in forma, aut peccantibus in vtroque. Vnde inquit. Et vtrum qui secundū ignorantiam syllogismus, qui est ex oppositis syl- logismus, an paralogismus. Hoc est vtrum inter- rogatio ingeometrica sit syllogismus secundum igno- rantiam, quæ ex oppositis, hoc est secundū igno- rantiam dispositionis: ex falsis videlicet proposi- tionibus factus syllogismus: he enim oppositæ sunt veris, an paralogismus, hoc est, qui ob peccatum se- cundum figuram fit: quem neque syllogismum di- xit, sed paralogismum, propterea quia non serua- tur figura. Et verbum illud secundum ignorantiam, in communi accipiendum est, tam in syllogismo quām in paralogismo.

At enim ingeometricæ interrogations, aut ex geome- tria sunt, aut ex alia facultate. Nam musica quidem interrogatio, si de geometria fiat, ingeometrica est. At aque distantes putare concurrere, tum geometrica, tum ingeometrica est. Duplex est enim ingeometricum, & perinde atque informe, atque alterum ex eo quia nihil ha- bet geometriæ, vt informe, quod vacat forma: alterum ex eo quia aliquid eius prae complectitur, vt informe, quod turpem habet formam sedamque.

Secundum geometriā aut, aut ex alia arte, vt musica interrogatio ingeometrica est, de Geometria aut, ut adinui- ce parallelas concurrere opinari, geometrica quodā modo est, & ingeometrica alio modo. Duplex n. hoc est. Sicut Arrythmon, & alterum quidē ingeometricū est in nō ha- bendo, sicut Arrythmon, alterum vero in prae habendo. Rñdet nunc ad questiones. Et (vt Philo. inquit)

A Arist. diuidit ignorantiam, qm̄ altera est secundum negationem, altera secundum d. pōnem: quæ qui- dem ex alia arte interrogations sunt, secundum negationem ignorantia sunt, quæ vero ab ipsa fal- sa sunt, hæ secundum dispositione sunt. Tūc vult, q; interrogations, quæ ingeometricæ sunt, secun- dum ignorantiam dispositionis geometricæ sunt aliquo modo, & non geometricæ alio modo. Nam quatenus ex geometria terminos habent, geometriæ sunt, quatenus vero falsa capiunt, nō geom- etrica. Vnde dicit. Secundum geometriam aut in- terrogatio duplex est: aut ex alia arte, & hoc pa- cto ignorantia negationis est, vt musica interrogatio in geometrica est. hec enim est secundum ignoran- tiam negationis. De geometria aut, alia interro- gatio est ingeometrica, quæ falsa capit, vtputa, que est, secundum ignorantiam dispositionis, vt adin- uicem parallelas concurre opinari, Geometrica quodam modo est & ingeometrica alio modo. Er- go interrogatio ingeometrica secundum geom- etriam, duplex est: aut secundum ignorantiam nega- tionis, & sic musica interrogatio est ingeometrica: aut secundum ignorantiam dispositionis, & sic con- trariū primorum principiorū est interrogatio in- geometrica. Nam vtrq; est ignorare secundū geo- metriam, licet altera sit secundum dispositionem, altera secundum negationem. Huius diuisionis po- nit exemplum, & inquit: {Duples. n. hoc est: Sicut Arrythmon: hoc est sicut inconsonans. nā vt i conso- nans duplex, alterum in non consonando, alterum in praeconsonando, ita quoq; duplex ingeometricum: alterum quidem: ingeometricum est in nō habendo, sicut Arrythmon, dicitur inconsonans in non habendo, hoc est per negationem: alterum ve- ro in prae habendo. Pro evidētia dictorum ani- maduerte, vt Philoponus exponit, q; quemadmodum Arrythmon duplex est. Aliud quidē, quod nul- lo pacto per naturam aptum est habere Rythmū, vt si quis dicat punctum arrythmon, qm̄ suapte na- tura Rythmon non habet. aliud vero quod habet quidem, sed male, vt carmen dicimus Arrythmon, q; prauī Rythmī sit. Eodem modo & ingeometricum, aut quod penitus est i negatione geometricæ, aut quod male, & in scienter complexum sit. Talia autem sunt, quæ secundum alias scientias sunt. vtputa, si quis interrogabit geometram musi- cum Theorema, aut medicinalē: Hoc enim est eius ignorantia, quæ est secundum negationem: & ita hoc ingeometricum est, quemadmodum punctum Arrythmon: Siquis vero dicat parallelas concide- re: quatenus quidam de parallelis, & de concurre iparum dicit, Geometrica est interrogatio, qua- tenus vero dicit concidere parallelas non geom- etrica est interrogatio, hoc est cacogeometricon, hoc est prae geometricum. Ex his patet solutio ad primam. Nam declaratum est esse geometricas interrogations & ingeometricas: & eas interrogations ingeometricas, quæ sunt secundum igno- rantiam dispositionis, quæ vero sunt secundum igno- rantiam negationis, licet sunt secundum geo- metriam, tamen sunt non geometricæ, quoniam al- terius artis sunt ab ipsa geometria.

At hæc ignorantia, & quæ ex talibus est principijs geometriæ contraria est.

Notandum:  
Arrythmon  
duplex.

Ingeo-  
metricu-  
ndu-  
plex.

3. Quæstio.  
I gnorantia  
disponitri  
fariā scđm  
Platonicos.

Sylls sophi-  
sticus tri-  
plex.

ARGY.

DILVCI.  
Ingeo-  
metricæ inter-  
rogations  
sunt scđm  
ignorantia  
præzū di-  
spositionis.  
Com. 124

Solutio ad  
primā que-  
sitionem.

## P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

DILV CT.  
Com. 125.

*Et ignorantia hæc quæ ex eius principijs contraria est.*  
Secundo queratur, cum in geometria interrogationes, quæ sunt secundum ignorantiam, sint geometriae, secundum qualem ignorantiam sunt geometriae. Respondeat quæ interrogations in geometriae quæ sunt secundum ignorantiam geometriae, sunt interrogations secundum ignorantiam dispositionis, quæ ex principijs contraria est: Vtpūta, ex falsis, quæ sunt opposita primis principijs. Unde inquit. § 1. Ignorantia hæc, qua interrogations in geometriae sunt Geometricæ, ea est, quæ ex eius principijs contraria est. Hoc est ea ignorantia est, quæ dispositionis dicitur. Vtpūta, quæ est syllologismus ex oppositis primis. Nā (vt Philoponus inquit) Hæc ignorantia est in præve habendo, præve autē habere est quod est ex principijs, hoc est ex propositionibus non veris. Falsæ enim veris contrariæ sunt. Ergo continuatur hoc modo, qd cū duplex sit in geometria interrogatio, aut quæ nullam habet cum geometria proprietatem, aut quæ depravate habet, hanc distinctionem cum posuisse, mox, vt Philopo. inquit: § Exponit quid sit depravate habere, & vult, qd sit ex propositionibus contrariis veris. Alterum vero modum qui est ob peccatum in figura, omnino seiuinxit à geometria, qm (vt diximus) nihil in geometria concludi potest ob peccatum in figura. Ex hoc patet solutio ad secundam, qd in geometria interrogatio quæ est secundum ignorantiam geometricam, ea est, quæ est secundum ignorantiam dispositionis.

Solutio ad  
secundam.

ARGY.

*In mathematicis autem non similiter fraudis sit cū differtur, quia medium est semper duplex, nam alter extre- morum de hoc omni, & hoc rursus identidem de altero dicitur. atq; prædicatum non dicitur omne.*

DILV CT.  
Tex. cō. 29.  
In scientijs  
demonstratis  
non sunt p̄  
ratiogitimi.  
Com. 126.  
Introduc.  
Iuniorum.  
Philopon.

*In mathematicis autem non est similiter paralogismus, quoniam medium semper duplex est. Et enim de hoc omni, & hoc iterum de alio dicitur omni. Quod autem prædicatur, non dicitur omne.*

Secundum Iuniorum expositionem Arist. hic solum tertiam questionem At, vt ex cōmentarijs ihi loponi mihi videtur, Arist. voluit ad tertiam questionem solutionem esse manifestam ex his, quæ dixit ad præcedentes quæstiones. Ex dictis. n. patet ignorantiam dispositionis esse syllogismum ex falsis, quæ tñ seruat figuram, non autem paralogismum: qui peccat in figura. Et quoniam dicit in scientijs accidere paralogismum, in hoc loco (vt Philoponus inquit) vult dicere, qd nō ita paralogismi in scientijs sunt, sicut in dialecticis methodis. Quoniam in scientijs syllogismi sunt circa determinatas res, in quibus non accidit multiplicatas: in dialecticis vero cum syllogismi sunt circa sermones, accidere potest multiplicatas. Unde inquit. § In mathematicis aut, hoc est in scientijs, non est similiter paralogismus, veluti in dialecticis. Et assignat causam, qm in scientijs seu per medium est unum & determinatum, duplex tñ hoc est bis ante cōclusionem assumptum. etenim de hoc omni, s. maior de medio omni, & hoc scilicet medium iterum de alio dicitur omni, s. minori. Et ne quis dicat p̄dicitum possit distribui, addit obiter. Quod aut p̄dicatur, non dē oē. Et sic nec maior de medio potest vniuersaliter accipi, nec medium de minori potest di-

stribui. Per qd vult habere in scientijs semper mediū esse unum & determinatum, licet bis assumptū, vt subīm, & vt p̄dicatum, unum tñ semper. In dialecticis vero non semper unum & id est, v.g. sapientis discunt. Qui discunt, non sciunt. Sapientes igit non sciunt. Discere n. equiuocum est: & in ipso intelligere, & in ipso doceri dicitur. Latet autē deceptio pp̄ equiuocationem. Et rursus, Homo aakaāl trisyllabū homo trisyllabū igitur. Dupliciter. n. homo & ī substantia, & in nomine. t. tenim & res dī homo, & nomen etiā. Et iterum Olera excedit terrā: quod excedit eo quod exceditur maius est: Olera igitur terra maiora sunt. Excedere. n. aut secundum magnitudinem excedere dicitur, aut supra superficiē ēst. Quia igitur nō circa determinas, n. ultas deceptionis causas habent. In scientijs vero non ita, determinat. n. sunt res, quæ sed m̄ vnamquamque scientiam, & nunquā ob equiuocationē error in ipsis accidit. Quo fit, vt paralogismi in scientijs non accidunt, sicut in dialecticis. nam neq; accidere possunt propter equiuocationē medii, neque propter illius multiplicitatē in dialecticis aut possunt accidere paralogismi in dictione, vt visum est. Quærunt Iuniores. Vtrum p̄dicatū sit forma subiecti. Et licet hæc quæstio sit obiter quæsita, tñ argumentantur qd non, qm nec genus nec differētia est forma species, cū sint illius partes. preterea in hac propositionem, hō est homo: hō nō est forma sui. Neoterici asserunt p̄dicatū esse semper subiecti formam, p̄t̄erquā in propositione, in qua idem p̄dicatur de seipso. Sed contra, qm in hac propositione, album est lignum, potius subiectū est forma p̄dicati qd contra, vt Boetius dicit. Propter adiendum, qd in p̄dicatione naturali, semper p̄dicatum est forma subiecti, aut inhærens, quæ inest, aut declarans. qd dicitur de alio. In ea autem enuntiatione, in qua idem de se enuntiat, nihil p̄dicatur, cum non sit propositione, vt alibi diximus, sed enuntiatio, quæ ex nomine constat, & verbo.

Hæc autem licet quasi cernere mentis perceptione, in ARGY.  
diferendi vero facultatis disceptationibus latent. Est ne  
omnis circulus figura, si designauerit patet. sed quidnam  
ultra. Carmina ne sunt circulus? continuo patet non esse.

Hæc autē sunt, vt est videre intellectu. In orationibus  
autem, latent. Vtrum oīs circulus figura sit, si autem scri-  
batur, manifestum est. Quid autem sint ne carmina cir-  
culus, manifestum, quoniam non sunt.

Cū dixisset, qd in mathematicis scientijs non acci- Com. 117  
dat paralogismi indictione, sed ī dialecticis metho-  
dis, nunc p̄ exēpla hæc ostendit, & inquit. Hæc autē  
sunt terminos dicit, vt est videre intellectu videlicet  
in mathematicis: nā de his est sermo. q.d. ī mathe-  
matibus aut, non est similiter paralogismus pp̄ dupli-  
citatē termini, veluti in dialecticis. vnuſquisq; n. ter-  
minis eorū, qui in mathematicis sunt, eo qd deter-  
minatus sit, vult ostēsio est. Et simul cum auditū cir-  
culus aut tale qd, statim sciens videt quod dictum  
est, in seipso depictū. & non fertur in aliud quoddā  
significatum, sed in hoc solū. cuius & definitionem  
intra se continet. Ergo, quasi dicit, hæc aut, s. ter-  
mini & terminorum significata sunt eo modo, vt  
est videre intellectu in ipsis mathematicis. Nam,  
vt Philoponus exponit, si quis interrogaret geo-  
metram,

Discere eq-  
uocum ell.

Sol. 7. N. ote  
ricrum.  
Cōtūatio.

Propria fo-  
lucio.

Verborum  
expositio.

de aia.  
Com. 67.

ARGY.

DILV CT.  
Instantia in  
scientijs de  
maturis sp̄  
vls est, sc̄  
in Dialecti-  
cis.

Com. 128.  
Quæ Philo.

A.

metram, si circulus sit figura, statim phantasmam ad reverteret ad descriptum circulum, & non determinaret de quo circulo sermo est: aut quod modis circulus dicitur, quoniam ex descriptione patet eius determinatio. Propterea inquit. { Hac autem, scilicet mini & terminorum significata in mathematicis sunt eo modo, ut est videre intellectu a sensib[us] atq[ue] phantasia terminorum significato accipiente vel intellectu, in quo sunt depicta figura & circuli, ut sunt in abaco, ut recte Philoponus exponit. In orationibus autem hoc est in dialecticis conuentibus, latent nomina, propterea q[uia] non sunt determinata, vtrum omnis circulus sit figura. Nam in voce circulus est multiplex, q[ua]m dicitur de figura, & dicitur de carminibus. Si autem scribatur, scilicet aut in phantasia, aut in abaco, manifestum est: & sic tollitur aequiuocatio. Rursus autem si quis te interrogaret quid sint, hoc est, vtrum sint ne carmina circulus. Iterum manifestum est, q[ua]m non sunt circulus, ex descriptione enim in abaco, aut in phantasia, patet q[uia] carmina non sunt circulus. Ex his sequitur, p[ro]p[ter]e cū determinata sint, quae subiecta sunt geometria, & nulla aequiuocatio est in scientijs, minus ac raro est paralogizari ipsis: determinata. n. est, (ut Philoponus inquit,) vniuersuali; termini significatio, utputa quid est circulus, & quid linea, & quid equipedum, & quid concidere, & vnumquodque ceterorum eodem modo, & sunt quasi constituta, disposita; in anima figuræ. Vnde simul est eum audire circulum, & circulum, qui in anima est figuratus, ac dispositus est intelligere. Sic autem non est in dialecticis, non enim determinata sunt, quae sunt subiecta dialectice. Quo vero ad verba attinet, animanuertere (ut Philoponus per pulchre exponit,) q[uia] Aristoteles vocat carmina circulum, hoc est epigrammatica, eo modo confecta, non, ut dictio[n]em finalem princi[pi]i versus consequatur principium finalem dictio[n]em secundi consequatur principium tertij, & sic deinceps ordinate. sed ut possit idem versus, & principium & finis fieri. Huius rei affert exemplum ex epigrammat[is], quod Homerus, ut Herodotus inquit in vita Homeri, confecit in Midam Regem Phrygum. Exponit & Philoponus hanc alio modo, sed non curio, quoniam exemplorum non veritas, sed manifestatio requiritur.

**A R C Y .** Atq[ue] non oportet inficiationem ad ipsum afferre, si sit propositio induciua. Ut enim neq[ue] propositio est ea, quae non ad plura se extendit: (non enim erit de omnibus, vniuersalibus autem extruitur ratiocinatio) Sic patet nec eam inficiationem esse, quae vniuersalis non est. Etenim eadem sunt propositiones, inficiacionesue. Nam quam aferit quispiam inficiationem, ea vel differendi vel demonstrandi propositio fieri potest.

**D I L V C I .** Non oportet autem instantiam in ipsum ferre, si sit propositio induciua. sicut. n. neq[ue] propositio est, quae non est in pluribus. (Non enim erit in omnibus: ex vniuersalibus autem syllogismus) Manifestum est, quod neque instantia est. Eadem enim sunt propositiones, & instantiae. Quam enim fert instantiam, hanc vtique fiet propositio demonstrativa aut dialectica.

**Com. 128. Qua Philo.** Quid velit facere hic Aristoteles Philoponus dubitat, nec bene ipse exponit. Quidam vero (quorum ex positionem narrat Philoponus) dixerunt, q[uia] cum Aristotele declarasset differentiam inter paralogismos

A dialecticos, & doctrinales, hic velit declarare qualis sit instantia, quae sit in paralogismis, qui fiunt in mathematicis. Dato q[uia] aliquis paralogismus, in illo fiat. veluti esset iste, Circulus omnis figura, Carmen circulus, igitur carmen figura. dico dato q[uia] in mathematicis fieret: quia reuera nullus fit paralogismus in dictione ut in dialecticis. Sic igitur vult declarare qualis instantia fiat in paralogismos mathematicos, si aliquis in mathematicis paralogismus fieret. Et vult q[uia] instantia contra paralogismos mathematicos non sit per inductionem, hoc modo inducendo contra minorem, & haec, & illa carmina non sunt circulus, sed oportet vniuersaliter instare, utputa, q[uia] nullum carmen sit circulus. Nam sicut propositio non est demonstrativa, quae non est vniuersalis, q[ua]m ex vniuersalibus est syllogismus, ita nec instantia est scientifica, quae non est vniuersalis. Causa autem, q[uia] instantia fit aliquando syllogismi pars, utputa, si aliquis instaret ad propositionem dicentem carmina circulus, & dicaret, nullum carmen est circulus. Instantia nunc fieret syllogismi conclusio dicentibus nobis hoc modo. Nullum carmen est figura: omnis autem circulus figura est nullum igitur carmen circulus est. Si vero ad conclusionem fertur instantia, dicentem, q[uia] carmina circulus, dicet hoc modo, Nullum carmen circulus est circulus autem figura est: nullum igitur carmen figura est. Haec est una expositio, quam Philoponus narrat, & non approbat. Primo, q[uia] semper instantia est syllogismi conclusio. hanc. n. oportet demonstrare, ut oppositum ipsi demonstrabimus non recte esse. Amplius, haec expositio non consonat verbis Aristoteles, ut dicit. Tamen ipse exquisitam huius loci expositio[n]em transfert ad tempus, donec perquirat alios expositores. Sed si licet ponere os in columnam, dicerem q[uia] Aristoteles hic velit ponere differentiam inter instantiam dialecticam, & doctrinalē, siue scientificam. Nam, postquam posuit differentiam vnam inter paralogismos dialecticos & mathematicos, hic obiter interponit differentiam inter instantiam dialecticam, & scientificam. Et vult, q[uia] dialectica instantia sit particularis, vel induciua, hoc est singularis. Scientifica vero sit vniuersalis, q[uia] est propositio de omni & per se. Vnde inquit. { Non oportet autem instantiam terre in ipsum, quod volumus destruere in mathematicis, si illa instantia sit propositio induciua, hoc est singularis. sic enim instamus in dialecticis. Affert causam, cur non sic instamus in mathematicis, & inquit { Sicut. n. neque propositio est in mathematicis, quae non est in pluribus: hoc est vniuersalis, contra quam instamus, ita nec instantia est, quae non est vniuersalis. Nam (ut inquit) si propositio non sit in pluribus, & vniuersalis, non erit in omnibus. Sed (ut inquit) Syllogismus est vniuersalibus est. Et ita nec propositio potest esse nisi vniuersalis: quare & instantia vniuersalis est. Per haec autem verba vult inuenire consequens destructionem. hoc pasto, si propositio non sit vniuersalis, propositio non erit in omnibus. Et si propositio non sit in omnibus, syllogismus non erit ex vniuersalibus. Destruit tunc ultimum consequens dicentes. Sed ex vniuersalibus est sy[ntagma]s. Et sic vult habere q[uia] propositio sit vniuersalis, quare & instantia. Et hoc infert: & inquit. { Manifestum est quod Suess. sup. Post. H 2 neque

Proprietas  
positio.

## POSTERIO. ANALITICO.

neque instantia est vniuersalis, subaudi si proposi-  
tio non sit vniuersalis. Cuius causam afferit, & in-  
quit. § Eadem. n. sunt propositiones, & instantiae.  
cuius causam afferit, dices. Quam. n. fert instantiam,  
hac vriq; fieri proposicio demonstrativa in scien-  
tijs, aut dialectica in problematibus. Recte ergo di-  
ctum est, quod instantia in scientificis sit vniuersalis.

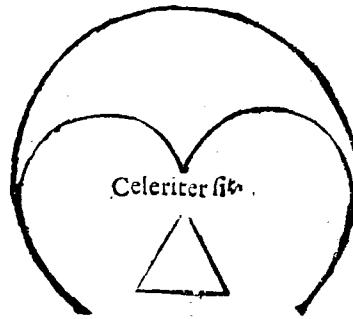
**V**erborum exposicio. Quo vero ad verba attinet. Quidam & recte dixe-  
runt, quod instantia quando fit ad propositionem, vt  
si fieret ad propositionem, non dicentem carmina  
circulus, diceremus nullum carmen figura est. Om-  
nis autem circulus figura: nullum igitur carmen cir-  
culus est. Sin autem fieret ad conclusionem, instan-  
tia fieri proposicio, vt ad illam conclusionem car-  
mina circulus, dicemus hoc pacto. Nullum carmen  
circulus est: circulus autem figura est. nullum igitur  
carmen figura est. Et ita quoquis modo semper in-  
stantia est vniuersalis. At in dialecticis potest esse

Dubius contra expositionem. inducitur, hoc est singularis. sed circa hanc nostram  
expositionem, sunt dubitationes, & prima quidem:  
quia instare est officium opposentis: sed in mathe-  
maticis non licet opponere & respondere, non. n.  
in illis disputationes sunt: igitur non sunt instantiae:  
Secundo, quia propositiones demonstrationis  
sunt verae: instantiae autem falsa. Igitur instantiae non  
sunt propositiones per se. Tertio, instantia esse po-  
test ad vniuersalem propositionem: sed instare ad  
vniuersalem non fit nisi per contradictionem, &  
omnis contradictione est inter vniuersalem & parti-  
cularem. Igitur omnis instantia est proposicio par-  
ticularis. Pro solutione animaduerte qd in mathe-  
maticis bifariam fieri potest, aut tentatiue, qualis  
a praceptorē fit erga discipulum. & hac semper  
est vniuersalis, & vera: eo quia imperitus discipu-  
lus semper profert falsam & impossibilem pro-  
positionem. Aut litigiose, & hac fit ab imperito atq;  
contraria affecto, vt de Brystone fertur. Et quan-  
do fit ex parte imperiti, potest esse impossibilis.

Aristoteles loquitur de instantia tentatiua, quae fit  
a praceptorē erga discipulum. Et per hoc patet so-  
lutione ad duas primas disputationes. Ad tertiam  
dico quod in his quae sunt per se, idem est vniuersa-  
lis, & particularis secundum rem. Et ita in demon-  
stratiuis: instantia particularis secundum rem, est  
vniuersalis, ecce est in dialecticis.

**A R G Y.** Fit autem vt quidam ritiose concludant, propterea  
quod eos medios sumunt, qui terminos ritiosque sequun-  
tur. Quale quidem facit & Cœneus ignem gigni multi-  
plicata ratione concludens hoc pacto, Ignis (vt dicit)  
celerrime gignitur: quod multiplicata gignitur ratione, H  
id celerrime gignitur. Hoc aut modo constare ratiocina-  
tio nequit. Sed si celerrimam generationem multiplicata  
sequatur ratio, & ignem celerrima generatio. Interdum  
igitur fieri nequit, vt ex his que sumuntur ratiocinatio  
construatur, interdum vero fieri potest, sed non cernitur.

**D I E V C I.** Contingit autem quosdam non syllogistice dicere, pro-  
pter id quod accipiunt ad viraq; consequentia. Vt & Cœ-  
neus facit quod ignis in multiplicata analogia fit. Etenim  
ignis citro generatur, sicut dicit, & hac est analogia: Sic  
autem non est syllogismus. Sed si velocissimam analogia  
sequitur multiplicata. Et ignem velocissima in mutatione  
analogia. Aliquando quidem. n. non contingit syllogizare  
ex acceptis, aliquando vero contingit, sed non videtur.



Syllogism⁹  
in scda figu-  
ra, ex oib⁹  
affirmatiis  
converibili-  
bus, qd p cō  
versionem  
maioris re-  
ducitur ad  
primam.

Sua pō.

In multiplicata  
proportione generatur.

Cum dixisset qd ob medium terminum æquiu-  
cum existentem, se penumero in disputationibus  
fiunt multi paralogismi, quod quidem in scientijs  
nō accidit, nūc vult demonstrare (vt Philo. inquit)  
Paralogismos, qui ob figuram fiunt in disputationi-  
bus, vt ostendat, qd secundum hos, differunt scienc-  
tiae à disputationibus dialecticis, quatenus in dia-  
lecticis disputationibus paralogismi fiunt ob figu-  
ram in scientijs aut non fiunt. Nō fiunt aut in scienc-  
tiae, qm syllogismi scientiarum sunt ex his, quæ per  
se, & converibili sunt, at syllogismi in dialecticis  
non ex converibili sunt. Hic igitur vult, qd in  
dialecticis ob figuram paralogismi fiunt, propte-  
rea, qd idem mediū ad duo extrema sequatur: hoc  
est eo qd capiant in secunda figura duas affirmati-  
vas. Putant. n. qd si idem sequatur ad duo, & ea in-  
ter se sequantur: hoc aut non est, nisi illa converibi-  
lia fuerint. Nam & ad hominem, & ad lapidem substan-  
tia sequitur, non tamen alterum ad alterum sequi-  
tur, hoc est lapis ad hominem; aut homo ad lapidem:  
non. n. sunt converibili, sicut faciebat sophista Cœ-  
neus. Syllogizabat. n. qd ignis in multiplicata analo-  
gia fit, hoc modo, Ignis velocissime fit: quæ in mul-  
tiplicata analogia fiunt, citissime fiunt: ignis igitur  
in multiplicata analogia fit. Circa quæ Aristoteles  
inquit, Interdum in talibus sanam fieri rationem,  
hoc est syllogismum, vtputa, cum propositiones  
convergentur. Disputat hic Philopon. cum Ale-  
xand. de multiplicata analogia quid sit. Ad quod  
Alex. respondet, qd Aristo. per multiplicatam ana-  
logiam intelligit proportionem qualis est duorum  
ad tria, & ducentorum ad trecenta. Contra quem  
afferit, eum non habere multam in mathematicis  
peritiam. Qm ignorabat proportionem duorum  
ad tria, & ducentorum ad trecenta esse multipli-  
cam, cum reuera sit superparticularis. Non. n. tria  
ad duo sunt multiplicia, nec trecenta ad ducenta.  
non. n. maior numerus continet minorem bis aut  
ter, aut saepius, sed semel cum aliqua eius particu-  
la. Ergo eorum proportio non est multiplex. Pro-  
portio enim multiplicans siue multiplex est: quan-  
do in numeris maior bis, aut ter, aut saepius præci-  
se continet minorem. Vt vtputa, induplicis duo ad qua-  
tuor, & quatuor ad octo, aut intriplicis. 3. ad. 9. & 9.  
ad. 27. & alijs eodem modo. Superparticularis ve-  
ro est, quando maior numerus habet totum mino-  
rem, & particulam aliquam, quamvis ipsius, aut quar-  
tam, aut quintam, aut deinceps item. Vt vtputa, numeri  
ternarij

Ignis

Com. 128.

Syllogism⁹  
Canci.

Disputatio  
Philo. cum  
Alexan de  
multiplica-  
ta analogia  
Alex. Phil.  
contra Ale.  
Ale. nō fuit  
perit⁹ i ma-  
thematicis.

Verborum  
expositio.

ad

Syllogism⁹ in sedā figura, ex oībus affirmatiūis cōueribili⁹, q̄ cōuerionem maiori⁹ reductur ad primā.

Sua pō.

tertarij ad binarium super particularis est propor-tio. Habet n. totum ipsum, & dī idium: quocirca proportio hēc Hēmiolia vocata est propter dimidiū, latine à Boetho dicitur sexquialtera. Proportionē vero quatuor ad. 2. Epitrita. habet. n. totū & tertiam eius: Ideo Boethus eam vocat sexquiteriam, hoc est sex: el continens, & tertiam. Numeri ergo ab Alexandro assumpti ad demonstrationē, vtpūtā, duo & tria, & ducenta & tricenta non sunt in ratione multiplicata, sed i superparticulari, hoc est in Hēmiolio. In quibus auctio non sit sic in multiplicatis vel multiplicib⁹. Propter hēc Philoponus cum Proculo exponit per multiplicatos numeros eorum, quorum adinuicem est proportio multiplex. vt. 1. 2. 4. & 8. 16. 32. 64. 138. 266. & ordine deinceps. Possibile. n. est in infinitum pro-gredi, nec solū in duplis hoc accidit, sed in triplis, & quatruplicis & reliquis omnibus. In superparticu-laribus vero, quos Alex. supposuit, nullo modo sic velociter proportionē est inuenire. Non. n. vt duo ad. 3. Ita deinceps: &. . est inuenire ad aliquē alium eorū: qui post ipsum eādem rationem habere. quo vero modo sit inuenire plures super particulares proportiones deinceps, methodo opus est arith-metica: q̄ Nicomachus in introductione assignate-tat. Sic igitur Aris. per generari in multiplicata ana-logia intelligit generari in proportionē multipli-ci, vt qā genitum est multiplex ad id, ex quo gene-ratur. Qm̄ velociter est inuenire hanc propor-tionē. Proportionē vero superparticularē, nō sic facile est inuenire. Vnde dicit. Contingit aut̄ quos-dam nō syllogistice dicere. Subaudi in dialekticis, pp̄ id quod accipiunt ad vtrāq; consequētia. vt in secunda figura ex duabus affirmatiūis. In dialekticis. n. (propterea q̄ propositiones non conuertan-tur) contingit syllogizari ex duabus af. rmatiūis. Et ponit exēplum, & inquit. Vt Cēneus sophista fa-cit, Syllogizans q̄ ignis in multipl. cata analogia sit, hoc pacto, Ignis cito generatur, hēc est minor. Hēc est subaudi multiplicata analogia: hēc est maior, vt sit syllogismus hoc pacto. Quod in multiplicata proportione generatur, celeriter fit: Ignis celeri-ter fit: ergo ignis in multiplicata proportione gene-ratur. Tunc exponit qualis hic syllogismus sit, & di-cit. Sic aut̄ non est syllogismus. qm̄ est in secunda fi-gura est duabus affirmatiūis. Sed subaudi erit syllo-gismus, si velocissimam generationem, sequitur multipl. cata analogia. Hoc est, si maior conuertat hoc pācto, quod celeriter fit in multiplicata proportione generatur. Et ignis subaudi sequa-tur analogia in velocissima mutatione: ita vt mi-nor sit, & ignis velociter fit. Nam tunc sequitur q̄ ignis in multiplicata analogia generetur. Quo ve-ro, ad verba attrinet, Per ignē sse i velocissima mu-tatione intelligitur ignem esse in velocissima ge-neratione. Addit aut̄ Arist. causam differentiæ, & inquit § Aliqñ quidem. n. non contingit syllogiza-re ex acceptis. aliquando. aut̄ contingit, sed non vi-detur. Diximus q̄ duas affirmatiūas in secunda fi-gura possibile est introducere ad syllogisticam fi-guram: qm̄ termini sunt conuertibles, vt possit cō-uerti major, vt redūcamus ipsam ad primā figu-rā: qm̄ vero non conuertuntur, non redūcitur. Et addit: sed non videtur. quia licet sit in quibusdam

A talibus concludere conclusionem pp̄ propo-sitiones, sicut diximus in conuertibili⁹ bus vtentes con-uerione maiotis, non tñ videtur necessarium, pro-pter infylogizabilitatem complicationis propo-sitionum. Nō. n. complicatio causa est, sed eo q̄ ter-mi conuertuntur vt possit & recte cōplicari. Er-go addit, sed non videtur, quia licet contingat syl-logizari, non tñ videtur, quia non appetet necessa-rium, nisi facta conuersione. Sed dices, tunc oīs syl-logismus in secunda, & tertia figura erit paralogis-mus, quoniam nullus appetet necessarius, nisi facta conuersione. Dicendum q̄ in alijs figuris seruatis qualitate & quantitates syllogismi non sunt para-logismi: qm̄ semper possunt reduci in primā figu-ram. At syllogismus ex duabus affirmatiūis in se-cunda figura, est paralogismus: qm̄ non semper po-test reduci, sed solum, cum termini conuertuntur. Propterea addit, Aliquando enim non contingit syllogizari ex acceptis, Aliquando vero contingit, sed non videtur. At syllogismi lecundæ & tertiae fer-uatis qualitate, & quantitate semper possunt redu-ci: & hac ratione non sunt paralogismi. Patet ergo q̄ in dialekticis paralogismi contingent propter figuram, quoniam n. n. sunt syllogismi ex conve-rtibili⁹ bus. In doctrinis autem, talis syllogismi non accidunt qm̄ propositiones sunt semper per se, & conuertibles, & ita semper maior cōuerti potest.

Obiectio.  
Solutio.

A R G Y.

Quia si fieri non posset, vt verum ostendatur ex falsois, facile esset resoluere. Conuersio nanque necessario fieret. Si enim A verum, quod cum sit, bēc sunt que quidem esse scio, reluti B. ex his igitur illud esse ostendam. Conuertuntur autem ea magis, quæ in mathematicis sunt, quia nullum accidens sed definitiones accipiunt, atq; hoc Cetiam ipso à differendi differunt facultate.

Si autem esset impossibile ex falsois verum demonstra-re, facile vtiq; esset resoluere. Conuertuntur enim ex ne-cessitate. Si enim A. ens, hoc autem cum sit ea vtiq; sunt, quæ noui, quoniam sunt, vt, B. Ex his igitur demonstra-bo, quoniam illud est. Conuertuntur autem magis, que sunt in mathematicis, quoniam nullum respiciunt acci-dens. (Et in his differunt ab his, quæ sunt in dialogis) sed definitiones.

D I L V C I.

Facilior est resolu-tio in scientiis, q̄ in dialekticis.

Hic (vt Philoponus autumat) iterum Aristo. as-signat aliam differentiam inter demonstratiōis syl-logismos & dialekticos: & ait, q̄ facilior sit resolu-tio in demonstrationibus q̄ in dialekticis. Vocant autem geometrē resolutionem, inuentionem pro-positionum: per quas conclusa sit vera conclusio. Vtpūta, si proponatur nobis aliqua conclusio ve-ra, q̄ hic triangulus sit æquilaterus, per proposi-tiones inuenimus cōclusionem, à quibusdam con-fessis lumentes initium, & desinentes in id quod quāritur: & hoc tale vocatur compositio. Resolu-tio autem, viceversa se habet cum compositio-ne. Capientes enim prius id, quod quāriunt, vt co-fessū, vtpūta q̄ hic triangulus est æquilaterus, quæ rimis quānam fuerunt propositiones, per quas id probatum fuit, vt resoluentes inueniamus ipsas quousq; veniamus ad aliqua confessa, & principia geometriæ. Vnde Themistius hic dicit, q̄ resolu-tio sit retrocessus à cōclusione vera ad pricipia, ex quibus deducta est. Vt igitur, q̄ si ex veris solis propositionib⁹ veræ conclusiones concluderen-tur, facilis vtiq; esset resolutio: & huius causa est,

Cap. 26.

Syllogism⁹  
Canci.

Disputatio  
philo. cum  
Alexan de  
multiplica-  
a analogia  
Alex. Phil.  
contra Ale.  
Ale. nō fuit  
erit⁹ i ma  
hematicis.

Verborum  
expositio.

Com. 130.

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

**Dfia sy llo-**  
rum demis  
tinorum a  
dialecticis.

quoniam propositiones conclusionis conclusiæ eisent determinatae. Quia vero ex falsis concluditur conclusio vera: & hæc sunt quodam modo indeterminatae, difficilior ipsarum resolutio est. Quare hac ratione differunt demonstratiui syllogismi à dialecticis. Concluditur n. syllogismo dialectico q̄ homo sit animal, & ex eo q̄ mouetur, & ex eo q̄ ambulet: & ex eo q̄ disputet, & ex alijs infinitis. Amplius, syllogismo dialectico ex falsis concluditur vera conclusio, modo falsa illa concedantur. Quare in dialecticis si quis voluerit omnes propositiones conclusionis conclusiæ inuenire, non facile nancietur, propter ipsarum indefinitatem. At in sciëtijs nō hoc modo. nec n. ex falsis propositionibus, neq; ex his, quæ per accidens rebus insunt, sed ex his, quæ primo & per se concludunt scientiales conclusiones: hec autem determinata sunt. Facilior autem est resolutio ad determinata quam ad indeterminata. Et ideo facilior in scientijs resolutio est, q̄ in dialecticis. Quo vero ad verba attinet, Aristoteles vult hunc syllogismum, Quibus cōuersio facilior, is & resolutio facilior est: i mathematicis cōuersio facilior est: ergo & resolutio facilior. De ratione ergo primo affert maiore cū eius probatione, & inquit. {Si autem esset impossibile ex falsis verū demonstrare, ita vt ex solis veris demonstrationes sint, facile vtique esset resoluere conclusionem ad propositiones. Affert causam, & dicit. Convertuntur enim ex necessitate à propositionibus ad conclusionem: & viceversa à conclusione ad propositiones. Cuius rationem assignauimus ex his, q̄ Philoponus inquit. {Qm̄ propositiones tales sunt determinatae. Hæc exponit per exemplum: & inquit. {Sit enim Aens, hoc eū cōclusio existens vera: hoc autem s. a., cum sit, ea vtq; sunt, quæ nouit quoniā sunt, vt b., hoc est propositiones: assumit. n. a. pro duabus propositionibus. Ex his igitur demonstrabo, scilicet propositionibus, quæ sunt b., demonstrabo, quoniā illud, s. a. est: & sic ex a., cōclusio est b., & ex b. a. sequitur. Quia igitur b. existente, ex necessitate est a., & a. existente, rursus ex necessitate est b.: ideo facilis est propositionum inuentio. Secus in dialecticis, quoniā in illis, b. existente sequitur a., non tamen contra: quoniam a. potest sequi ex infinitis. Et per hæc patet maior & eius probatio. Iūc assignat quasi minorem syllogismi, quem in textu intelligit: & inquit. {Convertuntur autem magis, quæ sunt in mathematicis: quoniam syllogismi nullum recipiunt accidens, neque falsum: sed definitiones recipiunt. Tunc quasi conclusionem interponit, & inquit. {Et mathematicis syllogismi in his differunt ab his quæ sunt in dialogis. Quia igitur in mathematicis syllogismis convertuntur magis & conclusiones ad propositiones, & propositiones ad conclusiones: ideo in illis facilis est resolutio. Quia vero in dialecticis non convertuntur, ideo in eis difficultas resolutio est. Est igitur syllogismus textus hic, quibus cōuersio facilior in his resolutio est leuior: in mathematicis cōuersio est faciliore: ergo & resolutio. De hoc syllogismo, vt dixi, Primo vult habere maiorem, cum eius probatio ne. Secunda ibi, Convertuntur autem magis, vult habere minorem etiam cum sua probatione. Et interponit differentiam syllogismorum dialectico-

Erum à demonstratiuis, vt syllogismi cōclusionem: hæc de textu. Quo autem ad differentiam attinet, animaduerte, q̄ propter tria resolutio in mathematicis facilis est. primo, quia semper vera conclusio ex veris syllogizatur. secundo, quoniam ex per se, & secundum q̄ ipsum, hoc est conuertibili bus. Tertiam causam assignat Aver. quoniam conclusiones mathematicæ non syllogizantur nisi ex proportionatis conclusionibus. At dialecticæ conclusiones syllogizant ex falsis, & ex probabilibus, q̄ possunt esse infinita, & conclusioni iproportionata. Quare ad hæc difficultas est resolutio, ad illa autem facilis.

Accrescit etiam ratiocinatio non per media, sed assumendo. nam A de B, sumitur, & hoc de C, & hoc rursus de D. Atque hoc in infinitum procedit. Versus quoque latuus eius fit incrementum. A nanque de C atque de E concluditur. Sit enim A quidem numerus absolute, B vero simpliciter numerus impar. Et C. definitus numerus impar. A igitur de C. cōcludetur. Altera rursus in parte D quidem fit impar numerus simpliciter sumptus, E. vero definitus numerus par: A igitur de E concludetur.

Augentur autem non per media, sed in assumendo, vt A de B, hoc autem de C. Rursus hoc de D, & hoc in infinitum. Et in latus, vt A & de C & de E. Vt est numerus quantus vel infinitus, hoc autem fit in quo est A. Numerus impar quantus, in quo B. Numerus impar in quo C. Ergo A de C, & sit par quantus numerus in quo D, par numerus in quo E: Ergo A de E.

Hic iterum inter demonstratiuos syllogismos, & dialecticos (vt Philop. inquit) aliam affert differentiam: q̄ dialectici syllogismi augmentur per media, mathematici ac demonstratiui in assumendo, & in latus. Vbi animaduersione dignum, auctione syllogisticam bifariam esse. alteram quidem per media, alteram vero in assumendo. Et per media, bifariam. aut per interpositionem termini, aut per extinsecus acceptionem: per interpositionem termini, vt si conclusio sit, quod homo sit animal. nam hæc syllogizatur per hoc, quod homo loquitor: quoniā quod loquitur, est animal: homo loquitur: igitur homo est animal: & per hoc q̄ homo mouetur à se, quod enim mouetur à se, est animal: homo mouetur à se: homo igitur animal. Hæc ergo auctiō est per termini interpositionem. Per extinsecus vero acceptionem, quando syllogizamus eandem conclusionem per diuersa extranea media, vt hanc, homo est animal, per media extranea. vt quoniā hō est lapis, & lapis est aīal, ergo homo est aīal. & qm̄ homo est lignum, & lignum est animal: ergo homo est animal. Et sic eodem modo, per alia multa media extranea, immo quasi per infinita eadem conclusio syllogizari potest. Hæc de syllogistica auctione per media. In assumendo vero bifariam, aut in post assumendo, aut in latus. In post assumendo quidem, quando subiectum conclusionis primi syllogismi, fit medium ad syllogizandum secundam conclusionem: & subiectum secundæ fit medium ad syllogizandum tertianum: & sic deinceps. Et hoc modo fit in geometria: quoniam primum Theorema demonstratur per axiomata, secundum vero, per prium, & tertium per secundum, & sic ordine dein caps augmentationis fit, rūquam medio termino super-

Resolutio i  
mathema  
ticis est fac  
lis pp tria  
in huius p  
raphra.  
Comē. 29.

A R C Y.

DILVCI.

Com. 131.

Argumen  
ratio syllo  
gistica du  
plex est.  
Auditio per  
media ite  
rū duplex.

Arctio 1 as  
sumendo du  
plex aut in  
postassumē  
do aut in  
latus.

Cā diffi  
cultur, q  
quati  
tice si lib  
tion libri  
non bere  
cile mon  
aut i  
dem gism  
term in ast  
do, v  
d. 'Eponi  
non p  
sed. s  
raiu

Verborum  
expositio.

Syllo  
text.

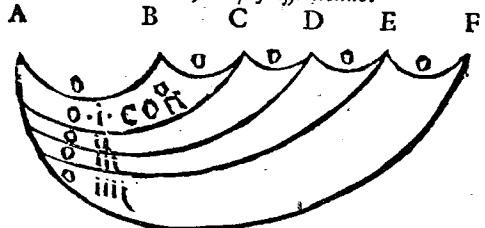
gismus textus hic, quibus cōuersio facilior in his resolutio est leuior: in mathematicis cōuersio est faciliore: ergo & resolutio. De hoc syllogismo, vt dixi, Primo vult habere maiorem, cum eius probatio ne. Secunda ibi, Convertuntur autem magis, vult habere minorem etiam cum sua probatione. Et interponit differentiam syllogismorum dialectico-

Dif  
tus, v  
de B  
tus, h  
Hoc  
muni  
meru  
ribus  
mine  
quind  
meru  
vt pu  
impa  
par q  
bus, i  
tus, si  
monst  
genus  
ne e  
dem in  
dem m

A R C Y.

perposito. sed semp ad primos coordinato. Huius rei causam affert Philopo. qm ex his, quae per se & primo insunt, demonstrationes sunt: & non continet per mediatam propositionem demonstrare aliquid. Aut enim ex axiomatibus demonstrantur theorematia in scientijs, aut ex his quae demonstrata sunt ex axiomatibus. In latus autem auctio fit, quoties idē prædicatum de pluribus lateribus subjectis per media lateraliter interposita syllogizatur, vt si sit prædicatum numerus. Nam numerus potest demonstrari de c trinario, per b impar: & de e, quaternario per d par. His ergo modis mathematicæ demonstrationes augmentur. Per que patet, qd libri geometriae essent sic ordinati, vt demonstrationes crescere solent, faciles essent cognitu, & quia libri Euclidis non hoc pacto fuerunt ordinati, ideo non fuerunt faciles. Vnde, si eum Aristotelelibrum habemus, quem in mathematica scripsit, omnes facile esse possent Summi Mathematici. Ibi enim demonstrationes ordinavit aut in post assumendo, aut in latus: inquit ergo. Augentur autem scilicet demonstrationes non per media, vt dialectici syllogismi, qui augentur per media, aut interpositione termini, aut extrinsecus acceptione. Sed augentur in assumendo, & hæc dupliciter, aut in post assumendo, vt a de b. hæc autem, s. b de c. Rursus hoc, s. c de d. Et hoc in infinitum. s. quo ad nos (vt Philo expōnit.) Qm nō ita comprehendimus scientias, vt non possit alterum quoddam inueniri theorema: sed semper possibile est per predemonstrata, alterius inuenire. Hæc de auctione in postassumendo.

*Exemplum auctionis demonstrationis in assumendo, vel postassumendo.*



Deinde de auctione ad latus, & inquit. Et in latus, vt a, s. numerus prædicatus, & de c subiecto, & de e subiecto, vt est numerus quantus, vel infinitus, hoc est per in differentiam indeterminatus. Hoc autem sit, in quo est a, Vtputa numerus communis, communiter prædicatus de e, & de c. At numerus impar quantus, s. communis omnibus imparibus, sit in quo est b, numerus impar, scilicet nomine determinatus, sit in quo est c. Vtputa tria, vel quinque, vel septem, aut id genus. Est ergo a, numerus communis de c subiecto numero trinario, vt puta per medium b, qm tria sunt impar: omne impar numerus, tria igitur numerus. Et iterum sit par quantus numerus, s. communis omnibus partibus, in quo d, Par numerus, s. nomine determinatus, sit in quo est, b. Est ergo a numerus de e, s. demonstratus, vt de quatuor, vel sex, vel de aliquo id genus: & per medium d. Hoc modo, omne d, a: omnine e dicitur e est a. Hæc de auctione in latus.

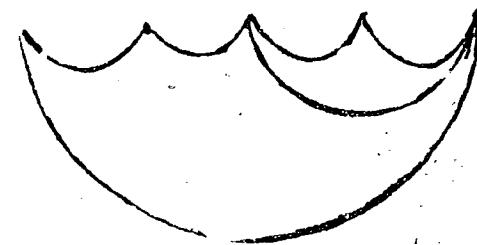
*Differunt autem sciare esse & propter quid est. primo quidem in eadem scientia, atque in hac dupliciter, uno quidem modo, si ratiocinatio non per ea quae vacant medio*

A fiat. non enim prima sumitur causa, scientia autem eius propter quid est per primam sit causa. Alio vero modo si per ea quidem, que vacant medio, non tamen per causam, sed per notius eorum, que conuertuntur efficitur.

*Differunt autem quia, & propter quid scire. Primo quidem in eadem scientia. Et in hac dupliciter. Vno quidem modo, si non per immediata fiat syllogismus. Non enim accipitur prima causa. Quae vero est scientia propter quid, per primam causam est. Alio autem, per immediate quidem, non autem per causam, sed per notius eorum, que conuertuntur.*

*Exemplum in latus.*

4	Par	Numerus	Impar	3
E	D	A	B	C



**DILVICI.**  
Tex. co. 30.  
Differunt de  
intones qd  
& pp qd in  
diuersis &  
i eadē scia.

Com. 132.  
Philopon.  
expofitio.

*Propositum Arist. (vt Philop. inquit) est ostendere, in quo differant syllogismi, qui probant ipsum quia, ab his qui probant ipsum propter quid. Et dicit primo, qd uno modo differant, qd syllogismus probans ipsum quia, alterius sit scientia, qui vero probat ipsum propter quid, alterius: hæc autem quomodo se habeant, postea dicemus. Alio vero modo, in eadem scientia differunt: dico in eadem scientia, qm in eadem scientia est inuenire & syllogismum, qui probat ipsum quia, & syllogismū, qui probat ipsum propter quid. Verum differunt hi, qui in eadem scientia sunt, secundum duos modos. Secundum unum quidem, qm qui probat ipsum propter quid, per propositiones immediatas concluditur. causa enim debet per se inesse, & proxime. Qui vero probat ipsum quia, per propositiones mediatas syllogizat. Ille dicitur syllogismus probans ipsum propter quid, qm non tm dicit esse, sed propter quid res est. alius autem dicitur ipsum quia probans, qm non cur est, dicit, sed simpliciter esse. Probat enim solum qd his existentibus, illud est, non tamen qd hoc sit huius causa. Secundum alterum vero, qm qui probat ipsum quia, ex causato ad causam procedit, qui vero ipsum propter quid, ex causa ad causatum, vnde inquit: Differunt autem, quia & propter quid scire, hoc est syllogismi, qui probat ipsum quia, & syllogismi, qui probant ipsum propter quid, differunt. Primo quidem in eadem scientia: & cum dixit, Primo in eadem scientia, innuit etiam qd differant in alia atque alia. Et propterea cu dixerit quo pacto differant in eadem scientia, dicet post multa, quo pacto differant secundum aliam, atque aliam. De primo inquit. Et in hac differunt dupliciter. Vno quidem modo, si non per immediata fiat syllogismus, hoc est, si non immediata sint propositiones. ipsius n. quia tunc erit syllogismus. nō enim accipitur prima causa. Quae vero est scientia propter quid, per primā causam est. Syllogismus enim qui probat propter quid causam primam vult habere in medio termino,*

## P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

no, hic est primus modus. Deinde assignat secundum modum: & inquit. Alio autem modo, syllogizat ipsum quia per immediata quidem, non autem per causam. Sed per notius eorum, quae convertuntur cum causa. Et enim hic modus propositionibus immediatis existentibus, convertentibus autem causam, & causato: quando notius sit causatum quam causa. Propterea adit, sed per notius eorum, quae convertuntur: hoc est sed per notiorum eorum esse etiam, qui cum causa convertuntur, ut si Cinius est, ignis est, hoc enim immediatum est. quia nullo alio medio termino indigemus ad finem. Sic igitur syllogismi probantes quia est, & syllogismi probantes propter quid est, differunt in diversis, & in extremis scientiarum. In diuersis quidem ratione syllogismi propter quid est probantes in subalternata, & syllogismi quia est syllogizantes in subalternata habentur. In eadem vero dupliciter, aut, ratione probantes quia est, procedunt per propositiones mediatas, utputa per causam remotam, aut per propositiones immediatas, hoc est per effectum eorum, quae cum causa convertuntur, notiori, & immediatum. Et haec est expositio Philop.

**E xpositio aliorum.**  
Comd. 21. & 24.  
**A R G Y .**

Alij vero volunt, Arist. hic afferre differentiam inter scientias. Utputa inter scire quia, & scire propter quid: verum, quia non scimus nisi per syllogismos, ideo non possumus habere differentiam inter scientias quin habemus differentiam inter syllogismos scientiam generantes. Nec possimus habere differentiam inter syllogismos, quin habeamus differentiam inter scientias. Quare ex positiones haec parum differunt. Utrum syllogismi facientes scire quia sint demonstrationes, an syllogismi demonstratiui, vel dialectici, superius est disputationum, & Philoponus hic eos vult esse coniecturas: verum de his superius,

*Atque nihil prohibet ut eorum quae de se sunt propter quid, notius interdum sit id quod non est causa.*

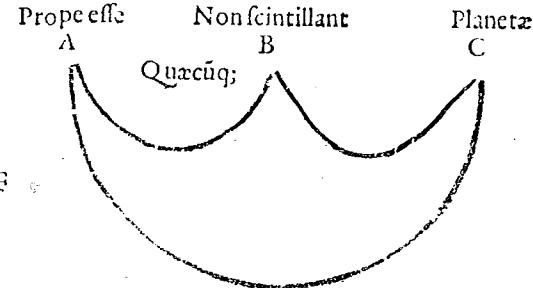
**D I L V C I .**  
Cōvertibiliū alterum  
altero notiū, & non  
cā no  
tiorem, ni  
hil esse pro  
hibet.

*Prohibet enim nihil quae prædicantum notius aliquādo esse non causam. Quare per hanc erit demonstratio. Sed contra prædicta bifariam obiecti potest. Primo, quia cōvertibiliū non videtur altero alterum notius esse posse propter cōvertibilitatem atque equalitatem. Secundo, quia non videtur quod effe-  
ctus, atque non causa esse possit notior causa. Ad hæc ergo responderet, & inquit. Prohibet enim nihil quae prædicantur atque cōvertibiliū notius aliquādo esse non causam ipsa causa. Et sic non est absurdum alterum cōvertibiliū altero esse notius, & sic solvit prima obiectio. Amplius nihil prohibet non causam, hoc est effectum esse notiorum causa: & sic deletur secunda obiectio. Et ideo concludit. Quare per hanc scā non causam, quae est cōvertibilis, & notior ipsa cā, erit demonstratio.*

*Quare demonstratio per idipsum efficietur, velut vagas stellas esse prope, quia non micant. Vagae stellæ sunt E, non micare B, prope esse collocetur in A. Vere igitur B dicetur de C, vase: namque stellæ non micant. At vere etiā A de ipso dicetur B: quod enim non micat, id est propinquum. Hoc autem per inductionem vel sensum sumatur, A, igitur necesse est ipsi competere C. Quare demonstratio est vagas esse propinquas. Hæc igitur ratione non est ipsius propter quod est nō, scā non micant, vagates. Stellaræ ideo sunt prope, sed quā sunt prope, ideo non micant.*

**E** *Vt quod prope sint planetæ per illud, quod non scintillant, sit in quo C planetæ. In quo B non scintillare, in quo A prope esse. Verum igitur est, B de C dicere: planetæ, non scintillant. Sed & A de B, non scintillans enim prope est. Hoc autem accipitur per inductionem, aut per sensum. Necesse igitur est, A ipsi C inesse. Quare demonstratum est, quod planetæ prope sint. Hic igitur syllogismus non est eius, quod est propter quid, sed ipsius quia est. Non enim ex eo quod prope sunt, sed propter illud quod prope sunt non scintillant.*

*Exempla de  
monstratio  
num quia  
& p. quid.*



Cōm. 134.

Cum dixisset differentias syllogismorum, hic eorum quae dixit, exempla afferit: & prius secundi modi eorum, qui in eadem scientia, ipsius quia, & ipsius propter quid syllogismorum exemplo facit, & inquit. Ut quod prope sint planetæ, propter illud quod non scintillant. In quibus tetigit conclusio-  
nem, videlicet planetæ prope sunt. & medium atque propositiones, videlicet planetæ non scintillant. Deinde disponit syllogismum in propositionibus & terminis ex duabus affirmatiis in prima figura hoc modo, planetæ non scintillant, quæcumque non scintillant, prope sunt: planetæ igitur prope sunt. Vnde inquit { Sit in quo c planetæ, ita ut mihi non propositio sit, b, c, hoc est planetæ non scintillant. in quo b, sit non scintillare, hoc est non micare, vel non vibrare: & hoc, ut medius terminus, & effectus eius, quod est prope esse. In quo a sit prope esse, utputa causa, & maior extremitas. ita ut maius propositio sit a, b, hoc est, quæcumque non scintillant, prope sunt. Tunc colligit syllogismum, & inquit. Verū igitur est, b de c, dicere, plan. tæ enim non scintillant: hæc fuit minor. sed & a de b etiam verum est: non scintillans enim prope est. & sic ha-  
betur maior. Et quia hæc maior eslet forte dubia, quasi affert probationem, & inquit. Hoc autem, sc. quod non scintillans sit prope, accipitur per induc-  
tionem, aut per sensum: verbum illud aut, non di-  
stinctive, sed copulatiue (ut Philo. inquit) accipit, pro & nam argentum prope pulatum non scintil-  
lat, procul vero scintillat: sicut modo lucernarium  
lumen, procul scintillat, prope vero existens, non  
scintillat: & sic de singulis: ergo non scintillans pro-  
pe est, & sic maior perspicua est, & ex sensibus ma-  
nifesta. Huius causam assignat Philopon. quia in longum tracti intuitus, debiliores efficiuntur. Et ideo circa magis patientes à lumine habent scintillatio-  
nis phantasiam. Propinquioribus vero existentiis  
bus lucidis corporibus validiores sese illis adjic-  
tes aspectus, minus ab ipsis patiuntur. Et hanc ob-  
causam, qui debiliores intuitus habent, etiam pro-  
pinquo lucida corpora scintillare putant, lucer-  
narium lumen, aut aliquid tale. Si vero quam pluri-  
mum

Text. c6. 4.

D I L V C I .

Demōstra-  
tio propter  
quid.

Cōm. 135.

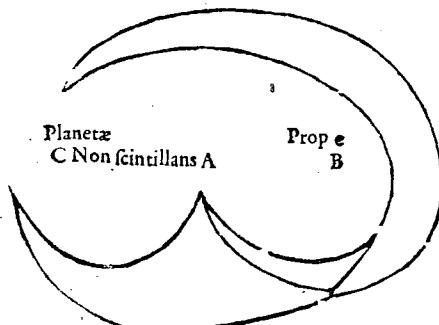
mum debiles sint intuitus, neque respicere lucernarium lumen possunt, multa interueniente scintillatione, quare quæ prope sunt non scintillant. Excipiunt autem ab his Solem & Mercurium. Nam, ut in Secundo lib. de Cælo dicitur, Sol & Mercurius vibrant & hanc ob causam Mercurius à veteribus, ut Simplicius dixit secundo de cælo, Stilbon dictus est, hoc est scintillans. Sed quæ stellæ vibrant, quæ autem non, & cur in secundo libro de cælo per quirendum est. His sic dispositis, & in figura ordinatis, colligit, qualis na syllogismus sit, & inquit. Hic igitur syllogismus non est eius, quod est propter quid, hoc est demonstratio, cuius medium sit causa: propter quam conclusio est, sed est syllogismus ipsius quia est, hoc est cuius medium est effetus, per quam causam esse absolute syllogizatur.

Et affert causam, & inquit. {Non enim ex eo quod non scintillant stellæ prope sunt, sed propter illud quod prope sunt, non scintillant, ut declaratum est per inductionem ex sensibus deducatur: hęc de exēplo.

Fieri etiam potest, ut per alterum, alterum ostendatur, atque tunc erit ipsius propter quid est ratiocinatio. Nam stellæ vagantes quidem sunt, C, prope autem esse in, B & non micare collocetur in A. Et, B, igitur competit ipsi, C, nā vagantes stellæ sunt prope. Et, A, constat ipsi competere, B. Ea namque non micant, quæ prope sunt, Quibus fit ut A, quoque competant ipsi, C. Atque hæc est ratiocinatio ipsius propter quid est. Nam sumpta est ipsa causa prima.

DILVERI. Potest autem & per alterum, alterum demonstrari, & erit ipsis propter quid demonstratio. Ut sit C planetæ, in quo B, prope esse, A non scintillare. Est igitur & B in C, & A in B, quod est non scintillare. Quare & A in C, & erit ipsis propter quid syllogismus. Sumitur enim prima C

Demōstra-  
tio propter  
quid.



Cum demonstrasset Stellas prope esse, medio termino existente non scintillare, maiore autem esse. Nunc ponit exemplum demonstrationis propter quid: & conuertit ordinem terminorum, qui fuerunt in priore demonstratione, & ponit maiorem terminum, scilicet non scintillare, maiorem, & sic syllogismus erit propter quid. nam causa in medio colloatur, hoc pacto, planetæ prope sunt: quod prope est non scintillat: Planetæ igitur non scintillant. Hic igitur est syllogismus propter quid: ex causa enim causatum demonstratur: quoniam ex eo quod prope sunt, demonstratur planetas non scintillare. Vnde inquit. Potest autem, & per alterum alterum demonstrare, hoc est viceversa maiore in terminis

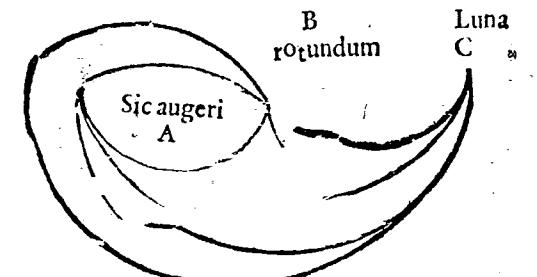
A conuersa. quæ licet sit vniuersalis affirmativa potest tñ conuerti in terminis, qm est de oī, per le. & secundum quod ipsum. & sic conuersa maiore, erit ipsius propter quid demonstratio. Deinde d spōnit terminos, ut intelligatur maiorem in terminis esse conuertendam, & inquit. Ut sit c planeta: in quo & prope esse, A, sit non scintillare. Tunc ex his eligit syllogismum: & inquit. Est igitur & B in C, ita ut minor, sit B in C, hoc est ex planetæ prope sunt: & A in B, ita ut maior sit A in B, hoc est, quod prope est non scintillat: quare & A in C, id est, quare ex his sequitur, quod C fit A, hoc est, quod planetæ non scintillant. Et hoc pacto terminis dispositis, erit ipsius propter quid syllogismus. Sumitur enim in medio illius prima causa. Ergo syllogismus talis erit propter quid.

B Rursus fit ut Luna per accretiones demonstretur esse rotunda, quoniammodum quidam demonstrant, nam si rotundum est id omne quod sic acrescit, Luna autem sic accrescit, perspicuum est Lunam esse rotundam. Atque hoc qui dem modo ea facta est ratiocinatio, quia ipsum esse ostenditur. At si medium contra ponatur, extrahetur ipsius propter quid est ratiocinatio, non enim ob excretiones tales, rotunda est Luna. sed quia est figure rotundæ, ideo talia suscipit incrementa. Atque sit in C, Luna, rotundum in B sit, accrescere ponatur in A.

Iterum sic lunam demonstrant, quoniam rotunda est, per accretionem. Si enim quod sic augetur, rotundum sit, augetur autem sic luna, manifestum, quoniam rotunda est. Sic quidem igitur ipsius quia syllogismus factus est. Contra autem posito medio, ipsius propter quid syllogismus sit. Non enim propter accretionem ipsius rotunda est sed, quia rotunda est, accepit accretionem huiusmodi. Luna sit in quo C, rotundum in quo B, Argumentum in quo, A.

DILVERI.

ARGY.



Demōstra-  
tio quia: &  
RR quid.

Hic ponit secundum exemplum, & demonstrationis quia & demonstrationis propter quid. Qm primo syllogizat per effectum causam, Secundo causam per effectum, conuertendo maiorem in terminis: & sic vtriusque syllogismi exempla simul assignat, & inquit. Iterum sic I. unam demonstrare, quoniam rotundæ est, per accretionem qui sunt per corniculationem, & cæteras figuræ, quæ in augmentatione lunæ obseruantur. Tunc ponit syllogismum & inquit. Si enim quod sic augetur, scilicet per corniculationem, & cæteras lunæ variationes, quæ in accretione sunt, Rotundum sit, augetur autem sic Luna, scilicet per corniculationem & alijs variationibus, manifestum, quoniam rotunda est. Tunc recolligit vim exempli, & docet facere exemplum demonstrationis propter quid, & inquit. Sic quidem igitur ipsius quia syllogismus factus est, contra autem posito medio, ipsius propter quid syllogismus sit. Et as signat

Com. 136.

P O S T E R I O. A N A E Y T I C O.

signat causam inquit. { Non enim propter accre-  
menta ipsius, Luna rotunda est, sed quia rotunda  
est, accipit accrementa huiusmodi, per cornicula-  
tionem, & huiusmodi cæteras variationes. Tunc  
disponit terminos in figura syllogismi propter qd,  
& inquit. { Luna sic sit in quo c, Rotundum in quo  
n. Argumentum in quo a. Et sic syllogismus erit, lu-  
na est rotunda. Rotundum sic augetur. Luna igi-  
tur sic augetur.

A R G Y.

In quibus autem ipsa media non conuertuntur, & est  
id notius quod non est causa, ostenditur quidem esse, ipsum  
autem propter quid est non demonstratur.

In quibus autem media non conuertuntur, & est no-  
tius, quod non est causa, ipsum quidem quia demonstra-  
tur, non autem ipsum propter quid.

R I L V C I.  
Non contin-  
git pp quid  
deinde in  
non conuer-  
tibilibus vñ  
ex iugatio-  
ribus. Com. 137.  
r. exposicio-  
Mean non  
conuertibile  
in triplici ē  
differentia.

Hic textus non est clarus: propterea ab exposi-  
toribus non uno modo exponitur, nec nos eū vna  
ex iugatio-  
ribus. Com. 137.  
r. exposicio-  
Mean non  
conuertibile  
in triplici ē  
differentia.

ratione intelleximus. Prima ergo ratione exponi-  
tur, quod medium non conuertibile, trifariam  
sit. vel quia est maiore minus, & minore maius, vt in  
hoc exemplo: Progrediens habet animam sensitivi-  
tum: equus progreditur: equus igitur habet animā  
sensitivam. vbi patet terminum progrediens esse  
minus, quam maior, videlicet quam sit habens ani-  
main sensitivam, & maius quam minor, videlicet  
quam equus. Aut est cum maiore conuertibile,  
& maius minore. vt, in hoc syllogismo, non scin-  
tillans prope est: venus non scintillat: venus igi-

Hab. ani. sensi.

Prope

Progrediens

Non scintillans.

A

B



Equus.

Venus.

Stella.

C

E fiat syllogismus, & declarat primo hic fieri ta-  
les yllogismos in tertia figura: & non posse con-  
uerti ad demonstrationem propter quid, & dicit  
In quibus autem media non conuertuntur, & effe-  
ctus, qui non est causa, est notior ipsa, ipsum quidem  
quia demonstratur. si in tertia figura, non  
aut ipsum propter quid, qm non potest conuerti.

I hiloponus autem exponit, q, cum Arist. dixisset &  
& de causis & causatis, quæ conuertuntur, dicit &  
de his etiam, quæ non conuertuntur. Et vuit, quod  
quando non conuertatur medius terminus ad ma-  
iore, hoc est causa ad causatum, & fuerit causa-  
tum notius ipsa causa, hic erit syllogismus ipsius  
quia, non autem ipsius propter, quid. Et per non  
causam causatū: intelligit, vt syllogismo qui dicit,

Mulier peperit, q peperit viro adhesit. notius, n est  
ipsam peperisset: adhuc enim sequit adhæsse viro.

F Non tamē illud sequitur ad ipsum adhæsse viro.  
Quare hic erit syllogismus ipsius quia & non pro-  
pter quid: quoniam ex causato, hoc est ex peperisse  
causam: hoc est viro adhæsse, conclusit, tanquam  
omnino sequatur ad causatum causa: quoniam si pe-  
perit, omnino etiam viro adhæsit. In his igitur, que

ita se habent, non est syllogismus propter quid, eo  
quod non sequatur ad causam effectus. Sed que-  
res cur alterius modi non meminit. Vtputa, cau-  
sa existente, non omnino causa est. Dicendū huius  
modi Arist. nō meminisse, quoniam omne, quod  
fit, ex causa fit. & sic omnino necesse est causato exi-  
stente, & causam etiam esse. at causatum esse non  
potest, quin causa sit. Hac ratione solum accepit, q  
possibile est causa existente, non omnino esse cau-  
sum: non tamen à contrario, causato existente,

G non esse causam, Secundo quæres, causa & causa-  
tum eorum sunt, que sunt ad aliquid: quo pacto er-  
go dicimus ipsa non conuerti, & contingere causa  
existente, non esse causatum. Respondet Philop.  
quod potentia causa, quæ non actu est potest, esse  
non existente causato, non enim vt causam dici-  
mus esse, sed vt rem. Vtputa, adificator potest esse,  
domo non existente: quatenus habitum habet ta-  
lem. Si tñ (vt causa caperetur) necesse est omnino  
& causatum esse, hæc enim sunt eorum, quæ ad ali-  
quid, & vt est alterum. Si enim causa potentia est,  
& causatum potentia est, & si causa actu est, & cau-  
sum omnino actu est. Vnde dicit: In quibus au-  
tem syllogismis, media non conuertuntur cum ma-  
iore extremo, hoc est causatum cum causa: & in ta-  
libus, id quod non est causa, hoc est causatum, est  
notius sua causa, ipsum quidem quia demonstratur  
per tales syllogismos, non autem conuersione de-  
monstrari potest ipsum propter quid. Hæc est Phi-  
loponi expositiō, quæ mihi placet: nam parum dif-  
fert à prima.

H Preterea, in his, quibus medium extra ponitur, et  
enim in his ipsis est ipsius esse, & non ipsius propter quid  
est demonstratio. Non enim dicit causam ipsam. Veluti  
propter quid paries non respirat, quia non animal est. Nā  
si hoc non respirandi causa est. oportebat animal respiran-  
di causam esse. Ceus si negatio causa est non essendi, affir-  
matio causa est essendi. Vt si calidorum ac frigidorum in  
temperatio, sanitatem non habendi, causa est eorundem  
temperatio, sanitatem habendi causa est. Pari quoque mo-  
do, si affirmatio essendi causa est: ad hæc autem hæc hoc  
pacto

Expositio:  
Philopon.

D I L V C I.

pacto /  
etum, n  
tio cau-  
B respin-  
compet-  
est C, L  
turn non  
Am  
in his, n  
Non en-  
ries, qui  
effet, op-  
tio cau-  
se. Sicut  
fanand-  
di. Simi-  
C nega-  
non con-  
spirat. S  
rt sit  
quo B, c  
est anim-  
Non ig

Com. 138.

Cum  
ponit e  
modi. E  
ipsum q  
Ergo h  
vero ad  
tra pon  
exempl  
quod P  
figura. A  
git per  
a proxim  
po nec p  
sint pre  
rentia n  
Syllogi  
causam  
sed med  
hi, que  
les aute  
sum di  
poni, in  
mam. E  
dafigur  
possit e  
steā dice  
logismis  
mota, si

Verborum  
expositio  
Alexand.  
Cap. 8.

tur prope est. Vbi patet medium esse cum maiore  
conuertibile, & in plus quam minor. Aut medium  
est minore minus: & sic, non est demonstratio, qm  
non potest esse conclusio vniuersalis. Ut in hoc syl-  
logismo: non scintillans prope est: stella non scin-  
tilat: stella igitur prope est. Vbi patet medium esse  
in minus quam minor Arist. ergo inquit: In quibus  
autem media non conuertuntur cum minore  
termino. Vtputa, quia est in plus non autem in mi-  
nor, & est notius, quod non est causa: hoc est, & est  
effectus notior causa. ipsum quidem quia demonstratur  
non autem potest conuerti, ita vt ipsum  
propter quid demonstretur. Ergo vult dicere, q,  
quando effectus non est cum minore conuertibili-  
lis & notior sua causa, per ipsum demonstratione  
quia demonstratur causa, contra vero non potest.  
Hæc expositiō an vera sit postea dicemus. Aliter  
et am consueuimus exponere, & quidem de Ale-  
xandri intentione. quod, cum Arist. ostendisset  
quomodo p effectum conuertibile fiat syllogis-  
mus, & declarasset illum fieri in prima figura, hic de-  
clarat quomodo per effectum non conuertibile

Expositio  
Al. x.

A R G Y.

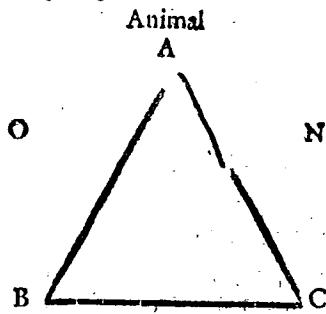
Insequenti  
parte text.

*pacto sunt assignata, non accommodatur id quod est di-*-  
*clum, non enim animal omne respirat. Atque ratiocina-*-  
*tio causæ talis in media sit figura. A nanque sit animal,*  
*B respirare, paries C: igitur ipsum A cuilibet quidem B*  
*competit nanque quod respirat animal est, Nulli autem in*  
*est C, Quare neque B cuiquam competit C: Paries igi-*  
*tur non respirat.*

D I L V C I.

*Amplius, in quibus medium extra ponitur. Etenim*  
*in his, non propter quid, sed ipsius quia demonstratio est.*  
*Non enim dicitur causa. Ut propter quid non respirat pa-*  
*ries, quia non est animal. Si enim hoc non respirandi causa*  
*esset, oporteret esse animal causam respirandi. Ut si nega-*  
*tio causa est ipsius non esse, affirmatio causa est ipsius es-*  
*se. Sicut si sine mensura esse calida & frigida causa est no-*  
*sanandi, & mensurata esse huiusmodi, causa erit sanan-*di. Similiter auctem, & si affirmatio causa est ipsius esse,**  
*& negatio, ipsius non esse. In his autem sic demonstratis,*  
*non contingit, quod dictum est, non enim omne animal respi-*  
*rat. Syllogismus autem huius causa est in media figura*  
*ut sit A animal, In quo B respirare, In quo C paries, In*  
*quo B, quidem igitur omne est, A, Omne enim respirans*  
*est animal. In C autem nullo. Quare neque B in C vello est.*  
*Non igitur respirat paries.*

Com. 138.



Respirans N. Paries.

Cum posuisset exēpla aliorum modorum, nunc ponit exemplum (vt Philoponus autūmat). Primi modi. Erat enim primus modus. quod syllogismus ipsius quia, vno modo est per causam remotam. Ergo huiusmodi exemplum popere intendit. Quo vero ad verba attinet. Alexander per medium extra ponit intelligit secundam figuram: Mouetur, qā exempla, qā subscriptibit, sunt secunda figurae. Accedit, quod Primi Priorum sic Arist. dicit de secundā figura. Alter autem exponit Alexander, & intelligit per medium extraponi mediū esse longinquius à proxima causa: quasi dicat, quod in medio termino nec propria nec proxima sit causa; sed mediatæ sint propositiones. Talis enim erat primus differētia modus ipsius quia ad ipsum propter quid. Syllogismus nanque ipsius quia, qui per remotam causam fit, propositiones non imēdiatas habet, sed mediatas: & quod sic Arist. intelligat, patet ex hi, quæ in exemplo dicit. Et pater etiā ibi. (Similes autem sunt tales causæ his, quæ secundum excessum dictæ sunt). Vbi patet eum per medium extraponi, intelligere, in medio non esse causam proximam. Et licet exemplum, quod ponit. sit in secunda figura, tñ Arist. non illud ponit, tanquam non possit esse in ea syllogismus propter quid, ut postea dicemus. Vnde inquit. {Amplius in quibus syllogismis medium extra ponitur tanquam causa re- mota, subaudi in his demonstratio est ipsius quia,

Verborum  
expositio.  
Alexand.  
Cap. 8.

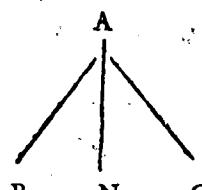
In sequenti  
parte. text.

A non ipsius propter quid . causam assert, & inquit. Etenim in his non propter quid, sed ipsius quia, demonstratio est. non enim mediū dicitur causa pro pria atque proximæ, sed remota. Eccè quoniam eius, quod dixerat, assignavit causam per illud verbum. assert exemplum, & inquit {Ut propter quid non respirat paries, respondetur, quia non est animal. Hic enim syllogismus per causam remotam fit non autem per causam proximam, cum effectu conuertibilem. Et quod ita sit, probat Arist. & inquit {Si enim hoc, s. non esse animal, non respiranti causa esset, oporteret esse animal causam respirandi. Ut si negatio causa est ipsius non esse, affirmatio causa est ipsius esse. Quod exemplo pulchro probat, & inquit. Sicut si sine mensura esse calida & frigida causa est non sanandi, hoc est, causa est essentia agricultum: & mensurata esse huiusmodi, causa erit sanandi atque essendi sanum. Et, quoniam aliquis posset dicere, vtrum sunliter esset in affirmationibus, quasi respondens inquit {Similiter autem, & si affirmatio causa est ipsius esse, & negatio erit causa ipsius non esse. Sed dubitare potest quispiam, quoniam Aristot. dicit, si non esse animal causa non respirandi esset, oporteret animal causam esse respirandi. Videtur enim male uti conuersione ad oppositum, non enim ex opposito antecedentis sequitur oppositum consequentis. Respondet Philop. quod Arist. non loquitur in propositione simpliciter, sed in causa & causato. Vnde sensus est, si n. hoc, s. non esse animal, non respirandi causa esse proxima & conuertibilis, oporteret esse animal causam respirandi: qm in causa conuertibili cum effec- tu, si negatio fit causa ipsius non esse, affirmatio est causa ipsius esse. Ut, si incommensuratum esse in humoribus sit causa non essendi sanum, commensuratum esse erit causa essendi sanum. Similiter autem & de affirmationibus. in cau'a enim, quæ cum effectu conuertitur, etiam si affirmatio causa est affirmationis, negatio erit causa negationis. Ergo Arist. nō loquitur in propositione simpliciter, sed in causa & causato. Propterea addit. {In his autem sic demonstratis, vtputa per non esse animal, non respirare, non contingit quod dictum est, s. quod esse animal sit causa respirandi. Non enim omne animal respirat, quoniam nec insecta, nec Pisces omnes respirant, sed proxima causa non respirandi est non habere pulmonem. Qm omne habens pulmonem respirat: & omne non habens pulmonem,

*Circulus, secundum quem mouetur Sol, equalē habens*  
*semicirculum supra terram ei, qui est sub terra.*

In quibus est  
major & Mi-  
nor dies.

In habitatione  
quæ est sub re-  
cta Sphæra.



non respirat. Et quia dedit exemplum de causa remota ex animali, exponit nunc, in qua figura comoda fieri potest hoc exemplum, & inquit. {Syllo- gismus autem huius causæ, s. remotæ est in media quo

Dubitatio.

R. Philo.

## POSTERIO. ANALITICO.

quo figura. Ut sit animal, in quo sit respirans, in quo Excessum dicta sunt. Hoc autem est plurimum distans medium dicere, sicut est illud Anacharsidis quod in Scythis non sunt tibicines: neque enim vites. Secundum igitur eandem scientiam, & secundum mediorum positionem haec differunt, & sunt ipsius quia ad eum qui propter quid est syllogismus.

**Quæstio.** *Vt sit animal, in quo sit respirans, in quo Excessum dicta sunt. Hoc autem est plurimum distans medium dicere, sicut est illud Anacharsidis quod in Scythis non sunt tibicines: neque enim vites. Secundum igitur eandem scientiam, & secundum mediorum positionem haec differunt, & sunt ipsius quia ad eum qui propter quid est syllogismus.*

**R. Philo.** Tū Philo. respondet hic, in secunda figura demonstratio propter quid esse potest: & ponit exemplum in hoc syllogismo, in habitatione quae est sub recta Sphera, circulus secundi quem mouetur Sol, equalem habet semicirculum supra terrā eius, qui est sub terra: at in quibus est maior & minor dies, non est pars solaris circuli, quae supra terram equalis ei, quae sub terra est: in habitatione igitur quae est sub recta Sphera non est maior & minor dies. Hic igitur est syllogismus propter quid proxima enim causa est in medio termino. Animaduerte ut Philo. inquit, quod syllogismus, quo Aristoteles probauit parietem non respirare: potest reduci ad primam figuram, conuersis maiore & conclusione in terminis. Quia si nullus paries est animal, nullus animal est paries, & omne respirans est animal, ergo nullum respirans est paries: quare hac conuersa, nullus paries respirat. Quia vero Simplicius per secundam figuram illud concludebat, propter hoc exemplum fecit, in secunda figura. Sed quæres cum prima in figura fieri possit syllogismus negatiuus, cur non posuit exemplum in prima figura. Causam afferat Philo. & quidem pulchram, quia non potest in minori accipi medium negative. non enim potest assignari causa, quare major non prædicetur de minore, nisi minor sit negatiua, non enim cum homo animal sit, siccirco non est lapis: sed in causis oportet medium terminum negari de minore, & causam fieri eius proximam, & maiorem negari a minori: sicut etiam in affirmatiuis syllogismis. Iccirco major de minori prædatur, quia & medius terminus prædatur de minori, ita & in negatiuis oportet fieri: siquidem oportet mediū terminum esse veram cām eius, & maior in minori non insit: & negetur medius terminus de minori, & per medium major negetur a minori, quia igitur in talibus vult medius terminus de minori negare. in prima autem figura non contingit minorem propositionem negatiuam esse. Iccirco non possibile in prima figura syllogismum negatiuum causē fieri, nisi ut dicitur: duabus conversionibus factis: & negatiuas propositionis, & conclusionis. quia autem esse animal non sit causa, & homo non sit lapis, patet, quia & non animal existens potest non esse lapis: ut lignum. Quia vero in secunda figura minor esse potest negatiua, ideo solū in illa talis causa syllogismus est.

**I. Priorum,  
cap. 6,**

**ARGY.** Tales vero causa similes sunt hisce, quae per exuperationem dicuntur. Hoc autem est medium id dicere, quod superat causam, cuius generis est Anacharsidis illud, in Scythia modulatrices non sunt: nam neque vites. In eadem igitur scientia & in mediorum positione haec sunt differentiae ratiocinationis ipsius esse, ad ipsius propter quid est rationem.

**DLVCI.** Similes autem sunt tales causa his, que secundum ex-

Com. 139.  
Expo quæ-  
dam.

Reprehen-  
sio expōnis  
a Philopo.  
Expo Phil.  
& Themis.

Exponit nunc quales causæ sunt ille, quae sunt medium extrapositum. & una expositio est, quæ causæ sunt medium extrapositum, sunt similis his quae sunt secundum excessum: hoc est sunt causæ multum distantes. & exponit quid per causas multum distantes intelligit, & inquit. Hoc autem est plurimum distans medium dicere. scilicet proxima causa.

Hoc est medium terminum non esse proximam causam, sed remotiorem. & ita verbum illud his, quae secundum excessum dicta sunt, exponitur pro eo quod est multum distantibus, & huius expositionis est id, quod infertur. Hoc autem est plurimum distans medium dicere, scilicet causa proxima. ergo per causas, quae sunt medium extrapositum, intelligit causas remotas: & hoc declarat exemplo Anacharsidis Scythæ, quo probat apud Scythes non esse Tibicines: quia non sunt vites. Reprehendit autem Philo. hanc expositionem, quoniam si ita intelligatur, esset sensus, quod longinquæ causa essent similis longinquis causis. Propterea exponit cum The mistio, qui per ea quae secundum excessum dicuntur, intelligit ea, quae ex superabundantia sumpta sunt. Sufficit enim ad demōstrandum, quod paries non respiret, dicere, quod pulmonem non habet. Illud vero, propterea quod non sit animal, ad excessum, & ex superabundantia sumptum fuit. Exponens autem quid velit intelligere per verbum secundum excessum subscrivit. hoc autem est dicere plurimum distans medium, hoc est longinquum terminum à propria causa. Talem (ut inquit) causam & Anacharsidis Scytha assignauit eius quod non erant Tibicines in Scythia. interrogatus enim an essent in Scytis tibicines: respondit, nullo pacto, quia neque vites. Remotam enim & is causam assignauit. nam proxima causa, erat non inebriari, huius autem non esse vites. Fertur autem hoc in vetustissimis annalibus Scytharum, ut Philop. inquit. Vnde dicit? Similes autem sunt tales causa, quae sunt medium extrapositum his, quae secundum excessum dicta sunt: hoc est ex superabundantia sumpta, & exponit hoc & inquit. Hoc autem est dicere plurimum distans medium. Sicut est illud Anacharsidis, quod in Scythia non sunt tibicines: neque enim vites, & sic non tibicines. Tunc epilogat, & inquit. Secundum igitur eandem scientiam, & secundum mediorum positionem, hoc est in eadem scientia, & quantum ad ipsam mediorum positionem. Haec sunt differentiae ipsius quia, ad eum qui propter quid est syllogismus.

Quo vero ad rationem Anacharsidis attinet, animaduerte Tibicines eos esse, qui oris instrumentis sibilant, hi vero, ut Aristoteles inquit, in Octavo Politorum, prænuntia anhelandi necessitate, quae ad sibilandum requiritur, in præcordis exiccantur: & propterea humore indigent, qui potu vini instauratur. in hac ratione sibilatores ebrij sunt. Argumentabatur ergo Anacharsis, in scythia non sunt vites: igitur non est vinum in scythia non est vinum igitur nec ebrietas. In Scythia non est ebrietas, igitur non sunt sibilatores. quare cum in scythia non sint vites

**Notandum**  
de ratione  
Anacharsi-  
dis tibi-  
cines.

vites, nec in scythia erunt tibicines, sibilatores. ecce quō causae tales sint similes his, quae ex superabundantia summuntur. Sed dubitatur, qm̄ videtur quod plures sint differentiae syllogismorum quia ad syllogismos pp̄ quid in eadem scia, quam duænam differunt etiam per affirmatiuum, & negatiuum. Et dividendum, quod haec non sunt differentiae necessariae. Syllogismus. h. pp̄ quid potest esse & affirmatiuum, negatiuum: & syllis quia etiā: Nam qui est per effectum conuertibile, est affirmatiuum: qui aut per cām remotam, est negatiuum. Secundo dubitatur, qm̄ nō videretur quod duæ trī sint demonstratio species: qm̄ Auer. addit demonstrationem simplēr: cuius mediū est nobis, & natura notum. Graci vero (vt Alex. Themist. & Philo.) duplex esse: trī demonstratio genus. alterum ipsius quia, alterum ipsius pp̄ quid. Nec ab ratione sic dicunt: qm̄ in omni demonstracione, aut medium est cā, aut effectus. Si causa, vel proxima, vel remota. Remota quidem constituit demonstrationem quia, proximā vero, demonstrationem pp̄ quid. Si aut sit effectus, demonstratio erit quia, & sic nulla species præter has esse pot. Fortasse Auer. asserit tres esse spēs per diuisionem, & subdiviisionem. Qm̄ omnis demonstratio secundū genus duplex est, aut ipsius quia, aut ipsius pp̄ quid. Et ipsius propter quid demonstratio duplex est. nā, cum in omni tali medium sit causa, talis causa pot esse nobis nota atq; manifesta, dupliciter: vel nota nobis per inuentionem, quae sit ab effectu quales sunt demonstrationes physicae pp̄ quid, quae sunt in scđo processu. Hæ. n. dñr demonstrationes puræ pp̄ quid: qm̄ mediū est cā, quae sua natura non est nobis notior effectu, sed per inuentionem: q̄ proficiuntur ab ipso. Aut pot nobis esse nota, effectuque manifestior pp̄ eius naturam, & nō per inuentionem, vt sunt in demōnibus mathematicis. Non. n. in illis causæ inueniunt p effectus, nec in illis fit regressus. Immo facta descriptione in abaco, simul habetur effectus inuentio, & intentionis causa. Et tales demōnes ab Auer. dñr demonstrationes simplēr, siue causa & esse: qm̄ p tales demonstrantur effectus esse, & pp̄ quam cām sunt. Et sic pnt graci cū Auer. conciliari qm̄ cum dñt duas esse trī demōnis differentias: ad primas demōnis differentias respexerunt, que scđm genus duæ trī sunt. Cum aut Auer. dicit esse tres, respexit ad primas, & subalternas differentias, ad diuisionem, & subdiviisionem. Tertio dubitabis an demonstratio quia sit syllis trī, vel sit demō. Themist. Secundo huius velle vī, quod processus ab effectu ad cām sit syllis trī, contra vero à causis per effectum inuētis sit absolute dicenda de monstatio. Phil. voluit processum ab effectu esse demonstrationem coniecturalem, contra vero esse demonstrationem pp̄ quid. Ammonius vero Primo de Aia asserit primū processum ab effectu esse demōnem, secundam vero esse syllam trī. qm̄ medium inuentum nunquam redditur notius effectu, quo inueniebatur. Sed de hac re sāpe dictum est, nunc vero dici pot, q̄ vterq; processus est demonstratio. Primus quidem vt Philop. inquit, coniecturalis, & demonstratio scđm materiam, secundus demonstratio absoluta, & pp̄ quid. Quo vero pādo medium possit notius effectu, quo inueniebatur, alibi diximus. Quarto dubitares, quia non vi-

A detur quod demonstratio per causam temporariam sit dividenda, quia sed potius pp̄ quid, qm̄ si demonstratio per causam. Causa autem est equalis ipsi pp̄ quid. Dicendum, quod sola causa proxima est ipsi pp̄ quid. equalis, qm̄ pp̄ ipsas respondetur affirmatio ad quāstionem factam propter quid, non sic respondetur per causam remotam. Si. n. queritur propter quid homo respiret, non dicimus quia est animal, sed dicimus quia pulmonem habet. negative vero respondemus. Si. n. queritur an paries respiret, respondetur quod non, quia non est animal. Et sic per tale medium demonstratur non esse: non aut demonstratur propter quid non est.

*Alio vero modo differunt esse, et propter quid est, quod per aliam atq; aliam utrumque consideratur. Tales autem sunt haec, quae ita se habent ut altera sub altera collocetur, ut ad Geometriam perspectivam, et ad solidorum scientiam, machinarum facultas extiendarum, et ad arithmeticam musicam, et ad astrologiam se habet eorum scientia quae apparent.*

*Alio autem modo differt ipsum propter quid ab ipso quia: quid est per aliam scientiam utrumque speculari. Huiusmodi autem sunt, quacunque sic se habent adiuntem, ut alterum sub altero sit. ut Perspectiva ad Geometriam, et mechanica ad Stereometriam. et Harmonica ad Arithmeticam, et Apparentia ad Astrologiam.*

*Cum assighasset differentiam ipsius quia, ab ipso propter quid in eadem scientia, non discrepans, ipsius quia & propter quid non in eadem scientia hoc in loco rationem assignat per id quod dicit. Alio autem modo differt ipsum propter quid ab ipso quia, & expointis quis est iste alius modus, & inquit. Quod est, hoc est, q̄ modus est per aliam sciē*

*Ctiam atque aliam utrumque speculari. Quoniam propter quid consideratur in altera, & ipsum quia in altera. Et quia dixit, per aliam atq; aliam scientiam, expointis quia sint ista, & quo modo se habent inter se, & inquit. Huiusmodi autem sunt quacunque: sic se habent adiuntem, ut alterum sub altero sit. hoc est tales scientiae sunt subalternae: nam in subalternante ipsum propter quid consideratur, in subalternata, consideratur ipsum quia. Hoc pacto, vt inquit, se habet ipsa Perspectiva ad Geometriam, & ipsa mechanica ad Stereometriam, & ipsa Harmonica ad Arithmeticam, & Apparentia ad Astrologiam. Sūt. n. haec subalternata, quatenus alterum sub altero est: & semper ipsum propter quid in subalternante, & ipsum quia in subalternata consideratur: Sit aut in exemplo, vt dicat Perspectiva, cur quae procul conspicuntur, minora apparent, quae vero prope, maiora: & aspiciunt huius rei causam, dices; quod quae sub minore angulo conspicuntur maiora apparent, quae vero propius spectantur, eadem existentia sub maiore angulo conspicuntur, quā quando longiusquis fuerint. Sit igitur magnitudo, quod conspicitur c d, oculus vero in a puncto, radj. visuales, qui ex eunt ab oculo, per quos & suscepti fit, sint a c, a & d: sit igitur triangulus basim quidem habens c d, Latera autem, s. a d, & a c, radios, qui ex oculo, verticem vero ipsum oculum, vtputa a. Si igitur moueatur oculus, & prope fiat visibili, vtputa secundum b a. quo quidem recta linea se adiungit in visibili, quae sint b c, b d, erūt perficientes alterum triangulum, scilicet b c d,*

.

Com. 140.

P. I LVCI.  
Propterqd  
Subalterna -  
natiuia.  
Subalterna  
ta scia est.

.

Dub. 1.

Solutio.

2. Dub. 5.

Auer.

Graci.

Cociliatio  
gracox cū  
Auer.Tertia du-  
bitatio.

Soło. the.

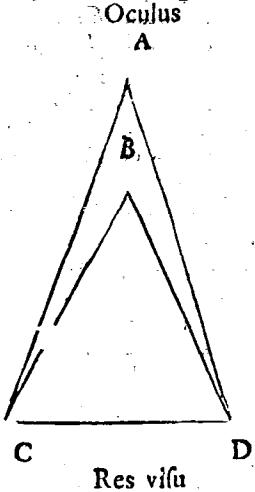
Philopo.

Ammon.

Vide supra  
cō. 21.34.  
& 132.

## POSTERIO. ANALITICO.

cuius vertex quidem rursus est, **B**, basis autem magnitudo, quæ videtur, scilicet **C D**, latera vero **B C**, **B D**, quæ radix sunt ab oculo exentes. Sunt igitur duo trianguli basim quidem habentes eadem, vertices autem latera differentia. Quod igitur quæ proprius conspicuntur, sub maiore angulo conspiciantur, di-



Res visu

cit perspectivus, cur angulus, qui est sub **C B D**, maior sit eo, qui est sub **C A D**, non amplius perspectivus demonstrat, sed Geometria. Ecce quo in subalternante propter quid, in subalternata vero quia consideratur. Quo vero ad verba attinet: ait ad utrumque differt. Stereometria à Geometria: quoniam Geometria circa superficies considerationem facit, Stereometria, circa corpora: est ergo Stereometria principalior quam mechanica. Mechanica, n. his vtitur, quæ demonstrata sunt in Stereometria, tanquam principijs & causis. Apparitia autem vocat, observationem eorum, quæ apparent, quæ à nautis fit. utputa, quæ hac die hæc stella exoriatur, & de alijs omnibus, quæ quidem ex obseruatione nautæ sciuntur. sed obseruatione quidem nautarum scit solummodo ipsum quia, de quibus scit, Astrologia vero causas horum assignat. Hæc ex Philoponi commentariis sat pulchre colliguntur.

**ARGY.** Atq[ue] barum nonnullæ scientiarum nomine rationeue fere conueniunt, cœu. Astrologia est. Et ipsa Mathematica, & nauigandi scientia, & Musica, ea est, que mathematica & qua auditum oblectat. Hic enim ipsum quidem esse ad eos pertinet scire qui sensu viuntur, Ipsum autem propter quid est, ad mathematicos ipsos. Hi n[on]que causarum demonstrationes habent.

**DILVICI.** Fere autem vniuocæ sunt harum scientiarum quadam, vt Astrologia, & quæ Mathematica, & quæ Nautica, & Harmonica, & quæ Mathematica, & quæ secundum auditum. Hoc n. in loco ipsum quidem quia sensibilium est scire, Propter quid autem, mathematicorum, Hi n. habet causarum demonstrationes.

**Com. 141.** Quia mentionem fecit de subalternis scientijs, & dixit ipsum propter quid in subalternata, ipsum quia in subalternata considerari, nunc obiter exponit, quoniam modo subalternæ scientiæ conueniunt. & talem divisionem innuit, quæ subalternarum scientiarum, aliae sunt fere vniuocæ, quæ nomine ac ratione fere conuenientes, vt Mathematica, Astrologia, & Nautica, & Mathematica Harmonica & quæ secundum auditum est. Conueniunt. n. fere

A nomine, ac ratione. Aliae nomine & ratione penitus differunt, vt Physica, & Medicinalis. non enim nomine, nec ratione conueniunt, vnde inquit: Fere autem vniuocæ sunt harum scientiarum quædam, & subaudi & quædam nullo pacto. vniuocæ. Et quæ sunt ferae vniuocæ, exponit, & inquit § vt Astrologia, & quæ Mathematica est, hoc est rationalis, & quæ nautica est: nam si quis crassiuscule assignaret harum rationes, cōes conspiciet has, utputa, si quis dicat Astrologiam esse cognitionem eorum, quæ sunt secundum cælum, cōem assignabit rationes, & ipsius nauticalis, & ipsius astrologiæ, & ipsius mathematicæ, & sic omnes fere nomine mathematicæ conueniunt, ac ratione quadam cōi. Affert etiā secundum exemplum, & inquit: § Et harmonica, & buæ mathematica, & quæ secundum auditum. nam si quis cōem rationem assignabit, fere vniuoce oībus illis eōpetit. Dixit autem fere, quia non penitus vniuocæ sunt, sed nec rursus aequiuocæ si. n. essent æquiuocæ: nō haberet cōitatem ad res nunc aut circa easdem res fere versantur. Et quia dixit has esse subalternas, & ipsum quia cōsiderari in subalternata, ipsum propter quid in subalternante, hoc exponit, & inquit: § Hoc n. in loco ipsum quidem quia sensibilium est scire, hoc est, dico has esse subalternas, & differre ipsum quia ab ipso pp quid, quia ipsum quia est sensibiliū scire, ipsum autem pp quid est mathematicorum: cuius rationem affert, & inquit: § Hic n. habent causarum demonstrationes. Ergo ipsum est scire pp quid, & per sensibilia particulares, & subalternatas sciētias intelligit: quoniam (vt Phil. inquit) Pithagoricorū musica, qua rationalis est, ratione procedit, non sensu. at musica subalternata solo sensu indicat quid consonum sit, quid inconsonum. & propterea dicitur musica sensibilis, hac etiam ratione ipsum quidem quia solū modo scit. utputa, quæ Harmonia consona sit: mathematica vero, & rationem cur consona sit præbet.

**ARGY.** Et perspēnsciunt ipsum quia, quemadmodum hi qui contemplantur ipsum vniuersale, nonnulla singularium quia non animaduertunt se a numero nesciunt.

**DILVICI.** Et sape nesciunt ipsum quia, sicut qui vniuersale considerant, sape quædam singularium nesciunt, propter id quod non intendunt.

Quia dixit, quæ scientiæ subalternates habent causarum demonstrationes, addit, & sape nesciunt ipsum quia. Hoc est, licet subalternantes scientiæ, vt mathematicæ, sciunt ipsum propter quid, & cārum rationes, tñ sape nesciunt ipsum quia, quod scitur ab ipsis subalternatis scientijs. Et hoc esse possibile, exponit per quoddam simile, & inquit: § Sicut qui vniuersale considerant, sape quædam singularium nesciunt illius vniuersalis, propterea quæ non intendunt, nec animaduertunt. Et hoc Philoponus exponit, sicut enim inquit, qui scit nullam mulam fieri grauem, sape conspicatus nullam, cuius venter in molem intumuerit, contingit vt suspicetur quæ reddatur grauis, aut non sciens vniuersalem rationem, videlicet quæ nulla mula prægnans efficiatur, aut quæ præsens animal non sit mula: ita qui scit ipsum propter quid, sape ignorant particulare propter in aduertētiā. Et sic verba illa § propter id quod non intendunt, dupliciter exponi possunt: vno modo propter id quod non intendunt ad vniuersalem ratio-

Duplex ex  
positio vlti  
niaparticu  
la text.

**ARGY.**

**DILVICI.**

**Com. 143:**  
Expositio  
Philopo.

**DILVICI.**  
Nō omnis  
scia sciens  
pp. qd, scit  
ipsum qd.  
Com. 142.

Obiectio.  
textualis.

Responsio.

Verborum  
expositio.

me  
qua  
per  
in a  
tine  
ce e  
per  
acc

Duplex ex politio vlti nmparticula text.  
rationem alio modo propter id, quod non inten- dunt ad ipsum particulare, q̄ sit sub vniuersali, vt musicus s̄pē consonam harmoniam audiens, non nouit an consona sit, quamvis vniuersaliter sciatur quae sint consonae rationes. Propter id quod non aduertunt ad particulare contineri sub vniuersali. Ergo stat sub alterante scientia scire ipsum propter quid, & ignorare ipsum quia.

**ARGY.** Ha aut sunt, que formis ipsis vniuntur, que quidem sunt alia quedam substantiaq; diuersa. Mathematica namq; scientie sunt circa formias. De nullo, n. subiecto dicuntur. Nam & si geometrica ipsa sunt in subiecto, non tamen ut in subiecto sunt geometrica considerationi subiectiuntur.

**DILVCI.** Sunt autem haec, quae cūq; alterum quiddam cum sint, secundum substantiam, vntuntur speciebus. Mathematica enim circa species sunt: non enim de subiecto aliquo sunt. Si enim & de subiecto aliquo geometrica sunt, sed non B quatenus geometrica de subiecto sunt.

**Com. 143.** Expositio Philopo. Qm (vt Philopo. inquit) dixit ipsum quia sensitibilia esse: ipsum vero propter quid, mathematicorum exposuitq; qua sensitivae sint, & vocavit sensitivas, harmonicam illam: qua secundum auditum est, & astrologiam, illā, que secundum naualem est. Hoc in loco vult exponere, quae sint mathematicae, ergo secundum Philoponum, postquam exposuit sensitivas, nunc exponit mathematicas: & inquit. {Sunt autem haec; hoc est, sunt autem scientiae mathematicae, sive mathematica; haec que cūq; alterum quiddam cum sint secundum substantiam, subaudiā sensitivis mathematicis, vntuntur speciebus, hoc est formis, & vniuersalibus accidentibus, non respiciētes ad substantia illorum accidentium. Vnde Philoponus inquit. {pmathematica dicuntur scientiae, que cūq; existentes aliud quid secundum substantiam à sensitivis, non vntuntur illa substantia, sed solum species, expoliant ab ipsa sensibili materia. Nā naualis quidem, astrologia, & musica, quae secundum auditum, non speciebus solis vntuntur perse, sed ipsa rerum substantia: mathematicae aut speciebus solis, nullo pa-  
to secundum substantiam ratiocinantes sunt; neq; sensuventes. Ecce & Philoponus (vt mihi videtur) per substantiam sensibilem materiam intelligit: quoniam Arist. inquit, Sunt autem s. mathematica quae cūq; alterum quiddam cum sint secundum substantiam, hoc est sensibilem materiam, vntuntur speciebus abstrahendo a sensibili materia. Et assignat cām, & inget {Mathematica n. circa spēs, sunt & de spēbus agunt solis. nō. n. de subiecto aliquo sunt, hoc est de aliqua sensibili materia. expoliant n. spēs ab illa materia sensibili. Sed dices, cōtra, qm mathematicus non potest considerare lineam, nisi illa sit aut in cælo, aut in terra, aut in igne, aut aliquo mixto, ergo nō potest considerare lineam, nisi materiam sensibilem spēs. D

**Obiectio. textualis.** Responsio. Etet. R̄ndet, & iquit. Si. n. & de subiecto aliquo geometrica sunt, vt de cælo, aut terra, aut mixto, nō tñi quatenus geometrica, de subiecto aliquo sunt, sed per accīs, quatenus non potest esse linea, quin sit in aliqua materia sensibili. Quo vero ad verba attinet: animaduertere q̄ verbum illud speciebus græce est οὐδὲ τι, Idest, latine formis, sive speciebus: verū per formas, neq; Arist. neq; Philoponus intelligit. accidentia ipsa, nulla penitus ratione habita ad subiecta, non enim potest accidens intelligi omnino;

A subiecto non intellecto. Sed per formas, sive species intelligit vniuersalia accidētia, vt lineas, superficies, & corpora, & numeros, q̄ non respiciunt certum datum subiectum. nō. n. mathematicus abstractus a subiecto, non. n. potest quantum, vt linea vel id genus considerare, quin in subiecto, saltem confuse accepto considereret: sed dicitur abstrahere a subiecto, quia abstractus a certo dato subiecto, vt à ligno, ab igne, & ceteris id genus, non aut à subiecto cōsule sumptu. Ex his patet per mathematicas esse intelligendum eas scientias, quae vniuersalia accidentia quanta considerant abstrahentes a subiectis determinaris illorum. Per sensitivas vero scientias, & intelligit eas, que considerant illas in ordine ad certa subiecta, vt naualis de stellis in ordine ad motum sensibilem, Musica de consonantia, in ordine ad sonum audibilem.

**ARGY.** Ut autem Perspectiva se habeat ad Geometriam, sic alia se habeat ad Perspectivam. Veluti de iride. nam ipsum quidem esse ad Naturalem pertinet scire, ipsum autem propter quid est, ipsius est Perspectivam, aut simpliciter aut eius qui complectitur mathematicam. Complures etiam scientiarum, que non sunt ita dispositae, vt altera sub altera sit collocata, pari modo se habent. vt medicina atque geometria. Nam scire vicerum ea quo orbis subiectum tardius ceteris curari, ad medicum spectat, Propter quid autem ad geometram.

**DILVCI.** Hi aut & se alia ad Perspectivam, sicut haec ad Geometriam, alia ad hanc, vt quod de iride est. Nam ipsum quidem quia physice est scire, sed propter quid Perspectivam, aut simpliciter, aut secundū disciplinam. Multa autem. & nō sub altera scientiarum, se habent sic, vt medicativa ad geometridam, quid. n. vulnera circularia tardius sanentur. Medicis est scire quia, propter quid autem, Geometra.

Cum exposuisset, quae mathematicae, quae sensitivae dicantur, exponit hic, que se habent vt sensitivae ad mathematicas, & inquit. {Habet autem se & alia ad hanc Perspectivam, sicut haec, scilicet perspectiva ad Geometriam. Hoc est quam rationem habet perspectiva ad geometriam, eam rationem habet alia alia scientia ad perspectivam. Vt quid est de iride. Supra quo exemplo, Alexand. inquit, q̄ quae considerat Theorema de iride, ita se habet ad perspectivam, vt se habet perspectiva ad geometriam: qm {vt inquit} sicut geometriā vtitur solis speciebus sine substantijs, Perspectiva autē rectam lineam, quae in aere est, assimilit, quae quidem cum naturale sit corpus, subiectum habet ipsas intuitiones. Et perspectiva sumit solum ipsum, quia, Geometria vero ipsum pp̄ quid ostendit: ita se habet, quae Theorema de iride speculator, ad ipsam perspectivam. Hac quidem Alex. per quae (vt mihi videtur) innuit hāc sciām, quae de iride est, esse quasi aliquā specialem sciām, quae se habet ad perspectivam, vt perspectiva ad geometriam. Proculus vero dicebat Arist. innuere non sciām specialem, sed eam naturalis philosophia partem, q̄ grāce Catoptrice dicēt. Catoptrices. n. est Theorema de iride: nā Catoptrice de refractionibus facit sermones. Perspectivus vero de his, q̄ aspectibus accidentiū considerat. Atq; Catoptricus vtitur his, quae perspectivi sunt. nam simpliciter quidem sumit: quae accidentiū circa iride, q̄ tricolor, q̄ nō plures duobus, q̄ nunquam

**Com. 144.**

Alexan. de exemplo tridisi.

**Verborum expositio.** Suess. sup. Post. I 2 maior

Proculus.

## POSTERIO. ANALITICO.

major semicirculo sit; & similia: quæ quidem physici potest scire, pp. quid aut hæc sunt, scit perspectivus: quo circa & Catoptricus ita se habet ad perspectivum, ut perspectivus ad geometriam. Quod autem naturalis philosophia parte intellegat, quæ est de iride, confirmatur ex his, quæ ipse Aristoteles fert. Nam ipsum quidem quia physici est scire, sed pp. quid perspectivus, aut simpliciter secundum disciplinam. Per hæc non obscure indicat Catoptricus hoc esse enim physicum, qui solù de iride considerat non n. Catoptricus simpliciter perspectivus est, sed sed in disciplinam iridis. Iridis vero disciplinam ob asperitatem refractionem docet accidere. Deinde iterum afferit aliud exemplum earum quæ se habent, ut subalternæ. Et si non sunt subalternæ, & hoc proponit, & inquit. Multæ autem & non subalternarum scientiarum se habent sic, hoc est non sunt subalternæ, & se habent, ut subalternæ. Quarum exemplum afferit: & inquit: Ut medicina ad geometriam, q. n. vulnera circulata tardius sanentur. Medici est circa quia: propter quid autem geometrae, ergo se habent, ut subalternæ, & tamen non sunt subalternæ. Circa hoc exemplum de vulneribus circularibus vt Philoponus inquit. Geometra causam dicit, quoniam circulus omnibus figuris isoperimetris valde capacior est. Semper enim isoperimetram angulosiores, sunt valde capaciores: & quoniam circulus finis est multam gularum, i.e. circa omnium figurarum est capaxissima: quo circa & orbiculare vultus plurima eget carne, quoniam diuturnior in ipso replete sit, atque cicatrizatione. Sed contra, qm si supponamus duo vulnera non æqualis mensurae, maius quidem rectilineam, minus vero, circulare: constat difficultius consolidari circulare, licet sit minus: quare non propter quid valde capacius sit circulare, id accedit.

Philoponus de exēplo viceris circulatis cā tā dationis cōsolidatiōis viceris circulatis.

Refutatio cause.

Alia causa.

Propter hæc Philoponus aliter afferit. aut enim huius rei causam esse, q. partes sanentes non adjacent, neque prope sit, sed procul. I.e. circa natura permoleste conglutinat, & iungit ipsas. Huius rei signum est, quod medici secant talia vulnera, & angulos faciunt, ut circularem déleant figuram. Nam vbi sunt anguli, cum paruum sit spatum intermedium, partium, quæ sanæ sunt, potest Propterea q. non procul sunt, quæ sanæ sunt) natura iungere.

Sed mihi videtur, q. hæc ratio calumniam patiat, quam omitto. Propterea adducamus aliud exemplum, & capiamus medicinam & astrologiam: & inueniemus, q. medicus dicit, q. optimi dies in agriculturis sint decretorij. Cur vero decretorij sint, non nouit. Astrologus autem causam dicit: propter tetragonicas & diametricas lunæ figuræ, & alia q. dam, de quibus in libello de Críticis ab ipso diximus. Siquis autem vellet, posset dicere (vt Iuniores autem) q. hæc scientiae simpliciter subalternæ non sunt, quoniam principia medicinae non probantur propter quid in Geometria. Secundum quid vero sunt subalternæ, qm secundum aliquam partem alteri subalternatur. Id enim quod de vulneribus circularibus dicitur, probatur propter quid in geometria.

ARGY.

Prima autem ratiocinationis figura maxime ad scientiam ipsum accommodatur: mathematicæ scientia namq. vt arithmeticæ, geometriæ, & Perspectivæ: per hanc, vt patet, suas afferunt demonstrationes: ut quæ etiam primæ:

fere, quæ ipsi propter quid est faciunt considerationem. aut non omnino, aut persépe, & in plurimis; bac in figura ipsius propter quid est efficitur ratiocinatio. Quare propter hoc etiam ipsum maxime ad scientiam erit accommodata. Propriissimus enim sciendi modus est contemplari ipsum propter quid est.

Figurarum autem faciens scire maxime prima est. Etenim mathematicæ scientiarum per hanc demonstrationes feruntur: vt Arithmeticæ, & geometriæ, & perspectivæ, & fere (vt est dicere) quæcumque ipsius propter quid faciunt considerationem. Aut enim omnino, aut si eum frequenter, & in plurimis per hanc figuram, qui est propter quid syllogismus, fit: Quare & propter hoc erit maxime faciens scire. Propriissimum enim scire est propter quid speculari.

Proprio per hanc demonstrare (vt philoponus inquit), q. propria maxime scientiabilis syllogismus sit prima figura, & hoc multis modis ostendit. Juniores vero sic textum hunc inducunt. q. cum Aristoteles esset de materia demonstrationis, pértra statio quales sint propositiones, ex quibus ipsa coficitur, nunc de forma agit. Etenim rationi consentaneum eum quidem materia agit etiam de forma pertractare. Coepit autem prius à materia demonstrationis, tanquam à re propria magis hujuslibro tractare: nāq. de forma potius libro Priorum conuenit, proponit ergo conclusionem, & inquit: Figurarum autem faciens scire ista maxime, prima est. Et (vt dixi) hanc conclusionem multis modis ostendit: & primo quidem ex eo, q. omnis scientia, quæcumque sunt ipsius propter quid, hac potissimum figura propria theorematum syllogizent: rareriter autem per secundam figuram. Qm & causa magis affirmativa sunt. In secundâ vero figura nihil concluditur affirmatiuum. In tertia vero concluditur quidem, sed omnia particularia: causa vero universalium sunt. Vnde inquit. Etenim mathematicæ scientiarum per hanc demonstrationes feruntur, vt: arithmeticæ, & geometriæ, & perspectivæ, & fere (vt est dicere) quæcumque ipsius propter quid faciunt considerationem. Et quia dixit, Fere quæcumque ipsius pp. quid faciunt considerationem, assignat causam, cur dixit fere: & inquit. {Aut. n. omnino, aut sicut frequenter & in plurimis per hanc figuram syllogismus fit, qui est pp. quid. Et hoc exponit: Philo. quoniam ratione negatiuas conclusiones, quæ sunt in secunda figura, scientie concluditur: dico raro, quoniam (vt philoponus inducit) aliquando negatiuas conclusiones geometria facit: vt quando dicit, In eadem recta linea duabus eisdem rectis lineis alia duas æquales non simul constiterint vtracq. utriq. ad alium & alium punctum ad eisdem partes eosdem fines habentes cum rectis lineis, quæ ab initio. Hoc enim negatum est theorema Recte ergo raro dixit, qm non semper scientie affirmatiuas conclusiones concludunt. Deinde repetit conclusionem simul cum ratione inducta, & cum noua ratione addita, & inquit. Quare & propter hoc, s. quia omnes scientie, quæ ipsius propter quid sunt, per hanc syllogismos suos conficiuntur, hæc figura prima erit maxime faciens scire; hec fuit conclusio, & illa fuit eius probatio. Addit quasi nouam rationem, & inquit. propriissimum enim scire est propter quid speculari. Et quia propter quid est propriissimum scire, hac ratione in pro-

DI LVCI.  
Tex. cō. 3.  
Prima figura  
perspectivæ  
ma est, de  
monstratio  
ni simpli  
Proprie  
cō  
ueniens.

1071.1.9  
Com. 145.  
Philopon.  
Introdu  
ctio text.  
secundum  
Juniores.

In propriissima, & prima figura demonstrationes propter quid confici debet: & sic videtur haec quæsi noua quedam ratio.

ARGY.

Deinde hoc tatum figura ipsius quid est venari scientiam possumus. In figura naq; media nulla sit affirmativa ratiocinatio, scientia vero ipsius quid est, affirmationis nimirum est. In ultima vero sit quid, ut non est vniuersalis, ut patet, ipsum autem quod est, vniuersalium esse constat, non enim aliqua ex parte homo est animal bipes.

DILVCI.

Sciam qd-  
quid ei de  
monstratio  
ne in figura  
na ciscimur

Com. 146.  
Enthi. text.

Postea ipsius quid est scientiam per hanc solam venari possibile est. In media enim figura non fit praedicativius syllogismus, sed ipsius quid est syllogismus affirmationis est. In ultima autem sit quidem sed non vbi vniuersaliter, quod quid est autem vniuersalium est: non enim quodam modo est animal bipes, homo.

Secundum idem probat. Philopon. ut mihi videtur, bene dicit ad materiam rationis, sed ad formam nihil. Potest tamen ratio sic ad Enthymema syllogisticum reduci: per figuram primam solam est ipsum quod quid est inueniri possibile: ergo prima figura maxime facit scire. tenet consequentia: quoniam solam per definitiones scimus. ergo si per primam figuram solam venamur definitiones, per eam solam, aut proprie scimus, & sic videtur maxime scientifica. Quod autem per solam primam figuram veniamur definitiones, quod erat antecedens, Arist. probat: quoniam nec per secundam, nec per tertiam inueniri possunt. Et hoc inquit: & primo proponit antecedens, & dicit, Postea ipsius quod quid est scientiam, per hanc solam veniri possibile est: hoc est antecedens, ex quo vult habere, ergo prima figura est maxime scientifica. nam si per hanc habemus id per quod scimus, per hanc maxime scimus. Deinde probat antecedens, & inquit: In media. non figura non fit praedicativius syllogismus. ergo subaudi per secundam figuram, non potest inueniri definitio. Assignat causam, & legas: sed pro qm, hoc pacto, quoniam ipsius quod quid est syllogismus affirmationis est, non enim potest, nisi syllogismo affirmativo definitio ipsa inueniri. ergo non per secundam figuram definitio potest inueniri, cum per secundam nihil, nisi negatiu syllogizetur. Deinde ostendit, qd nec in tertia figura, & dicit. In ultima aut sit quidem, sed non vniuersaliter. Quod quid est autem vniuersalium est. non enim quodam modo, hoc est particulariter, homo est animal bipes, sed vniuersaliter: ergo, cum nec per secundam, nec per tertiam definitio sic inuenibilis, per primam figuram solum poterit inueniri: & sic habetur antecedens. Philoponus autem ad materiam rationis bene dicit, ad formam autem non multum se diffundit. Sed contra haec dubitatur. primo, quoniam definitio non est propositione: ergo nec vniuersalis, nec particularis. & sic Aristoteles supponit falsum. Dicendum Aristoteles non esse locutum de definitione sumpta pro termino, sed pro oratione definitiu dicente esse vel non esse, hoc est, pro propositione definitiu. Secundo dubitant, qm Aristoteles videtur falsum supponere, supponit enim definitionem syllogismi inueniri: quod est contra ipsum Secundo huius. ubi asserti syllogismum quo inuenitur definitio petere principium. Ad hanc dubitationem dixerunt nonnulli, non totam definitionem per syllogismum primæ figura demonstrari, sed quamli-

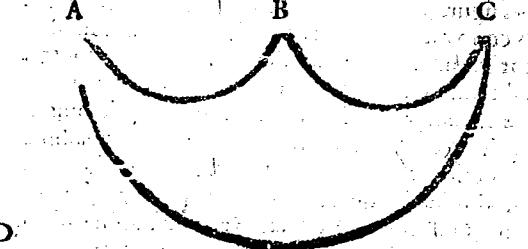
abet eius partem, ut Boethius inquit. Quam solutionem Philoponus vir doctissimus olfecit. Asserit enim primo queri genus rei definitæ, ut puta hominis. mox syllogizantes, p animal, rursus vnam quamvis differenter syllogizamus, & generi adiungimus, neclimq; quousq; quod collectu futurit, conuertatur ad id, quod propositum sit: & hoc in definitione definitionis hominis. Sed contra, qm definitionum non est demonstratio, ut patet. 8. lib. Topicorum, sed ex ipso reru euidentia oportet notas esse definitiones. Præterea ex definitionibus demonstrationes sunt, non aut definitionum demonstrationes. Propterea, Alii dixerunt (ut nos alias diximus) qd ipsum quid est per primam figuram determinatur, non simpliciter, sed suppositive, non n. possumus p primam figuram, quicq; demonstrare, quin definitionem supponamus tanq; medium demonstris. Sed non placet etiam mihi haec solutio, qm & in secunda figura demodo aliqui supponit definitionem. Potest n. demonstrari hoc non esse equum per rationale ait, qm visio homo ait rationale est, & nullus equus est diu rationale. Igit nullus equus est homo, & sic patet in hac demofone supponit definitionem hois. Alii dixerunt Aristoteles intelligere de materiali definitione, qm materialis definitio de definitio p formale, non nisi in primâ figura syllogizatur. Sed nechac exposicio placet, quia materialis definitio sub eo comparata non ut definitio, sed potius ut p se accidentis habetur. Aut diximus, qd id, qd Aristoteles intelligi debet hypothetice, vide sicut, si definitio de definito demofone inueniri potest, non potest demirari, nisi i prima. Sed minime nunc placet, qm Aristoteles loquitur categorice, & non conditio finaliter, aliter non esset ad propositum. Iterum diximus Aristoteles categorice: qm definitio de definito demonstrari potest, non tamen in eo quod quid est. Potest n. de hoce demodato animal rationale per hoc, qd est substantia animata rationis capax, non tamen in eo quod quid est, ut Secundo huius patet.

Aial rōnale Substantia animata rationis capax. Homo

A

B

C



Definitio de  
definitionis nō  
est p qd  
in eo quod  
qd.

Philopon. etiā asserti qd libet definitio potest de suo definito demirari non in eo qd quid est per cōem, descriptionē definitionis. Describitur definitio hoc modo, definitio est orō, ex cōiorib; sumpta, & ex his qd scđm subam̄ sūlunt. Per hanc ergo syllogizabimus sic, Aial rōnale mortale orō est ex cōioribus sumpta, & scđm subam̄: qd aut ex cōioribus sumptum, est, & ex his qd sunt scđm subam̄, definitio est; ergo aial rationale mortale definitio hois est. Hac mihi occurrit. Tu vero si melius habes, melius dicas.

Insuper, haec figura ceterarum non indiget figurarum, at indigent huius illæ profectio: nam hac defantur atque accrescunt, quousq; ad ea perueniant, quæ medio vacant. Suess. sup. Post. I 3 Patet

Philopon.

Contra fo-  
luti. ca.

Resutario.

Alia solo.

Confutat.

Scđa solu-  
nostra.

Refutatio.

Propria so-  
lutio.

AIAL RONALE

ARGY.

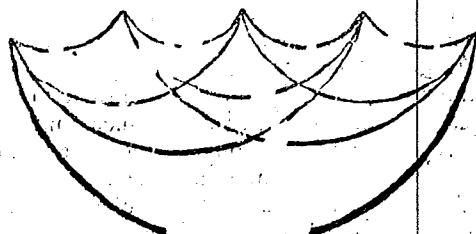
## POSTERIOR ANALITICO.

*Patet igitur primam figuram exaltissimam atque accommodatissimam ad scientiam esse.*

**D I LVCI.** *Amplius, hæc quidem illis nihil indiget illæ autem per hanc densantur, & augmentantur, quousque ritique ad immediata veniant. Manifestum igitur est quod maria alijs non indiger, ea xime propria scientia est prima figura.*

*verò cæteræ indigent. Suba Corpus Animatum Animal*

**A      B      C      D**



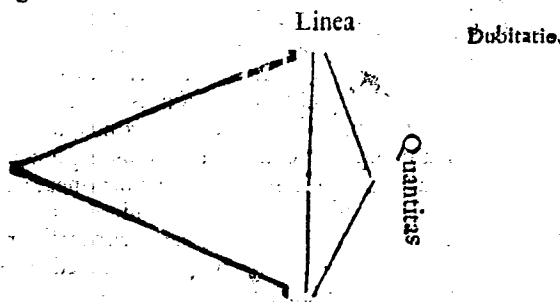
**Homo**

**E**

**Com. 147.** *Hæc est ut Philopon. inquit, tertia ratio ad probandum à propria familiarisq; maxime est prima figura ipsi scientia. Nam ut inquit, hac quidem in nullo indiget alijs figuris, alia vero indigent hac, unde inquit: {An plius hæc quidem. s. prima figura, illis nihil indiget, illæ autem per hanc densantur, & augmentantur, quousque ad immediata veniant. Ex his concludit id, quod proposuit à principio, & inquit: Manifestū igitur est, q; maxime propriascientia est prima figura. Sed quo ad verba attinet, animaduerte, q; nō clarum est, quō cætera figura per primam densantur, atq; augeantur. Philoponus vir doctissimus uno modo dicit esse in prioribus ostēsum, q; syllogismi, q; in secunda & tertia figura sunt, G non habeat necessarium quod appareat, perficiuntur autē reducione ad primā figuram. Et ppterēa prima figura erit propria, maximeq; familiaris, & per idē maxime faciens scire. Quare Philop. in hac prima expositione per augeri & densari intelligit reduci ad figurā talem, vt ex datis id, quod ifertur, appareat necessarium. Et cum hoc habeat sola prima figura, ideo cætera illa indigent, ipsa aut nullis. Nec ab ratione reduci ad evidenter figuram dicuntur augmentari & condensari, nam augmentari est tendere ad formam, diminui ac condensari est ire ad materiam. Et quia cuiusq; propositionis subiectum dī materea, pradicatum vero forma, hinc redactio secundā figura in primam dī cōdensatio siue diminutio: quia in illa medium, q; erat pradicatum fit subiectum. Reductio vero tertiae dicitur augeri: quia medium, quod erat subm, redditur pradicatum. dixit ergo dēsantur ratione habita ad syllogismos secundē figurā qui ad primā reducuntur ex eo, quia mediū, quod erit pradicatum, fit subm: dixit augmentantur ratione habita ad syllos tertiae, qui reducuntur ad primam medio, quod erat subm, conuerso in pradicatum. Hæc est vna Philo. expositiō: quæ mihi non placet, qm Aristo. inquit. Illæ autē per hanc dēsantur & augmentantur quousque, utiq; ad immediata veniant. Ergo augmentari atq; densari est venire ad immediata, & quoniam non venimus ad immediata nisi pro syllogizando propositioes quousq; sunt prosyllogizabiles. Recite Philopon. ergo Philop. accipiens à Themistio, per augmen-*

Etati atq; densari pro syllogizari intelligit quousq; ad immediata venerimus. Num omnis demonstratio per propositiones immediatas sit, aut per eas, quæ prosyllogismis ad immediatas reducuntur. Consona autē est hæc expositio his, quæ libro Priorum dixit, vbi multis exemplis declarauit syllogisticam auctionem esse prosyllogizationem. Præterea vbiq; immediata appellavit ea, quæ carent me- dio: dicuntur enim immediata græce, επαντική: hoc est sine medio. Ergo prosyllogizatio idem est, quod syllogistica auctio, vel diminutio: quæ nihil aliud est, quam ad immediatas propositiones accedere. Prosyllogizatio vero dicitur densatio respe- cti termini ad quem: pro quanto itur in propositionem indivisibilem medio carentem. Dicitur au- tem augmentatio, respectu termini à quo, per

**F**



**Parallelus**

**Animal**

quanto angetur super illo syllogismorum numerus. Sed dubitatur: quoniam etiam in secunda figura potest fieri prosyllogizatio, vt syllogizatio. Nullum animal est linea: omnis parallelus est linea: Nullus ergo parallelus est animal. Hic syllogismus est in secunda figura; & maior potest prosyllogizari ad immediatam propositionem sic, in secunda figura. Omnis linea est quantitas: nullum animal est quantitas: nullum animal igitur est linea. Vbi patet maiorem primi syllogismi esse dēsatam per secundam figuram. Ad hæc innuit solutionem Themistius, & post ipsum Philoponus, q; duplex sit: densatio siue prosyllogizatio. Altera quidem utriusque propositionis, altera alterius propositionis tantum. Prosyllogizatio quidem utriusq; propositionis syllogismi principalis, solum in prima fi gura sit, & per primam figuram. non enim fieri potest per tertiam, quoniam in illa nihil universaliter syllogizatur. per secundam vero alterius propositionis, si negatiæ aliquando fieri potest, ut patuit in argomento. ambarum autē minimè. non enim propo sitione affirmativa per secundam prosyllogizari potest, at per primam figuram, utraque prosyllogizari potest. Quare in secunda figura possumus prosyllogizare alteram tantum. utraq; vero solum in prima. Hæc mihi videntur.

**Solo The. & Philo. dē fatio siue p syllogiza- tio duplex.**

*Q; nemadmodum autem sit, vt A individue competat ip̄si B. Sic etiam ut identidem non competit fieri potest. Atque tum individue competere vel nō competitere dico, cum inter ipsa nullum medium est. Sic enim non erit utrius per aliud inesse, vel non inesse.*

**A R G Y.**

*Sicut autē A esse in B contingit indivisibiliter sic, & non inesse possibile est. Dico autem indivisibiliter inesse, vel non inesse, eo quod non sit aliquid eorum medium. sic. non erit secundum aliud inesse, aut non inesse.*

**Iunio.**

Com. 148. Juniores afferunt hic Arist. agere de immedia  
Quoz junio  
res de Inte  
tione Arist.

Iuniores afferunt hic Arist. agere de immedia  
tione propositionum negatiuarum, & rationes af  
ferunt. Primo quidem, quia oppositorum eadem  
est disciplina: ergo, cum egisset de immediatione  
affirmatiuarum, equum est, vt hic agat de immediatione  
negatiuarum. Secundo, qm, cum egisset de  
materia demonstrationum affirmatiuarum, debe  
bat agere de materia demonstrationum negatiuarum.  
Tertio, qm Arist. intendit de demonstrativa  
ignoratione pertractare, quam rem agere non po  
test, nisi de negatiuarū immediatione primo agat.  
Prater, si autem de negatiuis, vt dicunt, perse  
cutes, vniuersalitates, & id genus: siquidem nulla ne  
gatiua est per se, nulla de omni, nulla etiam poste  
rioristice vniuersalio. Hęc Juniores & nos aliqui di  
ximus. Verum rectius cum Phil. dicendum est, qd,  
cum dixisset qd prima, quidem figura non indiget  
alijs, aliae vero per primam figuram dehsantur, &  
augmentantur quoque ventum sit ad immediatas  
propositiones, adiunctis semper medijs termi  
nis, per quos propositiones demonstrantur, vult  
ostendere per hęc, qd immediata propositiones  
non solum affirmatiua sint, sed etiam negatiue, est  
enim immediata aliud de alio negare. Hęc Philop.  
de intentione, & de causa intentionis. Quo vero  
ad verba attrinet, Arist. (vt Philo: inquit) Dat no  
bis regulam quo pacto possumus cognoscere ter  
minos immediatae le negantes abinuicem. Non n  
facile est hoc cognoscere. Immediatae enim affir  
mationes cognoscuntur, ex eo, quia si habent p̄di  
catum primo inexistens subiecto, & nulli alteri an  
te ipsum, hęc sunt immediatae affirmations. De cor  
pore enim substantia immediatae prædicatur, & id  
de animato: & in re: quis eodem modo. In negatio  
nibus autem non facilis est cognitione propterea de  
his ponit regulam. Primo ergo præmittit esse pro  
positiones negatiua immediatas, & dicit. {Sicut  
autem A esse in B contingit indiuisibiliter, hoc est  
immediate, sic & nō inesse possibile est. Ergo sicut  
datur affirmatio immediata, ita datur negatio im  
mediata. Exponit quid ipse velit per indiuisibiliter  
inessere, vel non inesse, & inquit. {Dico autem indiui  
sibiliter inesse vel non inesse, eo qd non sit aliquod  
eorum, s. extremonrum ipsius propositionis medium  
per quod demonstrari posset alterum alteri non in  
esse. Cuius causam assignat, & dicit. {Sic enim s. per  
parentiam medij, non erit secundum aliud inesse,  
aut non esse} quasi dicat, causa autem eius quod  
diximus est, qm cum medium extremonrum nullū  
est, sic non erit alterum alteri inesse per medium  
aliud, sed immediata, hoc est sic erit negatio im  
mediata, vel inesse, hoc est affirmatio immediata.  
Cum enim non sit medium, tam negatio, quam af  
firmatio erit immediata. Et intelligit per indiuisi  
biliter (vt rete Philop. exponit) immediate. Nec  
ab ratione p̄ indiuisibiliter intelligit immediata  
qm appositione medij termini, qui fecit immediatas  
propositiones, non potest facere vnam propo  
sitionem duas. Sic enim non erit secundum aliud  
inesse, aut non inesse. Sicut enim si dixerit homo  
est substantia, non primo prædicto de homine sub  
stantiam, sed per aliud, & siccirco non est immediata  
propositio: nam propter rationale, & hoc pro  
pter animal: & hoc propter corpus: sed solum de

A corpore substantia p̄dicitur immediate, de ho  
mine rationale: qm non contingit, vt alius termi  
nus medius inter hos intercidat, cui primum insit p̄  
dicatum: ita & immediatae negationes hęc vtique  
esse possent, quibus non contingit, vt terminus ab  
alio subiecto negetur. Tunc enim immediate, & nō  
per aliud negatio est. Ergo, sicut in immediata  
ratio est, quando inter extrema nullus terminus  
intercedit, cui primum predicatum nest, ita nega  
tio immediata erit, qm nullū subiectum intercedit,  
a quo primo predicatum negatur. Rete itaque  
indiuisibiliter idem est, quod immediate.

Cum itaque vel A, vel B, in toto quopiā est vel etiam  
vtrunque, tum etiam fieri nequit vt A, primo non compe  
tat ipsi B.

ARGY.

Cum igitur, aut A aut B, in toto aliquo sit, aut etiam DILVCI.  
ambo, non contingit A in B primo non inesse.

Qm cognoscere immediatas propositiones est Com. 149.  
(vt diximus.) difficile, nunc ponit regulam, qua fa  
cile illas apprehendamus. Et regula est, vt Philop.  
exponit) qd, qm termini, qui negatur abinuicem, ta  
les sunt, vt neutrum ipsorum habeat alium talem  
affirmatum de seipso, ppterera quid sit iple ex ge  
neralissimis, & possit de quibusdam generibus pre  
dicari, tunc immediata dicunt adinuicem negari.

Immediatas enim propositiones eas dicimus, in  
ter quas nō contingit intercidere aliquem termi  
num medium, per quem fiat syllogismus. Si vero  
quiis terminorum habeat aliquem, qui de ipso pre  
dicetur, is potest intermedijus appositus facere syl  
logismum prædicatum quidem de altero, a reliquo  
vero negatum: vt per primum quidem faciat secu  
dam figuram, per secundum vero, primam. Quare

solummodo negationes hęc vtique esse possent, que  
utrosque habeant terminos ex generalissimis ge  
neribus: nam si alterum ipsorum, aut ambo subalterno  
rum fuerint, non est talis negatio immediata, Arist.

ergo declarat quid negativa immediata sit. Ut ex hoc  
regula intelligatur per quam immediata cognoscuntur. Vbi animaduerte trifariam negationem

fieri (vt si ambo extrema sub eodem toto continē  
tur, vt homo, & equus sub animali, aut si sub diuersis  
totis, vt equus & linea equus quidē sub suba, linea  
vero sub quantitate. Aut si alterum sub toto, alterū  
vero non: & hoc est, aut quia subiectum sic, prædicata  
tum non, vt equus non est quantitas, aut e contrario:  
subiectum non prædicatum sic, vt quantitas nō  
est equus. Arist. ergo vult omnes has esse media  
tas: præter eam, cuius extrema sunt sub eodem to  
to, de qua nihil meminit. Hinc patet, quæ sit imme  
diata. est. n illa, cu. us extrema nec sunt sub diuersis  
totis, nec alterum tantum, vnde inquit. Cum

igitur aut A, aut B in toto aliquo sit: & per s. subie  
ctum intelligit, A vero negatum ab ipso, ideo in  
quit. Cum sit alterum ipsorum in aliquo vniuersalio  
ri, hoc est, quando habet aliquod quod prædicatur  
de ipso: aut esset ambo, subaudiuntur sub diuersis  
totis nō contingit A in B primo non inesse, hoc

est ex his non sit immediata negatio non enim pri  
mo negatur A de B, sed propter medium aliud. Et  
per totum, genus, vel vniuersale intelligit. sic enim  
in libro priorum in se loquitur. Species enim pars  
est in genere. Hinc patet per oppositum quæ sit im  
mediata est enim illa, cuius extrema nec sunt sub  
diuersis.

Negationi  
bus modis  
fit.

Quid pro  
positio im  
mediata.

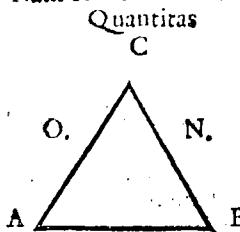
## POSTERIO. ANALYTICO.

diuersis totis, nec alterum extremoni est in ali quo toto.

**A R C Y.** Sit enim A ipsum in toto C. Si igitur B non sit in aliquo toto C, fieri nanque potest ut A quidem in toto quopiam sit, B vero in hoc eodem non sit, cum ratiocinatio fiet ac ipsum A non inesse B, per C, medium cocludetur. Nam si C cuilibet quidem competit A, de nullo vero B, praedicitur, A, sane nulli competit, B.

**D I L V C I.** Sit enim A in toto C, igitur si B non est in toto C, ) Po test enim A quidem esse in quodam toto. Sed B non esse in hoc. ) Syllogismus erit quod non sit A in B. Si enim in A quidem omni est C, in B, autem nullo est, in nullo B est A.

**C O M . 150.** Ea que dixit, nunc per exempla declarat. Et primo declarat, q, cum praedicatum sit sub toto aliquo, & subiectum sub nullo toto, negatio sit media ta termini autem sint, Quantitas, Continuum, Substantia. Nam omne continuum est quantitas,



Continuum N. Substantia nulla substantia est quantitas, nulla ergo substantia est continuum. Vbi patet A in negatione esse mediatam, nam praedicatum sub toto est. Vtputa sub c, qm sub quantitate. Subiectum vero sub nullo, quoniam substantia sub nullo est: & tamen syllogismus est in secunda figura: qm nullum B est A. Vnde dicit. Sit enim A in toto c, vtputa continuum sub quantitate, ita, ut hæc sit vera, omne continuum est quantitas. Igitur, si B non est in toto C, nec sub aliquo toto, ut substantia. Potest enim A quidem esse in quodam toto, (vt continuum sub quantitate) Sed B: non esse in hoc, nec in alio subaudi, syllogismus erit in secunda figura, quod non sit A in B.

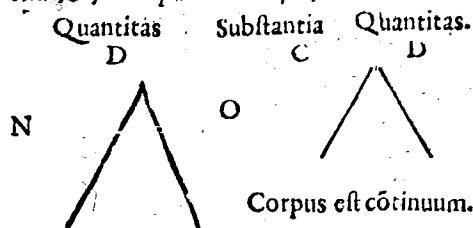
**V e r b o r u m expositio.** Repetit autem syllogismum & inquit. Si enim in A quidem omni est c, qm omne continuum est quantitas, in B autem nullo qm nulla substantia est quantitas, Syllogizabitur, qm in nullo B est A. nulla enim substantia est continuum. Quo vero ad verba attinet, animaduerte verba illa, sed B non esse in hoc esse intelligenda, q, B sit in nullo. Qm nec in C, nec in alio quodam A c. Et dixit hoc, (vt Philo. notauit), qm species contra distinctæ, etiam negantur ab inuicem immediate, & tñ sub eodem genere continentur. hæc enim est immediata, nullum irrationale est rationale. & tñ ambo in toto animali sunt.

**O b j e c t i o .** Solu. Phil. Fecit autem syllogismum in secunda figura, & tñ dixit propositiones condensari in prima figura. Et dicendum (vt Philoponus innuit) qm contingit alteram tm densari per secundam figuram, vtrunque autem non nisi per primam.

**A R C Y.** Idem fiet & si B in toto quopiam sit, velut in D, nam ipsum D cuilibet quidem competit B, de nullo vero dicitur A quare sit, vt A, per ratiocinationem nulli competit B. Eadem ostenduntur & si vtrunque tam A quam B, in toto quopiam sit.

**D I L V C I.** Similiter autem & si B in aliquo toto est. Vt in D, D enim in omni B est. In A autem nullo D. Quare A in nul-

Elo B erit per syllogismum, Eodem autem modo demonstrabitur, & si vtrunque in toto aliquo sit.



A . N. B

Suba Continuum

Sumit nūc conuersum, subiectum quidem in aliquo, praedicatum vero in nullo. Et sit A quidem substantia, B vero continuum, D autem quantitas. In omni ergo continuo quantum inest, in nulla autem substantia quantum: quare in nullo continuum substantia. Non igitur immēdiata propositio est, quæ dicit nullum continuum est substantia, & vnde dicit. Similiter autem, & si B in aliquo toto est, vt in D: nūc scilicet quantum in omni B, est: omne enim continuum est quantum. in A autem nullo est ipsum D, quoniam nulla substantia est quantum. Quare A in nullo B, erit. Tertio declarat idem quando ambo extrema sub diuersis totis sunt, vt corpus continuum nam corpus sub substantia, continuum autem sub quanto est. Et sic hæc propositio, corpus continuum est, est mediata, quia potest per duos syllogismos, demonstrari. vtpita & per C, hoc est per substantiam, & per D, hoc est per quantum. ergo est mediata.

At vero fieri posse, vt B non sit in eo, in quo toto est ipsum A, aut rursus, vt A non sit in eo, in quo toto est ipsum B, patet ex dispositionibus rerum, quæ inter se se non miscentur, nam, similiter eorum, quæ in A C D, scire collocantur de vlo prædicat eorum, quæ in B E Z, diuersa serie collocantur, A vero in toto est, G, quod quidem eiusdem est seriei: perspicuum est fieri non posse, vt B in ipso sit C, alioquin conuenient ac miscerentur hæc series rerum. Idem fiet & si B ipsum in toto quopiam sit.

Quod autem contingat B non esse in quo toto est A, aut iterum A, in quo est B, manifestum est ex coordinationibus, quæcumque non commutantur adiunivit. Si enim nihil eorum, quæ sunt in A C D coordinatione etiam de vlo prædicat eorum, quæ sunt in B E Z, A autem in toto D est manifestum est, quod B non erit in D. commutarent enim coordinationes. Similiter autem est, & si B in toto aliquo.

Substantia	D	Z	Qualitas
Animal	C	E	Passio
Homo	A	B	Color.

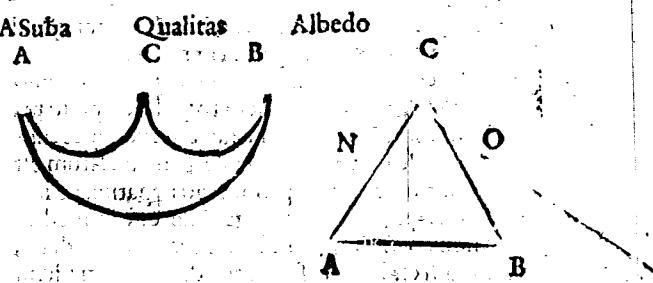
Cum accepisset quod possibile est A quidem esse in toto quodam, B vero non esse in eodem toto, nunc id demonstrare vult. Quo vero ad verba attingat, coordinationem vocat ordinem, catenam, quæ ab unoquoque generalissimo deducitur, vt substantiam, animal, homo. Per coordinationem, quæ commutatur, intelligit, eam, quæ cum altera communicat, vt corpus, elementum, graue. hæc enim communicat cum prima, quoniam communia habent genera, substantiam videlicet & corpus. Per coordinationem vero, quæ non commutatur, intel-

Com. 152.  
Verborum  
expositio.

Intelligit eam, que nihil communie habet, ut est. Qualitas, Passio, Color, vel quantum, continuum, superficies. His expositis inquit: {Quod autem contingat a non esse in eo toto, in quo est A, aut iterum contra, A in eo toto, in quo est B, ut pauloante assumptum est: manifestum est ex coordinationibus quæcunque non commutantur ad invicem. Et dicit, quæcunque non commutantur ad invicem, propter coordinationes quæ commutantur, utputa quæ habent genera communia, ut dictum est). Ergo vult habere, quod si deveniuntur coordinationes incommutabiles, atque impermissas, possint A & B esse sub diuersis totis penitus abhunc, ut A sub v, & B sub z. Quod autem ita sit probat, & inquit, {Si enim nihil eorum, quæ sunt in A & B coordinatione etiam de vlo eorum predicitur, quæ sunt in B & z coordinatione, & A in toto d. est manifestum, quæ non erit in B toto commutantur enim coordinationes: cuius oppositum supponitur, ut quæ sint in commutabiles. Similiter autem quod, diximus patet, & si B in toto aliquo sit, utputa in toto z. Bene ergo dictum est, A & B esse in diuersis totis. Quo vero ad rationem attinet, animaduerte, quæ vis rationis Arist. est Enthymema hoc pacto, si sunt coordinationes incommutabiles, A & B sunt in diuersis totis: sed dantur coordinationes incommutabiles, ut nunc supponitur: ergo A & B sunt in diuersis totis. Quod autem dentur incommutabiles coordinationes, Arist. supponit hic, quia contra Antiquos probauit non omnia esse unum, ut Parmenides & Melissus dixerunt. Plato etiam dixit omnia contineri sub Idea unius. Arist. autem supponit esse, x. rerum genera, & quidem impermissa, ac incommutabilia. Pithagorici quodque concesserunt esse coordinationes duas tantum impermissas, alteram bonorum, & alteram malorum. Arist. vero x. rerum genera supponens, vult A & B esse in diuersis totis, ut supposuit in proximo textu. Quod igitur A & B sint in diuersis totis, patet ex hisce.

Sed si A nulli B insit, & neutrum in toto sit vlo, necesse est A sine medio non competit ipsi B: Nam, si quidpiam inter ipsa medium cadet, necesse est alterum ipsorum in toto quopiam esse. Aut enim in prima figura ratiocinatio eorum, aut in media extretur. At, si in prima B, minimum in toto quopiam erit. Propositione enim eam, quæ versus B collocabitur, affirmatiuam esse oportet. Si in secunda vtrumvis in toto quopiam erit. Nam vtrumvis in teruum affirmatiuam esse potest. Atque nunc versus maius, nunc versus minus extremum negativa propositione sumpta, conficitur ratiocinatio. Ambae vero propositiones, si fuerint negativa ratiocinatio non contabit. Patet igitur fieri posse, ut sine medio quipiam cuiquam non insit atque quando ei quædammodo fieri potest satis iæxplanatur.

DILVICI. Si vero neutrum sit in toto aliquo nullo, non si autem A in B, necesse est indiuisibiliter non esse. Si enim erit aliquid medium, necesse est aliquid horum in quodam toto esse. Aut enim in prima figura, aut in media erit syllogismus. Siquidem igitur in prima figura, B erit in toto aliquo: affirmatiuam enim ad hoc oportet fieri propositionem, si autem in media, utrumque contingit. Ad utrumque eam posito priuatiuo, erit syllogismus, cum autem utraque priuatiua sit non erit. Manifestum igitur quod contingit & aliud in alio non esse indiuisibiliter, & quando contingit, quomodo diximus.



Com. assu

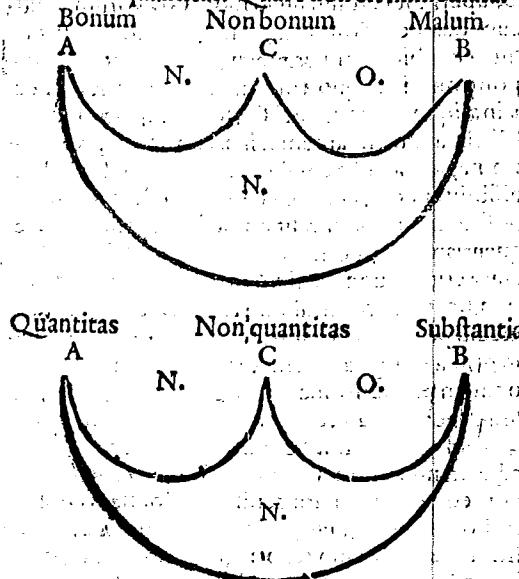
Cum dictum sit trifariam esse negatiuam medianam, nam ea, cuius utraque extrema in diuersis continentur totis, mediata est, & ea, cuius subiectum in aliquo toto est, prædicatum vero minime: & ea, cuius prædicatum in aliquo toto est, subiectum autem nequaquam: hinc quæ ex his, quæ dixit, deducit, quæ nā sit propositione immediata, & dicit, quæ negatiuam immediata est, cuius neutrum extremerum in aliquo toto est. Vt nulla substantia est quantitas. Et videtur mihi, quod particula de hoc est autem, legi debet, hoc est igitur, quoniam ex dictis hoc deducit, unde inquit: {Si igitur neutrum extremerum propositionis negatiua sit in toto aliquo nullo, superfluit verbum nullo more Græcorum, apud quos duæ negationes magis negant. Hoc est, si sicut nec subiectum nec prædicatum negatiuam propositionis in aliquo toto sit, utputa, si nec A nec B in aliquo vniuersaliori sit, sed sint ipsa vniuersalissima, non sit autem A in B; hoc est & proposition negatiua sit hæc, nullum B est A, necesse est indiuisibiliter non esse, hoc est necesse est, vt hæc proposition nullum B est A sit immediata: probat consequiam ex opposito consequentis: & inquit: {Si enim erit aliquid medium, necesse est aliquid horum, s. aut A aut B, in aliquo toto esse: & sic per tale medium poterit syllogizari syllogismo, qui erit aut in prima figura, aut in media. Probatum est enim omnem propositionem mediatam syllogizari posse aut per primam, aut per secundam figuram. Quo vero ad verba, attinet, animaduerte, quod Aristoteles adiecit, non sit autem A in B, quoniam ex negatiua non sequitur affirmativa, nisi cum constantia subiecti. Et non sequitur, neutrum extremerum A & B propositionis est in aliquo toto: igitur, A & B est negatiuam immediata: sed oportet addere, & A & B est proposition negatiua: tunc enim sequitur, quod sit immediata tunc ostendit, quod, si potest syllogizari in aliqua figura, quod sit aliquid extremerum in aliquo toto, & inquit: {Siquidem igitur in prima figura syllogismus sit, quo A & B syllogizatur, ipsum B erit in toto aliquo, vt in c. Cuius rationem ait, affirmatiuam enim ad hoc oportet fieri propositionem: vt minorem, videlicet, omne B est c. vt sit syllogismus omne B est c: nullum c est A: nullum igitur B est A. Sin autem (vt inquit syllogismus, quo ad illa verba probatur, sit in media figura, utrumque contingit, hoc est tam maiorem, quam minorem: cuius causam affert, & inquit: {Ad utrumque enim posito priuatiuo, hoc est tam ad maiorem quam ad minorē erit syllogismus in secunda figura: Dico autem utrumque non simul, sed seorsum. Quoniam cum utraque simul priuatiua sit, non erit syllogismus: ex utrisque enim negatiuis nihil sequitur. Tunc epilogat, & inquit: {Manifestum igitur quod contingit & aliud in-

Verborum  
expositio.

## POSTERIO. ANALYTICO.

in alio non esse individuabiliter; hoc est, patet, quod sit aliqua propositio negativa immediata, & pater, quando contingit, qm tunc, cum extrema in nullo sunt toto, vel ambo in eodem toto. Exemplum primi substantia non est qualitas. Exemplum secundi, rationale non est irrationale. & manifestum est quo contingit, quod propositio negativa sit immediata. qm contingit negatiuam esse immediatam non eo modo, quo affirmativa est immediata, ut dictum est. Nam affirmatio dicitur immediata ratione predicationis, negatio vero ratione status. utputa, cum ad praedicata est status. Præterea affirmatio dicitur immo, quia est per se & univocalis, negatio vero nec est per se, nec univocalis. Sed dubitatur, quia haec nulla substantia est quantitas, non videtur immediata; quoniam per regulam, quæ libro Secundo de Interpretatione habetur, haec propositio, malum non esse bonum, sic probatur. Nullum non bonum est bonum; Omne malum est non bonum; nullum igitur malum est bonum. Eodem modo probatur illa, nulla substantia est quantitas, quia sequitur, nulla non quantitas est quantitas; omnis substantia est non quantitas; Igitur nulla substantia est quantitas. Quare non est immediata.

Dubitatio  
Cap. vlti.



Solutio.  
Probatio &  
expo. quo  
differant.  
Illa propo  
nulla sub  
est qualitas  
logice ex  
ponitur du  
pliciter.  
  
Et dicendum, quod differt probatio, & expo  
silio, vt in Ludicris diximus. Quoniam probatio  
est per notiora, exposilio vero non dico ergo, qj il  
la propositio nulla substantia quantitas, logice ex  
ponitur dupliciter: aut per affirmatiuam, nam si af  
firmatiua eius est falsa, ipsa est vera. Aut sumen  
do medium terminum infinitate. Vt si volo pra  
bare hanc nulla substantia est quantitas: sumam ne  
gatiuam de praedicato illius ipsinito hoc modo.  
Nulla no quantitas est quantitas; omnis substantia  
est non quantitas: igitur nulla substantia est quan  
titas. eodem modo, & haec, Nullus homo est equus  
qm nullus non equus est equus. Omnis homo est  
no equus. Igitur nullus homo est equus, Poteſt etiā,  
& metaphysice probari. vt Tertio metaphysice pa  
tet. Vtputa: qualitas est quantitas: & substantia est  
substantia, & neutrum sub neutro est: igitur nulla  
substantia est qualitas. patet igitur qj tales nec,

Epropositiones: nec demonstrationes sint. Quo  
niam non per notiora sunt. Hactenus de syllogis  
mo scientia & ex quibus sit: & qualibus, & que dif  
ferentia sit syllogismi propter quid a syllogismo  
quia: & quod sicut sunt affirmations immediatae,  
ita etiam negationes immediatae.

Epilogus.

Cap. 2

*Commentariorum Augustini Niphi Super Librum  
Primum Posteriorum Finis.*

## ARISTOTELIS

POSTERIORVM ANALYTICORVM

L I B R U S E C V N D Y S.

Cum Augustini Sueffani Tralatione,

ac Commentarijs.

**E**A que queruntur tot fane profecto, quod sunt ea,  
que scimus. Querimus autem quatuor, esse, pro  
pter quid est, si est, atque quid est.

**Q**uæsa sunt aequalia numero bis, quecumque qui  
dem scimus. Querimus autem quatuor, quia, pro  
pter quid, si est, quid est.



E intentione hujus Libri apud Graecos fuit differ  
entia. Aléxander Aphro  
diseus huius Secundi li  
bri intentionem de def  
initione esse afferit. Vt  
tut autem auctoritate  
Theophrasti, qui huius li  
bri intentionem & ma  
teriam dicit esse definitionem. Ratione etiam q  
liber posteriorum sit de instrumentis ac de modis  
sciendi: sunt autem duo sciendi instrumenta sive  
modi, alter demonstratio, definitio alter. Cum igit  
ur de demonstratione egit in libro Primo, ne sit di  
minutus, restat ut nunc de definitione dicatur. Cui  
Aristo. Primo huius assentire videtur, cum inquit  
(Siquidem igitur est aliquis alter sciendi modus,  
posterior dicetur). Et innuit hunc, qui est per de  
finitionem: de quo hic agendum esse tradit. Huic  
opinioni Robertus Linconiensis cognométo Gro  
fatesta concordare videtur argumentans, In Primo  
libro egit de tribus questionibus, ut de an res est,  
qualis res est, & propter quid res est: ergo conso  
num est nunc (vt de quid est dicere): alioquin man  
cus esset. Sed Simplicius huic aduersatur, & non  
absque ratione, nam intentio libri cum libri in  
scripione conuenire debet: at nec liber Postero  
ram, nec hic Secundus de termino, aut definitione  
inscribitur; non ergo esse potest de definitione.

Præterea (vt etiam Philoponus argumentatur),  
de definitione hic agitur per accidens eo modo,  
quo de ceteris causis agitur, si in quantum accidit  
definitioni esse medium. Sic enim de ceteris causis  
agit,

ARGY.

Text. co. i.

Com. pri.

Discordia:

apud grae

cos de inten

tione huius

Libri.

Opid Alex

senlerit. Rō

Alex. Duo

sunt inscr

sciendi sive

modi.

Tex. 20. r.

Comē. 14.

Ad The  
phra. a  
ctoritate  
Ad rōnd  
Alexand

Inventio  
ius secun  
secundu  
propriu  
mentem

Sylls te

Verbo  
expositio

Quæsi  
in plus  
quā

Simplicius  
& Philopo  
contra.

Alex. opī.

Cap. 24.

agit, s. vt illis accedit ratio medij. Ergo de definitio A ne nō est per se intentio in hoc libro. Prēterta Aristoteles. Primo Priorū ait eiusdem facultatis pér se esse considerare de generatione, & de facultate generationis: ideo afferit ad eandem facultatem spectare generationem syllogismorum, & medij inuentiōnem: ergo, si in primo egit de generatione demonstrationis, rationi cōsentaneum est nunc agere de medio, quā est facultas generandi demonstrationes. Facit ad hoc Aristoteles. (vt dicit Philoponus), qui ob aliud nihil demonstrat omnia quāri medij gratia, nisi vñstendat eius intentionem esse principalius de medio. Quā vero Alexan. potuerunt mō uere nulla sunt. Auctoritas enim Teóphrasti, non cogit: cum ille fuerit illius partis. Ratio: etiam nō cogit: qm̄ hic liber non est de omni sciendi modo, sed solum de sciendi modo, qui est per demonstrationem: De modo sciendi, qui est pér definitionem liber Topicorum, & Metaphysicæ agit pér se: hic autem non nisi per accidens, sicut de ceteris causis agitur. Ex his ergo dicamus intentionem p̄sens Secundi esse de medio pér se, sed quia accedit medio esse definitionem, sive causam formalem, ve luti accedit medio esse omne causam, ideo per accidens de definitione agitur, quā est causa formalis, & de ceteris eausis similiiter. Et quia intentio Aristoteles hic est agere de medio petit huius rei necessitatem hoc pacto, id, cuius gratia omnes quæstiones, quāruntur, ipsum principaliter quāritur: medium vero id est, cuius gratia omnes quæstiones quāruntur: igitur, medium principaliter quāritur. Pro declaratiōne igitur minoris huius syllogismi p̄mittit quid quæstum sit, vel quæstio, & quod numero quæstia, & quō modo ad scibilia se habeat: & primo syllogizat: quatuor numero esse scibilia, & inquit. Quæstia sunt æqualia numero his. quæcunque quidem scimus, h̄c est minor. Quārimus autem quatuor: hoc est, sed quæstia sunt quatuor. qm̄ est, sive quia est propter, quid est, si est, & quid est. Ergo in tertia figura scibilia erunt quatuor. Quo vero ad verba attinet, illud relatiuum equalia numero, valet relatiuum substantiarum: sed quia quæstum differt aliqua ratione à scibili, vñs est relatiuo qualitatis vel quantitatis. Prēterea, Animaduerte in plus esse quæstum, quam sit quæstio. Quæstum enim est conclusio ante demonstrationem. & quæstum est passio de subiecto, & genus de specie. at quæstio non est nisi conclusio ante demonstrationem quæstio enim, in demonstratione est, vt problema in syllogismo dialektico & vt sophisma in syllogismo sophistico. At quæstum dicitur & de complexo, & de incomplexo, hac ratione quod quid est de definito non quæstio est, sed quæstum, & si est similiter non quæstio, sed quæstum est, quia est, & propter quid est, sunt quæstia, & quæstiones. Ex his apparet non bene verbum græcum zetumenta translatum esse quæstiones, sed quæstia est transferendum. Ex his ergo patet quā scibilia, & quæstia se habent, eadē etenim sunt, & æqualia. Patet vñterius Aristoteles, non duas conclusiones hic assignas (vt Iuniores dixerunt), sed vnum syllogismum quo demonstrat scibilia & quæstia esse eadem, & numero æqualia, licet supponat quæstia esse scibilia. Sed probauit scibilia esse qua-

tuor, & sic illa numero æqualia esse. Philo, vero dicit Aristotelem primo accipere inter problemata, & ea quā cognoscentes scimus, conuenientiam. & est illa esse quatuor: nam quā quārimus sunt quatuor, & quā cognoscentes scimus, etiam quatuor sunt. Et sic Aristoteles pēt æqualia numero, intelligit tot numero, unde litera sic legēda est. Quæstia sunt æqualia numero his, quæcunque quidem scimus, idest, tot sunt ea, quā quārimus, quot cognoscentes scimus. Et dicit Philo, recte Aristoteles, sedixisse: nam bene quod quārimus, tot cognoscētes scimus. Nām quatuor quārimus: & quatuor cognoscentes scimus, contra vero non, non quot scimus, tot quārimus. Multa enim scimus, qua non quārimus. Quo vero ad verba attinet, dicit Philo, verba illa. Quæcunque quidem scimus non sic intelligenda sunt, vt iacent, non enim quā scimus quārimus. intelligenda ergo sunt, idest quorum scientiam sumimus, nam quā scire voluimus, hāc quārimus. Quæstis ergo, & his quorum scientiam sumimus, commune est esse quatuor. Aliter autem & forte mellius dicerentius, Aristoteles, si duo proponere, primum, q̄ quatuor sunt quæstia, Secundum, q̄ quatuor sunt inuenta. Et utrumque horum inductione probat, & quod hāc sit expositio vera. Aristoteles, demonstrat cum epilogat, quā dixerat. Dicit enim quā quidem igitur quārimus, & quā inuenientes scimus, hāc & tot sunt. Ecce quod hāc duo epilogat, scilicet quod quatuor sunt quæstia, & quatuor inuenta. Quare lege, quæstia sunt numero æqualia his, quæcunque quidem scimus. quārimis autem quatuor: ergo vult habere quatuor esse quæstia, & quatuor quā inuenientes scimus.

Expositio  
Philopo.

Nō quæci-  
que scimus  
quārimus,  
sed ecōtra.  
Verborum  
expositio.  
secundum  
Philopo.

Propria ex-  
positio.

A.R.G.Y.

Com. 2.  
Expositio.  
Simplicij.

Induc.du-  
plex.

Causa facti  
secundum  
Simplicij.  
Refutatio.

Ad Theo-  
phra. au-  
toritatem  
Ad rōnem  
Alexand.

Inuētio hū-  
ius secundi  
secundum  
proprium  
mentem.

Syls. text.

Verborum  
expositio.

Quæstum  
in plus est  
quā quæst.

nam, cum quārimus, utrum hoc, an hoc sit plura complectentes hoc pacto, utrum Sol deficiat, an non deficit, esse tamen quāritus, cuius id in dictum est, hoc enim inuento, Solem, inquam, ipsum deficere, statim cessamus. Atque si à principio Solem deficere scimus, non quārimus utrum deficiat Sol.

Quandoquidem, utrum hoc sit, aut hoc, quārimus in numerum ponentes. ut utrum deficiat Sol, vel non ipsum quārimus. Signum autem huius inuenientes enim quia deficit, paupseramus, & si in principio sciremus quia deficit, non quereremus utrum.

Acceptit quæstia esse quatuor, & totidem esse scita, sive inuenta, nūc probat (vt Simplicius inquit) ex divisione, s. illa esse quatuor, & non plura, neque pauciora. Et intelligit Simplicius per divisionem, inductionem sufficientem, est enim inducio duplex, altera cu m: sufficientia, ut quando induces simul inducit, & sufficit, sic enim Aristoteles probauit quatuor esse prædicata. Simul enim induxit, & sufficere vñs est. Altera vero est inducio, in qua inducuntur singulare, sed non omnia, & hāc est inducio tm. Aristoteles ergo divisione probat quatuor esse quæstia, & totidem inuenta (vt Simplicius inquit, quia per inductionem diuisiuam cum sufficientia. Ordo vero inducendi hic est, q̄ primo compositas & secundo simplices inducit. Reddit causam Simplicius: quia composita sunt nobis prius nota simplicibus. Sed hāc causa nulla est, qm̄ quæstio propter quid est cōpositior quæstione quia est. Nam, (vt Philo inquit,) in questione propter quid est, continetur ipsum quia est, non autem in quæstio-

ne

## POSTERIOR ANALYTICO.

ne quia est continetur ipsum propter quid est. Ergo Arist. prius debuisset incipere à questione quid tanquam à magis composita. Alij dixerunt eum in-

**Alia causa scdm. alios Refutatio.** **Propria pō** cipere à questionibus compositis, quia iste liber est resolutarius: & resolutio est à compositis ad simplicia. Sed nec hæc causa bona est: qm debuisset incipere à questione propter quid quæ est omnium maxime composita, vt dicit Philo. Quare, cum Arist. vtatur inductione, & inducitur sit singulariū, vel eorum quæ se habent, vt singularia, & inter singularia non sit ordo, non debet reddi causa eius, quod non est. Volens igitur Arist. inducere in compositis, incipit à questione quia est, & probat simul ipsam esse questionem, & enumerat ipsam, & inquit. § Quandoquidem hoc aut illud querimus in numerum ponentes, vt vtrum deficitat sol aut non: ipsum quia querimus. Dicit in numerum ponentes, quia vt Simplicius dicit, est questione de composito, vel vt dicit Philo. non de termino, sed de propositione questione est, vbi subiectum & prædicatum duæ res sunt constituentes numerum binarium. Dum enim querimus, vtrum sol deficitat, ponimus in numerum: quia illi subiecto sol, addimus hoc prædicatum deficit, & querimus an illi in sit. Sed dices ipsum quia est, habetur per sensum: ergo non queritur, cum querimus quæ non sunt nobis nota sensibus. Dici potest ipsum quia est, queri in mathematicis, quodquidem demonstratio simul ostendit in illis ipsum quia est, & propter quid est. In aliquibus etiam naturalibus esse potest ipsum quia est questionum, vt si non essemus praestites ipsi, quare venit in questione: Quod vero ipsum quia est sit questionum, probat Arist. signo, (vt inquit Simplicius) sumpto à contrario & intelli-  
go à contrario & sumpto à termino à quo, & sumpto à termino ad quem & inquit: § Signum autem huius est, quod inuenientes, quia deficit, pausamus, hic tollitur questione, & hoc signum est ex parte termini ad quem q.d cum ipsum quia datur, in responsione eius questionis, quæ quereret an sol deficit, ergo fuit questionum, vtrum sol deficit, semper enim responsio est de eo, quod queratur, ex parte vero termini à quo probat, & inquit. § Et si in principio sciremus quia deficit, non quereremus vtrum deficit: ergo propter scientiam non queritur. quare, si contingit ignorari, queretur, & sic isto dupli- ci signo patet ipsum quia questionum esse. Ex his apparet dupli ratione Aristotelem probasse ipsum quia est esse questionum. Primo, quia plerunque per sensum patet, ideo raro queritur. Secundo, quia H quod queritur, per notam interrogationis queritur, at ipsum quia non interrogat. Sed ambiges quomodo ipsum quia est sit questione, cum potius videatur præcognitio. Occasione huius dubitationis quidam eruditissimi, quod græce est oti, an subiecto prædicatum insit latine dixerunt. aliij oti, dixerunt an, aliij vtrum, aliij qualis res est, vt Philoponus exponit. Verum ego dicere oti, quod apud nos est ipsum quoniam, vel quia, esse questionum, cum de tur in response, & etiam cum ignoratur queritur. Si ergo datur in response, ergo quarebatur. Non tamen queritur per notam interrogationis, sicut alia quæsita: & sic est questione, sive questionum, non per modum questionis vel quæstionis cætera ve-

Ero sunt quæsita, & quidem per modum questionum. Cum autem scimus esse, tum propter quid est dicere co-  
**A.R.G.Y.** **DILVERI.** **Quia est p- cedit pro- pter quid.**

Cum autem scimus ipsum quia, ipsum propter quid que- rimus, vt scientes quia deficit, & quia mouetur terra, propter quid deficit, vel propter quid mouetur, querimus. Hæc quidem sic,

Incepit à compositis questionibus, siue quæsitis nec alia ratione, nisi quia inter inductionis partes ordo assignari non potest: cum igitur egit de questione quia est, nunc transit ad questionem propter quid est & inquit: § Cum autem scimus ipsum quia: ipsum pp. quid querimus, & exemplo ostendit, cum dicit: vt scientes quia deficit sol, per sensum, aut ratione, aut experimento, aut auctoritate preceptoris, & scientes quia mouetur terra etiā his modis. mox propter quid deficit sol, vel propter quid mouetur terra, querimus: tunc epilogando inquit: § Hæc quidem sic, sup. querantur. Dicit Simplicius: & quidem sapide, in nobis fieri hunc ordinem, s. vt post questionem quia est, surgat questione propter quid est, quæcum ratione vivit anima. ipsa enim apta perfici a scientia quousque perfectione indiget querit: hinc scito quia res (vt quia sol deficit) vel terra tremit, cum ignoret causam nisi querat causam. nō queret suā totalem perfectionem est n. sibi naturale desiderium ad sciendum: quare, quandiu contingit scire, tandiu querit. Est autem ipsum quia prius ipso: propter quid, quoniam communis, namque quolibet potest ipsum quia perquiri, non autem ipsum propter quid.

Q uædam alio modo querimus. Querimus enim si sit, an non sit centaurus aut deus. Si sit autem nec simili- ter dico, sed non si albus sit aut non albus. Hoc percepto, Deum inquam esse, vel hominem, quid est postea querimus, vt quid est deus, quid homo? Hæc igitur & tot sunt quæ querere conuenimus, & quæ iam scimus invenimus.

Q uædam autem alio modo querimus, vt si est aut non est centaurus, aut deus. Hoc autem si est aut non est, similiiter dico sed non si albus aut non. Cognoscentes autem quoniam est, quid est, querimus, vt quid igitur est deus, vel quid est homo? Quædam igitur querimus, & quæ inueniente scimus: hæc & tot sunt.

Nunc trahit ad questiones simplices. dicit enim epilogando, hæc quidem sic querimus, si composite, atque in numerum ponentes, vt dicemus, quædam autem alio modo querimus: qm nec composite, nec ponentes in numerum, cum in istis non sit esse ante prædicatum, vt Simplicius inquit, de quo postea. Incepit autem à questione si est, vel quia simplicior, vt videbitur, quasi præsupposita ipsi quid est, vel quia communior. quandoquidem de omnibus, de quibus queri potest, quid est ipsum si est queri potest, at de multis queritur si est, de quibus non queritur quid, vt de centauro, & vacuo. Aut quia ipsum si est quo ad nos prima est, nos. n. nostro naturali sciendi ordine, primo, si res est ostendimus, inuenio vero ente, ostendimus quid res ipsa sit. siquidem & differentia, quæ sunt definitionis partes, posteriora sunt ipso ente. Animaduersione dignum verbum si, quod græce est us posse inter dum acipi pro nota propositionis hypotheticæ

(vt)

**Com. 3.**

**Quæ. Sita.**

**A.R.G.Y.**

**DILVERI.**

**Com. 4.**

**Tertio de**

**anima.**

**Tex. co. 20.**

**Notandum.**

**2.dub.**

**Obiectio.**  
**Solutio.**

**Dubitatio**  
**Solutio ali**  
**quorū om̄**  
**Propria so- lutorio.**

**Solutio.**  
**Simpli.**

dum accipi pro nota propositionis hypotheticæ (vt Boethus dicit) vt si diceremus, si equus volat, equus habet alas: & hac ratione non quæsitum facit, sed illationis, sive cōtinuationis est signum, nostro autem proposito accipitur, vt quæsitum facit. hoc modo sumptum cōnione est ad esse, & ad non esse. Quandoquidem quæsitum si res est vel non est terminatur aliquando ad esse, vt si queratur si Deus est, aliquād ad non esse, vt si queratur si centaurus vel vacuū est, vel ne. & quia sic cōiter accipit ipsum Aristoteles dedit duo exempla, & inquit: { Qædam autem alio modo quærimus, qm̄ nec composite, nec in numerum ponentes quærimus. vt si est, aut non est centaurus: & hoc exemplum est quād ad negationem terminatur. Aut deus, & hoc exemplum est quando si est, ad affirmacionem terminatur. Et quoniam si est frequenter in præcognitionibus, & quæstionibus accipitur pro ipso quia est, iccirco inquit: Hoc aut si est, vel non simpliciter dico, videlicet in nullam entis partem descendens, qm̄ non si albus vel non, quæ sunt entis partes quærimus, quo modo ipsum quia est facit. Verum de hoc postea. I transit deinceps ad quæstionem quid res est, & inquit: { Cognoscentes autem q̄ est Deus, quid Deus est, quærimus (vt quid Deus est) vel quid est homo. Sequitur autem quid res est ipsum si res est, querere, si anima viuit ratione, quia desiderium naturale est ipsi ad sciendum quoq; ignorauerit. Et quia proposuit quatuor esse quæsita, & quatuor quæ inuenientes scimus, utraque epilogans, inquit. { Quæ quidem igitur quærimus, & quæ inuenientes scimus, hæc sunt in substantia, tot numero, scilicet quatuor.

Digressio.  
dubitatio.

**S**ed circa hæc, plures dubitationes emergunt, & in se, & circa verba Aristotelis. Dubitatur ergo primo quō differunt quæsitum, & intentum, hoc est scitum, quod inuenientes scimus. Respondet Simplic. quæsitum & scitum sive invenitum esse eadem subiecto, & differre ratione. nam quod ex principio proponitur vt quæsitum, hoc vltimo invenitum sit. Vnde differunt vt quæstio, & conclusio: ante enim demonstrationem quæstio est, in fine vero conclusio. Sed secundum Platonem scitum est ante quæsitum: quod animus enim præscivit, quærentes reminiscimur. vt in Menone probauit. Præterea, secundum Arist. Actus est prior potentia: scitum actus est, quæsitum potentia: ergo scitum prius quæsto est. Insuper, aliqua sunt scita, quæ nuncquam fuerunt quæsita, vt digitates, ha scita sunt a nobis, & tamen non prius fuerunt quæsita. Potest simplicius defendi eum intelligere de scitis, quæ sunt conclusiones, vt exponit, vel de scitis non primis, scilicet quorum potest esse quæstio, & respectu eiusdem quærentes, atque eiusdem inuenientes: nam respectu diuersorum scitum est prius quæsto. scitum enim in doctore prius est quæsto in discipulo, in discipulo vero prius est quæsitum quam scitum eiusdem rei. Plato vero contrarium assertit, fuit tamen propria opinionis. Secundo dubitatur, quia non videntur quæsita æqualia numero his quæ inuenientes scimus: Nam sicut apud sensum non omne, quod quæritur, inuenitur (Quærens enim thesaurum, non ex necessitate thesaurum inuenit, neque quærens agrikum necessario in-

ueniet) Ita apud intellectum. Tetragonistius enim circuli ab antiquis quæsitus est, non tñ adhuc inuenitus. Potest responderi, (vt ex verbis Simplicij colligi potesi) Arist. per numerum nō intelligere numerum invidiuorum: non enim quot sunt quæsita numero invidiuorum, tot numero invidiuorum sunt scita: sed intelligit secundum genus, quasi dicat quot numero sunt genera quæsitorum.

{ Sunt enim genera quæsitorum quatuor, & quatuor genera scitorum. Tertiadubitatio quæritur de numero quæstionum. Videtur enim quid quæstiones sunt innumeræ. ergo nō tantum quatuor.

3. dub6.

Præterea Quæstio quid est, nō est vna, sed tot quot sunt causæ: ergo non tantum quatuor sunt quæstiones. Præterea, Si est, & quia est per sensum scuntur: ergo non quæruntur. Simplicius cognomento magnus Magister probat quatuor tantum esse quæsita. Primo, quia vel quærimus causam, vel quærimus esse, si quærimus esse, aut quærimus esse simpliciter, & sic est quæsitum si res est: aut quærimus esse secundum quid, hoc est, an hoc sit in hoc, & sic est quæsitum, quia est. fin autem quærimus causam, aut quærimus causam, quæ est ipsius esse simpliciter, & sic est quæsitum quid res est: aut causam, quæ est ipsius esse in alio, & sic est quæsitum propter quid est. Secundo, hoc idem probat sic.

Secunda.

aut quæstio est de simplici aliquo, aut de cōposito aliquo. Simplex est quod non nisi sub uno prædicamento cōle potest, vt homo, Deus, & animus. Compositum vero quod cōtingit esse sub diuersis prædicamentis, vt iustum & æquale. Si quæstio est de simplici, aut ipsum esse quærimus, aut ipsum, quid est: si ipsum esse, est quæstio si est: si ipsum quid est, est quæstio quid est. sin autem quæstio est de composito: aut in eo quærimus si subiecto inest aliquid, aut propter quid subiecto aliquid inest. si quærimus si subiecto aliquid inest, est quæstio quia est: fin autem quærimus propter quid subiecto aliquid inest, erit quæstio propter quid. Tertio, hoc idem probat ratione physica. nam quatuor sunt causæ. quæ quidem est si est, causam vnde motus principium imitatur: est enim causa effectrix principium essendi simpliciter. qd quid est, specificatiuam causam imitatur: species enim & ratio definito est.

Tertia.

Quæstio quia est materiam imitatur, qm̄ in ea est subiectum, in quo aliud est. Quæstio vero pp quid, finem imitatur: quid est omnium causarum, ppter quid. Ita tres rationes ex verbis simplicij satis cōmode eligi possunt. Quarta vero eius ratio, quia est theologicæ, præterea ña est. Potest tñ & quarta ratio addi, quod quatuor sint, quia omnis quæstio, vel est de termino, vel de propositione: si de termino, vel de subiecto, & sic est quæstio si est: da subiecto: n. quærimus si est, vt si centaurus sit, & si deus est: vel de prædicato, & sic est quæstio quid est: quærimus enim de subiecto quid prædicatum est, quid est & definitio. sin autem quæstio est de propositione, aut de illa quærimus esse, aut causam. si esse quæstio est quia est, sicut causam, quæstio est propter quid est. Ex his patet solutio ad primā licet quæstiones secundum numerum invidiuorum sunt innumeræ, genere non sunt nisi quatuor. Ad secundam etiam patet solutio. nā licet plures sint causæ, & secundum quodlibet genus causæ, & secundum om-

Ad primas

Sueſſ. ſup. Post. K. nia

A.R.G.Y.

DILVCI.  
Quia est p-  
cedit pro-  
pter quid  
Com. 3.

Quæ Sim.  
Præobnæ  
quod tanto  
quatuor sic  
quæsita.

Prius pbō.

A.R.G.Y.

DILVCI.

Com. 4.

Notandum.

Solutio.  
Simpli.

Tertio de  
anima.  
Tex co. 20.

2.dub6.

rum invenit, neque quærens agrikum necessario in-

# LIBER SECUNDVS.

**Ad tertiam.** *nia simul definitio esse possit, tñ (vt dicit Philop.) oēs quæstiones sub uno genere continetur, s. quid est. Ad tertiam patet solutio. nam licet plerumq; per sensum terminentur, tamen aliqui subiectum esse est nobis ignotum, vt an deus sit: hoc autem probamus syllogismo hypotheticō à constructione antecedentis, qñ quæstio ad partem affirmatiuā terminatur, vt pote si motus est: 'Deus est: sed motus est: ergo Deus est. Qñ vero ad partem negatiuā, syllogismo hypotheticō destructiue, vt si vacuum est, motus in non tempore est: sed non est motus in non tpe: ergo non est vacuum. Similiter aliqui quia est nobis ignotum est, vt in mathematicis, & in quibusdam naturalibus: ideo simul terminamus quæstionem quia est, & p. opter quid est.*

**Quarta du  
bitatio.**  
**Respon.**  
**Dīa qōne  
inter se &  
primam.**  
**Secunda.**

**Tertia.**

**Quinta du  
bitatio.**  
**Solutio.**  
**Qōne quæsi  
ta & cōcel-  
sa diversi-  
catur in qō  
nibus.**

*Quæritur Quarto de dīa quæstionum. Respon detur ex his, quæ Philopo. dicit, q. quæstionū duæ sunt simplices, & duæ compositæ. li est, & quid est simplices sunt: nam si est quærit de subiecto, 'quid est quærit de prædicato, quod est definitio. Compositæ sunt quia est, & propter quid est. Nam quia est quærit esse hoc in alio, propter quid vero quærit causam quare hoc est in alio. Secunda differen tia est, q. quæstionum aliquæ sunt præsuppositæ, vt si est, & quia est, quid est, aliquæ præsupponētes, vt quid est, & pp. quid, quid est enim præsupponit subiectum esse, cuius quærit definitionem, pp. quid vero præsupponit hoc esse in alio, cuius quærit causam. Tertia differentia est, q. aliæ ponunt in numero, aliæ vero non ponunt in numero. Et intelligit. Simplicius & philoponus quæstionem ponere in numerum, quando subiecto additur prædicatum, vel quando sumentes duo quærimus si alterum alteri inest. & quoniam quādo quæritur, si est Deus, vel quid est Deus, subiecto non additur prædicatu, sed solum verbum subiecto additur, nec sumentes duo quærimus, si alterū alteri inest, quæritur enim si est Deus, de subiecto, quid vero est, de prædicato: ideo neutra ponit in numerum, quia est vero & propter quid ponit in numerum: nam ipsum quia est, quærit de esse huius in hoc, & ipsum propter qd est quærit de causa, cur hoc est in hoc: ergo quælibet querit addens prædicatum subiecto, assumens duo. Quarta differentia est, q. duæ quæstiones sunt dialekticæ, duæ vero scientificæ. Si est, & quid est dialekticæ sunt. Sufficit enim ad eas respondere ita, aut no, quia est vero, & propter quid scientificæ, ad eas enim non est satis. ita, aut non respondere: sed vtimur pluribus rationibus constructiuis. hæc colligi possunt ex Philopono, & simplicio.*

*Quinto quæritur, cum in omni qōne sit concessum, & quæsitum, quæ sunt concessa, & quæsita hærum quæstionum. Dicendum in quæstione si est, concessum esse quid significat nomen. quæsitum est esse, verbi causa, cum quærimus an cœtaurus sit, concessum est quid significat nobis nomen centauri, quæsitum est esse de centauro. In qōne quid est, concessum est duplex, quid significat nomen definiti, & illud significatū esse. quæsitum vero est quid est illud. In qōne quia est concessum est multiplex & quid significant termini, & subiectum esse. quæsita tum vero si subiecto existēti aliud inest. In quæstio ne vero propter quid est: concessum est hoc huic incise, quæsitum vero est causa pp. quam hoc huic*

E inest. Ex his patet in oī qōne esse concessum, & qñ tū: & quid in vnaquaq; vtrunq; sit. Sexto dubitabis, quia Aris. libro Topicorū formas quæstionum omnes fecit compositas. verbī causa, an quicquam de altero dicat vt genus an afferatur (vt ppriūm) an affirmetur (vt acciden) an pdicetur, vt definitio? Hic vero aliquas simplices, aliquas cōpositas fecit. Them. respōdet & recte. dicit enim qōnum vsum esse alium i topicis, alium aut in hoc loco. In topicis enim cōes sunt dialekticis, ppositionibus, & problematibus. At hic omnibus demōstratiuis, & sic vt simpli. supleuit in topicis, omnis quæstio est composita, hic autem non omnis. Sed circa hāc Themistij responsionem dubitatio non parua est. nam dialekticus quærit de termino, scilicet de definitione: ergo non omnis qō topica est composita, cum ea quæ de definitione quærit, sit simplex. Simplicius dicit dialekticum non esse quærere de definitione, quia, vt dicit, Dialektica non exponit quod quid est. Ego vero non intelligo hæc, quæ simplicius dicit. Nōne quærit dialekticus an quicquam de altero prædicetur, vt definitio: certum elt qf sic, & Themistius concedit. Præterea Dialeticus constituit loca à definitione: ergo considerat definitio nem. Ideo melius cum Philopono dicerem omnia, s. pproblemata dialektica esse de numero quæstionum quia est. nam duo sumentes in omnibus illis quærimus si alteram alteri inest. in definitionibus enim sumentes definitum, & definitionem quærimus si definitio in est definito, & hoc pacto qstio composita est: & quia est. At in hoc loco non accipimus in definitionibus duo quærentes an alterum alteri inest. sed de prædicato definiti quærimus qd illud sit, & ita qō quid in hoc loco simplex est.

*Cum auctem quærimus esse, aut si est simpliciter, tum si sit, nec ne ipsius medium quærimus. Atq; cogniti vel esse, qui quidem modus aliqua ex parte rei complectitur quæstionem, vel si est, quod quidem simplex est rei quæstio, rursus propter quid est, aut quid est, quærimus, quidnam sit, tunc ipsum medium quærimus. Atq; modum tum aliqua ex parte rei quæstionem complecti dico, cum hoc dicitur pat̄o. Deficit ne luna aut accrescit, tum n. vt patet si quidpiam competat, in sitq; cuiam quæritur, simplicem hanc quæstionem, appello, Est ne luna, vel nox, vel dies. Fit igitur vt omnibus in quæstionibus quæratur, aut si sit medium, aut quidnam medium ipsum sit.*

*Quærimus autem, cum quidem quærimus quia est, aut si est simpliciter, vtrum sit medium ipsius, aut non sit. Cum autem cognoscentes, aut quia est, aut si est, aut in parte, aut simpliciter, rursus propter quid quærimus, aut quia est, tunc quærimus quid sit medium. Dico autem quia est, aut si est in parte, & simpliciter: in parte quidem, vtrum deficiat luna, aut augeatur, si enim est aliquid, vel nō est aliquid. In huiusmodi quærimus, Simpliciter autem, si est, aut non est luna aut nox. Contingit igitur in omnibus quæstionibus quærere, aut si est medium, aut quid est medium.*

*Neoterici afferunt Arist. velle quæstiones quætor reducere in duas: videlicet ad si est, & quid est. Quam expositionem (si non male percepisti) simplicius afferit hic. Nec ab ratione nā per hanc reductionē numerum qđnum manifestiore fecit Arist. Cum*

*6. dnb  
In primo  
li ea. &c.  
Rū. Them.*

Refutatio

*Dubō con  
tra r̄fisionē  
Themik.*

*Rū. Simpl*

*Qual. r̄f.*

*Propria so  
lutio.*

*A R G Y.*

Notandum

*D I LV CI.  
Qōnes oēs  
ad medium  
attinent.*

*Com. 5.  
Expositio.  
Nenterico  
rum.*

*Cum*

## Refutatio

Cum n. aliquis numerus in tot ducitur in quot du ci potest, & rursus in tot colligitur, in quot colligi potest numerus ille manifestior apparet. Sed mihi non placet hæc expositio, nam præcipua, & prima Aristotelis intentio nec est de quæstorum numero, nec de numero inuentorum, sed est de medio (vt di. ienus.) Sed quia possit quis credere mediū quæri quadrupliciter propterea quæstiones medij oēs docet reducere in duas. Quod vero oēs quæstiones medij sint duas, si est, & quid est, ostendit inductione, vt placet Simplicio, postea & syllogismo, inductione ergo probatur omnes medij quæstiones in duas reduci: qm̄ cum quæstionis si est, verbi causa, si est Deus, quærimus si sit aliquid mediū, quo sciamus an Deus sit: & si quærimus de aliqua propositione quia est, hoc est an sit vera, quærimus si est aliquid mediū, quo illa sit vera, ergo in vtraq; quæritur si est medium. Et hoc inquit. 3 Quærimus autem cum quidem quærimus quid est, id est cum quærimus hoc in est huic, aut cum quærimus si est simpliciter, in cum quærimus esse huius simpliciter, vtrum ipsius esse huius in hoc, aut ipsius esse simpliciter, sit mediū, aut non sit mediū. Ergo in vtraq; quæstione ratione quadam generali, idem quæritur: nam generali ratione quæritur de esse medij quod est si est medium. Deinde ostendit questionem quid est, & qm̄ est propter quid est, vtraq; esse qm̄ est medium, & inquit: 3 Cum autem cognoscentes aut quia est, aut si est, aut in parte, aut simpliciter, rursus quærimus pp quid, aut quid est. In vtraque hac qm̄ est quærimus quid sit medium. Et intelligas aut in parte, aut simpliciter referendo singula singulis ipsum in parte ad qm̄ est quia est, ipsum simpliciter ad qm̄ est si est. Quærimus n. in qm̄ est quid est Deus, vel quid est homō, quid est medium quo Deus sit quidditatue, vel quo homō sit quidditatue: & in qm̄ est pp quid est, quærimus etiā quid est medium pp quid propositio vera sit: Ut quid est illud medium: & propter quod, veluti pp causam, hæc propositio sit vera: Luna deficit, vel terra tremit. Quare ratione quadam generali in vtraq; qm̄ est quæritur quid sit medium. Animaduersione dignum in quæstionibus si est, & quia est, nos generali quadam ratione non quæritur: nū si est aliquid medium, quo sciamus aut esse simpliciter, aut esse, hoc in hoc speciali vero ratione, si est medium, & quærimus in qm̄ est si Deus est, & si est medium, quod quærimus in quæstione, si luna deficit, differunt: nam si est medium respectu qm̄ est, si est Deus, est si medium est quo probamus de deo esse simpliciter, si est medium respectu quæstionis an luna deficit: si est medium quo probamus de luna esse in parte. Ergo ratione generali ipsum si est medium in vtraq; est idem. Speciali vero ratione: vt refertur mediū ad quæstionis, differt vtraq; in quæstione, vt quæstio differt à quæstione. Simili ratione dici potest in quæstionibus quid est, & pp quid est: nā generali ratione, quatenus vtraq; est de qd est mediū, vna qd sunt, respectu vero eoru, respe ctu quoru quæritur, alla ratio est, ergo generali ratione quæstiones medij duas sunt, vt si est medium, & quid est mediū; Speciali vero quatuor, vt dictum est. Et quia dixit qm̄ est quia est esse quæstionem in parte & quæstionem si est esse quæstionem simpli-

A citer exponit hæc, & inquit. Dico autem quia est aut si in parte, & simpliciter: & referendo singulis singulis, in parte quidem quia est, vtrum deficiat luna aut augetur in lumine, hæc enim quæsto dicitur in parte: nam in hmoi & talibus qm̄bus, quærimus si luna, sup. est aliquid, vel si luna non est aliquid. Hoc autem non est quærere simpliciter, sed in parte si est, aliquid, vel non est aliquid. Simpliciter autem dico si est, aut non est luna, aut si est aut non est: non in quærimus in his aliquid, sed simpliciter. Nec ex hac inductione concludit, quod intendebat, & inquit. Contingit igitur in oib⁹ quæstionibus quærere, aut si est medium, aut quid est medium.

**S**ed circa hæc dubitabilis primo, quia non videt verum in quæstionibus si est, & an est, medium esse qm̄ sit si est. Declara inquis. n. in quæstione si est, quæstum esse ipsum esse simpliciter, in quæstione vero qualitum esse prædicatum in subiectum. similiter nec est verum in quæstionibus quid est, & propter quid est quæstum esse quid est medium, nam in quæstione quid est diximus quæstum esse prædicatum, quod est definitio, in qm̄ne propter quid est, quæstum esse causam. ergo hæc dicit, falsa sunt. Præterea, si in quæstionibus si est, & quia est, quæstum est medium, cu medium & causa idem sit, in vtraq; harum quæstia erit causa, & sic vtraq; erit quæstio propter quid. simili ratione si id est quærere quid est, & pp quid est, quod quærere quid est, tunc idem erit quærere quid est, & causam quærere quare, omnis quæstio erit de causa, & ita omnis quæstio erit propter quid. Insuper si est, & quia est, p̄ se quæritur & terminantur per sensum: igitur non semper in illis quærimus si est medium. Præterea, solet quæri, utrum quia est quærere, sit quærere in parte: & videtur quod non, quia quærere quia est, est sumere duo, subiectum & prædicatum: & postea quætere an alterum alteti insit, tale autem quærete, est ponere in numerum (vt superius dixit) Aris, ponere vero in numerum est componere: ergo est quære totum & non in parte: qui enim quærit in toto composto, non quærit in parte. Ad primam asiaduersione dignum quæruntur in quæstione si est, esse duo, & esse unum, respectu quidem quæretis, quæ quæruntur, unū sunt: nam esse simpliciter quod quæritur: & si est medium, quo sciat quærens illud esse, ad intentionem quæretis unum est, si si est medium, nā eo habito quærens non quærit amplius. & hoc pacto bene dicit Aristoteles non esse aliud quærere si est Deus, vel si Luna deficit, quam quærere si est medium, quo Deus est, & quo luna deficit. Intentione enim habita ad quæretum idem est quærere, respectu tñ rerum nō est idem, sicut non est idem medium syllogismo, & quæstum: est enim quæstum major extremitas, quæ non est medium. Simili ratione & de alijs duabus qm̄bus dicas: nam intentione quærentis id est quærere quid medium sit, per quod scimus lunam deficere, & ipsum deficere, in ratione habita ad res differunt, sicut medium in syllogismo differt à quæstio. Aris, superius locutus est ratione habita ad res, hic vero ratione habita ad eum, qui quærit. Ad aliam eiusdem dubitationis, dicas non semper medium esse cām. In qm̄ est si Deus est, quærimus si motus est: vbi patet motum non esse cām, sed efficiet.

Dubō pul chra.

Secunda du bittatio.

## Notandum

Ad secundam dubitationem, dicas non semper medium esse cām. In qm̄ est si Deus est, quærimus si motus est: vbi patet motum non esse cām, sed efficiet. Solutio ad primam.

# P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

fectum Dei , Similiter in quæstione, si interpositio  
terra est, quærin us effectum: qñquidem quia est  
causæ per effectum deprehenditur. & ita in quæstio  
nibus si est & quia est, licet quæramus medium, nō  
quærimus causam, sed medium: quod est effectus.

**Solutio ad secundam.**  
Ad secundam vero dubitationem Philoponus in  
quit. quærens. n. de essentia alicuius, vt si est vacuū,  
simpliciter de substantia re vna existente quæstionem  
quærit. non enim res & essentia rei differunt:  
ergo quærere si est vacuū, est quærere de essentia  
& substantia, re vna existente: at quærere an defi  
ciat luna partitam in plura quæstionem quærit: &  
ita per quætere in parte intelligit quærere qñonem  
in plura partitam, quærere simpliciter est quærere  
rem vnam. Conuenit huic expositioni quod super  
ius dixit in numerum ponentes. Respondet al  
ter, qñ quærere in parte est quærere si huius est hoc:  
quærens enim si homo est animal, querit si animal  
est aliquid hominis: etenim genus aliquid illius est,  
cuius est genus. Quærés etiam si nix alba est, quæ  
rit si album est aliquid illius, nam accidens est ali  
quid illius, cui accedit. Quærens etiam si luna defi  
cit, quærit si eclipsis aliquid lunæ sit. yidelicet an  
passio sit ipsius. Hanc expositionem Alexander  
affert, vt Simplicius meminit hic. dicit enim Alex  
ander in parte pro diuisio accepisse, simpliciter ve  
ro pro indiuiso: qui enim quærit si Deus est, indiu  
sum quærit, cum esse & res id est sint: qui vero an nix  
alba sit, diuisum quærit in duos terminos, in subie  
ctum & prædicatum: quare, quærens si est, quærit  
simpliciter, quia indiuisum quid: quærens vero si  
huic hoc insit, in parte quærit, hoc est diuisum. Sed  
miror Grægos interpres, & lōge magis latinos,  
cum quærant expositionem, vbi Arist. seipsum ex  
ponit. Dicit. n. in parte quidem, vtrum deficit luna,  
aut augetur. Nam in huiusmodi quæstionibus quæ  
rimus si defetus vel augmentum est aliquid, vel  
non est aliquid lunæ: & ita per partem intelligit ali  
quid, simpliciter autem si est, aut non est, luna aut  
nox: non. n. si aliquid est ipsius lunæ aut nox: ecce  
quo modo Arist. seipsum exposuit, assertens se quæ  
rere in parte, cum querit si aliquid est alterius: sim  
pliciter, cum non querit si aliquid est alterius, ex  
ponet etiam & se postea clarius Arist.

## A R G Y .

Causa enim est ipsum medium atq; vniuersis hac quæ  
ritur, deficit ne Luna, est ne huius aliqua causa: postea co  
gnito hoc, causam, inquam, aliquam esse, quidnam sit illa  
causa querimus.

**D I L V C I .**  
Causa enim est medium, in omnibus autem hac queri  
tur. Vtrum deficit, Vtrum est aliqua causa, aut non. Post  
hac cognoscentes, quia est aliqua, quid igitur hac sit  
querimus.

**Comē. 6.**  
Syll. text.  
secundum  
Simpl.

**Refutatio.**  
Syll's text.  
secundum  
proria. in  
mentem.

Non contentus, vt inquit Simplicius, induc  
tione, nūc syllogismo probat oēs quæstiones esse me  
dij, & quidem prima figura, vt inquit hoc pacto.  
Cā quæritur in oībus quæstionibus: mediū est cau  
sa: ergo medium queritur in oībus qñonibus. De ra  
tione primo accepit minorē, & iquit: Causa enim  
est medium, hoc est medium est causa. Deinde ac  
cepit maiōrem, & inquit, In omnibus autem hæc  
queritur. ergo, suple medium in omnibus quæstio  
nibus queritur. Sed pace Simplicij, hic syllogismus  
non potest esse in prima figura, alioquin in prima

E figura ex puris particularib⁹ cōiugatio esset utilis.

Quare arbitror syllogismum esse in tertia figura  
hoc pacto, Causa quæritur in omnibus quæstionib⁹  
oīs causa est medium: ergo medium quæritur  
omnibus quæstionibus. Huius syllogismi primo ac  
cepit minorem, quam intelligas vniuersaliter sic.

Oīs causa est medium: deinde majorē, quæ est, cau  
sa quæritur in omnibus quæstionibus: ei⁹ go, sup. me  
dium quæritur in oībus quæstionibus. Quod causa  
quæritur in omnibus quæstionibus, vt recte Sim  
plicius inquit, probat inductione & iquit, {vt vtrū  
luna deficit, vtrum est aliqua causa, aut non, qua  
sciamus lunam deficere: nec induxit in alijs, quia in  
omnibus idem est. cum enim quærimus si Deus  
est, quærimus si medium est, quo Deum esse scia  
mus: & in cæteris ad genus similiter. Addit Philo  
ponus, & recte, i omnibus quæstionibus queri cau  
sa, quæ medium est, non tñ in omnibus eodē mo  
do. nam in quæstione quia est, & si est, si est causa  
quærimus, in quæstione vero quid est, & propter  
quid est, quid sit causa quærimus. Animaduersio  
ne dignum vnam eandemq; quæstionem esse quia  
est, & si est, secundum subiectum, alteram vero at  
que alteram ratione: nā quæstio si est medium hu  
ius propositionis luna deficit, respectu medij siue  
causæ dicitur si est, respectu vero propositionis di  
citur quia est. denotans autem Arist. si est medium  
esse quæstionem si est respectu medij, subscribit:  
post hæc cognoſcentes, quia est aliqua, quid igitur  
hæc sit qñonius, quare si est medium, vel causa, qñtio  
est si est respectu medij vel causæ, alioquin non qñre  
remus, illa, cognito quidnam illa causa vel medium  
sit. Bene ergo dictum est quæstionem si est causa  
vel medium esse quæstionem si est, & quia est, alia  
tñ atq; alia ratione. Sed dubitaret fortasse quispi  
cōtra hæc. Primo, quia si in omnibus quæstionibus  
quereretur causa, tūc omnes quæstiones essent pp  
quid, cum causa & propter quid idem sit. Secun  
do dubitat Simplicius quo in quæstionibus si est,  
& quid est, medium quæritur, medium. n. subiecti  
& prædicati est, quæ extrema sunt: in quæstionibus  
aut his non nisi subiectum tantum est, aut prædi  
cutum quod quæritur, & non extrema: ergo in ta  
libus medium quæri non potest. Sed dicendum ad  
primum Arist. per causam non principium effendi  
intellexisse, sed principium cognoscendi: qua ra  
tione etiam effectus dicitur causa, cum sit cognos  
cendi principium, hoc, n. pacto causa & medium  
idem est. Ad secundum vero Simplicius longa nar  
ratione respondet, Ego vero brevibus dicerem in  
quæstionibus simplicibus non accipi medium, vt  
accipitur in compositis, in compositis. n. prædicatur:  
& subiectur, in simplicibus vero accipitur bis:  
cum accipitur semel in hypothetica, & semel in de  
structione, vel constructione, hoc pacto, si motus  
est, Deus est, sed motus est: ergo Deus est. Mediū  
est motus, cū in hypothetica, & in constructiona pro  
positione assumatur. Præterea, si vacuū est, motus  
elementorum esset subitarius: sed motus elemen  
torum non est subitarius: ergo vacuum non est.  
Medium est, motus subitarius: accipitur enim in  
hypothetica, & in destructiona propositione, & sic  
in omnibus quæstionib⁹ medium quæritur, licet  
non eodem modo.

Disamis.

Philop.

Si est & q  
est subiecto  
cādū sunt.  
rōne aut d  
perfa.

Solutions  
ad primam.

Ad secundam.

Cause

**ARGY.** *Causa n. tam essendi simpliciter, quæ essendi quidpiam eorū, quæ vel per se vel per accidens cōpetunt ipsum medium est. Atq; simpliciter esse dico subiectum ipsum, ut lunam, aut solē, aut terram, aut triangulū quidpiam esse, vt defectionē, si in medio vniuersi confusat, an non in eo confusat, equalitatem, inequalitatem & huiuscmodi.*

**DILVCI.** *Causa enim essendi non hoc aut hoc, sed simpliciter substantiam, aut non simpliciter, sed aliquid eorum quæ sunt per se, aut secundum accidens, medium est. Dico autem simpliciter quidem subiectum, ut lunam, aut terram, aut Solem, aut triangulum: quid autem defectum, aequalitatem, inequalitatem, si in medio sit aut non.*

**Com. 7** Sed quia accepit in syllogismo proximi textus hanc minimam, causa est medium, exponit illam, & declarat, quæ causa mediū est. Posset enim quipā dicere, eam causam esse medium, quæ accipitur solum in quæstionibus compositis. nam in illis potest medium esse extremorum, in cæteris duabus, cum non possit accipi inter extrema, causa non erit medium. Ideo vult causam, quæ medium est, esse causam essendi, non hoc aut illud, s. solum in quæstionibus compositis, sed esse causam essendi simpliciter substantiam, quæ est in vtraq; simplici quæstione, vbi non queritur nisi esse simpliciter, quod est substantia quæsti: & non solum essendi vel non essendi in quæstionibus simplicibus, sed nō essendi simpliciter, sed hoc vel illud eorum, quæ aut per se, aut per accidens insunt. Quare per causam intelligo, quæ est principium in omnibus quæstionibus, scilicet cognoscendi (vt dictum est) inquit. **§ Causa n.** essendi nō hoc, aut hoc, s. cōpositis quæstionibus, sed essendi simpliciter substantiam, aut non simpliciter essendi substantiam, sed aliquid eorum, quæ sunt per se, aut secundum accidēs, medium est: quia si dicat, intelligo per causam principium, quo cognoscimus, & terminamus omnem quæstionem, & simplices, quæ sunt de esse & substantia: & compositas, quæ sunt de prædicatis, quæ per se aut per accidens subiectis insunt. Et ita per causam essendi simpliciter, vel essendi hoc, non intelligit principiū essendi, quod est propter quid, sed per verbum essendi: & per verbum essendi hoc, intelligit in quæstionibus de esse, & in quæstionibus de inesse hoc in noc. talis autem causa essendi, vel essendi hoc, principium est cognoscendi. Animaduersione dignum quæstum, quod est de esse substantiam, vel de esse simpliciter, esse quæstum si est. Quæstum essendi vel non essendi hoc, aut illud, est quæstum compositum, quia est: & propter quid est hoc aut potest esse eorum accidentium, quæ conuersim subiectis insunt: & hæc sunt accidentia per se, vel quæ insunt pleriq; & hæc appellat per accidēs. Et expōnit quid per simpliciter, & quid per aliquid ipse intelligit, quæ etiam exposuit, & inquit: **§ Dico autē simpliciter quidem;** cum dixi essendi simpliciter, subiectum, s. sine prædicto cum solo verbo est, vel non est. vt lunam, aut terram, aut Solem, aut triangulum: & per lunam & solem tangit Astrologiam, per terram tangit naturalem scientiam, per triangulum vero tangit Geometriam. Quid vero appello defectum, de Sole, & de Luna: est enim defectus aliquid Solis vel Lunæ, aequalitatem de triangulo, aequalitas enim & inæqualitas aliquid trian-

A guli sunt. Si in medio sit, aut nō de terra: esse enim in medio mundi est aliquid terræ. Quæstio ergo simplex est, quando quæstum nihil ponit ultra rei esse, quando vero ponit aliquid alicuius prædicamenti, quæstio est in parte, & dicitur composita.

**In his enim omnibus patet idem esse quid est,** atque propter quid est. **Quid est luna defectio, priuatio luna lucis ob interpositionem terræ:** propter quid est defectio, aut cur deficit luna, quia lux eius deficit. obiecte se terra. quid est concentus ratio numerorum inter acutum, et graue, cur inter se ē suscipiunt rationem acutum ipsum & graue. Est ne inter acutum & graue concentus, constituit ratio ipsorum in numeris. **Quod simul atque perceperimus, quæ nam sit illa ratio querimus.**

**In omnibus enim his manifestum est, quod idem sit quod quid quid est, & propter quid est. quid est defectus, priuatio luminis a luna, terra obiectu.** Propter quid est defectus, aut propter quid deficit luna, propter defectum luminis obiecta terra. quid est consonantia ratio numerorum in acuto & graui. Propter quid consonat acutum graui, propter id quod rationem habent numerorum graue & acutum. **Vtrum est consonare acutum & graue? Vtrum sit in numeris ratio eorum: accipientes autem quia est, quid igitur est ratio querimus.**

Non est facile verba hæc intelligere. Philopo, enim hic dicit Arift, ostendere in quibus idem est quid est, & propter quid est: & vult illa esse eadem in his, quæ alteri insunt, non aut in his, quæ per se sunt. Defectus enim est alteri inhærens, s. lunæ: & in hac re, quid & propter quid idem sunt. nam quid est defectus respectu defectus est quid est, respectu quo alteri inhæret est propter quid est. Interpositio n. terræ respectu defectus est quid est, respectu, quo lunæ inhæret, est propter quid: quare in omnibus his, quæ alteri inhærent, idem est quid est, & propter quid est: in his vero quæ per se sunt, simpliciter non idem sunt. Quam expositionem si recte percepit, Simp. sequitur. Pot etiā exponi, & magis ad verba Aristo epilogate duo, quæ prolixe declarauit. Declarauit enim idem esse quid & propter.

**Com. 8  
Expositio  
Philopo.**

Propriæ ex positiō. quid, & idem esse si est, & quia est. Hæc nunc epilogat, & quasi per exempla illa iterum probat: & propterea usus est particula n. quæ est reddituca causa eorum, quæ dixit, inquit. **§ In his enim omnibus, scilicet quæ dicemus, perspicuum est idē esse quid est, & propter quid est. & quia dixit i omnibus his, exponit quæ hæc sint, & inquit.** { **Quid est defectio, priuatio luminis a luna a terra obiectu,** hæc est quod quid est respectu defectus. **Quod vero sit propter quid, ostendit, & inquit.** Propter quid est defectus, sup. lunæ inexistent, quod exponit cum inquit. Aut propter quid deficit luna, propter defectum luminis obiecta terra. ecce quomodo id est quid & propter quid. Interpositio enim terræ est quid defectus, & est propter quid respectu, quo defectus inest ipsi lunæ. Deinde assignat aliud exemplum, & inquit. **Quid est consonantia, ratio arq; propriae numerorum in acuto & graui,** propriae vt Phil. inquit, aut dupla aut tripla, aut sexquialtera, aut sexquitercia. Propter quid cōsonat acutum graui. propter quid consonantia inest acutu & graui numeris: propter id, q acutum & graue habet rationem numerorum, & ita patet

Sueſſ. ſup. Post. K 3 idem

# POSTERIO. ANALITICO.

**A R G Y .** idem esse quid & propter quid, alia tñ atq; alia ratione. Proportio enim numerorum est quid ipsius consonantia, cū ipsa capitur in se, est propter quid, cum ipsa accipitur ut inexistentis alteri. Deinde per exempla ostendit idem esse si est, & quia est, nam respectu propositionis, si est, medium est, quia est medium respectu sui & in se, si est medium, est si est medium, inquit. Vtrum est consonare acutum & graue, hoc est, vtrum numeris acuto & graui insit consonantia, tan̄ū est ac si queramus, vtrum insit numeris ratio acuti & graui, & ita idem est si est medium, & quia est, quando medium accipitur respectu propositionis. Qñ vero in se accipitur, si est medium, non est quia est medium, sed solū si est medium, cuius signum afferit, quia cognoscentes, quia est medium ipsa, ratio, querimus, quid sit ratio, quod non quereremus, nisi id est quia est, & si est.

**D I L V C I .** Indicat etiam ea, quorum medium sensu percipi potest, nos ipsum medium querere. Nā non sentientes Lunæ defctionem, & ne an non est defectio querimus Lunæ, quia si essemus in ipsa luna neque si sit, neq; cur sit defectio, utique quereremus, sed simul vtrumq; se nobis vltro offeret, atque pateficeret.

**Tex. 2.** Quæstiones medij esse sensibile, querimus enim non sentientes, vt defectum, si est, vel non. Si autem essemus supra Lunam, non vtiq; quereremus neq; si sit, neq; propter quid sit, sed simili manifestum utique est vtrunque.

**Vis/sensus.** Omnes quæstiones esse medij inductione, & syllogismo, & exemplis probauit, nunc aut hoc idem sensus astipulatione confirmat, nam licet sensus astipulatio imbecilla sit probatio, tñ est via (vt inquit Themistius) qua in cognitionem causæ subimis. Præterea (vt dicit Auerroes) astipulatio sensus est examen omnium rationum, inquit. {Qñ autem sit medij quæstio in omnibus quæstis, ostenditur quædocunq; medium est sensibile, nam causa quære medium querimus, est, quia ipsum sensu nō percipimus: ideo dicit. {Quærimus, n. non sentientes, vt defectu si est, vel non est medium, qñ, n. non sentimus medium: at, si in ipsa Luna essemus, & supple videremus simul Luuam deficit, & terra interpositionem, nō vtiq; quereremus si sit lunæ defectio, neque propter quid sit lunæ defectio, sed simul vtrumq; si quia deficit, & propter quid deficit nobis manifestum est. Simili ratione supplendum est, nobis esse notum, & si est medium, & quid est medium: quare cessaret omnis quæstio. Quia ratio docet in omnibus quæstis: solūm medium quæri, q; ipso apprehenso, non cesset omnis quæstio, & intellectus hæc (vt superius exposuimus) oēs quæstiones esse medij, respectu quærentes, respectu vero rerū, quæ quæruntur, non oēs quæstionis medij sunt, nam si est, quæstio est subiecti, quid est, quæstio est prædicati: quia est, quæstio est propositionis an vera sit: propter quid est, quæstio est propositionis cur vera sit. Ergo respectu rerum, quæ quæruntur, quæstiones aliquæ nō sunt media, sed respectu quærentis, qui nunquam cessat quærere, nisi medium inueniat, omnes quæstiones sunt medij.

**A R C Y .** Etenim ex sensus perceptione, & ipsum vniuersale nō tum nobis fuisset. Sensu nāq; terram nunc sese obijcere Luna cognoscemus. Pateret enim visu nūc deficere Lunam, atq; ex hoc ipsum emersisset vniuersale.

**D I L V C I .** Ex eo enim quod sensimus, & vniuersale factum esset notum, sensus quidem enim fuisset quoniam nunc obijcitur. Etenim manifestum esset, quod nunc, deficiat, ex hoc autem vniuersale fieret.

**Com. 10.** Sed obijceret quis, si per sensum perciperemus causam cum percipere causam sit scire, tūc per sensum sciremus, & ita sentire esset scire: cuius contrarium dictum est Primo huius. Volunt ergo Themistius Simplicius, & Philoponus Aristo. remouere in dictis suis contradictionem. Respondet ergo Aristo. sentire non esse scire, sed sensus causa particularis, & nūc deficit, esset via quia vniuersale nobis notū fieret. Multum, n. refert sensum esse viam ad sciendum, & esse scientiam, inquit: {Ex eo.n. quod sensimus, & vniuersale factū esset notū. } Quo modo vero vniuersale fieret notū ex sensatione particularis causæ, exponit & inquit. {Sensus quidem enim fuisset de particulari causa, s. quoniam nūc obijcitur terra. Etenim per particularem causam fuisset notus particularis effectus, & ita esset nobis notum ex hac particulari interpositione per sensum nota, q; nūc deficit: ex hoc aut apprehensio per sensum, s. q; interposita nūc terra, Luna nūc deficit, fieret vniuersale, s. q; quædocunq; terra interponitur, semper tunc luna deficit. Quare sentire non est scire, sed est via ad sciendum, quatenus ex sensitio particularis causæ respectu particularis effectus, apud intellectum fieret nota vniuersalis causa, leu propositio significans vniuersalem causam, respectu vniuersalis effectus. Anima duerendum per sensum, ybi fuisset supra Lunam tempore defectus, nos tria percipere. Lunam nūc deficere, quod esset particularis effectus. Terram ipsam sese nūc obijcere, quod esset particularis causa: & particularem habitudinem illius particularis causæ ad particularem illum effectum. cognoscemus. n. terra tunc interposta, nūc lunā, deficit. Sed tunc est dubitatio non parua: quia ex una propositione particulari non sequitur vniuersalis: ergo non sequitur, terra nūc interposta Luna non deficit, ergo quædocunq; terra interponitur, semper Luna deficit. sic. n. vniuersale ex particulari deduceretur, contra regulas prioristicas.

**Notandum.** Respondent Simplicius, & Philoponus. Sensem propriæ non cognoscere nisi singulare, ut pote, q; ad presens obijcitur, & non quod semper obijciat. Tñ ex hoc singulari sèpius cognito fit secundum intellecūm vniuersale. Fortasse ex sensitiva percepcione illius vniuersalitatis singularis, intellectus addit de similibus idem esse iudicium in his, quæ per se sunt, non enim refertur in his, quæ per se sunt particulariter, & vniuersaliter apprehendere. Præterea adhuc dubitantes. Nam Primo huius Aristo dixit, q; si esse, mus supra lunā, adhuc quereremus propter quid, hic vero afferit cessare omnem quæstionem. Post test dicit Aristo. Primo huius afferere si essemus supra lunam, nos adhuc querere propter quid, ut dare intelligere sensitivam perceptiōem non esse immediatam causam scientiæ, at hic afferit cessare omnem quæstionem, ad significandum, sensitivam perceptionem medij, esse causam remotam, per quam de remoto saltem cessat omnis quæstio: hoc pacto hæc non aduersantur.

R. Simplicij & Philoponus

Alia dubitatio.

Solutio.

ARGY.

DILVICI.

Com. 11.  
Expō Simplicij  
Obiectio.  
Solutio.

San. Tho.

Verborum  
expeditio.

Philope.

Thomas.

Dubitatio.

DILVC.

Sic via est ad vle.

Com. 10.

Tex. 44.

Sensu duci  
nur ad vni  
uersale, &  
ad scientiam.

Notandum.

Dubitatio.

R. Simpli  
ci & Philo  
pon.Alia dubi  
tatio.

Solutio.

ARGY.

*Vt igitur dicitur idem est scire quid est, & propter quid est. Et hoc aut simpliciter & non aliquid eorum que sunt, aliquid eorum que competunt, veluti duo recti, aut maius, vel minus, & huiuscmodi. Patet igitur omnia, quae queruntur, medijs questionem esse.*

DILVCI.

Com. II.  
Expō Sim  
plicij  
Obiectio.  
Solutio.

San. Tho.

Verborum  
expositio.

Philopo.

Thomas.

Dubitatio.

quia, quae queruntur medijs questione sint manifestum.

Verum magna dubitatio est. An omnis questione sit medij. Primo, quia medium est in demonstratione præcognitum non ergo questione. Præterea si questione esset medij, cum illa questione esset questione tunc questione medij esset questione alterius medijs & sic in infinitum.

Insuper, questione medij qualis questione est, an simplex, an composita? Debet licet hanc propositionem, omnis questione est questione medij, posse bifariam intelligi: aut in predicatione causali, aut in predicatione formalis. In predicatione causalib[us] sensus est, omnis questione est propter defectum medijs & hoc pacto intelligit Arist.

In predicatione vero formalis sensus est, in omni questione medium est questione, quod falsum est quia ante demonstrationem est præcognitum.

Argumenta ergo condidunt questiones non esse medium in predicatione formalis, quod concedo, cum quo stat: omnes esse medij, in predicatione causalib[us], cum omnes sint ob medijs defectum, nam, si in unaquaque questione medium sciremus, non amplius quereremus. Vbi enim sciremus medium quo.

Dous est, non quereremus, si Deus est, & si sciremus medium, quo homo esset animal rationale, non quereremus quid homo est: & si sciremus medium, quo luna deficit, non quereremus an Luna deficit. & si sciremus medium, propter quid Luna deficit, non quereremus propter quid Luna deficit. Quare quicquid querimus & omnis questione est defectu medijs. Medium ergo non est questione, sed querenda causa. Questione enim illa quatuor sunt, causa quae rendit illa quatuor, est medium,

H[oc] itaque determinatis dicendum esse videtur, quoniam pacto ostenditur ipsum quid est, quis reductionis est modus, quid est denique, & quorum est definitio.

Atque antea dubitandum est, videtur. Idq; initium faciendum, quod maxime dicendis erit accommodatum. Dubitatur itaque quispam etrum fieri possit, ut idem rationeque eiusdem definitione, demonstrationeque sciatur.

Quo modo autem quodquid est demonstratur, & quis modus introductionis, & quid est definitio, & quorum dicimus, primum opposentes de ipsis. Principium autem iste futurorum, quod quidem est maxime proprium habitus rationalibus. Dubitabit enim reiq; aliquis, etrum sit idem,

& secundum idem definitione scire, & demonstratione.

His determinatis, Aristoteles de definitione quatuor proponit. Primum quomodo quodquid est demonstratur, & ostendatur, an syllogismo, an divisione, an compositione. Verbum enim demonstratur, non syllogismo demonstrativo, ostensum significat sed communiter accipitur. Secundum, quis modus reductionis sit, hoc est quomodo definitio in demonstratione ipsa reducitur. Verbum enim introductionis gracie est *ωραλωγια*, Latine sonat inductionem, sive reductionem. Erit ergo secundum problema, quomodo definitio inducitur, sive reducitur in demonstratione. Tertium quid est ipsa definitio, an demonstratio, an propositione, Quattuum, quorum est definitio, an omninem entitatem, an solius substantiam, & si solius substantiam, an solius speciei, an generum, hec sunt quatuor problemata, quae proponit, & statim ordinat se ad dicenda, & inquit, Dicemus primum, opposentes de his quae inveniuntur prius dubitat, ut scribit Arist.

Respon.  
H[oc] propo  
sitio ois est  
questione me  
dijs bifaria  
intelligi potest.

ARGY.

DILVCI.  
ωραλωγια  
Introductionis.  
Reductio  
Inductio  
nis.

Com. II.

in

Sic igitur dicimus, quod quid scire idem est, & propter quid est. Hoc autem aut simpliciter & non eorum quae insunt aliquid, aut eorum, quae insunt, ut quoniam duo recti, aut maius, aut minus est. Quod igitur omnia, quae queruntur, medijs questione sint manifestum est.

Non est facile intelligere, quod Aristoteles licet.

Simplicius enim dicit Aristoteles, nunc dicere idem esse quid est, & propter quid est. Est tunc dubitatio: quia cum superioris hoc dixerit, superfluit nunc idem repetere. Verum innuit solutionem, afferens non esse hoc induitum de per se, sed tanquam sequens ad praesentem rationem. Unde iniuria Expositor dicit Aristotelis, exemplo assignato de luna, nunc concludere, quod superioris per se exposuerat, videlicet quod idem sit quid est, & propter quid est. Dicit enim. Sicut igitur diximus, quod quid est scire idem est, & propter quid est scire. Ex eo enim quod vidimus terram interpositam, scimus: & quid defectus sit, & propter quid luna deficit. Quo vero ad verba attinet, debes scire Aristoteles, non dixisse quid est, & propter quid esse idem, sed dixit idem esse scire quid est, & propter quid est, ut notauit Simplicius, quoniam in utrisque scientiis in idem concurrant, licet interficiantur. Deinde exponit in quibus sunt idem. Erit ut Piloponus videtur, autem & aut, pro tam & quia intelligenda sunt in hunc modum. Hoc autem est, verum ea esse idem, aut, id est, tam quando quid est, aliquid eorum est, que simpliciter sunt, & in eorum quae sunt: q.d. tam in subiectis, que simpliciter sunt & non alteri inherentes, aut, id est quam aliquid eorum, que sunt, hoc est quam in accidentibus. In utrisque enim his quid quid est, & propter quid est. Expositus aurem illa, quae insunt per exempla & inquit. Ut quoniam duo recti sunt, quae triangulo insunt, aut quoniam supple, iris maius aut minus est sua diametro. Hac enim sunt, quae alteri insunt: quorum quid quid est, & propter quid est. Huius causam assignat Philoponus, quia in his subiectis, quae simpliciter sunt, quod quid est causa est ipsius esse ipsis, ut quid est triangulus, hoc enim causa est ipsius esse trianguli. Quam expositionem, si recte percepi, Simplicius sequitur. Et fortasse textus legendus est, ut iacet hoc pacto: autem quod quid est idem esse propter quid est, non in omnibus, aut in his quae simpliciter sunt, aut in his, quae alteri insunt: quod est verum pro secunda parte, inquit. Hoc autem quod quid est, aut est aliquid eorum, quae simpliciter sunt, ut sunt substantiae: & non eorum quae alteri sunt, ut sunt accidentia: q.d. verum ipsum quod quid est, quod est idem ipsi propter quid est, aut est aliquid, id est quod quid est substantiarum, aut eorum, quae alteri insunt, ut accidentia. Et vnde, pro secunda parte esse verum, nam quod quid accidens est, est propter quid est, & causa, cur illa insunt subiectis. Dicimus enim quod quid est accidentis est, se quid illius absolute considerari, propter quid est, vero illius ut alteri inheret. Quam expositio nem exposito sequitur, Demum omnem questionem esse medijs epilogat, cum inquit, quod igitur om-

## P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

in Methaphysica. Vnde vero primum dubitationē accipiet, exponit, & inquit. {Principium autem sit futurorum, id est eorum, quæ in futurum dicimus à dubitatione illius: quod quidem est maxime proprium habitis rationibus. Id autem videtur maxime accommodatum, quod erat quartum, videlicet quorum est definitio, verum omnium, quorum est demonstratio. Sed quid per habitas rationes intelligit non est planum. Simplicius intelligit per habitas rationes, eas pertractiones, quæ proxime dicentur, hoc est cetera tria problemata, quæ consequenter dicentur post declarationem quartæ probematis: exponit autem illud, vnde commode principium dubitandi esse assumendum propositum, & inquit. {Dubitabit enim utique aliquis, vtrum sit idem, & secundum idem definitione scire, & demonstratione. Addit autem, securus idem, vt Phi. notauit, & Themistius, quia probabile est de aliquo uno & eodem cognitionem non habere secundum aliud quidem per definitionem, secundū aliud vero per demonstrationem. De triangulo enim quid sit, per definitionem cognoscimus, quod autem duobus rectis æquales angulos habeat, per demonstrationem scimus. De necessitate vero capitulo, Expositor asserit pertractionem hanc esse necessariam, ex eo, quia prius declarauit omnem questionem esse medijs, & cum medium sit quod quid est, ideo nunc de ipsius quodquid est, dicere cogitur. Simplicius vero dicit necessitatem capituli esse ex eo, quia dixit idem esse propter quid scire & quid scire: ideo credet aliquis demonstrationem esse eorum, quorum est definitio, & contra definitionem esse eorum, quorum est demonstratione. Similiter credet idem esse demonstrabile, & definibile, rursus idem demonstrationem, & definitionem: quia, cum non sint, illi quærunt, an idem secundum idem sit demonstratione, & definitione scire.

**Quæ expostor Tho-**  
mas de hu-  
iis capituli  
necessitate.  
Simpl.

Themisti.

**A R G Y .**

**D I L V C I .**

Ne oīm  
quorum de  
monstratio  
est, diffini-  
tiones sunt.  
Com. 13.

E hon omnium, quorum est demonstratio, sit definitio, probat: & primo accipit definitionem esse rei vniuersalis; & affirmatiuæ. Quam suppositionem probat sic, oē quodquid est est vniuersale, & prædicatiuum. Definitio est ipsius quodquid est: ergo definitio est rei prædicatiue & vniuersalis. Aristoteles accipit minorē, & inquit. {Definitio enim ipsius quodquid est, esse videtur. Deinde accipit maiorem, cum inquit. {Ipsum autē quodquid est omne vniuersale & prædicatiuum est: patet ergo definitionē esse vniuersalium, & prædicatiuum. & p. quodquid est, intelligit: essentiām definiti, siue illa sit species, siue gēnus? Accepta ergo hac suppositione pro maiore, hoc pacto, definitio est rerū vniuersaliū, & prædicatiūrum, inquit. {Syllogismi autem sunt, alij quidem priuatiū, alij autem nō vniuersales. Sicut in secunda figura priuatiū omnes, sunt. In tertia vero non vniuersales: ergo non omnium, quorum est demonstratio, est definitio.

**A R G Y .**  
**D I L V C I .**  
**Com. 15.**

Deinde nec eorum omnium est definitio, qua per pri-  
mam affirmatiue demonstrantur figuram quale est hoc,  
Omnis triangulus habet tres angulos duobus rectis æqua-  
les, aliaque similia: Huius autē ratio est, quia id scire, quod  
demonstrari potest, nil aliud est quā demonstrationem  
eius habere quāre, si est talium demonstratio, patet eorum  
dem & definitionem non esse. Nam si esset, per diffinitio-  
nem etiam quipiam sciret demonstrationem non habens.  
Nihil enim vetat, vt non simul demonstratio atque dif-  
finitio habeatur.

**D I L V C I .**  
**Com. 14.**  
**Latini.**  
**Exp̄ Phil.**

{Postea neque eorum, quae sunt in prima figura prædi-  
catiuum, omnium est definitio. vt quoniam omnis trian-  
gulus duobus rectis æquales habet. Huius autem ratio  
est, quoniam scire demonstrabile est demonstrationem ha-  
bere. Quare, si in talibus est demonstratio, est mani-  
festum, quod non erit prædicta eorum definitio. Sciet enim, vt  
non aliquis, vt secundum definitionem non habens demon-  
strationem. Nihil enim prohibet non simul habere.

Latini expositores Aristoteles facere secundam ra-  
tionem ad idem exponunt. Verum Philoponus, Aristo. dicit solvere instantiam. nam cum ea, quæ in prima figura demonstrantur sint vniuersalia, &  
affirmatiua, possit quipiam dicere saltem eorum, esse definitio, propterea hanc instantiam solvēs, inquit. {Postea neque eorum quae sunt in prima figura prædicatiuum, & vniuersalium, omnium est definitio, vt quoniam non est definitio eius, quod est omnis triangulus habet duobus rectis, æquales: cuius th̄ est demonstratio in prima figura. Quid vero illorum non sit definitio, proponit causam se-  
velle assignante, & inquit. {Huius autem ratio est, & in assignando causam, accipit quid est scire ipsum demon-  
strabile, & inquit. {Quoniam scire demonstrabile est demonstrationem habere: hoc stante, proponit conclusionē, quā vult probare, & inquit.

Quare, si in talibus scilicet vniuersalibus prædicatiūs est demonstratio, est manifestum, quod non erit eorum definitio: hanc est conclusio, quam inten-  
dit, & vt nihil videtur ipsam probat per proposi-  
tum. Dicas enim quod eorum demonstrabilium sit  
definitio, sequitur tunc aliquem scire illa, & qui-  
dem per definitionem non habens demonstratio-  
nem. Probat autem consequiam, & inquit. {Ni-  
hil enim prohibet aliquem illas non simul habere,  
immo potest aliquipia habere definitiū, & tunc non

**A R G Y .**

**D I L V C I .**  
**Com. 26.**

Aut est impossibile. Definitio enim ipsius quod quid est esse videtur, ipsum autem quod quid est omne vniuersale, & prædicatiuum est. Syllogismi autem sunt, Alij quidem priuatiū, Alij autem non vniuersales, sicut in secunda figura priuatiū omnes sunt, in tertia vero non vniuersales.

Solutum problema propositum, & inquit. {Aut est impossibile. Aut enim quod grāce est, est solu-  
tionis nota, non tñ certa solutionis, sed dubius, est  
ergo sol. vt Themistius. & Simplificius expositiūt, h̄c  
omplūm, quōrum demonstratio est, ossē definitio-  
nem. Latinus vero interpr̄tes non b̄rē textū in-  
telligunt, q̄ntū verbū aut, disunctione, legunt, nam  
vt diximus, est nota dubia solutionis. Quod vero

**Silltex.**

**Obiectio.**

**Solutio.**

**A R G Y .**

**D I L V C I .**

**Com. 15.**

**A R G Y .**

**D I L V C I .**

**Com. 26.**

non habere demonstrationem: quo fit, vt aliquis scierit demonstrabile, & non per demonstrationem Vt pote sciendo illa demonstrabilia per definitionem, quorum dicis esse definitionem: & tunc habetur contra suppositionem!. supposuit enim demonstrabile non sciri nisi demonstratione. Patet ergo quatenus instantia non valet. Sed occurses, quia primo huius. Arist. tradit definitionem neque esse in toto, neque esse in parte, hoc est, nec esse vniuersalem, nec particularem: hic vero eam esse asserit & predicationum, & vniuersalium. Præterea, prædicatiuum est conditio propositionis: at definitio nec propositio, est, nec enuntiatio. Et dicendum, definitionem nec vniuersalem esse, nec particularem: nec vniuersalium nec particularium vniuersitate aut particularitate signi, licet sit eius, quod est quodquidest, quod est vniuersale. Simili ratione nec affirmativa, nec negativa est: nec negatiuorum nec affirmatiuorum qualitate propositionis, sed virtute eius, quod est, quodquidest.

*Inductione etiam idem satis ostendi, credique potest. Nihil enim vñquam eorum, quæ vel perse, vel per accidens insunt diffinientes cognosimus.*

*Sufficit autem fides & ex inductione. Nihil enim aliquando definites cognoscimus, neque eorum quæ per se insunt, neque eorum quæ accidentia.*

Præterea quod non omnium quorum est demonstratio sit definitio, fides est ex inductione, scilicet de uno particulari. Non enim per inductionem hic intelligit argumentum, quod in omnibus particularibus inducitur, sed intendit inductionem in uno ad probandum enim non omnem hominem esse albus, sufficit inducere unum hominem non esse albus, vt Aethiopem. Sic ad probandum non omnium, quorum est demonstratio, esse definitionem sufficit inducere in accidentibus, quorum est demonstratio, & tamen non est definitio. Cognoscimus enim aliquando accidentia per se alicui inexistitia, & per se accidens inexistens demonstratio ne quoru nullum definimus, iquit. Sufficit autem fides & ex inductione, scilicet non in omnibus, sed in aliquibus. Aliquando enim nihil eorum, quæ per se insunt, aut accidentia, definites, cognoscimus, scilicet illa per demonstrationem. Ergo non omnium, quorum est demonstratio, est definitio. Superfuit autem duplex negatio, vt duplex neque. more enim græco magis negant. Et per ea, quæ per se insunt, intelligit ea, quæ inlunt omni, soli, & semper: per ea, quæ accidentia, intelligit ea, quæ insunt plerumque, vt accidentia corporum Physicorum.

*Præterea si definitio subiectum explicat atque declarat, patet talia non substantias esse. Perficuum igitur est non omnis eius definitione esse, cuius est demonstratio. Amplius, si definitio quedam substantias cognitio est, & huiusmodi manifestū est quod non sunt substantiae, quoniam quidem igitur non definitio omnis, cuius quidem & demonstratio, manifestum est.*

Vltimo ratione hoc idem probat, & accipit duo. Primum, quod definitio sit cognitione substantiae. Secundum quod accipit est, & demonstrabilia non sunt substantiae quia sunt accidentia. Ex his sequitur demonstrabilium non esse definitionem, de ratione accipit illa duo, & pretermisit conclusionem inquit. *Amplius, si definitio substantias quedam*

Acognitio est, hoc est primum. {Et huiusmodi demonstrabilia manifestum est, quod non sunt substantiae, & hoc est secundum. Ex his non concordit conclusionem sed loco illius infert epilogum, & inquit. Quoniam quidem igitur non est definitio omnis cuius est demonstratio, manifestum est. tacuit ergo conclusionem, quia in epilogo habetur. Dicit autem talia demonstrabilia non esse substantias, & non dicit nulla: nam genus demonstratur de specie, quod est illius substantia: bene tamen aliqua demonstrabilia non sunt substantiae, accidentia, que per accidens insunt. Quod si aliqua demonstrabilia non sint substantiae, non omnium quorum est demonstratio, definitio erit.

*At est ne eius omnis demonstratio cuius est definitio. At videtur non esse. Vna namque & ea cum de hoc etiam erit ratio. Constat enim vnius ea ratione quæ vnam est, scientiam vnam esse, quare, si id scire quod demonstrari potest, nisi aliud est quam demonstrationem eius habere, euēt aliquid quod fieri nequit. Sciet enim is, qui definitio nem habet sine demonstratione profecto.*

*Quid autem cuius est definitio: nunquid omnis demonstratio est. Aut non. Vna quidem iam ratio & de hoc eadem est. Vnius enim inquantum vnum, est vna scientia, quare, si scire demonstrabile est demonstrationem habere, accidit quoddam impossibile. Definitionem enim habens sine demonstratione scire.*

At nunc probat, quod non omnis, cuius est definitio, sit demonstratio: & causa est, quia particularis negativa non conuerterit, ideo non sequitur, non omnis cuius est demonstratio est definitio, ergo non omnis cuius est definitio est demonstratio propterea cogitur hoc probare. Et primo querit cum inquit. *Quid autem est, supple id, cuius est definitio? Vtrum illius omnis sit demonstratio, soluit an non. & declarat hoc eadem ratione. Primo tamen facit vnam suppositionem, quæ est vnius in quantum vnum vna scientia est: ex hac suppositione posset sequi immediate propositum. nā, si vnius inquantum vnum est vna scientia, ipsius definitibilis inquantum definitibile non potest esse demonstratio, alioquin ipsius esset & definitio & demonstratio: & ita duas scientias. Tamen accepta hac suppositione, accipit duas alias. quarum primam ponit cum inquit. *Quare, si scire demonstrabile est de ipso demonstrationem habere. Secundum non posuit, sed Philo. supplet, & inquit. Et sup. & cōcesserimus ipsum demonstrabile etiam definitio ne cognosci: ex ipsis infert accidere quoddam impossibile, habere scilicet cognitionem demonstrabilis, sine demonstratione: quia qui definitionem haberet illius demonstrabilis, illud sciret sine demonstracione. Sed haec ratio probat potius demonstrabile non sciri definitione, quam definibile non sciri demonstratione. Ideo Philo. supplet rationem. nā pari causa, si definibile demonstrat one sciretur, cu non posset sciri definibile demonstratione, nisi, vt demonstrabile per assumpta, tunc demonstrabile sine demonstratione sciri posset. Posset enim sciri definibile, quod esset demonstrabile, sola definitio ne: & priusquam sciretur demonstratione sciretur sine proprio eius modo sciendi. Sic enim supplet Philoponus & bene. Sed dices, ad quid seruit prima suppositio, quæ est, vt vnius inquantum vnum non**

ARGY.

DILVCI.

Nō quæd.  
que definit  
bilia dem  
strabili  
sunt.

Com. 17.

Theophras  
tus & Ale  
xander.

Obiectio.

Solutio.

ARGY.

DILVCI.

Com. 15.

ARGY.

DILVCI.

Com. 26.

## P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

**A R G Y.** non sit nisi vna scientia. Fortasse seruit ad tacitā rationem; nam ex illa potest fieri alia ratio, quam non expressit. Transiit n. ad aliam, quam expressit non totam. Theophrastos, & Alexander, vt narrat Simplicius, dixerunt Aristο. addidisse in suppositione in quantum vnum; quia eiusdem rei possunt esse plures scientiae, non tamen quo vnum est, sed quo subiecto plurimum scibilem.

**D I L V C I .** Præterea demonstrationum principia sunt definitiones. Quorum non esse demonstrationes, antea demonstratus, valloquin in infinitum esset processus. Etenim quod principia demonstrantur, & principiorum sunt semper principia; modisque nullis & rānam occurrit, aut in primis sicutur necesse est quae quidem definitiones sunt, & demonstrari non possum.

Amplius principia demonstrationum definitiones sunt: quorum, quod non sunt demonstrationes, demonstratum restat, prout erunt principia demonstrabilia, & principiorum principia, & hoc in infinitum abibit, & primæ definitiones arunt indemonstrabiles.

Secundo ideo probat, & sumit primo definitio- nes esse principia demonstrationum. Accipit secundo, principia demonstrationum esse indemo- strabilia, nam, si erint demonstrabilia, erint principiorum principia, & sic ibi in infinitu, aut opor- tet dicere prima principia esse definitiones indemo- strabiles. inquit. { Amplius principia demon- strationum sunt definitiones, hoc est definitiones subdemonstrationibus principia; hoc est primum, accipit secundum, & inquit, { Quorum quod non sunt demonstrationes, ostensum est prius. Et pro- bat hoc secundum, & inquit, { Auterunt principia demonstrabilia, & principiorum principia, & hoc in infinitum abibit. Patet ergo secundum, principia demonstrationum esse indemonstrabiles, illis as- sumptis, infert conclusionem, & inquit. { Et pro-

**Verborum expositio.**

**Dubō Sim- plicij.**

**Solutio.**

ergo primæ definitiones erunt indemonstrabiles. Vnde syllogismus est, Principia demonstrationum sunt indemonstrabilia; haec est maior, & fuit secun- dum assumpsum. Definitiones sunt principia demo- strationum: haec est minor, & fuit primum assump- sum. Ergo definitiones sunt indemonstrabiles. Quo vero ad verba attinet. Et, græce & scribitur & in translationibus antiquis vel habetur, tamen & legi debet pro ergo, hoc pacto, & definitiones erunt indemonstrabiles, id est ergo primæ definitiones indemonstrabiles erunt; addit verbum pri- ma, non ad necessitatem sed ad innuendum; defini- tiones omnes respetu eorum quorum sunt esse primas. Sed dices ex hoc syllogismo nihil aliud ha- betur nisi definitiones esse indemonstrabiles. Ac nostra intentio est probare non omnium, quorum est definitio, esse demonstrationem. Quam dubita- tionem Simplicius tetigit. Dicendum ex hoc ha- beri propositum: nam, si definibilium sunt defini- tiones, quæ de illis non sunt demonstrabiles, ali- quorum erunt definitiones, scilicet definibilium, quorum non erunt demonstrationes. Et ita non omnium erunt demonstrationes, quorum erunt defini- tiones. Themistius legit hunc textum causa- liter hoc modo. Principia demonstrationum per definitiōnēm intelleguntur, per demonstrationem vero minime, a jōquin procederetur in infinitum. Ergo non omnium, quorum est definitio, est & de-

E monstraratio. Inquit Aristο. principiorum demon- strationum sunt definitiones: quodrum, quod non sit demonstratio, ostensum est prius. iterum pro- bar, vt pater, ergo non omnium, quorum definitio est, est demonstratio. Verum meius hic tex- tū gitur, vt nos fecimus. nam etiā modo Simplicius legit.

At si non omnis eiusdem, cuiusdam ne saltem definitio ac demonstratio est.

Sed vitrum si, non omnis eiusdem, sed aliquius eiusdem definitio & demonstratio.

Duo problemata Aristο. persolvit, scilicet non omnis cuius est demonstratio, sit & definitio; & quod non omnis, cuius est definitio, sit demonstratio. Ex solutione hōrum duorum, sequitur non omnis eiusdem esse demonstrationem, & definitio: ideo quār in tertio, si non omnis eiusdem est definitio, & demonstratio, vt sequitur ex solutione illo rum duorum, vitrum saltem eiusdem est definitio & demonstratio. Quo vero ad verba attinet, & in græce, hid potius pro ne intelligitur, licet vetus translatio, sed habeat. Sed nihil variatur, quo quis modo legatur. Philo vero hanc tertiam dubitationem sic inducit: nūquid, si non in omnibus acci- dit hoc vnum & idem subiectum simul & secundum idem per definitionem & demonstrationem cognosci, saltem aliquo erit possibile. Themistius vero, & Simplicius, hanc dubitationem induxerunt, vt nos expolitius, & quidem magis ad verba, licet ad rem nulla pro rōs sit differentia.

An neque hoc esse potest. Non enim eius demonstratio cuius est definitio. Etenim definitio est ipsius quid est, substantiamque declarat. Demonstrationes autem idip- sum subiectore sume que videtur. Mathematica namque quid est vniuersitas, quid par, quid impar, accipiunt, cateraque demonstrationes similliter.

An impossibile est, non enim est demonstratio cuius est definitio. Definitio quidem enim ipsius quid est, & sub- stantia est, sed demonstrationes omnes videntur supponere, & accipientes quodquid est, vt mathematica quid vni- tas, & quid impar, & aliae similliter.

Solutus nunc tertiam dubitationem. Verbum enim an, siue aut solutionis signum est, vt Philo, inquit, & Themistius exponit. Et syllogizat sic assu- mens primo quod vult probare, & inquit. { Non enim est eiusdem demonstratio, cuius est & defini- tio: hoc est quod vult probare: & debet vniuersali- ter intelligi: hoc pacto, nullius est demonstratio, cuius est definitio: quod probat, cum inquit. { De- finitio quidem enim ipsius quid est & substantia est intelligit autem per quid est, & substantiam, vt exponit Philoponus, naturam & speciem. Sed de- monstrations omnes non sunt ipsius quid est & substancialia: cuius causam assignat, quia demonstratio- nes oēs videtur supponere, & esse accipientes quod- quid est, hoc est, vt Pilo, inquit, Omnes demonstra- tiones supponunt ipsum quodquid est, vt conce- sum, atque præcognitionem, vt mathematica, scilicet arithmeticā supponere videbuntur quid vniuersitas sit, vt quod sit quantū indiscibilis. Et quid impar, quia est numerus non possibilis diuidi in duo, æqualia. Hæc enim arithmeticā, vt concessa sumit. Similiter nec alias scientiae propriā principia ostendunt. Ex his sequitur, quod nullius est demonstratio, cuius est

Dubō pul- chra.

Ne

**D I L V C I .** Com. 19.

Solutio-

Alia dubō.

Tex. 22.

Soł. Subā multi- plex est.

Verborum expositio. Philo intro- ductio. The. & Si- pli.

**A R G Y.**

**D I L V C I .**

**D I L V C I .**

Non alicuius eiusdem demonstratio ac definitio esse po-

Com. 21.

**D I L V C I .**

Dubōnes. Prima. Secunda. Libr. pri- mo cap. 4. Tertia.

Solones ad Primam.

Ad secundā  
Cap. 3.

Dubō pulchra.

Solutio.

Alia dubō.

Tex. 22.  
Sola.  
Sūha multi  
plex est.

ARGY.

Praterea, omnis demonstratio aliquid demonstrat de aliquo, ut esse, aut non esse. At in definitione nihil de altero prædicatur, veluti neque animal de bipede, neque hoc de animali, nec item figura de planorum est enim planum figura, neque figura planum.

DILVCI.

Amplius, omnis demonstratio aliquid de aliquo demonstrat, ut quia est, aut non est, in definitione nihil alterum de altero prædicatur, ut neque animal de bipede, neque hoc de animali, neque de plano figura: non enim planum figura est, neque figura planum est.

Com. 21.

Dubōnes.  
Prima.  
Secunda.  
Liber. pri-  
mo cap. 4.  
Tertia.

Solones ad  
Primam.

est definitio. Quod si nullius est demonstratio, cuius est definitio, non alicuius eiusdem erit definitio & demonstratio. Sed occursit, quia hæc ratio si valeret, probat nullam demonstrationem esse definitionem: nam syllogismus est iste, Omnis definitio est substantia. Nulla demonstratio est substantia: ergo nulla demonstratio est definitio. Sed non hoc proposuit. Præterea stat nullam demonstrationem esse definitionem, & utrumque esse eiusdem. Fortasse vis rationis Arist. hec est. Concessa non demonstrantur: Quod quid & substantia, & definitio non concessa sunt: non ergo demonstrantur: quare nullius est demonstratio, cuius est definitio. Vel si aliter occurret, aliter dicam. Præterea dubitabis, videtur enim definitio non solum substantia, sed accidentis, cum accidens habeat proprium genus & propriam differentiam. Præterea, falsum est definitionem esse cōcessum: cum sit duplex definitio, altera, ut principium, altera ut conclusio, primo huius. Dici potest ad primum substantiam esse multiplicem. Alia enim est secundum rem, & modum, ut prima substantia: alia secundum rem, & non modum, tu differentia: alia secundum modum & non rem, ut abstracta accidentia, & concreta respectu prædicatorum sui generis. Dicerem ergo definitionem esse substantia aliquo horum modorum accidentium vero non nisi quatenus considerantur respectu eorum quæ sunt sui generis: respectu enim subjectorum quorum sunt, non. Ad secundum patet sola loquitur enim de definitione, quæ dicit quid, & propter quid. Hæc enim ut cōcessum accipitur, definitio vero, quæ est ut conclusio, est definitio materialis: de qua hic non loquitur.

A sit definitio, & demonstratio. Ad secundam vero dico, quod propositio definitiva, ut hic Themistius dicit, est oratio, in qua definitio prædicatur de definito: at definitio pro ratione, quæ dicit rei essentiam, non est propositio, in qua prædicatur aliquid de aliquo, & de hac loquitur Ari. De tertia dubitatione disputat metaphysici, an genus de differentia, an non prædicetur: sed quia res hæc est extra propositum, ideo dicamus Arist. voluisse genus non prædicari de differentia, nec contra in definitione ipsa, cum queritur quid est homo, & respondetur animal rationale. nam in hac oratione animal rationale, neutrum de neutro prædicatur, utrum vero alterum de altero prædicari possit extra hanc orationem, quæstio est metaphysica, & pater propositum.

Praterea, differt quid est, & esse ostendere. At definitio quidem quid est patefacit. Demonstratio vero quid piam inesse cuipiam vel non inesse demonstrat.

Amplius, alterum quod quid est, & quia est, est demonstrare: Sed definitio quid est ostendit, demonstratio autem, quia est hoc de hoc, aut non est.

Tertio idem probat. Alterum est dicens esse quid est, quod indicat definitio: & quia est, vel non est, quod indicat demonstratio: ergo demonstratio non est definitio. Sed non videtur hæc ratio differe a proxima. Respondere videntur Philoponus accipiens a Themistio: quia hæc ratio accipitur a differentia questionum: nam per definitionem questionis quid est terminatur, per demonstrationem questionis quia est & propter quid. Proxima vero ratio procedit ex differentia definitionis & demonstrationis ex se ipsis sumpta. Animaduerte hanc rationem debere reduci ad propositum, ut ceteræ reductæ sunt, quoniam non concludit quod propositum.

Diversorum autem diuersa est demonstratio, nisi quid totius sit pars. Quod quidem propter ea dictum est, quod si demonstratum est, triangulum omnem duobus rectis angulis tres aequales habere, demonstratum est etiam triangulum duorum equalium alterum trebus angulos aequales duobus rectis habere: iste namque pars, ille totius rationem habere videtur. At quid est esse, non ita sese habere videntur: quippe cum neutrum ad alterum partis habeat rationem.

Alterius vero altera demonstratio est, nisi sit tamquam pars quedam totius. Hoc autem dico, quoniam ostensum est duobus rectis aequali habere de Isochele, si omnis ostensus est triangulus. Pars enim hoc est, illud totum. Hac autem adiuvicem se non habent sic, quia est, & quid est: non enim alterius alterum pars est.

Solutio hic questionem tacitam, utrum videlicet quia est & quid est aliquo pacto idem sint. Videatur enim prima facie illa eadem esse: quia quid est, est questionis simplex: quia est, est questionis composta: at simplex videtur pars composita: ergo questionis quid est, videtur pars questionis quia est: & ita aliquo pacto idem esse possunt. Quod si quia est, & quid est aliquo modo idem sunt, etiam definitio & demonstratio illo modo idem esse videntur. Solutio & sumit pro solutione, Primo, quod diuersarum rerum una est demensio, quæ illæ res ita se habent, ut totum & pars: hoc est ut vultus, & minus vniuersale: verbi causa, una est demensio qua de triâgulo demansatur, & qualitas angulorum, & de Isochele, quæ est species

DILVCI.

Com. 22  
Dubitatio.  
R. Ph.

ARGY.

DILVCI.

Com. 23.

## P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

ties trianguli: est. n. triangulus totū vniuersale Iso cheles est spēs illius. & minus vniuersale. Hoc accēpto tanquā maiori, subiungit minore: sed quid est & quia est non sic se habent, quoniā neutrum neutrū est pars, non enim quid est, vniuersale totum est, ad quia est, nec e contra. Quare, si ipsius quid est est definitio, illius non poterit esse demonstratio: & sic nec ecōtra. Patet ergo solu. dubitationis.

**A R G Y .**

Patet igitur nec eius omnis demonstrationem esse cuius est definitio, nec eius omnis diffinitionem esse cuius est de monstratio. Q uibus efficitur, vt omnino quisquam eiusdem vtrunque haberi non possit: quare perspicuum est, ne que idem esse diffinitionem demonstrationemque, neque alterum in altero esse, nam ea qua subiunguntur similiter profecto sese haberent. Sed de his hactenus, satis enim de hisce diximus dubitando.

**D I L V C I .**

Manifestum ergo, quoniam neque cuius definitio est, huius omnis demonstratio est, neque cuius demonstratio est huius omnis definitio est. Quare omnino eiusdem nullius contingit vtraque habere. Manifestum itaque quod neque definitio & demonstratio idem erunt, neque alterum in altero: etenim subiecta similiter se haberent. hac ergo vsque hue dubitata sint:

**C o m . 24.**

Epilogat nunc quę declarauit, & quę ex declaratis sequuntur, & inquit. § Manifestum ergo, qm̄ neque cuius definitio est, huius oīs demonstratio est, vt secūdo loco fuit probatum: neque cuius est demonstratio huius, oīs definitio est, vt primo loco dictum est. deinde deducit q̄ ex hīs sequitur, & inquit. § Quare omnino eiusdem nullius contingit vtraque habere, scilicet demonstrationem & definitionem. Deducit etiam q̄ secundo loco ex dictis c̄quitur, & inquit. § Manifestum itaque q̄ neque definitio & demonstratio idem erunt, neque erit alterum in altero, vt species in genere, & causam dic̄t quia si essent idem, & alterū in altero esset, subiecta illarum, s. definibile, & demonstrabile simili- ter se haberent, s. q̄ erunt idem, & alterum in altero erit. Vsque vero quantum processerit, inquit. § Hæc ergo vsque huc dubitata sint. Appellavit autem definibile subiectum definitionis, & demonstrabile subiectum demonstrationis, quia subsunt illis considerationibus, quę sunt definitio, & demonstratio. Et dixit vsque huc de his esse dubitatum, quia more dialectici persoluit has dubitationes, s. dubitando, non asserendo:

**Tex. 3.**

**A R G Y .**

**D I L V C I .**

Ipsius autem quid est, vtrum syllogismus, sit & demonstratio?

An definitio dedi-  
finitio est  
cōsideratio.

Continua-  
tio.

Obiecto.

Quatuor proposuit problemata, de quibus vltimum, q̄ erat, quorum est definitio, dissoluit: declarauitque non esse idem secundum idem definibile atque demonstrabile, ex cuius solutione tertium determinauit: declarauitque non esse idem demonstrationem, & definitionem: quo fit vt illorum problematicum duo sint modo definita, at punc ad pri- mum transit, Vtrum scilicet definitio demonstretur, nam hoc definito, secundum apparebit, scilicet quo modo definitio in demonstratione cadet; & ita oīa erunt determinata. Sed occurses, quia Arist. videtur superflius, nam vt Phi. exposuit, solu- tio præs̄tis problematis appetit ex solutione pre- cedentis. Si enim habemus q̄ definibile secundum

E idem non sit demonstrabile, & q̄ definitio non est demonstratio: sequitur statim definitionem de- finibili non esse demonstrabilem: quo fit vt super fluum sit problema istud per se disputare. Innuit Themi. solu. asserens hoc problema rursus esse se- orum disputandum: quia controversia dignum est & huius causa est, quia vt primo huius dictum est, triplex est definitio: Alia quidem demonstrationis conclusio, Alia demonstrationis principium, Alia tota demonstrationis positione differens: ergo al- quia est definitio, quę potest demonstrari. Et ideo dignum est dubitatione, si definitio possit demon- strari: & quę sit illa, & quis modus sit, quo demon- strabitur. At Philo. aliquo modo aliter dicit hoc problema non esse ex dictis solutum: quia dato q̄ definibile secundum idem non sit demonstrabile, nec contra, ad huc est per se durabile, si definitio de definito demonstrari possit. Est ergo problema, si ipsius quid est syllogismus sit aut demonstratio, q̄ est querere an definitio de definito demon- stretur, vel syllogizetur.

An non sit, vt nunc sermo noster supponit. Patet enim ratiocinationem quidē aliquid per medium de aliquo sem per ostendere. Ipsum autem quid est proprium esse. Et hoc ipso quid est prædicari. hoc autem conuerti necesse est, Nam, si A sit proprium ipsius C, patet B, quoque ipsius C, et A rursus ipsius B proprium esse. Quo sit vt omnia conuertantur mutuamque predicationem suscipiant. At vero si tam A competit ipsi B, vt quid est ipsius quam B, competitat identidem ipsi C, necesse est tum, A de C prædi- cetur, vt quid est ipsius. Quia si non hoc patet illud, quispiam sumperit, nulla sanè necessitas omnino compel- let, vt A de C, vt quid est ipsius dicatur. Ut si A quidem, vt quid est ipsius B, competere dixeris, B vero non eodem modo de quo libet C, prædicaueris, quare non solum A de B dicatur oportet, vt quid est ipsius, sed B quoque de C modo eodem prædicetur necesse est.

An non est, sicut nunc ratio supposuit. Syllogismus enim aliquid de aliquo demonstrat per medium, sed quid est & proprium est, et in eo quod quid est prædicatur. Hec autem necesse est conuerti. Si enim ipsius C proprium est A, manifestum, quod & ipsius B, et hoc ipsius C: qua re omnia sunt adiuicem. At vero & si A, in eo quod quid est omni B inest, & vniuersaliter B de omni C, in eo quod quid est dicitur: necesse est & A in eo quod quid est de C dici. Si autem non sic aliquis accipit duplicans, non ne- cessere erit, A de C prædicari in eo quod quid est, Vt si A quidem de B, in eo quod quid est, non autem B de quocon- que in eo quod quid est. Si autem ipsum quid est vtraque habebunt, erit ergo & A de C, in eo quod quid est.

H Soluit nunc problema, asserens ipsum quid est non demonstrari de definito, nec syllogizari. in- quid. § An non est, scilicet ipsius quid est demonstratio, nec syllogismus, sicut nunc nostra ratio suppo- suit. Debes scire Arist. in solutione proximi pro- blematis supposuisse, definitionem demonstratio- nis esse principium, & indemonstrabilem: quia si es set demonstrabilis, tunc (vt dixit) principiorum es set principium, & ita in infinitum. Propterea dicit nunc verificando suppositum, q̄ definitio sit inde monstrabilis. Pro veritate ergo solutionis acci- pit quatuor suppositiones. Prima est, q̄ oīs syllo- gismus aliquid de aliquo ostendit per certum me- dium, vtpote prædicatum de subiecto per certum me-

Sol. The-  
tex 22.  
commē. 92.

Sol. Phil.

A R G Y .

Quid Phil.  
de tertia  
supponit  
San. Tho.

Refutatio  
Quat. sup-  
ponit.

At particu-  
la supp.  
Si particu-  
la suppleta.  
In græc. li.  
loco A legi-  
tur B & ma-  
le legit. In  
græc. sic le-  
gitur. Ipsū  
autē qd̄ est  
vtraq; habe-  
bunt.

Com. 26.

Verborum  
expositiō.

Quatuor  
supponit  
Aristo. pro  
solutione ac-  
cipit.

medium. Et hoc inquit. Syllogismus enim aliquid A ba autem illa, ut si A quidem de s interponuntur, de aliquo demonstrat per medium. Secunda est, vt exemplum in contraria suppositione : quasi velit per illa q si non sic disponantur termini, ipsum A (vt quid est) de c non prædicabitur, sic legit Philo. & non male : tamen (vt nos legimus) textus clarus est. Sed hic sunt dubitationes non leues. Dubiones. Prima, quia videtur posse syllogizari definitionem prima de definito. sive dupla ipsius quid est acceptio. Potest enim animal bipes de homine syllogizari per animal rationale : & tamen animal bipes est definitio hominis. sequitur enim omne animal rationale est animal bipes ; omnis homo est animal rationale : ergo omnis homo est animal bipes. Ecce, q animal de homine syllogizatur est, & est definitio : gitur definitio syllogizari potest de re, cuius est definitio sine dupla acceptio ipsius quid est. Præterea, videtur sufficere vna ipsius quid est acceptio : quia sequitur, Omne animal rationale est animal bipes, vt quid est : homo omnis animal rationale est. Ergo omnis homo animal bipes est, vt quid est : ecce quod definitio, vt quid est, syllogizatur sine illa duplicatione. Insuper (vt probavimus primo Priorum) omnis syllogismus reduplicatus, reduplicat aut medium, aut minorem extremitatem, non enim potest reduplicate maiorem extremitatem, quia esset inutile, & falsum, & intelligibile, vt Aristote. illic probat, & quoniam modo fiat reduplicatio non potest addi nisi propositioni maior, & ad prædicatum illius, vt Aristote. ibidem probat. Ex his sequitur magna dubitatio. cu enim ipsum quid est nec in medium sit, nec minor extremitas, non videtur facere syllogisnum reduplicatum. Præterea, si faceret, non deberet addi nisi maiori, & prædicato. ergo videtur Aristote. sibi ipsi contrarius. Haec sunt dubitationes mihi non leues, nec has legi in aliquo libro. Præterea in harum solutione pro libenter preceptorem audirem. An maduerendum ergo primam & tertiam dubitationem non multum esse difficiles : quia Aristote. non negat definitionem de definito demonstrari posse absolute : quia, vt docuit Primo huius, vna definitio est, quae est demonstrationis conclusio, altera, quae est demonstrationis p. incipium, & ita definitio non demonstrari de definito est necessarium. Sed intentio Aristote. est hic probare, quod definitio non possit demonstrari de definito, vt est definitio : quod est dicere, vt Philopon. exponit, q non possumus demonstrate animal bipes, esse hominis definitionem. nemo enim dubitare debet animal rationale demonstrari posse de homine, quia vel per propriam hominis passionem, vel per alias definitionem, vel per definitionem definitionis, sed tanta dubitatio nostra est, si potest animal bipes demonstrari esse hominis definitionem vel utrum possit animal bipes demonstrari de homine, vt quid est, vel vt definitio hominis : & Aristote. probat hoc fieri non posse, vt videbitur. Ex his sequitur, quod, si debeat syllogizari animal bipes de homine, vt definitio . in, ppositionibus syllogismi omnibus vel aliqua addi debet verbum illud, vt definitio : vel verbum illud, vt quid est, quod idem sonat, alioquin non habebitur de homine animal bipes, vt quid est, vel vt definitio : vel animal bipes esse definitionem hominis, quae eadem sonant. Et Suet. sup. Post. L sic di-

Sol. The. Tex 22. comm. 92.

Fria app. Secunda.

Tertia.

Quid Phil. de tertia suppone. San. Tho.

Refutatio. Quar. sup- posito.

At particu- la supp. Si particu- suppleta. In græc. li. loco A legi- tur B & ma- le legit. In græc. sic le- gitur. Ipsu autem qd est vtraq; habe- bunt. Com. 26.

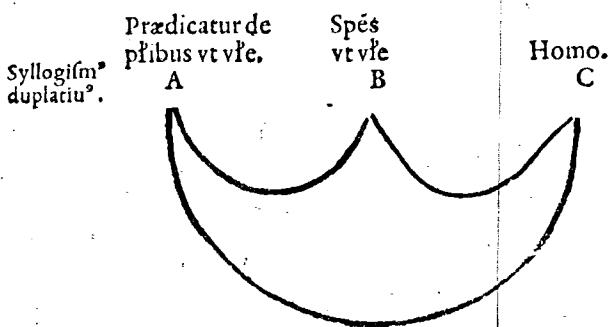
Verborum exposicio.

Quatuor suppōnes Aristote. pro solutiōe ae- cipit.

P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

Sic diluitur prima dubitatio. Pro solutione ter-  
tiæ Græci videntur facere differentiam inter re-  
duplicatiuum syllogismū, & duplatiuum. nam redu-  
plicatiuu dicitur, qui aut medi, aut minoris extre-  
mitatis est replicatiuu, vt pote qn reduplicat me-  
diu vel minoru in propositione maiore, & ex parte  
p̄dicati: & de hoc posuit Arist. præcepta in libro  
Priorū Duplatiui vero vel duplā syls est, qui bis  
aliquid in propōnibus, vel qui in vtraq; proposi-  
tione aliquid idem accipit: sicut hic, qui in A, B, & in  
B C propositionibus vtrīq; accipit verbum illud,  
vt quid est, aut vt definitio: & hoc p̄acto appellant  
ipsum Græci duplantem sylm. Fit aut hic syls ad  
syllogizandum aliquod p̄dicatū specificū de ali-  
quo subiecto. vt si vellemus probare de hoie p̄di-  
cari de pluribus vt vle: acciperemus bis verbum vt  
vle, hoc p̄acto, species p̄dicatur de pluribus, vt vle:  
homo est species vt vle: ergo Homo p̄dicatur de  
pluribus, vt vniuersale: eodem modo ad syllogizan-

zabitur, hoc enim valde diminutum est: quia vides  
posse syllogizari per vnam solam illius acceptio-  
nem in A B propositione. Ex verbis igitur Themis.  
& Simplic. & Philoponi colligendum esse arbitror  
q̄ quid est, vt definitio, syllogizari non posse de eo  
cuius est, nisi ad p̄dicatum addatur verbum vt  
quid est: vel vt definitio. nam sine illius assumptio-  
ne quod quid est de eo cuius est, non vt definitio  
syllogizabitur, sed absolute, & ita non haberemus  
ipsum quod quid est esse eius definitionem, cuins  
est quod quid est: sine ergo acceptio verbi, vt  
quid est in propositione A B, syllogismus noster es-  
se non potest. Restat nunc alsignare causam, cur in  
B C propositione ipsum, vt quid est, sit replicadum  
& dicamus hoc esse: quia, quando aliquod p̄di-  
catum de aliquo subiecto p̄dicatur aliquo addi-  
to, & subiectum illud eodem addito iterum de alio  
subiecto p̄dicatur, necesse est illo addito primū  
p̄dicatum de ultimō subiecto p̄dicari, vt si A  
de B ipso addito p̄dicatur, & B de C eodem  
addito iterum p̄dicatur, A de C, illo d addito ne-  
cessere est p̄dicari. at vbi primum p̄dicatum, sci-  
licet A de primo subiecto, sicilicet B p̄dicaretur d  
ipso addito: & B p̄dicaretur de C. Sed non d ipso  
addito, non oportet A p̄dicari illo addito de C.  
Substātia enim de animali vt genus p̄dicatur, hæc  
enim vera est, animal est substantia, vt genus. Sed  
quia non accipitur animal vt genus p̄dicari de  
homine: ideo non sequitur hominem esse substā-  
tiam, vt genus. Quare, si animal bipes, vt definitio  
syllogizabitur de homine, debet p̄dicari de ani-  
mali rationali, vt qd est, vel vt definitio, & animal  
rationale de homine vt quid est. sic enim sequitur  
animal bipes, vt quid est p̄dicari de homine: quia  
(vt Philoponus inquit) quicquid est definitio de-  
finitionis est definitio definiti: quibus sic syllogis-  
mum non esse vtilem ad propositum, si solum A B  
propositioni adderetur. Sed adhuc quæres: cur  
in syllogismo reduplicatio reduplicatione rei nō  
requirit illius rei in vtraque propositione acce-  
ptio. Causa est, quia additio intentionis est quasi  
diminuens, illa rei non: hac ratione intentionis, ad-  
ditio dupla esse debet. non autem illa rei. Cum e-  
nim illa intentionis sit quasi diminuēs, nisi medio  
adderetur, fiet quasi syllogismus in quatuor ter-  
minis committendo paralogismum accidentis. at  
in additione rei nulla fit diminutio: non ergo o-  
portet addere eam in vtraque. hæc mihi videntur,  
& fuerunt mihi non facilia. verum si melius occur-  
ret non recusabo aliter dicere. satis enim mihi fuit  
monstrasse locum. Animaduerte tamen syllogis-  
mum duplantem fieri posse intentione addita ad  
vtranque propositionem, non tamen ad alteram  
earum bis. possimus enim sic syllogizare. Specie  
s p̄dicatur de pluribus vt vniuersale: Homo  
est species, vt vniuersale: Ergo homo p̄dicatur  
de pluribus vt vniuersale. Similiter valet, Ani-  
mal rationale est animal bipes, vt quid est: Homo  
est animal rationale vt quid est: ergo homo est ani-  
mal bipes, vt quid est. Alij autem volunt sic esse syl-  
logizandum, animal rationale, vt quid est, ergo ani-  
mal bipes vt quid est. Sed istud non refert: nam  
ipsum vt quid est, si non adderetur nisi semel à pa-  
te p̄dicati, concluderet syllogismus ipsum animal  
bipes



Reduplica-  
tiuum syls  
duplex.

dum aīal bipes: vt quid est de hoie probatio est ali-  
cuius specificati de aliquo. Et ideo duplano. illud  
specificans, dicitur syls duplatiuum, vel specificati-  
uum. Possimus etiam aliter dicere reduplicatiuum  
sylm esse duplē, veluti duplex est reduplicatio  
aut rei, aut intentionis. rei quidem est, quoties su-  
biectum reduplicatur ex parte p̄dicati, vt si dixe-  
ro animal est Orthographus in quantum grāmati-  
cus. Reduplicatio intentionis est, non qn subiectū,  
aut p̄dicatū reduplicatur sed qn additur p̄di-  
cato aliqua intentio, rōne cuius p̄dicatū verifica-  
tur de subiecto, veluti si dixerim, homo est spes vt  
vlis: quo fit, vt syllogismus bifaria reduplicatiuum  
fit. rei quidē, & intentionis: rei est duplex, vt Arist.  
dixit Primo Priorū aut medi, aut minoris. nam re  
duplicatione maioris nullus utilis est, vt ibi Arist.  
exposuit: reduplicatione intentionis est, nō qui ali-  
quem syllogismi terminum reduplicat, sed aliqua  
intentionem in propositionibus duplat, vt syllogi-  
zetur p̄dicatum specificatum de subiecto, veluti  
in proposito nostro: quia volumus syllogizare de  
homine aīal bipes (vt quid est) siue (vt definitio) re  
duplicamus ipsum quid est, vt aīal bipes specifica-  
tum per quid est, verificetur de homine. Hic ergo  
syls est duplicatiuum intentionis, & sic deletur ter-  
tia dubitatio. Restat ergo quæsto secunda, cur vi  
delicet requiratur illa duplatio intentionis, cum ex  
vna sola illius acceptio in p̄dicato maioris suffi-  
ciat. Hæc. n. quæsto est mihi non leuis. Ab Arist. n.  
non plus habemus, nisi q̄ si duplatio illa non fieret,  
ipsum quid est vt definitio de definito non syllogi-

Ad secundū,

Com. 27.

Notanda

Quæstitum

Responsie

Obiectio.  
Solutio.

ARGY.

DILVCI.

1.

Qd

esta

ma

ext

seq

Vla

nor

no

qua

erit

ips

bo

bem

de

ter

tur

ter

est

nis

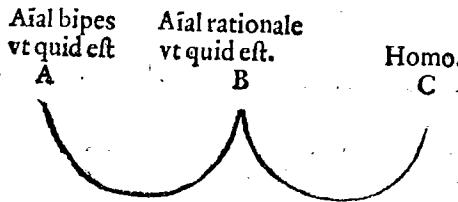
aliu

Si e

**Obiectio.** bipes esse ipsius hominis, ut quid est. Sed dices tunc aliquid bis sumptum ingredereetur conclusionem. **Solutio.** Et si loatio est, hoc non esse absurdum, quia illud bis sumptum non accipitur ut medium, sed, ut specificatio praedicati, & medijs, quam ingredi conclusio- nem, phibit nihil: immo in distractius necesse est vtricq; addi, si debet in conclusione addi. Ex his col ligetur haec quarta suppositio, q, si quod quid est syllogizabitur de eo cuius est, ut quid est, & ut de finitio, oportet ipsum, ut quid est in vtracq; proposi- tione semel saltem accipi, videlicet in A & B, & in B C. nam sic sumpto, sequitur a praedicari ut quod quid est de C, & illo non sic sumpto, non sequitur.

**ARGY.** *Hæc cum ita sint, si in vtracq; ratiocinationis interuallo ipsum quid est quidditasque sumatur, quidditas nimi- rum antea quam concludatur, in ipso medio ratiocinatio- nis termino collocabitur. Atque omnino si fieri potest, ut ostendatur quid nam sit homo, sit C quidem homo, A vero quid est ipsius, siue sit animal bipes siue aliquid aliud. Si igitur huiusc ratiocinatio ficit, necesse est A de quoli- bet B praedicetur. Hoc autem erit alia media inter A & C ratio, quæ quidem etiam quid est ipsius hominis erit. Su- mitur igitur id profecto quod demonstrare oportet: B non quid est ipsius hominis est.*

**DILVCI.** *Si igitur quod quid est, & quid erat esse vtraque ha- bent, in medio termino erit prius quod quid erat esse, & omnino si est demonstrare quid est homo, sit C homo, A vero quid est siue animal bipes, siue aliquid aliud. Si ergo syllogizatur, necesse est A de omni B praedicari, huius autem erit alia media ratio, quare & hoc erit quid est ho- mo. Accipit igitur quod oportet ostendere. Etenim B est quid est hominis.*



**Corn. 27.** His quatuor sumptis, nūc ostendit propōtum; s. qd definitio demāri non possit de definito ut qd est. nam si quid est demonstrari possit de definito, maius extrellum de medio, & medium de minori extremo ut quid est necesse est praedicari. Hæc con sequentia patet ex tercia & quarta suppositione. Ultra, si maius extrellum de medio, & mediū de mi nori extremo ut quid est p̄ḡd̄cāt̄, in medio termino erit prius quod quærebatur, s. qd quid erat esse. Quare cū consequēs sit absurdū, primū antecedēs erit absurdū: non ergo p̄t definitio ut quid est de ipso demāri: inquit. {Si igitur quid est, qd alio verbo etiam qd quid erat esse dī, vtracq; interualla ha- bent, s. ita qd extrellum maius de medio, & mediū de minori extremo, ut quid est p̄dicetur: in medio termino erit prius quod quid erat esse; & ita sume tur quod quærebatur. Deducit consequentiam in terminis, & inquit. Et oīno si est demonstrare quid est homo, sit C homo, A vero quid est ipsius homini- nis, siue tale hoīis quid est sit aial bipes, siue aliqd aliud, s. aial rōnale terminis sic collocatis, inquit. Si ergo syllogizatur, s. A de C, hoc est aial bipes de

A homine, ut quid est, necesse est A de omni a prædi cari, ut quid est, per tertiam & quartam. huius aut̄ erit alia media ratio, hoc est, quod quidē s. erit huius, s. ipsius C, alia media ratio, id est alia definitio quasi medians inter A primam rationem, & C mi norem: & quia B erit quædā media ratio inter A & C. erit & illa quid est homo, videlicet rōnale ani mal: Quare, si A de B, ut quid prædicatur, & B ut rō media p̄dicitur de C, & ita iterū ut quid, demfans accipit in medio termino, quod oportet ostende re. Etenim accipit B, quod est quid est hominis: & ita eius erit petitio, quod principio quærebatur.

Sed occurs Aristo. accepit quatuor suppositio- nes, quarū prima erat syl̄m esse, alicuius de aliquo per medium. Secunda fuit, definitionem esse prædi catum conuersim in eo quod quid est. Tertia fuit, Q ad syllogizandum definitionem de definito, oportet oēs terminos syl̄li esse conuertibiles. Quarta fuit ad syllogizandum quod quid est de eo, cuius est, oportet accipi ipsum ut quid est in vtracq; iter uallo syl̄li. Postea, cum probauit propositum, s. nō posse definitionem demonstrare de definito, per syl̄m, vñs est quarta tantum: & ita cætera videtur superflua. Et dicendum, omnes illa suppositiones

Dubium.

Solutio.

tuisse necessarias; tertiam quidem & quarram ad vñm probationis. nam in probatione necessarium est supponere non posse syllogizari definitionē de eo cuius est, nisi per medium conuertibile cū vtracq; extremo: & huic seruit tercia suppositio iterum ne cessarium est supponere B conuertibile cum C, & A cum B habere ipsum quid est: nam, ut dictum est, ni si in vtracq; interualla accipiatur ipsum ut quid est, non sequitur syllogizatum esse A de C, ut quid est;

C & ita tercia & quarta seruiūt probationi. prima aut & secunda seruiunt terminis, quibus vñtimur in ipsa probatione. nam, si intendimus probare qd definitio accipi non potest de definito per syl̄m, oportet scire quid syllogismus sit, per quem acciperet, vel non acciperetur, & ad hoc seruit prima & oportet scire quid nā sit definitio, de qua dicimus ipsam syllogizari non posse, & sic seruit secunda. Oēs igi tur vñles sunt. Ulterius occurs, qd definitio, qd quæritur, est A, quæ aut̄ sumitur, petiturq; est B: & ita non idem qd sumitum, & concessum. De hac dubitatione multæ erūt rñsiones. diximus. n. olim quin que modis peti principium, vel sumi quod quærebatur, ut libro Topi. 8. dicit Aris. & Elencorum. I. Primo quidem modo, ut si quis in propositionibus id quod demonstrare vult assumat. Secundo, ut si quis volens demonstrare particularem vñem assu mat illi subalternā. Tertio, ut si quis vñem velit de monstrare, particularem petat illi subalternatam. Quarto, ut si quis velit demāre aliquod cōiunctū, petat partē illius quālibet seorsum. Quinto vero ut si quis velit demāre vnum conuertibile, petat suum conuertibile & quæ notum cum illo, vel minus notū: & hoc quinto modo qui probare vult definitionē de definito ut quid est, sumit alterā definitionē ut quidem aut & quæ notam cū priore, aut minus notā. etiam diximus, illud qd quæritur atq; probatur, videlicet A esse aliud ab eo quod petitur in syl̄lo, videlicet B: tñ sub eadē ratione peritur B, sub qua probatur A, qd B, ut quid est petitur de homine, & A de hoīe quæritur, ut quid est: & ita est idē quæ-

Alia dubio.

Qui p̄mo-  
dis sit pe-  
tio principij.  
Cap. 5. &c.

Sueſſ. ſup. Poſt. L 2 tum

## POSTERIO. ANALYTICO.

Qua  
terci.

tum & concessum, saltem  $\sum m$  ratione. Quia ratio-  
ne non impetrare dixerunt Neoterici in hoc sylllo  
esse petitione eius, quod in principio quarebatur  
 $\sum m$  intentionem, non aut  $\sum m$  rem qm quarebatur  
sub intentione definitionis, de c. & petit b de c;  
sub eadē intentione, sub qua quarebatur : quare  
eadem intentio sumitur, quae queritur. Them. aut  
dicit in hoc sylllo peti quod quarebatur, quatenus q  
intedit probare definitionem de definito, institue-  
bat demrare definitionem hominis per demostra-  
tionem. Sed statim sumit sine demonstratione, ali-  
quam esse hominis definitionem. Est ergo petitio  
eius quod in principio: quia, qui volebat syllogiza-  
re definitionem de eo cuius est, nullā supponebat  
definitionem. In probando vero accepit aliquam,  
& ita eadam quarebatur, & cōceditur. Nā suppo-  
nendo nullam, eam quam sumpsit non supposuit,  
& accipit q non supposuit: quare eadem quareba-  
tur, quae conceditur. Quam rem hilopon appro-  
bat. Sed postea aliam assignat Arist. eius quid in  
principio quarebatur, petitionem. Ulterior occurs: quia Arist. proposuit, an definitio de defi-  
nito posset demonstrari, & syllogizari: & tñ solum  
probat illā demonstrari non posse. Propterea qui-  
spiam dicet eam saltem posse syllogizari. An quia  
idem est: nā, si syllogizaretur, id quod quarebatur  
peteretur. Propterea quod de demonstratione asse-  
rit, de syllogismo voluit esse assertum.

*Id autem ipsum in duabus propositionibus, & primis  
medioq; vacantibus terminis consideretur oportet. Ma-  
xime autem id quod dictum est elucecit.*

*Oportet autem in duabus propositionibus & primis,  
& immediatis considerare. Maxime enim manifestum,  
quod dicitur sit.*

Sll's defini-  
tionis i im  
mediatis  
conspicien-  
dus est.  
Cōmen. 28

Quid velit Arist. hic, non facile patet, qñqui-  
dem Alexā. verba hæc aliter, aliterq; Simpl. intelli-  
git. Propterea videtur mihi Arist. remouere quan-  
dam dubitationē circa ea, quæ dixit. Accepit enim  
a esse definitionem ipsius c, syllogizandam, & vero  
eiusdem c esse medianam aliam definitionē, s̄iter a & c. Possit ergo quispam dicere adhuc inter b & c esse  
tertiam definitionem, quam oportet assumere, an  
teq; b assumatur de c. Rñdet igitur Arist. & in-  
quit: Oportet autem hoc ipsum quod pauloante di-  
ximus, considerare in duabus propositionibus, &  
primis, & immediatis. Nam siue iuter b & c detur  
alia media ratio, siue non, cum non sit processus in  
infinitum, tandem ad immediatam, & primam ra-  
tionē oportet venire. Et tunc in talibus exēplum  
nostrum consideretur: nam tale exēplum in his  
magis elucescat. Vel ut placet Simpl. a de b, &  
b de c, vt immediatas propositiones & primas as-  
sumpti, assignat nūc causam, cur vt immediata, &  
primæ assumpta sunt: quia, si p se accidentia per  
prima, & immediata demonstrantur, multo magis  
qđ quid est per prima & immediata demrabitur: &  
maxime quia si per Immediata definitio demostra-  
bitur, fieri manifestius quod dictum est, s. quod pe-  
tatur quod quarebatur. Vel aliter: vt Simpl. etiā  
expōnit) dicamus qđ Arist. declarat: quo volentes  
demonstrare definitionē, propōnes debent assume-  
re: & dicit oportere propositiones duas assumere  
eum, qui demonstrare querit definitionē de defi-  
nito: & primas, & immediatas. Primas quidem &

Alia expo-  
sitio Simp.

E immediatas, vt seruetur ius demonstrationis: qđ  
est, vt sit ex primis & immediatis: duas vero, vt na-  
gis eluceat, quod dictum est de petitione eius quod  
quarebatur: nam multitudine propositionū nō  
ita elucesceret, cū accideret cōfusio. Hæc tertia ex-  
positio refert hæc verba ad demonstrationem: per  
quā inducebatur definitio de definito. Prīmæ duas  
verba retulerunt ad exemplum.

*Qui igitur per ea quæ conuertuntur, quid sit aī a, quid  
bomo, vel quodvis aliud conantur ostendere, hi petunt id  
sine dubio quod initio querunt, demonstrareq; nituntur.  
Vt si quis censuerit id anima esse, quod est sibi viuendi cau-  
sa, atque hoc numerum esse seipsum mouentem. is enim ne-  
cessē est postulet adeo animam numerum esse seipsum mo-  
tu centem, vt idem sit anima numerusq; seipsum mouens.*

*Qui quidem igitur per conuersationem ostendentes sunt  
quid est anima, aut quid est homo, aut aliud quodlibet en-  
tium, quod est ex principio petiū. vt si quis putauerit ani-  
mam esse eandem sibi ipsi causam viuendi, hoc autem nu-  
merum seipsum mouentem. Necesse est enim petere ani-  
mam, quod quidem est esse numerum seipsum mouentem,  
sic sicut idem ens.*

Numerus seipsum Sibi viuendi  
monēs vt qđ est. cā, vt qđ est.

A B C Anima



Hic textus uno modo exponitur  $\sum m$  veritatem, alio modo  $\sum m$  Iuniores. Secundū veritatem quidē, debes scire, qđ quidā constituebant cniuslibet definiti duas definitiones, & dicebant alterā de definito per alterā demrari. verbi causa, ipsius aīa duas de-  
finitiones sunt  $\sum m$  Xenocratē: altera quæsita, altera concessa, quæsita, vt numerus seipsum mouēs: concessa, sibi ipsi viuendi causa. Dicebait itaq; qđ si-  
tātē demrari per concessam. qm per sibi ipsi viuen-  
di causam, demonstratur de aīa numerus seipsum  
mouēs. Vbi patet in demonstratione tali demon-  
strari definitionē de definito: & tñ nec in propōni-  
bus, nec in conclusione ponitur ipsum vt quid est.  
Atist. ergo primo demonstrauit: non possit demon-  
strari definitiōnē de definito, nisi in conclusione  
addatur vt qđ est, alioquin nō magis sc̄iremus p̄  
dicatū syllogizatum esse definitionem, qđ aliud p̄  
dicatū, s. gēnus, vel accidens, vel propriū. Postea de-  
clarauit, non posse definitionē demrari de definito  
vt quid est, nisi in vtraq; propositione ponatur ip-  
sum (vt quid est.) Quibus deduxit esse p̄titionē  
principij in medio termino. At nunc vult ostenderet:  
qđ dato qđ non demonstrat definitio de definito vt  
quid, propositiones non debent accipere vt quid  
est: & vbi nō acciperet cōclusio vt quid est, neq;  
propositiones, licet nō peteretur principiū forma-  
liter, peteretur per identitatē, s. (vt ita loquar) idē-  
tice. vnde inquit: Qui quidē igitur per conuersio-

Dubitatio.  
Solutio.

Alia solut.

Expositio  
Iuniorum.

At  
ne  
pri  
me

nem ostendentes sunt quid est anima, ut Xenocra-tes, qui ostendit animam esse numerum seipsum mouen-te per conuersationem, i.e. per esse sibi causa viuendi, quae est definitio conuertibilis cum illa definitione demonstrata: aut quid est homo, aut quid est aliud quod-uis entium, quod ex principio petunt. Et assignat exemplum: & inquit. Ut si quis putauerit animam esse eandem sibi ipsi causam viuendi. Hoc autem, causam sibi ipsi viuendi putauerit esse numerum seipsum mouen-te, hic sic syllogizans petit in est principio: nam necesse est petere animam, quod quidem petere est ac cipere ipsam esse humerum seipsum mouentem: & ita quarebamus an anima sit numerus seipsum mo-nens, & hoc petitur. sed occursit, quia non peti-tur animam esse numerum seipsum mouentem, sed in minore animal petitur animam esse causam sibi ipsi videndi. Redit Philo. Arit. supponere idem esse B & C, hoc est animam & sibi ipsi causam viuendi. Cuius causam assignat. Quia, si B esset aliud a C tunc A in quo ponitur numerus seipsum mouens, esset definitio duorum, scilicet ipsius B, & ipsius C: quod est contra praecepta definitionis: quia igitur ita est, patet idem esse B & C, & ideum sibi viuendi causa, & anima. Quod si B & C idem sunt cum quicquid petitur de aliquo, peti-tatur de eo, quod est idem illi; si de B in maiore peti-tur A, hoc est, si de sibi ipsi viuendi causa petit numerus seipsum mouens: & B est idem ipsi C, quia sibi viuendi causa est, i.e. ergo A petit de C, hoc est numerus seipsum mouens petetur de ipsa anima: sed hoc queratur: igitur & in principio queratur, petitur. Hac rationem innuit Aristoteles cum inquit. sic sicut idem ens: quia si dicat, sic syllogizans petit animam esse numerum seipsum mouentem non formaliter, sed sic, sicut idem ens hoc est per identitatem: petit. n. in maiore identice quia accipitur de B, hoc est de causa sibi ipsi viuendi, quod est idem ipsi C anima. Quare petitur identice, & cum ita sit, sequitur in talibus syllis, in quibus non probatur definitio, vt quod est de definito adhuc comittit, saltem per identitatem, petitionem principij. Sed dices Aristoteles, docuit demonstrare formalē definitio nem per materialem, & ecōtrā, ergo: docuisset demonstare per fallaciam petitionis principij. Vno modo dici potest utraque definitione differre a definito, quia utraque dicit partem, quae non est suum totum, & utraque inter se differt. Formalis enim est res alia a definito, & materialis etiam: sicut forma alia a cōposito, & materia similiter: iter se quoque differunt sicut materia & forma. at definitiones conuertibiles de quibus locutus est Xenocrates, erant ambae rotulae: & simili data de anima: ideo ambae inter se eadē, & cum ipsa anima: vel dici potest non esse absurdum committit petitionem principij in demonstrationibus identicis, modo non committat formaliter: & si dicitur Aristoteles inducit hoc utraque absurdum contra Xenocratem, dici potest hoc non induxit esse utraque absurdum quia non destruxit ipsum, sed solū voluit impinguere etiam aliquo modo peti in talibus syllis, licet non probetur per ipsos definitio ut quod est, & ita non utraque absurdum hoc induxit, sed ut dignum considerationem. Aliter hic texus exponi potest: Juniores, ut dicamus Aristoteles, velle probare non posse alteram definitio nem demonstrari per alteram ut quod est quia petere et principium secundum intentionem: nam, cum assu-metur in minore animam esse sibi ipsi causam vi-

A uenit ut quid est petitur numerus seipsum mouens: non secundum rem, sed secundum intentionem: haec licet a similitudine a B, tunc sub ea ratione petitur B, sub qua probatur A: nam igitur quid est petitur de anima, & A, ut quid est quidem de homine: & ita est idem communis & quae situm, saltem secundum eandem intentionem, & hoc inquit. Necesse est enim petere animam, quod quidem petere est accipere numerum seipsum mouentem in minore. Licer enim hoc secundum intentionem non accipiatur in minore, accipit sic, sicut idem ens, quoniam accipitur B, tanquam idem ens ipsi A, cum accipitur sub eadem intentione: at quod sub eadem intentione accipitur, & si non accipiatur vere idem illi, sub cuius intentione accipitur, tamen accipitur quasi idem illi: & sic in minore petitur A non vere, sed ut idem ens, saltem secundum intentionem: at hoc esse absurdum superius declaratum est.

*Non nisi A quidem ipsum B, B vero C ipsum sequatur, A definitio erit ipsius C, sed de ipso tantum vere dicetur, ut patet. Neque si rursus A ratione substantiae competit, & de C B praedicatur, A, continuo, definitio erit ipsius C.*

*Non enim si consequitur A B, & hoc C erit ipsi C, A, quod quid erat esse. Sed verum erit dicere solum, Neque si est A, quod quid est, & de B praedicetur omni-*

ARGY.

DILVICI.

Comē. 30.

## Obiectio.

Dubitatio.  
Solutio.

Alia solut.

Expositio  
luniorum.

Superius Aristoteles accipit non posse probari definitio nem de definito, ut quid est, nisi utraque intervala habeant, ut quid est. Sed quia accipit hoc, & non probauit, nunc probat cum inquit. Non nisi A consequitur ad B, & hoc B ad C, erit ipsi C, A quod quid est. Sed verum erit dicere solum, sic igitur non potest definitio de definito demonstrari: ut quid est, si utraque propositione accipiatur absolute: quia ubi sic absolute acciperentur, non sequitur A de C, ut quid est, sed absolute A de C, verbis causa, si quis sic syllogizabit, Omne animal est substantia animata sensitiva: Omnis homo est animal non propter sensuam sequitur, Ergo homo est substantia animata sensitiva, ut quid est. Brunt non assumptam proprieatem veram, & conclusio fallit. Non non substantia animata sensitiva de homine dicitur ut definitio hoīis, cum dicatur de animali ut definitio, & non de homine.

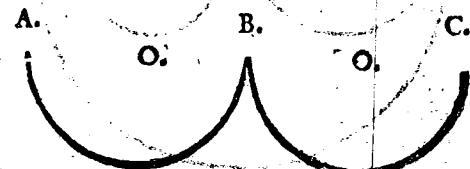
Subiecta sensitiva. Animal.

Subiecta sensitiva

ut quid est. Aimal rationale  
ut quid est.

Homo.

Hic capitulo  
tionibus ostendit quod pos-  
sit vel non  
posset huius  
logizari dicta  
nisi de defi-  
nitio ut quid  
quidem.



Præterea, neque sequitur A de B, ut quid est, si altera propositione solum sit ut quid est: quia non summa-tio et definitio inter se accipiuntur, ut quid est. Non nisi A sequitur si A de B, ut quid est prædicatur, & B de C, non ut quid est, sed absolute, ut A de B prædicetur ut quid est, unde inquit. Neque si est A, quod quid est, & de B prædicetur de C, ut quid est: supponitur, A prædicari de C, ut quid est. Non non sequitur, Ois homo est animal. Ergo omnis homo est substantia animata sensitiva ut quid est, nam am-

Sueß. sup. Post. L 3 bz

# P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

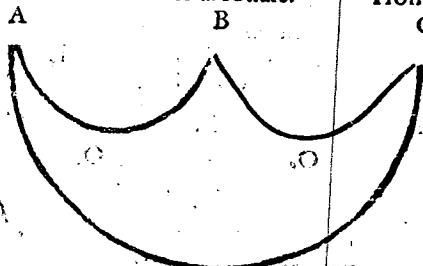
**bz** propositiones sunt verae, & conclusio falsa, cum vt dictum est, substantia ait a sensu non praedicitur de hoīe vt qd est, sed de aīali. Simili ratione, si sola minor habeat quid est. Non, n. sequit. Omne aīal rationale est subā aīata sensitiva: *Oīis homo est* aīal rōnale, vt quid est: Ergo oīis homo est substantia animata sensitiva, vt quid est: quia (*Vt diximus*) substantia animata sensitiva non est definitio hominis: ideo non potest inferri de homine, vt illius quod quid est. Tacuit aut hoc Aristoteles, quia de similibus idem est indicium. Cum enim probauit ex sola maiore habēt quid est non sequi conclusionem habere quid est, idem voluit esse intelligendum de minore. Quare si debet demonstrari de homine substantia animata sensitiva, vt quid est utrāq; debet habere quid est, hoc pacto. Omne animal rationale est substantia animata sensitiva, vt quid est: Omnis homō est animal rationale vt quid est: Ergo omnis homo est substantia animata sensitiva, vt quid est. Sed quia conclusio est falsa: & non ratione minoris, ergo ratione majoris. Patet ergo nō posse definitionem de definito demonstrari vt quid est: quod erat quarta suppositio superius assumpta.

**A R G Y .** *Quāquam enim animalis esse de hominis esse dicitur, omne enim animalis rationis particeps substantia, vere est animal particeps quae est principium sentiendi, quemadmodum & omnis homo est animal, non tamen hoc dicitur pacto, vt vnum sit. Si igitur quispiā non hoc pacto terminos sumpserit, nunquā A sane quidditatem ipsius C, substantiamq; esse concluderit.*

**D I L V C I .** *Etenim animalis esse prædicantur de hominis esse. Verum enim est de omni hominis esse, animalis esse, sicut et de omni homine animal, sed non sic sicut vnum esse. Si quidem igitur non sic accipiat non syllogizatur, quod A sit ipsius C, quod quid est esse, & substantia.*

**Com. 51.** *Quod aut ex duabus absolutis non syllogizetur definitio de definito vt quid est, exponit per terminos. & in A ponit rationem animalis, s. substantia aīata sensitiva, in B rationem hoīis, s. aīal rationale. in C vero ponit hominem, & inquit: {Etenim aī-*

*Subā animata  
sensitiva. Aīal rōnale. Homo.*



*Ex altera sumēte quid est, definitio syllogizari nequit sed ex ambabus abto lutiis.*

*lis esse, s. substantia aīata sensitiva, quae est aīalis esse & ratio, prædicatur de hoīis esse, s. de aīali rationali, quod est esse atq; hoīis ratio. verū enim est de omni hominis esse aīalis esse, qm omne animal rationale est substantia animata sensitiva, sicut & de omni homine prædicatur aīa, non tū ratio animalis de ratione hominis prædicatur, vt vnu esse, hoc est vt quid est, nec ratio hoīis de homine vt qd est. qm igitur ratio aīalis prædicatur de ratione hominiis nō vt vnu & idem esse, quod est prædicari vt*

**E** quid est nec etiam in minore accipitur vt quid est, licet possit accipi, dicit: {siquidem igitur non sic accipiat, s. vt quid est in utraq; propositione non syllogizatur, q; a sit ipsius C, quod qd erat esse & substantia, quia propositiones erunt verae, & conclusio falsa, vt intelligenti patet. Perspicuum igitur est de definitionem non posse syllogizari de definito vt qd est, nisi in utraq; accipit (vt qd est) qd erat quarta suppositio. tacuit aut exēpla alia, vbi aut maior, ut minor ab oīute accipere tur: qd facile est inuenire. **Oīe Simplicius.**

Debes scire, q; Simplicius probat hic non posse syllogizari definitionem de definito vt quid est ex al-

tera reduplicativa solum: nam modus conclusio-

nis sequitur modū alterius propōnis. Altera igitur **Prio. priq.** propōnum erit reduplicativa: q; si vna, ergo & oīes. **Cap. 15. i. dī**

si n. altera tū sit reduplicativa, altera vero absolu-

tacū reduplicativa sit potior, absoluta vero debili-

ior pars: & coīo semper debiliorem partem sequi-

tur, ve in prioribus patet, conclusio absoluta propo-

sitionem sequetur: quare conclusio erit absoluta: qd

est contra præsuppositum. Si igitur conclusio est re-

duplicativa, oportet oīes esse reduplicativas.

*Sin autem hoc acceperit modo, tum ante profecto B, A R G Y .*

*ipsius C diffinitionem sumpserit esse, quare non demonstra-*

*bit. Sumit enim id quod inīcio querebatur.*

*Si vero sic accipiat, prius erit accipiens in C, quoniam D I L V C I .*

*est quod quid erat esse B. Quare non demonstratum est:*

*quod enim erat in principio accepit.*

**Com. 32.** Probat quarta suppositione, brevibus repetit

vino rationis: quae hypothetice sic cor ficitur si de-

finatio de definito demonstrabitur, oportet vt de-

m̄retur vt quid est de suo definito, altoquin nō ma-

gis sciremus ipsam esse de suo definito definitionē,

q; alīd prædicatum: si definitio demonstratur de

suo definito vt quid est, oportet, vt utrāq; propo-

sitione habeat vt quid est. Sin aut sic accipiat i utrāq;,

scilicet asuendo semper vt quid est, prius erit ac-

cipiens in C definitio: qm b est quod quid erat esse

ipsius, quare non demonstratum est: quod enim erat

in principio accepit, upponens, n. nullam ipsius C

esse definitionem, & quārens à principio an aliqua

sit ipsius C definitio; accepit b esse ipsius C definitio-

mem: & ita accipit in medio, quod quāserat.

**Quā Simplicius tribus rationibus probauit definitio-**

**. nem de definito, vt quid est demonstrari nō posse. Plicius.**

Prima quidem ex eo, quod nullum antecedens de-

demonstrationem, per demonstrationem demonstra-

tur, at definitio antecedit demonstrationē. Secun-

dā vero ex eo: quia ita quidditas ad demonstratio-

nem se habet, vt intellectus ad animā; at intellectus

prior anima est, quāte & quidditas demonstratio-

ne, ergo non per demonstrationem accipit poterit.

Tertia deniq; q; substantia accidente prior sit: defi-

natio est substantia, demonstratio accidentum per

se: quo sit, vt definitio demonstratione sit prior.

Sed quantum rōnes, hec valeant, differēdū nūc nō

est. Transeat aut, atq; quo valere possunt, valeant.

*At qui neq; per dissolutis viam fit ratiocinatio, vt in A R G Y .*

*Priorum resolutiōrum diximus libro, nunquā enim in*

*diuīsione fit, vt cum haī sint necessario illa sequatur, sed*

*fit per inde atque cum quispiam inducit, non enim demon-*

*strat, nam non interrogare conclusionem oportet, nec quia*

*data est, ideo ipsam esse oportet, sed necesse est ipsam esse*

*cum illa sint, q; sibi se quirepondet non dicit nec assen-*

*tetur.*

**D I L V C I .**  
**Tex. 4.**

**D i u i s i o n i s**  
**m e t h o d u s .**  
**a l i a e s t a d e**  
**d i s t r i b u t i o n e .**

**S y l l . t e x .**

**D u b i u m .**  
**A n d i u i s i -**  
**& q u o d d o s u -**  
**t h y m .**

bitur. Etenim si quisdam hoc interrogat patet; homo animal ne, an inanimatum est? deinde accipit animal, nullam prorsus ratiocinationem facit ut patet. Rursus, si omne animal gressibile esse, aut aquaticum dixerit: deinde gressibiles ceperit, nullam ratiocinationem fecit profecto, nec hominem hoc esse totum animal inquam gressibile necessario ex dictis emergit, sed hoc quoque perinde ut illa sumit. Atq; nihil omnino refert sine multis sine in paucis hoc pacto fiat, est enim idem.

**DIVISIONIS**  
methodus.  
aliam est a de-  
monstratio-

At vero neque per divisiones via hæc syllogizat, sicut in resolutione circa figuram fere dictum est. Nequaquam enim necessario sit rem illam esse, cum haec sint. Sed sicut neque inducens demonstrat. Non enim oportet conclusio nem interrogare, neque eo quod concedatur, esse. Sed ne- cessere est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Utrum homo animal est, aut inanimatum. Postea accipit animal, non syllogizat. Iterum omne animal aut gressibile, aut aquaticum, accipit gressibile, & hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis sed accepit. & hoc differt autem nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.

Omnis ferè arbitrantur Aristotelem velle probare definitionem de re, cuius est definitio, per divisionem probari non posset. Quam expositionem Themi. & Auer. innunti, sequunturque ipsam ceteri. At melius cum Simplicio atque Philo, dicendum est. Cum enim Aristoteles declarauit demotriuationem scientiam aliam esse à definitiua, & definitionem alteram esse à demonstratione, quia igitur, qui divisione definitionem inuenit, syllogizare videtur: ideo ostendit nunc divisionem à demonstratione syllogismoque ipso alteram esse, simulq; cum hoc ostendens eos, qui ad definitionis inuenitionem divisione ytuntur, nequaquam syllogizare. Ex his apparet error expositorum: qui arbitrantur Aristotelem velle probare definitionem inueniri non posse divisionia methodo, q; falsum est: nam definitio nulla alia via inueniri potest, quam divisione, licet illa non sit ab aliisque petitione principij. Sed intendit probare divisionem alteram esse à syllogismo, demonstrationeque ipsa: & q; qui virtutur divisione ad definitionis inuentionem, non syllogizat, neque demonstrat. Et hoc proponit Aristoteles inquit: {At vero neq; via, qua per divisiones est, hoc est neque via divisionia, qua: vt invenimus ad inventionem definitionis, syllogizat, sicut in libro Priorum ferè dictum est: qui liber est ita scriptus de Solutione figurarum. Ergo Aristoteles non negat definitionem inueniri divisionia via. Sed ita illam non esse syllogismum, neque demonstrationem, probat vero Aristoteles: hoc primo, Syllogismus est oratio, in qua quibusdam positis, aliud sequitur de necessitate: divisione non est oratio, in qua quibusdam positis, aliud sequitur: ergo in secunda figura divisione non est syllogismus. De ratione ponit minorem, cum inquit. Nequaquam enim necessario sit rem illam esse, cum haec sint, quasi dicat. Divisione non est oratio, in qua quibusdam positis necessario alia res sequitur ex illis. Quare repete conclusionem, s. q; divisione non est syllogismus. Sed dubitabis fortasse, & quidem non a ratione, nam in divisionia methodo sunt duo processus, alter syllogismus, alter enthymema, verbi causa, si voluerem probare omnem

A hominem esse animal, faciat hoc pacto, oē animatum animal est, vel inanimatum: omnis homo est animal. Ergo omnis homo animal est, aut inanimal. Hic est primus processus, qui syllogismus est. Secundus vero est enthymema hoc pacto. Omnis homo est animal vel inanimal: sed non est inanimal: ergo est animal. Hoc enim enthymema est, in quo proceditur à toto disiuncto cum destructione alterius partis ad alteram, vel est processus quidam hypotheticus, in quo proceditur à toto disiuncto cum destructione alterius partis ad alteram. Quia, si in divisionia methodo sunt duo processus, tunc saltem ipsa erit syllogistica secundum primum processum. Non ergo recte Aristoteles afferit nullo modo divisionem esse syllogismum, cum secundum partem sit syllogismus, quare minor rationis Aristoteles falsa est, qm saltem secundum partem divisione est oratio, in qua quibusdam positis aliud emergit. Et dicendum, q; definitio non probatur de definiito per primum processum, ut recte Neoterici afferunt. Sed secundum, vt omnibus perspicuum est, at secundus non est syllogismus, nec oratio, in qua duobus ad minus positis, aliud sequitur necessario ex illis: non ergo divisione erit syllogismus, cum secunda pars, quæ probat definitionem, syllogismus non sit. Deinde sequuntur illa verba: Sed sicut neque inducens. Quæ Philo copulat ad præcedentia, accepit enim divisionem non esse orationem, in qua quibusdam positis aliud sequitur, non probavit, ideo secundum Philo, nunc illud probare videtur. Simplicius vero vult Aristoteles, hic facere secundam rationem per argumentum à simili, sunt enim, vt inquit, tria argumenta. Aliud, q; procedit ab eo, q; est magis, ad id quod est minus: & quidem negatiue hoc pacto, vt si q; magis dicitur esse, & non est, q; minus videtur esse, minime erit. Aliud q; procedit affirmatiue ab eo, q; minus est, ad id, q; magis est, vt si q; minus videtur esse, & q; magis videtur esse erit. Aliud q; procedit indifferenter affirmatiue: & negatiue ab eo: quod est simile: ad id, q; simile est, & hoc pacto: vt Simplicius autem Aristoteles argumentatur: Nam, si quod alicui simile est, non est, id, cui simile est, minime erit, sed divisione: similis est inductioni, & inducens neque syllogizat, neque demonstrat, ergo nec divisione, vnde inquit. Sed sicut inducens non demotriuat, ita supple nec dividens demonstrat. Sed quo modo nec inducio demonstrat, nec divisione, Graci interprates, vt Simplicius & Philo. Aristoteles declarat revolunt ex verbis sequentibus, si quia demonstratio non interrogat conclusionem, nec sumit illam, vt concessam, at dividens, & inducens aut conclusionem interrogat, aut illam datam concessamque sumit, vt postea declarabitur. Hæc expostio vera est, sed in vno est dubitatio: quia per verbis sequentias Aristoteles solum ostendit de dividente, q; ipse conclusionem interrogat, aut concessam sumat. Propterea tantis viris non contradicendo, sed solum innuendo dicetem, Aristoteles reliquise nobis declarandum quomodo inducens non demonstrat, neque dividens. Accepit enim tanquam aut declaratum, secundo priorum, aut tanquam nobis declarandum. Qui dam intelligentes per divisionem primū processum syllogisticum in divisionia methodo, dixerunt Aristoteles, voluisse eum non esse demonstrationem, sicut nec

Quæ ph.

2. Topicæ.  
Cap. 27.

Propria p. 6.

Expo. alia  
quorūdā.

Syllo tex.

Dubium.  
An divisionia  
methodus sit syllo.

## P O S T E R I O R A N A L I T I C O.

nec induc<sup>tio</sup> est demonstratio. Quod vero nec prius processus diuisionis syllogismus sit demonstratiuus, nec induc<sup>tio</sup>, probant: quia primus processus diuisionis solum syllogizat vnam categoricam de predicato disiuncto, vt q̄ homo sit animal, vel inanimal; qua postea assumpta cum destructione alterius partis infert alterā partē definitionis, sc̄ genys: ergo processus primus in diuisione non est demonstratio, cum sit ordinatus ad probandum categoricam illā quasi præmissam in secundo processu: simili ratione nec induc<sup>tio</sup> demonstratio cum sit ordinata ad probandum vniuersalem, qua postea accipietur, vt propositio in demonstratione: quare nec induc<sup>tio</sup>, nec diuisionis demonstratio. Sed hec expositio verba Arist. reddit & equiuoca qm̄ Aristo, loquens de diuisione, solum facit mentionē de secundo processu: qui quasi argumentum est à toto disiuncto cum destructione alterius partis ad alterā, vt in eius exemplo videbitur. Expositores etiam græci, vt Ther. Simpl. & Philop. nihil primi processus meminerunt. Aristo. etiam proposuit de diuisione secundum processum secundū, qui ab illo dicitur diuisionis.

Cœfutatio.

S. Tho.

Debitū me  
dium indu  
tionis.

Et si non dicat respondens, neq; assentiat: hanc est maior; deinde ponit exemplum, ex quo (vt mihi videtur) vult habere minorem, sc̄ q̄ qui diuidit, interrogat conclusionem, aut ipsam sumat, & inquit. ¶ Verbi causa si quis primo interroget, vtrum homo sit animal, vel inanimatum: & intelligit per inanimatum, non communius ipso animali, q̄ commune est animalibus & platis per negationem sed intelligit q̄ aequalē an mal, sc̄ inanimali, ecce quomodo id sic querēs interrogat de disiuncto. modo qui querit de aliquo disiuncto, videtur interrogare de qualibet disiuncti parte: & sic ita querens a respondente eum interrogare videntur; an homo sit animal, qua erit conclusio: facta igitur interrogatio, postea accipit animal, & sic accipiens non syllogizat, sed solum per consensum respondentis, qui dicit hominem non esse inanimal, sumit sine syllogismo, hominem esse animal. Patet ergo quatenus diuidens & conclusionem interroget, & illam sine syllogismo sumat, qua fuit minor. Præterea ostendit de diuisione, qua diuidens inuenit differentiam definiti: & inquit. ¶ Iterū si quis querat a respondente, vtrum oē animal, aut gressibile, aquaticum, sic querens interrogat de disiuncto: & de qualibet parte illius & ita de conclusione, a summpto consensu, q̄ animal oē sit gressibile vel aquaticum, accipit q̄ homo sit gressibile, sine syllogismo: quia per cōsensum accipit q̄ homo, non sit aquaticum, & ita sine syllogismo sumit hominem esse gressibile & sic patet minor. Debes scire, q̄ proposita Notanda. interrogatio si homo est animal, vel inanimal, diuidens non accipit animal nullo alio accepto, utre expositores animaduertunt, quia accipit hominem esse animal accepto, q̄ non sit inanimal, sed dicunt accipere animal sine syllogismo, qui enim accipit a respondente hominem non esse inanimal, sine syllogismo accipit hominem esse inanimal, & hoc pacto exponit Simplicius. Hoc autem accepto ipsum subdiuidit, homo est animal, aut gressibile aut volatile, aut aquatile: postea sine syllogismo accipit hominem esse animal gressibile. dico sine syllogismo quia solum hoc accipit, quia respondens dicit hominem nec esse animal aquatile, nec volatile & ita sine syllogismo sumit conclusionem, homo non esse animal gressibile & non solum accipit, qui sic diuidit, ipsum q̄ quid est secundum partem, sed totum simul, & quidem sine syllogismo, & sine necessitate; vnde inquit. ¶ Et hominem esse totum animal gressibile non necesse erit ex dictis, sed sicut accipit partes sine syllogismo, ita & hoc sine syllogismo accipiet. Quod totū illud sit acceptum sine syllogismo, patet, nam diuidens a respondente accipit partes ex destructione oppositarum partium. Quod vero non de necessitate, patet etiam, quia concessis partibus seorsum, non sequitur totum, non enim valet a diuisione ad conjunctum, vt in libro de Interpretatione dictum est. Non enim valet, Socrates Cytharens, & bonus; ergo bonus Cytharens. Patet igitur diuisione, qua innenit que libet pars, & totum, non esse demonstrationem, tū, qui aut interrogat colonem, aut sumit, & totū non de necessitate concludit. Et quia pauca erant q̄ in exemplo accepit, duo, n. accepit, sc̄ aīal, & gressibile: & quia possent plura accipi, propterea inquit, ¶ Differ-

Quid  
ua p̄di  
nō ast  
natione  
monstr  
contin

Respon.

A 2 6  
DILVC  
Com. 35

Expo lat  
norum.

Refuta . ex  
positionis.

fert autem nihil in multis, aut in paucis sic dicere idem enim est, quia omnia accipientur sine syllogismo.

ARGY.

*Fit igitur ut hisce, qui hoc procedunt modo, inutilis sit hic usus, & ad ea quorum fieri ratiocinatio potest. Quid vero prohibet ut illud totum vere quidem dicatur de homine, non tamen quid est, neque quiditatem declarat?*

*Affylogistius quidem igitur & usus fit sic procedentibus, Et de contingentibus syllogizare, quid enim prohibet hoc. Verum quidem omne esse de homine non, tamen quod quid est, neque quid quid erat esse ostendens.*

Primo concludit diuisionem esse affylogistica, & inquit: *S Affylogisticus & non demonstrativus igitur & usus diuisionis fit, s. procedentibus, vt dictum est: est ergo conclusio, usus diuisiuus, qui in inuenitur, definitio est affylogistica. Sed tunc est dubitatio, qm quilibet definitionis pars potest syllogizari de definito, verbi causa, possumus syllogizare primo de homine bipes, hoc pacto, Omne animal erecte statuta est bipes: Homo erecte statutus est: Ergo homo bipes est. Ergo via diuisiua, definitio potest syllogizari de definito hoc pacto, s. quilibet par tem proprio syllogismo syllogizando: qui bus seorsu syllogizatis, potest diuidens inferre tota definitionem de definito, vnde inquit: {Et de contingentibus, id est de partibus definitionis indifferenter sumptis syllogizare seorsum: quid enim prohibet hoc, haec est dubitatio. Vbi verbū enim interrogative legendum est. Respondet illud fieri posse, & seorsum, & simul, non tñ qui sic syllogizaret, & partes seorsum & totum, ostenderet, qd quid est, aut quod quid erat esse: quia non haberetur illud totum de definito ut quid est, quare non haberet intentum.*

*Quid in super obstat, vt aut addatur substantia quam aut auferatur.*

*Amplius quid prohibet aut apponere, aut auferre, aut excedere aliquid substantie.*

Probavit, qd via diuisiua ad probandum definitionem de definito non est utilis ad venandum definitionem de definito ut quid est, sed ad venandum ipsum absolute. Secundum igitur Latinos interpres Arist. probat ipsam definitionem de definito non posse probari, vt quid est secunda ratione & iuxa aliquos syllogismus sic cōponitur, Definitio alicuius rei deducitur per aliqua certa, quibus nec addere, nec subtrahere, nec excedere oportet: nihil autem prohibet diuidens apponere supra his, qd sufficiunt ad ipsum qd quid est, aut auferre ali quod necessario cum aut excellere rei substantiam ergo diuidens nō syllogizabit definitionē, vt quid est. Iuxta vero alias sic compositur. Nullus syllogismus indifferens ad definitiones superfluas, & diminutas, & excedentes est conueniens in probando definitionem, vt quid est: sed diuisio est huiusmodi: igitur non est conueniens ad probandum definitionem de definito, vt quid est syllogistica.

Sed licet haec exp̄ositio diligē sit, nō tñ litera Aris. videt syllogistica, sed quæstionaria, siue interrogatoria, vt inspicieti verba græca pater. Propterea Phil. dupl̄iciter exp̄onit textum hunc: Primo, qd cum Arist. accepisset diuisionem utilem esse ad venandum definitionem absolute, licet non vt quid est. Contra hoc dubitat ex eo, quia in diuisionibus ac-

cidunt peccata, & diuidens in diuiendo trifariam peccare videtur. Primo, si diuisioni addat differentias quædam, quæ nō apte sunt addi, vt dato qd homo sit animal, & velit inuenire differentiam diuisioni animalis apponat masculinum & foemininum inducens, qd animalium aliud sit masculinum, aliud foemininum, non enim in his animalia continentur, nā quæcumque ex putrefactione animalia sunt neque foeminina sunt, neque masculina, vt hic Phil. inquit, & Arist. lib. de Generatione animalium. Secundo, si dato qd homo sit animal, & velit quætere differentiam ipsum diuidat per vniuersaliores differentias, vt per rationale aut irrationale, & particulares subtiliter: quæ sunt post illas, vt bipes & quadrupes, & id genus. Tertio vt dato qd homo sit animal, & velit per diuisionem inuenire differentiam: transcendat diuiendo animal per particulares differentias, & vniuersaliores intermedias omittat, vt si dixerit animalium aliud esse mortale, aliud immortale derelinquens vniuersaliores differentias, rationale, f. & irrationale. Est ergo dubitatio diuidens, in diuendo potest trifariam errare: ergo diuiso erit inutilis ad venandum definitionem etiam absolute de deftito. cum enim in regula error esse potest, non bene aliquid per ipsam colligi potest: inquit: { Amplius, quid prohibet ipsum diuidentem postquam sumpsit genus definiti apponere aliquid substantiae diuisa, faciendo generis diuisionem per differentias extraneas, & non aptas generi, qd dividitur. Aut quid prohibet aliquid substantiae diuisa auferre, vt si diuidens genus diuidat per differentias communes in illis distendo; nec ultra illas procedendo. Aut quid prohibet excedere Caliquid substantiae diuisa: id est transcendere diuendo genus per particulares differentias, prætermitendo communes & intermedias, & sic per substantiam intelligit illud, qd dividitur, vt genus. Cū igitur in diuendo peccata sint, iure diuiso regula esse non potest ad colligendum definitiones, nec absolute, nec vt quid est de definito. Haec ergo exp̄ositio refert illa tria verba: apponere, auferre, & excellere ad diuisionem, & substantiam ad illud genus, qd supponitur de definito. & qd postea diuiditur. Vel aliter, tria illa verba referri possunt ad definitionem, & substantiam ad ipsum definitum. Nam cum dixisset, qd nihil impedit omne, qd ex diuisione componitur, vt animal bipes prædicari de homine, non tñ vt quid est. Obijcit contra hoc, qm diuidens potest ultra essentialia definitionis apponere accidentia, ex quibus vorumptur definitio, vt, si ultra animal rationale mortale, quæ sunt essentialia, apponat recte ambulans, & latas habens vngues, nā sic non erit propriæ definitio, cum addat accidentia. Insuper potest diuidens accipere ex diuisione genus & communes differentias, auferens proprias, vt si ex diuisione dixerit animal rationale, prætermittens bipes vel mortale. Præterea potest diuidens ex diuisione colligere genus, & vltimas particulasque differentias, prætermittens intermedias, vt si dixerit animal bipes prætermittens rationale. Cum igitur ex diuisione colligere possit has definitiones improprias, & in diuendo committere haec peccata in definitione non videtur diuisio via conuenientis ad colligendum definitiones

Exp̄ Phil.  
Dibi ies in  
diuendo  
trifariā pec  
care potest.

Quiditati-  
ua p̄dicata,  
nō aut defi-  
nitionē de-  
monstrari  
contingit.

Respon.

ARGY.

DILV CI.

Com. 35.

Exp̄ lati-  
norum.Refuta . ex  
positionis.

Ad qd refo  
ratur illa 3.  
verba, s ap  
ponere, au  
ferre, & ex  
cedere.

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

Com. 37.

de definito, nec absolute, nec ut quid est, inquit. Amplius quid prohibet diuidentem ipsum dividendo apponere aliquid substantiae definitae, ut differentias accidentales: aut auferre aliquid substantiae definitae, s. relinquendo ultimam differentiam, colligendo solum ex divisione communis differentias: aut excellere siue transcendere, siue, ut ita dixerim, saltare, ex divisione pretermittendo intermedias differentias: & aliquid substantiae definitae hoc est differentiam particularem colligere, quasidicat nihil. si ergo ex divisione diuidens colligere potest definitiones ita peccates, videtur ex divisione definitio non esse colligenda; nec absolute, neque ut quid est. Animaduerte nonnullos dixisse hanc instantiam fuisse Speusippi Platonis discipuli aduersus ea, quae dixit Aristo. nam, cum dixisset Aristo. divisionem utilem esse ad colligendum definitionem saltem absolute de definito, obiecit Speusippus, ex divisione diuidens colligit definitiones peccates, ergo est simpliciter inutilis, & ita nec ad colligendum definitionem absolute, nec ut quid est, utilis est. Alex. vero afferit hanc obiectio nem esse facta ab ipso Aristo. sibi ipsi, & non a Speusippo. Sed quoquis modo sit, hoc ad rem parum refert.

55

tra

est

stu

no

ua

lo

ui

st

fa

do

qu

di

Qu

Ph

ol

is

al

for

f

Non ex syl

logismo co

gnoscit qui

cisiq; ex alio

cognoscit;

vt in indu

ctione qui

conspicere

potest.

d

ti

E

ti

m

ha

ro

la

E

u

ex

d

is

fi

re

n

p

r

i

f

q

C

G

c

S

f

s

t

f

s

t

E omnia hoc est in accipiendo ea, quae secundum substantiam praedicantur, & non accidentia: & sic corrigitur primum peccatum, q; erat, cum diuidens accipiebat genus, & ipsum postea diuidebat per quamdam accidentia, & accipiendo q; est consequenter ad diuisionem, non saltando ad ultimam differentiam relinquendo intermedias, & per hoc corrigitur tertium peccatum, q; erat cum diuidens post assumptum genus ipsum diuidebat per ultimas differentias omittens communis, & intermedias. Adit faciendo primum genus, vt concessum hoc est modo sumat primum genus, vt concessum de definito, vt exponit Phi. Nam vt pulchre Sim. declarat, diuidens a principio supremum genus sine demonstratione peti, & vt concessum sumit, postea ipsum dividit per essentiales differentias ordinate atque continuante: & corrigo peccatum secundum inquit: & nihil relinquendo velque ad ultimam differentiam, q; n. sic facit, corrigitur secundum peccatum: q; erat, cum diuidens non complebat diuisionem usque ad ultimam differentiam. Ecce q; tres sunt obseruationes, quae haberi debent in diuisionibus utilibus ad colligendum definitiones, & non duae, vt Sim. autumat. Addit hoc autem, vt Phi. inquit, vt nihil apponat diuisioni, vel definitioni nihilque auferatur, atque transcendatur, tunc fit de necessitate, cum omnem in diuisionem cadit, & nihil relinquat diuidens. Sim. vero exponit si o; in divisionem cadit, quod in recta linea est: & nihil diuidens relinquat eorum, quae in latitudine sunt, & a latere: quasi dicat, corrigitur illa tria, peccata necessario, cum omne q; in recta linea est diuiditur: & quidem nihil relinquendo de differentiis illius lateralibus, vt si diuiditur aial non per gressibile, & volatile tm, sed etiam per aquaticum, & cetera. Addit autem, hoc autem necessarium est, hoc est utile, nam vt Sim. & Philo. dixerunt, Primum necessarium sumptum est pro necessario sequi, secundum pro utili. q.d. hoc autem, s. diuidere hoc modo diuidenti utile. Individuum specie oportet esse: & per individuum specie, intelligit ultimam differentiam, vt Sim. & Philo. intellexerunt, quae non dicitur individua, quia non possit diuidi, sed quia ipsa addita, non opus est ultiori additione: vel quia per ipsam individuabiliter definitio convertitur cum definito: aut, vt Phi. inquit, individua dicitur, quia ultimo occurrit diuidenti: & non apta est, in ultiores differentias diuidi. Patet igitur quomodo diuizio utilis est ad colligendum definitiones, ut pote cum diuidens tribus illis seruat in diuisione proficiuntur. Sed occurreret, quia nullo modo diuizio utilis videtur ad definitionem colligendam: qm diuizio est posterior compositione: & definitio compositionis quaedam est: posterior ergo est diuizio definitio, non ergo ad illam utilis videtur. Dici potest, q; diuizio est prior compositione, & posterior prior, quia diuizio generis est prior compositione speciei, quae est definitio. Posterior vero, quia diuizio speciei posterior est compositione speciei.

Dubitatio.

Solutio.

A R C Y .

DILVICI.

fi

s

t

f

s

t

f

s

At quoniam id fieri potest, nulla tamen hoc pacto

enquam efficitur ratiocinatio. Sed si noscere diuizio facit,

alio quodam id facit modo.

Sed syllogismus sicut non inest, sed siquidem alio modo cognoscere facit.

DILVICI.

Osten-

Com. 39.

Syllogismus

tex.

t

f

s

t

f

s

t

C6m . 37.

55

tra

est

stu

no

ua

lo

ui

st

fa

do

qu

di

Qu

Ph

ol

is

al

for

f

Non ex syl

logismo co

gnoscit qui

cisiq; ex alio

cognoscit;

vt in indu

ctione qui

conspicere

potest.

d

ti

E

ti

m

ha

ro

la

E

u

ex

d

is

fi

re

n

p

r

i

f

q

C

G

c

S

f

s

t

f

s

com . 37.

55

tra

est

stu

no

ua

lo

ui

st

fa

do

qu

di

Qu

Ph

ol

is

al

for

f

Non ex syl

logismo co

gnoscit qui

cisiq; ex alio

cognoscit;

vt in indu

ctione qui

conspicere

potest.

d

ti

E

ti

m

ha

ro

la

E

u

ex

d

is

fi

re

n

p

r

i

f

q

C

G

c

S

f

s

t

f

s

**COR. 17.** Ostendit ytilem esse divisionem ad definitionem colligendam saltem absolute, licet non ut quid est, tribus obseruatis & quia posset quispiam dicere, est ne divisionis his seruatis syllogismus, vel demonstratio. Responder, & inquit. Sed syllogismus tamen non inest: & per inest, intelligit est. q.d. licet divisionis Methodus sic corupta utilis sit, non tamen est syllogismus scilicet demonstrativus. Sed siquidem divisionem cognoscere facit, supple tu, alio modo illam facit cognoscere, quam faciat demonstratio. Facit, si cognoscere alio modo, quia sicut induction ex datis a respondentie aliquid cognoscere facit, non tamen demonstrative, ita dividens ex divisione, definitione componens aliquid cognoscere facit, licet non syllogizat. Sed ut, p.H. supplet, per parabolam vel comparationem ostendit.

ARGY.

DILVICI.

Non ex syllogismo cognoscit qui cito; ex alio cognoscit, vt in inductione quis conspicere potest.

DILVICI.

Cap. 16.

ARGY.

Dubitatio.

Solutio.

ARGY.

DILVICI.

DILVICI.

Com. 17.  
Syllogismus  
tex.

A logismum autem, si demonstratum non dicit ex divisione eligens definitionem, haec est conclusio nis vis. Deinde ponit minorem, & quasi eius expositionem per comparationem, & inquit. Sicut enim in conclusionibus, quae sine medijs sunt, si aliquis dicat quoniam his existentibus, necesse est hoc esse, contingit interrogare propter quid, sic & in divisionis terminis, hoc est in definitionibus, quae per divisionem investigantur, supple contingit interrogare propter quid, vt si per divisionem concludatur quod est homo, & dicatur, quod est animal mortale, habens pedes, bipes, sine pennis, contingit interrogare propter quid secundum vnamquamque appositionem, id est secundum vnamquamque partium additionem: haec est quasi minor. Et per conclusiones sine medio, The. intelligit entymemata: in quibus medium verbis explanatum non est, sed inente conceputum: nam post illatam conclusionem contingit querere. Phil. vero intelligit syllogismos, "qui ex mediatis propositionibus constat: nam post illatam conclusionem contingit querere. Ego vero dicere cum The. nam Arist. per hanc similitudinem vult habere, quod sicut in conclusionibus sine medio contingit querere de illata conclusione propter quid, ita post illatam conclusionem a divisione, contingit querere de vnaquaque parte eius propter quid. Modo, quoniam syllogismus est ex mediatis, non de conclusione, sed de propositionibus contingit querere. Melius ergo cum The. nam post illatam conclusionem entymematis de conclusione contingit querere propter quid, & ita similitudo prior est.

Dicit enim atque ostendit per divisionem, vt putat, omne animal aut immortale esse, aut mortale. Talis autem oratio tota non per ratiocinationem esse ostenditur. Quare etiam si definitio per divisionem demonstraretur, nunquam tamen per ratiocinationem conficitur.

Dicit enim et demonstrabit divisione, sicut opinatur, quoniam animal aut mortale, aut immortale est. Huiusmodi autem oratio omnis non est definitio: quare, si divisione demonstraretur, tamen quod et definitio est, non syllogismus fit.

Diuidum est divisionem non esse syllogismum, contra quia divisione fit ex duobus processibus. Primus sumit pro concessione hominem esse animal: & postea accipit, omne animal esse mortale vel immortale: ex concessione pro minore, & assumpto pro maiore sequitur hominem esse mortalem vel immortalem. Secundus sumit a respondente hominem non esse immortalem, & ita argumentatur. Omne animal est mortale, vel immortale: & homo non est immortalis ergo est mortalis. Vbi patet primum processum esse syllogismum: qui tamen est divisione vel diuisiua methodi pars. Responderet Aristoteles. Dicit enim et demonstrabit per divisionem sicut opinatur ipse diuidens cum syllogizat: quoniam omnis homo est mortale, aut immortale, & sic legit. Simpli- nam in verbis grecis non legitur verbum animal, vt pote sic argumetans. Omne animal mortale aut immortale: omnis homo est animal. Ergo omnis homo est mortalis vel immortalis. Phil. illi verbo omne quod græce est *τοις*, supplet animal: & tunc legit. Etenim diuidens cum syllogizat, dicet & demonstrabit per divisionem omnem hominem esse mor-

Quid The.  
intelligat p  
coelone si  
ne medio  
Philop. op.

Propria ex  
positio.

ARGY.

DILVICI.

Aial verbū  
additū est.

Com. 40.

Quod proximis verbis accepereat hoc pacto syllogizare videtur. Nulla ratio qua habita, & completa contingit querere propter quid: est demonstratio: sed divisione est ratio, qua habita, & completa contingit querere propter quid: ergo non est demonstratio. Primo accipit conclusionem, & inquit. Syl-

## P O S T E R T O , A N A L Y T I C O .

alem v. immortalis qm animal aut mortale agat. Et hois qd propriu hois qd de. Atal bipes rō  
imperiale est & supple, omnis homo est animal: sicut & demonstrabit, non propria demonstratio-  
ne, sed vt opinatur demonstrare, quia sibi videtur demonstrare. Verum huiusmodi iuversa oratio,  
qua est categorica de prædicto disjunctio, non  
est definitio: & addit, quare etiam si concedamus,  
quod ostenditur aliquid ex divisione, non sit tñ ex  
divisione demonstratio definitionis: qm neque de-  
finitio ita syllogismus, id est conclusio, vt exponit  
Phi. Sie igitur diuidens nō syllogizat, & dato qd syl-  
logizat, syllogizat: vnam categoricam de prædi-  
cato disjuncto, qua non est definitio, & dato qd ro-  
ta diuisiva methodus, qua constat duobus præce-  
sibus, aliquid ostendat, definitio, quam demonstrat  
non est syllogismus, hoc est conclusio. Non tñ de-  
monstrat ipsam, vt quid est. Debet seire, qd tam di-  
uidens quam inducens, aliquid ostendit, ut que tñ  
sumit a respondentे: diuidens enim sumit a respon-  
dente primū genus de definitio, verbi causa: qd omni-  
s homo sit animal. Deinde accipit qd omne ani-  
mal aut mortale est aut immortale: ex his concil-  
dit, qd omnis homo mortal is vel immortalis deinceps in secundo processu sumit, qd homo nō sit im-  
mortalis ab ipso respondentе: & deinceps inferit, qd  
omnis homo est mortal is, quare animal mortale.  
Inducens vero accipit Socratem currere, & Plato-  
nem, currere & Ciceronem. Sed qd ali omnes, simi-  
litet sumit a respondentе, vel qd isti sint omnes ho-  
mines, vel qd omnis homo sit Socrates, & Plato, &  
Ciceron, & nullus alius, etiam sumit a respondentе,  
& ita tam diuidens, quam inducens aliquid o-  
stendit: ut que vero perit aut aliquid a respon-  
dente, aut id, qd in principio quarebatur. Diuidens  
enim petit a respondentе, aut qd est aqne notum,  
aut quod est conuertibile, & aequalis inducens ve-  
ro petit qd a principio quarebatur, quia sumit a re-  
spondente conclusionem formaliter, antequam in-  
ferat eam, vt pote cum dicit, & sic de singulis, vel  
aliquid tale.

**A R G Y .**  
Sed ne fieri potest, vt ipsum quid est, accommodatum  
substantia demonstretur, ex suppositione tamen hoc pa-  
cto, vt accipiat id quidem propriu, quod ex bisce con-  
stat, quae hoc ipso quid est, prædicantur, diffinitionem ef-  
fe, hac autem sola dicto prædicari modo, totumque quod  
ex bisce constat propriu esse. Id est enim illius nimi-  
xum ratio.

**D I L V C I .**  
Definī em  
an ex defi-  
nitione de  
finitio, cōtingat de  
monstrari.

Sed vtrum etiam sit demonstrare quod quid est secun-  
dum substantiam? ex suppositione tamen, accipientem  
ipsum quidem quid erat esse, id esse, quod ex his est, qua-  
in eo quod quid est, sunt proprii: hac autem in eo quod  
quid est sola, & proprium omne. Hoe enim est esse illi.

Transit in aliud problema, qd secundum hemi-  
sic intelligitur, vtrum definitio possit demonstra-  
ri de definito per syllogismum definituum. Est au-  
tem syllogismus definitius ille, qui definitionem  
definitionis pro medio accipit. verbi causa, defini-  
tio definitionis hominis est proprium hominis, qd  
de homine, vt quid est dicitur. erit ergo syllogi-  
mus, Omne proprium hominis, qd de homine vt  
quid est, dicitur, est hominis quod quid est: animal  
bipes rationale mortale est proprium hominis, qd  
de homine prædicatur, vt quid est: ergo animal bi-  
pes rationale mortale est hominis quod quid est.

**H**ois qd propriu hois qd de. Atal bipes rō  
do quid est: hois vt qd ell dicit, niale mortale.  
**A**propositio ex quibz ratiocinatio constat, sic neque diffinitionem  
oportet in ratiocinatione inesse, sed scilicet a pro-  
positionibus esse. Atque vt si quis ambigat, si ratiocina-  
tio sit confessio necne, obviandum est afferenda ratiocina-  
tionem esse ex ratiocinatione, id enim ratiocinatio, sive ad eum  
qui dicit non diffinitionem esse conclusam, afferendum est  
diffinitionem esse conclusam, Id enim nobis supposebatur  
esse ratio diffinitione. Quare, neceſſe est, & sine ratiocina-  
tionis & sine diffinitionis ratione, aliquid per ratioci-  
nationem conclusum esse.

Amplius sicut in syllogismo non accipitur quid est syl-  
logizare, Semper enim tota aut pars est propositio ex qui  
bus.

et. m. 30

C

G

A

U. A. A.

L

T

A

I

R

E

C

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

N

A

U

A

Com. 43.

A R G Y .

D I L V C I .

Com 24.

Cat. 12.

Cat. 13.

Cat. 14.

Cat. 15.

Cat. 16.

Cat. 17.

Cat. 18.

Cat. 19.

Cat. 20.

Cat. 21.

Cat. 22.

Cat. 23.

Cat. 24.

Cat. 25.

Cat. 26.

Cat. 27.

Cat. 28.

Cat. 29.

Cat. 30.

Cat. 31.

Cat. 32.

Cat. 33.

Cat. 34.

Cat. 35.

Cat. 36.

Cat. 37.

Cat. 38.

Cat. 39.

Cat. 40.

Cat. 41.

Cat. 42.

Cat. 43.

Cat. 44.

Cat. 45.

Cat. 46.

Cat. 47.

Cat. 48.

Cat. 49.

Cat. 50.

Cat. 51.

Cat. 52.

Cat. 53.

Cat. 54.

Cat. 55.

Cat. 56.

Cat. 57.

Cat. 58.

Cat. 59.

Cat. 60.

Cat. 61.

Cat. 62.

Cat. 63.

Cat. 64.

Cat. 65.

Cat. 66.

Cat. 67.

Cat. 68.

Cat. 69.

Cat. 70.

Cat. 71.

Cat. 72.

Cat. 73.

Cat. 74.

Cat. 75.

Cat. 76.

Cat. 77.

Cat. 78.

Cat. 79.

Cat. 80.

Cat. 81.

Cat. 82.

Cat. 83.

Cat. 84.

Cat. 85.

Cat. 86.

Cat. 87.

Cat. 88.

Cat. 89.

Cat. 90.

Cat. 91.

Cat. 92.

Cat. 93.

Cat. 94.

Cat. 95.

Cat. 96.

Cat. 97.

Cat. 98.

Cat. 99.

Cat. 100.

Cat. 101.

Cat. 102.

Cat. 103.

Cat. 104.

Cat. 105.

Cat. 106.

Cat. 107.

Cat. 108.

Cat. 109.

Cat. 110.

Cat. 111.

Cat. 112.

Cat. 113.

Cat. 114.

Cat. 115.

Cat. 116.

Cat. 117.

Cat. 118.

Cat. 119.

Cat. 120.

Cat. 121.

Cat. 122.

Cat. 123.

Cat. 124.

Cat. 125.

Cat. 126.

Cat. 127.

Cat. 128.

Cat. 129.

Cat. 130.

Cat. 131.

Cat. 132.

Cat. 133.

Cat. 134.

Cat. 135.

Cat. 136.

Cat. 137.

Cat. 138.

Cat. 139.

Cat. 140.

Cat. 141.

Cat. 142.

Cat. 143.

Cat. 144.

Cat. 145.

Cat. 146.

Cat. 147.

Cat. 148.

Cat. 149.

Cat. 141.

Cat. 142.

Cat. 143.

Cat. 144.

Cat. 145.

Cat. 146.

Cat. 147.

Cat. 148.

Cat. 149.

Cat. 141.

Cat. 142.

Cat. 143.

Cat. 144.

Cat. 145.

Cat

Com. 43.

bus est syllogismus. sic neq; quod quid erat esse oportet esse A in syllogismo. Sed seorsum hoc appositum esse: & ad dubitatem syllogizatur vel non syllogizatur hoc, obuiando, quoniam hoc quidem erat syllogismus, & ad eum, qui dicit. quoniam sic quid erat esse syllogizatur quoniam sic. Hoc enim positum est nobis quod quid erat esse: quare necesse est & sine ipso quid est syllogismus, aut sine quod quid erat esse, aliquid syllogizare.

Secundo hoc idem probat exemplariter, vt dicit Philop. hoc modo. quemadmodum non continet in combinatione syllogistica sumi medium definitionem syllogismi, sed alterum proprium & conueniens, qm̄ propositio sumpta in syllogismo semper totum aut pars est, id est semper velut maior sumitur, aut minor, ex quibus propositionibus fit syllogismus: sic neq; definitionem definitionis possibile est medium sumere terminum in demonstrazione definitionis, in qua concluditur q̄ h̄c definitio, aīal gressibile bipes definitio est huius definitibilis, s. hominis. Sed debet definitio syllogismi & definitionis seorsum à positis in mente seruari, velut regula duplii de causa ad obuiandum cōtra dubitatem an sit syllogismus hic vel ne quē fecimus, & h̄c definitio, quam conclusimus fit definitio vel ne: & ad confirmationem eius, qui dicit hunc esse syllogismum, & definitionem esse conclusam, vt inquit. { Sed seorsum hoc appositum esse oportet, s. definitionem definitionis: & definitionem syllogismi. & hoc dupli ratione, & ad dubitatem si syllogizatur, vel non syllogizatur hoc, obuiādo: quoniam quidem hoc erat syllogismus afferendo & syllogizatum. Similiter ad dubitatem an conclusum sit definitio afferendo contra ipsum, q̄ est definitio. Et ad eū, qui dicit, qm̄ sic quid erat esse syllogizatur, confirmando qm̄ sic syllogizatur: simili modo & de syllogismo, confirmando esse syllogizatum si quis dixerit esse syllogizatum. Hoc enim & ad hoc ipsum quod quid erat esse syllogismi & definitionis positum erat esse, vt obuiemus, & confirmemus. ex his concludit propositum, & inquit: { Quare necesse est & sine ipso quid est syllogismus aliquid de aliquo syllogizare, & sine quod quid erat esse definitionis aliquid de aliquo vt quid est syllogizare. Scdm ergo Philo, pbatio est per exēplum. Poteſt tñ esse vis syllogismi: nam quod vt regula supponitur non accipitur in syllogismo: definitio definitionis, vt regula supponitur ab obuiandum & ad confirmandum: ergo in syllogismo non accipitur. Quo vero ad verba attinet, debes scire hunc textū esse in græco, & in latino valde fragmentatum. Propterea de licentia interpretis suppleui quādā verba, vt patet consideranti verba græca!

At enim neque sic bene sese habebit ipsius, quid est probatio, si ex suppositione etiam quispiam ipsum ostendat hoc pāto, si ratio mali est diuisibile esse, quibus aut est contrariū, eorum & rō contraria est ratio contrarij. atq; bonum est malo contrarium, & indiuisibile diuisibili. ratio boni nimurum est indiuisibile esse. Et hic enim accipiens definitionem ostendit.

Ex si ex suppositione demonstraret, vt si malo inest diuisibile esse. In contrario autem est, quod in contrario est esse. in quibuscumque est aliquid contrarium: Bonum autem malo contrarium est, & indiuisibile diuisibili: E itaque bonum quod est indiuisibile esse, & enim hic accipiens quod quid erat esse, demonstrat.

A Transit ad aliud problema, an, s. definitio de desi nito demonstrari possit per syllogizandum hypotheticum, acceptum à loco contrarij, quem Themist. appellat syllogizandum à fictione & subiectione: qui hoc modo conficitur; si definitio mali est diuisibile & contrarij contraria definitio est: Dico in quibuscunq; reperitur cōtrarium, Bonum aut malo contrarium est, & indiuisibile diuisibili: ergo definitio boni est esse indiuisibile. Simil itaq; quārit, & soluit problema cum inquit. { Et si ex suppositione, s. sumpta à definitione contrarij demonstraret: etiam sup. minime syllogismus valeret: cuius causam dicit. { Etenim hic id est in hoc hypotheticō syllogismo demonstrat: accipiens quod quid erat esse, & ita accipetet, vt concessum, quod erat quāstum. An maduersione dignum, vt ex Them. accipitur, vnum cōtrarium ita se habere ad propriā definitionem, sicut alterum ad suā: & ita æqualiter boni ratio de bono ignota est, vt illa mali de malo. Præterea vt illa mali pōt sumi pro medio ad syllogizandum illam boni de bono. sic contra, illa boni accipi potest ad syllogizandum eam q̄ est mali de malo, ita, vt pbatio reciproca sit, cum alterum alteri medium est posse & econtra. ergo secundum Themist. species petitionis eius, quod in principio quārebatur non in propria forma, sed in suo æqualiter ignoto, & reciprocō. Philoponus autem dicit eum, qui hoc pāto syllogizat, petere quod in principio, quia quārebat definitionem, & accipit definitionem sine demonstratione. Nam volens ostendere definitionem boni esse quod indiuisibile, assumptit vt concessum q̄ definitio mali est diuisibile: & ita petid, quod in principio sumens vt concessum, quāstum ostendere enim q̄ hoc est definitio. huius, quia hoc est definitio huius, principium petere est, cum alterum per alterum ostendatur: Hac Philoponus & quasi innuit esse petitionē in propria forma. Qui enim probat boni definitionem esse indiuisibile, quia definitio mali est diuisibile, non scit definitionem mali esse diuisibile, nisi quia scit definitionem boni esse indiuisibile, cum alterum per alterum ostendatur, & quārebat definitionem boni esse indiuisibile, ergo sumit (vt concessum definitionem boni) quam quārebat. Addit aut Simp. q̄ dato hoc modo syllogizari posse definitionem de definito, regu lō nō erit vniuersalis, qm̄ non in oībus habebit locum, sed (vt dicit Arist.) in solis contrarijs.

Sumit autem definitionem ad ostendendam definitiōnem. At sit aliquid aliud. Et in demonstrationibus enim aliquid de alio dici sumitur, non tamen ipsum, neque id cuius est eadem ratio atque conuertitur.

Accipit autem ad dēmonstrandū, quod quid erat esse, alterum tamen sit. Etenim in demonstrationibus est hoc de hoc: Sed non ipsum, neque cuius est eadem ratio, & conuertitur.

Dubitaret quispiam, nam accipies definitionem mali ad syllogizandum definitionem boni non videtur sumere quod quārit, vt concessum, nam quārit definitionem boni, sumit vero, vt concessum definitionem mali: modo definitio mali, qm̄ ut concessum, sumit, alterum quid est à definitione boni, q̄ quārit, & ita qd̄ quāritur non vt concessum sumit; inqt. { Accipit aut ad dēmonstrandū quod qd̄ erat esse, sup. etiā qd̄ quid erat esse, alterum tñ sit; hoc suess. sup. Post.

M est non

Notandu, ex The.

Philopon.

Simp.

A R G Y.

DILVCI.

Come. 43.

P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

Expositio  
Simp.

**E**st no idem sed alterū. nam sumit quod quid erat esse mali ad syllogizandum quod quid erat esse boni, & ita quod queritur non sumitur, ut concessum. Rñdet in omni demñrōne prædicatum esse de subiecto, verum in demonstratione prædicat de subiecto non debet sumi ipsum prædicatum neq; aliquid cuius, scilicet prædicato eadem ratio est, & conuertibile cū perdicato. Modo licet in ostēsione definitionis boni non sumatur definitio boni, sumitur tñ definitio boni, cuius sumitur definitio mali, pro medio cuius, cum definitione boni eadem est ratio, reciproca, qm̄ ita se habet ratio mali ad malū, ut ratio boni ad bonum, & sicut ratio boni de bono p rationem malū demonstrari pōt, ita contra mali de malo per rationem boni. Inquit. Etenim in demonstrationibus omnibus est hoc p̄dicatum de hoc subiecto: sed quod pro medio sumitur non est ipsum p̄dicatum, neq; est id, cuius cum prædicato est eadem ratio, & conuertitur cū p̄dicato, hoc est, neq; est aliquid conuertibile cum p̄dicato, cuius cū p̄dicato est eadem ratio. modo sic est in tali sylllo, in quo prædicatum quod est definitio boni de subiecto, quod est bonū ostenditur. Nam licet non sumat pro medio ipsamet boni definitio sumitur mali definitio, quia eodem modo se habet ad malum, ut definitio boni ad bonum, & est quid conuertibile & reciprocum, cū alterum per alterum, mutuo syllogizari possit. hoc pacto (ut mihi videtur) Simp. intellexit hunc locum. Philop. vero aliter textum intelligit nam in omni demonstratione sumitur quod quid erat esse, ergo in omni demonstratione sumitur definitio ut concessum, & ita petitur. Respondebat hoc non esse inconveniens, quia sumitur quod quid est esse subiecti, ad demonstrandum p̄dicatum de subiecto, & sic non est idem quæsumum & concessum: quærimus. n. risibile de homine, sumimus ut concessum: animal rationale de homine. Modo hæc non idem sunt: alterum enim est risibile p̄dicatum, quod quæritur de homine subiecto, & alterum definitio hominis, quæ ut concessum sumitur. Inquit. Accipit autem ad demonstrandum p̄dicatum de subiecto. & ipse demonstrans quod quid erat esse terminū medium, alterum tamen sit ab eo p̄dicato, quod quæreretur: Etenim (ut inquit) ut demonstrationibus omnibus est hoc p̄dicatum, videlicet risibile de hoc subiecto, scilicet de homine, sed medium quod sumitur, non est ipsummet p̄dicatum, neq; aliquid q̄ & cum p̄dicato conuertitur, & cuius cum p̄dicato est eadē ratio, i. idem ratione. quasi dicat, medium in demonstrationibus non esse ipsummet p̄dicatum, nec definitionem conuertibilem cum p̄dicato, sed definitionem subiecti cū subiecto conuertibilem, & ita quod queritur non sumitur, ut concessum. Quo vero ad verba attinet, dixit & conuertitur, quia (ut dicit Philop.) aliquid potest esse idem ratione alicui non conuertibile, ut substantia animata sensitiva idem est homini, non tamen cum homine conuertitur, sed cum animali. Ex his sequitur definitionem subiecti esse medium in demonstratione, non autem definitionem p̄dicati, alioquin in demonstratione sumetur, ut cōcessum quod queritur, verum de his postea. Arbitror autem expositionem Simplicij magis ad mentem Arist. esse.

Verborum  
expō.

An definitio subiecti  
medius sit  
in demon-  
stratione.

**A**d utrosq; autē, quorum alter diuisione, alter talira tioctione ostendit, eadem est dubitatio, cur homo simul aīal bipes gressibile, sed non aīal seorsum, & bipes erit seorsum. Nulla nāq; necessitas cogit ut ex his quæ sumuntur vnum efficitur quod p̄dicetur, sed erit forsitan perinde atq; idem homo & musicus est, & grammaticus.

**A**d utrosque autem & secundum diuisionem demonstrantem, & ad sic syllogizantem est eadem dubitatio, propter quid est homo animal gressibile bipes, sed non animal & bipes, ex acceptis n. nulla necessitas est vnum fieri, quod p̄dicatur, sed utique sicut idem homo erit & musicus, & grammaticus.

Com. 46.

Nunc vero quadam cōi ratione refellit & eum, qui per diuisionē enititur probare definitionē de definito, & eum qui ex suppositione definitionis contrarij etiā intērat de definito probare definitionem, & proponit hoc, & inquit. § Ad utrosque aut expositiū, & ad eū, qui s̄m diuisionem demonstrat definitionē, & ad sic syllogizantē. Ex suppositione definitionis contrarij, eadem dubitatio, hoc est idē argumentū, quo refellitur vtraq; positio. De inde exponit illā, verum solum de ostendente definitionē per diuisionem, relinquit tñ nobis expōne re, quō eadem ratio facit contra eum, qui ex suppositione definitionis contrarij efficitur probare definitionē de definito. Ad diuidentem ergo sup. dubitauerit quispiam, & ut exponit Philo. propter qd totum cōpositum ex tot differentijs hoīs est definitio hoīs, & non vnaquæq; ipsarum seorum (ut aīal seorsum) & gressibile seorsum: non. n. diuidens hēc oīa simul concluder, ad seorsum aīal, seorsum gressibile, seorsum & bipes. Ex acceptis. n. hoc est quantum est ex ipsa diuisionis natura nulla necessitas est vnu fieri quod p̄dicatur, i. nulla necessitate concluditur totā illam cōpositionem definitionē esse hoīs & non vnumquodq; seorum. Sed hæc expōsitio non v̄r conueniens dicit. n. aduersarius, vna diuisione non concludit illum totum, sed pluribus diuisionibus, quia vna concludetur, hoīem esse aīal, alia, hoīem esse gressibile; alia vero hoīem esse bipes, oībus v̄ro concluditur tota cōpositio: qm̄ si homo est aīal, & gressibile, & bipes, erit homo aīal gressibile bipes. Propterea aliter exponit Philo. pp quid (ut inquit) Est homo aīal gressibile bipes p̄ponendo gressibile ante bipes, sed non aīal & bipes p̄ponendo bipes ante gressibile: nam ex diuisionis natura habetur quæ dīa prima, quæ secunda esse debeat, etiam dato q̄ nihil derelinquat, nec transitū faciat. Simili ratione ex diuisionis natura, nec ordo patet. Hæc secūda expōsitio bona est, verum non pōt verbis textus oībus accommodari. Propterea saluo, se p̄ meliori iudicio aliter dicere. vbi debes scire dōnem quātum est ex ipsius natura non magis concludit vnum p̄dicatum cōpositū atq; cōpositum, q̄ vnum p̄dicatum simplex sine copulatione: ex natura. n. diuisionis non magis concluditur q̄ homo sit aīal gressibile bipes sine copulatione, quam q̄ homo sit aīal, & gressibile & bipes cum copulatione seorsum assumpta: nam vbi concluderet diuisione p̄dicatum, sine copulatione, simplex concluderet p̄dicatum, vbi concluderet cū copulatione, concluderet cōpositum, inquit. Dubitauerit. n. quispiā propter quid est homo animal gressibile bipes sine copulatione, sed non aīal & bipes

Prima ex-  
positio.  
Philop. on.

Refutatio.

Sedā phl.  
expositio.

Qualis ex-  
po propria  
expō.

Nota de na-  
tura diuisi-  
onis.

A R C Y .

D I L V C I .

C o m . 47.

In p  
dit, q  
demō  
per sen  
igitur  
stantia  
Per sub-  
turalen  
mālē: n  
riam, s  
ra mate  
conclus  
nem de  
strans, &  
facit, que  
finiens n  
go defin  
Triplieci

**A R C Y.** & bipes cum copulatione: Ex acceptis. n. quantum est ex natura diuisionis nulla necessitas est vnum fieri. s. absq; copulatione, quod prædicitur de ipso definito, sed vtq; sit ex acceptis, sicut idem homo erit & musicus & grāmaticus cum copulatione.

**D I L V C I.** Nota de naturadiuisionis. Debes ergo scire ex ipsis diuisionis natura non magis concludi vnum prædicatum abiunctum, quā copulatum: p diuisionem. n. non magis habetur q̄ homo sit aīal gressibile bipes, quā homo sit aīal, & gressibile, & bipes. Præterea ex diuisionis natura nō habetur ordo partium: non, n. magis habetur vt genus primo loco, dīa secundo ponatur, q̄ contra. Non, n. magis habetur vt homo sit aīal gressibile bipes, q̄ vt homo sit gressibile bipes aīal, vel bipes gressibile aīal. Præterea ex diuisionis natura nō habet cur tot differentia sint: ponenda, & nō plures, aut pauciores, vt cur hō est aīal gressibile bipes, & nō aīal bipes, immo ex diuisionis natura dēs differentiae deberent addi. Hac contra diuidentem, sub tinctuit aut declarare cur hæc dubitatio accidat ei, qui probat definitionem de definito ex suppositione definitionis contrarij, qm̄ per se patet. s. n. divisible est mali definitio, statim habetur definitionē boni esse indivisiblē; ergo quantum est ex suppositione non habetur q̄ prædicatum debeat esse copulatum, vel abiūctum, immo ex ipsis suppositionis natura nec simplicitas habet, potissimū vbi plura cōtraria fuerint, nec ordo, nec numerus partium.

**A R C Y.** Hac autem ita sint quoniam pacto is, q̄l definit substan- tiam, & ipsum quid est ostendet rei definiendae, neq; enim vt is qui demonstrat ex hisce, quā conceduntur notum faciet ipsum, vt cu illa sint necessario aliquid aliud sit. Hac enim est demonstratio, neq; etiam vt is, qui per singula no- ta inducit uniuersa, ex eo sic se habebet, quia nihil singulo- rum se se alter habet. Non enim quid est, sed esse, aut nō esse ostendit. Quis igitur alias modus restat. Non enim sensu vel digito demonstrabitur.

**D I L V C I.** Qualiter igitur definiens demonstrabit substantiam, aut quod quid est: neque, n. sicut demonstrans ex certis, manifestum esse faciet, quod necessere est cum sint illa alterum aliquid esse: demonstratio. n. hoc est. Neq; sicut inducens per singularia, cum manifesta sint: quoniam omne sic est, eo quod nihil aliter est. Non, n. quid est demonstrat, sed quoniam est, aut non est. Quis igitur est alias modus reliquis: non, n. demonstrabit sensu, aut digito.

**C om. 47.** In præsenti textu Aris. quasi epilogando osten- dit, q̄ non est posse demōstrāre ostendere, neq; per demōstrāre sive syll̄m, neq; per inductionem, neq; per sensum. & hoc proponit, & inquit. Qualiter igitur definiens demonstrabit, hoc est ostendet sub- stantiam, aut quod quid est sup. de ipso definito. Et per substantiam, vt inquit Philopon. intelligit na- turalem definitionē, per quod quid est, intelligit for- male: nam Aristo. duplē naturam hōvit, mate- riālē, s. & formālē, ideo duæ sunt definitiones, alte- ra materialis, altera fōrmalis. Deinde probat hanc conclusionem, definiens nō demonstrat definitio- nem de definito, neque syllogizat, probatur demōstrans, & syllogizans quibusdam concessis notum facit, quod per ipsam de necessitate ostenditur. Definiens non facit notum quibusdam concessis, ergo definiens non demonstrat, neq; syllogizat, inqt. Tripli existente ostensione, aut demonstratiua;

A aut inducīta, aut sensitua, neq; vt demōstrans no- tum faciet, s. definitionem de definito. Dico (vt de monst̄ans ex certis, s. concessis propositionibus) atq; firmis ex se fidein habentibus, vt q̄ necessitè sit illis existētibus, i. talibus propositionibus sumptis alterum quid esse, i. talem conclusionem esse: De- monstratiua: hoc est propriū, dico, i. sumere ta- les propositiones & ex talibus propositionibus ta- lem concludere conclusionem. Secundo probat q̄ definiens nō inducīt definitionē de definito, pro- bat primo inducēs per singularia manifeste existē- tia vle confirmat: Definiens vero non sic ostendit, ergo definiens non inducīt, inquit. Neq; rufus pōt quis ostendere definitionem sicut inducēs per sin- gularia, cum manifesta sint, qui sup. inducīt, qm̄ omne sic est, i. qui iducit vle eo q̄ nihil aliter est, vt qm̄ hic homo currit, & ille, & nullius est quin ille cur- rat, ergo oīs homo currit, vel lege sicneq; sicut in- ducens supple potest ostendere definitionem, i. vtens inductione ostendit per singularia nota ex- istentia, vt q̄ omne aīal inferiorem mandibulā mo- uet, eo q̄ nihil aliter est, idest eo q̄ nullum est aīal aliter se habens, hoc est, quod non moueat mandibulam inferiorem. Secundo hoc idem probat, quia iudicēs demonstrat esse, aut non esse, definiens ve- ro neq; esse, neq; non esse demonstrat, ergo defi- niens non inducīt, inquit sup. definiens non inducīt: non, n. quid est demonstrat, sed esse vēl non es- se, i. affirmationem, vel negationem. Vel intellige sic: non, n. quid est demōstrāt ipse inducens, hoc est de- terminare quid est, sed qm̄ est, vel nō est indifferen- ter: qui, n. inducīt non ostendit determinate quid est, sed indifferēt negationem & affirmationem,

Cēnū inducīo cōis via sit & negationi & affirma- tioni, at definitio propria est via ipsius quid est. Vel lege sic secundum Philopon. inducens. n. non ostēdit quid est idem naturam rei, sed q̄ res inest, aut non inest, definitio vero est natura & forma rei, qm̄ ergo neq; per demonstrationem, neq; p inductionē pōt quis ostendere definitionem, ideo querit, quis igitur est alias modus reliquis, nunquid qui p sen- sum, responderet hoc esse impōte, & inquit. {Non, n. demonstrabit sensu, aut digito: non sensu quidem, qm̄ definitum & definitio nō sunt sensibiliā: sunt, n. vniuersalia, neq; digito, quia non syllo expositorio vel resolutorio, qui digito fit, cum fiat hoc pādo, hoc est definitio hominis, & hoc est animal bipes, ergo animal bipes est definitio hominis. Hoc, n. pā- do definitio syllogizari non pōt, cum digito mon- strari nequit. Philopon. vero dicit digitum esse in- strumentum eius ostensionis, quā p̄r visum. Pro- pterea dixit. Non enim demonstrabit aut sensu aut digito, ad significandum per sensum intelligere vi- sum: ceteri, n. sensus per digitum non demonstrāt. Sēd circa ea, quā dicta sunt, dubitabis. Primo, quia Aris. sex. Topic. docuit terminare definitionem de definito per definitionem definitio, hic aut asse- rit totum contrarium. Iuniores dixerunt trifaria quā possit definitionem de definito, aut ēm sub- stantiam, atq; rem, vt vtrum aīal rationale insit ho- mini, aut ēm intentionē, vt vtrum aīal rationale sit definitio hōis, aut ēm substantiam, & intentionē, vt vtrum hō sit aīal rationale in eo quod est. Di- xerunt: igitur Aris. Sex. Top. voluisse definitione n-

Quō syllo-  
expositori  
us vel rei  
lutori? ino-  
stretur di-  
gito.

Digressio.  
Pria dubio-  
Rū Iunior  
Definitio  
de definito  
trifaria qui  
potest.

# P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

- Confutat.** de definito probari p. se primo atq; secundo modo, hic aut loquitur tertio modo. Sed pate horum dixerim, quousque modo definitio de definito demonstratur, petitur id, quod in principio queretur, saltem in aliquam speciem. Propterea videretur mihi Arist. & etiam Top. voluisse definitionem definitonis utilem ad terminandum definitionem de definito problematice, non aut scientifice, insuper dicit esse utilem ad terminandum definitionem de definito, huic vel illi, non aut simpliciter. Secundo dubitabis, quia Arist. exto. opic. docuit, terminare definitionem unius contrarii per definitionem alterius, hic aut oppositum asserit. Dicendum ibi loqui problematice, & huic vel illi hic aut loquitur scientifice, & simpliciter. Debes scire q. Arist. relavit hic loci ab aliis oppositis, priuatis, vel relativis, vel contradictionibus, qm contraria utraq; habet esse in rerum natura, cetera non habet esse in rerum natura, sed alterum reliquit exemplum, quia videlicet habet vim inductionis, reliquit enthymema, q. habet vim syllogismi.
- ARGY.** Protelea quoniam pacto ipsum quid est ostendit. Necessitate enim cum quis sit, quid est homo, vt aliud quodus, & esse etiam scire. Id enim quod non est in ratione, nemo scit unquam quid est, sed quidnam oratio vel nomen significat, cum dico hippocentaurus bene percipimus. Fieri vere nequit vt sciimus quid hippocentaurus est.
- DILVCI.** Amplius quonodo monstrabit quid est homo? necessitate enim scientem quid est homo, aut aliud quodcumq; scire & quia est. Non ens enim nullus scit quid est: sed quidquid significat oratio, aut nomen, cum dico Tragelaphus, quid aut est Tragelaphus impossibile est scire.
- Repetit quae dixit, & ostendit per communes qualiam rationes ipsum quid est demonstrari non posse de definito, & primo repetit problema, & inquit. Amplius quo modo aliquis ostendet quid est homo, vel quodus aliud id genus, hoc est problema. Pro solutione vero præmittit quoddam: quod necessarium atq; vtile videtur, vt hemestio placet, ad solutionem problematis. & præmissum est, nihil sciri posse quid ipsum est, nisi præcognoscatur quia est, hoc est ipsum esse. nam, vt Philoponus inquit, necesse est cognoscere naturam hominis, aut alterius cuiusvis rei habere præcognitam atq; præsumptam ipsius existentiam, dico quid ipsum est, quia non est necessarium ad scire quid oratio aut nomen significat, scire ipsum esse. Inquit. Necesse est enim scientem quid est homo aut aliud quodcumq; scire & quia homo est, hoc est scire hominem esse. probat hoc, cum inquit, Non ens enim nullus scit quid est: non enim scimus quid est Hippocentaurus sed bene scire potest cu dico Tragelaphus, quid significat oratio vel nomen. Tragelaphus, no, sciendo Tragelaphus esse, possumus enim scire hoc nomen Tragelaphus significare. Hircum & Ceruum, hoc est quoddam animal, quod est simul Hircus & Ceruus, dato q. non præsciamus tale animal esse. Quid autem Tragelaphus sit, impossibile est scire, nisi præsciamus ipsum esse. Ex his patet presuppositum: ex quo vterius patet, quae sunt definitiones non entium: nam, vt Philopo. inquit, quid nomen aut oratio significat, est definitio non entium. Quae vero significat natum & existentiā, definitio entium.
- At vero si quid est ostenderit. Et esse quoque ostendet.** Et quodammodo ratione eadem ostendet. Nam unum quiddam definitio ipsa declarat, & demonstratio etiam unum. Quid autem est homo, & hominem esse, diversa sane, non eadem sunt.
- DILVCI.** At vero si demonstrabit quid est, & quia est, & qualiter est, eadem ratione demonstrabit, quando definitio unum aliud, et demonstratio. Quid autem est homo, et hominem esse aliud est.
- Proposito problemate, & suppositione, exequitur & probat ipsum quid est non posse de ipso definito demonstrari. & vt mihi videtur, supponit ipsum quia est. siue ipsum si est, siue ipsum esse rei, quae definiuit, demonstratione ostendi. Diximus enim superius, quae rationem si est, terminari demonstratione, licet Hypotheticæ: quare bene supponit ipsum esse demonstratione ostendi: hoc itaq; præmisso, argumentatur. Si aliquis demonstrabit quid est, vt pote quid homo est, cum hominem esse non nisi demonstratio ostendatur, eadem ratione, quae est demonstratione: & si non eodem tempore, nam licet diversis temporibus, tamen eadem specie rationis, vt pote demonstratione ostendetur utrumq;. Deseruit autem consequens, & inquit sup. Sed hoc est falsum, quia definitio unum quoddam, & demonstratio unum aliud declarat, nam demonstratio declarat esse, & definitio quid est: quid aut est homo, & hominem esse aliud est. Et per qualiter est: quod grecæ est mōs, quid est intelligit: unde sensus est, si aliquid demōrone quid est ostenderet, eadem rationis specie, vt pote demonstratione ostendit. rem esse terminando qnem si est, & quid ipsa res sit, terminando questionem, quid est, & ita eadem rationis specie quia est, & qualiter id est & quid est res ostenderet, tñius hypotheticæ, cum consequens sit falsum, erit & antecedens falsum. Philo. aut hunc locum non intellexit, nam sic cōpoint hypotheticam. si quid est demonstratione ostenderet quispam, simul ostendet eadem via quia est, & quid est: non n. video quo eadem via simul illa ostendi sequitur. Semper n. aduersarius negabit consequentiam, licet n. bene ille demonstrari eadem rationis specie, non tamen simul: semper enim ipsum si est prius est ipso quod est.
- ARGY.** Deinde etiam dicimus omne quodcumq; nisi sit suba necessario per demonstrationem esse ostendi. Esse vero rei, nullus est vt patet substantia. Id n. quod est, non est genus. Demonstratio igitur, id est quod quidpiam ostenditur esse.
- DILVCI.** Postea et per demonstrationem dicimus necessarium esse demonstrare omne quia est, nisi substantia sit: esse autem nulli est substantia. Non enim est genus eius: demonstratio itaque erit ipsius quia est.
- Hic, vt Philopo. placet. Arist. soluit instantiam, nam esse demonstratur, vt dictum est: esse est natura rei: natura rei est definitio rei, ergo a primo ad vitium, si esse demonstratur, definitio rei demōstratur. Soluit Arist. ipsum esse posse accipi pro rei substantia atq; essentia, & posse accipi pro ipso quia est siue pro ipso esse, quod queritur in questione si est quod
- Verborum expō trian gulius & p. subto & p. passione ac cipi potest.** ptum vel trian ne, dō & p. & pro salio, v. datar care. Ideo do utriusque ratiū.
- Duplex ex Pō Philop.** utriusque ratiū.

quod Philoponus existentiam rei appellat. dicit ergo esse pro substantia bene esse rei naturam atque definitionem, non autem esse pro eo, quod in quaestione si est queritur. Inquit Postea & per demonstrationem dicimus esse necessarium ut demonstretur omne quia est id est quodvis esse, nisi rei substantia sit at esse quod in quaestione si est queritur nulli est substantia hoc est essentia vel pars essentia & sic licet demonstretur esse definitio non demonstrabatur: quoniam esse quod demonstratur est esse quod in quaestione si est, qualiter & non esse acceptum pro substantia atque essentia. Et dixit per demonstrationem ostendit omne quia est, nam demonstratur quia est simplex, quod queritur in quaestione si est & quia est compositum, quod queritur in quaestione composita. Et dicit Philoponus Aristotelem dixisse nisi fuerit substantia quia aliquid quia est concidit cum substantia: utpote quando quis dicceret haec definitio est huius rei: nam cum sic dicaret, quia est esse substantia. Sed videtur mihi haec consideratio non necessaria: nam satis Aristoteles explicauit quando quia est demonstrabile, & qui non. Dicitur tunc demonstrari, quando non est rei substantia, & hoc satis est. Sed dices ens est genus, & ens ab esse sumitur. ergo esse est genus: sed genus est substantia, vel pars substantiae: ergo esse est substantia, vel pars substantiae. Responderet, non enim ens est genus, & ita negatur antecedens, quia ens nec genus est, nec differet: nec definitio: quia, ut Philoponus inquit, Ens est, equivoce dictum: quare nec substantia erit, nec substantia pars. Ex his concludit recte esse dictum demonstrationem esse ipsius quia est, & non ipsum quid est. nam demonstratione ostenditur rem esse, non aut quid res ipsa sit, & non modo rem esse demonstratione ostenditur, sed ipsam esse talem vel talam: & pro quid talis est, vel talis, nunquam tamen demonstratione ostenditur quid res sit.

Quod quidem etiam tunc ipse scientiae faciunt: Geometra nang: quid significat: quidem triangulus sumpt: esse autem ipsum demonstrat. Quo modo igitur ostendit ipse diffiniens: quid est triangulus? Sciens ergo quipiam definitione quidpiam quid est, si sit illud nesciet. At non quam fieri potest.

Quod quidem & nunc faciunt scientiae: quid enim significat triangulus accipit Geometra, quia autem est, demonstrat: quid igitur monstrabit definitens quid est: an triangulus, sciens itaque aliquis definitione quid est, sive nesciet: sed impossibile est.

Quod dixerat Nunc probat observatione scientiarum: quae demonstratione ostendunt quia est, siue re esse: definitione vero ostendunt quid res est. Geometra, n. definitione ostendit non hoc totum triangulus est, sed solu[m] triangulum incoplexum sumptum: demonstratione vero ostendit, quia triangulus est, vel triangulum esse. Sed pro verborum exppositio-

ne, debes scire triangulum accipi posse pro subiecto, de quo demonstrabilis est angulorum & qualitas: & pro quaestio sine passione, quae est demonstrabilis de alio, ut de data linea, ut in illo problemate. Supradatam lineam contingit & quadrilaterum triangulum collocare: hic enim triangulus erit ut passio, & quaestum. Ideo haec verba Philoponus duplicit exponit. Vno modo ut triangulus pro subiecto sumitur, Alio modo, ut triangulus sumitur pro quaestio: iuxta primum

modum lege sicut d. quod quidem id est aliud definiere aliud demonstrare & nunc faciunt scientiae: & ponit exemplum in Geometria, & inquit. Quid n. significat triangulus sumit Geometra per eam definitionem, quae est figura plana tribus lineis contorta, & non destrat, q[ui] vero habeat tres angulos aequales duobus rectis, ostendit per demonstracionem & ita quia est demonstrat, quid vero est definitio ostendit. Et in hac expositione Philoponus accepit quia esse in quaestione composta, Aristoteles superius accepit quia est pro si est in ipsa simplici quaestione, non tamen refert, quoniam quia est reducitur ad si est, ut diximus. Sed quia non loquitur Aristoteles in definitione quid est, sed in definitione quid non men significat, Ideo Philo aliter exponit sumendo triangulum, ut quaestum. Vbi debes scire in demonstratione esse concessum & quaestum, cōcessum quid est subiectum, quaestum vero est praedicatum sive passio de subiecto igitur præcognoscimus quia est, & quid significat, de quaestio vero quid significat præcognoscimus: quia est autem quaestio atque demonstrans. Tunc lege sic, Quid enim significat triangulus ut præcognitum sumit Geometra & non demonstrat: Nam in illo problemate, supra datam lineam contingit triangulum & quadrilaterum collocare, qd triangulus significat sumit. Quod autem sit ostendit, quia ut quaestum hoc sumit. ut si quereris si est super datam lineam triangulum & quadrilaterum collocare, & ita triangulum esse demonstrat. Vbi ait aduerte in quaestio id est quia est: & si est: & ipsum esse, & alterius inesse. Propterea bene dictum est scientias illud facere, quia esse demonstrat, quidnam est, aut quid significat, definitione ostendit; Propterea quasi in Cetero ergando concidit, quid igitur monstrabit: sive ostendet ipsa definitione ipse definitis, quid est: an triangulum certum est q[ui] sic, definitione ostendit. Incoplexum illud triangulum quid sit, demonstratione vero demonstrabit ipsum esse, vel in quone illa, quae queritur, si triangulus habeat tres angulos, vel in illa, super datam lineam, vel aliter & melius. qui igitur monstrabit qui definit, quid est ne triangulis: hoc est dicere, Vtrum definitis triangulum, demonstratione ostendit quid sit triangulus? Contra obiicit & quasi dicit, Si ita fuerit igitur sciens definitione quid est triangulus: nesciet si est: potest: non demonstratione scire quid est: & nescire si sit: & hoc sequitur si demonstratione quid est scire potest: modo hoc est impossibile & contra primam suppositionem, quae fuit, nihil posse sciri quid est: nisi scierat si est, vel ipsum esse. Debes scire q[ui] si quid est alius rei demonstratione scire potest: non egemus præcognitione quia est, ut iuuans est ad cognitionem quid est: q[ui] demonstratione erit pollens pro scientia illius rei quid est: Propterea recte argumentatur. Aristoteles definitens scit definitione quid est, solet quid est: ignoratio quia est: quod est cōtra suppositionem. Quo vero ad verba attinet, Verbum illud an, cū dicit an triangulus grāce est, Verum quia ita in grāco multis modis potest & accentuari & profiri, ideo Philo diuersimode verbū illud legit: nos vero excerptimus veriorē sensum: Ideo non oportet immorari. Pater autem per ipsos etiam definitionum, que nunc assigantur, modos, eos qui diffiniunt non ostendere esse: nā & si est medio quid aequalē, tamen cur est ipsum diffinitum, suel. sup. post. M 3 & pro-

Prima.

Secunda.

Notabile.

Verborum  
expositio.

ARGY.

P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

*& propter quod hoc circulus est queretur. Poterit enim il-*

*lud dicere quispiam definitionem orichalci etiam esse.*

D I L V C I . *Manifestum est aut & secundū nunc modos terminorū Non appa-*  
*quid non monstrant definites quia est, nam & si est ex*  
*ret, verbū medio aequalē quid, tamē propter quid est quod definitur,*  
*supplerū & propter quid est hoc circulus non appetat. Eset enim*  
*de linea in & Orichalchi viisque dicere esse ipsum.*

Comē. 52. *Thomas exponit, qd Arist. per exempla earū de-*  
*definitionum, que nunc assignantur, ostendat qd qui*  
*Thom. definit aliquam rem, non demonstrat quia res illa*  
*Pl. Sim. & sit. Et videtur hāc expositiō verbiis primis satis*  
*Tho. expō. bene conuenire: iuxta vero Philo. Simpl. atq; The-*

*hemistij interpretationem, debes scire, nō nullos vo-*  
*lūsūs definitōne m̄ non esse syllogizandā de defi-*  
*nito, quia ipsa se ipsa, atque qua definitio est, Patet*  
*esse quod quid est de definito: & propter quid est*  
*de definito in eo qd quid est. Cum enim dicitur cir-*  
*cūlūs est figura, à cuius centro ad circumferentiam*  
*oēs lineaē ductæ sunt æquales, volunt hanc defini-*  
*tionem ex suipius natura de ipso circulo patere,*  
*quia sit illius vt quid est, & propter quid, vt quid*  
*est, est illius: Ideo non potest vt quid est de suo de-*  
*finito ostendi syllogismo, aut demonstratione, cū*  
*esse vt quid est, suapte natura pateat. Contra ergo*  
*hos obicit Arist. & ostēdit per definitiones, qd nunc*  
*solent assignari, non appetere illas esse, vt quid est*  
*de definitis, nec appetere cām, quare sunt vt quid*  
*est de suis definitis: & notanter dixit per definitio-*  
*nēs, quae sunt nunc quia posset dici esse alias defini-*  
*tiones, quæ nō temporibus nō patent, quæ tñ fue-*  
*rūt notæ ill s: Inquit. Manifestum aut est, & scđum*  
*terminorum hoc est definitionum modos, qui nūc*  
*sunt nō tñpibus, & quibus consueimus vt i, qd defi-*  
*niētes nō oñdūt quia est, s: definitio de definito*  
*vt quid est, neq; oñdūt propter quid est definitio*  
*de definito, vt quid est: supple ex sola definitionum*  
*natura. Et probat exemplo definitionis circuli, &*  
*inquit. Nam & si circulus est aliquod aequalē ex me-*  
*dio, vt pote figura plana, è cuius centro medio ad*  
*circumferentiam oēs lineaē ductæ sunt æquales, tñ*  
*p. quid est quod definitur, hoc est propter quid*  
*circulus sit hoc, vt pote figura plana, è cuius medio*  
*oēs lineaē ductæ æquales sunt, vel qd circulus sit il-*  
*lud, ex definitionis illius vi atq; natura non appa-*  
*ret. Verbum enim non appetet supplendum est, vt*  
*dicit Philop. Eset n. quantum est ex parte illius de-*  
*definitionis hoc est quantum esset ex vi illius definitionis*  
*posset quispiam dicere illam esse definitio-*  
*nē alterius rei, s: figmēti, vel cuiusvis, vt pote Mon-*  
*tis Ereī, qui græce dicitur Orichalcos. Non enim*  
*vi illius appetet ipsam esse magis circuli qd Orical-*  
*chi, cū vi sua non dicat se esse, vel non esse circuli:*  
*& ita vi sua nō magis habemus ipsum esse circuli, qd*  
*Orichalci. Propterea inquit, tñ p. quid est quod*  
*definitur, s: circulus, figura & reliqua: & propter*  
*qd est hoc circulus, s: figura & reliqua, vel qd circu-*  
*lus sit figura & reliqua, ex definitionis vi non appa-*  
*ret, imo ipsum esse, id est ipsum circuli rōnem esset,*  
*hoc est posset quispiam dicere ipsum Orichalci, cum*  
*nulla vis ex ipsa appetet: vt sit magis circuli, quam*  
*Orichalci, cum ex vi sua non se esse illius afferat.*

A R C Y . *Neq; n. id esse posse quod dī, ipsa definitiones insuper*  
*faciūt manifestū. neq; illud et nō aliud esse, cuius inquiūt*  
*definitionem esse, sed propter quid semper dicere licet.*

E Neq; enim quia possibile sit esse quod dicitur, assignat

D I L V C I .

termī: neq; quia illud est, cuius dicunt esse definitio-

nem, sed semper licet dicere propter quid.

Com. 53.

Posset adhuc quis dicere definitionem non aſſe-  
rē se esse definiti ut quid est, sed dicere ex sua vi  
se esse definiti, vel posse esse definiti. Obicit con-  
tra definitionem ex sua vi non dicere se esse defini-  
ti, vel posse esse, nec dicere causam, cur possit esse,  
aut sit definiti. nam postquam assignata est, licet  
querere an definitio illius, cuius assignatur sit,  
& propter quid illius est, inquit. § Neq; enim etiā  
quia possibile sit id esse definiti, quod dicitur esse  
suum definitionem, termini arq; definitiones ex  
suis naturis assignant, neque qd illud sit id, cuipq; di-  
cunt esse definitionem, sed semper definitionibus  
assignatis licet dicere propter quid definitio sit il-  
lius cuius assignatur. & an illius sit. Patet ergo defi-  
nitionem non quā definitio est, se afferere esse de-  
finiti, vel propter quid sit definiti dicere.

A R C Y .

Si igitur is, qui diffinit, aut quid est ostendit, aut quid  
ipsum nomen significat. Si diffinitio nullo pacto est ipsius  
quid est, erit ipsa profectio oratio idem quod nomen signi-  
ficans: at hoc absurdum est sane.

D I L V C I .

Si ergo definiti mōstrabit aut quid est, aut quid signi-  
ficat nomen, si nullo modo est eius quid est, erit vtique ra-  
tio nomini idem significans: sed est inconveniens.

Si, vel

Sed.

Com. 54.

Expō Phil.

Philop. legit hunc textum sic, vtrum definitio sit  
rei acquisitione. vñl Arist. respondere ad hanc qō-  
neum hoc pacto. si ergo duorum alterum definiti  
demōstrabit, s: aut quid est, i. est naturam rei: aut quid  
significat nomen, hoc est significatiōē nomini cō-  
uenientem, si nullo modo definitio est ipsius quid  
est, i. si nō sit acquisitione rei, erit vtq; definitio ra-  
tio nomini idem significans: hoc est eiudem po-  
tentia cū noīe: sed hoc est inconveniens, s: definitio  
nem significare idē cum noīe. Vbi patet Philop. le-  
get, pro si, quia dicit, si nullo modo & reliqua:  
hoc pacto exponit Simp. Dicit. n. si definitiō  
monstrabit aut est, aut quid significat nomen: si definitio  
nullo modo est sup. ostensiua quid rei, definitio  
erit oratio significans idē qd nomen: hāc Sim. Alij  
non imperiti expōunt, si ergo is qui definit de-  
monstrat, aut demōstrat quid est res aut quid signi-  
ficat nomen. Sed nullo modo definitiō demōstrat  
qd est res: ergo demonstrabit quid nomen signifi-  
cat, quare definitio erit oratio significans idem, qd  
nomen: quod quidē absurdum est, & tūc iuxta hāc  
expōnem Arist. non soluit quæstionem, sed probat  
eum, qui definit, non demonstrare.

Expositio.  
aliquoru.

Refutato.

A R C Y .

H Primo nāq; & non subarum, & eorum qd non sunt in  
rōne rerum erit vtq; diffinitio. Nam & ea qd non sunt si-  
gnificare noīe licet. Deinde oēs orationes diffinitiones erūt  
sine discrimine vñlo. Fieri nāq; potest vt cuius orationi  
nomē ponatur. Quare diffinitionibus differemus oēs, atq;  
loquemur, & ilias ipsa diffinitio erit. Præterea nulla scien-  
tia demonstrabit, hoc nomen hoc indicare ac significare:  
ergo nec diffinitiones idipsum indicant. Ex his igitur nec  
idem esse diffinitionem ratiocinationemq; videtur. Et in-  
super, neq; diffinitionē demonstrare quidnā sit quicquam  
fieriq; non posse vt ipsum quid est demonstratione diffini-  
tionēne vñquam percipiatur, aut cognoscatur.

D I L V C I .

Primo quidem, quia & non subarum ratiocinationemq;  
& eorum, que non sunt: significare. n. est, & que  
non sunt. Amplius oēs orationes diffinitiones erūt, esset. n.  
vtiq;

Definitio p  
non inīs si  
guisidatiōe  
necessario  
fungitur.

Com. 55.

Philopon.

A R C Y .

D I L V C I .

Tex. 8

Com. 56.

**Definatio** *a* **etique nomen pouore cuilibet orationi, quare terminis vti A  
**nominis si** *que disputabimus omnes. Et ilias definitio exit. Amplius*  
**guifidatice** *nulla scientia demonstrat etique quia hoc nomen huius*  
**necessario** *aliquid ostendit. neque igitur definitiones hoc assignat. Ex*  
**fungitur.** *bis igitur neque definitio, et syllogismus idem videtur esse: neque eiusdem definitio, et syllogismus. Adhuc autem*  
*quod nec definitio aliquid demonstrat, aut monstrat: neque quid est definitio aut demonstratione cognoscere est.***

**Com. 55.** *Quod vero absurdum sit definitionem esse idem quod significatio nominis, multifariam probat. Primo, quia tunc definitio esset non substantiarum, utpote accidentium quoniam horum sunt nomina, quae possunt illa significare. Secundo quia definitio esset non entium: quoniam contingit aliqua nomina significare non entia, ut Hippocentaurus, & Chimera & id genus. Tertio, tunc omnes orationes essent definitiones. nam potest imponi nomen cuique orationi, & illud nomen significabit idem, quod oratio: quare, cum significatio nominis sit definitio: & oratio, cui nomen imponitur, etiam significat idem quod illud nomen: iure omnes orationes essent definitiones: cum aequivalent nominibus in significando. Quarto, si significatio nominis esset definitio, cum nos disputemus nominum significacionibus, semper terminis hoc est definitionibus disputaremus. Quinto, tunc ilias, quae est significatio nominis bellum trojanum, esset definitio. Vel sic, tunc ilias, id est significatio ilias, quae est de bello troiano, esset definitio. Sexto nulla scientia demonstrat hoc vel illud nomen vel illud significare: definitiones sunt scientia, ergo definitio non demonstrat hoc nomen hoc significare. Phi. vero sic intelligit, propterea scientia demonstrat per hoc, quia hoc nomine huius aliquid significat. non enim medium in demonstratione est significatio nominis: at definitio est medium in demonstratione: ergo definitio non est significatio nominis. tunc epylogat, & enumerat quae hucusque pertractavit: & dicit probatum esse definitionem non esse syllogismum. Secundo probatum est non esse eiusdem definitionem & syllogismum. Tertio probatum est definitionem nihil demonstrare. Vltimo probatum est quod quid est nec definitione nec demonstratione, nec diuisio- ne, nec alijs id genus probari posse.*

**ARGY.** *Vrum considerandum est rursus, quid istorum bene & quid non bene refreque dicitur. Et quid est definitio. Et vrum aliquo modo sit ipsius quidem est demonstratio definitio, an nullo sit modo.*

**DILVCI.** *Iterum autem speculandum quid horum dicitur bene, & quid non bene: & quid est definitio, & eius quid est. nunquid quodammodo est demonstratio, aut definitio, aut nullo modo.*

**Com. 56.** *Repetit earum considerationum, quas dixit, non nullas, & hoc proponit cum inquit. Iterum autem speculandum quid horum pauloante consideratorum dicitur bene, & quid eorum dicitur non bene: & iterum secundo speculandum est quid est definitio. & tertio iterum speculandum est vrum ipsius quid est, sit aliquo modo demonstratio vel definitio vel nullo modo. Et vt Phi. declarat bene dictum est eiusdem eodem respectu non esse demonstrationem & definitionem bene etiam dictum est, quid ipsa definitio sit: est enim oratio ex ijs, quae*

ad essentiam pertinent, composita. Bene etiam dictum est definitio non esse demonstrationem. Bene etiam dictum est, ipsius definitionis non esse demonstrationem, neque syllogismum diuisiunum neque Hypotheticum neque inductionem. hic emerget dubitatio, quoniam vult retractare haec & quomodo afferit velle renidere, quae non bene dicta sunt cum omnia bene dicta sint. Et dicendum ut Auer. innuit in Paraphraſi Arist. proponere velle reuidere que bene, quae non bene dicta sunt, non quod illa non bene dicta sint sed propter recipientes, qui bene dicta tanquam male dicta reciperent. Præterea, ut Themistius innuit, repetit haec, ut altius eadem per tractet, quasi dicta ruminando. Et per aliquo modo, intelligit aliqua, ut sit sensus, vrum definitionis sit aliqua demonstratio, & dicet definitionis materialis esse demonstrationem eam, cuius medium est formalis definitio. Et per nullo modo, intelligit vniuersaliter, ut sit sensus, an nulla demonstratio esse potest.

*Cum itaque scire quid est, & seire causam ipsius si est idem sit, vni diximus, fieri potest, prout quid est ostendatur.*

*Quoniam, sicut diximus, idem est scire quid est, & seire causam ipsius si est.*

**Dubita io.**

**Solutio.**  
**Com. 8.**

**ARGY.**

**DI LVCI.**

**Com. 57.**  
**Expositio.**  
**Philopo.**

Et Philo inquit, Arist. agreditur primum, scilicet definitio ostendi potest per definitionem. Et vtitur ad huius rei probationem primo his, quae praestensa sunt. Ostendit enim idem esse quid est, & propter quid est: & quod querens quod quid est, causam querit: nam quod quid est, & definitio est eius quoniam est, & causa: his præluppositis, argumentatur hoc pacto ut placet Alexan. Phil. & Simpli. quoniam, ut diximus, seire quid est, id est substantiale atque definitiū rationē rei, & seire causam ipsius si est, id est existentia rei idem est: litera est diminuta & deficit consequens secundum Alex. ideo sup, tu ut Alex. inquit, contingit deinceps fieri demonstratio definitionis: ante quod patet ex dictis, quae causa essendi eclypsim Luna est priuatio lumenis in Luna objectu terræ & hoc est eclypsim esse: Sed quo valeat haec consequentia, idem est scire quid est, & causam existentia: ergo definitio demonstrati potest per definitionem, licet superius sit declaratum, adhuc declaratur: nam existentia demonstrari potest de aliqua re, quae non scitur an sit, veluti de Nisi: & quidem per definitionem, ut nunc supponatur ex his, quae diximus, definitio est rei existentia: quia idem est scire quid est, & causam ipsius si est: ergo definitio per alteram definitionem demonstrari potest: quare hypothetica patet: cuius si ponatur antecedens, relinquetur consequens.

*Cuius quidem haec ratio est: est enim quadam causa, & haec aut est eadem, aut alia, & si sit alia, aut est demonstrabilis, aut indemonstrabilis. Si igitur alia sit demonstrativa potest, cum causa sit medium, & prima figura ratiocinationis ostendatur, necesse est id quod ostenditur vniuersale esse & affirmativum, ut patet. Vnus igitur is est modus, quem nunc inquisiuimus, per aliud, inquam, ipsum quid est ostendere.*

*Ratio autem hujus est, quoniam est aliqua causa: & haec aut eadem, aut alia est. & si igitur alia, aut demonstrabilis est, aut indemonstrabilis. Si igitur est alia, & contingit, demonstrari, necesse est medium causam esse, & in figura prima demonstrari, vniuersale enim & prædicta-*

**DILVCI.**  
**Definitio**  
**materialis p**  
**formale o**  
**stedi cotin-**  
**dica.**

## POSTERIO ANALITICO.

Com. 58.  
expositio  
Phi.

*dilectum est, quod demonstratur. unus quidem modus nunc exquisitus est per aliud quod quid est monstrare.*  
Quod definitio. una per alteram demonstrari possit, secunda ratione declarat, & non modo per ostensio; & Philo expónit hunc locum valde bene, propterea secundum eius expositionem. Ait. primo sumit in rerum natura dabilem esse causam aliquam & hoc inquit. *Quid est aliqua causa; hanc non probat quia paret. Est enim aliquid causatum ergo & aliqua causa. Secundo sumit duplum esse causam, nam alia est, quae eadem est definitio, alia quae non est eadem definitio, inquit. Et haec aut eadem, si definitio causatoque est, aut alia a causato definitio que ipso, causa eadē definitio atque causato, ut arbitror, est formalis, cum sit tota essentia ipsius causati, quod definitus, cetera vero causa sunt aliae a definitione materia quidem, quia non est essentia rei definita, efficiens, & finis, quia sunt extrinsecus existentes. Tertio sumit, & earum causarum, quae aliae sunt a definito ipso, aliqua est demonstrabilis de suo causato, utpote, quod de illo generatur, & ita vero est indemonstrabilis, si quando de illo est per se manifesta, & hoc inquit. Et sicutique alia, aut demonstrabilis est, aut indemonstrabilis, quae per se de suo causato queritur, est demonstrabilis, quae per se de suo causato non queritur, est indemonstrabilis, quae de suo causato manifesta est: ex his suppositionibus concludit primo esse aliquam causam, quae est medium, sciam, quae indemonstrabilis est, ut est formalis: & aliquam esse demonstrabilem, videlicet eam, quae non per se patet de suo causato, ut ipsa materialis. Itemque & demonstrationem talen esse in prima figura, quia causa materialis, cum sit definitio materialis, vniuersaliter & affirmativa prædictatur de eo, cuius est causa materialis, inquit. Si igitur est causa aliqua alia a suo causato, & contingit demonstrari ita ut sit non per se nota de suo causato, necesse est aliquam causam esse, quae est in demonstratione illius causae medium, & super aliquam causam esse demonstrabilem. Medium est formalis causa, quia est tota essentia causati, & eadem illi, demonstrabilis est causa materialis, quae est alia a causato, etiam efficiens, & finalis. Et necesse est demonstrabilem demonstrari de suo causato per indemonstrabilem in prima figura immo in primo modo. Nam causa, quae demonstratur, cum sit definitio, vniuersalis & predicativa est. ex his deducit intentum quod propoluit, & inquit. Unus quidem igitur modulus nunc exquisitus est, quo demonstrari possit ipsa definitio: & est ipsam materiam definitionem demonstrari de definito per aliud quod est, scilicet per formalem definitionem, nam materialis, cum sit alia a suo definito, non est per se nota de illo, formalis vero, cum sit eadem suo definitio, est per se nota de illo, ideo materialis per formalem demonstrari potest. Haec greci quo ad haec verba, & quidem dilucide.*

ARGY.

DILVCI.

*Nam medium ipsum quid est necesse est esse quid est, & proprium identidem proprium. Quare distinctionum eiusdem rei alia ostendit, alia non ostendet. Atque hinc modus non est demonstratio ipsius quid est, ut ante dictum, sed ratio ratio ad differendi modum accommodata. Horum enim quid est necesse est medium esse quod quid est, & propriorum proprium. Quare hoc quidem de-*

*monstrabit, illud vero non demonstrabit eorum, quae sunt quid est eiusdem rei, hic quidem igitur modus, quod non sit demonstratio, dictum est prius, sed est syllogismus logicus ipsius quid est.*

*Et quia quispiam dicere posset materiale definitionem esse demonstrabilem de eo, cuius est causa materialis, sed non per definitionem formalem, sed per aliud quippiam definito accommodatum, quae si confirmando id quod diversat, refellit tacitam hanc responditionem, & inquit. Horum, quae sunt quod quid est demonstrabilia, necesse est medium esse quid est, & non proprium accidentium aliquid, sed & propriorum maxime proprium: veluti est definitio formalis, quae est omni convertibilium cum definito maxime proprium. Huius rei pulchritu exemplum afferit Philo. exempli gratia inquit. In Sociate seruet sanguis circa cor, in quo autem seruet sanguis circa cor, irascitur. Si vero quispiam interrogaret, quae sit causa eius, quod est enim, in quo seruet sanguis circa cor, irasci, dicemus quod est appetitus vindi etiammodo formalis est haec definitio irae, & haec definitio in medio termino posita, concludet definitionem materiale in syllogistica demonstratione. ex his Aristoteles concludit, quare eorum, quae sunt quod quid erat esse eiusdem rei hoc quidem monstrabit, si faciet demonstrationem, ut materiale, illud vero non monstrabit, si non faciet demonstrationem, ut formale quid est, hoc pacto exponit Philo. Aut sic, quare, cor, quae sunt quod quid erat esse eiusdem rei, hoc quidem monstrabit, si est medium in demonstratione, ut formale quod quid est, illud vero non monstrabit, ut medium, sed erit postulus demonstrandi. Ut materiale quod quid est. Sed contra, quia superius dictum est totum oppositum diximus enim definitionem demonstrati non posse de definito, ut quid est: & hic dicit oppositum, ita enim illam posse demonstrari per aliud quid est. Solutum, & inquit. Hic quidem igitur modus, quod non sit demonstratio, dictum est prius, quia pertinet principium, ergo syllogismus, in quo materialis per formalem syllogizatur, non est demonstratio, sed est syllogismus logicus definitionis materialis, ut inquit est quia ex probabilibus concludens non autem demonstrans. Et ita in toto hoc capitulum dictum est ipsum quod est per aliud quod est demonstrari posse, sumptius demonstrari, pro dialectice ostendit ut Philo inquit. Haec sunt, quae mihi videntur circa haec obscura verba.*

*Quo autem modo fieri potest, ut quid est elicatur ex demonstratione, deinceps dicamus oportet, hinc rursus initio sumpto, nam ut querimus propter quid est prius habentes, interduum vero & simul nota nobis haec sunt, sed nunquam fieri potest, ut antea cognoscamus enim est quam percipiamus esse, sic pari ratione neque quid est querere neque cognoscere possumus sine perceptione ipsius esse, si enim nequit ut quid est nunquam sciamus, si ignoramus si est.*

*Quo autem modo contingat, dicemus, dicentes iterum ex principio. sicut enim propter quid quarimus habentes, quia aliquando autem, & simul manifesta sunt, sed neque prius propter quid possibile est eorum noscere quam quia, manifestum est quod similiter & quod quid erat esse non sine quia est impossibile enim est scire quid est in rante, si est.*

Definitio  
non demo-  
stratio, sed  
sylloproba-  
bili ostendit  
posse certi-  
fum est.

Com. 59.

Exemplu;  
Philopon.

Suggerit  
superior tex-  
tus co + 7. &  
inde.

Com. 90

ARGY.

DILVCI.

Com. 61.

Philopon.

Hact-

# L I B E R . S E C V N D V S

71

Com. 50.

Hactenus quomodo dialectice q̄ quid est ostendit p̄test dictum est, nunc vero quomodo per demonstrationem ostendi contingat; declarare propotius, & inquit: Quomodo autem contingat, sc̄ definitionem per demonstrationem ostendi dicimus, dicentes iterum ex principio, tanquam nihil de re hac dictum sit. Proposita intentione exequitur, & primo praemitit suppositionem, q̄, sicut est in questionibus compositis, ita est in simplicibus: ut enim in compositis questionibus non possumus habere propter quid est, nisi prius quia est habuerimus; & sicut aliquando in talibus compositis questionibus simul habemus propter quid est quia est, & nunquam prius propter quid est, quam quia est vel sic, sicut in compositis questionibus dupliciter nos habemus aliquando prius quia: & postea propter quid aliqui simul, nunquam autem prius propter quid quam quia, ita etiam in simplicib⁹ duplicitate habemus: aliqui enim prius si est habemus, & posse quid est, aliqui simul utrumque, & nunquam prius quid quia si est. Ex hac ergo similitudine vult habere si est & quid est dupliciter se habere, vt ad nos comparata; aut ordine quodam, aut sic ul, & si ordine quo tam nunquam prius quid est quam quia est: hæc est suppositio, inquit. ¶ Sicut enim propter quid querimus habentes sup. prius quia est, aliqui autem & simul manifesta sunt, nunquam autem prius propter quid possibile est cognoscere quam quia est, ex hoc infert idem esse in simplicibus questionibus, & inquit. ¶ Manifestum est q̄ si & q̄ quid erat esse scire non possumus sine quia est. Impossibile enim est scire quid est ignorantes si est, patet ergo nos bifariam posse scire quid est & si est, aut simul utrumque habentes aut prius habentes si est, & postea quid est. Tertio modo non est possibile, non enim possumus scire quid est prius ignorantes si est, nec probauit hoc Arist. nisi ex similitudine accepta in questionibus compositis.

ARGY.

Habemus autem si est nonnunquam per accidentia, nonnunquam aliquid habentes ipsius rei, relata tonitruum, esse scimus, habentes sonum quendam nubium esse, & deflationem, lucis esse, quandam priuationem hominem item quoddam, animal esse, & animam etiam id esse, quid ipsum se motu ciet.

DILVICI.

Hoc autem si est aliquando secundum accidentis habemus: aliquando autem habentes aliquid ipsius rei, vt tonitruum, quoniam sonus quidam nebulatum est, & deflatus, quoniam priuatio luminis est, & hominem, quoniam animal quoddam est, & animam, quoniam ipsum se ipsum mouens est.

Com. 61.

Supposuit nos posse habere si est, & quid est, aut simul, aut si est prius quam quid est, nunquam superpositionem volens declarare, praemittit unam distinctionem: q̄ nos possumus habere existentiam rei duplicitate: aut ab his, quæ per accidentis insunt ipsi rei, cuius exemplum ponit Philo, vt si Socratem cognosceremus esse, ex eo quia est albus, aut quialatus vngues habet: aut ab his, quæ rei insunt essentialiter & per se, ut pote, vt exponit Philo, si cognosceremus existentiam rei cognoscentes aliquam partem, essentiali rei essentialiter atque, per se illi in existentem, vt quando cognoscet tonitrum esse, quia est aliquis sonus nebulatum, & cum cognoscere eclypsim, quia priuatio luminis, & cum cognoscere

sco hominem esse, quia est aliquid animal: ut pote rationale, aut mortale, similiter & cum cognoscere animam esse, quia ipsa se ipsam inquiet.

Quæ igitur per accidentis esse scimus, necesse est ad eorum percipiendum quid est nullo modo nos quicquam habere: meque enim illa esse scimus, atque querere, quid est non habentes esse, perinde atque est si nihil prorsus queratur. Quorum autem habemus aliquid eorum, quid est facilis: percipere possumus: quapropter ut habemus ipsum esse, sic ex ad ipsum quid est percipiendum sumus dispositio.

Quæcumque quidem igitur secundum accidentis scimus, quia sunt, necesse est nullo modo se habere ad quid est: neque enim scimus quia sunt, querere autem quid est non habentes quia est nihil est querere.

ARGY.

DILVICI.

Secundum quæcumque autem habemus aliquid, facile est querere, quare quem admodum habemus quia est, sic habemus ad ipsum quid est. Philo videtur velle, q̄ Aristoteles intendat probare quod ea, quæ sunt per accidentis, non consistunt ad inventionem definitionis quia non sunt immediata, neque propria subiectis rebus, sed omnino aliena: & ait q̄ non solum, ut inquit Philo, haec non converunt ad inventionem definitionis, sed neque ad acquisitionem existentia rei, non enim cognoscitur Socratis existentia eo quia dicatur esse, aut Musaeus aut Grammaticus, aut albus qui vero tentat scire, rem ab his, quæ illi per accidentis insunt, non solum non poterit comprehendere quid est, in naturam rei, sed omnino neque existentiam rei si inter-

entia si aliquid vnuminam questione acquirens renit simpliciter accidentibus, non est questione. In quibus vero sumimus non quia per accidentis, sed quia per se insunt, vt partes rei, in illis facilis venamur definitionem, hæc Philo. Ego vero putō Aristoteles nunc declarare q̄ simul si est, & quid est habemus, & quando, non præmisit enim distributionem & nunc illa vtitur: & vult nos non habere simul si est, & quid est quād, si est, per accidentia sciuerimus, probat: quia quando nos scimus si est per accidentia, nos non scimus si est: & si per accidentia non scimus si est ergo nec quid est: non enim possumus scire quid est ignorato si est, inquit. ¶ Quæcumque quidem igitur secundum accidentis scimus quia sunt, necesse est nullo modo se habere ad quid est, & ita quæ scimus si est per accidentia non scimus quid sunt simul, probat, & inquit. ¶ Neque enim scimus quia sunt, q.d. per talia accidentia: ergo nec quid sunt: querere autem quid est non habentes prius quia est, nihil est querere. Pater ergo si est, quod scitur

Est querere verbum additum de sua interpretatione.

Com. 62.

Expositio Phil.

D per accidentia, non simul scire cum ipso rei quid est: cum reuera non sciatur res quia est per talia accidentia. Deinde exponit q̄ simul vel de facto, vel de facili, & inquit. ¶ Secundum quæcumque habemus aliquid, hoc est quæcumque vero scimus quia sunt, per aliquid essentiale eis, facile suppone est querere quid est: est quidem facile, quia habens partem rei, videtur facile habere totum, qui enim scire rem esse per aliquam partem definitionis, videtur, scire partem definitionis: & ita facile simul potest scire totam. Ex his cocludit quomodo ad quid est disponimus per cognitionem ipsius quia est, & inquit. ¶ Quare quemadmodum habemus quia est, sic habemus, id est disponimus ad ipsum quid est: quia si habemus quia est per accidentia disponi-

Propria expositio.

Definitio  
non demonstratio, sed  
syllopropositio  
potest certis  
supum est.

Com. 59.

Exempli;  
Philopon.

Superior tex-  
tus cō 47. &  
indc.

ARGY.

500

I LVCI.

## POSTERIO. ANALITICO.

Quæ The.

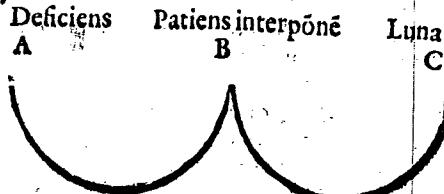
mur pér accidens ad ipsum quid est : & si habemus quia est per aliquid essentia rei disponimur facile ad habendum totam definitionem. The. ad expositionem huins excerpti notat accidentia quædam esse, qua rei existentia non insunt : & hoc pacto Chrysippus ostendit Deos esse, quia visitantur altaria. Stoici vero Deos esse asserunt, quia mortaliibus suppetias plurimas afferunt hæc probatio est ab accidente, quod non existit in re. Quædam vero sunt, quæ adsunt in re; & hac duplicita, alia proprius alia remotius: per accidentia remotiora non ostenditur existentia rei propriæ, ut dixit Aristoteles, per accidentia vero propria, ostenditur aliquo modo re-existentia, non tamen facile per hanc existentia cognitionem scimus quid est, licet disponimur ad illudiat per ea, quæ per se, & essentialiter insunt, facile scimus quid est. Propterea ait ita nos disponi ad percipiendum quid est alicuius rei, Sicut habemus illius quia est : & quia per accidentia ex træna non habemus quia est, ideo non disponimur ad percipiendum quid est: quia vero per accidentia, quæ rei insunt, habemus aliquo modo quia est communiter si communia sunt proprie si propria sunt: Ideo disponimur ad percipiendum quid est communiter, vel proprie, licet non facile: sed quia per partes definitionis scimus quia est proprijsime, ideo disponimur facile ad percipiendum quid est: hec ex Theistio, & bene.

ARGY.

Quarum igitur rerum aliquid habemus ipsius quid est earum hac sint exempla. Sit defectus eo in loco quo ipsum est. A, Luna in eo quo ipsum est. C, interpositio vel obiectio terra, in quo est ipsum positum. B: Quære igitur virum Luna deficit, an non deficit nil aliud est quæ ipsum B, que vere sit, nec ne. At id ipsum nil ab hac questione differre videtur sine ratione eius. Quod si sit, illud dicimus esse. Vel queratur virius partium contradictionis sit ratio virum habendi duobus rectis æquale, an non habendi. Quod cum inuenierimus, eſe simul, & propter quid scimus, si modo sit medium.

DILVICI.

Quorum igitur habemus aliquid ipsius quid est, primum quidem sit defectus in quo A, Luna in quo C, Oppositio terra in quo B, Vtrum quidem igitur deficit aut non B quære est, vtrum est aut non est. Hoc autem nihil differre querere quam si est ratio ipsius. Et si sit hoc, et illud dicimus esse: aut virius contradictionis est ratio vtrum habendi duos rectos, aut non habendi. Cum autem inueniamus simul quia & propter quid est, scimus si per me dia sit.

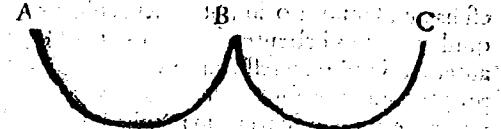


Come. 53.

Dixit aliquando simul haberis est, & quid est, vtpote qñ si est scitur per distinctionem rei, cuius quærimus existentiam. Aliquando autem dixit nos habere si est, & non quid est: vtpote qñ scimus si est per aliquid accidens eius, cuius quærimus est. Hæc nunc per exempla ostendit, & inquit. Quorum igitur habemus aliquid ipsius si est, id est eorum, quorum existentiam habemus per aliquam de-

E finitionem eorum, quorum quærimus existentiam. Exemplum primum sit sic, vt sit defectus, vel deficiens in quo A: Luna sit in quo C: oppositio terra sive paciens oppositionem terra, sit in quo B: Parte igitur terminis sic dispositis, q̄ cum quærimus, utrum deficit Luna, aut non, s̄ est quære, utrum est aut non est. Hoc autem nihil est quære quam si ipsius defectus sit aliqua ratio causalis & definitiva, nam, si habemus q̄ sit & aliqua ratio causalis defectus, definitiva, illud dicimus esse: nā simul habemus esse defectum, & quid defectus est, hoc est primum exemplum. tangit secundum, & inquit. Aut ipsum virius contradictionis est ratio causalis & definitiva, vtrum eius contradictionis pars, quæ est habendi duos rectos, aut eius contradictionis partis, quæ est habendi duos rectos, aut eius contradictionis partis, q̄ est non habendi duos rectos: nam si sit definitiva ratio & causalis definitio eius partis, quæ est habere duos rectos, in. s̄ pone duos rectos habens. In a pone rationem definitivam, atque causalem eius predicati, quod est positum in a.

Hæc duos angulos Rō sive definitio maioris Triangulus' egleis duobus rectis.



scilicet habendi duos rectos. In. c. vero pone triangulum, & tunc patet, q̄ cum inuenierimus b esse rationem definitivam acque causalem ipsius A, q̄ est habere duos rectos, simul quia, & propter quid scimus, nam scimus ipsum habere duos rectos esse & propter quid: & quid est ipsum habere duos rectos, scimus dico simili quia & propter quid: si modo per media sit haec scientia, quæ media sunt definitiones causales, & definitivæ rationes. Sed dubitabis & non ab ratione: quia proposuit declarare quando simul scimus si est & quid est. Et tamen declarat per exempla quando simul quia est, & propter quid est. Et dicendum in accidentibus idem esse si est, & quia est, accidentis enim esse est inesse. Idem enim est scire de fæctum esse, & defecit in esse Lunæ. Similiter idem est scire propter quid est & quid est, nam propter quid est est ratio causalis atque definitiva ratio predicati: cuius quærebas existentiam.

Quod si non sit, esse quidem scimus, propter quid autem ne scimus. Atque id ipsum hoc exemplo patesceri potest. Sit nanque C Luna. A defecit, B non posse, cum est tota reflecta lumine r̄umbra efficere intercedente manifesto corpore nullo. Si igitur B quidem ipsi C infit, A vero competat ipsi B, Lunam quidem deficere notum sit nobis. Cur autem deficit nondum est notum. Atque defecitionem quidem esse scimus, sed quid est defecitione scimus. Atque cum A quidem ipsi inesse C, patet, quæritur autem propter quid inest. nil aliud tum quæritur quam quid nam sit ipsum B, vtrum obiectio terra, an econuerso Luna, an lucis eius extincio. Hoc autem alterius extremi ratio est, vt hoc in exemplo ipsius A. Est enim defectus obiectio terra. Præterea quid tonitruum est extincio ignis in nube: propter quid tonat, quia ignis in nube extinguitur. Nubes sit C, tonitruum A, ignis extincio B.

Cm. 64.

Dub<sup>b</sup>  
Solutio.  
In accidentibus idem est, & quia est scire pp. qd. est & qd. e.

ARGY.

defini  
quidem  
cat  
qui  
com  
scim  
ret i  
est, &  
tis, v  
& in

B: igitur ipsi C, nubi inquam, B ipsum inest, extinguitur enim ignis in nube: At huic A, ipsum inest tonitruum sonus. Atque B, ratio ipsius est A, primi inquam extremi. Quid si rursus huius aliud medium sit, id ex his rationibus erit, quae restant.

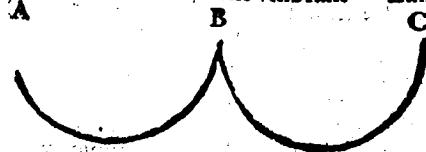
DI LVCII.

Si vero non, quia scimus, propter quid autem non scimus. Sit igitur Luna C, defectus A, Lunam plenam vmbram non posse facere nullo nostrum medio manifesto existente, in quo B. Si igitur in C est, quod est Lunam non posse facere vmbram, cum nullus nostrum in medio sit, in hoc autem A, quod est deficere: quia deficit quidem manifestum est, sed propter quid, nondum. Et quia defectus est quidem scimus, quid autem est, nescimus. Cum autem manifestum est quia A in C est, propter quid autem est queritur: B est querere quid est, virum sit obiectio aut conuersio Luna aut extincio Luminis. Hac autem est ratio alterius extremi, vt in his, que sunt ipsius A: est enim defectus obiectio à terra: quid est tonitruum, ignis extincio in nube: propter quid tonat, propter extingui ignem in nube. sit nubes C, tonitruum A extincio ignis B: in C igitur nube est B, extinguitur enim in ipsa ignis. Huic autem inest Sonus, & est ratio ipsius A primi termini, si autem iterum huius aliud medium sit, ex reliquis erit rationibus.

Cm. 64.

Declarauit in quibus scimus simul quia est, & quid est, & dixit nos scire simul si est, & quid est quando scimus quia est per medium, hoc est per causam: nam causa est definitio causalis. Nunc vero declarat qn non scimus simul quia est, & quid est, & inquit. {Si vero non scimus per medium, s. causa le alius rei existentiam, sed per accidentem illi existentiae, quia est scimus, quid autem res sit, nescimus: & ponit exemplum. sit Luna c, defectus A, Lunam plenam omni impedimento deducto vmbram C non posse facere, dico omni impedimento deducto, ita vt nec nebula occultet Lunam, nec aliquo nostrum in medio existente manifesto, quo ipsa Luna occultetur. Lunam igitur plenam omni impedimento deducto vmbram non posse facere ponatur in quo b. Si igitur terminis sic dispositis, In c est, b hoc est in Luna est non posse facere vmbram: cum nullus nostrum in medio sit. Haec enim vera est, Luna non facit vmbram deducto omni impedimento. In hoc autem, s. b est A q, est deficere: qm omne lumine deficiens non facit vmbram.

Defectus Non faciens vmbram Luna



Terminis & propositionibus ita concepsis, quia deficit Luna quidem manifestum est, sed propter quid deficiat nondum manifestum est: & ne quis dicat exemplum non esse ad propositionem, quia nos loquimur in questione simplici. & exemplum est in composita. Ideo subdit, & quia defectus est, quidem scimus: quid autem est defectus, nescimus. Et ita patet in simplici questione qn non simul scimus quia est, & quid est. Deinde ostendit ordinem in questione, vt ostendat hoc, qd dictum est, esse bene dictum & inquit. {Cum autem manifestum est quia A defectus in C Luna est: & queritur propter quid A in-

A est ipsi c, hoc querere est a querere quid est, utrum sit obiectio aut conuersio Luna aut extincio lucis. Ab antiquis tres causae eclipsis Luna a signatae sunt. Quidam enim dixerunt Lunam eclipsari, quia habet duas facies, alteram lucidam, alteram Opacam, cum conuertit ad nos Opacam faciem, dixerunt illum eclipsari. Alij dixerunt Lunam extingui in sua luce certo tempore, & certo non. Dicebant vero eclipsari, cum extinguitur in luce. Veriores dixerunt Lunam eclipsari cum terra interponitur inter ipsam & Solem. Propterea Aristo, dicit a querere est, quid est, utrum obiectio terra, quae tenebra causa est eclipsis, aut conuersio Luna: aut extincio luminis. Verum ista ultime duas cause, vt Philo inquit, falsae sunt. Sed quaevis a signatur, haec, vt Aris, inquit, est ratio, & definitio alterius termini, vt in his definitionibus, que sunt ipsius A, est enim defectus obiectio à terra, & ita est definitio prædicati, cum reponatur in his definitionibus, que sunt ipsius A, qd est prædicatum. Et non contentus uno exemplo, apponit aliud secundum Pythagoram, vt dicit Philo. & inquit. Quid est tonitruum ignis extincio in nube facta: propter quid tonat, quia extinguitur ignis in nube: ergo sit nubes C, tonitruum A extincio ignis B: terminis sic dispositis, c igitur nube est B, extinguitur. n. in ipsa nube ignis huic autem B inest sonus siue tonitruum: qd enim extinguitur in nube, tonat. Patet etiam hoc exemplo B esse rationem definitiam atque causalem ipsius A primi termini. Si autem iterum huius aliud medium sit, ex reliquis erit rationibus.

Tonitruum Ignis extincio Nubes



Thomas bonus Aristo. interpres exponit hæc, Quæ sat. Sic autem inquit. {Oportet accipere adhuc aliud medium ad demonstrandum definitionem maioris, aut de subiecto, aut de ipsam et maiore, ex reliquis erit rationibus: hoc est tale medium erit ex rationibus subiecti, nam definitio subiecti potest esse medium ad demonstrandum definitionem maioris de maiore de subiecto illius maioris, potest enim definitio hō minis esse medium ad demonstrandum aptum ride de risibili, & de ipso homine. Philo autem hēc Arist. dicit addere, quia contingit quandoque demonstrari prædicatum aliquod de subiecto per aliud prædicatum per se: quod per se competit prædicato demonstrato, vt si demonstraremus risibile de homine per disciplinæ capax, hoc pacto, omnis homo est disciplinæ capax: omne disciplinæ capax est risibile: ergo omnis homo est risibilis. Vbi patet risibile de homine demonstrari per quoddam prædicatum per se de risibili. & de homine: quod non est definitio risibili: ideo dicit. Si autem item huius maioris propositionis, videlicet omne disciplinæ capax est risibile, aliud medium sit, quia medium non est definitio: ex reliquis erit rationibus demonstrandum, vt pote ex ratione risibili prædicantis de homine, & ita quotiens demonstratur palseio de aliquo subiecto: & non per definitio nem

Tres casæ de eclipsis Luna atque signatae sunt ab antiquis.

P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

nem passionis sed per aliam passionem, potest adhuc accipi aliud medium, s. definitio passionis illius ad probandam maiorem propositionem; hæc vt puto, Philoponus intelligit.

A R G Y .

*Quo* igitur pæsto sumitur ipsum quid est, & fit notum, satis iam diximus. *Quare* ratiocinatio quidem ipsius quid est demonstratio quæ nō fit per ratiocinationem tamen innotescit & demonstrationem. *Quo* circa neque sine demonstratione fieri potest, vt cognoscatur ipsum quid est, cuius est alia causa, neque rursus ipsius est demonstratio, vt in dubitationibus etiam diximus.

D I L V C I .

*Quomodo* quidem igitur accipitur quid est, & fit notum, dictum est. *Quare* syllogismus ipsius quid est non fit, neque demonstratio, manifestum tamen est per syllogismum & demonstrationem. *Quare* neque sine demonstratione est cognoscere quid est, cuius est causa alia, neque est demonstratio ipsius, sicut & in oppositionibus diximus.

Com. 65.  
Aliud est  
qd esse de-  
monstratio-  
ne alicuius  
& aliud est  
esse notum  
per demon-  
strationem,

Epilogat, & propositum concludit. Vbi debes scire aliud esse alicuius esse demonstrationem, & aliud est esse aliquid notum per demonstrationem, vel non sine demonstratione. Prædicti qd de aliquo subiecto demonstratur, demonstratio atque syllogismus est, & ipsum per demonstrationem innotescit, medium vero per qd prædicatum illud de subiecto demonstratur, per demonstrationem innotescit, quia non sine demonstratione patet: non tamen eius est demonstratio aut syllogismus, cum de nullo vt prædicatum demonstratur, vult igitur vt, Phi. & Sim. exponunt, definitionis non esse demonstrationem tanquam prædicati: qd de subiecto demonstretur, sed vult ipsam per demonstrationem haberi, qm in demonstratione simul habetur quia est, & quid est, inquit. *Quomodo* quidem igitur accipitur quid est, & fit notum, dictum est, & mihi videtur verbum quare legendum esse causaliter. q.d. causam eius, quod Epilogauit, dicens: nam syllogismus ipsius quid est, vt de altero prædicantis non fit, neque demonstratio, manifestum tñ est per syllogismum & demonstrationem, saltem quia connotescit cùm eo, qd demonstrat. Et propterea concludit, quare neque sine demonstratione est cognoscere quid est, eius rei videlicet, cuius est alia causa, & definitio causalis. Neque est demonstratio ipsius, vt prædicati, vt in oppositionibus diximus, quia esset petitio principij. Ex his apparèt quomodo definitio, causa, & medium idem est, vt The. colligit. Nam definitio est medium compositio- nis syllogisticae, causa vero essendi prædicati, definitio autem prædicati.

A R G Y .

*H*ec autem quorundam quidem alia quædam causa, quorundam autem non est. *Quare* patet vt ipsorum quid est quædam vacare medio principia que esse. *Quo* quidem & esse, & quid sunt supponere, vel alio modo facere manifesta oportet. *Quod* Arithmeticus facit. *Nam* & quid sit unitas, & unitatem esse supponit. Eorum autem, quæ medium habent, & quorum est aliqua causa, alia a substantia, fit, vt per demonstrationem ipsum quid est, vt diximus, declaretur, non demonstretur.

D I L V C I .

*T*ex. 4. *E*cce autem quorundam altera quædam causa, quorundam autem non est. *Quare* manifestum est quoniam eorum, quæ sunt quid est, alia quidem sine medio & principia sunt. quæ & esse, & quia sunt supponere oportet, aut alio modo manifesta facere quod quidem Arithmetic-

E ticus facit. *Et* namque quid est unitate supponit, & quia est. *Sed* habentium medium, quorum est quædam altera causa à substantia est per demonstrationem, sicut dictum est, ostendere, non quid est demonstrantes.

Com. 66.  
expositio.  
Philopon.

A R G Y .

Iste textus nō est leuis, nec clarus, vt vides Phi. exponit, qd Aristoteles postquam declaravit in ipso quia est, qd per causam demonstratur, videri ipsum quid est, nunc ostendit non esse hoc in omnibus, nam definitionum alia est, quæ nec per demonstrationem nec in demonstratione innotescit, alia vero, quæ licet non demonstratur, in demonstratione innotescit: procedit autem à divisione rerum ad divisionem definitionum: & ita inquit. {Est autem quorundam rerum, quæ alteri inexistunt, vt iræ, eclipses, tonitruj, & ceterarum id genus, altera quædanticausa, quia ipsæ non sibi ipsi causa sunt, vt alteri insint: non enim ipsa ira sibi ipsi causa est, vt alicui insit: nec eclipsis, vt insit Luna, nec tonitruj, vt insit nubibus. Quarundam autem rerum, quæ alteri insint, non est altera causa, sed ipsæ sibi ipsi causa sunt, vt alteri insint, vt linea, unitas, punctus, & similia: nemquodq; enim horum ipsum sibi ipsi causa est. Linea enim sibi ipsi causa est, quatenus est longitudine sine latitudine, & unitas similiter sibi ipsi causa est, & si quæris hæc habere causam, quia sunt accidentia. Respondet Thomas, & quidem bene, hec habere causam, sed non vt contrahuntur ad aliquod genus subiectum alicuius scientie. Unitas enim licet habeat causam, non tñ, vt contrahitur ad Arithmeticam, cuius subiectum est unitas, habet causam nam in numeris est deuenire ad unitatem, cuius in hoc genere non est aliud principium. Ex hac divisione rerum concludit divisionem definitionum: & declarat quæ definitiones in demonstratione patent, & quæ non patent, sed sunt per se nota vel per sensum, vel seipsis, & inquit. {Quare manifestum est qm & ipsorum qd est sive definitionū, alia quidem sine medio, & principia sunt. sine medio quidem, quia earum non est demonstratio principia vero, qd ipsa & esse & qd sunt supponere oportet, aut alio modo manifesta facere vt pote per sensum. Sic igitur patet esse quædā definitiones, quæ nec demonstrantur nec in demonstratione innotescunt, sed, vt principia in scientijs supponuntur, & tales definitiones earum rerum sunt, quæ in scientijs sibi ipsi causa sunt. Quod quidem Arithmeticus facit, nam & quid unitas sive supponit, & quia est, inde tangit aliud membrum, & inquit. {Sed rerum quæ habent medium, hoc est, sed rerum, quæ alteri insint per medium, quarum est altera causa ab ipsarum substantia sive existentia: vt sunt ira, eclipses, tonitruj, & id genus: ipsum suppone quid est, est vt dictum est, per demonstrationem ostendere, nō tamen quid est demonstrantes. Sic igitur definitiones aliae sunt, quæ in demonstratione innotescunt, dicent per demonstrationem, vt prædicata non demonstrantur: & hæc sunt earum rerum, quæ nō sunt ipsæ sibi ipsi causa essendi, sed in subiecto genere alicuius scientie habent alteram causam; ideo clarescant, atque simul cum demonstrationibus inuestigantur. Quo vero ad verba attinet, vel illa definitiones quidem secundum speciem factæ nullum habent medium, quo demonstrantur: sed definitiones secundum materiam factæ possunt habere

Dubitatio  
Risio Sac.  
Tho.

Come. 67.

Philopo.

ARGY.

Verborum  
(xvii).

Di-

eße, ea  
sunt an-

Dij-

DILVCI.

re medium, non legi in Grecis codicibus, nec Phil. nec Simp. in suis lib. habebant, nec sunt ad propositiū expositionum Græcorū, propterea recte Tho. inquit, illa fuisse potius glossam, quæ pér errorem scriprorum introducta est loco textus.

**ARGY.** Cum autem definitio dicatur esse oratio ipsius quid est patet quandam definitionem orationem esse, quæ id explicat quod nomen significat. vel quia nominis interpretationem complebitur, velut quid significat triāgulus nomine, quæ habentes esse, querimus deinde propter quid est.

**DILVICI.** Definitio autem, quoniam dicitur ratio ipsius quid est, manifestum est, quoniam aliqua quidem ratio erit ipsius quid significat nomen siue altera rationis nominalis, ut ipsum quid significat, quid est in quantum triangulus, quod quidem habentes quid est, querimus propter quid est.

**Cōmē. 67.** Cōmē. 67. Duo hucusq; declarauit, an definitionis sit demonstratio, & quō definitio in demonstratione colligatur: At nunc distinguit definitionem, & declarat quorū modis dicitur definitio. & hoc p̄ opter duo, vt Phil. inquit: Et ut intelligamus de qua definitione ea, quæ dicta sunt intelligenda sunt, & ut sciamus quid ipsa definitionis definitio sit: Cum n. definitio sit multiplex, nō potest sciri quid ipsa definitio sit, nisi multiplicitas tollatur, ita quod. {Qm autē definitio dicitur ratio ipsius quid est, & quid est duplex: aut qd est absolute, aut qd est ipsum nomen significans, manifestum est, quoniam definitio duplex est, aliqua quidem ratio erit ipsius significantis, ut ipsius quid significat nomen. Siue, quod idem est, altera est ratio nominalis, quæ dicit interpretationia nōis: altera supple erit ipsius significati, ut pote quid ipsum est: & ponit exemplum nominalis definitionis, & inquit: { Ut ipsum nomen triangulus, hoc est in quantum nomen triāguli. Deinde sequuntur illa verba quod quidē habētes & re liqua, & possunt legi sic: quod quidē habentes qd est illud quod significat, querimus p̄ p quid est. & tunc iuxta hanc expōnem velle videtur Aris. de nomine esse duas q̄ones, ut quid significat nōmē, propter quid significat. ut hoc nomen lapis quid significat, si dicitur Silicem, vel marmor, queri potest vterius: quare & possumus dicere quia ledit pedem. Similiter de nomine triangulus, queri potest qd hoc nomen significat, & possumus dicere hanc figuram, quæ in puluere est: iterū si quis querat propter quid, dicemus, quia triāgulus dicitur, quia est trium angulorum. Vel lege sic, quod quidem significatum trianguli habētes, quid est, id est esse, & cōfit, querimus propter quid est, id est, & tunc vult sciri ali quando rem esse ex interpretationia ratione, & qui scitur rē esse ex interpretationia ratione, querimus, propter qd est res illa. Phil. legit sic: quod quidem habentes quid est, hoc est quam definitionem nominalē, cum inuenimus prius q̄ est, tunc querimus propter quid est: id est causalem rei definitio nem: quæ est assecutiva naturæ rei. & ita innuit ordinem definitionum, est enim definitio nominalis prior, postea essentialis, quæ est & causalitatis: & hæc expositiō magis placet.

**ARGY.** Difficile autem est hoc pacto sumere ea quæ nescimus esse, causamque difficultatis antea diximus: nam neque si sint an non sint scimus, nisi per accidens.

**DILVICI.** Difficile autem est sic accipere, quæ non scimus quia

A sunt causa autem prius dicta est difficultatis, quia neq; si est aut non est scimus nisi secundum accidens.

Quia Arist. accepit duas esse definitiones alteram nominis, alteram rei, quam causalem, & propter quid appellavit, nūc, ut Philopo. arbitratur, ponit differentiam inter illas: & vult definitionem nominis posse haberi sine præscientia ipsius quia est, scimus enim quid nominis vacuum & non scimus quia est. At definitio rei haberi non potest nisi præsciāmus quia est res, & iuxta hanc lege difficultate, accipere ea, quæ non scimus quia sunt: & causa difficultatis dicta est prius, si quia si est præcedit quid est. At quid nominis haberi potest sine præscientia existentia rei. Et dices contra, quoniam definitio quid nominis videtur sufficere pro scientia existentia rei. Respondet talē non sufficere, quia neq; si est aut nō est scimus per definitionem quid nominis, sup. nisi per accidens, ut pote in quantum ratio nominis sumitur aliquo modo ab accidentibus rei, quæ significatur per nōmen. Vt fortasse aliter hæc verba intelligi possunt, dicatum est enim post scientiam nominis esse scientiam quid rei, Contra quis obijceret, quia tūc quid rei possit haberi sine præcepta existentia, cum statim ad quid nominis sequatur quid rei. Respondet difficile autem est sic, quiditatue accipere ea, quæ non scimus quia sunt: & ta post scientiam quid nominis, non statim scimus quid rei, nisi cum difficultate, & causa difficultatis dicta est prius: quia non modo ignoramus qd est ignorato quia est, immo non possumus scire quia est nisi sciamus quid est, quia ignorato quid est, ignoramus quia est, & solū per accidens posset sciri. Quare intelligendum est post scientiam nominis sequi scientiam quid rei, non tamen siue scientia existentia illius rei. Sed post scientiā quid nominis, habebimus simul quid rei, & quia est per artem superius assignatam. Diximus enim quia est quando habetur non per definitionem, non sciri nisi per accidens.

**ARGY.** At n. oratio est vna duplicitate, alia nāq; coniunctione est vna, et ilias, alia quia vnum de uno declarat, non per accidens. vna quidem igitur hæc est diffinitio definitionis quæ dixi. Alia aut est diffinitio oratio quæ declarat propter quid est. Quare prior significat quidem: sed nō ostendit, posteriorē aut patet quasi demonstrationem, esse ipsius quid est, positione differentem à demonstratione.

**DILVICI.** Ratio aut vna duplicitate est, hæc quidem coniunctione, vt ilias: alia vero vnum de uno ostendens non per accidens. vnius quidem igitur terminus termini est, qui dicitur est, alius vero terminus est ratio demonstrans propter quid est: quare prior significat quid est, demonstrat autem minime. Posterior vero, manifestum est quoniam erit vt demonstratio ipsius quid est, positione differens à demonstratione.

Dictum est definitionē esse rationem, siue orationem ipsius quid est, propere ex his, quæ orationi accidunt, vt Philopo. inquit, ponit accidentia definitionis, & inquit. { Ratio aut vna duplicitate est: hæc quidem coniunctione vna est, vt ilias, tota enim hi storia de bello Troiano est vna oratio coniunctio ne vnius dictionis, quæ est hæc, ilias. Significatur enim tota oratio de bello troiano vno nomine, vi delicit ilias. Potest etiā oratio esse vna coniunctio-

**TEx. 10.**  
Quæ definitio positione differe  
rentia ac  
definitione.

Cōmē. 69.

Sueſſ. ſup. Post N ne. i.

P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

ne, i. copulatione, vt copulativa propositio; & Socrates est philosophus, & Socrates est musicus: vel di-  
stinctive, vt omne ens est agens vel patiens sic igitur oratio est, vna primo modo, que coniunctione est vna, siue illa coniunctio sit dictio, siue nota alia vero dicitur vna, quia declarat vnam praedicatum & non per accidens de uno subiecto, eo tamen est assertiva vnius naturae. Dixit non per accidens, quia si per accidens praedicaretur praedicati de subiecto: cum accidens sit aliud quid ab ipso subiecto, talis definitio non dicetur vna oratio. Sic igitur oratio dupliciter dicitur vna: aut coniunctione, aut essentia, & unitate praedicati. Quare, cum definitio sit oratio, etiam definitio dicetur vna dupliciter, coniunctione, & sic definitio nominalis est vna aut unitate praedicati, & sic definitio quid rei est vna. Patet ergo, vt recte Phil. inquit, ex accidentibus orationis, quae est genus definitionis, colligi accidentia definitio- nis, quae est illius species. Ex his colligit definitiones definitionum: & primo definitionis dicentis quid: est. n. definitio dicentis quid, oratio vna vnum de uno declarans non per accidens: & hoc inquit. { Vnus quidem igitur terminus & definitio termini, id est definitionis est, qui dicitur est. Dicendum est. n. definitionem dicentem quid esse orationem vnam vnum praedicatum de uno subiecto per se declarantem. Dein de ponit definitionem definitionis causalis, quae dicit propter quid & inquit. Alius vero terminus est oratio demonstrans propter quid: haec est definitio definitionis dicentis propter quid. tacuit autem definitione definitionis nominalis: quia superius eam posuit. Ex his, vt mihi videtur, colligit differentiam inter definitionem dicentem quid, & definitionem dicentem propter quid, & inquit. { Quare prior quidem definitio, quae dicit quid, significat quidem ipsum quid rei supp. demonstrat vero minime, cum potius sit vt conclusio, & non vt demonstratio, vt dicemus post ea. Posterior vero, scilicet quae dicit propter quid, manifestum est quoniam erit quasi demonstratio ipsius quid est: id est ipsius definitionis dicentis quid, positione differens a demonstratione: haec est differentia. Ex hoc apparet error eorum, qui dixerunt Aristote. posuisse differentiam inter nominalem definitionem, & definitionem, dicentem propter quid. Hoc enim falsum est, & superfluum, quia superius posuit.

**A R G Y.** Interest. n. cum propter quid tonat, atq; quid est tonitrum dicitur: quippe cum ad primam haec accommodatur redditio, quia in nubibus ignis extinguitur ad secundum haec competit, sonus cum extinguitur in nubibus, ignis. Quare eadem ratio diuerso dicitur modo, & illa quidem modo continua est demonstratio, hoc autem est diffinitio.

**D I L V C I.** Differt enim dicere propter quid tonat, & quid est tonitrum. dicit enim sic quidem propter id, quod extinguitur ignis in nubibus. Quid tonitrum est, sonus extinti ignis in nubibus. quare eadem oratio alio modo dicitur, et sic quidem demonstratio continua, sic autem definitio.

**C o m e t. 78.** Dixit causalem definitionem, quam propter quid vocat a demonstratione non differre nisi positione, nunc illud declarat: & sumit pro demonstratione, hanc videlicet: Quia extinguitur ignis in nubibus pro definitione vero propter quid sumit, sonus extinti ignis in nubibus, & illa demonstratio patet;

Equia si queratur pp quid tonat, ipse demonstrans dicet, quia extinguitur ignis in nubibus. Quod vero alia sit definitio, erit constat, quia si queratur quid sit tonitrum, dicet definiens, sonus extinti ignis in nubibus. Quare prima est demonstratio, cum assi- gnetur pro causa quae sit pp quid, secunda defini- tio, cum assignetur responsio ad quae situm quid est. unde inquit. { Dixi definitionem pp quid non dif- ferre a demonstratione, quia differt dicere in que- stione pp quid tonat, & quid est tonitrum: nam ad primam quoniam dicit demonstrans sic quidem pp id quod extinguitur ignis in nubibus, & sic totum hoc, quia extinguitur ignis in nubibus, pro demon- stratione sumitur: quia assignatur pro causa in qua- sito propter quid tonitrum est, si fieri questio dicet definitio, sonus extinti ignis in nubibus, & sic hoc totum, sonus extinti ignis in nubibus est definitio pp quid: quia assignatur pro ratione ad quae situm quid est. Modo haec duo, s. & illud quod assigna- tur pro causa in quae sito pp quid, & quod assigna- tur pro responsione in quae sitro quid est, eadem sunt, & in paucis differunt, ideo concludit. Quare eadem oportet alio modo dicitur atque alio, licet re & subiecto eadem sit: & sic quid, vt assignatur pro causa in quae sito propter quid, est continua demonstratio, sic autem, s. vt assignatur responsio in quae sito quid est, est definitio. Sed dices, non videtur eadem ora- tio esse, vtrumq; illarum, quia prima, quae assignatur pro causa, non sumit s. num, per quem datur intel- ligi definitio dicens quid. Ut enim dicemus, tonitruis definitio dicens quid, quam Philo. vbiq; mate- rialis appellat, est haec, sonus in nubibus: modo il- lud, quod assignatur pro causa in quae sito pp quid, non sumit hanc partem, quae est loco definitionis materialis, siue dicentis quid, illud vero quod assi- gnatur pro definitione in quae sito quid est, sumit il- lam partem: nam definiens responderet, est sonus ex- tincti ignis in nubibus: ergo haec oportet non videtur eadem, immo differt re, cum in vna aliquid sumatur, quod non sumitur in altera: aggregata. n. secun- da vtrumq; definitionem, & dicentem quid, siue ma- terialis, & dicentem propter quid siue forma- lem: quas prima oratio non comprehendit, vt in- telligenti patet. Et dicendum, vt innuit Philo. de- monstratorem prætermissemus materialē causam to- nitruis, s. sonum, vt facturus ipsam conclusionem: sum- pfit autem formalem, vt utilem sibi ad demonstratio- nem: & sic si recte intellexi, vult materialē esse sub intelligendam hoc pacto, propter quid tonat, de- monstrator respondebat, quia extinguitur ignis in nu- bibus, tonat. Modo tota haec, quae extinguitur ignis in nubibus, tonat, est assignata: pro demonstratio- ne: pro causa vero, quae sit, illa solum, quia extingui- tur ignis in nubibus. Prætermisit ergo, quia assigna- uit causam, ex qua sequitur illud quod prætermisit. Debet autem subintelligi: cum assignetur illa oportet pro demonstratio. Nam tunc in tali oratione haben- tur tres termini, maior, quae est passio, videlicet to- nat: minor, subiectum videlicet nubes, & causa, vi- delicet extinguitur ignis in nubibus, & ita habetur tota definitio. Aristote. vero partem illam, quia, vt di- cit Philo. definitio habens in se ipsa causam existen- tie rei, modo quodam ostendit rem illam: quare, oportet, quam pro causa assignavit, videtur quodammodo tota

Dub. r.

Sed. r.  
R. Philo.  
Ad primam.

Alio r.

Ad secundam.

Obiectio.  
Solutio.

Alio solo.

Cur Arist. eā ofonem que a de- monstrante pro de- monone assi- gnat conti- nuā demō- ratationem appellaue- rit. Alexia. mo- & Sā. Tho- cito. Phil. ppri- Explico. ip- tre- san- ext- tim- con- tum- pos- con-

Dub. I. tota demonstratio. Sed dices, data q̄ debeat sub intelligi in oratione illa, quæ assignatur pro demonstratione, materialis definitio: quō differt positione ab eadem oratione quæ assignatur pro definitione. Præterea, vtrum sit alia differentia etiā dubitatur.

Scđa.  
Rū. Philo.  
Ad primā.

R̄sider Philop. ad primam, eas positione differre: in quantum definiens quidem in secunda, quam pro definitione assignat, incipit à materiali causa, cū dicit, est sonus: & descendit in formalem causam, cū inquit extinti ignis. Demontrans vero in prima, quam pro demōrōne assignauit, primo sumit formalem causam tanq̄ medium terminum cum dicit, quia extinguitur ignis, deinde sic cōcludit materialē, cum subintelligit, tonat: & sic differunt positione sive ordine terminorū.

Alia r̄s.

Vt Philo. etiam innuit, differunt positione, quia in orōne, quam pro causa assignat demonstrās, separavit formalē causam à materiali: quia accepit expresse formalem, p̄termittens materialem. volēs il lam esse subinserendam, definiens vero in orōne, quam pro definitiōne assignat, simul formalem & materialē quasi pro vno termino sumpsit. Ad secundā vero dicendum est, q̄ non solum orō illa est alia vt assignatur pro causa, & vt assignatur pro definitione pp positionē terminorū, sed pp differentialē modi, quo accipiuntur termini: nā ea oratio vt assignatur pro definitione, termini sumuntur in abstracto, vt vero assignatur pro causa & demonstratione, termini assignantur in concreto.

Quam differentiam Arist. non expressit: quia qua si per se patet. Sed dices nonne accidens, & in abstracto, & in cōcreto sumi potest: ergo vtroq; modo definiri. Proper hanc causam fortasse Arist. tacuit hanc differentiam in tali orōne, cum vtroq; modo illa passio, quæ tonitruum est, accipi & definiri possit, & solū accipit differētiā penes positionē. Siquis. n. diceret tonare est sonare ignis extinti in nubibus, nō male diceret. Vel fortasse dici pōt, accidentia nō posse definiri proprie, nisi vt sumunt in abstracto: quia definitio nō est nisi substantiæ, vel eius quod habet modum substatiæ: modo accidens in concreto nec est substantia, nec se habēs per modum substantiæ, propterea proprie in abstracto definitur: vt vero dem̄ratur, accipitur in cōcreto, quia nō dem̄ratur, nisi vt prædicatum de subiecto, de quo propriæ in concreto predicatur. Animaduerte Arist. orōnem, quam demonstrans assignat pro demonstratione sive pro causa, appellare continuam demōrōnem quod cur sic appellari, nō constat. Alexander eam orationem continuam dicit,

Cur Arist. cā orōnem quæ a demonstrante pro definitione sive pro causa, appellare continuam demōrōnem quod cur sic appellari, nō constat. Alexander eam orationem continuam dicit, in quantum non habet diuisas propōnēs aut separatas à conclusione: sed vt in vna quadam confectione enunciatas. Quam expositionem Thomas dicit. Alex. noster sequitur. Philoponus vero dicit eam orationem esse continuam demōrōnem: quia est in prima figura, cum nec mēdium supponatur extremis, nec extraponitur. Ego vero his nō adversando, dicērem Arist. rotam illam orationem, quia extinguitur ignis in nubibus, tonat, appellare continuam demōrōnem, quia propositiones sunt coniunctæ per notam causalem quia: cuius oppositum est in demonstratione explicita: nā in ea propositiones ab iuncta sumuntur per nullam notam coniunctæ, nisi solo medio termino.

Exposito

A. Præterea est tonitrui definitio sonus in nubibus, atq; hoc est demonstrationis ipsius quid est positio. Est igitur definitio vna quidem oratio ipsius quid est conclusio. Eorum autem definitio quæ medijs vacant in demonstrabili est ipsius quid est potest.

Amplius est terminis tonitrui sonus in nubib; hoc aut est ipsius quid est demonstrationis conclusio. Immediatus vero terminus positio est ipsius quid est indemonstrabilis.

Locutus est de definitione nominali, & de definitione causalē dicente pp quid: at nūc de alijs duabus definitionibus inquit. { Amplius, vtrā has definitiones, quas dixit, est alijs tonitrui terminus dicens quid, quæ eius materialis definitio dicitur, vt placet Philo. quia datur per genus & per subiectū, in quibus vt in materia sit tonitruum: & est sonus in nubibus. Deinde innuens differentiam huius ad definitionem dicentem propter quid, inquit. } Hæc autem est ipsius quid est, hoc est dicentis quid, & conclusio demonstrationis. In demonstratione, n. concluditur sonare sive sonare nubes, quia patiuntur in ipsis ignis extinctionem. Deinde ponit alia definitionem, quæ nec est demonstratio, nec cōclusio demonstrationis, sed positio in scientia: quasi illius dignitas, vt in Geometria ipsius puncti. Punctus est, cuius pars nō est, & in Arithmetica vnitas est principium primū numeri. Et inquit, Immediatorū vero terminus atq; definitio, positio est ipsius quid est, quod est indemonstrabile. Dicuntur aut̄ hæc immediata punctus in Geometria, & vnitas in arithmeticā: quia in talibus sunt prima nihil habētia prius, in quo resoluuntur in talibus scientiis, vt diximus. definitiones ergo talium dñr dignitates particula rium scientiarū, quia supponuntur, vt positiones.

Est igitur definitio vna quidem oratio ipsius quid est indemonstrabilis. Alia vero ratiocinatio ipsius quid est à demonstratione differens casu, & tertia demonstrationis ipsius quid est conclusio.

Est ergo terminus vnu quidem ratio ipsius quid est indemonstrabilis. vnu vero syllogismus ipsius quid est casu differens à demonstratione. Tertius vero ipsius quid est demonstrationis conclusio.

His declaratis. Nam colligit oēs definitiones rei. Dico rei, quia nominalem non enumerat, fortasse supponens illam enumeratam, & inquit. Est ergo terminus vnu quidem ratio eius quid est expositiva, quod demonstrari nequit: quam positio ne appellauit in scientiis. Vnu vero terminis & secundus est definitio pp quid syllogismus ipsius quid est casu differens à demonstratione, casu quidem, quia penes concretum & abstractum (vt dictū est) & non modo casu, sed positione, vt dictum est. Tertiū vero terminus est ipsius quid est, & materialis definitio demonstrationis conclusio. Sed videantur quinq; definitiones (vt I hemist. innuit.) Prima nominalis, Secunda dicens quid & materialis tantum. Tertia causalis tantum. Et dicens propter quid. Quarta vtrāque complectens, scilicet & quid & propter quid. Quinta deniq; positio in scientiis. Et dicendum sine dubio esse quinq; si enumeretur distincte, sed quia causalem & quid complectente Arist. similiter enumerauit, ideo quatuor esse videntur, vna scilicet comprehendente duas.

Pātet igitur ex hisce quæ diximus, quo patto est, quo patto non est ipsius quid est demonstratio. Et quorū est & Suesli. sup. Post. N 2 quo-

ARGY.

DILVICI.

Com. 71.

ARGY.

DILVICI.

Com. 77.

Dubitatio.

Solutio.

ARGY.

## POSTERIO ANALITICO.

**Text. 11.** quorum non est, quoq; modis præterea dicitur definitio, quod pæsto ipsum quid est ostenditur. Et quo pæsto etiam per quomodo sese habet ad demonstrationem, quo nanque modo fieri potest, & quo modo fieri nequit, ut eiusdem sit definitio demonstratione.

**DILVICI.** Manifestum igitur ex dictis est & qualiter est ipsius quid est demonstratio, & quomodo non est. & quorum est, & quorum non est, amplius autem definitio & quot modis dicitur, & qualiter quid est demonstrat, & quomodo non demonstrat. & quorum est, & quorum non est. Adhuc autem & ad demonstrationem quo se habet & quomodo contingit eiusdem esse, & quomodo non contingit.

**Comen. 37.** Epilogat oīa, quæ dixit, & inquit. Manifestum est igitur ex dictis, & qualiter est ipsius quid est demonstratio, quia simul scilicet inuestigatur cū demonstratione, & quo non est, quia vt conclusio & prædicatum non demonstratur. Præterea ex dictis etiam patet & quorum, id est quarum definitioniū propriū est inuestigari cum dēmōstratione: quia illarum retum definitionem propriū est inuestigari cum demfatione, quæ alijs inexistunt. vt definitionum eclipsis, Tonitru & talium. Et quarum definitionum non est propriū cum demonstratione inuestigari, quia definitionū immediatorum: Amplius ex dictis patet, quorū modis definitio dicitur quia duplex nominalis, & rei declarativa: quæ vñterius quorū modis subdiuisa sit. etiam patet, Inſu per ex dictis patet. quo quid est atq; definitio demonstrat. hoc est quo definitio est vñtilis ad demonstrationem: nā formalis definitio dicens pp quid, est vñtilis, vt medius terminus: & quo non est vñtilis, quia formalis definitio non est vñtilis, vt fiat conclusio demonstrationis. Rursus ex dictis patet quoq; est definitio, quia incomplexorum, & quorum non est, quia non est complexorum. Adhuc patet ex dictis quomodo definitio se habet ad demonstrationem: nam dictum est, q̄ est demonstratio positio- ne differens. Deinde patet ex dictis quo contingit eiusdem esse definitionē & demonstrationem: quia secundum aliam atq; aliam rationem inām ali cuius est definitio inquantum definibilis: & eiusdem est demratio, inquantum demfabilis: & quo non contingit, quia eiusdem eodem respectu non est definitio & demonstratio. Sed circa hanc dubitaret quispiam: quia Philo. dicit duas definitiones, dicentem quid, & materialem: & dicētem propter quid, & formalem: definitio data per agens & per finem, quæ definitiones sunt: vñ triū formales an materiales. Robertus Linconensis cognomēto Groth

**Dubitatio.** fatesta, tradit definitionem oīem esse aut formale, aut materialem: & dicit eam, quæ dicit finalē causam, esse formale: quia finis operatio est ab ipsa forma egrediēs. Eam vero, quæ dicit agētem causam, afferit esse materialem, quia agens potius in materiali reducitur, quia vñraq; causa vnde motus prius ciplum est. Sed hoc non placet: quia licet forma, finis, & efficiens, vt secundo lib. Phy. dicitur, multo- tis concident in idem, nñquam tamen agens ve- nit in speciem materię. Alij vero dixerunt agentē causam, & finem reduci in formam: & ita definitio- nes illa formales dici possunt. Sed eadem ratione definitio dicens materiam dicitur formalis: quia materia reducitur ad agentem causam, vt. 2. Phys.

**Quæ Line.**

**Refutatio.** Refutatio. Tex. cō. 70

**Alia solut.**

**Refutatio.** Refutatio. Tex. cō. 26.

**Propria so.**

Ereditur. Ego vero in verbis Arist. non legi quæ sit formalis definitio, & quæ sit materialis. Sed dicit aliquam esse dicentem quid, aliquā vero causalem dicentem pp quid. Propter saluō meliori iudi- cito, dicerem oīem definitionē dicentem causam quamvis esse formalem, modo sit quietans, & fa- ciens propositiones immediatas. Vnde siue detur per materiam, siue per formam, siue per quamvis causam. siue simul, siue seorsum, modo faciat pro- positiones demonstrationis immediatas, formalis diceat definitio. Vnde causalis definitio & formalis, & dicens propter quid idem est. Cur v̄ ro oīs ta- lis, quæ dicit causam, dicitur formalis, arbitror es- se, quia forma dicitur nō declaras, & alio notius. Definitio vero dicens quid (vt genus & subiectū) verbi causa sonus in nubibus: dicitur materialis: ga- omne declaratum & ignotum potest materia dici respectu declarantis & respectu notioris. Præterea genus & subiectum alicuius passionis semper sunt materiae, in quibus passio illa fit. Fateor tñ Arist. in hoc definitionum numero nec materialis defi- nitionis, nec formalis meminisse. Melius autē res hæc patebit per ea, quæ Aristot. dicit postea.

Cum autem. tum arbitremur scire cū cognoscimus cau- sam, quatuor vero cause sunt, vna quidem quidditas, alia aut quæ cum sint hoc esse necesse est, & tertia quæ primū mouit, & quarta gratia cuius cætera sunt omnes hæc per demonstrationis medium ostenduntur.

Quoniam autem scire opinamur, cum scimus causam: cause autē quatuor sunt: vna quidem quod quid erat ef- fe, vna vero cum hec sunt, necesse est hoc esse: Alia autem, quæ aliquid primo mouit. Quarta vero, cuius gratia om- nes hæc per medium ostenduntur.

At nunc, q̄ medium demonstrationis sit causa, vult declarare: quo fit, vt recte illud Therist. dictum sit, medium causam, & definitionem idem esse. Ac- cipit itaq; primo oīes causas per medium ostendit: & intelligit non q̄ illa per medium ostendatur, vt prædicata vel conclusiones. Sed q̄ vñiquaq; ipsa- rum ostendatur per medium, vt Philo. inquit, quia locum mediū compleat. Vel intēduntur per mediū, vt cointellecta in demonstratione, non vt intellegeat per demonstrationem. Vnaquaq; enim causa ostendit per medium, quia nobis innotescit eius ratio in demonstratione per rationem mediū, in- quīt: Quā autem scire opinamur cū scimus cau- sam rei existentia. Et cause ipsæ quatuor sunt. For- ma, quæ dicitur quod quid erat esse: Materia, q̄ est de numero illarū causarum, quæ cū sint r̄e esse est hoc esse. & loquitur in plurali, propter effectus arti- ficiales, qui non materia constant, sed pluribus. Vel loquitur respectu proximarū materialiū, ex quibus constant effectus naturales. nā licet prima materia vna oīum sit, eiusdem effectus plures sunt materiae proxime. Modo materia cōi posita non necessario effectus est, sed proximis materijs acceptis. & di- xit signat̄, quæ cum sint necesse est hoc esse: quia res ratione materię est necessaria necessitate sim- plicit̄, necessitas cæterarū causarū est ex condi- tione, vt secundo Physico. dicitur: Tertiā causa ef- ficiens est, quæ est aliquid mouēs, vel quæ aliquid primo mouet: & dixit primo, fortasse ad differenriā instrumentalium causarū. Vel dixit primo, vt Phil. innuit, propter causas agentes secundarias. Quar- ta est

Quare oīs  
dennitiōis  
quæ dicit  
cām dica-  
tur fatalis  
& quæ dicit  
quid mate-  
rialis.

ARG.  
DILVICI.

Cōmē 7

ARGY.

DILVICI.  
Cōmē XI.

Cōmē. 74

Sam. Tho.

ARGY.

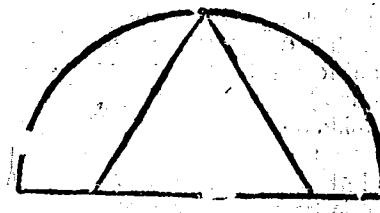
DILVICI.

Cōmē. 76

ext  
tin  
ca  
the  
sem

ta est finalis causa, quae est cuius gratia cætera sicut. A supponatur: non enim exemplorum quartius veritatem. Supponit secundo dimidium duorum rectorum esse rectum: quod illico patet, sicut dimidium duorum palmorum est palmus, & duorum digitorum digitus. Tunc disponit terminos, & inquit.

*Dimidium duorum rectorum.*



**ARGY.** Nam id quod cum sit necesse est hoc esse, non est una propositione sumpta, sed saltem duabus. Hoc autem est cum unum medium habent. Hoc igitur uno sumpto necesse est conclusionem esse.

**DILVER.** Etenim id quo existente, hoc necesse est esse. Vna quidem propositione accepta non est, duabus autem ad minimum. Hoc aut est, cum unum medium habeant. Hoc igitur uno accepto conclusionem necesse est esse.

**Cómē. 71.** Quia Arist. in proximo textu de materiali causa ita dixit, vna vero, quæ cum sint necesse est hoc esse. Ideo nunc exponit quomodo haec verba intelligenda sunt. Poteſt enim intelligi ex materia aliquid sequi. Vel vna propositione assumpta, vel duabus, ideo inquit. Etenim id quo existente, necesse est hoc esse, vna quidem propone accepta, non est, quia ex vna propositione syllogistice nihil sequitur, sed necesse est, hoc, acceptis duabus propositionibus ad minus. Hoc aut est, hoc est, dico aut in duabus propōnibus cum propositiones habeat unum medium, in quo cōmunicant: nā hoc vno medio sic in duabus propositionibus assumptō necesse est conclusionem est: sed si in vna propositione assumeretur, nō esset conclusio necessario sequens. Similiter si duæ propositiones assumerentur nō in vno medio cōmunicantes, nihil sequitur. Et, vt recte Expositor inquit, haec expōsitione in omnibus causis intelligitur: nō enim ex causa in vna propositione assumpta necessario cōclusio sequitur, sed etiam causa assumitur in duabus propositionibus.

**ARGY.** Patet autem & hor pacto, Cur rectus his angulis est, qui in semicirculo designantur, quid cum sit rectus est illi. Sit itaq; rectus A. Dimidium duorum rectorum B, angulus deniq; qui est in semicirculo designatus C. Vt igitur A, id est rectus competit ipsi C, id est, angulo qui est in semicirculo designatus, causa est ipsum B. Nam duorum quidem rectorum dimidium aequalē est ipsi A. Ipsum autē C aequalē est ipsi B. Angulus n. in semicirculo designatus duorum rectorum dimidium est. Cum igitur B duorum rectorum dimidiū sit, A competit ipsi C, quod quidem est rectum cum angulum esse, qui est in semicirculo designatus.

**DILVER.** Manifestum autem & sic, propter quid rectus est, qui in semicirculo est, quo existente rectus est. Sit igitur rectus in quo A, medium duorum rectorum in quo B, qui est in semicirculo in quo C. Eius igitur, quod est A, rectum inesse C, quae est in semicirculo. Causa est B. Hic quidem enim ipsi A aequalis est, C aut ipsi B, duorum n. rectorum medium est, B igitur existente, medio duorum rectorum, A inest ipsi C, hoc autem in semicirculo rectum esse.

**Cómē. 76.** Exemplificat de his, quæ dixerat, & ostendit per exempla quō per vnumquodq; genus causa contingit demonstrationem fieri: & primo in genere causa materialis ponit exēplum, & quidem in mathematicis: supponit n. angulum, qui est in cōcavo semicirculi, esse dimidium duorū rectorum: quod ex tertio lib. Euclidis demonstrari potest, & nunc.

Manifestum est aut & sic scilicet per exēpla, quod diximus: dixit enim per vnumquodq; genus causa fieri posse demonstrationē. Ideo ostendit per exempla. Et primo in genere causa materialis in mathematicis, & iquit. Propter quid rectus est is angulus, qui in semicirculo est. Vel sup. tu, quid est illud, quo existente rectus est is angulus, qui in semicirculo est. R̄ndet per causam materialē, & disponit terminos, & inquit. Sit igitur rectus, in quo A. hoc m. quadratur (vt maior extremitas de angulo) qui est in semicirculo. Mediorum duorum rectorū in quo B. Angulus vero, qui est in semicirculo, sit in quo C. Terminis sic dispositis, eius igitur quod est A rectū inesse ipsi C, qui est in semicirculo angulus, causa est B, cuius rationē affert, & inquit. Hic quidem enim ipsi A aequalis est, conuertitur enim B cū ipso A: nam oē dimidium duorum rectorū est rectum, & omne rectum est dimidium duorum rectorum, c aut ipsi B aequalis est: conuertuntur enim similiiter, est enim C duorum rectorum dimidium, & e contra. Terminus sic dispositis, inquit, B igitur existente medio duorum rectorum A inest ipsi C, hoc autem erat maior quæstia. angulum in semicirculo rectum esse. Quare demonstratio patet: omne enim dimidium duorum rectorum est rectum. Ecce qui est in semicirculo angulus, est dimidium duorum rectorum, ergo est rectus. sed dices quomodo haec demonstratio est per materiam. Patet solution, quia dimidium duorum rectorum est materia anguli recti: constat n. rectus ex duobus angulis rectis, ergo dimidium duorum rectorū est pars recti, quod demonstratur de angulo, quia est in semicirculo, & cum pars sit totius materia iure haec demonstratio erit per materiam.

Quidditas autem est idem quod hoc, & eo sane quia hoc significat ipsa ratio. At vero quidditatem etiam causam esse medium antea demonstrauimus.

Hoc autem idem est ipsi quod quid erat esse, quod est significare ipsam rationem. At vero & ipsius quod est, quod quid erat esse, causa demonstratur media.

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

Comē. 77. Sed dices medium causa, & definitio maioris est tremi idem est, modo dimidium duorum rectorum non est quod quid erat esse recti, quod denatur: ergo haec demonstratio non est per causam aliquam. R̄ndet dimidium duorum rectorum esse, quod quid erat esse materialis extremitatis, non quidem (vt Philopo. inquit.) Substantifice atq; quidditatiue, sed significatiue: non n dimidium duorum rectorum est substantia recti, sed significatum recti, & sic demonstratio bona est, qm̄ mediū est causa materialis, & definitio quid significans ipsius recti, & medium, inquit. { Hoc aut, s. quod æquale est ipsi A & ipsi C, s. dimidium duorum rectorum, idem est ipsi, quod quid erat esse, non quidem ipsi, quod quid erat esse, quod est substantia recti. nam tale quod quid erat esse assignatur per causam formalem, sed ipsi quod quid erat esse, quod est ratione significare, i. ipsi quod quid erat esse, quod est idem ratione significanti, cum sit causa materialis recti, quæ non potest esse, quod quid erat esse substantiale. Modo ipsius quod quid erat esse quod est idem ratione significanti, causa demonstratur medium, hoc est accipitur in demonstratione vt causa media. Vel aliter exponi potest, quia dictum est in. 3. Metaphysicæ, demonstrationes mathematicas non fieri per materiam, sed solum per formalem causam. Respondeat talem causam materialem concidere cum causa formalis quæ est quod quid erat esse. Secus in physicis. Vbi causa materialis nunquam concidit cum formalis. Causa vero quare in mathematicis causa materialis concidit cum formalis est quia non demonstrat mathematicus per causam formalem, quæ est altera pars compositi & perficiens materiam, vt facit physicus, sed per causam formalem, quæ declarat rem, modo materialis causa cum declaret rem, etiam formalis dici potest, & hoc inquit. Hoc aut, s. medium quod diximus esse causam materialis rem, idem est ipsi quod quid erat esse, i. forma significanti rationem, i. declaranti rem, & non perficienti materiali. Modo & ipsius quod est quod quid erat esse, id est forma declarans rem demonstratur, id est accipitur in demonstratione, vt causa media, & haec expositio mihi placet. Potest & tertio exponi ut expeditor inquit. Et non ab ratione. Ut legenti que ille dicit, patet.

Alia expō.  
Text. cō. 5.

Lection. xi. Idem fit cū queritur propter quid aduersus Athenienses Persicum bellum exarsit, qua causa fuit, vt Athenienses bellum vexarentur, quia contra Sardes ipsi cū Eretrienibus irruerunt. Hoc n primum mouit. Sit itaq; bellum A, priores irruisse B, Athenienses C B, igitur priores inquam irruisse ipsi C, id est Athenienses inest, A quoq; B ipsi committit. Mediū nanq; lacescunt bellum aduersos eos agunt, qui priores iniuriā intulerunt A. igit̄ id est bellum, vexariq; bello B ipsi inest, id est hisce qui priores bellum gessere, B vero ipsi C, id est Atheniensibus inest. Hi nanq; tractare bellum cedere Medosq; lacescunt. Medium igit̄ & hoc in loco causa est, atq; ea qua primum mouit.

ARGY. Idem fit cū queritur propter quid aduersus Athenienses Persicum bellum exarsit, qua causa fuit, vt Athenienses bellum vexarentur, quia contra Sardes cum Eretrienibus commiserunt. Hoc enim moueri mouit primum. Sit bellum in quo A, prius commississe B, Atheniensibus C, inest igit̄ B ipsi C: prius enim commississe Atheniensibus, A autem ipsi B. Debella-

Eri prius incipientibus. Ipsum vero B ipsi siue Atheniensibus Priores enim incepérunt medium: itaque hic causa est primum mouens.

Bellum. Prius cōmittētibus. Athēniēbus.

A

B

C



Hoc exemplum est de demōne, cuius medium Comē. 78. est causa effētrix, siue primum mouens. Sit igit̄ h̄c conclusio. Athenienses vexantur bello. Mediū vero quod est mouēs, causa est, quia ipsi prius cum Eretrienibus in sardes irruerūt. Quo vero ad verba attinet. Mediū sunt populi Asiae vicini vero Parthis, Assyriis, Persis, & mari Hyrcano, qui olim regi Persarum tributa impendebant. Athenienses qui sint, clarum est. Eretrientes vero Euboiae insulae populi sunt. Sardes vero civitas in Lidia est, olim regia Cresi. Exemplum aut̄ significat Sardes, & Medos confederatos fuisse ex una Athenienses, vero cum Eretrienibus ex alia. inquit. Idem aut̄ sup. fit, cum queratur, propter quid Medorum bellum factum sit Atheniensibus, hoc est propter quid prius bellum aduersus Athenienses exarsit & exposuit propter quid & causam idem esse, cum inquit. Quæ causa fuit præliari Athenienses, id est quæ causa fuit, vt Athenienses vexarentur bello. Causam aut̄ as signans, inquit. Qm̄ in Sardes cum Eretrienibus commiserunt, id est prius irruerunt. Et ait hoc causa esse, quæ monit primum Medos, vt bello Athenienses vexarent. Prius ergo irruisse fuit causa mouens. His declaratis, constituit terminos, & inquit. Sit bellum in quo A, prius commississe, in quo B, Atheniensibus sit C. Tūc patet ipsum B ipsi C inest, hoc est prius commississe inest Atheniensibus. Athenienses enim cum Eretrienibus prius in Sardes irruerunt. Ipsum autem A ipsi B inest. Vexari enim bello inest prius iniustis, id est committentibus iniuriā, qui iniuste agunt. Quare ipsi B, quidem ipsum A inest. Hoc est debellari inest prius incipientibus, vel prius committentibus iniuriā. ipsum autem B ipsi C siue Atheniensibus: nam Athenienses priores incepérunt, ex hoc exemplo concludit mediū esse causam primo mouentem.

Ea vero, quorum causa est id, quod alicuius est gratia, eundem subeunt modum, cœ propter quid deambulat, vt valeat. Cui domus est, vt conseruetur supplex. Nempe valetudinis deambulatio supplex filii conservanda domus est gratia. Atque inter h̄c propter quid post canam ambulare oportet, & cuius oportet gratia, vobis interesse videtur. Sit itaq; deambulatio post canam C, non natura re cibum cum occupet locum, in quo est B, valere sit A. Cōpetit igit̄ deambulationi post canam id efficere, cibum inquam sumptum in ore uentris non supernare, atque id ipsum sanitatem conseruet. Sic enim videtur B. Igitur cibum inquam haud naturae C ipsi inest, id est deambulacioni post canam. At A valetudinem inquam conseruare B ipsi cōpetit. Quæ igit̄ est causa, vt A gratia cuius cetera fiunt ipsi cōpetat C, nempe B ipsum est, non supernare inquam cibū. Atque hoc est tanquam ipsius ratio-

Verborum  
expō.

DILVCI.

DI LV CI. Præliari vt vexarentur bellū. Commiserit Irruerūt. Commisſe. Irruisse.

Comē. 76. { Q  
tia  
am  
Vn  
san  
erg  
diu  
inq  
vasa  
Dor  
gō d  
Eth

nam A hoc assignabitur pacto: Cur autem B competit ipsi C. Quia sanum est id nimurum est sic inquam se habere. Verum mutentur ratiocinationes oportet, magis enim hoc pacto singula eluceat.

DILVICI.

Quorumcunq; vero causa est ipsum cuius gratia idem est iudicium. Ut propter quid ambulat ut sanus fiat. Propter quid domus est? ut seruentur vasa. Hoc quidem gratia huius, quod est sanari. illud vero gratia huius, quod est seruari, est propter quid autem oportet post cenam ambulare, & cuius gratia oportet, differt nihil. Ambulare autem post cena sit C. Non eminere cibos in quo B. Sanari in quo A. Sit igitur ipsi post cenam ambulare inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os ventris. Et hoc esse sanu. Videat n. ipsi ambulare, quod erat C inesse B, quod erat non eminere cibos. Huic autem A quod erat sanu esse.

Facta. Seruans vasa. Domus

A. B. C.

a fine.

Sanum esse. Non eminere cibos. Ambulare in ore stomachi. post cenam.

A. B. C.

ab eff.

Quae igitur causa est? ut ipsi C insit A, quod est ipsum cuius gratia, est B. Hac autem (ut illius ratione) A enim sic demonstrabitur, propter quid autem B ipsi C est: quoniam hoc est sanari, quod est sic se habere. Oportet autem commutare rationes & sic singula magis apparebunt.

Non supernata. Sanum esse. Ambulare post cenam.

A. B. C.

Mut. rō &amp; a si. sicut in libro

Cômē. 76. Nunc de finali causa exempla ponit, & inquit. Quorumcunque vero causa est ipsum cuius gratia, idest finis, idem est iudicium. Ut propter quid ambulat Socrates. Respondebitur, ut sanus fiat. Vnde demonstratio sic componitur. Omne quod sanum fieri vult, ambulat: Socrates sanus fieri vult: ergo Socrates ambulat, demonstratio est per medium, q; est causa finalis. Aliud exemplum ponit, & inquit. Propter quid domus facta est, ut seruentur vasa, ergo demonstratio erit. Seruans vasa factum. Domus seruans vasa. Domus ergo facta. Hac ergo demonstratio est cuius medium causa finalis est. Et hoc inquit. Hoc quidem igitur huius gratia, q;

A est sanari, ut ambulare Socratem. Illud vero gratia huius est: q; est seruari vasa, ut vasa seruantur finalis causa est domus facta. Ulterius vult ponere aliud exemplum. & ideo ne sit de verbis contentio nomina exponit, & inquit. Propter quid autem oportet post cenam ambulare, & cuius gratia oportet differt nihil. Et ita pro eodem habendum est propter quid & eius gratia. Terminis expostis, ponit exemplum, & inquit: Ambulare autem post cenam sit c, non eminere cibos, si in quo b. Sanari sit in quo A. Terminis dispositis, docet demonstrare, & inquit. Sit igitur ipsi post cenam ambulare inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os ventris. ita ut propositio minor sit ambulare post cenam est cibos non eminere, & hoc scilicet sit esse sanum, & ita maiorum non eminere cibos est sanum esse. Nam terminis, & propositionibus ita constitutis, videtur ipsi ambulare, q; erat c inesse b, q; erat non eminere cibos, hinc autem scilicet ipsi a inerat A, quod est sanum esse erit ergo demonstratio, omnec est A, qm omne ambulare post cenam est sanum esse. Colligit deinde qualis hanc haec demonstratio sit, & inquit. Quae igitur causa est, ut ipsi c insit a ipsum, q; est cuius gratia. Respondet causa ipsius A, idest ipsius sanum esse, hoc autem scilicet b ipsius praedicati, videlicet A, q; erat sanum esse, non est definitio, sed ut illius ratio, & ita quasi definitio. Et ita patet, a esse causam ipsius A non simpliciter, sed quasi ratione esse illius. Propter quid autem b ipsi c inest: qm est ipsum sanari, quod sic se habere est. & ita A & b sunt inutile causa: nam b est causa ipsius A, ut efficiebas, A vero ipsius B, ut finis. Sed dices, si ita est, exemplum non respondet proposito, proposuit enim dare exemplum in demonstratione, cuius medium est finis, & dedit demonstrationem, cuius medium est effectrix causa. Respondet, & inquit. Oportet autem commutare rationes, ut conuerratur maiori: nam maiore conuersa in terminis, sic singula magis apparebunt ad propositum, erit enim demonstratio, cuius medium erit causa finalis. Sic locum istum intellexit Philo. In alteram eius expositionem. Alter etiam exponebat, & fortasse melius, & magis ad verba Diogenius enim Arist. videtur exempla in causa finali, cum inquit. Quoru vero causa est ipsum cuius gratia, idem est iudicium in demonstrando: nam medium etiam est propter quid ut de alijs causis dictum est. Et ponit duo exempla in causa finali, cum dicitur. Ut propter quid ambulat, suppone Socrates fuisse Plato, ut sanus fiat, sic ambulans a sanum esse b, Socrates c, & parer demonstracione esse per medium, quod est causa finalis. Secundum exemplum ponit (cum inquit.) Propter quid domus est facta ut seruentur vasa, factum sit a seruari vasa b, domus c, hinc verificat exempla, & inquit. Hoc quidem si Socratem ambulare est gratia huius, q; est sanari. Et ita prima demonstratio est per causam finalem. Ille lud vero, si domum est factam gratia huius est ut est vasa seruari: & ita demonstratio secunda est a causa finali. Sed dices, medium in demonstrationibus talibus est eius gratia, ergo nulla habet demonstrationum est propter quid. Respondet, propter quid autem oportet Socratem post cenam

Alia expō  
melior.

POSTERIO. ANALYTICO.

cānū ambulare, & cuius gratia oportet, dicitur nihil; ergo prima demonstratio est propter quid. Similiter propter quid domus facta est, & cuius gratia facta est, differt nihil. Et ita secunda demonstratio, licet medium sit cuius gratia erit propter quid: Hac sunt exempla cause finalis. Quare res ultimā. utrum una causa possit per aliam demonstrari, & si sic, utrum causa demonstrans sit definitio causa demonstrata. Respondet causam finalē posse demonstrari de aliquo per efficientem, & hoc per exemplum, & inquit. Ambulare autem post cānam sit c, non eminere cibos in quo b, sanari sit in quo a. Terminis sic constitutis, sit ipsi post cānam ambulare, scilicet ipsi c inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os stomachi. hoc est ipsum b: ita ut minor sit hēc ambulare post cānam est non eminere cibos iuxta os ventris, & hoc, scilicet b sit esse sanum, ita ut maior sit, non eminere cibos est sanū esse. & sequitur conclusio, ergo ambulare post cānam est sanum esse: Nam ut inquit, videtur ipsi ambulare, q̄ erat c, inesse b, q̄ erat nō eminere cibos. Huic autem s. b videtur inesse, quod erat sanum esse ergo conclusio erit ambulare post cibum est sanum esse. Ex his concludit finalē causam de aliquo demonstrari posse per efficientem, & inquit. Quae igitur causa est, ut ipsi c in sit a, q̄ a est ipsum cuius gratia, id est quae causa est, ut finis demonstratur de aliquo, scilicet a finis de ipso c. Respondet causa est ipsum b, quod est causa effectrix. Ergo altera causa per alteram de aliquo demonstrari potest. Quarebatur secundo, utrum causa demonstrans possit esse definitio causa demonstrata, & respondet. Hos autem scilicet causa demonstrans ut ratio est illius, id est causa demonstrata. Nam (ut Phi. inquit) non eminere cibos non est simpliciter definitio sanitatis, sed ut ratio. Non enim una causa est ratio, atque definitio alterius propriæ. Et propterea dicit a, q̄ sanum esse, & causa finalis sic, hoc est per aliquid, q̄ est ut ratio, demonstrabitur ē contra vero ut propter quid b ipsi c inest propter quid simpliciter demonstrabitur) qm̄ hoc est sanari, q̄ est sic se habere (ut scilicet cibi non nant) & ita medium q̄ est causa effectrix, quo demonstratur finalis causa, non est definitio simpliciter sanitatis, neque propter quid simpliciter ē contra vero causa finalis bene est simpliciter propter quid causa effectrix. Debes scire (ut Philop. inquit) aliquando nomina esse rationibus manifestiora, aliquando rationes manifestiores nominibus. Ideo Aristoteles inquit. Oportet autem commutare rationes manifestas ad nomina, & aliquando contra, & sic singula; id est utræque propositiones syllogismi magis apparebunt. Vel melius iuxta hāc expositionem, quia vbi est infinitis pro rationibus. Dixit enim non eminere cibos esse sanari; & ambulare post cānam esse non eminere cibos, quae res est aliquatenus contra vbi, inquit. Oportet autem commutare rationes quae sumpt̄e sunt per verba infinita, ad nomina, quia vbi dicebatur ambulare, dicere possumus, ambulans, & vbi dicebatur non eminere cibos, potest dici prohibens cibos, & vbi sanari dicebatur, dicatur sanum, & ita singula propositiones magis apparebunt. Hac est expositio quae mihi magis placet,

Note.

E Ordo autem generationis ac ortus verso modo se habet in his & in momentibus causis. In illis enim primo medium fiat oportet. In his autem C ipsum extremum primo deinde id ultimum gratia cuius cetera sunt.

Generationes autem ē contrario hic, & in causis secundum motum, ibi quidem enim medium oportet fieri primum, hic autem ipsum C extremum, ultimum vero ipsum, cuius gratia est.

ARGY.

DILVCL.

DILVCL.  
Tex 12.

Com. 30.

Expositio.  
Themis.

Sizire Se-  
pirc.  
ot:er  
Com. 81.  
Continua-  
tio.

Declaravit per quodlibet genus causa fieri posse demonstrationem, nunc vero de medijs, quibus demonstrationes sunt, vt Theori placet, talem differentiam ponit, q̄ trifariam medium in demonstratione constituitur, aut ut prius ordine ipso efficiatur, qui demonstratur, aut ut posterius ordine, aut ut simul. Prius ordine effectu demonstrato est medium q̄ est causa effectrix, posterius vero ordine, est medium, q̄ est causa finalis. Similiter denique est definitio, hoc est quid est, & q̄ rei esse est. Et huius rei causa est, quia rerum generationes alter sunt ab ipsa mouente causa, aliter à finali causa, aliter à formalis, & hoc inquit. Generationes autem ē cōtrario hic, & in causis s. m motum sunt. ergo supple & media quae sunt causa illorum effectum, aliter se habent in demonstrationibus: nam ibi, hoc est in demonstrationibus effectuum causalium efficientium medium oportet ordine primum fieri, cum effectrix causa ordine effectu prior sit, hic vero s. in demonstrationibus effectuum causæ finalis c, id est medium est ultimum ordine, atque effectu posterius. Et per c intellexit medium p̄sima demonstrationis. Propterea subdit. Ultimum autem supple intelligo illud, quod est cuius gratia, i finis, quod in proxima demonstratione appellabatur. Tascit autem tertium medium, q̄ simul est cum effectu demonstrato, propter breuitatem, & quia intelligitur ex his duobus, accepit. Vel intellige sic, Generationis aliter sunt in causis, quæ agunt per motum, & aliter in causis finalibus, nam in causis, quæ agunt per motum, oportet medium fieri primum, & ante effectum: hic autem s. in causis finalibus ipsum ē, ultimum, hoc est effectu, supple oportet fieri primum, & ante causam, ultimum autem sup. dico cuius gratia. Phi. vero s. secundam expositiōnē per generationes intelligit consequencias syllogisticas, & tunc est sensus. Generationes autem syllogisticæ contrario hic, s. in causis finalibus, & in causis s. m motum, i. effectu sunt. In consequentijs enim syllogisticis, quæ per causam mouentem sunt, causa præcedit effectum tempore, in consequentijs vero syllogisticis, quæ per causam finalem sunt, effectus præcedit causam, inquit. Generationes autem s. syllogisticæ ē contrario hic, s. in finalibus causis, & in causis secundum motū sunt. Ibi quidem enim s. in causis effectu mediū oportet fieri primum. Hic autem s. in causis finalibus ipsum c extremum, q̄ est effectus, oportet fieri primum, sed ultimum, quod ultimo loco sit, est ipsum: cuius gratia: hoc enim est, quod ultimo sit.

Fieri autem potest, ut idem gratia sit alicuius, & ex necessitate, veluti propter quid per laternam penetrat lumen. Et enim id quod minores habet partes, subtiliores sunt necessario per meatus maiores penetrat & ampliore suè. Si quidem lumen sit quia transit. Et cuiusnam gratia, ut non

Expositio.  
Phi.

ARGY.

## LIBER SECUNDUS.

77

*non deuenimus. pedesque etiam offendamus. At ut est in hisce quo sunt, sic ne etiam est in hisce quo sunt, ut si cum ignis extinguitur tonitrus, necesse est strepitus sonus que fiat. Et ut Pythagorici dicunt, terroris gratia quo pertineant hi qui in tartaro degunt.*

D I L V C I.  
Tet 1.2.

Sizire Se-  
ptire.  
C. 81.  
Continua-  
tio.

*Contingit autem idem cuius gratia esse, & ex necessitate. Ut propter quid penetrat laternam lumen. Etenim ex necessitate disreditur, quod in parva est partibus per maiores poros, si quidem lumen fit disgregando. Et gratia cuius, ut non offendamus. Nonne igitur si esse contingit, & fieri contingit. Sicut si tonat extincto igne necesse est septire, & sonare. (Et quemadmodum Pythagorici dicunt) Minarū causa his, qui tartaro sunt ut timeant.*

*Cum declarauit Aristoteles demonstrationem fieri posse per unumquodque genus causæ, hunc Aristoteles declarat unum & eundem effectum posse per plures causas declarari atque demonstrari. Et hoc proponit, cum inquit. {Contingit autem idem, hoc est eandem re esse, cuius gratia, i.e. esse per causam finalē, & ex necessitate, i.e. per materialē causam. Et hoc pacto exponit Philo. Et ponit exemplum, & inquit. } Ut propter quid penetrat laternam lumen. Ad hoc responderi potest per materialē causam, & per finalē. Et respondet per materialē, & inquit. {Etenim ex necessitate disreditur, qd in parva est partibus, per maiores poros. Hoc est qui tenissimum lumen per minus tenuis, & latiores poros vitri, videlicet aut laternæ sive pellis aut alium talium pertransit. Hoc enim demonstratio ex dispositione luminis, & ex dispositione laterna procedit, & ita ex necessitate materiae. Addit, si quidem lumen fit disgregando, quia secundum veritatem lumine non est corpus, & ita non per poros pelvis penetrat. Propterea dicit Siquidem lumen sit disgregando, quia reuera non fit disgregando. Lumen intra laternam contento non penetrando illuminat, sed recipitur in diaphano vitro vel pelle seipsum per totum aereum Hemisphaerium multiplicando. Rursus responderi potest, & per causam finalē, ut non offendamus, hoc est ne deambulantes nos in his, quia ante pedem iacent offendamus. Deinde ponit aliud exemplum, ut inquit Philo, ut reducat quomodo una & eadem res fieri potest, & per finalē causam, & per materialē. Cum enim queritur propter quid sonat, ex causa materiali responderi potest, quia nubes septit & sonat. Tonitrum enim constat, tanquam ex materia ex ipso sono & septione. Ex causa vero finali responderi potest, inquit Pythagoras, ut timeant hi qui in Tartaro sunt, inquit. Nonne igitur si esse contingit, supple aliquem effectum ex causa finali, & materiali, fieri contingit etiam ex causa finali, & materiali, quasi dicat sic: & per ea, quae esse contingunt, intelligit effectus, qui permanentes sunt, & aliquo tempore durabiles (ut illuminatio, & id genus) & per ea, quae fieri contingit, intelligit effectus instabiles, qui parvo tempore durant, ut tonitruum, & id genus. Propterea dicit si esse contingit, i.e. si de effectu permanente contingit, quod dictum est, ut, i.e. per plures causas sic: etiam de effectu non permanenti, qd in fieri esse habet, contingit ipsum fieri ex pluribus causis, sicut si tonat ex extincto igne, necesse est Sizire sive Septire, & Sonare. Ut ita tonitruum ut ex materia constat, septione, & sono.*

A Alij vero sic intelligunt si tonat, necesse est ignem extingui in nubibus. Si autem extinguitur necesse est sizire sive septire, & consequenter sonare, modo sonare est tonitruī materialis causa; Vel fortasse melius hoc exemplum est ad mentem Empedoclis, qui voluit ignem in nubibus extinctum esse materialē causam tonitruī, quare tonat ut ex causa materiali secundum Empedoclem ex ipso extinto igne. Si enim tonat ex extinto igne, necesse est sizire & sonare, tonitruī effici, ideo materialis causa tonitruī est ignis extictus. Quo vero ad verba attinet, sizire græcæ latine est septire, est autem septire (ut cum extinguitur ferrum in aqua sonare). Quæ vero sit materia tonituri, & quæ est effectrix causæ, in meteorologicis declarauit Aris. Nō nulli vero dicunt hoc exemplum, qd Aristoteles de tonitruo assignavit, fuisse exemplum, quo voluit eundem effectum demonstrari posse per finalē, & per efficientem causam. Nam extincio ignis effectrix causæ est tonitruī. Et tunc exponunt verba sic nonne igitur si esse contingit, id est contingit, demonstrari per causas, esendi, ut sunt materia & finis, ita etiam contingit fieri, i.e. demonstrari per causas fiendi, quæ sunt effectiva & finalis. Finalis, n. causa dicitur esendi, & fiendi. Propterea in utroque exemplo intelligitur. Quæ expositio licet nō consonet verbis Ari, rem tñ propositam nō variat. Quid vero responderi possit per causam finalē etiam ostendit, cum inquit. Et (quemadmodum Pythagorici dicunt) tonat iuppiter minarum causas his, qui sunt in Tartaro, ut timeant; hoc enim causa finalis est, secundum Pythagoricos; sed secundum Aristotelem, causa finalis tonitruī est (ut aer expugnatur ab exhalationibus) quæ aerem inficiebat: aer enim expurgatus viuentibus animalibus prodest.

*Atque plurima talia sunt, praesertim in hisce quæ natura talia sunt, & constant. Altera namque natura plurimi gratia facit, altera necessitate. Necessest autem est duplex. Aliq. enim est secundum naturam, & a petitionem, alia violenta, quæ quidem est præter appetitionem. Haec necessitates extant cū lapis nunc sursum nunc deorsum mouetur. Nam tametsi necessitate lapis retroque motu cletur, non eadem, tamen necessitate.*

*Plurima autem huiusmodi sunt, & maxime in his quæ natura subsistunt, & constant, nam hec quidem propter hoc natura facit. Illa vero ex necessitate. Necessest autem duplex est, hec quidem secundum naturam, & a petitionem, hac vero violenta, & contra appetitionem, sicut lapis ex necessitate subsum & deorsum fertur, sed non propter eandem necessitatem.*

*Cum declarauit effectum demonstrari posse per plures causas, ostendit quis sint hi effectus, & inquit. Plurima autem huiusmodi sunt, qui per plures causas deminari possunt, & dixit plurima, quia non oia. Ideo exponit, quæ sint ista plurima, & inquit. Et maxime in his, quæ natura subsistunt, & constant, quales sunt effectus naturales. Nam vna natura est, quæ facit propter hoc, ut quoties id facit, per se, & non præter intentionem. Alia natura est, qd facit ex necessitate, quia præter intentionem, & solum ex materia necessitate, ut quæ causaliter facit. Ex hac distinctione patet, aliqua fieri propter finem, ut quæ natura facit secundum propriam intentionem. Aliqua ex materia necessitate, ut quæ natura*

facit

Exp. 1.  
exempli Ari-  
de cā con-  
trarii secunda  
tertia.

Verborum  
exp.

Alia exp  
aliquorum  
example.

Qualis ex-  
positio.

ARGY.

D I L V C I.

C. 82.

P O S T E R I O. A N A L Y T I C O.

Verborum  
expositio.

Dubδ  
Rn.Thc.

Philopo.  
Quo modis necessitas accipiat apud Ari, hic & quo in aliis locis. s. Me. Tex. cōm. 6

A R G Y.

D I L V C I.

Cōmē. 83.

Verborum  
expositio.

facit præter intentionem Quo vero ad verba attinet. Cum dicit. Hæc quidem propter hoc natura facit. Verbum hæc est feminini generis in græco & construi debet cum verbo natura. Verbum vero illa similiter feminini generis est, & eodem verbo construendum. Sed quæ vtrum eadem fieri possint ex naturæ necessitate, & ex fine. Respondet Themistius multa talia vtræq; necessitate fieri posse, ut dentes, quorum primores acuti sunt. Tum q; ex osse gignuntur tenuiore, tum gratia finis, ut cib; secando dir imendoque habiles sint, alia quoque exempla assignat, ut legenti patet. Ex his patet quæ sunt illa, quæ pluribus causis demonstrari possunt. Et quia dixit ex necessitate naturæ aliqua fieri, ideo necessitatem sub distinguitur, & inquit. Necessitas autem duplex est. Hæc quidem secundum naturam & apertitudinem, vtpote quæ est ex conditione materiae. Hæc vero violentia & contraaptitudinem, vtpote quæ est secundum causam mouentem. Cuius exemplum est lapis, qui ex necessitate & sursum & deorsum fertur, sed non propter eandem necessitatem. Sursum enim fertur propter necessitatē agentis, à quo violenter mouetur, deorsum vero propter necessitatem naturæ arque materiae, ex qua constat. Et (vt recte Philop. notat) Arist. hic necessitatem duplē assumpit, tamen in alijs quadrupliciter dixit necessitatem dici, uno modo simpliciter, secundo ex suppositione, tertio secundum naturam, quarto præter naturam, in alijs autem dixit quinq; modis sumi necessitatem. Ad dicēnū quintum modum pro utilitate.

In his autem, quæ proficiunt solent à mente, quedam nunquam sunt à cau; ut domus vel statua, neque necessitate, sed alicuius gratia: quedam sunt etiam à fortuna vñ sanitas atque salus. Maxime vero in quibus sit, vt sic & aliter se habeat, cum generatio non est a fortuna.

In his autem, que sunt ab intelligentia, alia quidem si nequaquam sunt ab eo, quod est per se frustra, vñ dominus; aut effigies neque ex necessitate sunt, sed propter hoc, alia vero à fortuna sunt (vt sanitas, & salus). Maxime autem in quibusunque contingit & sic, & aliter, cum non à fortuna generatio sit.

Declāravit Arist; quæ per plura media, nunc, quæ per unum demonstrantur, quæ per nullum & ponit talem diuisionem, videlicet. Eorum, quæ sunt ab intelligentia, i.e. cognitione, & proposito, alia sunt solum propter hoc, alia vero penitus à fortuna. Funt autem propter hoc solum quæcumque nec præter intentionem sunt, nec necessitate materia, ut domus, & effigies, & vñ quacumque arte conficiuntur. Quæ enim arte conficiuntur, ut Phil. inquit) nec sponte fieri dicuntur. Id enim sponte fit, & sine causa manifesta fit, nec præter intentionem. Nullus enim dominus aut statuam ergit præter intentionem. Nec ex necessitate materia non enim ex lignis solis, & lapidibus solis sine artifice dominus fieri potest. Quare hæc quæ arte conficiuntur, solum propter hoc, hoc est propter sine aguntur. Pater ergo eorum, quæ sunt ab intelligentia, aliqua fieri solum propter hoc. Quo vero ad verba attinet, intelligentia græca est duxia & pro cognitione & proposito intelligitur. Eorum insuper quæ sunt ab intelligentia alia sunt, quæ sunt à fortuna, vt sanitas, & salus. Sanitas quidem integrata

in te per absentiam medici, salus vero in nabi per absentiam gubernatoris. Affert autem conuenientia inter hæc, quæ ab arte, & hæc, quæ à fortuna sunt & vtræque in contingentibus sunt (vt Phi. inquit). Verum ab arte sunt contingentia, cum eorum factio non est à fortuna, sed ab ipsa cognitione officiis, & hoc inquit. Maxime autem artificialia sunt in quibusunque contingit sic, & aliter, i. in contingentibus, modo talium contingentium generatio atque productio non sit à fortuna, sed ab intelligencia. Patet ergo eorum, quæ sunt alia fieri à natura, alia ab intelligentia, eorum vero quæ sunt ab intelligentia, alia fieri ab ipsa arte, alia fieri à fortuna. Tunc patet quæ pluribus medijs, quæ uno medio, s. fine, quæ nullo demonstrantur. Naturalia quidem pluribus medijs demonstrantur, & pluribus è causis proficiuntur, artificialia uno medio, q; è fine tm exoriantur, fortuita vero nullò, q; ob nullam causam sunt. Hoc pacto textus iste exponatur: non autem habemus à græcis expōsitionem, cum & que Philo. & Them. dicunt, ad textus expositionem paucas sint.

Quare si finis sit bonus, ea quæ ad illum consequētū efficiuntur alicuius gratia sunt. Et aut à natura, aut ab arte. A fortuna vero nihil cuiusquam fieri gratia solet.

Quare finis bonus alicuius gratia sit. Et aut à natura, aut ab arte. A fortuna autem nihil propter aliquid sit.

Corollarium istud est, cum sit pulchrum, & non ad rem, sed quasi extra propositū, q; à fortuna nullus finis bonus sit sed solum aut à natura, aut ab arte, probat: omnis finis bonus alicuius gratia sit. Fortuna nihil facit alicuius gratia, sed sola ars vel natura. Ergo à fortuna nullus finis bonus sit, sed solum à natura vel fortuna. Dices thesauri invenitio non est bonum, certum est esse bonum, & in aliquando à fortuna sit. Fortasse bonum est, non tamen finis bonus, cū non sit finis sufficiens ut fodiens est, sed alia ratione est bonum.

Eadem autem causa est in his quæ sunt, & in his quæ sunt, & in his que futuri, & in his item que sunt, futurae sunt. Medium enim ipsum causam esse constat. V. e. rūm differentia quedam esse videtur. Eorum enim quæ sunt, est, eorum quæ sunt, sit, eorum quæ fieri sunt, eorum denique quæ sunt, erit. Nam ut hec patet in exemplo, cum interrogatur cur fuit, vel sit, vel erit, vel est, defectio lundi quæ sunt, vel, sit vel erit vel est terra in se sole, & hinc accommodatissime respondemus. Quid est glacies, & adspiciatur aquam congelatam ipsam esse. Arquiescit aqua quidem C, congelata tamen a causa deinde collocentur in medio quod ipsum occupat B absenta penitus ipsum calor is B, igitur ipsi C inest. & quoque B ipsi competit. Atque sit glacies, cum ipsum B sit, & fuit cum fuit, eritque dum erit. Ea igitur quæ hoc pacto est causa sit, & est & futuris & erit via cum eo cuius esse causa dicatur.

Eadem autem causa est & in his, quæ sunt, & futuris, & futuris, quæ quidem est his, quæ sunt, medium enim causa est. Præter quid in his, quæ sunt, quæ est, in his quæ sunt, quæ sit facta autem facta, futuris vero futura. & propter quid factus est defectus, propter id quod in medio facta est terra, sit autem propter id quod sit, erit autem, propter id quod erit in medio, & est autem propter id quod est. Vt quid est chrysallus, accipiatur iam quoniam aqua congelata est: aqua in quo C. Congelata in

Divisio co-  
rum q; sunt.

Com. 85.

A R G Y.

D I L V C I.

Cōmē. 84.

Obiectio.

Solutio.

A R G Y.

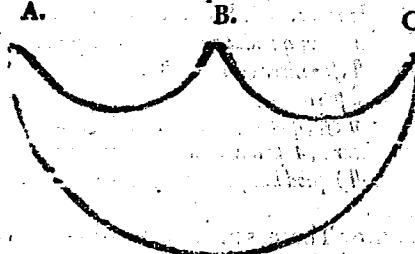
D I L V C I.

In rebus  
gnabilibus,  
cā cadē spe-  
cie est co-  
ta effecti-  
vi.

*In quo A : Causa media in quo B defectus caloris penitus. Inest igitur ipsi C. Iquidem. B Huic autem congelatum esse quod est in quo A. Fit itaque crystallus; cum fiat B, factio est autem factio est. Erit autem futuro B. Sic quidem igitur causa & cuius causa est simul fit, fit cum sit & est cum sit, & in eo quod factum est, & in futuro comedem modo.*

## **Congelata.**

Deficiens calore penitus. Aqua.



Com. 83. Intentio huius partis est probare h[ab]itum idem medium sit in his quae sunt, & in his quae facta sunt, & in his quae futura sunt in rebus generalibus, & corruptibilibus, q[uod] est in his quae sunt, hoc est medium in rebus generalibus & corruptibilibus ita coæduum est effectu, qui fit, sicut medium in rebus quae sunt, i.e. æternis, coæuum est rebus ipsiæ æternis, probatur in rebus generalibus causa eadem est in his quae sunt, & in his quae facta sunt, & in his quae futura sunt fieri quæ est in his quae sunt, i.e. in rebus æternis in rebus non æternis causa coæua est rei pactio, q[uod] cum effectus est, causa est, dum effectus fuit, causa fuit dum effectus erit, causa erit, verbi causa. Rotunditas cœli cum causa ita se habet, q[uod] dum est rotunditas eius causa est, dum fuit, eius causa fuit, dum erit, eius causa erit, ergo eodem modo in his quae sunt, & generantur, causa se habet: cum non effectus sit causa sit, cum effectus factus est, causa facta est, & cum futurus sit, causa futura erit. Addit minore, & inquit. { Medium non causa est, ergo medium non in his, quae generantur ita se habebit sicut in his, quae sunt, quia cum effectus sit medium sit, & cum effectus factus est, medium factum est, & cum effectus est futurus, medium erit futurum. Veluti etiam in his, quae sunt. Sed dices non videtur causa esse eadem quæ est cum ipso fieri, & cum ipso facto, & cum ipso futuro fieri, cum causa quæ est cum fieri habeat esse actuale, causa autem quæ est cum futuro fieri habet esse potentiale, modo esse actuale & esse potentiale differunt valde, non ergo est idem. Respondet. Veruntamen in his quae sunt, videlicet in æternis, causa est, quæ est & ita desuit & erit, in his autem quae sunt, causa est, quæ sit in factis autem, causa facta est, in futuris vero causa est futura, & ita vult in æternis causam esse eandem in numero, quia semper ea quæ est causa tunc sit causa.

In rebus generabilibus (vt inquit Philo.) causa eadem specie causa est effectus: non. n. eadem numero causa est, quæ erat in potentia, & quæ est in actu cum actus & potentia sint differentiae valde oppositæ, est tamen eadem causa specie, quia licet causa in potentia non sit idem sibi ipsi in actu secundum numerum, est sibi ipsi eadē specie. Potest tamen dici esse eandem numero causam, sed priuatiuē. Sicut. n. Socrates generadus sibi ipsi genito idem numero est

privatiue, quia non alius est qui generatur, & qui  
erat generandus, ita quoque caula quae est eius ut  
generandi, & eius ut geniti eadem est privatiue, ga-  
non alia, & vero sit eadem aut specie, aut privatiue  
per exempla exponit, & inquit. Propter quid fa-  
etus est defectus, propter id quod in medio facta est  
tetra. Ita autem defectus propter id quod sit. Erat au-  
tem factus defectus, propter id quod in medio erat fa-  
& a terra. Similiter ratione in his, quae sunt, qualia sunt  
& terha effectus est (vt rotunditas cœli propter id  
quod de aera est). Hoc est primum exemplum. De-  
inde ponit secundum, & inquit. Ut quid est chry-  
stallus, accipiatur iam quia aqua congelata est, di-  
cit accipiatur, quia de eius esse quaestio est Meteorologica. Verum pro exemplo accipiatur nunc ita  
esse. Et tunc aqua sit in quo c, congelata vel conge-  
latum esse sit in quo a: causa media sit in quo b, vi-  
deliceat defectus caloris penitus. Congelatur enim  
aqua & in duritatem vertitur ob omnimodam calo-  
ris etiæ sentiam. Igitur inest ipsi aqua b, si defectus  
caloris penitus, huic autem b inest congelata  
esse, qua ratione (ut inquit) crystallus fit, cum  
sit facta est factio ipso b, erit aut facta ipso b futu-  
ro fieri. Tunc regolligit malorem, & inquit. Sic qui  
dein igitur causa, & id cuius causa, est simul sit, cum  
sit effectus in rebus generabilibus: & est cum sit ef-  
fectus in rebus aternis, & in generalibus non tho-  
do causa sit, cum sit effectus: sed in eo quod factum  
est, cœla facta est, & in futuro eodem modo causa  
futura est. Et ramen differentia aliqua inter causu-

In genera-  
bilis' co-  
uinternitas.  
cāxēū cau-  
sato ē rēlpe  
etu huius  
verbi 'fio, si  
æternis v-  
ro est respe  
cui huius  
verbi sum,  
es, est.

Quæ expō  
Philopon.  
The• & alio  
rum.

D eodē modo coēua erunt. Quod si coēua media causatis sint. Patet demonstrationes fieri posse à media ad causata. categorice, & hypothetice. Sequitur n. categorice aquam esse congelatam quia est calore deficiens, & sequitur hypothetice aquā esse congelatā si calore deficit, & nō modo a causa ad effectū sed cōtra ab effectū ad causā, & totius rei huius causa est coēuiternitas mediij cū causato.

*Sed in hisce quæ non sunt simul, sit ne ut in continuo tempore. Quemadmodum nobis videtur alia aliorum sint causa factum facti, siens sientis, futurumque futuri.*

*In his autem quia non simul sunt, inquit, sicut in continuo tempore, sicut videtur nobis alia aliorum causae esse, per facti esse, altera futura. Et futuri, altera futura. Et eius, quod sit, si aliquid ante factum est.*

ARGY.

DILV C  
carat

$$= Vt$$





## POSTERIO. ANALYTICO.

*in eo quod sit infinitum sunt facta. Magis autem de his  
rius est dicendum in unius satibus libris de Motu.*

**DILVICI.** Neque igitur quod sit, cum factio propter idem. Quod enim sit divisibile est, factum autem indivisibile. sicut igitur linea ad punctum se habet, sic id, quod sit, ad factum. sunt enim infinita facta in eo, quod sit. Magis autem manu factum in variis talibus de metu oportet dicere de his.

**Cōmē. 92.** Ex remissa suppositione, videlicet q̄ factum non pōt factō esse habitū, propter indiuisibilitatē facti, per quā nulli potest esse habitū, nō ex suppositione, sed ex ratione, qua probauit suppositionem, dedituc sed o factū non posse esse habitū ipsi factū cum factū sit indiuisibile, nulli habitū esse potest, pp sui indiuisiblē latetē quia nec indiuisibili, nec diuisibili. Est enim indiuisibile sua indiuisibilitatē nulli habituabile, & hoc inquit. { Neq; igitur quod sit, cum factō habitū esse potest propter idem, & ita non ex suppositione hoc dedituc, sed ex ratione, quæ suppositio probata fuit, propterea dicit propter idem, vt det intelligere ex probatōne esse hoc deductum non ex suppositione. Et q̄ ex suppositione nō deductum sit hoc, sed ex suppositionis ratione, inquit. { Quod. n. fit, licet supple diuisibile sit, & alicui habituabile, factū tñ, quia indiuisibile est: nulli habituabile est, quia neq; indiuisibili, neq; diuisibili, & ita nec ipsi fieri habituabile est. Deinde quasi epilogās rationem & id, quod ex ratione deducit, inquit, { Sicut igit̄ linea ad punctum se habet, sic id, quod sit ad factū nam in uno fieri infinita facta sunt, vt in una linea infinita puncta, quare ut punctum non potest esse habituabile.

**Tex. cō. 26.** esse potest ipsi fieri habitum, propter facti individualitatem. Sed quia Sexto Rhytico dictum est punc-

**T. cōm. 2.** do factū posse esse habitum ipsi fieri : ideo rem hāc ad 6, Physic. transmittit . Ibi enim declarabitur nō esse simile, nec valere argumentum, hāc possunt esse immediata: ergo habita: quā habitum addit contactum & situm, in immediatum non , vt dictum est, & quia indivisibile sua indivisibilitate nihil contange re potest, ideo nulli potest esse habitum. Potest tamen bene alicui esse immediatum, quia potest esse rei divisibilis terminus, atq; finis, & p. consequens, rei divisibili immediatus . Ex hac secunda conclusione vult habere fundamentum ipsum, siue causam materialem prius factam, nō posse se copulare ipsi fieri: ita vt post ipsam sit immediate ipsum fieri alterius rei, & ita Arist. solum declarauit negatiuā, quia solum exposuit factum nō posse esse habitum ipsi fieri, & per consequens patet factam causam,

Dubō. quā est materia, non posse esse ipsi fieri habitam,  
Rā. Themī. nec posse scipsum copulare ipsi fieri. Sed quid sit  
copulans factum cum fieri, Themestius innuit tale  
copulans esse tempus: nam cum tempus contingen-  
ti serie est: facit videri res, quā modo sunt, conti-  
nenti cum factis. Cum enim omnis generatio sit in  
tempore, & generatum atq; factum finis sit gene-  
rationis, qui finis esse non potest nisi momento.  
tempus ergo facit ut copuletur factum cum fieri:  
quoniam facit (ut fieri copuletur suo fini.) Et ita,

E licet factum non possit esse habitum ipsi fieri: potest illi copulari secundum temporis seriem, eo modo quo huius tandem copulatur ei, cuius est finis. Ego vero non intelligo hanc copulationem fieri a tempore sine agente, sed intelligo hanc fieri ab agente, quod in tempore tandem compleat eius actionem. Ex his sequitur, quod licet nec factum factum, nec factum ipsi fieri habitum esse possit, tamen per tempus potest fieri ipsum copulari factum eo modo, quo fieri copulatur immediate suo fini.

**F** De eo igitur ipso quomodo sepe habet medium cum deinceps sit generatio, hec eo r<sup>is</sup>q; sumantur. Nam & in his ipsis medium & primum necesse est medio vacare, velut A fuit cum sit factum C. Antea autem fuit A, atque C principium est ex eo, quia propinquius est eo puncto, quod est principium temporis. Item C fuit, quoniam D fuit. Orto igitur D, necesse est C fuisse, C vero orto necesse est A prius ortum fuisse. Atque si medium hoc acceperis modo, ad id tandem accesseris quod medio vacat.

*De eo igitur quomodo cum eo quod consequenter fit generatione, se habeat media causa, in tantum acceptum sit. Necesse est enim & in his primam & medianam immediata esse, ut A factum, quoniam C factum est: posterius autem C factum, A autem prius est. Principium igitur est C, propter id, quod proximum est ipsi nunc, quod est principium temporis. Sed C factum est, si D factum est. Cum igitur D factum est, necesse est & A factum esse. Causa autem est C : D enim facto, necesse est C factum esse, C autem facto, necesse est A prius fuisse factum. Sic autem accipiens aliquod medium stabit alicubi ad immediatum.*

His declaratis ostendit quo in talibus liceat demonstrari, & primo epilogat. Et potest intelligi p  
G medianam causam, vno modo materialē ipsam, quam superius factum appellavit. Nam dici hęc causa potest media, quia assumi potest ut mediū ad demonstrandum primum. Causa enim materialis posteriorius facta accipi potest ut media ad demonstrandum prius factum. Ut paries ad demonstrandum fundamētum. Vēl melius epilogus sic intelligitur, ut intelligatur per causam medianā causam priorem quae media dicitur, non (quia assumi possit ut mediū) sed quia mediat in generatione iter ultimo factum & primo factum. vnde inquit. De eo igitur, hoc est de causa media, quo modo fē habeat cū eo, quod consequenter fīm generationem, in tantum acceptum sit nam accepimus ipsam non posse habitam esse ipsi fieri. Sed quo modo licet demonstrari in talibus, subscribit, cū inquit. Necesse est n. in his primam & medianam īmediata esse. Et per primam intelligit maiorem extremitatem, quae est prius factum: posterius. n. factum potest esse immēdiatum medium ad prius factum, ut paries factus posterius ad fundamentum prius factum. Propterea

rea subdit, ut a factum, scilicet fundatum, quoniam c factum est, modo c factum est posterius ipso a, & a factum prius ipso c. Est n. fundatum in pariete prius factum. Sed dices superius dixit est vnum factum non esse habitum facto. Modo dicit medium factum & primū factum esse immediata. intelligas vel quia differentia est inter habitum, & immediatum, vt superius diximus, vel quia (vt The mis. inquit.) Ultimo factum est finis præcedentium, & sic licet præcedentia non sint immediata ultimo

**Propria solutio.**

A A G Y.

DILVCI.

Cómics

14

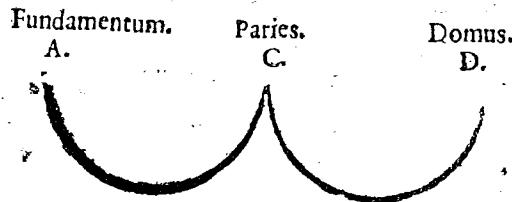
Duhō 1

## Solutio

**A R G Y.** *fa-*  
**D I E V C I.** *est*  
G. *per*

Cême. 94. qu  
ess  
dia  
xim  
dit  
nit  
nor  
nó  
ctis  
lium  
px  
aut  
diaa  
Fac  
fact  
fact  
Loc  
non  
duo  
fieri  
tas.

facto, ultimum factum semper est immediatum pro ximo facto, ut partes fundamento, & domus parieti, cum finis semper his immediatus sit, quorum est finis. Ex his concludit quonodo fiat demratio in talibus, & vult illam fieri posterius factum in demonstratione pro nro dio assumpto: nam hinc haec demonstratio non sit a causa ad effectum, est aliquo modo a causa finali, & principio, quatenus est ab eo, quod est proximum ipsi nunc, quod est principium ultimi effectus, & finis praecedentis effectus, inquit. § Principium igitur, & medium est c, s. paries, pp id, quod proximum est ipsi nunc, i. ipsi factum in nunc, videlicet ipsi domui, quod quidem nunc est principium temporis, in quo fiet ultimum factum, s. domus. Propterea subdit, sed factum est, si d domus factum est. Erit ergo demonstratio, & inquit.

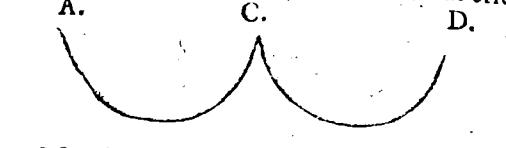


A medietatis medietas: & sic in infinitu. In factis vero completis, factum est immediatum factum: quia partes fieri potest immediate post fundatum, licet non simpliciter immediate, cum fieri non possit partes, quin prius fiat eius medietas: & iterum medietas medietatis in infinitum: bene ergo factum hic vult esse immediatum, quia loquitur de factis completis. Et sic, quae dicit, bene dicta sunt.

Idem & in futuris seruandum est. Nam si verum est D fore, verum sit prius oportet A fore. Huius autem causa est ipsum C, Etenim si erit D, prius erit.

Similiter autem est & in eo quod erit. Si enim verum est dicere, quoniam erit D, necesse est prius verum dicere, quoniam A erit. huius autem causa est C.

Lapides parabuntur. Partes erit. Domus erit.



Cum igitur D factum est, necesse est, & A factum esse, cauila autem media est c, nam d domo facto, necesse est c parietem factum esse, c autem pariete facto, necesse est A fundamētum prius fuisse factū, sic autem accipiens aliquod medium, s. q sit complete factum, stabit alicubi ad immediatum, quod scilicet primo factum est, non supponens aliud complete factum. Ex his patet in talibus demonstratio fieri ab effectu ad causam. Qui tñ effectus aliquo modo est principiū, quatenus se habet (vt si nis respectu prius factorū.) Verum de his postea.

**ARGY.** An semper ob infinitionem medium cadet. Non enim factum facto heret, vt diximus, attamen à medio incipendum est, & ab eo quod nunc est primum.

**DILVCI.** Nunquid semper extra cadet, per infinitum: non n. est habitum factum facto, vt dictum est. Attamen incipere necesse est à medio tantum, & ab ipso nunc primo.

**COME. 93.** Sed querit questionem quæ videtur contra ea, quæ dicta sunt. Dictum est enim unum factum non esse alteri facto habitum, & immediatum: at nunc dicit semper posteriori factū esse immediatum proximo facto, & inquit. Nunquid semper extra cadit, s. factum post factum per infinitum, sive in infinitum, & videtur quæ semper, quia vt dictū est, factum non est habitum facto. Respōdet hoc propositū nō tollere, quia sive procedatur in infinitum in factis, sive non, semper necesse est in demonstratione talium incipere, quod est in ipso nunc primo, sive illi proximo: & procedetur ad prius factū. Non curavit aut explicare modū, quo unum factum, esset immediatum alteri, & quo non, quia in Sexto explicauit. Factum enim vt ibidem dicitur potest accipi pro facto completo, quod dicitur factum in actu, & pro facto incompleto, quod dicitur factum in potentia. Loquendo ergo in factis in potentia factum facto non potest esse immediatum, quia inter quæcunq; duo talia mediat aliud factum in potentia. non n. fieri potest fundamentum nisi prius fiat eius medietas, nec fieri potest eius medietas qui prius fiat illius

Ostendit & in futuris etiam demonstrationem in talibus fieri semper à posteriori ad prius, vt quoniam si domus erit, paries erit: & si paries erit, lapides parabuntur. Ergo si domus erit, lapides parabuntur. Inquit. Similiter autem demonstratio fieri in eo quod erit, vt pote in futuris: quia semper à posteriori proficiendū est ad prius. Nam, si verum est dicere, quoniam erit D, scilicet domus, necesse dicere, quoniam erit A, s. q lapides parabuntur. Huius autem causa est c, scilicet quia paries erit. quia, vt inquit, si d domus erit, prius c, paries erit. Si vero c paries erit, prius A erit, scilicet prius lapides parabuntur. Patet ergo in futuris eodem modo demonstrationem fieri.

**ARGY.** Similiter autem & in his ipsis infinitio divisionis extitit. Futurū nanq; futuro non heret. Atq; principiū & in ipsis est sumendum quod medio vacet, hæc autem in ipsis operibus ita sese habent, vt diximus. Nam si domus extorta est, lapides incisos fuisse necesse est. At id quamobrem, quia necesse est fundamenta fuisse, si domus est facta. Si vero fundamenta iacta fuere, necesse est lapides ante fuisse. Rursus si domus erit, pari ratione lapides prius erunt. Quid quidem per medium modo demonstratur eodem. Iacentur enim antea fundamenta.

**DILVCI.** Similiter autem & infinita est decisio & in his. non enim erunt futura habita adiuvicem. Principium tamen & in his sine medio accipendum est. Habet autem se fices in operibus, si facta est domus, & necesse est & decisio esse lapides: & factum esse hoc propter id est, quoniam necesse est fundamentum esse, siquidem & domus facta est. Si autem fundamentum factum est, prius lapides esse factos necesse est. Iterum si erit domus, similiter prius erunt parietes. (Demonstrantur autem & per medium similiter.) Erit enim fundamentum prius.

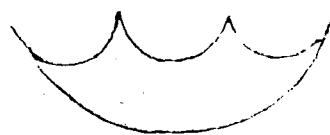
Sed cōtra obijcit, quia & in futuris diuisio factorum erit in infinitum: ergo non possimus pro. edere ab uno facto ad aliud factū, nisi semper mediet aliud: quare demonstratio in talibus nō potest esse per immediata, inquit. Similiter autem & infinita est decisio & in his futuris. Non enim, vt inquit, futura erūt adiuvicē habita: quin semper mediet aliud factum. Respondet & inquit. {Principium tamen Sueſſ. ſup. Post O & in

P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

& in his, ut in præteritis, sine medio accipiendum est. quod si dicat. quod siue procedatur in infinitum in futuris factis, siue non, principium tamen quo ad nos sine medio accipiendum est. nam quo ad nos illud est principium, quod est apud nos primo factum: & tu intelligas illud esse primo factum quo ad nos, quod est complete quo ad nos primo factum, & non in potentia, quia sic non datur primum. tale enim primo factum complete accipiendum est sine medio, ita ut factum sit primo, & nullum aliud complete factum praecedat. Et ponit exēplum in factis de præterito, cum inquit. Habet autem sic res in ope-

Decisi Funda- Parties. Domus.  
lapides. mentū.

A. B. C. D.



ribus, hoc est in factis completis. ut si facta est domus necesse est & decisos esse lapides: & factū est hoc, id est, & decisi sunt lapides propter quid est, i.e. propter id est: quoniam necesse est fundamentum factum esse: siquidem & domus facta est. Sin autem fundamentum est, prius lapides esse factos necesse est: & ita in præteritis, in futuris vero similiter. Item si erit domus similiter prius erunt parietes. {Demonstratur autem & per medium sit hoc, quia erunt parietes: quoniam erit fundamentum prius. Ergo a primo ad ultimum, si domus erit, paries erit, si paries erit, fundamentū erit: fundamentum erit, lapides erunt: quare si domus erit, lapides erunt. Tu vero haec intellige, ut superius diximus. Duximus n. superius facta siue in futuro fieri, siue in præterito sumantur, in potentia siue incōvolute esse infinita, ad tu vero siue cōplete sumpta, esse finita. Quare, ut incompleta sunt, non possunt esse immediata: quia quibuscumque duobus factis acceptis inter ea mediat factum. ut vero sunt, cōplete, possunt esse immediata. hoc pācto potest demonstratio in talibus ex immedio itis esse. sed queres. utrum demonstratio ab ultimo facto ad prius factū sit à causa, an ab effectu. Et dicēdū ultimo factū uno modo esse effectum præcedētū. alio modo causam, est effectus præcedentium, quatenus præcedētū sunt causae in genere causae materialis & efficientis illius, est vero effectus in genere cause finalis. Est autem finis præcedentium, in quantum est in ipso nunc, quod est finis præteriti, & principium futuri. Factum vero medium, instantum est principium atque causa, in quantum est propinquius primo, ut paries in quantum est propinquior domui, quare erit præcedētū finis, subsequētū vero finis. Et hoc intellexit Aristoteles, cum inquit. Attamen a medio incipiendū est, si completo & actu, & ab ipso nunc primo, hoc est indubitate & finali termino, qui est in ipso nunc: hæc mihi videntur. Philop. vero & Simplicius non bene, ut mihi videntur, exposuerunt. Tu vero quæ ipsi diverunt bene perlira.

Dubitatio.  
Solutio.

E Sed quoniam in his, quæ sunt generationem quādam modo circuli conuerti videmus fieri potest, ut idipsum sit, si mediū, & termini mutuo sequantur. In q̄s. n. conficitur ipsi conuersio. Atque idipsum in sermonibus primis ostendimus, conuerti inquam ipsas conclusiones, hoc est. n. circuli modo ratiocinationem conuerti.

A R G Y.

Quoniam autem videmus in his, quæ sunt circulo quādam generationem esse, contingit hoc esse, siquidem consequantur sese ad inicē medium & extrema, in talibus. n. conuerti est. Ostensum est autem hoc in primis, quoniam conuertuntur conclusiones. Circulo autem hoc est.

TEx 15.

D. LV CI.

Cum ostendit quō licet demonstrare in his causis, quæ effectū præcedunt, & in his quæ simili sunt cum effectibus, & quō medium in talibus verisque est ordinandum, nunc ostendit quomodo demonstratio fiat in his, quorum alterum est alterius causa, & è contra. Sunt enim quādam quorū alterum

axiopl.

B. t. t. una

alterius est causa, & è contra. Ut homo est causa hominis, & è contra, & ut terra causa deplūtæ terræ, & è contra, & inquit. {Quoniam autem videmus in his quæ sunt quādam generationem circularem, hoc modo, quod alterū sit causa, ut a ipsius b. & b. ipsius a, etiā causa est propter hanc circularē generationem; quam in rebus experimur, contingit simili ratione in demonstrationis hoc esse, scilicet circularem ostensionem. contingit dico circularem ostensionem in talibus quæ circulo generantur: siquidem medium & extrema se inicem consequantur, hoc est si mutuo conuentantur. Vbi enim medium & extrema circuī non conuertuntur, etiam si talia circulo fierent, circulare demonstratio non fieret. Vel aliter intelligit, ut legatur siquidem pro quia: & tūc est sensus, quo

De hoc vi-  
de. 2. pr. c. 5

</

Nubem fieri.

C.



A illa omnium esse demonstrationem circularem, & illam nullorum esse demonstrationem circularem, concessit vero aliquorum esse, aliquorum non esse. Aliorum quidem esse, ut inquit, quia eortim, quorum generatio est circularis, tunc possem dicere non eorum quorum generatio est circularis, aliorum vero non esse, ut aduersando his, quae primo huius dixi, demonstrationem talen esse in singularibus non rem, sed ut vniuersaliter concipiuntur. Terra enim depluta vniuersaliter concepta causa est tetræ depluta vniuersaliter concepta; licet utraq; sit singularis secundum rem, nec absurdum arbitror de singularibus, & per singularia hoc modo demonstrationes circulares esse. Nam licet demonstrans & demonstratum solo numero differane, intellectus tñ illa considerat vniuersaliter.

Addob6ne

Tu vero lege qua primo huius disputationis.

Sunt autem rerum nonnullæ, quæ sunt vniuersaliter, semper, & oës aut eodë modo sese habet, aut eodem sunt patio. Nonnullæ sunt rursus, que semper quidem non sunt eodem modo, sunt tamen plerunque, nam non omnis quidem mas homo barbam emitte, fit autem plerumq; ut homo mas barbam emitte. Talium igitur & medium esse plerunque necesse est: nam si tam A de B, quam B de C, vniuersaliter prædicetur, & A de C necesse est & semper, & de quolibet prædicari. Id enim est vniuersaliter prædicari, & de omni semperq; dici. At supponeatur A plerumq; de C prædicari. Necesse est ergo medium etiam ipsum B, conditionem eandem subire, ac esse plerunque. Erunt igitur & eorum, quæ sunt plerunque ea principia vacanta medijs qua plerunque sic sunt vel sunt.

Tex. 16.

ARGY.

Sic verbu;

iterbris est.

Tḡxev Tace

Emittit pi-  
lis barbam  
afficit.

Sunt autem aliqua quidem, que sunt vniuersaliter. Semper enim aut in omni, aut sic se habent, aut sunt. Alia vero semper quidem non, sed ut in pluribus sunt, ut non omnis homo masculus barbam emitte, sed ut in pluribus. Talium igitur & necesse est medium ut in pluribus esse. Si enim A de B prædicatur vniuersaliter, & hoc de C vniuersaliter, necesse est A de C semper, & de omni, prædicari. Hoc est enim vniuersaliter, & de omni, & semper, sed suppositum est ut in pluribus esse: necesse est ergo & medium ut in pluribus esse, quod est in quo B: Erunt igitur & eorum principia, ut in pluribus sine medio, quecumque, ut in pluribus sic sunt, aut sunt.

DILV CI.

Ostendit non eodem modo ea quæ semper sunt Com. 99. demonstrati, & q; non semper sunt. Et primo prætermittit divisionem eorum quæ sunt, siue eorum quæ sunt, & divisione debet sic cōponi s'm Philopo. Sunt autem aliqua quidem, quæ sunt semper vniuersaliter: & sup. tu, quædā, quæ sic se habent semper vniuersaliter. cuius causam dicit, quia ea quæ sunt semper vniuersaliter, aut in omni, & semper sic se habent, aut in omni, & semper sic sunt. In omni & semper sic sunt (ut Philo. inquit.) ut ortus astrorum, aut occasus, & ver fieri si Sol est in ariete. In omni & semper sic se habent (ut Philo. inquit) quemadmodum circulus est sphæricus, Deus est bonus, anima est immortalis, & id genus. Quare eorum q; semper sunt, duplia sunt, aut quæ semper eodem modo sunt, aut quæ semper eodem modo sic se habent: alia vero non semper sunt, quia nec semper sunt, nec semper sic se habent, sed ut in pluribus aut sunt, aut sic se habet. ut omnis homo masculus barbam emitte: non enim semper homo masculus barbam emitte, nec ois homo, sed ut in pluribus, Sueff. sup. Post. O 3 & ali-

**Com. 98.** Assumpfit in his, q; fieri videmus aliqua circulo fieri, ita ut alterū alterius causa sit, & è contra, nūc ostendit talem generationē circulo fieri in aliquibus p exemplū, & inquit. { In operibus aut videtur sic: quasi dicat, non solum verbo patet assumptum, sed opere, & ponit exemplū, qm depluta terra, necesse est vaporem fieri. hoc aut factò & in sublimi collocato, necesse est nubem fieri. hac iterum genita, necesse est aquam gigni. facta iterum aqua, necesse est terram deplutam esse. Quod quidem à principio (vt propositio) assumebatur, & causa: nunc assumitur (vt conclusio) & effectus. Verificato asumpto, repetit q; ex asumpto itulerat, & iquit. { Quare circulo circuiuit generatione, & ita demonstratio. Nam vno horum quoquis existente, alterum quodvis est. Nam depluta terra existēt, erit qd; uis eorum, quæ in exemplo assumpta sunt. & illo è contra existente, alterum iterum quodvis erit. & hoc existente, quoquis eorum erit primum. Quare medium & extrema conuertuntur, & ita demonstratio circularis. Sed occursit, quia primo huius demonstratio circularis reprobata est hoc modo facta. Nam si ex terra depluta demonstretur terra depluta, non plus haberetur ex tali demonstratione, q; si hoc est, hoc est: & ita facile est oia demonstrare. Iuniores dixerunt hoc fieri posse propter differentiam numeralem: nā terra depluta, & terra depluta differunt numero. Quā rem expositor I ho. affirmat dicens, non fieri redditum ad idem numero, sed ad idem specie. Sed cōtra, quia si redditus est non ad idem numero, sed ad idem specie, tunc, demonstratio esset singularium, tā ut per quæ, quam vt quorum. Eset enim singularium per quæ, quia singularia demonstranti, & quorum, qua singulare esset demonstratio. Depluta enim terra, quæ demonstrat, differt numero à terra ipsa depluta, q; demonstratur: ergo demonstratio esset à singulari ad singulare. Ideo primo huius Aristote. negauit. Quæ Aris. Tex. 6.c.31 contrarias & concessit subcontrarias. Negauit. n.

De hoc vi-  
de. 2.pr.c.5

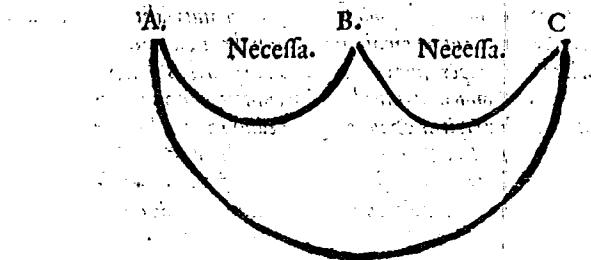
Dub6.  
r.o. cōm. 35.  
Solutio.  
Iuniorum  
S. Tho.

Cofutatio.

Quæ Aris.  
Tex. 6.c.31

Divisio co-  
rū quæ sunt  
secundum  
Philopo.

& aliqui: nam (yt. Philop. inquit.) Crassioribus non  
habent pilos in genereorum. Ex hac divisione in-  
ferat, calum igitur, que vñ in pluribus sunt, necesse  
est medium ut in pluribus esse numerus eorum, quæ  
semper sunt, mediū est debere ut semper. Probat  
aut hanc conclusionem Arist. per deductionem ad  
impossibile, sive deducendo ad oppositum, sit con-  
clusio. A vt. in pluribus, mediū vero. b. Vel igitur,  
vt in pluribus, & habetur proposita colo, vel dicet  
quispiam ipsum necessarium esse, & tunc a de c ne-  
cessario predicabitur, & b de c similiter quare & a de  
c semper, & de omni prædicabitur, id est de nec-  
essitate: hoc n. est. prædicatum necessarium, quod est  
de omni, vñiversale & semper, supponebatur. A c  
eo plenum re in pluribus esse, & sic deductum est  
ad oppositum concessi. Rupterea concludit, erit  
igitur eorum quæcunq; re in pluribus sic sunt, ap-  
plicata principia ut in pluribus sine medio, quemad-  
modum & eorum quæcunq; semper sic se habent,  
aut sunt principia semper sic se habentia sine me-  
dio, & per hoc vult habere tales demonstrationes  
non esse simpliciter scientificas, cum non faciant  
simpliter, sive, sed secundum quid: cum sint secun-  
dem quid scientifice. Sed occursit, q; bene a de  
c necessario prædicatur, cum minor necessaria sit.  
A aut de a non necessario, & sic non oportet coöclu-  
sionem esse necessariam. Potest dici medium a c,  
conclusionis non posse dici medium necessarium,  
nisi b ad a, & ad c necessario se habeat. Et propte  
rea Arist. hoc supponens, accipit a de c necessario  
prædicari, & b de c necessario similiter.



**A R G Y.** At enim quonā pacto ipsum quid est ad ratiocinatio-  
nis terminos accommodatur, & quomodo vel est ipsius, vel  
non est demonstratio definitione satis antea per trātaui-  
mus. Nunc dicendum esse videtur, quonā pacto venari  
nos ea oportet, quæ hoc ipso quid est prædicatur. Eorum  
itaq; quæ semper cuiq; competunt, quadam extendunt  
se quidem ad plura, non tamē genus egreditur. At  
que ea se ad plura extendere dico, quæ quanquam vñi-  
versaliter vñiq; competunt, non tamē soli, sed etiam alijs  
insunt. Est enim quoddam quod omni competit trinitati,  
& etiam nō trinitati. Id enim quid est trinitati & etiam  
non numero competit. At impar inest & ipsum quidem  
trinitati, & alijs etiam pluribus, quinario nāq; compe-  
tit, non tamē genus egreditur. Quinarius enim numerus  
est, & nihil est extra numerum impar.

Tex. 17. **DILVCI.** Quomodo quidem igitur ipsum quid est, in terminis af-  
signatur, & quomodo est demonstratio, aut est definitio  
ipsius, aut non est, dictum est prius. Quomodo autē oportet  
venari in eo quod quid est prædicantia, nāc dicamus.  
Eorum igitur quæ insunt semper vnicuique, quadam se  
extendunt in plus, non tamē extra genus. Dico autem in  
plus inesse, quādūque insunt quidem vnicuique, vñiversali-  
ter, at vero & alteri, vt est aliquid, quod omni trinitati

Eti inest, sed & non trinitati, siquid ens inest trinitati, sed  
& non numero, Impar vero & inest omni trinitati, &  
in plus inest. etenim ipsi quinario inest, sed non extra ge-  
nus. Quinarius quidem enim numerus est, non autem  
extra numerum impar est.

Primo epilogat circa dicta, & inquit. Quomo-  
do quidē igitur quidē quid est in terminis assigne-  
tur, quia in terminis assignatur, vt medium, & quo  
est demonstratio ipsius quod quid est: qm̄ est demon-  
stratio, vñ simul facta cū conclusione, vel definitio  
eius, vel quid nosī, vel quid rei, vel non est, dictum  
est. Sic igitur dictum est prius ipsum quid est inter  
terminos demonstrationis assignari, vt medium.

Dictum est etiā, ipsius quid est esse definitionem  
noīalem, & dictum est ipsius non esse demonstra-  
tionem, sed in demonstratione accipi. Hac de epilog.  
subdit intentionem ad dicenda, & inquit. {Quo  
aut oportet venari ea, quæ p̄t̄dicātur in eo quod  
quid est, nunc dicamus. A iaduertendum Arist.

**Cōm. 100.**

post ea, quæ dixit de definitione ipsa, interpoluit  
quo per vnumquodq; genus causa fieri possit de-  
mīratio. nec ab rōne, nam ex hoc patet per quodli-  
bet genus causæ definitionē assignari posse. Præte  
rea ex hoc patet mediū & cām idem esse. Cōplete  
ergo hoc aggreditur quartū propositoru, s. quo de  
finitio iuenerit possit. H̄t aut duplex modus inue-  
niendi definitionem, cōpositio, s. & diuīsio, seu resolu-  
tio: & cū cōpositio prior sit, qm̄ ab vñib; atque  
simplicib; incipit ideo prius docet & oponere de  
finitionē. Est autē vt inquit Philo. ) Methodus hæc  
cōis vñib; spēbis, & vñiversalib; definiūbilis,  
individuis exceptis, quonā neq; definitio, neq; scie-  
tia est. Et quia definitio est cōpositio ex genere &  
dīria, venaturus definitionem alicuius rei, docet su-  
mē vñiversalità illius rei & excedētia illā rem,  
non tñ quæ excedunt illius rei genus. nam quæ nō  
excedunt genus rei definibilis, cum componuntur  
cū differentiis, non excedere debent re definitam,  
sed cum illa corūnt, cum horum cōpositio sit de-  
finitio illius. nam cōpositio talis non est genus rei,  
cū hæc cum genere conuertatur, genus non. Qua-  
re primo q; excedētia definibilem rem sint extra  
genus, & q; nō extra genus, exponit: & assignat hæc  
diuīsionē: eorum, quæ insunt rei definibili, quedam  
excellunt rem ipsam, non tñ transcendunt genus il-  
lius, vt impar inest trinitati, & quidem in plus, non  
tñ excellit numerū genitū trinitatis, quæ insunt de-  
finitio, & excedunt illius genus, vt ens. inquit. {Eo-  
rum igitur, q; insunt semper vnicuique, intellige vñr,  
& tēporis, & subiecti vñiversalitate) quādā se ex-  
tendunt in plus, non tñ extra genus illius: & ex-  
ponit q; dixit, & inquit. {Dico autē in plus inesse. quæ-  
cunq; insunt quidem vnicuique, vñr, s. & quo ad subie-  
ctum & quo ad tempus. at vero & alteri, hoc est ex-  
tra genus, vt est aliquid, quod omni trinitati inest,  
sed etiā non trinitati, i. & etiam extra genus trini-  
tatis alicui, vt ens inest trinitati & extra etiā alicui  
non sub numero contento: & ita extra genus. Im-  
par vero & inest oī trinitati, & in plus in est non tñ  
extra genus numeri: etenim ipsi quinario inest, sed  
nō extra genus. Quinarius n. numerus est, nō autē  
extra numerū impar est. Ex his patet hæc diuīsio.  
eorum q; alicui insunt vñr & semper, quedam insunt  
in a quo, quedam in plus: & eorum quæ insunt in  
plus,

**Notādum.**

**Cōm. 101.**

Duplex  
modus in-  
ueniendi de  
finitionē:  
cōpō, s. &  
diuīsio.

**Notādum.**  
Nūmeri  
alijs sūt pri-  
mi alijs se-  
cundi.

plus, quædam insunt in plus extra genus prædicta menti rei, quædam vero non extra genus prædicta menti rei: hæc Arist. intelligit.

ARGY.

Talia igitur consue sunt quoque tot fuerint sumpta primo, ut unumquodque quidem illorum pluribus competat; cuncta autem simul non ad plura sese extendat. hanc enim necesse est substantiam esse rei definita: velut omni trinitati competit numerus impar primus utroque modo, & quia non mensuratur numero, & quia non ex numeris constat; id igitur iam ipsa unitas est, numerus, inquam, impar primus; atque hoc pacto primus. Horum enim prima videntur etiam unitus imparibus insunt, utrumque dualitatem etiam competit, at unitus si mult nulli præter trinitatem numero competit.

DILVCI.

Huiusmodi igitur accipienda sunt usque ad hoc, quoque tot accipiuntur primus; quoniam unumquodque quidem in plus sit, omnia autem non in plus habent enim indecessitatem est substantiam rei esse. ut trinitati inest omni numerus impar primus utroque modo, & sicut non mensurari numero, & sicut non componi ex numeris. Hoc igitur iam est trinitatis numerus impar primus, & sic primus. Horum enim unumquodque illa quidem & imparibus omnibus insunt utrumque autem & dualitatem, omnia autem nulli.

Cgm. 102

Cum posuit prædicatorum divisionem, hic ex tali divisione docet methodum, quia definitio habetur: & primo Methodum, quæ sic etiam definitiones colliguntur. Et consilium in hoc, ut talium prædicatorum non excedentium genus rei definientur tot, & eosque assumantur quidem & quoque coniuncta rei definitam non excedant, & si seorsum singula in plus se habeant, hoc pacto The. & Phi. Methodum intelligunt. inquit. Huiusmodi igitur accipienda sunt usque ad hoc quoniamque tot accipiantur primus, hoc est in aequo, quod supra. & si unumquodque quidem in plus sit, omnia autem simul iuncta non in plus sit. Dixi huiusmodi accipiantur, s. quæ non excedant genus rei & suis definitionem quarimus. Et huius methodi quasi rationem affert, & inquit. Hanc enim necesse est substantiam rei esse: q.d. Quid in ea accipere debet ait, qui indicant substantiam rei, ut superius patuit. Modo, tale coniunctum ex talibus prædicatis substantiam rei inducat: ergo est definitio rei. Exemplum affert. Vbi debes scire, ut Phi. per pulchre exponit, quæ numerorum alij sunt primi, qui & incompositi ab arithmeticis dicuntur; & his sunt qui nec mensurantur ab alio quodam numero, neque constat ex numeris vt. iiij. v. viij. & cæteri id genus. Alij vero secundi & composti dicuntur, qui non ab unitate sola mensuratur, sed etiæ ab alio numero, & constant ex numeris, vt. ix. Mensuratur, n. & ab unitate & à ternario. ter. n. tria nouem sunt. Etiam constat ex numeris, quia ex tribus ternarijs. Similiter & xv. & xxi. nam xv. & à terario, & à quinario. Ter. n. quinq; sunt xv. etiæ xxii. à ternario, & à septenario, quæ ter septem sunt xxi. inquit. Ut omni trinitati inest totum hoc numerus impar, primus utroque modo. Primus dicitur dupliciter, vel quia non mensuratur numero, vel quia non componitur ex numeris. Trinitati ergo inest numerus: est. n. trinitas numerus, inest impar, quia est impar inest primus utroque modo, quia est numerus primus. & sicut non mensurari numero, & sicut non componi ex numeris, utroque horum modorum

A trinitas est primus. tunc recolligi definitionem trinitatis, & ostendit Methodum per tale exemplum, & inquit. Hoc itaque iam trinitas est, videlicet numerosimpar, primus, & sic primus (ut dictum est utroque modo) quia non mensuratur numero, & quia non constat numeris. Dico numeris compluribus. Constat: n. numero, & quia binatio & unitate, non ex pluribus numeris, ut animaduertit Philo. Compleat Methodum, & inquit. Horum, n. etiam, ut bini, ut unumquodque superfluit ad sensum, a primis duobus imparibus omnibus insunt, videlicet numerus & impar. Vt in primis, & primus illa duplicitate primitate competit trinario, & dualitati. Dicitur Ita enim est primus numerus quia neque constat numeris, neque mensuratur numero. Omnia autem simul nulli competit præter quam trinitatis. Et sic patet ex exemplum & regulâ.

Cum autem necessaria quidem sint ea, que hoc ipso quid est prædicantur, ut antea patescimus: vniuersalia non quæ necessaria sunt, trinitati vero vel cuius alij sic compertunt ea quæ sumuntur, hoc modo necessario quidem trinitas ea quæ diximus erit.

Quoniam autem offensum est à nobis in superioribus, quod necessaria quidem sunt in ipso: quid est prædicantia: vniuersalia. autem, necessaria sunt, trinitati autem, & quilibet alteri sic accipiuntur in ipso: quid est accepta: sic quidem utique ex necessitate erit trinitas hæc.

Duo de definitio propria constituta sunt, & quæ in ista rei definita, & quæ in ista solium, & alteri nulli. Probat ergo primum de definitione constitutum, videlicet quæ definitio in ista rei definita, & hoc in exemplo, quæ de trinitate attulit, & syllogizat hoc pacto, necessaria prædicantur in quid & insunt ei, cuius sunt necessaria: vniuersalia autem omnia, quæ ponuntur in definitione trinitatis, sunt necessaria: ergo in sunt trinitati, & prædicantur in quid de illa. Et sic per facile exemplum vult habere vniuersaliter definitionem inesse definitæ rei, inquit. {Quid autem ostendit? Inest à nobis in superioribus, s. primo libro, quæ necessaria quidem insunt rei, cuius sunt, & prædicantur de illa in eo quod quid est: & intellige de his necessariis, quæ per se primo insunt rei, hæc est major. Vniuersalia autem necessaria sunt: exponit in exemplo, quæ vniuersalia, & inquit. {Trinitati autem & cui liber alteri definibili sic accipiuntur in ipso quid est accepta, scilicet vniuersalia necessaria. & sic habes minorem, videlicet, quod ea vniuersalia, quæ accipiuntur in eo quod quid est trinitatis, & nō solum trinitatis, sed definibilis culuslibet, sunt necessaria, scilicet per se primo prædicata: dat conclusio- nem; & inquit. Sic quidem utique ex necessitate erit trinitas hæc similiuncta, & sic patet primum constitutum de definitione, videlicet quæ in ista definitio. Philo, vero syllogizat ex duabus affirmatiis in secunda figura. Ideo eius expositio non placet.

Substantiam autem hæc eius esse rationem ex hisce patere potest. Nam, si id quod assignauimus non sit ipsius ratio trinitatis, necesse est ipsum quasi genus quoddam ipsius esse, aut nomine vocatum, aut nomine carens. Ignatur non trinitati modo, sed præter ipsam alijs etiam competet. Genus enim huiuscmodi ponatur esse natura, ut in ista potestia pluribus, atq; ad plura sese extendat. Quod si istud præter individuas alij nulli competit rei, id erit profecto ipsa ratio trinitatis. Nam & hoc etiam supponatur

ARGY.

Inest rei definitæ definitione ipsa.

Cgm. 102.

Syllus tex.

T. i. &amp; ii.

Philopo.

ARGY.

Notandum.  
Numeri  
alij sūt pri-  
mi alij se-  
cundi.

Duplex  
modus in-  
ueniendi de  
finitione.  
comp. l. &  
diuiso.

Notandum.

## POSTERIO. ANALYTICO.

*tur id cuiusque substantiam esse, quod ultimum de individuis tali dicitur modo: quare similiter & in quibusvis alijs id erit cuiusque ratio, quod hoc ostenditur modo.*

DILV C.1.  
Definitio soli definito, & non alteri concren-  
tia debet. \* ut nomen  
Supponatur Concedatur.

*Quod autem substantia sit, ex his manifestum est. ne-  
cessere est enim si hoc non sit trinitatis esse, vt genus ali-  
quod esse hoc, aut nominatum, aut inominatum. Erit igitur in plus quam trinitati inexistentes. Supponatur n. huius modi esse genus, vt quod insit secundum potentiam in plus. Si igitur nulli inest alteri quam atomis trinitatis, hoc igitur erit trinitatis esse. Supponatur enim & hoc sub-stantia vniuersusque esse, que in atomis ultimum huiusmodi prædicatum est. Quare similiter & alteri cuilibet sic demonstratorum hoc huic esse erit.*

Come. 103;  
*Quod definitio insit definito, & est primum de definitione constitutum, hactenus declaravit, & vero insit soli definito, & nulli alteri, & erat secundum de definitione constitutum, nunc declarat, & quidem in exemplo definitionis, quæ de ipsa trinitate assignata est, & inquit. Quod aut definitio trinitatis sit substantia trinitatis, ex his, quæ dice-mus, manifestum est. & per substantiam intelligit esse, rei vero rei est, & rei conuenit, & nulli alteri: quare per substantiam, intelligit esse, & soli rei conuenit & nulli alteri, hæc est intentio. Deinde proposita intentione in exemplo definitionis de trinitate, probat definitionem trinitatis soli trinitati competere, & nulli alteri: quia, si definitio trinitatis non sit soli trinitati competens, sed alteri specie trinitatis, talis definitio vt genus aliquid erit, uno videlicet nomine, vel non uno nomine nominatum: consequentiam probat ex eo, quia definitio generis, vt nunc supponitur, est prædicatum dicēs esse, & potest pluribus inesse. Hæc enim definitio nū supponatur ex libro Topicorum, consequens vero falsum est, nam tunc definitio trinitatis est in plus, cuius contrarium accipiebatur definitionem esse in æquo, cum suo definito, inquit. Necessè est enim, si hoc totum, & est definitio trinitatis, non sit trinitatis esse, illi soli, & nulli alteri competens, hoc esse erit (vt aliquod genus trinitatis.) Dico ali quod genus aut nominatum, s. uno nomine, aut inominatum, s. non uno nomine: est ergo consequentia, si totum illud, numerus impar vtroque modo primus, non est esse proprium trinitatis, totum hoc erit, vt quoddam trinitatis genus, licet pluribus non minibus sit nominatum. Ultra infert, erit igitur in plus quam trinitati inexistentes, & est falsum, & contra ea, quæ proximo textu diximus. Diximus, n. definitionem totam esse in æquo, & quilibet eius partem esse in plus. Et consequentias probat ex suppositione definitionis generis, & inquit. Supponatur enim huiusmodi esse genus: videlicet, vt sit illud, & secundum potentiam insit in plus, i. & est illud, quod potest de pluribus prædicari, vel pluribus inesse: & ita patet consequentia. Et si dicas cur non potest esse accidentes vel differentia non ultima, quodlibet n. horum speciei competit, & alteri, & tamen nullum horum est genus. Dicendum accidens esse non posse, quia non dicit esse: differentia vero iter media genus est, vel in generis rationem redigit: quare, si definitio trinitatis competit alteri à trinitate s. m. esse & essentialiter, erit genus: cū accidens esse non possit, cum non competit essentialiter: & si est differentia intermedia, redigit in ge-*

Eneris rationem. His declaratis, recolligit nunc proposuerat, & inquit. Si igitur nulli inest alteri quam atomi trinitatis, hoc igitur soli illi competens, & nulli alteri. Et per atomas trinitates, non species specialissimas trinitatis intelligit, vt Philo. inquit, sed individua trinitatis, quæ sub trinitate ultima sunt. Erit ergo sensus, si totum illud & vt definitio de trinitate ipsa assignatur, nulli alteri quam individui trinitatis competit, hoc totum erit trinitatis esse: & ita esse conuertibile. esse, n. rei proprium illi est. Deducit consequentiam ex suppositione, quam sumit, cum inquit. Supponatur enim & hoc vniuersusque substantia esse, quæ est tale ultimum prædicatum in atomis, s. solis individuis speciei trinitatis competens, square bene diximus, si hoc totum nulli alteri competit, esse proprium trinitatis esse. Ex hoc infert non solum sic esse intelligendum in trinitate, sed in quolibet alio quoquis definibili, & inquit. Quare similiter & cuilibet alteri definibili, non solum trinitati. (Dico cuilibet alteri definibili eorum quæ sic demonstrantur, atque sic se habent, vt trinitas se habet, erit hoc huic esse, scilicet proprium, & nulli alteri competens. Vniuersaliter ergo definitio est esse & proprium suo definito, & ita quæ in exemplo de trinitate diximus, in alijs omnibus intellige.

A R E Y.

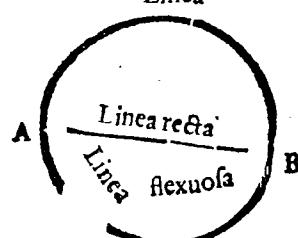
Quæ Phi.  
Confuta-  
tio.

1. top. c. 4.  
*Oporet autem cum totum aliquod quipiam tractat, genus in ea dividere quæ sunt prima, atque individua specie, veluti numerum in dualitatem trinitatem. Deinde illorum eniti definitiones accipere, vt recta linea, & circuli, atque anguli recti. Post hoc sumpto quid nam sit genus, vtrum quantitas, an qualitas, proprios affectus per communes primos contemplari. Nam ea, que ipsi accidunt quæ componuntur ex individuis, ex definitionibus innotescunt, propterea quod definitio simplex quæ principium est omnium, & ea, quæ simplicibus accidentum, per se quidem ipsis solis, per ipsa vero ceteris competunt.*

DILV C.1.  
Tex. 81.

*Oporet autem cum totum aliquod negotietur aliquis, dividere genus in atomam specie prima, vt numerum in trinitatem & dualitatem. Postea sic illorum definitiones tenet accipere, vt recta linea, & circuli, & recti anguli. Post hæc autem accipientem, quod genus sit, vt vtrum quantitatum, aut qualitatum, proprias passiones speculando de communibus primis. Compositis enim ex atomis conuenientia, ex definitionibus erunt manifesta, propterea quod principium est omnium definitio, et quod simplex. Et simplicibus per se inesse conuenientia solis, alijs autem per illa.*

Linea



circularis.

Come. 104

*Hactenus de methodo inueniendi definitiones specierum specialissimarum, nunc vero methodum assignat, qua inuenire poterimus generum definitiones.*

Definitio-  
nes  
specie  
rum  
linearum

Dubitatio.

Solutio.

Diffin-  
tia  
alerna  
de  
finitionem  
hic voluit  
Auero.

**Q**uoniam sub alterna de definitionem huc voluit Auero.

tiones. Cuius rei causa est: quoniam definitio non tam spe cierum est, sed generum: ergo oportet assignare ar tem cuique propriam. Sed quae genera sint quo rum definitiones querimus, Auero afferit illa esse sibi alterna. Hac n. definitionem habent, ut The. & Philo dixerunt. Constat autem methodus haec tribus praceptis. Primum est, ut genus definiendum in primas & per se species diuidas. verbi causa, linea cuius querimus definitionem, in rectam, circularem & flexuosa. Hac n. est diuisio linea in primas eius species. Secundum est, ut species illas definiat per methodum assignatam, & colligas coia unum vel plura, in quibus omnes specierum definitiones conueniunt. Tertium est, ut his factis, & memoria servatis reponas genus, cuius definitionem queris in suo proprio genere. Speculando proprias passiones primorum generum. Horum praceptorum exempla, & usus & utilitas patet expositione verborum Arist. inquit. { Oportet autem cum totum aliquid negocietur quispiam, tale genus totum in prima atoma species diuidere, hoc est in species primas specialissimas illius generis. & per totum, genus intelligit, est. n. genus totum specierum, & species partes generis, ut Auer. inquit Primo auscultationum physicarum: est ergo praceptum, ut genus definiendum diuidatur in suas primas species, verbi causa, ut numerum in trinitatem, & dualitatem. Inquit Philo. verbum illud prima superfluum esse, quia satis est dicere in atomas species. Atoma n. species primae sunt & individue. Sed pace Philo. dixerim, non superfluit verbum illud, nam animal potest diuidi per alias atomas species, ut per album & nigrum: haec n. atoma sunt species, non tamen primae animalis species, sed primae coloris. quare non ab ratione primas & atomas apposuit. Seruit autem hoc praceptum secundo, quod statim subdit: non n. possunt colligi coia definitionum specierum generis, cuius definitionem querimus, nisi ipsum genus in species illas diuiserit. Deinde afferit exemplum, inquit. { Ut numerum in trinitatem, & dualitatem, haec de primo pracepto. Afferit & secundum cum inquit. { Postea oportet tentare per propriam methodum superius a signatam, definitiones illorum primorum species accipere, ut definitionem rectae linea, & circuli, i.e. linea circularis & recti anguli, s. flexuosa linea. Verbi causa, recta est longitudo, cuius extrema sunt duo puncta, in quibus medium non discrepat ab extremis. Circularis vero est longitudine, cuius extrema sunt duo puncta, ad unum reducita. Flexuosa denique est longitudine, cuius extrema sunt duo puncta, in quibus medium discrepat ab extremis. In his definitionibus coia est, longitudine, cuius extrema sunt duo puncta: cetera vero propria. Est ergo secundum praceptum, ut facta divisione generis, definiantur illius generis species, & hoc inquit. { Postea sic illorum definitiones oportet tentare accipere, ut definitionem rectae, & definitionem circularis, & definitionem flexuosa, verum praceptum est incompletum, nisi suppleas, quibus definitionibus assignatis colligantur coia, in quibus species & definitiones eorum conueniunt: & seruentur talia communia, siue unum sit, siue plura. nam tale commune erit in definitione generis, cuius definitionem querimus, differentia, vel loco

A differentiae constitutum: & haec est secundi pracepti utilitas, nam tale coe. q. ex specierum definitiobus reponitur, differentia vel loco differentiae est in definitione generis definiendi, haec de secundo pracepto. Deinde assignat tertium, & inquit. { Oportet haec autem accipere oportet, q. genus est ad genus, cuius definitionem querimus utrum sit qualitatum, an qualitatum: & dat modum quo poterimus tale genus querere, & inquit. { Proprias passiones speculando de coibus primis generibus, quae prae:caumenta dicuntur, I. oterimus ergo genus linea quae speculando proprias passiones primorum generum quae generalissima dicuntur, ut substantiae proprium, ut accidentibus non subiici, quantitati proprium, ut fin ipsam aequaliter vel inaequale dicatur, qualitati fin ipsam si est vel dissimile. nam scilicet per passiones generum primorum discurrendo poterimus scire, an linea sit generis quantitatis: quia, si ipsi compeat esse id, fin q. aequaliter vel inaequale aliquid dicitur, erit genus linea non quantitatis. Si vero linea competit id q. est proprium qualitati erit genus linea qualitas. Ex his patet utilitas praceptorum. Ex secundo n. colligimus, id q. est differentia, vel loco differentiae in definitione linea. Primum seruit secundo: non n. poterimus ex definitionibus specierum coe colligere, q. differentia est generis definiendi, nisi genus in illas prius diuidatur. Ex tertio vero pracepto colligimus genus, ei generis subalterni, cuius definitionem querimus. Quare tota definitio resultat que est qualitas longa cuius extrema sunt duo puncta: differentia quidem ex primis duobus praceptis, genus vero ex tertio. Et, quia quis posset querere, cur generum definitiones ex his communibus habentur, quae ex specierum definitionibus colliguntur, specierum vero definitiones non ex coibus collectis aliunde, ideo respondendo huius differentiae causam assignat. q.d. quia compositis ex aliquibus atomis atque simplicibus aliquibus ex definitionibus eorum simplificiū coia manifesta erunt, ex quibus constant, verbis causa, coia qua copientur multis ex elementis ex definitionibus elementorum colliguntur, coia qua comprehendunt dictio, quae ex syllabis est, ex definitionibus syllabarum colliguntur, & sic de alijs. quare, cum genera composita sint ex atomis speciebus, est. n. genus compositum ex atomis species, ut inquit Philo. in quantum genus toti assimilatur, species vero partibus & totum ex partibus constat: & ita genus ex speciebus fit, ut coia generi ex definitionibus specierum eius colligantur. Tum quia, ut Arist. inquit, definitio est principium omnium eorum, quae sunt post ipsam. Tum quia est quid simplex respectu definitionis generis: veluti species ipsa respectu generis. patet ergo coia generis, ex quibus constat generis definitio, colligi ex definitionibus specierum, & tota causa est, quia genus est compositum ex speciebus nullam habens naturam praeter species, quare generis definitio ex definitionibus specierum reponenda erit. { imp. vero convenientia siue coia per se solis inesse oportet, non aliunde, cum sint prima atque simplicia, quibus nihil prius est. unde coia prae:dicata reponere possint: ppterera alijs per illa simplicia reponenda sunt. Patet igitur causa, cur genus coia siue definitionis,

Ex spēciē de finitionib⁹  
coia detin⁹  
pta, allūm⁹  
rur definitio  
ne p̄nī  
loco diffe  
rentia.

Quæ Ph.  
Confutatio-

Definitioē  
spēciē linea

## POSTERIO. ANALITICO.

*s. dub.*

Quæ loco differentia ponuntur, ex specierum definitionibus reponit, species, vero est nullo sua cōia. Nam genera composita sunt ex speciebus. Specie vero primo simplices, & nullis reponentes prioribus. Sed occurreret, quā ita species, individuis comparatur, ut genus speciebus: ergo ut genū suas differentias reponit a cōibus specierum) ita species à cōmūnib⁹ indiuidūorum. Quare hæc methodus pōt̄ esse specierum, sicut generum. accedit q̄ methodus definitionum specierum possunt conuenire definitionibus generis. Cur n. generum definitiones inuenire non possumus per methodum, quam assignauimus definitionibus specierum. Inniuit The. solutionem, quia generi nulla respondet natura propria alia à naturis specierū, propter quod quicquid competit e naturis specierum reponit. At speciei certa natura respondet, & quidem p̄ alia à naturis sine rebus indiuiduōrum: ratione cuius competere possunt quædam, quæ non ex individuis reponuntur. Cum vero quærebatur an methodus definitionibus specierum conueniens possit conuenire definitionibus generis. Arbitror q̄ sic, possumus n. cum genus subalternum quærimus quid sit accipere ea prædicta in quid, quæ non trāscendunt eundem eius, totque eorum accipere, & eo usque, quāusque totum sit in æquo, & quodlibet sit in plus: quare prima methodus potest omnibus definibiliis conuenire, hæc vero ḡibus solū quā Arist. ad pleniorē doctrinā addit. Secundo occurrit. quæ cōia ex definitionibus specierum feponenda sunt. Sunt n. q̄ adam quæ omnibus speciebus competunt, & ali. s. Inniuit The. solutionem, ea cōia ex definitionibus specierum esse feponenda, quæ non ultra genus definiendum trāscendunt, quæque omnibus speciebus cōpetat illius & nullis alijs: nam hæc communia in definitione generis differentia loco ponentur. Tertio, quæres, cur definitio speciei est principium definitionis generis. Et dicendum, q̄ quemadmodum species generis principium est, dico principium, quo genus existit, sic definitio speciei principiū est definitionis ḡnis. Præterea, q̄m simplex, vt Speissippus inquit, vult habere rationē principiū: at, cum definitio speciei simplex quoddam sit: definitio generis quasi illam continens, compōsitus quoddam, ideo definitio speciei principium esse potest definitionis generis. Quæres denique cum sint aliqua species, quæ nihil cōe habent, vt species magnahimitatis, quio definitio generis earum vestigabitur. Respondet The. hemis. tales species non habent genus: vnum cōe, nisi æquiuocum, & sic non oportet illius definitio nem quærerē. Hæc sūit, quæ intellexi de hoc tex- tu, nēc sine labore. est. n. vt vides, textus obscurus: & hoc omnes fatetur, pauci vero elaboratunt in eius expositione.

*ARGY.*

*At qui diuisiones, quæ per differentias proficiuntur, vtilis sunt ad definitiones hoc p̄acto inuestigandas. Ipsas tamen non ostendere dictum est antea. Vtilis autem erit hoc p̄acto solum ad ratiocinandū ipsum quid est. atque videbitur ipsa diuisione nihil facere prorsus, sed vniuersa statim accipere, perinde atque si eadem ab initio sine diuisione quipiam sumeret.*

*DILVCI. Tex. 19. Sed diuisiones quæ sunt secundum differentias, vtilis sunt ad sic procedendum, quomodo tamen demonstrat, di-*

*Ellum est prius. Utiles autem vtiq̄e erunt ad syllogizandum quid est, & tamen videbitur vtiq̄e demonstrare, sed mox accipere omnia, tanquam si ex principio acceperit aliquis sine diuisione.*

*Demonstra-  
re verbūm  
interpre-  
tis et.*

*Cōmēa. os.  
continua-  
tio*

*Expositio  
Proprioplo-  
b. scutatio.  
Propria ex-  
pō.*

Cum assignauit methodum, quibus definitio- nes colligere poterimus, nunc, vt Phi. inquit ostēdit vtilitatem diuisiū methodi, & in Phi. prima vtilitas est ex eo, q̄ per diuisionem, quæ est fm differentias generis, cuius speciem quærimus defini re colligimus ea, quæ in eo q̄ quid est prædicantur

Quæ expositio non mihi placet: hæc. n. vtilitas proximo textu patuit. Ideo videtur mihi q̄ Arist. declarauit diuisiū methodum vtilem est ad su- mendū vniuersalia, & per se prædicata in plus, ex quibus congregatis propria compositi essentia de claratur. Cum ergo Arist. hoc declarauit nunc ostēdit talem diuisionem methodum nō simpliciter syl logizare ipsum quid est, sed sic, hoc est aliquo modo. saltem cum petitione principij, vt superius di- Eū est: & facit hoc Arist. ne quis credat eum ap probare hic, q̄ supērū improbavit, inquit. Sed diuisiones quæ sunt secundum differentias generis vtilis sunt, non quidem ad simpliciter syllogizandum q̄ quid est, sed ad sic procedendum, hoc est ad syllogizandum cum petitione principij. Et de hoc se remittit ad ea, quæ dixit. Ideo inquit, quo tñ de monstrent, dictum est prius. & quia dixit esse vtilis ad sic procedendum, exponit quid ipse intelligat per sic procedere: & inquit, quasi dicat, dico, ad sic procedendum, hoc est ad sic syllogizandum: & tñ videbitur diuidentis vtiq̄e demonstrare sup. non tñ supplē demōstrar. Sed mox videtur accipere omnia, ac si ex principio quis accipiat sine diuisione ea, quæ in diuisione accipit. accipit. n. in diuisione quæ sine diuisione videntur accipi quatenus accipiuntur cum petitione eius rei, quæ in prin cipio quæritur. Ergo diuisiū methodus licet sit vtilis tñ non simpliciter syllogizat q̄ quid est, sed sic, hoc est cum petitione eius rei, quæ quæritur in principio.

*Su.c.37.*

*ARGY.*

*Refert autem ea quæ prædicantur primum & post- rius prædicari, veluti si animal, mite, bipes: animal, bi- pes, mite dicatur. Etenim si ex duobus omnis definitio cōstet, & vnum quid sit ipsum animal mansuetum, atque rursus ex hoc & differentia fiat vnum: homo inquam, vel quicquid eandem id sit quod vnum efficitur necesse est di uidentem petere semper.*

*Differit autem aliud primum, & posterius prædicamen torum prædictari, vt est dicere animal, mansuetum, bipes: vel bipes animal mansuetum. Si enim omne ex duobus est, & vnum quid sit animal mansuetum iterum ex hoc & differentia homo, aut quicquid iam sit, quod aliquan do vnum fiat, necesse est diuidentem petere.*

*DILVCI.*

*Hic, vt mihi videtur, diuisiū methodi vtilitatem tangit, sed quæ sit hæc vtilitas non facile est di scernere. Quidam dixerunt diuisiū methodū esse vtilem ad colligendum ea, quæ vt quid est præ dicantur in vna definitione: & sic, vt dicunt, vtilis est ad ostendendum vnitatem definitionis. non. n. potest definitio colligi in vnum ex diuisione nisi primo præcedat multitudo. Phi. vult Arist. ostēdere quō diuisiū methodus vtilis est ad ordinē eorum, quæ in definitione assumuntur. Vbi debes sci re, q̄dō eorum, quæ in definitione ponuntur, es- se*

*Cōmē. 106*

*Vtilitas di-*

*uisiū methodi secundum ali-  
quos Phi.*

*DI LV CI.*

*Pri & adæ*

*quarta ge-  
neris diu-  
isiū.*

*vtilis est ad*

*definitiōes.*

*an-  
hi-*

*bi-*

*ti-*

se potest aut respectu generis & differentie, aut respectu differentiarum. At ist. ergo ostendit ordinem respectu generis & differentie hic, & si hoc pacto intelligitur, bene dicit. Inquit. { Dicit autem aliquid prius, hoc est primo loco: & posterius, hoc est posteriori loco prædicari, eorum prædicamentorum, quæ in definitione prædicantur. Cuius exemplum ponit, & inquit. { Ut est dicere animal mansuetum bipes, vel bipes animal mansuetum. Hoc accepto probat diuidentem aliquid accipere primo loco, & aliquid posteriori loco, & accepit tria, quæ requiruntur ad definitionis rationem, & inquit. s. n. omne, i. quodlibet compositum est ex duobus ad minus, vel ex pluribus reducibilis ad duo, hoc est primum. Deinde accipit secundum, & inquit. { Et vnum quid sit animal mansuetum: hoc est, & quilibet definitio est quoddam compositum, qd dicitur vnum quid: accipit. n. aīal mansuetū loco cuiuslibet definitionis, hoc est secundum. Accipit tertium & inquit. { Iterum ex hoc & dīa homo est, aut quicquid iam sit, qd aliquādo vnum fiat: hoc est, & oīs definitio constat ex genere & differentia, vt illa hoīs, hoc est tertium. Ex his infert ordinem generis & differentie in definitione, & inquit. { Necesse est diuidentem petere, s. genus absque diuisione sup. & differentiam secundo loco colligere ex diuisione. Et ita genus primo loco, differentia secundo accipiatur. Verum hāc cōclusio (vt mihi videtur) ex ultimo assumpto sequitur: lequitur. n. definitio est ex genere & differentia vnu quoddam: ergo necesse est genus accipi primo loco, non. n. potest accipi differentia primo loco, cum accipiatur vt concessum, & differentia accipiatur per diuisionem generis. Cetera assumpta, s. qd oē compositum constet duobus, & qd omnis definitio sit quid vnu compositum, accipiuntur non ad rationem, sed ad declarationem terminorum: quia posset quis querere, quō definitio sit quid vnu, & ex-quot constat: ideo ad tollendum hāc accipit definitionem esse vnu ex duobus compositum, & ipsam esse quoddam compositum, & ita non assumuntur frustra.

Præterea, hoc pacto dumtaxat fieri potest, vt nihil eorū prætermittatur quæ sunt in definitione ponenda. Sumptu nanque genere primo, si accipiatur aliqua diuisionem inferiorum, non omne cadet in illa ceu non omne animal, aut continuarum aut diuisarū alarum est, sed volatile animal omne: huius est enim hāc differentia. Prima autem animalia ea est differentia, in quam omne animal cadit, & cuiusque ceterorum similiter generū, & eorum quæ sunt extra animal, qd eorū que sub ipso sunt collocata. Ceu volucris ea est differentia prima, in quam omnis volucris cadit, & pīscis itidem ea, in quam omnis pīscis. Hoc igitur si proficiscatur quīspīam pacto, sciat nihil prorsus prætermisſe, quod si non hoc modo procedat, & prætermittere eum necesse est, & idipsum quoque nescire.

Amplius ad nihil relinquendum in ipso quid est, sic solummodo contingit. Cum enim primum accipiatur genus siquidem inferiorum aliquam diuisionem accipiatur, non incidet omne in hoc. vt non omne animal totipennes, aut scissipennes, sed volatile animal omne huius enim differentia hēc est. Prima autem est animalis, in quam omne animal incidit. Similiter & in vnoquoq; aliorum, & in his quæ extra genera, & quæ sub ipsis sunt. vt in aut in qua est omnis. Et in pīscē, in qua omnis est pīscis. Sic

A quidem igitur vadenti est scire quoniam nihil relatum est aliter autem & relinquere necesse est, & non scire.

Nunc tangit secundam utilitatem, & quæ sit hāc utilitas primo proponit, & inquit. { Amplius ad nihil relinquendum in ipso quid est, sic, i. per diuisionem methodum: solummodo contingit: ergo secunda utilitas est: quæ per diuisionem nihil in definitione derelinquatur eorum, quæ necessaria sunt in ipso quid est. Animaduersione dignum generis esse diuisiones, alteram primam & immediatam, & hāc est, quæ euacuat totam diuisionem naturam. & dico euacuare, qd nihil sub diuiso continetur, qd non continetur sub aliquo diuisionis membro, & ē contra qd nihil sub aliquo diuisionis membro continetur qd non continetur sub diuiso. Alteram vero rem tam, quæ subdivisio dicitur: & hāc cum sit alicuius membris eorum, quæ sub genere continentur, non euacuat vniuersam diuisionem naturam, Rursus diuisionis prima duplex est: altera prima primitate & equationis, altera & primitate & equationis & essentiae. Primitate & equationis diuisionis est, vt si animal p. rūdibile, & risibile diuideretur. Sint autem per rationale irrationale diuisionis est prima & primitate & equationis, & essentiae. Vtraque. n. & equata est, cum vtraque euacuat vniuersam diuisionem naturam, licet secunda aīal sit essentialior. Arist. ergo per diuisionem primam & subdivisioem intelligit eam, quæ per essentia assignatur. Tunc declarat quō diuisionis utilis sit ad nihil relinquendum. inquit. { Cum. n. primum accipiatur genus, tanquam concessum, siquidem aliquam diuisionem inferiorum accipiatur, hoc est derelinquat diuisionem primam: transeat ad subdivisioem, quæ est diuisionis alicuius speciei earum, quæ sub genere continentur, non incidet oē animal in hoc, i. in hāc diuisionem, cum non euacuat vniuersam diuisionem naturam. cuius exemplum affert, & inquit. { Ut non oē aīal totipennes, aut scissipennes est. Totipennia animalia sunt vespertilio, musca, & id genus: Scissipennia, vt corvus, & pi. cus. Sed volatile animal omne est totipennes, vel scissipennes. nam huius animalis volatilis differentia hāc est. Prima autem animalis diuisionis est, in quam oē animal incidit, vt volatile, aquatile, & terrestre. Nullum est. n. animal nō incidentis in aliquod horum, nec cōtra, vt patet. & sicut dico de animali, sit intellige & in vnoquoque aliorum generum, tam in his, quæ extra genera sunt, qualia sunt non subalternatim posita, quam in his quæ sunt sub ipsi, hoc est subalternatim posita. & affert exempla eorum generum, quæ non subalternatim ponuntur, & inquit. { Ut in aue ea diuisionis est prima, in qua est omnis avis: & in pīscē ea, quæ est omnis pīscis. Tunc recolligit utilitatem, & inquit. { Sic quidem igitur vadenti ordinare per diuisiones, & non saltando ad subdivisioem, omittendo primam diuisionem, est scire, qd in definitione nihil relictum est. Aliter autem vadenti, s. per saltum & derelinquere necesse est, & non scire. Quare via diuisionis utilis est ad sufficientiam definitionis, quatenus cū proceditur ordinare, nihil prætermittitur de necessariis ad definitionem.

Non autem oportet qui definit ac dividit omnia scire quæ sunt. Quamquam nonnulli censent fieri non posse, vt quisquam inquam differentiam ad unumquodque cuiusque

Cōm. 107.

Notandum.  
Duplex di  
visio gōis  
Prima siue  
immediata  
& remota.

Diuisionis  
prīma iterum  
duplex est.

Aīalia toti  
pennia & scis  
pennia.

P O S T E R I O R A N A L Y T I C O.

que sciat, nisi scierit vnumquodque. Sine vero differentijs  
vnamquaque posse, ut quidquam sciat. A quo nante-  
que non differt quicquam, idem quod illud inquit utt esse, &  
quo vero differt ab eo diversum esse.

DILVCI.  
Tex. 20. Neque autem oportet definientem, & diuidentem, om-  
nia dicere entia. Et tamen impossibile dicunt esse quidem  
differentias cognoscere, que sunt ad vnumquodque non  
cognoscendum vnamquodque. Sine autem differentijs non  
esse vnumquodque scire, a quo enim non differt, idem esse  
bius, a quo autem differt alterum ab hoc.

Cōmē. 103 Speusippus philo, vt Themi & Phi. narrant, diui-  
suum methodum inutili esse tradit. & vtebatur,  
vt arbitror, hoc syllogismo, si contingit definire, &  
diuidere aliquod contingit scire omnes differen-  
tias illius: si contingit scire omnes differentias illius  
contingit scire omnes spēs illius: ergo, si contingit  
definire, & diuidere aliquod, contingit scire om-  
nes species illius, cuius est illud definibile, q̄ falsum  
est, & impōle. Responset primo ad materiam, &  
inquit. { Neque autem oportet definientem & diui-  
didentem oīa scire, i. omnes species cognoscere eius  
generis. cuius diuisio fit, hæc ad materiam. Deinde  
sumit duo, quæ Speusippus assēbat contradiu-  
siuum methodum, & inquit. { Et tū impōle dicunt  
esse quidam differentias omnes alicuius gñis co-  
gnoscere, quæ sunt ad vnumquodque, hoc est ad  
vnamquamque speciem, nō cognoscēt vnum-  
quodque, i. vnamquamque speciem. Et ergo pri-  
muim, q̄ Speusippus alleruit, cognoscēt nō posse dif-  
ferentias, quibus genus diuiditur, nisi omnes gñis  
species cognoscantur, quibus differentiæ illæ attri-  
buuntur. Secundo accepit huic quasi conuersum, &  
inquit: { aut pro etiā: q.d. & etiā contra, sine diffe-  
rentiis dixerunt nō posse scire vnumquodque, hoc  
est vnamquamque speciem. dixit ergo Speusippus  
& q̄ diuidi non pōt genus per differentias nisi lcia-  
mus omnes species, quibus attribuuntur differen-  
tiæ: & ita differentiæ gñis lciū non possunt nou co-  
gnitis speciesbus. & q̄ nec contra spēs cognosci pos-  
sunt non cognitis differentiis, & huius secundi cau-  
sam assignat Speusippus, quia species non possunt  
cognosci esse diuersas, nisi per differentias. Dice-  
bat. n. omne non differens ab aliquo esse idem illi,  
sicut à quo differt aliquid, alterum esse ab illo. qua-  
re sine differentijs non possunt species cognosci.  
species. n. cum cognoscuntur, oportet vt cognos-  
cantur quatenus differunt. non differens. n. ab ali-  
quo idem illi est: & si non cognoscerentur vt diffe-  
rentes, cognoscerentur vt cædem. Ex his potest eli-  
ci alia forma syllo., si diuisio estet vtilis, oportet sci-  
re oēs differentias generis: si oportet scire omnes  
differentias generis, oportet lciere omnes species,  
hoc autem falsum est: hoc igitur est primum Speu-  
sippus argumentum, quo viam diuisiū refutauit.

Alia forma  
syllo. finit.

Notadupl.

que sciat, nisi scierit vna inquit. Sine vero differentijs  
vnamquaque posse, ut quidquam sciat. A quo nante-  
que non differt quicquam, idem quod illud inquit utt esse, &  
quo vero differt ab eo diversum esse.

E non satis ex primo eius assumpto, argumentū Speu-  
sippi patet. nam, si non possunt differentiæ cognos-  
ci, niti cognitis speciesbus, quarum sunt differen-  
tiæ, sequitur genus diuidi non posse sufficienter, ni  
si omnibus speciesbus cognitis, q̄ est impossible.

Primo igitur hoc est falsum. Non enim quavis diffe-  
rentiæ res sunt diversæ. Complures enim insunt rebus ei-  
dem specie differentiæ, sed non per substantiam, neque  
per se.

Primum quidem hoc falsum est: non enim secundum  
omnem differentiam alterum est. multæ enim sunt diffe-  
rentiæ in eisdem specie, non tamen secundum substantiam  
neque per se.

Refutat Arist. ea, quæ Speusippus dixit. & primo  
refutat, q̄ vltimo loco dixit Speusippus, secundo re-  
spondet ad primam Speusippus rationem. Vbi de-  
bes scire vltimo loco dixisse Speusippum omne dif-  
ferens esse alterū. redarguit hoc Arist. nam aliquod  
individuum speciei differt ab alio eiusdem speciei,  
vt Socrates ab Alcibiade, & tñ nō est alterū ab illo:  
inquit. { Primum quidem hoc falsum est, s. q̄ vltimo  
Speusippus ait. non. n. omne differens ē in quam-  
uis differentiam alterum est. multæ. n. sunt differen-  
tiæ in individuis eiusdem speciei, quibus illa diffe-  
runt: & tñ illa cum sint eiusdem speciei, non sunt al-  
tera ē in substantiam atque per se, & sic non omne  
differens ab aliquo est alterum ab illo. Et per alte-  
rum Arist. intelligit aliud, hoc est essentialiter dif-  
ferens. non. n. habuit curam de noībus, sicut Por-  
phyrius in lib. de Quinq. Vocibus, qui voluit om-  
nem differentiam facere alterum, nō tñ aliud. Arist  
enim alterum & aliud idem appellat hic. Vtrum ve-  
ro omne non differens ab aliquo sit idem illi. Arist.  
non disputat. Speusippus. n. assertit, omne non dif-  
ferens ab alio, esse illi idem. Arist. vero de hoc ni-  
hil loquitur: tñ scias hoc etiam falsum esse. hippo-  
centaurus. n. non differt ab homine, & tñ non est  
idem homini.

Deinde cum quispiam acceperit ea, quæ opponuntur,  
& differentiam, & omne, aut in hac partem aut in illam  
cadere, sumperitque in altera parte rem eam quam qua-  
rit esse, & idipsum cognoverit, nihil refert si sciat, nec  
ne de quibus aliae differentiæ prædicantur. Patet enim eū  
habitum esse rationem substativæ si sic proficiens ad ea  
tandem pervenerit, quorum non est vltius differentia.

Postea cum aliquis accipiat opposita & differentiam,  
et quod omne incidit hinc, aut īde, & accipiat in altero esse  
quod queritur, & hoc cognoscat, nihil differt scire aut  
non scire de quibuscumque prædicantur alijs differe. Ma-  
nifestum enim quod si sic vadens veniat in hęc, quorum  
non est amplius differentia, habebit rationem substantiæ.

Nunc respondet ad formam argumenti Speu-  
sippi, & assertit non oportere vt definitionem inue-  
niēs, & quidem per æquatam generis diuisionem,  
vt sciat omnes per se species illius generis, quibus  
illæ differentiæ attribuuntur: stat. n. cognoscēt ge-  
nus diuidi per alias differentias sufficienter, &  
non omnes illius species cognosci. Possumus. n. ci-  
re animal sufficienter diuidi per rationale, & irra-  
tionale: & tñ non omnes species animalis cogno-  
scimus, sed hominem & æquum solum. Et q̄ ita sit  
probat, & enumerat omnes conditiones requisitas  
ad diuisiū methodum: ostendens secundum nul-  
lam earum oportere species generis eius rei, que  
defini-

ARGY.

DILVCI.

Cōmē. 109.

Non oē ab  
alio nē dif-  
ferens idē  
illi est.

ARGY.

DILVCI.

Com. 111.

Cōm. 110.

definitur, oēs cognoscere, & inquit. { Postea cū ali quis accipiat opposita & dīam illorum oppositorum. Est ergo prima conditio, vt genus primo loco constitutum diuidatur differentijs oppositis, i.e. contradictorijs, verbi causa, vt aīal per rōnale & irrationale, & cognoscatur dīria talium oppositorū, quibus genus prima diuisione sui diuiditur. Deinde tāgit scđam. & inquit. { Et q̄ oē incidat aut hinc, aut inde: hoc est, vt diuisionis talis p̄ opposita sit aqua ta diuiso salte ex partē eius, quod diuiditur sic, & oē diuisionis contineatur in altero diuidētium. Deinde tangit tertiam, & inquit. { Et accipiat in altero diuidētium esse id quod quāritur, verbi causa, res quā definitur, sit in altero membro. Tangit & quartam, & inquit. { Ethoc cognoscatur, s.determinata, sub quo illorum non sit, vt determinate, q̄ non sit irrationale. Nā si hæc oīa diuidēs obseruauerit, nulla dīria erit scire, aut non scire de quibuscumque alijs dīriæ non p̄dicantur, poterit n.definitionē inuenire nō scendo oēs gñi s sp̄es. Manifestum est n. vt inquit, q̄ si vadens sic, veniat tandem in hæc, s. vltima, quorum non est amplius dīria: habet rationem subā eius rei, cuius quārebat rōnem. Debes scire nos posse hīre talem conditionē in diuisione, & cognoscere sp̄es oēs generis. Possum. n. diuidere aīal contradictorijs differentijs, vt per rōnale, & irrationale, & non apprehendere oēs aīalis species. Nā scire potero hoc per regulam contradictoriarum, quā est, vt de quolibet dicatur altera, & ita de aīali potero scire dici rōnale, vel irrationale. Secundo possum scire talē diuisionem esse adæquatā, saltem ex parte diuisi, vt dicit secunda conditio, dato q̄ non sciam oēs aīalis sp̄es. Nam p̄ regulam cōtra dicitoriarū oīis diuiso p̄ contradicitoria est adæquata diuiso ex parte diuisi, cū omne in altero illorum cōtineatur. Tertio possum cognoscere hoīem contineri sub altero illorum contradictoriorum p̄ regulam contradictoriorum, etiam non scitis oībus sp̄ebus aīalis. Quarto possum scire hoīem non esse alterum illorum determinate, vt q̄ non sit irrationale, per syllm, vel per modum superius assignatū, & non scire oēs sp̄es aīalis, & cum hæc conditions sufficient pro diuisionia methodo, & ad nullam harum requiritur oīum specierum generis cognitio: ergo cessat argumentum Speusippi.

**ARGY.** Omne aut in ipsam diuisionem cadere si sint ea opposita, quorū non est medium quicquā, non est postulatio. necesse est. n. oē in altero ipsorum esse, si illius est differentia.

**DILVICI.** Omne autem incidere in diuisionem, si sint opposita, quorum non est medium non est petitio: necesse est. n. omne in altero ipsorum esse, siquidem illius differentia est.

Sed dices contra, quia in prima conditio petitur id, quod in principio quārebat. assumitur. n. oē aīal rōnale esse, vel irrationale: modo hoc queritur: sumitur. n. & non probatur. Respondet Aristoteles: & inquit. { Oē aut, s. aīal incidere in diuisionem, si esse rationale, vel irrationale si sint opposita, quo rū non est medium, i. si sint contradicitoria, non est petitio, q̄a assumptū illud patet vigore primi principij, qđ est, vt de quolibet dicatur alterum cōtradicitorū. & hoc subdit dicens, { necesse est. n. oē aīal in altero ipsorum diuidentium esse, siquidem illius animalis differentia est per opposita contradictoria: & ita non petitur, quia constat illud assūm-

Aptum primo principio. & ita patet solutio ad secundum argumentum Speusippi, quo enitebatur diuini suam methodum refellere.

**ARGY.** Ad extruendam aut probandamque per diuisiones definitionem hæc tria sunt obseruanda. Primum vt ea sumantur quā hoc ipso quid est prædicantur. Secundum vt hæc adeo disponantur, vt primum in primo, eiusdem in secundo loco ponatur. Tertium vt hæc oīa sint.

**DILVICI.** Ad probandum autem terminum per diuisiones tria oportet conjecturare, vt accipiatur prædicata in eo quod quid est. & hæc ordinare quid primum est aut secundum, aut quoniam hæc omnia sint.

**Cōm. 112.** His disputatis, p̄mittit tria p̄cepta obseruanda in diuisionia methodo, & hoc p̄ponit, & inquit. { Ad probandum autem terminū sue definitionem p̄ diuisiones tria oportet conjecturare, & diligenter obseruare, quorū primū est, vt i diuisione ea p̄dicata accipiatur, q̄ de diuiso p̄dicantur, vt qđ est, hoc est p̄ se, & essentialiter. Scđm est ordinare quid primū est, & v̄lius qđue līm, & minus v̄le. Tertiū est, vt hæc oīa sint, & nullum relinquat: alioqui non esset diuisionis perfecta. Hæc n. tria in mente semp̄ tenenda sunt.

**ARGY.** Atq; primū iliorū erit si possumus quēadmodū ad aīns rōnari ipsum inquā cōpetere & per genus probare.

**DILVICI.** Est aut horum vñū primū per id, quod possumus sicut adaccidens syllogizare, qm̄ inest, & per genus probare.

**Cōm. 113.** Illa tria p̄cepta p̄ordinem exponit: & primo primum. Habet aut hic textus tres expōnes. Pri-

**Expō Sant.** ma est Expositoris, vbi debes scire primum p̄ceptū fuisse, vt ea p̄dicata in diuisionibus accipiatur, q̄ p̄dicantur in eo quod qđ est: in quibus intelliguntur & q̄ accipiuntur gñia, & q̄ accipiunt dīriæ. Et qm̄ quā p̄dicantur in eo quod quid est, siue gñia sint, siue dīriæ, insunt & p̄dican in eo quod quid est, ideo quatenus insunt p̄ ea loca probantur, quibus probari solent accīna, cum probentur inquantū insunt, quia inesse est cōe accītibus, & his, q̄ in quid p̄dicantur: quatenus vero in quid p̄dican tur, probantur per loca, quibus terminantur problemata de gñie. & hoc inquit. { Est aut horū vñū p̄ceptum primum, p̄ id pōlē à nobis probari, per qđ possumus sicut ad accīs, i. problema de accītē syllogizare: qm̄ inest & probare per genus, i. per id, per quod possumus probare problema de gñie. Nā per locos, quibus terminamus accītia, scimus p̄diciata in qđ inesse: per locos q̄bus terminamus gñia, scimus gñia & dīriæ, vt quid p̄diciari. Alij vero referunt primam partem ad dīriæ, quā p̄dican tur in quale, & dīt inesse sp̄ebus per modum accīdens, secundam vero referunt ad gñia, q̄ p̄dican tur in quid, inquit. { Est aut horū vñū primum p̄ id per quod possumus, sicut ad accīs syllogizare. & hoc modo inueniuntur dīriæ, q̄ per modum accīdētis insunt. Nam per talia loca syllogizamus accītia, qm̄ insunt: & p̄ genus probare, & hoc modo inuenimus gñia. Sed I hemi. & Philo. litteram legunt cōparatiuam hoc modo. Est aut horū vñū primum p̄ id, quod possumus & per genus probare, sicut ad accīs syllogizat qm̄ inest. In topicis. n. p̄bamus aliqd esse genus per loca, quibus terminamus problema de gñie: q. d. primum p̄ceptum īpleri à nobis per id, quod possumus probare p̄ genus, qm̄ vel b̄ est genus alicuius. nā eadē arte p̄babimus dīriæ, veluti syllogizare possumus accidens de aliis.

**Expositio.** Sues. sup. Post. P quo Libro. 4.

POSTERIO. ANALYTICO.

**Dubio.** quo, qm̄ inest, nam sicut accidentia probantur pro prijs locis qm̄ intunt, sic & aliqua, qm̄ sunt genera probantur proprijs locis: & his etiam dñia probantur. Ergo litera est cōparatiua, & sensus est categoricus hoc modo, q̄ p̄dēcata in qd haberi possum per loca, quibus terminantur problemata de ḡne veluti acc̄ns per loca, quibus terminantur p̄blema ta de acc̄ntibus. Sed occurrē, si ea, q̄ p̄dēcātur in eo qd̄ quid est, h̄i possunt sufficenter per loca, quibus p̄blemata de ḡne terminantur, tūc & genus, & dñia, ex qbus constat definitio, sufficiēter habentur p̄ loca topicia. Hic ergo superfluit via diuisiua, cū abunde via topica cōpositua sufficiat. Pōt dīci p̄cepta topica valere ad īvestigationē ipsius qd̄ est, h̄ec vero valent ad īvestigationē definitiō experientiā. Ideo illuc inuentiue, hic resolutiue definitio inuenit. Vel fortasse & quidem suhtilius dici p̄ Arist. p̄ ea q̄ p̄dēcānt in quid intelligere ḡna definitibilium rerum. Hac aut̄ in Analytica methodo supponuntur, vt superius dixit, definitis inesse. Probantur aut̄ inesse per topicā methodum, quia his locis, qbus ḡna probant, supposito aut̄ ḡne rei, q̄ definitur, p̄ Analyticā methodum dñia inueniuntur & ordinatq; & sufficenter. Quare primum p̄ceptū, quod est eorum, q̄ de definito p̄dicantur in qd̄ vt ḡna, topica methodo cōpletur, cetera p̄cepta Analytica diuisione cōplentur. Et h̄ec potest esse quarta expositiō huius loci, quæ pulchra est.

**A&G.Y.** Secundum fiet, si ipsum primum sumperimus. Hoc aut̄ erit, si id accipiatur quod tale est, vt ipsum quidem oia se- quatur, oia aut̄ ipsum non ē contra sequantur. Necesse est, n. aliquid esse tale, quo sumpto, idē iā erit et i inferiori bus modus. Id enim erit secundum quod ceterorum est pri- mum. & id etiam tertium, quod est harentium primum. supero nāq; sublato, id quod haret ceterorum erit pri- mum, vt patet. & in ceteris eodem modo.

**DILVCI.** Ordinare aut̄ sicut oportet, erit si primum accipiat. Primi na- Hoc aut̄ erit, si accipiatur quod ad oia se- tura est qd̄ oia sequit, & nullū ip- sum sequitur, & hoc sum- fuit, manifestū est ex eo, quia accipit- piendum. Cōm. 114. possumus ordinare res nisi illae prius fuerint inuē- te, & quidē sufficenter. Et quia de dñiarum inuen- tamur sufficiēta loquitur tertiu p̄ceptum, ideo in hoc secundo supponendo tertiu dicamus, vt Philo. & Them. dixerunt, f̄m p̄ceptum esse, vt dñia collocentur seriatim. Et notāter dicit de dñijs, qm̄ de ḡne nulla quāstio est cum n. genus definiti aut supponitur, aut ex topica via accipitur, nemo dubi- eat primo loco esse sumendū eo modo quo suppo- sitiones accipiuntur. Quare f̄m p̄ceptum erit so- lum de dñiarum ordine. Hoc aut̄ p̄ceptū imple- tur, si, vt inquit The. maiores dñias atq; v̄lores lo- co priore constituas. Vel, vt inquit Philo. hoc p̄ceptū intelligit de ordine oīum eorum, q̄ ponuntur in definitione: & ita vult genus esse intelligendū in tali numero. Et tūc hoc p̄ceptum cōpletur, si pri- mo loco ea sumantur, q̄ sunt natura priora, vt ḡna, ve. gr. vt in definitionē hoīs aīal, quod ad ea oia se- quitur, quæ in hoīs definitione ponuntur, ad ipsum vero illa non sequitur. inquit. {Ordinare aut̄ sicut;

**E** oportet dñias definitionis, f̄m expositionē Them. vel dñias, & ḡna, f̄m expōnēt hil. erit, si inueniēs definitiōem primum natura, & vniuersalitate accipiat, & consequenter id accipiat, quod est natura f̄m: & consequenter id, quod est natura tertium, v̄sq; ad vltimum natura. Sed quid sit natura primum, & quid natura sequiū, exponit, & inquit. Hoc aut̄, si natura primum erit, si accipiatur, quod ad oia se- quitur, ad illud aut̄ non oia. Et loquitur Prioristice. nā Prioristice sequens est magis v̄le, aīs siue p̄cedens minus v̄le. Ergo primo loco f̄m Them. v̄lor dñia post genus accipienda est. Secundum Philop. vero genus ante oēs dñias colloquandū est, quod seque- tur ad oēs illas, & non ē cōtra, cuius causam aīr, cū inquit. {Necesse est, n. aliquid esse h̄mō: accipitetur enim genus, vt concessum simplē, vel via topica in- uenitum de re, cuius definitionem quārimus. Hoc modo in hoīs definitione primo loco accipiatur aīal, quia v̄lius quid est rōnali, mortali, & bipede, q̄ sunt dñia: quid igitur sit natura primum, ex hisce pa- tet, quid vero sit natura f̄m, exponit: & inquit. Ac- cepto aut̄ hoc eo modo, quo diximus, quia se- quitur ad cetera, & non ē contra, iam idem modus in ceteris inferioribus est. Quia id accipiatur secun- dum, quod ad cetera se- quitur, & non ē cōtra, nam, vt inquit, natura f̄m ceterorum post ipsum primum erit. Tertiū erit, quod est ante alia, q̄ consequenter se habent, nam remoto secundo, quod est sursum, ipsum aliorum primum erit. Si t̄ aut̄ & in alijs post secundum v̄sq; ad vltimum idem modus seruetur.

Patebit aut̄ hec omnia ēsse, quod erat tertium, si sum- p̄serimus primum ipsum per diuisiōem, omne aut hoc, aut hoc animal ēsse. Ēsse autem hoc, & rursus totius dif- ferentiam, huius extremi vero non vltius differentiam ēsse, vel etiam statim cum vltima differentia ab ipso to- to, non differre id specie hoc.

Q uod autem oia h̄ec sint, manifestū est ex eo, quia accipit- piatur hoc, & primum secundum diuisiōem, quoniam omne aut hoc, aut illud est: est aut hoc. Et iterum huius totius differentiam, vltimi autem non amplius ēsse dif- ferentiam. Vel etiam statim cum vltima differentia ab to- to, non differre id specie hoc.

Hoc est tertium p̄ceptum, s. vt oēs dñia acci- piātūr quoq; genus potest diuidi. Perficitur aut̄ hoc p̄ceptum, vt Them. innuit & Philo. exponit, duobus. Primo, vt diuisio quoq; euadat, donec p̄ueniatur ad vltimam dñiam f̄m f̄pēm. Secundo, q̄ dum ex oībus dñijs & genere quoddam proprium exeat, quod in aliam rē nequeat transfigurari, inquit. {Quod aut̄ oia h̄ec sint & nihil in definitione sit p̄termissum, manifestū ex eo est: quia accipit- tur hoc, s. genus, vel simp̄l, vel topica methodo: & accipitetur primum, hoc est prima dñia f̄m diuisiōem, dico diuisiōem, qua habetur genus non aut hoc, s. rationale, aut illud ēsse, s. irrationalē. Hac n. dicitur prima diuisio & dñia: q̄ hac prima diuisione accipitetur, dñ prima, vel primum acceptū analyticā methodo. Est aut̄ hoc, i. & accipitetur q̄ id q̄ definit̄ sit hoc, vt pote homo, q̄ aīal rationale, aīal quidem acceptioe simpliciter, vel topica rōnale vero pri- ma diuisione generis. Et iterum accipitetur huius to- tius dñiam ēsse, q. d. ēsse illius totius, quod est aīal rōnale, iterum dñiam ēsse accipiendo, qm̄ oē aīal rōnale ēst aut mortale, aut immortale. Vltimi aut̄ compo-

ARGY.

**DILVCI.**  
Definitio  
nihil super  
fui, vel dī  
minuti con-  
tinet.

Cōm. 116.

2. exp̄s.

**compositi ex ultima dñia, quale est aīal rōnale mortale bipes, non amplius sumat aliquam aliam esse dñiam.** Quare pro obseruatione tertij p̄cepti primo necesse est genus diuidere, & cū diuisa dñia constitueri eousq; quo ad ultimum cōpositum perueniat non vltius per dñias diuisibile. Deinde exponit quid scđ o obleruandum est pro obseruacione eiusdem p̄cepti, & ingt. {Vel etiā hoc est & etiā statim hoc aggregatum cū ultima dñia cōpositum, quale est aīal rōnale mortale. accipiatur non differre à toto, immo, vt I hem. inquit, accipiatur tanquam definitio proprium, quod nulli alteri competit. His ergo duobus seruatis, tertium p̄ceptum in analyticis methodo complebitur. nam cum genus v̄sq; ad ultimam differentiam diuiditur, & totū aggregatum cū illa accipiatur, & totū hoc cum definitio conuertitur, plene oīum dñiarum sufficientia habebitur. Et ita patet tertium p̄ceptum, quod fortasse bene prōspicienti secundum debuit esse.

**ARGY.** Patet enim neq; plus oportet quicquam additum esse. Omnia nāq; sumptu hoc ipso quid est p̄dicantur, neque quicquam deē:nam aut genus, aut differentia esset. At genus est ipsum primum, & hoc cum differentijs simul est sumptum, differentia etiam vniuersa sunt sumpta, nulla enim prorsus posterior est. Specie nāque differret ipsum extreum. At hoc dictum est non differre.

**DILVCI.** Manifestum. n dictum est, quoniam neq; plus apponitur. Oīa. n in eo quid quid est accipiuntur horum. Neque deficit aliquid aut n. genus, aut differentia vtiq; erit. Genius est ipsum primum, & ipsum cum differentijs acceptum. Differentia aut omnes habentur. Non. n. amplius est posterior. Species. n. vtiq; differret ultimum, hoc autem dictum est non differre.

**Cōm. 116.** Quod sufficient h̄c tria p̄cepta, Arist. ostendit, quia solis his concessis, atq; obseruatis, definitio nec est in plus neq; in minus: & ita per h̄c sufficienter habetur. Et hoc pacto I hemistius Philop. & expositor recte verba Aristot. legunt. inquit. n. Arist. Manifestum. n. est, qñ neq; plus apponitur. Idem patet in definitione iuxta h̄c p̄cepta nihil apponi, quo definitio suo definitio sit in plus. Cuius causam ait. nam horum, quæ vt quid est p̄dicantur, oīa accipiuntur, & ita totum aggregatum erit proprium conuertibile cū definito: & ita non poterit esse in plus definito: hoc aut accipitur partim ex primo, partim ex secundo p̄cepto. Deinde qd nihil deficit proponit, neq; deficit aliquid: quo definitio sit in minus vel extranea: quia, si qd deficeret, esset genus aut differentia. Genius quidē est hoc, & est primum: & ipsum est cum oīibus differentijs acceptum, & ita genus non deficit. differentia autem oīis habentur. non. n. amplius aliqua est posterior, alioq; ultimum cōstitutum differret vel diuidi posset differentijs adhuc: cuius contrariū sumptum est. dictum est enim ipsum vltius non differre, nec diuidi posse. Vēl verba Arist. facilius intelligi possunt, qd p̄cepta illa sufficient, quia illis obseruatis, definitio completur; ex eo quia nihil plus, hoc est nihil extranei habebit. Extraneum. n. dicitur in plus ei cui additur, quia non est illi cōueniens. Quod vero nihil extranei habeat, partim ex primo, partim ex tertio p̄cepto accipitur: quia ex illis habetur, ea quæ accipiuntur in definitione,

A accipi vt quid est: & ita non sunt extranei. Insu per illis obseruatis, & potissimum tertio p̄cepto cōcessio, in dei nitione nihil deficit, quia oīa necessaria ponuntur. genns. n. non deficit, vt primo & tertio p̄cepto patet, differentia etiā non defunt vt ex tertio p̄cepto patet. Ergo his obseruatis, analyticis methodus patebit, critiq; sufficienter aſignata qn in definitione, que hac m̄ethodo colligitur, nihil extranei, nihilq; deficitis continetur.

Quare autem oportet inspiciendo, primum ad ea que sunt similia, & nullam inter se dñiam habent, quidnam idem babeat vniuersa: deinde ad alia, quæ sub eodem cum illis genere collocantur, & sunt quidem eiusdem int̄ se sp̄ē: ab illis aut sp̄ē sunt diuersa. Atq; si in his accipiatur aliquid penitus id, & in alijs simili modo. Rursus considerandum est, si in his quæ sunt sumpta sit aliquid idem quoq; ad vnam rationem fiat accessio. Hac. n. erit ipsius definitio rei. Quod si non ad vnam rationem, sed ad duas vel plures iter, patet. in quod queritur non vnum quid esse, se plura.

ARGY.

Quare autem oportet intendentem in similia, & non differentia. Primum quid oīa idem habeant: postea iterum in altera, quæ in eodem quidem genere sunt cū illis. Sunt autem ipsis quidem idem sp̄ē, ab illis aut altera. Cum autem in his accipiatur quid omnia idem, et in alijs similiter, in acceptis iterum intendendum est, si idem sit, quoq; in vnam conueniant rōnem. h̄c. n. erit rei definitio. Si vero nō vadit in vna, sed in duas, ac plures, manifestū est, quod non vnum aliquod, quod est p̄dicatur, sed plura.

DILVCI.

**Rationale.** Coordinatio. Hinnibile. Homines. Equi. Nonnulli autem Arist. velle aſsignare methodum, qua definitio passionis inuenitur. Et non placet, qd passio, vt definitur, subit vice sp̄ē, & ita non alia methodo eius definitio accipitur, qua & ceteræ definitiones specierum sumuntur. Alij asserunt Arist. velle aſsignare alia methodum, qua definitio inueniri possit, cū ius rei definitio sit. Et videtur mihi, qd velit resumere iterum methodum, qua possit inueniri definitio generis, & quia æquiuocatio impedit genus definiti, addit quasi considerationem quartam, qua in illo deprehendatur æquiuocatio. Aſsignat ergo tres considerationes pro hac methodo, dans intelligere quartam. Vbi debes scire sub genere tot esse coordinaciones, quæ sunt species sub ipso cōtentæ. quælibet enim species est quædam coordinatio eorum, quæ sub ipsa cōtinentur, vt verbi causa oīum hominū vna, altera oīum equorum, & alia aliorum quæ sub animali habentur. Pro inuentione igitur definitionis generis, videlicet animalis, Prima cōsideratio est, vt ad contenta vnius coordinationis sub tali genere, s. aīal prōspiciatur, vt ad coordinationem hominum. Secunda consideratio est, vt prōspiciatur ad contenta alterius coordinationis eiusdem generis, vt ad coordinationem æquorum. Tertia, vt colligatur quid in prima, & quid in secunda cōe sit, vt in coordinatione hominum rationale, in coordinatione equorum hinnibile: & quid cōe sit illis acceptis, vt quid cōe sit rationali, & hinnibili, vt sensituum, est. n. sensituum vtrisq; cōe. Quarta consideratio est in considerando, an h̄c ratio accepta cōis sit æquiuoca, an vniuoca, vt vtrū sensituum sit ratio

Cōm. 117.

Notandum.

Dicitur in plus ei cui additur, quia non est illi cōueniens. Quod vero nihil extranei habeat, partim ex primo, partim ex tertio p̄cepto accipitur: quia ex illis habetur, ea quæ accipiuntur in definitione, Suess. sup. Post. P 2 vniuo-

# P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

vniuoca an æquiuocatio: si est vniuoca, sensitui ratio erit aialis definitio. Sin aut sit equiuocatio tale genus caret definitione. Ex his patet quo loquitur de methodo, qua gnis definitio inuenitur, nam æquiuocatio non cadit nisi in gne. hoc pacto Philo exposuit, & satis apud me ad mentem Aristot. inquit. ¶: um qui intendit inuenire gnis definitio: oportet quære in similia, q: sunt nō dñia. Primum quid est illud, quod oia idem atq; cœ habeant. Est ergo prima cōsideratio, vt considerent similia eiusdem coordinationis, quæ sub genere est, quid cœ habent, vt homines quid habeant cœ. & si illud cœ est rōnale seruetur ad partē. Deinde affert secundā considerationem & inquit. ¶ Postea oportet quære iterum in altera similia alterius coordinationis, q: in eodem quidem gne sunt cū illis: videlicet ad equos, quid cœ habeant, & si illud est hinnibile, seruetur iterum ad partem. Exponit aut hæc altera, quæ sunt: & inquit. ¶ Sunt aut ipsi quidem inter se idem spē, ab illis aut prioris coordinationis altera spē. Deinde ponit tertiam considerationem, & inquit. ¶ Cum aut in his accipiatur quid oia idem habent, & silt fiat in aliis, vt si in hoibus rationale, in equis hinnibile assumatur, in talibus acceptis rōnali & hinnibili iterum intendendū est, si illis aliquid idē sit, & hæc eosq; fiant, donec in vnā rōnem conueniant, vt in sensituum. nam hæc erit rei quæsita definitio, vt ipsius aialis. Addit quasi quartā considerationem, & inquit. Si vero nō vadit progrediēs sursum in vnā naturam, sed in duas, aut plures, manifestum est vtiq; q: non est unum aliquid, quod p̄diatur, s. genus, cuius quærebamus rationē, sed plura atq; æquiuocū. sed dicet quispam hanc viam non sufficere pro inuentione totius definitionis, qm hæc docet solum dñiam generis. est. n. sensituum non tota aialis ratio, sed dñia tm. Fortasse Arist. non curauit dare r. gulam inueniendi genus gnis, vel quia superius assignauit, vel quia genus rei per loca topica colligit, vel quia sumitur rem definitā esse in genere, vt concessum, vt superius dixit.

**Dub. 5.** *Velut, si queratur quidnam sit magnitudo animi, considerandum est in aliquibus quos quidem scimus esse magnanimos quid nam habeant vnum oēs paſto quo tales esse dicuntur. Ceuſi Alcibiades fuit magnanimus, & Achilles ac etiam Ajax. Quid vnum oēs habeant. Atq; id est eos affectos contumelias non perferre. Nam primus intulit bellum. secundus iratus se à sociis definiens seiunxit. Tertius sibi mortem consciuit. Rursus in alijs considerandum est, vt Lysandro ac Socrate quidnam & isti inerat vnum. Atq; idest aquabiliter se habere in secundis atq; aduersis rebus fortuna. His sumptis considero quid nam idem habeant hæc aquabilitas, inquam, in rebus fortuna. & non patientia cū contumelie afferantur. Quid si nihil habeant idē, duas profecto magnanimitatis spes erunt.*

**DILVCI.** *Vt dico, si quid est magnanimitas quærimus, intendendum est in quosdam magnanimos, quos scimus, quid habeant vnum omnes, inquantum sunt huiusmodi. Vt si Alcibiades magnanimus et Achilles, et Ajax, quid vniū omnes habent nō tollerare iniuriati. Hic, n. dimicavit, ille insanuit. Hic aut interfecit seipsum. Iterum in alteris, vt in Lysandro, & Socrate, si iam indifferentes esse fortunati, & infortunati. hæc duo accipiens, intendas quid idē habent, & impasibilitas, quæ est circa fortunas, & non*

*Et tollerantia cum iniuriantur. sin autem nihil sit commune, duæ utique species erunt magnanimitatis.*

Nihil commune habent.

Magnanimi Alcibiades Lysander Magnanimi in non patiē. Achilles. Socrates impasibilis do iniurias. Ajax Hitus circa fortunas

Forum, quæ dixit, exēplum affert qd est potius Cm. 118.

exēplum quartæ cōsiderationis. Pro exēplo ergo ponit n. agnanim orū, duas coordinationis. Prima est Alcibiadis, Achillis, & Aiacis, q fuerunt magna nimi in non patiendo iniurias. Alcibiades, n. cum dux Atheniensium sp̄slet, re parū fanste gesta in Siciliam, cum audisleg tē nō modo dñatum, sed per diū sacerdotum religiones Dñis deuotum, impatiens iniuria, torū conuertit ingenii, vt atheniēsibus bellū inferret, consiliato sibi l. isapherne Darij regis p̄fēcto. Achilles vero ob raptā sibi à Menelaō Briseidā, vsq; adeo exarsit, vt maximo Gracis discrimine laboratib, eis suppetias aduersus Troes negauerit. Ajax iniuria affe& ab Ulisse sibi morte consciuit in insaniā versus. Patet ergo hos fuisse magnanimos in nō patiendo iniurias, & ita ijs cœ est nō pati iniurias. Lysander vero, & Socr. in tolle rando aduersa, magnanimi fuerunt: nō, n. in aduersis submittebant, nec in secundis extollebant. Fuit aut Lysander clāsis Lacedēmoniorū p̄fēctus & paientissimus, vt Marcus Tullius inquit. Quanta ve ro fuerit Socr. tolerātia, in Phedone, & Mene xeno legit. Hijs ergo cœ est ipasibilitas circa fortunas, inquit. ¶ Vt dico, si quid est magnanimitas q̄rimus, intendendum est in quosdam magnanimos, quos scimus ex historijs & ex gestis fuisse magnanimos, qd habeat cœ vnum oēs, inquātum sunt humōi, i. magnanimi sunt, vt si Alcibiades magnanimus, & Achilles, & Aiacis, qd vnum cœ oēs hñt, vt pote iniuriati nō tollerare iniurias. hic, n. dimicavit, s. Alcibiades aduersus atheniēs, ille insanuit, Achilles, s. ob raptam sibi à Menelaō Briseidā. Hic aut interfecit seipsum, s. Ajax. Ergo ijs oībus cœ est iniurias non pati. hæc est vna prima magnanimorū coordinationis, & p hanc habet exēplum primæ cōsiderationis. Deinde ponit exēplum scđæ considerationis, & inq. ¶ Iterum in alteris magnanimis, alterius coordinationis idē agendum est, vt in Lysandro, & Socrate, Hiro, & Diogene, si iā: indifferentes esse dicātur, i non mutati fortunati & infortunati. Habet. n. oēs hi impasibilitatē circa fortunas tāquam cœ: hæc erat scđæ cōsideratio, deinde tāgit tertiam, & inq. ¶ Hæc duo accipies intēdas, q idē hñt illa duo accepta in vtrisq; coordinationibus, videlicet qd impasibilitas, q est circa fortunam q erat cœ in scđæ coordinatione, & qd non tollerātia cū iniuriantur, q erat cœ in prima, habeat cœ: erit, n. illud cœ, magnanimitatis rō. Sin aut nihil cœ sit, vt rei veritas est duæ vtiq; sp̄s erūt magnanimitatis, & sic indicat tertia, & quarta cōsiderationis exēplū.

Omnis autem definitio vniuersalis est semper. Medicus enim non definit salubre cuidam oculo, sed aut omni, aut specie determinato.

Semper enim omnis definitio vniuersalis est. non enim in quodam oculo dicit sanabile medicus, sed aut in omni, aut in specie determinans:

Quia

Cm. 119.

2. expō.

3. expō.

4. expō.

DILVCI.  
Singulāris  
facilius de  
finitionēve  
namur.  
Com. 120.

Dubitatio.  
Text. cō. 4.  
Solutio.

DILVCI.  
Vnum est  
in definitio  
generis, aut  
speciei.

**Com. 119.** Quia dixerat nō esse definibile æquiuocum, q̄ si assignat causam, quia definitio est rei v̄is: mō æqui uocum nō est res v̄is. Quid vero definitio sit rei v̄is exēplo probat: quia medicus non definit san

**3. exp 6.** tatem particularem, sed v̄em. Vel fortasse cū assi gnauit regulas definitionū, nunc assignat regulam rei definitæ, afferens rē definitā debere esse v̄em.

Quia, vt inquit, non in quodā oculo dicit medicus sanabile cū definit, s. Soer. aut Plato. sed aut in ḡne, quod oī competit, s. hoībus, & brutis, aut definit sanabile determiniās in sp̄e, s. hoīs: ergo regula est ni

hil definit nisi genus, aut sp̄em. Vel, vt alijs placet, cum Arist. posuit regulam inueniēdi definitio nes, probat regulam: & primo illam probat ex par te termini ad quem, afferēs bene esse dictum in re gula, vt procedamus ad v̄e: quia rerum v̄lium pro priæ definitiones sunt, vt exemplo rerū, quas med dicus definit, ostēdit non. n. cum definit sanabile in lo, definit sanabile in oculo Sacratiss., aut Platonis, sed sanabile in animali, vel homine.

**ARGY.** Atq; facilius est singulare definire quam vniuersale. Quia propter à singularibus ad vniuersalia oportet ascē dere. Equiuocationes enim in vniuersalibus magis latent, quam in his, quae non differunt.

**DILVCI.** Singulare. facilius de finitionēve quam in indifferentibus. namur.

**Com. 120.** Secundo probat Arist. regulam ex parte termini à quo. Methodus. n. qua ḡnis definitio inuenit, ha bet duos terminos, vt vñiam est: ipsum genus, qđ p̄ximo textu appellavit v̄e, & sp̄es ipsas, è quibus ad definitionē ḡnis proceditur colligendo cōe, qđ est ratio ḡnis, vt dictum est. Cū ergo regulæ sufficiētiā probauit ex parte termini ad quē, nūc probat eius sufficientiam ex parte termini, à quo, afferēs bene esse dictū, vt in tali regula procedamus à sp̄ebus, quia facilius est sp̄em qđ genus definire: & facit taleni illationē, sive entimema. facilius est indi uiduam sp̄em definire, qđ genus: ergo oportet p̄ce dere à singularibus sp̄ebus colligendo cōe ad vniuersalia, vt habeat tale cōe, vt ratio ḡnis v̄is. Ante cedens assumptum probat ex eo, qđ æquiuocatio nes magis latent in v̄libus generibus, qđ in indif ferentibus sp̄ebus. Huius primo accepit antecedēs, & inquit. Et facilius est singulare, i. atomam sp̄em definire quam v̄e genus, hoc est aīs. Dat conse quēs, & inquit. Vñ oportet à singularibus, s. sp̄ebus atomis in vñia ḡna ascendere colligendo (vt diximus in methodo, cōe oībus illis, quod est, vt ḡnis ratio). Deinde probat assumptū, & inquit. Etenim æquiuocationes magis latent in v̄libus ḡnibus, qđ in indifferentibus, i. singularibus sp̄ebus. Appellat aut species in dīa, quatenus individua sub his nō differūt, nī per accīs. Patet igitur recte esse dictū in methodo esse procedendum à singularibus sp̄ebus, colligendo cōe, vt rōnem ḡnis. Sed huic aduersatur, quod. i. Physicæ auscultationis dictū est.

vbi ad v̄libus dixit esse ad singularia procedēdum. **Solutio.** Sed dicēdum illic Arist. esse locutum in ordine do cītrarū totalium, quales doctrinæ totales sunt, Metaphysica, Physica, & Mathematica. Hic loquit in methodis definitiūs, qđ docēt inuenire definitio nes, & sic tollit contradic̄cio. Aīaduerte tñ Them.

A velle Arist. cōparare inter methodos superius assignatas. Assignauit methodum qđ docet genus defini nre, & methodum qđ docet sp̄em definite: cōparando ergo inter has Arist. vt vult. I hemist dicit sp̄es atomas facilis definire quā ḡna. Quām expō Tex. cō. 24. scđi huīs.

Aristo. tribus rationib⁹ probare. Quarum secunda ponitur bi. § 1. tenim æquiuocationes. § 1. ertia ibi. § Sicut aut̄ in demonstrationibus. § Ego vero non video quō hēc expositio verbis Arist. bene ap plicari possit, propterea hanc omitto.

**Vt aut̄ in demonstrationibus rōcinandi forma, sic in definitionibus dilucidatas insit oportet. Que quidem fuerit, si scorsum id definitiūt quispiā, quod in pluribus generibus est, per ea quā in vnoquoq; dicuntur veluti simile non omne, sed id quod in coloribus est & figuris. & acutum similiter, quod est in roce, & sic ad ipsum commune proficiatur, cauens ne æquiuocationem offendat.**

**Sicut aut̄ in demonstrationibus oportet syllogizari in es se, sic & in terminis certū. Hoc aut̄ erit, si per ea, qđ secundum vñiquodq; dicuntur, sit in vnoquoq; genere definitiū separati, vt simile non omne, sed in coloribus & figuris. Et acutum, quod est in roce, & sic in commune erit tre cantum ne æquiuocatio contingat.**

Aliqui volunt Arist. velle probare in definitiūa methodo esse standum in vniuoco. Quod verbis Arist. non bene accōmodatur. Melius ergo videtur Arist. velle hic assignare methodum, qua sciamus analogia ipsa definire. Cum. n. aliquā nos speciem, ali quando genus, & aliquā analogum definitimus: si assi gnauit methodum pro inuentione definitionū generis, & speciei, est rationi consentaneum, vt al si gnēt methodū pro inuentione definitionis analogi, alioquin esset diminutus ī methodis definitiūis. Est ergo methodus, vt definitiūr vnumquodq; genus propriā definitione, postea ḡna hēc sub analogo contenta accipiantur sub disiunctiōne pro definitiōne analogi, aut accipiantur definitiōnes gene rū sparsim definitorū pro definitiōne ḡnis analogi. Quām rē vt Alexan. i. de Interpretatione, & i. Prio. notauit, seruat Arist. in definitiōne propositiones, cum inquit. § Propositio est oīo alcuvū de aliquo & in libr. de Interpretatione idē seruat in definitiōne enuntiationis, inquit. § Sicut aut̄ in demōnibus oportet syllogizari inesse, s. prædicatum subiecto. alioquin non esset demonstratio, sic & in terminis, i. definitionibus, oportet seruari certum, i. oportet esse talem, vt p̄ ipsam deprehendatur certe definitū ipsum. Deinde declarat quō in analogo p̄t hoc fieri, vt ipsum definitiūr, & seruetur certū, & inquit. Hoc aut̄ erit, i. seruabitur certum in analogi definitiōne, si per ea, que s̄i vñiquodq; dicuntur, i. si per propria vnicuiq; generi eorum, qđ sub analogo continetur, sit separati in vnoquoq; genere definitiū: hoc est, si vñiquodq; genus sub analogo contentum per propriū ipsi definitiūr, & postea supple per tales definitiōnes ipsum analogum definitiūt reponendo illas sub disiunctiōne in analogi definitiōne. Huius rei exēplū affert, & inquit. § Vt si quis velit simile ipsum definitiūr, definiat non omne, i. non simile vniuersale omniū us similibus, sed simile in coloribus, & simile in figuris, per propria coloribus, & figuris. & deinde hīs similiūm definitiōnes sumat in definitiōne similis

## POSTERIO. ANALITICO.

vniuersa*is*. Similiter & si quis acutum voluerit definire. Acutum quod est in voce, & acutum in sapore, & acutū in stilo prius deueniūt, & sic ex his erit ire in cōmune analogum cautū & prohibitum ne æquiuocatio contingat. Sic n. demittit æquiuocatio, & poterunt definitio[n]es talium sub disiunctio[n]e assumi in definitione cōmuni[n]is analogi. Hæc videtur huius loci expositio. Philopo. autem exposuit verba, sed non ponit intentiones verboru[rum]. ideo expositiones eius non sunt vtile[s], nisi ad verba.

**A R G Y.** *Quod si neq[ue] differere translationibus oportet, patet neq[ue] definire oportere, aut translationibus, aut hisce quæ per translationem dicuntur. erit enim necessitas, ut translationibus differatur.*

**D I L V C I.** *Si autem non oportet dicitur in metaphoris, manifestum est neque definire metaphoris, neque quecumque dicuntur in metaphoris. Disputare enim erit necesse in metaphoris.*

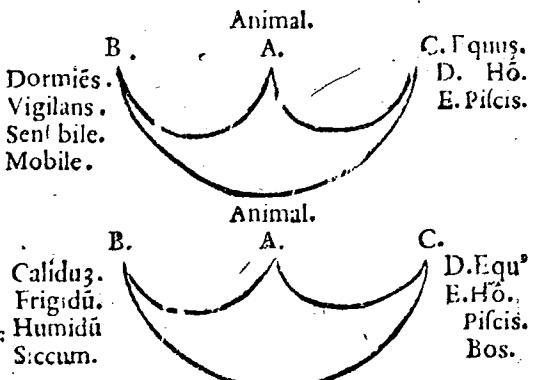
**Cōm. 112** *Quoniam Academicci, vt Plato & Oocrates, & Cinici, vt Diogenes voluerunt res esse definiendas per Metaphoras. (vnde diogenes definit hominē, Homo est planta eversa.) Ideo Aristot. excludens hunc modum procedendi in definitionibus inq[ui]t. Si aut non oportet disputare in demonstratiuis disputationibus in metaphoris. (Non. n. præceptor cū discipulo disputat p metaphoras) manifestum est nec esse definiendū res ipsas metaphoris. Nam disputatione demonstrativa demonstratione, & demonstratio definitione cōstat, neq[ue] quæcumq[ue] dicunt s. scien[tificæ] in metaphoris dicēda sunt. Disputare enim necesse est in metaphoris, si quæ scientificæ dicuntur, metaphoris dicantur. Modus ergo procedēdi Academicorū definiendis rebus non conuenit.*

**A R G Y.** *Vt autem facultatem habeamus mediorum ad ea demonstranda, quæ proponuntur, peruestigare oportet, & ea que animantibus apertis inspiciuntur, & ipsas quoq[ue] divisiones, atque sic peruestigare oportet supposito genere communio[n]um. Cœsi animalia sint ea quæ considerat, quænam omnī competunt animali. Quibus sumptis, rursus identidem peruestigare oportet, quæ nam cetero[rum] primo cuilibet insunt, & reliusi id sit auis, q[ui] nam cetero[rum] sequuntur, & sic semper quæ nam propinquis animalib[us] insunt. Pater. n. nos posse iam dicere propter quid animalia quæ competunt his, quæ sub ipso cōi sunt collata, ut propter quid homini cōpetunt, aut equo. Sit aut aīal quidem B, in A vero ponatur ea quæ aīal omne sequuntur his aut in locis in quibus C E littere designantur, aīalia singula collocentur. Pater itaq[ue] propter quid A competit, inquit propter B nanq[ue] competit. & similiter et[er]a.*

**D I L V C I.** *Ad habenda problemata, eligere oportet qualia & divisiones. Sic aut elegere subiectum genus, & nomine omnium, vt si aīalia sint, & quæ considerantur animali omni animali insunt. Acceptis autem his rursus remorum primum qualia omne sequantur. vt si hoc est, quæ qualia omnem sequantur aui[m], & sic semper alijs animalia. Manifestum n. est, quoniam babebimus ratiōne, propter quid insunt sequentia his, quæ sunt sub communio[n]e, vt propter quid homini, aut equo insunt. Sit autem animal in quo A, B autem sequentia ad omne animal, in quo autem sunt C D E sint quedam animalia. Manifestum igitur est propter quid inest ipsum B ipsi D: propter A enim inest. Similiter autem & in alijs, & semper in alijs eadem est ratio.*

**Cōm. 113** *Quo dñe. Aristo hic, vt mihi videtur, ostendit quid sit me-*

**E**dium, siue pp quid in problematis. Differt ast problemata ab ipsa conclusione multifariam: sed in proposito differt ex eo, quia problema non cōstat ex proprijs, & conuertibilibus, sed ex his, quæ acci



dunt subiecto, conclusio aut ex proprijs, & cū subiecto conuertibilibus constat. Problema est, propter quid homo dormit? & propter quid homo vigilat? Conclusio est pp quid homo est risibilis, & pp quid equus est humilius. Aristoteles ergo ostendit quid sit medium, non simpliciter, sed in problematis: nam medium in conclusionibus demonstrauit. Assignat aut pro inuentione talis medijs quatuor considerationes. Prima est, vt genus supponatur eorū, quorum problemata querimur, vt hois, equi, & pisces. hoc vero supponat, aut vt concessum, aut per loca topica. Secunda est, vt hoc genus diuidatur in oīa ea, quæ sub ipso continentur, vel in plura eorum, quæ nobis constant. Tertia est, vt colligantur oīa cōia in illis: quæ diuisum est genus. Vt si aīal dividitur in hominem, equum, & pisces, colligantur somnus, vigilia, motus, & sensus. Quarta est, vt videatur an hæc ei gñi insint, qđ in illa erat diuisum. nam s̄ illi gñi insint, iam habetur pp quid & medium in problematis, quæ queruntur de sp̄ebus illius generis. Et genus ipsum, vt aīal in talibus oīibus dividitur, ad habenda problemata de contentious ob aliquo: eligere oportet & decisiones & divisiones, oportet genus diuidere in oīa, vel plura quæ sub ipso sunt, hæc fuit secunda consideratio. Sic aut eligere oportet genus oīum cōe, vt sit subiectum arid, concessum, vel aliunde inuētum. Hæc erat tertiā consideratio. Innuit aut tertiam in exēsis, quæ subiectum scribit, & inquit. { Vt si aīalia sint & considerantur, i. si species aīalis sint ea, quorū qualia & divisiones, & sequentia, oportet sup. eligere qualia & divisiones, & sequentia, ergo tertia consideratio, vt facta est. Quod est, quæ considerantur qualia cōia sint, q[ui] his sequuntur, & quæ aīal diuidebāt. Prætermisit quartā consideratio, quæ subiectum habetur. Nam, si habetis cognitio[n]em, quæ subiectum habebitis cōpetunt, statim cognoscere possunt, quæ in quod i talia diuidebatur: & per consequentiam, quæ in media, & pp quid in problematis, & de contentis sub aīali quærebantur. Docet ergo invenit, quæ agendum in diuisione alicuius corum, & quæ continebant. Verbi cā, ipsius aui, q[ui] sub aīali continentur, & si quimus, problemata de contentis sub aīali exponit, & quæ diuidere in coruū, & picū & flurnū, & id genus, & deinde colligere cōia his

**Verborum expositio.**

**A R G Y.**

**D I L V C I.** Tex. 23. *com*  
Echinon. *his c*  
Oma sum. *exist*  
αμφοδεος. *qua*  
τα. *fum*  
Bidentia. *tur*  
Vtrinque dentata. *tur*  
Cōm. 124. *cæt*  
Expo. The. *esse*  
*qui*  
*in n*  
*pra*

his oībus, & illa attribuere aui. nam aui erit mediū & propter quid in speciebus aui, de quibus pble- mata queruntur. Idem in ceteris agendum est, do- nec venerimus ad speciem atomam, quæ vtterius in species non est diuisibilis: inquit.  $\S$  Acceptis aut̄ his, supp̄ de genere cōe, & assignatis his considerationibus pro inuentione mediū in speciebus supre- mi generis, rursus reliquorum, quæ genus diuide- bant, oportet diuisiōne facere, & querere qualia primum omne sequantur, i. qualia sunt, quæ sequi- tur primum omnibus cōe. Vt pote per tot & similes considerationes. vt, si hoc, q̄ vltierius subdi- uiditur, sit aui, qualia sequantur, omnem aue, & bre- uiter ita agendum est, vt egimus in prima diuisio- ne. Et sic eligere oportet & diuidere semper illi p- xima. nam sic faciendo habebimus iam dicere propter quid sequentia sive accidentia insunt his, quæ sunt sub cōe. Exemplum affert. vt propter quid ho- mini, aut equo insunt. Disponit aut̄ terminos, vt res facilius deprehendatur, & inquit:  $\S$  Sit aut̄ ani- mal in quo A, & aut̄ sequentia ad omne animal. In quibus autem sunt cōe, sunt quedam animalia, vi- delicet homo, equus, pisces: quibus patebit quam ob causam ipsum in sit ipsi d. nam pp a inest. Si r̄ autem fieri potest & in alijs per diuisiōne & sub- diuisiōne: nam semper in alijs est eadem ratio.

Verborum  
expositio.

Quo vero ad verba attinet, dixit decisiones, & di- uiſiones: vel quia alterum alterius est expositio, vel quia res potest diuidi, & decidi. diuiditur per par- tes subiectivas, deciditur per integrales modo ani- mal potest esse medium tam ad species, cum diuidit- tur per partes subiectivas, & accipiuntur cōia om- nibus partibus subiectivis: quam ad species, cum diuiditur per partes integrales: Et accipiuntur cōia oībus illis partibus. cum n. aīal diuiditur p mem- bra cōia oībus mēbris sunt calidum, frigidum, hu- midum ficcū. Modo hoc de oībus aīalis spēciis pos- sunt demrari per ipsum aīal, vt in exemplo patet.

**A R C Y.** Eadem autem est semper & in alijs ratio, atque nunc sic dicimus per tradita nobis nomina communia rebus. Oportet autem non solum in his ipsis dicto modo con- siderare, sed etiā si aliquid aliud videatur communiter com- petens, & idipsum accipere, deinde sumere & ea quæ ip- sum sequuntur, & ea quæ hoc sequuntur. veluti cornige- ris competit eritū habere superioribusque vacare denti- bus. Sumentur igitur h̄c, & rursus accipenda sunt ea, quibus competit, sequiturque genere cornua. Patet enim propter quid illis competit ea, quæ uicimus, nam ob il- ipsum illis inerunt, quia cornua generunt.

**D I L V C I.** Nunc quidem igitur secundum ea, quæ assignantur communia nomina dicimus. Oportet autem non solum in his considerare, sed etiā si aliquid aliud plerumq̄ communiter existens accipientem. Postea qua nam hoc sequitur, & qualia hoc sequuntur. Vt cornua bidentia habere omasum, & non bidentia esse. Item habere cornua, quæ sequi- tur. Manifestum est enim propter quid illis esse, quod dicitur. Propter id enim quod cornua habent, mest.

Themistius exponit, vt nihil videatur alio modo ceteris. Posset n. quis querere, si genus, q̄ dictū est esse medium in problematib⁹, non habeat nōmē, quid agendum erit. Quætiū solent h̄ac problemata in naturali Scientiā propter quid bos ceruus, & ca- pra non sunt bidentia, i. trinque dentata: & propter quid habent multiplicem ventrem. Vbi patet

A genus proximum, q̄ est cōe illis non habere nōmē. Animal. n. non est illis proprium genus, sed reno- tum. Quæritur ad quid recurrendum erit. Vñdet Arist. (vt The. interpretatur, esse recurrendum ad cōem passionem, quæ illis cōis sit: qualis est corri- gerum esse. Nam talis passio erit medium, & pro- pter quid in talibus, modo seruentur conditions, quas in cōsiderationib⁹ diximus, videlicet, vt sub- jecta, de quibus queruntur, sub tali passione sint: & quæsta competant omni tali passioni. Erit. n. tunc talis passio medium conueniens talibus problemati- bus. Phi. vero & I homines non ab ratione afferūt Expositio Arist. velle methodum dictam ampliare non modo Philopon ad genus nominatū, sed ad genus proprio nōmīnō innominatum. Nam siue noīatum sit genus anti- quo & consueto non in se noīatum r̄ quo & in- consueto nomine modo sit cōe omnibus subiectis quorum querimus problemata, & illa quæ querun- tur, competant omni tali generi semper est conve- niens medium, & propter quid in talibus proble- matibus, inquit.  $\S$  Nunc quidem igitur l̄m ea, quæ assignantur antiquitus cōia generum nomina me- thodū dicimus: q.d. haec tenus de methodo, qñ gñia habent assignata cōia nomina, & antiquitus appro- priata. Sed extendo methodum. Oportet accipien- tem problemata non solum considerare dictā me- thodū in his generibus, quibus assignatum iam est nōmē, sed etiā generibus, quibus nō assignatum est antiquitus nōmē. Si aliquē tale, i. modo aliquē tale, videtur oībus illis, de quibus querimus pro- blemata, cōe existens, cui nōmē assignatum non fit, sed de nouo factum: q.d. modo tali generi com- petant omnes considerationes: quarum prima erat C vt sit cōe omnibus eis, quorum problemata quæ- runtur. Deinde replicat secundam considerationē, & inquit.  $\S$  Postea quæ nam sint illa, quæ hoc cōe ge- nūs sequuntur, hoc est, & modo aliquæ species sint, quas tale genus innominatum sequatur. Replicat tertiam, cum inquit.  $\S$  Et qualia hoc sequantur, i. & modo aliqua cōia quæsta sint, quæ hoc innomina- tum genus sequuntur: q.d. eadem est methodus in genere innominato. si sit cōe aliquibus, & aliqua continetur sub illo: & sint quedam accidentia il- li cōi competentia. Nam his stantibus, methodus eadem est in genere nominato, & innoīato. Exem- pla ponit, & inquit.  $\S$  Vt sunt h̄ec problemata, quo- rum primum est cornigerum habere omasum, siue sim- plicem ventrem. Secundum est, & cornigerum non es- se amphodota, i. bidentia, siue trinque dentata. Vel intellige sic & melius, vt sit exemplum considerationum: q.d. vt si illud cōe genus, cui nō est no- men assignatum, sit cornigerum, & quæstum cōe omni tali sit habere omasum: ad omne n. cornige- rum sequitur habere omasum: & sit aliud quæstum omni tali competens non bidentia esse. Item habe- re cornua, siue cornigerum esse: quæ nō sequitur, i. & aliquæ species sint, quibus competit esse corni- gerum. Nam si cornigerum sit tale cōe, vt dicit pri- ma consideratio, & habere omasum & non biden- tia esse sint quæsta, quæ tali cōi insunt, vt est secun- da consideratio, & sint aliquæ species sub tali ge- nere, q̄ nouo nomine dicitur Cornigerum, vt est ter- tia consideratio, methodus erit, q̄ cornigerum sit medium in talibus quæstis, & hoc dicit.

Manife-

POSTERIO. ANALYTICO.

Habere omasum  
tion bidentia esse.

A.

Cornigerum. Bos, Cervus, E  
Capra.

B.

Reuerbera  
tione indigent.

C.

Habentia os  
vel propor  
tionale.

A.

Homo  
Pitcīs.  
Sēpia.

B.

Manifestum est. n. his sic stantibus, propter quid  
est, q̄ dicitur, i. q̄ queritur, vt p̄p̄ quid bos, cervus,  
& id genus habeant omasum, & bidentia non sint.  
Propter id. n. q̄ cornua habent, idest quia cornige  
ra sunt, inest eis habere omasum, & non bidentia  
esse. Sint in A habere omasum, & bidentia non esse,  
in B cornigerum, in C bos, cervus, & ovis. Hac quo  
ad expositionē. Quo vero ad verba attinet verbū  
omasum grēce esse εχων Echinon, quod interpre  
tatur Argyropolis. Et rīcium. Theodorus vero in li  
bris de Animalibus Omasum. Vnde Philo. inquit,  
Σ E hinum dicit vnum ex tribus ventris recep  
taculis, quem ventem nominare consueverunt mul  
ti. Qua ratione fit, vt non bene dicant, qui velint  
cornigera habere tres vētres. Non. n. ex anatomia  
eorum talium vīsi sunt, sed vīs est talium venter:  
tribus receptaculis, quasi vasculis dissectus, quorū  
receptaculorum vnum Echinon dicitur. Hūc Theo  
dorus Omasum latine dicit, Argyropilus Ericium  
forte quia est simile ei animali, quod Erinaceum di  
citur vel aliam ob causam. Alij dixerunt in vētrem  
talium animalium quatuor esse receptacula, quorū  
aliud Cæliam, latine ventrem, aliud Cecryphalum,  
latine arsineum sive reticulū, omasum aliud, q̄ grā  
ce echinū, ab omasum, aliud q̄ grēci enystrū appelle  
lant. Quod an ita sit, l'ertio de Partibus Anim  
aliū quæratur, aut ex anatomico. Satis autē nobis  
fit, echinūm esse receptaculum vnum ex eis esse,  
quae sunt in ruminantium ventre, vt Phi. & The. ex  
posuerunt. Habuerunt autē hāc animalia omasum  
atque multiplicem ventrem, quia caruerunt denti  
bus, vt possint ruminare cibum. Caruerunt vero  
dentibus, quia materia dentium fuit transmissa ad  
cornua. non. n. potest duo natura æqualiter agere,  
ideo materiam dentium superiorum transmisit ad  
cornua. Hac Aristo. libris de Animalibus longius.

Verborum  
expōsitiō.  
Echinū qd

αθλία  
κεκρυφο -  
λος  
εκινος  
ενεστρος

A.R.G.Y.  
Sēpī ē os  
sēpīx, vt  
ponit Phi.  
Themī.

DILV C.I.

Cōmē. 135

Et insuper alius modus perustigandi per similitudi  
nem rationis. Non enim potest vnum quippiam idem su  
mi quod quidem sēpīum & spīna, & os appellare oportet.  
Inerunt autem & his atque sequuntur aliqua quasi  
talis sit vna quadam natura.

Amplius alius modus est secundum analogum eligere.  
Vnum enim accipere non est idem. Hoc autem est vocare  
sēpīum, & spīnam, & os. Sunt autem quae sequuntur & ad  
h. ec tanquam vna quadam natura tali existente.  
Secundo ampliat dictam methodum ad analo  
gum medium. Quæruntur enim al qua problema  
ta fin analogum hoc pacto, propter quid pīcīs ha  
bet spīnam, & homo os, & sēpīa sēpīum? ideo vult  
medium in talibus esse analogum & per eandem  
methodū, & tot considerationes reperibile. Opor  
tet. n. inuenire aliquod commune analogum, vt re  
uerberatione indigere, analogum, ad q̄ sequatur il  
lud. verbi causa, sit analogum reuerberatione indi  
gere, v habere os, vel proportionale, a c. vero sit

Reuerbera  
tione indigent.

A.

Habentia os  
vel propor  
tionale.

B.

Homo  
Pitcīs.  
Sēpia.

C.

Habentia os  
vel propor  
tionale.

A.

Reuerbera  
tione indi  
gentia.

B.

Pīcīs.  
Homo.  
Sēpia.  
C.  
Spīna.  
Os

homo, pīcīs & sēpīa: patet medium esse analog  
um: & quæstum similiter, inquit. Amplius alius  
modus est sup: inueniendi propter quid in analog  
is, secundum analogum medium eligere: & quia di  
xit alium esse modum, ne quis putet hunc modum  
esse alium fin formam, addit. Σ vnum enim accipe  
re non est idem, sed oportet sup. vō care q̄ queri  
tur sēpīum, & spīnam, & os, vel vno nomine os, aut  
proportionale ossi. Sic igitur nō differt methodus  
in analogis quæstis, & vniuersis quo ad formam,  
sed solum quo ad materiam, quia alias sunt analoga,  
alia vnuocata. Forma tñ inuestigandi medium in ta  
libus quæstis analogis est, vt quærebamus in vnu  
ocis. Addit ea quæ sequuntur ad h. c. s. ad os, sē  
pīum & spīnam, non propriæ vna, sed quasi quadā  
natura vna tali existente. Ex his vult habere in quæ  
stis analogis media esse analoga, tñ eadem metho  
do reperiri. Animaduerte, vt l. h. innuit, idem pos  
se esse quæstum & medium. Reuerberatione. n. in  
digere potest esse quæstum. Possimus. n. querere  
quare pīcīs, homo, & sēpīa, reuerberatione indi  
gent: & tunc dicemus, quia eorum carnes sunt po  
rosa. cum. n. carnes sint porosæ, nisi hæc sint spiri  
tus reuerberantia, exhalarent tandem spiritus, pō  
etiam esse medium. quætimus. n. quare pīcīs ha  
bet spīnam, & homo os, & sēpīa sēpīum. Dicemus  
quia indigent reuerberatione spirituum ad intra.  
Propterea Aristo. ait, cum talia quæstis sint analo  
ga, non. n. os, spīna, & sēpīum cōueniunt in vno ge  
nere, sed in vno proportione, ideo oportet mediū  
esse analogum. Sumatur ergo medium analogum,  
ad q̄ sequitur quæstum analogum. & sic metho  
dus est eadē secundum formam, fin materiam alia.

Eadem autem sunt nonnulla eorum, quæ proponuntur  
multipliciter. Quedam enim ex eo sunt ea, quia medium  
idem habent, veluti quia sunt omnia antiperistasis. At  
que horum nonnulla sunt eadem genere quæcunque dif  
ferentias habent, ex eo quia sunt diuersorum, vel alio mo  
do. Vt propter quid resonat, aut propter quid appetat, &  
propter quid iris existit. Vniuersa enim hęc idem sunt pro  
positum genere, omnia namque sunt plane reflexio, sed  
specie sunt diuersa. Quedam autē differunt, ex eo quia me  
dium est sub alio medio, veluti propter quid nilus decre  
scere mense magis affluat aquis: quia mensis decrescens  
similis magis hyems est. Propter quid mensis decrescens  
similis magis hyems est: quia luna decrescit. Hac enim,  
sic inter se habent: vt patet.

Quæstum  
mediū pot  
tunt ee idē.

A.R.G.Y.

Ea-

DILVCI.

*Eadem autem problemata sunt, que quidem idem medium habent. ut quoniam omnia antiperistasis sunt horum autem quedam genere eadem sunt, quae habent differentias, aut quae aliter sunt. vt propter quid resonat, aut propter quid appetit, aut propter quid iris. Omnia enim hanc unum problema sunt genere. Omnia enim repercussio sunt sed specie altera. Alio autem ex eo quia medium sub altero medium est differunt problematum. vt propter quid natus deficiente mente magis fluit? propter id quod bimetallicus est deficiens, & propter quid bimetallicus est deficiens? propter id quod luna deficit. haec enim sic se habent ad inuicem.*

Com. 126.  
Continua-

Hactenus de ipso propter quid in problematis, nunc quae dicatur, problemata eadem, & quot modis dicitur eadem, exponit, & inquit. {Eadem autem problemata sunt, que quidem idem medium habent. Verbi causa, ut si omnia sint antiperistasis: & tu intellige in praedicatione causaliter, i. propter animalitatem, dic tamen aut græce, antiperistasis, latine contra pulsio: & de verbo ad verbum contraria circunstatio. Si ergo sint aliqua problemata, quorum omnium medium est antiperistasis, haec dicuntur eadem. Deinde quot modis eadem dicantur, exponit & inquit. Horum autem quedam genere eadem sunt quedam sunt eadem subalternatione. Exponit autem quae genere eadem sunt, & inquit. {Eadem genere sunt, quacunque habent differentias, aut quacunque alter sunt, i. quo libet diuersa, modo alterum sub altero non collocetur. Exemplum ponit & inquit. {Vt propter quid resonat locus iste, i. propter quid in hoc loco fit echo: & propter quid appetit, s. in speculo imago, & propter quid in nubibus est iris. Omnia. n. vt inquit, haec unum problema sunt genere, quia omnia repercussio sunt, i. propter repercuisionem. Echo. n. repercuisionis vocis est. Imago repercuisionis speciei visibilis. Iris repercuisionis luminis, verum altera sunt specie, ut patet. Deinde exponit, quae dicantur eadem subalternatione, & inquit. {Alia vero de numero problematum eadem sunt subalternatione, ex eo quia differunt per hoc quod medium est sub medio. Exemplum, ut propter quid natus deficiente mente, i. in fine mensis fluit, & inundat? propter id quod bimetallicus est deficiens mensis: & propter quid bimetallicus est deficiens mensis? propter id quod luna deficit. nam deficiente lumine, deficit calor, qui resolutebat pluvias. Haec. n. vt inquit, problemata sic se habent ad inuicem in subalternatione. Sed quæres quare non posuit nec docuit inuenire medium in questionibus si est, & quia est. Et dicendum, quia si est ad quid est, & quia est ad propter quid est reducuntur, vel quia si est, & quia est non sunt scientificæ questiones. Sæpe. n. per sensus terminantur. Ulterius dubitabis est, quia non videntur problemata eadem esse propter medium. est. n. medium extra extrema problematis. Et dicendum problemata aliquam differre ratione materiae, quae est compositio terrenorum. aliquam ratione forme, non quidem perfectis, sed declarantis esse: & sic propter media differunt, & propter media conueniunt.

Dubitatio.  
Solutio.

Alia dubio.

Solutio.

ARGY.

*De causa autem, & cuius causa est, dubitabit aliquis, utrum cum causatum est, & causa est, ut folio fluat, aut deficit, & causa deficiendi, & folio fluendi erit, ut si hoc est, lata habere folia. Deficere autem huius quod est in medio esse.*

Thomas exponit Aristoteles, velle querere de mutua coexistentia effectus cum causa, utrum videlicet causa existente effectus sit: & è contra effectu existente causa sit. Sed haec exposito ambigua videntur. nam Aristoteles querit solum utrum effectu existente causa sit, utrum vero causa existente, effectus sit, Aristoteles querit.

Præterea Aristoteles, quæsiuit, & dissoluit hoc problema, cum quæsiuit, utrum causa & effectus simul sint. Declarauit tamen agentem & materiam non simul esse, cū effectu. Formalem vero & finalē simul esse. Quare exponit Philo. solum, utrum existente effectu cā sit, contra vero non querit. Sed haec exposito licet cōueniat verbis his, non tamen conuenit exemplis inferius exponendis. Ideo arbitror verba haec esse supplenda hoc pacto. De causa autem, & de eo cuius est aliqua causa, hoc est de causa, & effectu dubitabit aliquis, utrum cum causatum est, est & causa & effectus. è contra, cum causa est erit & causatum. Ut si folio fluit aliquid, s. vitis, aut deficit, s. luna erit & deficiēdi causa: & folio fluendi causa. ut si hoc est, s. folio fluere, sit lata folia habere: deficere autem si sit, supple sit terra esse in medio. Subaudi & è contra, si sit terra in medio, sit luna deficere, & si sit folio fluere, sit lata folia habere. Si ergo verba sic legantur suppletorie, quæstio est de mutua coexistentia causæ & effectus. Cum vero Philo. dicebat hanc quæstionem superius fuisse motam, & dissolutam dicemus alia forma fuisse superius quæsitam, & alia forma hic queri. superius. n. quærebatur de mutua coexistentia effectus & causæ secundum rem, hic vero finis syllogisticam conuersiōnem. præterea hic copiosius rem attingit ibi breuius. Quare, cum Thomas expoно Aristoteles, velle querere de mutua effectus & causæ coexistentia. Nam verba legenda sunt suppletorie, ut in exemplis patebit. The. vñ doctissimus in sua Paraphrasi sic textum legit. cum inquit. {Ad haec ambigat quispiam de causa & eo cuius est causa. I. t. exponit verba, & inquit: causam ipsum medium voco, id cuius est causa, conclusionem. Nunquid in contrarium committit conclusione positam? et medium afferatur. Ecce quod querit, utrum demonstratio sit reciproca ab effectu in causam, & à causa ad effectum.

*Vel cum deficit luna, est ne tum interpositio terræ. n. si non est aliqua alia, erit ipsorum causa, s. si simul sunt causa, & id cuius est causa, ut si intercedit terra, deficit luna, aut si latitudo est foliorum defluunt frondes, tum mutuo profecto demonstrabuntur.*

*Sic enim non est aliqua alia erit causa ipsorum. Si vero causa sit simul & causatum, ut si in medio est terra, deficit, aut si latitudo est folium, folio fluit. Si autem sic est, simul utique erunt, & demonstrabuntur per inuicem.*

Cum mouit quæstionem, hic argumentatur pro utraque sui parte, & lege sic verba. Si enim non est, s. mutua causæ & effectus coexistentia, in sorum effectuum aliqua alia causa erit, & ipsi effectus erunt alterius causæ. I. ro altera parte lege sic. Si vero causa sit simul & causatum, scilicet conuersi in coexistentes, ut si in medio est terra, deficit: & è contra, si deficit,

DILVCI.  
Tex. x. s.Com. 127.  
Expō Tho.  
Qualis ex-  
positio.Expō Phil.  
Refutatio.  
Propria ex-  
positio.Them.  
Solutio.  
Philopo-  
hirus. c. 10

ARGY.

DILVCI.

Com. 128.

Tex. 6.

P O S T E R I O . A N A L Y T I C O .

sicit, in medio est terra: aut si latum est folium, vitis folio fluere, si inquam sic conuersim coexistant, simul utique erunt, & demonstrabuntur per inuicem circulariter, & est reprobatum. huius. Quare quæstio pro vtraque sui parte est ambigua. Nā si effectus & causa mutuo non conuerteruntur erit effectus sine causa, vel causa sine effectu. Sicutem connertuntur, erit circularis demonstratio.

A R G Y .

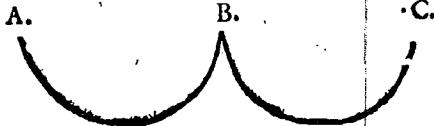
Sit enim A frondes, deponit D, planta, cuius sunt folia lata, C vitis. Si igitur A cuilibet competit B, omnis enim planta cuius folia sunt lata frondes deponit, B vero C ipsi competit. Latas enim frondes qualibet vitis habet. A etiam ipsi C competit, omnisque vitis frondes suas deponit. Atque causa B medium est, vt patet. At licet est per foliorum defluxum lata vitem habere folia demonstrare. Sit enim D lata habere folia, abijcere frondes E, vitis autem F E: igitur cuilibet inest F. Ois enim vitis abijcit suas frondes, D vero cuilibet competit T: omnis nancque planta, quæ frondes deponit, habet folia lata. omnis ergo vitis habet folia lata, atq; causa est foliorū defluxus.

D I L V C I .

Sit enim folio fluere in quo A, latifolium in quo B, vitis vero in quo C. Si igitur inest ipsi B A. Omne enim latifolium folio fluere, C autem inest B: omnis enim vitis latifolia est, & A inerit C. Omnis vitis folio fluere. Causa autem est B medium. Q uod autem & latifolia vitis sit, est per id, quod folio fluere, demonstrare. Sit enim A quidem latifolium, E autem folio fluere, vitis vero in quo Z, ipsi igitur Z inest E. Etenim folio fluere omnis vitis. ipsi autem E inest D. Omne enim fluens folio est latifolium. Omnis itaque vitis latifolium est, causa aut est folio fluere.

C o m . 1 2 9

Deduxit ad hoc absurdum demonstrationem esse circularē, si per inuicem causa & effectus demonstrarentur, nunc quo fieret hæc circularis demonstratio per exempla ostendit. Vbi causa & effectus in demonstratione conuerterentur, & inquit. Sit n. folio fluere in quo A, latifolium vero sit in quo B, vitis aut sit in quo C. terminis sic constitutis, si ipsum A inest ipsi B medio, vt rei veritatem inest. nam oē latifolium folio fluere. Iplum aut a insit ipsi c, vt rei veritate inest; nam ois vitis latifolia est: conclusio erit B & A inerit ipsi C: quia ois vitis folio fluere. In hoc vero causa est & medium, effectus sine passio est A folio fluere, B vero subiectum passionis: quare demonstratio erit per causam. Folio fluens. Latifolium. Vitis.



Demo per causa.

Deinde ponit exemplum demonstrationis, quæ est per effectum, & inquit. {Q uod aut & latifolia vitis sit, est per id q; est folio fluere demonstrare: & sic demonstratio erit per effectum. constituit vero sic terminos; & inquit. Sit n. n' quidem latifolium, B aut folio fluere. vitis vero sit in quo Z, igitur terminis sic collocatis, ipsi Z inest B. Etenim folio fluere omnis vitis, ipsi aut inest diomne. n. folio fluens est latifolium. Ois itaque vitis latifolium est, causa aut est folio fluere, qua concludetur vitem esse latifoliā. Et ita videtur circularis demonstratio: quia in prima latifolium est causa conclusionis, in secunda folio fluere est causa conclusionis. Quo vero ad verba attinet. Verbū folio fluere græce est φολλός.

E Latifolium. Folio fluens.



Vitis. Z.

Demo ab effectu.

Et Latinis diceretur defrondescere. Sunt vere stirpium alia lata folia habentes, vt fucus, pirus, vitis, & id genus: alia vero angustiora folia habentes, vt oliua, pinus, & id genus. Quæ folia angustiora habent, vt inquit Theophrastus in libro de stirpibus, perpetua coma virent, propter pinguedinem atque oleaginitatem, quæ viscositatem facientes, cum difficultate defrondescunt. Quæ vero folia lata habent, facile defrondescunt, ex eo quia cito perdunt frondium humorem. Vnde & Arist. postea asserit hæc defrondescere ob arscentiam succi: ob magnitudinem. foliorum in talibus desiccatur succus. Ex his patent verba, tum exempla.

Quod si fieri nequit vt sint sibi mutuo causa, causa nāq; priore est eo cuius est, causa, & deficiendi quidem causa est in medio terram esse, huius autem non est causa deficere lunam. Atque demonstratio quæ sit per causam, est propter quid, demonstratio vero, quæ non per causam sit, est ea qua quipiam tantum esse ostenditur. Qui per defectum terram in medio esse percepit, is scit quidem id ipsum esse, propter quid autem est non cognoscit. Atque deficere lunam non esse causam vt sit in medio terra, sed è cōtra causam esse, vt deficiat luna, inde perspicere potest. In ratione nanque deficiendi in est in medio terram esse: quare patet per hoc illud, sed non per illud hoc innoscere.

Si autem non contingit causas esse adiuicem (causa n. prius est eo, cuius est causa) & deficiendi quidem est causa. Terram esse in medio, eius quod est, in medio terram esse non est causa deficere. si igitur per causam demonstratio est propter quid est: si autem non per causam, ipsum quia est. Quoniam quidam terra in medio est cognovit, propter quid autem non. Quod autem deficere non sit causa in medio essendi, sed hoc deficiendi manifestum est. In ratione enim deficiendi est, quod est in medio, quare manifestum est, quod per hoc illud cognoscetur, sed non hoc per illud.

Secundum expositionem The. & Philo. hic Aris. soluit, licet expositor solutionem accepit proximo textu. Est aut solutio, demonstrationem circularem non esse, quia tunc folio fluere est effectus latifolii, & causa eiusdem: concedit tñ causam effectū, & effectū causam demonstrare posse. verū nec eo dē gñe demonstrationis, nec eodem genere cognitionis. Nam, cum demonstratur effectus per causam, demonstratio est propter quid: & cognitio est rei, & conclusionis: cum ē contra per effectum demonstrat causa, demonstratio est quia, & cognitio est conclusionis tñ. Est aut hæc solutio ex Hypothesi, ideo inquit. {Si aut non contingit causa esse sibi inuicem causas, vt est rei veritas in eodem genere causa, q; a causa prior est eo, cuius est causa: hæc est hypothesis. ideo infert, & deficiendi quidem causa est terram esse in medio: eius vero q; est in medio terram esse, non est causa deficere, sed effectus.

Tunc ultra procedit ad differentias demonstrationum: & inquit. {Si igitur demonstratio per causam est demonstratio propter quid, demonstratio vero non per causam, demonstratio est quia est sequitur. Com. 130. Expositio The. & Phi.

Propria ex politio.

C o m . 1 3 1

Exp. Phi.

Hac existens possunt diuersi mo. n. c. fam. Ph. ram, si videtur uerba c. nit aut ex eo, membra c. cidite ei exposu absurdus. & tū plū sunt, & c. questione.

tur ex hoc ut terram esse in medio cognouit, qm A esse per se in hoc libro perscrutabilem, propterea est, propter quid aut non cognouit. Ergo prima differentia est, qd demonstratio per causam est in genere demonstrationis propter quid, demonstratio per effectum in genere demonstrationis quia: hæc est prima differentia. Deinde exponit secundam & inquit, qd aut deficere non sit causa fm rem essendi in medio, sed potius est contra, hoc, s. esse in medio causa est deficiendi, manifestum est. Nam in definitione defectus ponitur esse in medio, & cum nihil ponatur in definitione nisi causa: erit esse in medio causa fm rem defectus. Ex hoc dat secundam differentiam, & inquit, {Quare manifestum est, qd per hoc illud cognoscetur fm rem, s. per esse in medio cognoscetur defectus. Sed nam hoc, s. esse in medio per illud, s. per ipsum deficere: & sic secunda differentia est, qd in demonstratione per causam, medium est causa conclusionis & rei, in demonstratione per effectum medium est causa conclusionis, & non rei. Et sic non est absurdum causam effectum, & effectum causam demonstrare: qm nec est idem demonstrationis genus, nec eadem cognitionis spes, hoc pacto, vt mihi videtur, Them. exponit.

An sieri potest, vt vnius plures sint cause, etenim si sit vt idem primo de pluribus prædicetur. Sit A, quod quidem tam B, quam C competit primo: quorum alterum inicit D, alterum ipsi competit E. Inicit igitur ipsum A, illis utrisque, E inquam & D. Atque vi inicit quidem ipsi D, causa est ipsum B. Vt competit autem ipsi E, causa est ipsum C. Quare, si causa est necesse est & rem esse, si vero res est, non est, necesse id esse, quod est causa, sed causam quidem esse, non tamen omnem.

An contingit vnius plures esse causas, etenim si est idem de pluribus prædicari primo. sit A. ipsi B, primo inexistens C alijs primo: & hoc inicit ipsi D E, inicit itaque A ipsi D E. Causa autem quod A inicit ipsi D quidem est B, ipsi vero E est C. Quare, cum causa sit, necesse est rem esse, sed res cum sit non necesse est id omne esse quodcumque causa est, sed causam quidem, non tamen omnem.

Longænum.

B. Siccū. Cornix.

C. Carēs cholera. D.Cer.

C. E.Elephās.

Com. 130.

Expositio  
The. & Phi.

Hactenus egit de mutua cause atque causati co-existentia, nunc querit secundo, an vnius effectus possunt esse plures cause. Que questione si querit fm diuersum genus cause, dubia minime videtur. ne-mo. n.dubitat eiusdem statua esse effectricem causam. Phidiam materialem, & formalem cæsaris figuram, finalem vero memoriam. Querit ergo, vt Philo. videtur, an eiusdem effectus specie esse possint diuersæ cause specie, quæ tñ generi eadem sint. Venit aut ad hanc questionem Arist. (vt Philo. inquit) ex eo, quia in solutione proximæ q. fecerat enthemema tale, si causa cum effectu non conuertitur, accidit eiusdem effectus plures esse causas. Et qm non exposuit an eiusdem effectus plures esse causas sit absurdum vel ne, propterea querit an eiusdem effectus plures possint esse cause, ostendens qm posse, & quo non possunt. hoc pacto Philop. colligit questiones hasce. Ego vero dicere questione hæc

sue cum præcedente colligari possit, sine non erat Arist. necessariū illā hoc libro disputare. & quidē loco hoc, cum hic agatur de causis, inquit. {An contingat vnius eiusdemque effectus plures causas esse, s. specie differentes. Rñdet, & inquit. § Etenim, qd. affirmando contingit, si est idem effectus, de pluribus prædicari primo: qd. contingit esse eiusdem rei plures causas, modo prædicetur idem effectus de pluribus subiectis. verbi causa, Longænum de cornice, ceruo, & elephanto: nam hoc concessio, alia causa prædicatur longænum de cornice, alia de ceruo, elephanto. De cornice. n. prædicatur longænum, ex eo quia cornix est animal siccum, melanocholicum, quasi terreum, & fixæ naturæ. De elephāto vero ex eo, quia est animal carens cholera, quæ est in ceteris animalibus causa corruptionis in humeribus propter facilem eius motum, & ita causa mortis, vt exponunt. Philo. & The. et de ceruo) an vero haec sint causa longænitatis talium animalium, in libris de Animalibus investigetur, satis autem nobis sit accipere eiusdem rei posse esse plures causas specie, cum illa res prædicetur de subiectis specie differentibus, nam, cum prædicetur de diuersis subiectis specie, eadem causa non poterit de illis prædicari. Affert autem exemplum & disponit terminos, & inquit. {Sit A, s. longænum, ipsi a primo inexistens, s. animali siccum; & sit etiā alijs, s. c primo inexistens, i. animali carens cholera, ita vt longænum utrisque inicit, & hæc duo, s. siccum, & carens cholera inserviuntur d e, siccum quidem cornici, carens cholera ceruo, & elephanto. Terminis sic dispositis, A longænum inicit, ipsi D e cornici & elephanto: & erit causa, qua longænum A inest ipsi D quidem, hoc est cornici, B quidem, i. siccum esse, ipsi vero e elephato causa qua longænum inest, erit c, hoc est carens cholera. Et ita patet eiusdem rei esse plures causas specie, si eadem res prædicatur de pluribus subiectis specie & qm eandem rem prædicari de pluribus subiectis specie perspicuum est, et eiusdem rei plures esse causas perspicuum erit. Ex his infert tale corollarium, quod quotiescumque idem effectus pluribus subiectis inest, qui habent plures causas, semper qm altera eius effectus causa omnibus illis subiectis inest, omnibus illis inicit idem effectus, vt si cornici, & elephanto inest siccum animal esse, inest utrisque est longænum, contra vero non non. n. si utrisque longænum esse inicit, utrisque inest siccum animal esse. Ergo ex causa sequitur effectus utrū in omnibus, in quibus cā reperitur, nō aut ex effectu sequitur, cū oīs, in quibus effectus reperitur, quia ex effectu habete plures cas non sequitur nisi altera earū sub divisione: inquit. § Quare cū causa, s. in omnibus subiectis, in quibus reperiri potest, necesse est rem esse illis omnibus, & omnem effectum esse: sed res, cū sit in illis omnibus nō necesse est id oī esse, quodcumque causa est eius effectus, sed necesse est causam sup. aliquam esse in illis, vt siccum animal esse vel carens cholera: non tñ omnem, hoc est utraque vt. n. dicebamus ab effectu habente plures causas, non omnis causa sequitur, sed altera, ex his pater, & secundæ. q. determinatio, & corollarium.

At si semper id quod proponitur vniuersale est, causa A R G Y. quoque tota quedam est. Et id cuius est causa vniuersale etiam

POSTERIO. ANALITICO.

**A R C Y.** etiam est. Veluti folijs spoliari, toti cuidam inest determinatio, & si species sunt illius & his vniuersaliter aut planis, aut huiuscmodi plantis competit: quare & medium in his, & id, cuius est causa, aqua sint oportet, & convertantur, veluti propter quid arbores folijs spoliantur. Quid si id ipsum ob congelatione esse oportet, & si cogitatio non cuius inest sed arbori, folijs arbore spoliario porteret,

**D I L V C I.** An si semper vniuersale problema, & causa totum quoddam est, & cuius est causa, vniuersale. vt folio fluere toti cuidam determinato, & si species ipsius sint, & his vniuersaliter, & plantis, aut huiuscmodi plantis. Quare & medium aquale oportet esse in his, & in eo cuius est causa, & converti. Vt propter quid arbores folio fluunt si ergo propter densitatem humidi, si & folio fluunt arbor, oportet esse densitatem. Si & densitas est non in quolibet, sed in arbore est folio fluere.

Folio fluens. Dentum. Arbor. A. B. C.



**C O M . 1 3 2.** Hac potest esse tertia questio, an cum est vniuersale problema: & causa, & effectus vniuersales in diuini convertatur cum extremis. scilicet causa, & cu effectu. Et tunc oportet exponere verbum grecum interrogative pro an. Et hoc pacto complures ex posuerunt. Mihi aut videtur textum esse legendum disiunctiu, cum. n. dixerat ex effectu non sequi oem causam, nunc declarat, qd ex effectu sequitur omnis causam, & quibus conditionibus ex effectu sequitur omnis causa. Et vult ex effectu omnem causam sequi, cum problema est vniuersale. Problema vero est vniuersale, cum causa vniuersaliter prædicatur de effectu, & effectus prædicatur vniuersaliter de aliquo subiecto, cuis sunt aliqua species, de quibus vniuersaliter effectus prædicatur. vt si causa est arescens esse, & effectus folio fluere, & subim plata, sub qua sunt oes arbores, quibus competit arescere, tunc problema est vniuersale: & causa interfert omnem effectum, & effectus omnem causam, inquit. Aut si semper vniuersale problema est, & exponit quo pacto vniuersale, per conditiones requisiitas ad problema vniuersale: & inquit. Et causa totum quoddam est, hoc est vniuersaliter effectui competens, & id cuius est causa, i.effectus est vniuersale, vt folio fluere: qd est vniuersalis effectus alii cui toti determinato vniuersaliter competens, ita quod sub illo toto & species aliqua sint, & his vniuersaliter insit, vt & plantis & talibus plantis. s. arboribus. Sunt igitur conditiones problematis vniuersalis he, vt causa vniuersaliter effectui competit, & effectus vniuersaliter alicui subiecto, sub quo species sunt, quibus vniuersaliter effectus competit. tunc quasi infert, & medium esse aquale in his speciebus, & in effectu, cuius est causa, & converti. Et ita exponendo verbum, quare qd græce est wot latine hic sonat tunc. q.d. cum problema est vniuersale, modo quo expositum est, tunc & medium aquale oportet esse in his speciebus, & in eo cuius est causa, & converti: & ita a causa sequetur ois effectus, & ab effectu omnis causa. vbi vero eiusdem effectus sunt plures caulae (specie differentes, vt proximo tex-

Etu diximus, non convertitur effectus cum causa. Ex ponit aut per exemplum, qd dixerat, & inquit. Vt propter quid arbores folio fluunt, & per arbores intelligit plantas latifolias. Si ergo propter densitatem, i. arescentiam, humidi, tunc si & arbor folio fluit, oportet esse densitatem, i. arescentiam, si & densitas est, non in quolibet sive qualibet planta, sed quilibet arbore est folio fluere: ecce igitur, quo ex causa sequitur omnis effectus, & ex effectu omnis causa, seruat his, quæ diximus. Si ergo legatur hoc pacto disiuncti tex. verba eius clara sunt.

At queret quispiam rursus, si fieri possit, vt non eadem eiusdem sit vniuersis causa, sed diversa, necne. An si per se quidem est demonstratum, & non per signum, aut per accidens, id fieri neque, quippe cu ipsum medium extremi sit ratio. Sin vero non hoc pacto est demonstratum, fieri potest.

Vtrum autem contingat non eandem esse causam eiusdem effectus, sed alteram velne? An si quidem per se demonstretur, & non per signum, aut accidens, non potest esse. Ratio enim extremi, medium est. Si vero non sic, contingit.

Hec questio non facile intelligitur, mihi tñ vñ questionem esse sic intelligendā. Vtrum alicuius effectus possit esse causa altera, & extranea, per quam ille demonstretur, & hoc inquit. Vtrum autem contingat, non eandem causam esse alicuius eiusdem effectus, sed altera, hoc est extraneam, per quam effectus ille demonstrari possit, ita vel ne. Respondet, qd si demonstratio est per se, & non per signum, neque per accidens, non potest esse demonstratio talis effectus per talém causam alteram, i.estraneam. Quia in demonstratione per se ratio alterius extremi medium est, quæ non potest esse extranea alicui eorum. Sin aut demonstratio non sic fuerit per se, contingit demonstrari talem effectum per causam extraneam. Quo vero ad verba attinet, signum hoc differt ab accidente (vt Phi. inquit.) Et Aristoteles declarat. 1. Rhetoricorū. Est n. signum qd infert id, cuius est signum necessario, vt lac habere in mamillis, erog peperit. Accidens vero est qd infert id cuius est non necessario, Vt noctu vagari: non n. sequitur necessario noctu vagari, ergo fur: bene. n. coiecturabiliter sequitur. Verum de his lib. 2. Priorum. Ex his patet per causam non intellexisse causam rei, sed conclusionis. non n. signum vel accidens est causa rei, sed conclusionis. Verum cum demonstratio est per se, causa est rei & conclusionis. cū est extranea, est causa conclusionis non rei. Sic mihi videtur esse intelligendum quod Arist. asserit hic.

Fit autem id cuius, & id cui est causa, per accidens consideretur, non tamen ex numero eorum esse evidenter quæ proponuntur. Quid si ita non est similiter habebunt & medium. Si enim aequiōca sint, medium habebunt aequiōcum. Si sint vt in genere, medium habebunt similiter. veluti propter quid etiam mutuo ordine similitudinem subeunt rationum. Est enim alia causa in lineis, & innumeris. Atque eadem alia quidem est, vt linearum ratione subit, eadem autem vt tale habet incrementum & eodem, in omnibus modo. Vt color autem colori figuraque figura sit similis: alia erit alia causa. Simile namque in his est aequiōcum. In figuris enim in similitudine forsitan rationum consistit, que inter latera sunt & angulorum aequalitate. In coloribus autem in unitatem ipsius sensus, aut aliquo talii

Com. 133.

Verborum expos.  
Signum quo  
differt ab  
accidente.

Expositio  
Philopo.

A R C Y.  
Conuertibiliter.  
Mutuo.  
Comutabiliter.

D I L V C I.

Cōf. 114.  
Expos The.

Verborum  
expos.

tali:ea vero, quæ similitudine rationum eadem sunt, medium identidem similitudine rationum idem habebunt.

**DILV CI.** *Est aut id cuius causa, et cui considerare secundum accidens: non tñ videntur problemata esse: Si aut non simili ter se habebit medium. Nam si sunt equiuoca, & equiuocum medium est. Si vero sicut in gñe similiter se habebit, ut propter quid cōmutabilit, analogū est. Alia. n.est cā in lineis, et in numeris, & eadem, inquantū quidem linea, alia est inquantū vero hñs argumentum tale, eadem est, sic in oībus. Similem aut esse colorē colori, & figuram figuræ. alia esse alij. Aequiuocum. n.est simile in his. Hic quidem est fortassis secundum analogiā h̄re latera, & aequalē angulos. In coloribus autem vnum sensum esse, aut aliud aliud huiusmodi. Quæ autem secundum analogiam eadē sunt, & medium habent secundum analogiam.*

**Cōsiderationē majoris extremitatis.** Nam, cum declararet de coexistētia cā & cāti, cōsentaneum videt esse declarare, quonāmodo medium se habeat ad extrema quare, ut Them. innuit, declarabit medium sequi conditionē majoris extremitati. Et tūc iuxta hāc expōnem A: il. primo p̄mittit extrema demōnis, quales sunt maior & minor extremitates non p̄ se cōsiderari in demōne, sed p̄ accīns. Et p̄ p̄ea inq̄t. *Est aut id cuius cā, & id cui est cā, per accīns considerare in demōne, non tñ sunt p̄blemata, & ppōnes q̄ per se in demōne cōsiderant. Q̄o vero ad verba artinet in demōnibus maior extremitas d̄r cuius cā, minor extremitas cui cā: mediū vero ipsa cā d̄r. Quia igitur id cuius cā est, & id cui cā est, termini sunt, in demōne p̄ accīns consideratur, q̄ licet per accīns considerent, p̄blemata non sunt, sed termini, ex quibus consiciuntur p̄blemata: hoc ergo est, qđ Ari. p̄mittit, & vt puto, p̄ expōne termino. Cū extrema appellātur. Hoc ergo p̄missio, oñdit medium sequi conditionē majoris extremitati, qñ de mō non fuerit p̄ signum, vel p̄ accīns, & hoc inquit. Si aut non sup. demō fuerit p̄ signum, aut p̄ accīns, medium s̄l se habebit cum maiori extremitate, q̄ d̄r cuius cā. Et signū Arist. per hāc verba, ut Them. innuit, medium nō sequi conditionē extremitatis cū demō fuerit p̄ signum, aut p̄ accīns. Phil. vero, si recte verba eius intellexi, refert hāc verba ad p̄xi- me dicta. Nā, cum Arist. declarauerat aliq̄ demōnē posse esse p̄ cām extraneam, quasi remouendo qōnem, inquit. *Est aut & id cuius cā aliqua est: & id cui cā aliqua est, considerare fīm acīns: vt pote in demōnibus, quorū medium est accīns, non tñ vñr p̄blemata esse: sup. ea, q̄ ex talibus p̄ accīns deducuntur, sed qđam rhetoricae conclusiones. Q uod si dicantur problemata, s̄l se habebit medium, ut se hēt maior extremitatis, q̄ est p̄dicatum problematis: & hoc inquit. Si aut non sic se hēt, sed q̄runtur ut p̄blemata, s̄l se habebit medium, ut p̄dicatum problematis se hēt: & tunc iuxta hanc expositionem Arist. dedit intelligere qñ medium sequitur conditionē majoris extremitatis, & qñ non. Sequitur. n. tunc majoris extremitatis conditionē, cum p̄blemata sunt p̄ se, & p̄ media p̄pria: cū vero, q̄ demōntur nō sunt p̄ se problemata, neq; p̄ media p̄pria, tunc nō sequitur medium majoris extremitati conditionē. Pote ergo textus hic cum p̄cedēt sic copulari, si aut non sic, i. si aut demō non fuerit p̄ se, cōtingit demōari per cām extraneam. Est aut, contingit ait**

A demōnem nō esse per se, cum & cuius cā, & cui cā consideran̄ per acīns, ut R̄ hētor cōsiderat. Addit tñ hāc q̄ demō per acīns demōat, non esse p̄blemata, sed Theses, q̄ sunt cōnes rhetoricae. Deinde ponit cōdītiones quibus seruat, medium sequit cōditionē majoris, & inquit. *Si aut nō fuerit demō p̄ accīns, sed p̄ se, & p̄blemata per se, tunc medium habebit s̄l, sicut maior extremitas. dico s̄l, quo ad æquiuocationē, & vniuocationē. In rhetoricae vero syllis medium nō sequit conditionē alicuius extremi, q̄a non fiunt p̄ media p̄pria, sed extranea. Nec quo ad rē expositio Them. differet ab hac, licet videatur aliqua dīa quo ad prima verba textus.*

Vterq; tñ vult Arist. declarare medium sequi cōditionē majoris extremitatis, q̄i demō est ex his, q̄ sunt p̄ se, & p̄blemata sunt p̄ se. Et quia medium in talibus sequit conditionē majoris extremitatis, est poni quo ad q̄, medium sequit conditionē majoris extremitatis, & inquit. *Nā, si maiora extremitas in demōnibus sunt æquiuoca, æquiuocum medium est. si veo sint sicut in gñe, hoc est vniuoca, mediū s̄l se habebit, & erit vniuocū. Affer exēpla: & inquit. Vt p̄ p̄ quid cōmutabilit analogū, i. p̄ p̄ quid cōmutata p̄portio aliquibus inest. Constat. n. hanc passionem esse maiore extremitatē, & analogū siue æquiuocum quid, & eius medium s̄l, & hoc expōnit, & inquit. *Alia. n. est cā in lineis, & numeris, & eadem. Inquantum quidem linea sup. alia sunt à numeris, alia cā est, qua de lineis cōmutata p̄portio demōtatur, & qua de numeris. Inquantum vero hñs argumentū tale (qd̄ est rō cōmutata p̄portio) n̄ est. n. cōmutata p̄portio, q̄ augetur vniiformiter) cā eadem est, & ita quo ad suā: cā alia est. quod ad rōnē passionis, est eadem. Addit sic esse intelligentium in oībus, hoc est t̄pibus & corpibus, & superficiebus: in quibus oībus cōmutata p̄portio repetitur. In oībus. n. rōnē habita ad suā: medium est aliud. atq; aliud, rōnē vero habita ad nomen vel nōis signationē, mediū est iden oībus. Vtterius assignat aliud exēplum, & inquit. *Si cā aut ēesse colorē, & figurā figura: alia ēesse sup. cām alia alij, dicendū est, nā s̄le, in his, non ēst vniuocū, sed equiuocū. Hoc, s̄ in figuris s̄le est fīm p̄portionē h̄re latera, & aequalē angulos. Oēs. n. figurā eiusdem gñis æquilaterā sunt, & æquangula. In coloribus aut s̄le est h̄re. vñ sensum, aut aliud hñmō. & non modo mediū sequitur maiore quo, ad vniuocationē & æquiuocationē, sed quo ad analogiam, ideo inquit. *Quæ aut extrema maiora in demōnibus p̄ se sunt fīm analogiā eadem & mediū idem h̄it fīm analogiā. Pater ergo medium in demōnibus per se sequi conditionē majoris extremitatis, quo æquiuocationē vniuocationē, & analogiam. Quæres & non iniuria, minor extremitas in demōstratione quē locū teneat. Eset aut ad hoc dicendum minorē in demōstratione se habere ut cōcessum, & materiam, maior aut extremitas se habet, ut cātum & quāsitum. Medium vero ut causa & medium. Est. n. minor extremitas concessum, quod supponitur, & materia vtriusq; s̄l. medij, & quāsiti. Quare non ab re Them. & Philop. tria esse in demōstratione affirmarūt, quod, cuius cā, & cui cā. Est. n. mediū quod cā, est quāsitu sive maior cuius cā, est minor sive concessum, cui est causa.****

Sueſſ. sup. Post. Q Causa

Dubitatio. Solutio.

## POSTERIO. ANALYTICO.

**ARGY.**

Causa autem et id cuius est causa, atque id cui est causa, ita se habent ad mutuo sequendum. Nam si hoc sumas per singula, id cuius est causa ad plura sequitur: velut exteriores angulos quatuor rectis aequalibus habere extendit triangulum atque quadratum. Quod si oia sumas, aequaliter. Sunt n. quae cuncte; quatuor rectis aequalibus exteriores angulos habent similiter sequitur: et medium. Est autem ipsum medium extremitate ad rationem primi. Quod circa secundum et oes per definitionem sunt, veluti spoliari fratribus simul sequitur ritum, atque excedit. Et sic item atque excedit sed non oes superat, sed aequaliter. Si igitur primum medium sumpseris, ratio illud erit ab eiuscendi folia. Erit n. primum quidem medium versus extremitatem alterum, tales inquam inuenies esse, deinde medium huius succum congelari, vel aliquid aliud tale. At si quispiam interrogauerit quid est defluere folia. congelari respondebimus eum succum, qui in seminis coniunctione consistit.

**DILVICI.**

Habent autem sequendum ad invenientiam causam, et causam causam, et cui est causa: unumquodque tamen accipiente, cuius est causa, in plus est, ut quatuor aequalibus, qui sunt extra, plus sunt quam triangulus, aut quadrangulus in omnibus aut aequaliter. Quae cuncte; n. quatuor rectis aequalibus qui sunt extra et medium similiter est. Est autem medium ratio primi extremitatis, ex quo oes scientiae per definitionem sunt. Ut folio fluere similiter sequitur ritum, et excellit, et secundum, et excellit sed non oia, sed aequalia. Si igitur accipias primum medium ratio fluendi est, erit n. primum qui dem in altera medium, quem huiusmodi sunt oia, deinde huius medium, quoniam succus defatur, aut quoddam aliud huiusmodi. quid autem est folio fluere? densari in contactu secundum succum.

Folio fluens.

Densabile in contactu feminis.

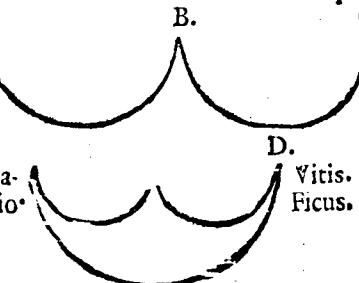
Latifolia planta.

A.

B.

C.

Particula-  
ris ostio-



Emus cuius causam, & cui causa converti, cum cui causa, hoc est subiectum vel, & primo sumitur, non autem particulariter. Ideo subdit, unumquodque tamen accipiente, hoc est accipiente subiectum, tamen particulariter: cuius causa in plus est subiecto. Exemplum afferit, & inquit, ut quatuor aequalibus, qui sunt extra hoc est oes extrinsecos angulos quatuor rectis aequalibus hinc, est affectio in plus se habens quam triangulus, aut quadrangulus, & ita est in plus quam subiectum particulare quodvis sumptum. Est tamen haec affectio aequaliter se habens in omnibus, i.e. subiecto primo continenti oia particularia subiecta. Debes scire Capitulum virum doctissimum lib. I. Elementorum Euclidis demonstratione probasse in oia figura multiangula oes extrinsecos angulos quatuor rectis hinc aequalibus: ubi constat subiectum primum esse figuram multiangulam, affectionem esse oes extrinsecos angulos quatuor rectis hinc aequalibus. Constat autem affectionem converti cum subiecto primo, non autem cum subiecto particulari. deo inquit. Quae cuncte; n. figure multiangulae angulos, qui sunt extra quam quatuor rectis aequalibus sunt & propria haec affectio cum primo subiecto convertitur, non autem cum subiecto particulari. Mihi autem videtur Aris. agere de duplice reciprocatione & affectionis cum subiecto, & de hac in prima parte textus: & mediis cum subiecto, & de hac agit in secunda parte textus, & haec est expeditio Phil. & conuenit verbis Aris. & tunc lege sic. Habent autem sequendum ad invenientiam causam, et causam causam, et cui est causa: cum supra sic se habet, ut dictum est, hoc est in demotribus per se, quam procedunt per media propria. Non tamen primo quae affectio convertitur cum subiecto, & quae non convertitur, & inquit. Unumquodque tamen accipiente, i.e. subiectum particulare accipiente, cuius causa, i.e. affectio

Quae capa  
nus propo  
sitione. 31.

Propria ex  
positio.

V. Soru  
expositio.

A. G.

DILVICI.

C. 135.  
Temist.  
expotio.

Sedum Them. Aris. agit de reciprocatione eius cuius est causa, & eius, cui est causa, hoc est de reciprocatione subiecto & passionis. Appellat autem id, cui est causa, subiectum, ut arborum, ritum, secundum: id cuius est causa, affectionem, ut defrondescere, siue folio fluere; nam vero, humorem contrahi, aut quodvis aliud. Quia igitur supra dictum est causa, & id cuius est causa converti, si definitio causa sit, & quod definitur effectus, nunc quoniam cuius causa, i.e. affectio, & cuius causa, i.e. subiectum convertantur, exponit. Et, ut placet Them. (affectione & subiectum primum reciprocantur, ut defrondescere & platta latifolia. Affectione vero, & subiectum particolare, quod subiectum primum est aliqua pars, non reciprocantur, ut vitis, & defrondescere. Iuxta hanc expotem lege verba, inquit. Sed causa, & cuius causa & cuius causa ad consequendum invenientur se habent sic, hoc est partim ut diximus, & partim, ut dicemus. Diximus n. causa, & cuius causa converti, quae causa est definitio eius quod est cuius causa. Nunc vero dice

Gin plus est. Ut quatuor aequalibus, qui sunt extra in plus sunt quam triangulus, aut quadrangulus. in omnibus autem aequaliter sunt, i.e. subiecto primo aequaliter est affectio illa. nam quae cuncte; n. figura angulos, qui sunt extra quam quatuor rectis aequalibus sunt hinc. Et ita patet passionem & subiectum primum converti, non tamen subiecto particulare. Secundo declarat, quoniam mediis convertitur cum subiecto, & quoniam non & inquit. {Et mediis sicut est, cum subiecto se habet: nam, cum primo subiecto se habet in plus. Exponit autem quid per mediis intelligit, & inquit. }Est autem medium ratione pri- mi extremitatis, & aequaliter causa, & inquit. }Ex quo, i.e. ex eo mediis est ratione pri- mi extremitatis, qua oes sciæ per definitionem pri- mi extremitatis sunt, ut supponit. Deinde ponit exemplum, per quod dat intelligere quae passio cum subiecto convertit & quae non, & inquit. {Ut haec passio, quae est folio fluere, sicut sequitur ritum, & excellit, & secundum & excellit, sed non excellit oia, i.e. subiectum primum, quod omnia continet, sed aequalia excellit, i.e. particula ria excellit, quae vocat aequalia, forte quia oia sunt aequalia sub genere, vel species. Demum epilogat, & obfuscatur loquitur, & inquit. }Si igitur accipias primum & proprium medium, & non extraneum vel per accidens, videlicet quoniam succus densatus siue areficit, aut quodcumque aliud medium fuerit, tale medium erit ratio folio fluendi, quod est affectio. Et quoniam duplex est de mō altera prima, & vitis, in quam dematur videtur, quoniam oia planta latifolia fluit. Alia particularis, in qua probatur, quoniam fucus vel vitis folio fluit, i.e. inquit. {Erit n. medium primum quidem in altera demotio, quae dematur, quoniam humores sunt oia, i.e. quae est vitis, pro bans

Demum alia  
vitis, alia par  
ticularis.

C. 136.

bās qm̄ oīs plāta latifolia folio fluit. Deinde hui⁹, s. particularis demōnis erit mediū, in qua probatur qm̄ ficus vel vītis folio fluit. & ita in vīraq; erit me diū, in prima erit pītum & vīle mediū cum subo cōvertibile, in scđa erit medium fīm & i plus. Quia accepit succū densari, esse definitionē folio fluēdi, hāc densat ex cōi interrogatiōne, q̄ fieri solet, & inquit. { Quid aut̄ est folio fluere? R̄nderi solet est dēsari in cōtactu seminis succū. Hoc ergo medium vīraq; in demōne mediū est, in vīlī quidē æq̄le cū subo, in particulari in plus. Patet ergo quō affectio sit in plus & quō in æquo cū subo: & quō medium, sit in plus & quō in æquo cum subo: q̄ duo p̄positū Arist. declarare. Aīaduerte tñ, oēs hos textus esse obscuros, & grācos circa illos nō concordes esse: nec vt mihi videtur, bñ exponunt. Tu vero iudica. Quo vero ad verba attinet, Arist. dicit, qm̄ succus densatur, aut quoddam aliud: qm̄ duæ sunt causa, quibus arbores latifolia defrondescunt. Altera, q̄a humidum contrahitur, altera, quia, humidum fit fluidum, propterea ait, aut aliquid aliud.

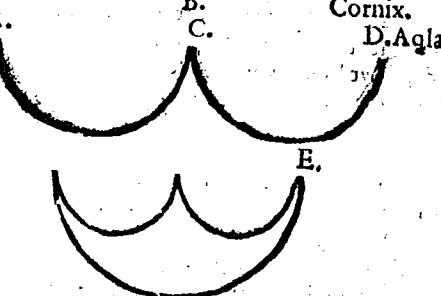
**A R G Y.** In figuris aut̄ hoc pācto quispiam assignabit, querenti bus quonam pācto se sequuntur causa et id cuius est causa. Ponatur A cuilibet inesse B, ipsum aut̄ B cuiq; cōpetat eo rūm, q̄ sunt D. A igitur vniuersale hisce fuerit, q̄ sunt D. Etenim id vniuersale dico, quod non conuerterit. id aut̄ vniuersale vocito prīmū, cū quo vnumquodq; quidem non conuerterit, vniuersa aut̄ conuertunt atq; aequaliter. B igitur cā est, vt A cunctis hisce cōpetat, q̄ sunt D. Oportet ergo ipsum A, ad plura sēcē extēdere quā ipsum B. Q̄ uia, si ita non est, cur magis, hoc erit illius causa. Q̄ uia, si B non oībus cōpetit E, erunt vniuersa illa vnum quid aliud ab ipso B. Alioqui, quonā pācto dicere licebit A qui dē ipsum oī cōpetere E, ipsum aut̄ E, nō omni cōpetere A, C. Cū vero non erit aliqua cā, nam ipsum A, cunctis cōpetit D, at ipsiſ ē E, ē ipsiſ igitur vnu quid erūt, atq; id considerare oportet. ē sic C. Fieri igitur potest, vt eiusdē sed non eisdem specie plures sint causa. veluti vt longa sint vi tē quadrupedes quidem causa est ipsas bili vacare, volu cres autem ipsas esse secas aut aliquid aliud.

**B I L V C I .** In figuris aut̄ sic assignabit consecutionem cā, & cuius est causa. Insit A ipsi B inexistenti oī, B aut̄ vnicuiq; D, in plus tñ B: quid est igit̄ vniuersale inerit vtiq; ipsius D: hoc n. dico vniuersale, quod non conuerterit. prīmū aut̄ vniuersale, cui vnuquodq; quidē non conuerterit, oīa aut̄ conuertuntur, & non excedunt. Ipsius igit̄ D, cā ipsius A est B. oportet ergo A in plus quā B extendi. Si vero non, quid magis cā erit hoc illius. Si igit̄ oībus E insit A, erūt aliquid illa vnu oīa aliud a B. S. n. nō, q̄o erit dicere, qm̄ cui ipsum E inest, ei oī ipsum A, cui aut̄ ipsum A inest ei nō oī ipsum E. Propter quid. n. nō erit cā aliqua, vt ipsum A insit oībus D. Sed nunquid ei q̄ sunt E, erūt aliquod vnu. Cōsiderare igit̄ oportet hoc, & sic C. Cōtingit igitur eiusdem plures causas esse, sed non eisdem specie, vt longa esse quidem quadrupeda, non habere cholerae causa est. Volatilia autem sicca eſſe, aut alterum quid.

**Cōmē. 136.** Quā superius p̄tractauit, nunc p̄ exēpla expōnit: & hoc facit, vt Phil. inq̄t, vt notius & credibilius faciat id, quod oīsum est. Et primo p̄ exēplū expo nit, quō eiusdē effectus sint plures cā, nō tñ in eō dem subo, sed in diuersis subis spē: & hoc p̄ponit, & inquit. { In figuris aut̄, i. exēplis sic assignabit ali quis consecutionem cā, & eius cuius est cā. & pri mo p̄ exēplū assignabit, quō eiusdē effectus sint

A plures cā, non quidē eidē subo, sed spē diuersis: & inq̄t. { Insit A longeū ipsi B carēti cholera inexīs oī, ita vt oē carēs cholera sit longeū, & vero insit vnicuiq; D, vt elephāto & cerū, in plus tñ, q̄a alijs multis ab his. Ex isto casu infert p̄ter p̄positū in q̄dem igit̄ vīle inerit vtiq; ipsiſ D, eo q̄uā iectoib⁹

Longeū. Carenſ cholera Elephantus,  
Siccum esse Ceruus.  
B. Cornix.  
C. D. Aqla.



D, & est in plus, vt assūm p̄fit. Est aut̄ hoc obiter dīctū, q̄a p̄positū ē p̄ exēplū declarare, quō eiusdē effectus sint plures cā. Et qm̄ hoc qđ hinc infert, est p̄ter p̄positū, etiā p̄ter p̄positū declarat quid hic p̄tēr vīle velit. nā vīc. i. huius accepit p̄ proprio, & adequato:ō inquit. Hoc n. dico vīle, bñ non conuerterit, & ita hic loquit de vīlī Prioristico: primū aut̄ vīle, cui vnuquodq; quidem non cōuer rit, hoc est cum quo nullum particulare conuerit: oīa aut̄, i. subūm oīa continens conuerit, & non excellit: & hoc dīvīle posterioristico, vt definitio, & propriū. Ergo hic loquitur de vīlī Prioristico, qđ p̄predicat & inest oībus, & est in plus. his expositis, & dēductis extra p̄positū, redit ad p̄positū, & inq̄t. { Ipsiſ igit̄ D, cā ipsius A est B, hoc est, q̄ oībus D insit A, cā est ipsum B carēs cholera. Deinde vult probare q̄ ipsius A, cā est qđam alia ab ipso B, vtpo te C, hoc est, q̄ C sit cā, q̄ A insit alijs subiectis ḡne diuersis ab ipsiſ D, vt C insit ipsiſ B p̄ C medisi atq; cām. Ad huius probationem sumit A plus esse q̄ B, hoc est pluribus cōpetere q̄ cōpetat B. Et hoc pro ponit, & inq̄t. { Oporter ergo A in plus q̄ B extēdi. Et intelligit p̄ A longeū, p̄ B vero, carens cholera. Verbū ergo exēcutiue, & nō illatiue tenet. Probat aut̄ hoc assūmptū, s. q̄ A in plus sit q̄ B, & inquit. { Si. n. non sit in plus, sed in æquo, qđ pro cur, magis hoc, s. B sit cā illius. s. A, q̄ insit ipsiſ D, q̄ sup. ē contra. Et p̄ cām intelligit non fīm rē sed fīm conclusionē. Et recte dicit, quia, si A effectus cōuertitur cū B cā, non magis B erit cā fīm cōclusionem ipsius A ipsiſ D, q̄ insit ipsiſ D. & ita erit conuersio syllogistica, qm̄ termini cōuertibiles sunt: cuius contrariū su perius probavit: & nūc supponit. Dixit. n. eiusdem posse esse plures causas, quarū cū nulla cōuertitur effectus. Ex hoc assūmpto infert aliud, & inquit. { Si igit̄ oībus ē insit A, & sup. est in plus, oīa illa B, erunt aliquod vnum aliud ab ipso B, aliud dico ab ipso B, quia erūt oīa longeū: & non p̄ B, p̄bat hoc, & inquit. { Si. n. non erunt B aliud quid ab ipso B, sed erunt longeū per ipsum B, q̄o erit dicere, qm̄ cui ipsum B inest, ei omni ipsum A inest, cui aut̄ ipsum A inest, ei non oī ipsum ē imo erūt A & B cōuertibilis: quia A cōpetit oībus ē per B, & ita ipsa D nō erunt alia ab ipsiſ C. nā p̄p̄ quid ē sint A, nō erit

## P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

aliqua alia cā, vt ipsum & insit oībus p, imo eadē, quia b erit cā, & φ & insit b, & ipfis D, sed qm̄ hoc falso est, inqt. { Sed & pōqd & q̄ sunt b, ipsa erit aliquod vñū, sed cur a, insit ipfis b, erit aliqua vna alia cā ab ipso b, p̄pe a concludit, considerare igitur oportet hoc, s, qd sit illud vnum per φ a inest ipfis b, & sit pro mō illud vñū c, s, siccum esse, quo a inest oībus b. Ex his vult h̄re p exēplū a longæuū esse h̄re duas cās: alterā, p q̄ inest oībus D, alteram p q̄ inest oībus b. Prōpterea cōcludit intentū, & inqt. { Con̄tigit igitur eiusdē plures cās eē, sed nō euīdē lūbo, sed sp̄e, vt lōgrea quidē esse quadrupeda, non h̄re cholera, ea est. Volatilia aut longæua esse, cā est sic ea esse, aut alterū quid, quodcumque illud sic patet igitur exemplū eiusdē in diuersis subiectis plures cauſaſ esse. Quāres, an sint due demōrōnes h̄e, quārum altera p b, altera p c fit. Phi. automat has demonstrationes non esse p se, sed p accūs, aut per si gnum. Q uia deim p le fit ex primis. Sed si q̄ p hi. inquit bñ intellexi non placent, qm̄ media talium demōrōnū nec sunt accīntia, nec signa, vt Ari. in exemplis inuit. Prāterea, quodlibet illorū medio rum Ari. appellat pp qd: ergo nulla illarū esse pōt demōrō per signū aupter accīns. Vñ erz̄o mihi quālē bet talē demōrōne, esse per se, non tñ vñem, qm̄ non est ex primis. ne phibet eiusdē effectus per se esse plures cās, mō inist diuersis subiectis. Quāres ēt s, dobō. an affectio, vt longæuū esse, sit vnius rōnis in oībus Solutio Philopo. illis subiectis, vtpote in D & E. Phi. ait affectionem non esse vnius rōnis in oībus subiectis, sed afferit es se analogū quoddā, licet videatur vñū qd, & h̄ius rei cām affirmat ex eo, q̄ plures cās primā non possunt esse eiusdē effectus. Iuniores vero afferūt fieri posse, vt aliquid vñū eiusdē rōnis sit in diuersis subiectis, q̄ tñ rōne habita ad suū genus, vniuocum est, rōne vero habita ad sua subiectā, qbus inest, analogū est. vt dimēsio in cōcelo, & elementis ratione quidēm habita ad genus quantitatis est vniuoca, rōne vero habita ad cōcelū, & ad elementum, est analogā, sed h̄ec quāstio metaphysica est.

**Dub6.1.**  
**Solutio**  
**Philop.**

**Refutatio.**

**Propria ex**  
**positio.**

**dobō.**  
**Solutio**  
**Philopo.**

**Iuniores.**

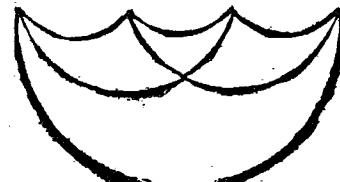
**ARGY.**

**BILV CI.**

**Cām. 137.**

E dia sint, & per consquēs plures cās, vtrū potior cā, cur maior minori inist, sit ea cā, q̄ p̄pe minorem est an ea, q̄ p̄pe maiore. verbi cā, vt si a inist ipfis D, non statim sed inter sint c b, media cās. Vtrū potior causa, cur a inest ipfis D, sit c, an b, de hac qōne Ari. primo sumit hypothēsim, q̄ videlicet a inist ipfis D Defronde- Sdum succū. Latifolia. Ficus. scus. concebatile.

A. B. C. D.



F non statim, sed p̄ plura medio: & ita p̄ plures cās, & inqt. { Si aut̄ in atomū i.ad īmediatū maiores cū de minoribus p̄dicant, non statim venit: & non solū vñū medium est inter maiores & minores sed plura, & ēt cās plures sunt, p̄ quas maiores minoribus inſunt, h̄ec est hypothesis. q̄rit hac sumpta vtrum de numero mediotorū, qbus a inest ipfis D, ea potior cā sit, q̄ est ad vñē, hoc est ad maiore, videlicet b, an q̄ singularis, s, ad p̄, vtpote c. R̄ndet Ari. p̄tiorem cām esse pximā, s, c, & inqt. { Manifestū igitur, qm̄ potiores cauſa eius effectus, cui est aliqua cauſa, sunt ille, q̄ sunt illi minori, pximā, vt c potior est b. Et als gnat rōnem, & inquit. { Q uia eius esse q̄ est minorē, esse sub vñi primo & p̄se, hoc est sub maiore, h̄ec cā, q̄ i li est pxima potior est. Estergo Grō, q̄ ideo cā pxima minori est potior, q̄a est illa, p̄ q̄ maior. inest minori. Per c.n. a ipsum inest ipfis D, p̄ a aut̄ nō ipfis D inest, sed ipfis C. Per latifolium. n. defrondescere. inest ipfis fucui, per fūm succū condensabile inest ipfis C, hoc est ipfis latifolio: ergo cā pxima minori est potior cū cā. H̄ec quā dixit, exemplo manifestat, & inqt. Vt ipfis D eius, q̄ est a inest cā est. Et repetit hoc, & inqt. { Ipsi igit̄ D cā est eius q̄ est a, ipsum c, ipfis aut̄ C, ipsum B, hoc est, cā vero cur ipfis C inist a, est ipsum B, huic aut̄, s, B cur a inist, idē est cā. i. nulla alia est cauſa, q̄ idē a. est. n. illi īmediate existens. ergo bñ dictū est potiore causam: quare a inest ipfis D esse c, q̄a p̄c inest ipfis D. p̄ B vero inest ipfis C. epilogat, & inqt. { De syllo igitur, s, in lib. Priorū & de demōrōne in hoc lib. quid vñūquodq̄ sit, & quō fiat: hoc est & demedio syllo, & de demōrōne, manifestū est. Simul aut̄ & desciā demonstratiua manifestū est: idē. n. est demōrō & scia demōratiua. est tñ dřia, vt l. hi. inqt. Q uia scia demōratiua est vt habitus, demōrō vt actus. Sed contra h̄ec dubitares. vñ. n. potiore cām esse, q̄ p̄pe a est primo, q̄a habet rōnē prioris, secūdo q̄a longius se habet ab effetu: ergo habet magis rōnē cā. Preterea i ipsa cessat qō. s. n. q̄rim⁹ pp qd fucus defrondescit, qm̄ est latifolia, s, adhuc q̄rim⁹ pp qd latifolium defrondescit, dicemus, q̄a est fūm succū condensabile est defrondescēs non possumus cām assegnare, q̄a est īmedia: ergo potior cā est b, cū in ipfa cefset qō. Et dicēdū cām potiore esse bifariā di Solutio ci, aut simp̄l, aut huius. simp̄l cā potior est b ve rationes

Scia demō  
stratiua &  
dematiuo ī  
quo differe-  
rant.

Dubitatio.

D I L V

**A R G Y.** rationes coguntur, huius vero, hoc est, quod non insit ipsi dicitur. Potior ceterum est ceterum, non potest inesse ipsi dicitur, nisi per ipsum. Ipsi vero ceterum non nisi per ipsum. Ergo potior ceterum, cur non insit ipsi dicitur, est ceterum non autem est absolute potior, ut rationes coguntur.

**Tex. 27.** **D I L V C I.** De principiis autem quo non patitur nota nobis euaduntur, et quis habitus ea cognoscit hic patet, si ante ea dubitamus. Fieri itaque non posse ut demonstratio quisquam scientiam consequatur, si non cognoscatur prima principia vacatia medij: prius est dictum ac explicatum. Dubitauerit autem quispiam utrum cognitione eorum, que medij vacat sit eadem, an ante non eadem, et utrum scientia sit utriusque, an ante sit, sed alterius quidem scientia alterius autem aliquid aliud genus, et utrum habitus eorum non insint, sed fiant ac acquirantur, an insint quidem, licet lateant.

De principiis autem, et quomodo fiant cognita, et quis est cognoscens habitus hinc manifestum est dubitatis primus. Quod quidem igitur non contingit scire per demonstrationem non cognoscere prima principia immediata, dictum est prius. Immediatorum autem cognitionem, et utrum eadem est, an non eadem, dubitabit utique aliquis. Et utrum scientia utriusque est, an non. An huius quidem scientia illius autem alterum aliquid genus sit. Et utrum cu non insint, habitus fiat, an cu insint, lateat.

**C O M . 136.** De principiis demonstracionis mouet quoniam quo ad duo ut quod illa nobis innotescant, et quod potentia sit qua illa cognoscimus, non inquit. De principiis autem, et quod fiant cognita, et quod est habitus, et potentia illa cognoscens, hinc manifestum est dubitatis primus. Hac est quod in genere. Per spes vero querit tres quoniam: et primo sumit eum, quod non cognoscit prima principia immediata, sicut quae vera sunt, non posse scire per demonstracionem: et hoc inquit. Quod quidem igitur non contingit scire per demonstracionem non cognoscere prima principia immediata, dictum est prius lib. i. ibi. n. di-

ctum est ante oem demonstracionem oportere scire prima principia, quae vera sunt. Tunc circa cognitionem primorum principiorum, quod tria, et inquit. De immediatorum autem principiorum cognitione, dubitabit utique quod, et utrum eadem est cum scia demonstrativa, s. spes, an non eadem, sed altera, spes. Est ergo prima quod, utrum cognitione primorum principiorum sit eiusdem spes cum scia demonstrativa, an alterius spes. Sed quod tria, et utrum scia utriusque, s. principiis et conclusionis est, an non. Est ergo quod secundum, utrum cognitione immediatorum principiorum et conclusionis utraque sit scia, an huius quidem scia, s. conclusionis, illius autem s. principiis alterum aliquid genus sit honorabilius, et excellenter. Tertio quod, et utrum cum non insint nobis a natura habitus primorum principiorum, fiant nobis de novo, an cu insint nobis a natura, ut Plato auctor in Cratillo, lateant, et non cognoscamus illos inesse. Hac enim quod est valde desiderabilis, propter ut The. inquit, Arist. incipit disputare hanc.

**A R G Y.** Si igitur ipsos habemus absurdum est sane. Fit. n. ut lateat nos habentes certiores demonstraciones habere. Si vero non habentes prius acquirimus, quoniam patitur cognoscimus atque discimus ex non antecedenti. Id. n. fieri neque, ut de demonstratione est dicebamus. Constat igitur fieri non posse, ut aut habeamus ipsos: non. n. sane ignoraremus, aut ignorari nullumque habentes habitum consequamur.

**D I L V C I.** Si quidem igitur habemus ipsos inconveniens est. Continetur. n. certiores habentes cognitiones quam dicitur, lateare. Sicut autem accipiemus non habentes prius, quomodo utique cognoscemus et addiscemus ex non preexistente co-

gnitione. Impossibile non est, sicut in demonstratione diximus. Manifestum igitur est, quoniam neque habere possibile est sic ignorantibus, neque et non habentibus habitu fieri.

Pertractat ultimam quoniam et disputat, ut vtrumque p. pte. Erat. n. q. utrum habitus primorum principiorum sit nobis cognitus, an sit de novo acquisitus. Argumentatur ergo, si ipsos habitus habemus cognitos, inconveniens est. Cotigit. n. certiores habentes cognitiones quae demost. nos latere. Quod utridiculum, q. ut The. inquit. {Quod admodum de monstracione tenere nullus potest, si tenere se ignoret, ita nec scire principia, quae scire se nesciat, e. n. potissimum, et principiorum cognitione certior est. Sic igitur non potest cognitione eorum esse nobis cognita, et nos latere. Sicut accipimus, sup. de monstracione non habentes prius cognitionem principiorum cognitam, vel sic est melius. Sicut accipiamus cognitionem principiorum nullam prius cognitam habentes, tunc illa cognitione fiet in nobis de novo, et nulla alia procedet, q. ut falsum. Nam quod utique cognoscemus, et addiscemus illam ex non praexistente cognitione. Imponit. n. est aliquam habere doctrinam sine principiorum siue conclusionum ex non praexistente cognitione, sicut de monstracione diximus. Ex his quoniam concludit, et inquit. {Manifestum igitur est, quoniam neque habere possibile est a natura congenitam eam sic nobis ignorantibus. Neque et possibile est habitu eorum fieri de novo etiam nullam praexistentem cognitionem habentibus; ergo questione pro vtrumque parte est dubia.

**A R G Y.** Necesse est itaque vim quidem nos aliquam potentiamque habere, non tamen tam, ut his ipsis exactior sit, ac certitudine praestabilior. Videatur autem id ipsum animalibus cunctis inesse, nam habent vim quandam insitam discernendi, quam quidem vniuersi sensum appellant.

**D I L V C I.** Necesse est itaque habere quidam quidem potentiam, non tam autem habere, quae sit his honorabilior secundum certitudinem. Videntur autem hoc omnibus inesse animalibus. Habent. n. connaturalem potentiam discretiū, quam sensum vocant.

Nunc soluit quoniam. et primo, p. solo sumit nos hoies habere quidam siue vim, si potentiam, siue virtutem, non tam necesse est talis habere, q. sit his principiis honorabilior in certitudinis excellentiā. Cuius cām affert. Phil. ex eo q. illa potentia respectu principiorum est veluti subiectū & materia, vel potius ut seminariū, cognitione autem principiorum, veluti finis & forma, et ita potentia illa non potest esse pristinior cognitione principiorum. Et ne quod credat hanc potentiam propriam esse hominibus subscriptum. {Vit autem hoc siue principium, siue potentia oibus inesse aīalibus, q. probat ex eo q. acū etā aīalia vnde habere naturale quandam potentiam iudicatiū, siue discretiū, quae discernunt utile ab inutili & delectabile a tristī, q. Physici vocat sensum. Dixit autem hoc oibus inesse aīalibus, q. hic accipitur, et non probat, sed in lib. de Aīa, & de sensu satis abū de probat. Sic igitur ex his, p. suppositione accipitur hoies habere potentiam discretiū, q. sensus dicitur cunctis animalibus tributam.

**A R G Y.** In isto autem aīalibus sensu natura in quibusdam sit forma sensibilis mansio, in quibusdam non sit. In quibus igitur non sit his p. ipsi sentire non est cognitione, aut oīno, aut eorum circa quae non sit forma mansio. In quibus autem sit, ut causa sentientium utrum quid in aīa habeant. In his cum multa talia fiunt differentia quidam emergit, ut quibusdam ex talium mansione ratio fiat, quibusdam non fiat.

# P O S T E R I O. A N A L Y T I C O.

D I L V C I .

**Cóm. 141.** *Cum aut̄ insit sensus, his quidem aīalibus sit mansio sensati, alijs aut̄ non sit. Q̄ yibuscunq; igitur non sit aut omnino, aut circa quedam non sit, his nec cognitio extra ipsum sentire est. In quibus aut̄ inest sentientibus, habere est unum quoddam in aīa. Multis igitur factis huiusmodi, iam differentia quedam fit, vt in his sit fieri rationem extatim memoria, in alijs autem non.*

**In proce-**  
**mio.** *Secundo, p̄ sōne sumit diuisionē aīalium. cū. n. omnibus aīalibus insit sensus, prima diuisione est, q̄ h̄s aīalibus sit mansio sensati, ita vt post sentire remaneat aliquid in sentiente, q̄ dī memoria. Alijs aut̄ animalibus talis māsio non sit, cū nihil post ipsum sentire derelinquat. Hāc diuisionē alijs verbis Aris. in lib. de Memoria sic affert, q̄ aīalium habentium sensum, alia eius, p̄ sentiunt, memoriā seruant, alia post sentire nullā p̄sūs memoriā h̄nt. Q̄ uē memoriā seruat, p̄fecta aīalia sunt, & prudētia, vt. Mētaphysica dī: Que vero post sentire memoriā non seruant, imp̄fecta aīalia sunt, & non prudētia. Rursum eorum, q̄ post ipsum sentire memoriā non h̄nt, alia penitus nullorū memoriā h̄nt, alia vero quorū dam non h̄nt, & quorundā h̄nt. H̄nt in eorum memoriā, q̄ fortiter mouentur sensum, q̄ vero debet liter fortasse memoriā non h̄nt. Puto. n. muscas et̄ rum h̄re memoriā, q̄ fortiter sensum earū mouentur. Aliorū aut̄ debet mouentium fortasse memoriā non h̄nt. verū h̄c aīalia siue habeant aliquo rum memoriā siue non habeant, post sentire h̄ihi seruant eorū saltē, quorū illis non inest memoriā; & hoc inquit. {Quibuscunq; igitur non sit, memoria aut oīo, nullorū penitus, aut saltē nō sit circa q̄dam debili mouētia, his nec cognitio extra ipsum sentire est saltē eorū, quorū non est memoria. Ecce q̄ innuit alia subdiviſione. In q̄bus aut̄ (vt inquit) sentientibus inest aliquid, est h̄re vñū quoddā simulačrōm in aīa, q̄ dī memoria. Viterius eorū aīalium quæ meiōtia h̄nt, subscrībit diuisionē, & iqt. {Multis igit̄ factis h̄mōi memorijs, iā dīrīa q̄ am fit, subaudi aīa iūm, vel taliū memoriarū, vt sit ex memoria taliū in his aīalibus fieri rōnem, in alijs aut̄ non sit fieri rōneip: q.d. eorū aīalium, q̄ multas memorias h̄nt, alia sunt, quæ ex illis memorijs ḡnant rōnem, i.e. experientiū, q̄ est aliqua rō. vt hoīes, q̄ ex multis memorijs quandā rōnem colligūt, q̄ dī experimentū. Alia vero, q̄ ex multis memorijs nullā rat onem deducit, aut experimentū, vt bruta. Est ergo diuisione aīalium, q̄ alia eorū, q̄ sentiunt, memoria seruat, alia non: q̄ non seruat memoria, aut penitus nullorū seruat, aut aliorū eorū vero, q̄ seruat, alia ex illis memorijs deducit experimentū, alia nō. Ex his vult h̄re secundā suppositionem, s. q̄ hoīes ē. dītū, & memoria & experimentū habeāt.*

**A R G Y .** *Ex sensu igit̄ fit memoria, quemadmodū dicimus, ex memoria vero s̄p̄ius eiusdem facta, experientia nascitur. Plures. n. memoria numero vñū experientia esti experientia vero aut̄ ex oīi vñiuersali, quiete iā in aīa consecutio, quod est vñū prater multa, quodq; in oībus illis vñū inest idemq;, principiū artis atq; sc̄ia pullular, artis si sit circa generationem, sc̄ientia si sit circa id quod est.*

**D I L V C I .** *Ex sensu igit̄ fit memoria, sicut dicimus. Ex memoria, aut̄ multoties eiusdem facta, experimentū. Multa. n. memoria numero experimentum est vñū. Ex experimentū aut̄, aut̄ ex oīi quiescente vñiuersali in aīa, aut̄ nō p̄ter multa (quod in omnibus illis idem vñū sit, artis principiū)*

**E** p̄ium & scientie est, si quidem p̄gitur circa generationem artis est, si vero circa ens, scientia.

Ex his dedit quidem cognitio primorū principiorū in nobis sit, & vñ accedat, & inqt. {Ex sensu igit̄ fit memoria, s. in hoībus, sicut nūc diximus. Ex memoria aut̄ multoties eiusdem facta, sit experimentum. Nā multa memoriarū numero sunt vñū experimentū, saltē in p̄dicatione cāli. ex experimentō aut̄, q̄ est aut̄ vñle de oī, vel de nullo, quiescens in aīa, vñ insubiecto, aut q̄ est vñū p̄ter multa, s. singularia, nō ita p̄ter singularia, sicut diuersum līm esse, vt Plato dixit, sed q̄ in oībus illis est vñū. & Idē līm rē & solū rōne diuersum, est artis & sc̄iae principiū artis quidem līm gnationem, & operationem, qua aliquid sit, sc̄iae vero līm ens, vt intelligibile, & speculabile. Est ergo vñdo, sensus hoībus inestā natura, sensatio vero ex sensibilibus, ex sensatione fit memoria, ex memorijs experimentū, q̄ vñle p̄dicationum in aīa, vel in singularibus ipsis positū. Et experimento tandem sit principiū artis & sc̄iae: hoc p̄acto sc̄iae, rum principia nobis inestū. Dixit aut̄ experimentum, q̄ est vñle esse aut̄ in aīa, aut̄ vñū cōe p̄ter multa, sed in illis oībus positū: qā, vt Philo. inqt, per vñle hic intelligit propōnem vñem, q̄ ant̄ est in intellectu, aut̄ in rebus singularibus, aliquo modo ab illis distinctā est enim: vt inquit, vñle multiplex.

**A R G Y .** *Neque igit̄ determinati habitus inest, neque ab alijs ad cognoscendum magis aptis habitib; sed a sensu siunt, vt diximus, veluti in p̄alio facta fuga, si stetit vñus & stetit alijs, deinde alijs, donec ad principiū est perveniat. Anima autem est talis, vt possit pati hoc.*

**D I L V C I .** *Neque igit̄ inest determinati habitus, neque ab alijs habitibus siunt notioribus, sed a sensu, vt in pugna duersione facta, vñno stante, alter stetit, postea alter quoq; in principiū veniat. Aīa aut̄ est talis, vt possit pati hoc. Ad formā ergo q̄onis rñdet, q̄ habitus primorū principiorū neq; sunt nobis inestū atq; a natura inestuti, vt Plato, & Soc. autūmāt, neq; ex alijs habitibus notioribus in nobis siunt: sed siunt sensu inō quo dixit: & p̄ exemplū rursus exponit, & inqt, vt in pugna duersione, siue in pl̄io cū terga vertūt: vñno nanque stante, alter se illi adiungēdo stetit, postea alter, quoq;que in principiū belli veniat: quasi iterū belli principiū instaurēt, sic sit principiū artis & sc̄iae: q̄ ex sensu memoria, ex multis memorijs experimentum, & sic sit vñle, q̄ est principiū artis & sc̄iae. Et, qā quis possit dicere, quō in aīa tale principiū fieri possit, cū non videat passiuā. rñdet, & inquit. Aīa aut̄ est talis exīs, qualis possit pati hoc, eo qā h̄t intellectū passiuū, quo pati p̄t a sensibilibus. nihil ergo phibet hoc fieri in aīa, licet sit forma.*

**A R G Y .** *Quod autem dictū est ante, sed non dilucide dictū est, id rursus dicemus. nam, cum stetit vñū quā nō differunt, primum vñiuersale tum in anima nascitur. Etenim sentit illud qđem singulare, sensus aut̄ est ipsius vñiuersalis, vñ hominis, sed non callia hominis. Rursus in his ipsis stet quo usq; ad ea stet, que partibus vacant, atq; ad ipsa vñiuersalis, veluti tale aīa, donec stet animal, & in hoc mō eodem necesse est igit̄ nobis, vt ex bisce patet, ipsa prima inductione cognoscere. Sic enim & sensus efficit in nobis ipsum vñiuersale.*

**D I L V C I .** *Quod aut̄ dictū est quidē ante, non clare aut̄ dictū est, iterum dicamus. Stante. n. vñno indifferentiū, primum quidem in anima vñiuersale est. Etenim sentire quidē singulare*

Com. 142.

Gōm. 14

A R G Y .

gulare est. sensus autem universalis, ut hominis, sed non animalis. Ita in his statut, quousque, utique, imparitibilia, & universalia sunt. Ut hinc animal quousque animal est in hoc similiter. Manifestum igitur est, quoniam nobis prima inductione cognoscere necessarium est. Etenim & sensus sibi universalis facit.

Gom. 144. Multiplicitera q̄ dicta sunt, vñr obscura. Primo, q̄ non vñr, quoniam pacto aīa cū sit vna, à tot memoris possit pati. Secundo, quia non vñr ex sensu deduci posse vñr, cū nō sit nisi singularium. Tertio, q̄a non vñr, quo intellectus possit procedere ultravñe, q̄ ex singularibus deduxit. Videmus. n. intellectu sc̄adere ad vñrisima, quoniam singularia sensus apprehendere non vñr. Quarto, q̄a ex his, q̄ dixit, non appetet qualis nā sit hæc methodus, quia intellectus ex singularibus vñr deducit ideo inq. { Quid autē dictū est quidē ante non clare aut dictū est ideo, iterū dicamus, nō clare esse dictū assentit. pp illa & quatuor. Resoluendo ergo illa quatuor p̄ ordine, resoluendo primū inq. { Statte. in vñr ipso. vñro de numero indifferentiū primum quidem in aīa vñr est. nā licet vñr sit multa singularia, est vñr vñr, sub cuius vñritate aīa p̄t pati à multis. hæc de primo. Resoluendo, vero fīm inquit. { Etenim sentire qđem est singulare, resq; singulare, sensus aut est rei vñri etatis, nā sensus est hoīs, non Callioīs. Rē hæc Philo. & The. exposuerunt. Nam quoties sensu cognoscimus. Socrate, vna in Socrate cognoscimus hominem. & q̄ hoc rubru illud calidum vider, simul & rubru & calidū vider. Sensus ergo cognoscit vñri etatis nō seorsum à singulari, sed aliquo mō singulari mixtū. Et licet cognoscamus sensu vñri etatis hoc mō singulari mixtū, tñlētire est res singularis, veluti calefacere, & vtere. Alii vero aliter diximus, nūc vero sic dixisse nobis fatis sit. Hæc de secundo. Resoluendo, tertij, inq. { Iterū in his statut, quousque, utique, imparitibilia, & vñri etatis sint, vt hinc aīal sensu percipimus, quousque, aīal sit, intellectu ap̄ p̄fēsum. Et hoc, si corpore sit, quousque, corpus sit, & in hinc subā quoūq; subā sit, & in hoc ente, quousque, ens sit, p̄cipimus. n. sensu hoc aīal, quousque intellectu p̄cipimus aīal seorsum à singulari animali. Percipimus sensu hoc corpus, quousque intellectu p̄cipimus, corpus vñr seorsum à singulari corpore, & sic de alijs. Hæc de tertio ex his tribus resolvit quartū, & inq. Manifestū igitur est, qm̄ nobis prima principia necessariū est cognoscere inducione, non aut syllogismo, aut demōne, & cām affert, cū inq. { Etenim & sensus sic inducendo vñr facit saltē dispositiū, q̄a pprie intellectus vñr facit, perspectiā est solutio prima. q̄

ARGY.

Cum autem mentis habitu, quibus vñri perspicimus quidam vñri preceptuō sint, ut intellectus atq; sc̄ia; qđam interdum falsum suscipiat. ut opinio, subducendeq; rōnis, principiū, nullumq; aliud genus ex aliis sit sc̄ientia. quam intellectus atq; principia notiora sint demōnibus, sc̄ientia que cum rōne sit om̄is, hæc inquā cum ita sint, sc̄ia; quidē principiorū non erit, sed cum fieri nequeat, ut aliud quicquam vñri, sc̄ia sit, quā intellectus ipse, intellectus profecto principiorū habitus erit. Quid ex eo quidē p̄spicuum fuerit, quā demonstratiōis principium non est demōne: quare neque sc̄ia. Si igitur p̄ter sc̄iam nullū aliud genus vñri habemus quām intellectus, intellectus sane sc̄ientia principiū erit, atque principiū quidē est ipsius principiū. Sc̄ientia autem ad rem omnem sibi habet similitudinē.

DIL. CL. 94  
Quoniam autē circa intelligentiā habituū, quibus verum diximus, aliū quidē semper verisimiliter, aliū aut recipiū falsitatem, ut opinio, &c. rō. Vera autē semper sunt sc̄ia & intellectus. Et nullū genus sc̄ia certius est, quā intellectus. Principia autē demōnorum certiora sunt. Sc̄ia autē oīs cum ratione est. Principiorū sc̄ientia qđem non vñri erit. Quidam autē nihil vñri contingit esse sc̄ientia quā intellectus, intellectus utique erit principiorū ex his considerantibus. Et quoniam demōnis principium non demonstratio est, quare neque sc̄ia & sc̄ientia. Si igitur nullū aliud p̄ter sc̄ientiam habemus genus verum, intellectus utique erit sc̄ia principium, & principiū quidē principiū utique, erit. Si aut omnis, similiiter se habet ad omnem.

Nunc soluit duas primas qđenes. Pro quārū solutio nione sumit quatuor. Quorū primū est, q̄ sc̄ia, & intellectus sunt habitus semp̄ veri. Et p̄ sc̄iam, intellectus dicit demōtiā intelligentiā, p̄ intellectū vñro nō potentia, sed cognitionē principiorū, q̄ ideo intellectus dī, q̄ nobilit̄ est sc̄ientia. Cumq; cognitionē principiorū, & sc̄ia demōqua ex intellectu p̄fici sc̄atur, cognitionē principiorū principiorū retinet nō men sua originis, & dī intellectus, inq. { Q̄ā m̄ autē circa dīano eā, hoc est intelligentiā habituū, qđbus vñri dicemus, atq; explicam. aliū qđem semp̄ veri, sunt alii autē veri, sed non semp̄ in q̄ recipiunt falsitatem, ut opinio, q̄ est conclusio syllogismi dialektici. & rō, q̄ est syllogismus ipsō dialectic⁹. Vēri autē habitus semp̄, sunt sc̄ia & intellectus principiorū, hæc est prima suppō. Deinde secōdū sumit, nullū esse genus notitia ipsa sc̄ia: certius, nisi sit ipse intellectus, & hoc dico, si esse p̄t aliqd̄ genus notitia certius, & ipsa sc̄ia. non nō esse p̄t opinio, vel rō, nec ipfamēt sc̄ia. Ergo si qđ est certius ipsa sc̄ia, erit intellectus, hoc est secūda. Deinde sumit, tertio principiū demōnorum esse certiora ipsis demōnibus, sc̄ientiisq; demōtiis. Nēc hoc p̄bat, sed ex lib. i. sumit, q̄a p̄ vñrum quodq; tale, & illud magis, hæc est tertia. Sumit, quarto sc̄iam oīm esse cū rōne, hoc est per demōnem: q̄ nec p̄bat, sed ex lib. i. vult esse probatam. Ex his quatuor suppōnibus, soluit qđenes. Prima erat, an cognitionē principiorū sc̄ia, vel alterius gñis à sc̄ientia. soluit, p̄ principiū itaq; cognitionē sc̄ia qđem non erit, sed alterius gñis. p̄batur ex suppōnibus terria & quarta. Nā principia demōnū sunt certiora ipsa demōstratiō sc̄ientia, vt dicit tertia suppō. ergo sc̄ia principiorū nō est sc̄ia demōstratiō. Præterea probatur ex quarta sc̄ia demōstratiō est p̄ rōne, principiū vero cognitionē non p̄ rōne est: ergo notitia principiorū principiū non est sc̄ia. Hæc ad primā qđenē. Rides ad secundā, q̄ erat, si notitia principiū principiū non est sc̄ia; qđ est, vñr sit qđ nobilius. Re- Solutio, spondet, & sumit secundā suppōnem, p̄ antecedente, ecūdā quā- te, & inq. { Q̄ā m̄ autē nihil vñri contingit esse sc̄ia sc̄ientia. quam intellectuū. Hæc ni erat secundā suppō. non nō p̄t opinio vel rō verior esse sc̄ia, ideo infert, intellectus: utique, erit cognitionē principiū principiorū: erit dico notitia principiū intellectus ex his considerantibus q̄diximus, qm̄ ex secunda seppōne. & non solū erit ex his considerantibus, sed ēt qm̄ demōni principiū non est demōne: quare neque sc̄ia principiū erit sc̄ia. igit̄ cū nō sit opinio, neq; rō, erit intellectus: & sic patet ad sc̄dā qđenē. Ex soloni- bus harū qđnum infert duo corollaria. Primū cum i. coro.

Habite principium cur intellectus dī.

Tex. s.

An cogni-  
tio princi-  
piorū sc̄ia.

Solutio,  
ecūdā quā-  
tūnūs.

in-

# P O S T E R I O . A N A L I T I C O .

inqt. si igit nullū aliud p̄ter sciam habemus genus E verum nisi intellectu: intellectus vtiq; erit scia prin cipiū.nō.n p̄t esse opinio vel rō: ergo intellectus est principiū scie, & est primū. Scđ ō infert, & principiū qđem principij vtiq; erit, siquidē ois, s. scia similiter se habeat ad oēm cōclusionē, cuius ipsa est principium, vt intel ectus te habet ad ipsam sciam. est. n. intellectus principiū scia dem̄ratia & scien tia dem̄ratia principiū conclonis. Ergo patet duo & qđ intellectus principiorū sit principiū scia dem̄ stratiæ, & qđ principiū aliqud sit alicuius principij principiū vt intellectus qui est principium sciætae demonstratiæ, qđ est principium cōclusionis. Verba aut illa, si aut ois, legant siquidem ois, & ita patet ad oēs qōnes. Sed circa finem quæritur quid sit medium dem̄onis pp qd. & dixi pp quid, qm̄ syl logismus ab effectu ad cām non est dem̄o, sed, vt Phi. inqt, cōjectura. Vbi aīaduerte, qđ in dem̄one pp quid tria sunt, vt Phi. dixit. i. huius, concessū, & est minor extremitas, qđ ab aliqbus subm cōclusio nis dī: quæstū, qđ est extremitas maior, & cōclusio nis pdicatum: est aut. quæstū aliqui passio cōcessi, vt si dem̄etur de homine resibile. Aliquā quæstū, & genus, vt si de hoīe corpus dem̄etur. Hinc qritur vtrū in dem̄one pp qd mediū sit maioris extremitatis definitio, siue maior illa extremitas sit passio siue quæstū. Phi. ita in hoc lib. 2. afferuit definitio nem maioris extremitatis, siue q̄siti esse mediū in dem̄one pp quid: qđ, vt inqt, Ari. declarare p̄misit. Declarauit ēt definitio nē minoris extremitatis p̄ accidens. principiū. n. vt dicit, definitio nē maioris extremitati variatione: qm̄, si maior extremitas est vni uoca, & definitio, qđ mediū est erit, vnuocā. Et si ma ior extremitas ē analoga, ēt definitio, qđ mediū est, erit talis, mouet ēt Phi. vt puto, qm̄ Ari. Afferit me diū, cām, & definitio nē idē esse: qđ de qđefinitione minoris extremitati intelligi nō p̄t. Hāc p̄pō Tho mas vir doctissimus, & Egidius secuti sunt. Ale. vero & Simp. afferuerunt. definitio nē cōcessi, esse me diū: qđ definitione Ari. principaliter in hoc Scđo intendere aut. Mouet aut authoritate Theophrasti, qđ afferuit principale huius libri intentionē esse de definitione subiecti, qđ mediū est. Secundariā. vero esse de definitione passionis. Pro hac parte v̄ Arist. i. huius cap. de vtilitate signatorū. p̄ se, vbi afferit duo signata p̄ le esse dem̄oni necessaria: pri mum, & fīm. Alia aut, vt dixit The. ibi, amplificādi exornandiq; cā esse, vt ēt. Phi. exponit. Pēr qđ dant intelligere mediū dem̄onis ēē definitio nē subti, qđ sic, pp̄ primā erit in scđo mō, & scđa, pp̄ in primo mō. Pro hac pte sunt nulla Arist. authoritas in philosophia, qđ cū sint vltra hūc librū, p̄termittant.

Prima. Secunda. Rōnes pro parte. Prima. Secunda. Cap. 2.5. Tho. & Egi Alex & Si plici. Rōnes pro parte. Commentariorum Augustini Niphi Suesiani super Primum & Secundum librum Posteriorum. Analyticorum, finis.

Pro hac quoq; parte sunt ēt. rōnes. Prima quidem, qm̄ passio effluit à principijs subti: ergo p̄ illa debet dem̄ari. Scđ o qm̄ propriū non hēt esse nisi p̄ subti essentiā: ergo p̄ illā debet dem̄ari. Præterea, quicqd ēē dem̄at, dem̄at inesse, vt Arist. hic inqt. Sed cōcessi definitio oñdit rei subm & ēē. Ergo dem̄at inesse eorū oīum qđ cōcesso īsunt. Præterea, id, quo oīa q̄sita soluunt de subto, est mediū in eo rū dem̄one, sed subi bona definitio est, qua oīa de

illo q̄sita soluuntur, vt Afferit Ari. Pro cōfilio horum dicendi q̄situ, qđ de concessio dem̄atur, posse accipi, prout actu subo vel cōcesso īest, vt sume retur ridere & sic subo cōpetit soli, non tñ omni & semper. Alio modo accipi, prout aptitudine subo competit, & sic nihil aliud est nisi subm aptū natum vt risibilitas est hō aptus ridere. Vn̄ defectus l̄hminis p̄t accipi actu, & sic est accīs pp̄tū Lunz, qđ s. li cōpetit, non tēmp. Et p̄t accipi aptitudine, & sic est ipsaluna apta eclipsari. Tūc dicerē, qđ sumendo q̄situ actu, sic cū non fluat ex principijs concepsi, demonstrabit de illo p̄ definitionē q̄siti, & non per definitionem subiecti: qm̄ cū definitione sua conuertit, non aut ēt definitione subiecti, cū aptitudinaliter accipit, sic, cū nihil sit nisi subiectū ap̄tum, de subo dem̄abīt definitione subiecti, quoniam definitio illius cū passione conuertit. nihil tñ prohibet ēt definitione passionis dem̄ari. sic igitur dicendū q̄situ in actu lūptū dem̄ari solum definitione lui, & non subiecti: & sic intellexit prima pō, in aptitudine vero dem̄ari p̄t & definitio ne subiecti & definitio ne q̄siti: qm̄ cū utraq; conuertitur. Et sic intellexit secunda pō, haec nus de medio dem̄onis. Consequētē dubitat. Nā. i. huius Ari. afferit prima principia dem̄onum scibilia esse p̄ se quia ex ipso tū terminorū scia termini vero sciuntur intellectu, & sic vult nos cognoscere principia intellectu, qđ & eorū terminos cognoscimus. Hic autem afferit principia sciri ex memorijs, sensibus, & experientijs: & sic nō solo lumine intellectus, & ita videtur nō parua in dictis. Arist. contradic̄. Præterea Ari. i. huius cōclusioēs resoluit ad principia, principia mediatā ad immediata, immediata vero ad terminos, terminos aut ad lumen intellectus. Afferit. n. confusiones cognosci ex principijs. Mediata vero principia ex immediatis, immediata vero cognosci ex terminis, terminos vero cognosci intellectu. Et sic nunquā resoluit ad sensus, memorijs, & experientias. Ad hāc dubōnem r̄ndrem saluo meliori iudicio, qđ inmediata principia bifarātā cōsiderari p̄t. simpliciter, & neganti. Si considerētur simpliciter: sic illa scimus ex memorijs, sensibus, & experientijs, vtp̄ta induc̄tōe ex singularibus sensib⁹, & memorijs deduc̄tis. Scimus. n. omne elūtum ex cōtrario fieri, qm̄ oē qđ ḡnatūr, ḡnatūr ex cōtrario. Ulterius scimus oē, qđ ḡnatūr ḡnari ex cōtrarijs induc̄tōe singulārū oīum, qđ sensibus & memorijs, & ex pientijs colligi t̄. Et hoc p̄t imediata principia ex memorijs, sensibus, & ex periētijs habētur, vtp̄ta cū absolute cōsiderātur. At si cōsiderant respectu illa negātis, sic resoluunt ad primas cōes dignitates, & illæ in terminos qđ intellectu accipiunt, & sic tollit contradictionē. Hic. n. Ari. loquit de principijs absolute cōsideratis in Primo vero huius loquit de principijs cōsideratis respectu negātis. Hāc de Scđo libro Posteriorum.

R E G I S T R U M  
\* A B C D E F G H I K L M N O P Q.  
Oēs sunt Terniones præter \*, & Q., Duerniones, Venetijs, Apud Hieronymū Scotum. M.D.LXV.

Dubōnia  
Tet. 6.

Solutio.  
Immedia tia principia dupli cter summa tut.

10/9/2  
10/9/2  
10/9/2

10/9/2  
10/9/2  
10/9/2

6.0  
30  
7.0  
10

16  
26  
10  
10  
04  
02

22222  
24/4/24

6

